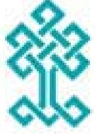
Fatîn DAVUD

HÂTİMETÜ'L- EŞ'ÂR
(FATÎN TEZKİRESİ)

Hazırlayan

Yrd. Doç. Dr. Ömer ÇİFÇİ

3218
KÜLTÜR ESERLERİ

469
ISBN 978-975-17-3438-9

www.kulturturizm.gov.tr

e-posta: yayimlar@kulturturizm.gov.tr

Bu kitap internet ortamında ilk kez yayımlanmaktadır.

Yrd. Doç. Dr. Ömer ÇİFTÇİ'nin Özgeçmişi

16.4.1967 yılında Ağrı-Diyadin-Boyalan köyünde doğdu. İlk ve ortaokul öğrenimini Diyadin Temel Eğitim Yatılı Bölge Okulunda tamamladı. 1987 yılında Malazgirt Alparslan lisesini bitirdi. 1992'de Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. Mayıs 1993 yılında Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümünde Araştırma Görevlisi olarak göreve başladı. Eylül 1994'te İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı anabilim dalında yüksek lisansa başladı. Fatîn Davud'un Hâtimetü'l-Eş'âr adlı tezkiresinin metin transkripsiyonunu yaparak Ekim 1996'da mezun oldu. Kasım 1997'de askere gitti. Şubat 1998 yılında Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı anabilim dalında doktoraya başladı. Bu programa iki yıl devam ettikten sonra YÖK'ün çıkarmış olduğu 35. Maddeye istinaden Türkçe Eğitimi alanında doktora yapmak üzere Nisan 2001'de geçici kadro nakliyle Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsünde göreve başladı. Mart 2007'de doktorasını tamamlayıp Yüzüncü Yıl Üniversitesine geri döndü. Şu anda Eğitim Fakültesi Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümünde Yrd. Doç. Dr. olarak görev yapıyor.

Özet

Sâlim ve Safâyî tezkirelerine zeyil olarak yazılan Fatin Tezkiresi, H.1271'de kaleme alınmıştır. Hâtimetü'l-Eş'ar adı verilen eser Sultân Abdulmecid zamanına dek yetişen şâirleri ihtiva etmektedir. Kütüphanelerde yapılan araştırmalarda eserin aslına rastlanmamıştır. Öte yandan pekçok kütüphanede eserin matbu (taşbasması) nüshaları bulunmaktadır. Haluk İpekten, "Şuara Tezkireleri" adlı eserinde, Tezkirenin asıl nüshasının Viyana Milli Kütüphanesi 1243 (Flügel, Cat. II. 402)'te kayıtlı olduğunu belirtmektedir.

Tezkirenin başında altı sayfalık bir takriz bölümü vardır. Takriz kısmından sonra tezkirenin asıl bölümü geliyor. Fatîn, tezkireye hamdele ve salvele ile başlıyor. Bunu takiben şiirin faziletini anlatır. Fatîn, diğer tezkirecilerin aksine şâirin bir gazelini veya bir-iki beyitlik şiirini yazdıktan sonra, biyografisini anlatıyor. Biyografileri genelde dar tutmuştur.

Çalışmada, tezkirenin metin transkrpsiyonu yapılmıştır. Tezkire günümüz imlasına göre okunmuştur. Hâl trecemelerinde bazı kelimelerde çok gerekmedikçe ayn harfi kullanılmamıştır. Ancak şiirde vezin gereği bu kelimelerde ayn harfi kullanılmak zorunda kalınmıştır. Son eklerde (zarf-fiillerde) sesli harfler vav ile yazılmışsa bunlar asıllarına uygun olarak okunmuştur. (Gösterüp, idüp, eyleyüp vb.)

Okunamaz durumda olan veya okunmasında sıkıntı yaşanan bazı kelime veya kelime grupları orijinal şekilleriyle verilmiştir. Okunmasında tereddüt yaşanan kelimelerin önüne soru işareti konulmuştur.

Kelimelere getirilen Farsça son ekler bitişik yazılmış, ön ekler ve terkipler (bileşik kelimeler) ise tire (-) ile ayrılmıştır.

Abstract

Fatîns Tezkire were written in addition to tezkire of Sâlim and Safâyî written in H. 1271. The work named Hâtimetü'l-Eş'ar contains poets who lived in the era of Sultan Abdülmecid. According to the researches the original work has not been found in libraries. On the other hand printed copies of work exist in many libraries. Haluk İpekten says that original copy of the Tezkire exists in National Library of Viyana 1243 (Flügel, Cat. II. 402).

The begining of the Tezkire consist of six pages called as takriz section. After takriz section the main section of Tezkire comes. Fatîn starts to Tezkire with hamdele and salvele. Folloving this, he tells the merit of the poem. Contrary to the other tezkire writters, Fatin having written an ode or one one or two couplets of the poets, he tells their biographies. Biographies are usually held short.

In this study, transkription of the text of tezkire has been performed. Tezkire has been read according to today's spelling. If not to necessary, in some words the letter "ayn" has not been useed in biografies of poems. However, "ayn" letter had to be used in need of rhythm.

If the vokals has been written by "vav" in the final attachments (in gerundium), they have been read originally. (for example: Gösterüp, idüp, eyleyüp ec.).

Some words or group of words which couldn't or hardly be read have been written in their original form. A question mark has been put after the indecipheraple words.

While Persian suffixes have been attached to the words, prefixes and compound words have been seperated by a hyphen (-).

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ

Hâtimetü'l-Eş'âr, Fatîn Davud tarafından yazılmış en hacimli şuarâ tezkiresidir. Toplam 672 şâiri ihtiva eder. Her şeye rağmen Hâtimetü'l-Eş'ar, edebiyat târihi için önemli bir kaynak hüviyetini taşımımaktadır. Meclisi vâlâ azâsı Subhi Bey, çoktandır layıkıyla bir şu'arâ tezkiresi tertîb edilmediği için son devir şâirlerin çoğunun unutulduğuna ve yazdıklarının kaybolduğuna işaret ederek Hâtimetü'l-Eş'âr'ın bu bakımdan yapacağı hizmete dikkat çeker. Fatîn, kendisinden önceki tezkire sahiplerinin aksine şâirleri hiçbir elemeye tabi tutmadan, bir târih mısraı olanları dahi tezkiresine dâhil etmiştir.

Gördüğümüz kadarıyla Fatîn, tanınmayan bazı şâirleri yersiz bir şekilde yüceltirken Nedim gibi tanınan meşhûr şâirlerin haklarını ise teslim etmemiştir. Bu yüzden zamânla çok tenkitlere maruz kalmıştır. Başka husûsiyetlerden dolayı da tenkit edilen Fatîn tezkiresi herşeye rağmen iyice tetkik edilerek değerlendirilmelidir. Birtakım kusurlarından dolayı ehemmiyetsiz görülmemeli. Zira Sâlim Efendi'nin bıraktığı yerden kendisine kadarki devrede yaşayan şâirlerin hepsini bir arada vermek hem de her sınıftan tespit ettiği şâirler ve onlardan seçtiği şiir örnekleriyle o dönemde Eski Türk Şiiri'nin yayıldığı alanı ve kimler tarafından temsil edildiğini gözler önüne sermektedir. Tezkireye bir de bu nazarla bakılmalıdır. Fatîn'in bu hizmetine rağmen sadece rabia rütbesine yükselmek için bu tezkireyi kaleme aldığı söylentileri ise fazla ehemmiyet arz etmiyor.

Çalışmam esnasında hiçbir yardımını esirgemeyen hocam Prof. Dr. Sayın Hasan Kavruk'a; Prof. Dr. Sayın Yaşar Aydemir'e teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca çalışmamın her aşamasında, göstermiş olduğu sabır ve hoşgörüsünden dolayı eşime teşekkür ederim.

GİRİŞ

FATÎN DAVUD'UN HAYATI VE EDEBÎ ŞAHSİYETİ

Fatîn Davud 1229(1814)'te Drama'da doğmuştur. Babası Drama ayanından Hacı Halid Bey'dir. Hayâtı hakkında başlıca bilgiler, oğlu Râsim tarafından Dîvânı'nın başına konulan hâl tercemesinden ibârettir. Asıl adı Davud'dur. Fatîn Efendi 1243 (1827/28)'te Mısır'da bulunan amcası Mehmed Hüsrev Bey'in yanına giderek sekiz sene orada kalmış. Girdiği bu yeni ve farklı kültür merkezinin elverişli şartları içinde tahsilini ilerleterek eli kalem tutacak dereceye varan Fatîn, aynı çevrede bulunan şâirlerle tanıştığı gibi ilk şiir denemelerini de burada ortaya koymaya başladı. Kâhire'ye gelen Kandiyeli Sâlih Râcih Efendi'den ders görmüştür. 1252 (1836)'de İstanbul'a gelerek, divan-ı hümâyûn kaleminin mühimme-nüvisligine tayin olunmuş ve kalemin ananesine göre, kendisine Fatîn mahlası verilmiştir. Daha sonra sadâret mektubu kalemine giren Fatîn Efendi'nin bilemediğimiz bir sebepten dolayı, bu vazifeden ayrılmak mecburiyetinde kalması onu çok üzmüş ve bu memûriyeti tekrar elde etmek için muhtelif teşebbüslerde bulunmuş ise de hiç bir netice elde edememiştir. 1264 (1848)'te ticarethane-i âmirede ilamat odasına mukabeleci tayin edilen Fatîn Efendi, Sâlim ve Safâyî tezkirelerine zeyil olarak yazdığı "Hâtimetü'l-Eş'ar" adlı tezkireye mukâfat olarak rabia rütbesine terfi ettirilmiştir. Fatîn Efendi, tutulduğu Göğüs darlığı hastalığından kurtulamayarak, 8 safer 1283 (1867)'te ölmüş ve Göksu deresi sırtlarındaki kabristana defnedilmiştir.

Daha Mısır'da iken şiir ve edebiyatla iştigale başlayan Fatîn, İstanbul'a geldikten sonra, devrinin genç ve ihtiyar şâirleri ile tanışır ve o muhitin tesiri ile kasîdeler, târihler, gazeller ve şarkılar yazmağa başlar. Ölümünden sonra oğlu Rasim Efendi tarafından toplanıp dîvâan şekline konulan ve 1288'de İstanbul'da bastırılan manzumeleri onun hayâtı ve muasırları ile olan münasebetleri hakkında malumat vermektedir. Kâzım (Pâşâ), Hakkı Arif, Nihad Bey ve Saffet Efendi gibi muasırlarına nazîreler yazan şâirin bilhassa Senih Efendi ve Ziyâ Bey (Ziyâ Pâşâ) ile samimi dost olduğu, onlar ile müşterek yazdığı gazellerden ve onların şiirlerine yaptığı nazîrelerden anlaşılıyor. Senih Dîvânı'nın tabına târih düşüren Fatîn'in Dîvânı basıldığı zamân Senih Efendi de ona târih söylemiştir. Ebuzziya Tevfik Bey "Nümûne-i Edebiyat"da Ziyâ Pâşâ'dan bahs ederken "bâb-ı âliye devama başlayıp da zamânının erbâb-ı irfanı ile düşüp kalktığı sırada şuarâdan tezkire sahibi Fatîn Efendi merhûmla da muarefe peydâ eder. Kendi itirafına göre inşa-ı nazma iktidârı ondan sonra kuvvet bulur."[1] demektedir. Fatîn Davud da;

"Hazret-i mir-i Ziyâ'ya pey-rev olmazdım Fatîn
Tab'-ı mevzûnum gazel-gûlukta mâhir olmasa" [2]

beyti ile bunu adeta tasdik ediyor.

Devrinde, şâir sıfatı ile oldukça şöhret kazanmış, edebiyat dünyasının önde gelen simaları arasında görülmüştür. Başta Şinasi olmak üzere çağdaşlarınca kendisinden "şâir-i meşhûr, şâir-i nâdire-gû, şuarâ-yı benâm" diye bahsedilen ve hatta bazı şarkıları muasır bestekârlar tarafından bestelenen Fatîn, sanat bakımından o kadar da değerli bir şâir değildir.

---

[1] İnal, İbnülemin M. K, Son Asır Türk Şâirleri, C.1, s. 567, Dergâh Yayınları, İstanbul 1988
[2] a.g.e.

Dikkat olsa belki kâtiblikten isnaddır bana
Her hususta sâhib-i irfân ararsan işte ben

Bir işim yok saçma sözler söylemekten maâda
Bir acep Mecnûn-ı sergerden ararsan işte ben

Tab‘-ı nâ-hemvar ile arz-ı kemâl itme Fatîn
Kuvvet ister şâiri üstâd-ı kâmil etmege

kabilinden olan sözleriyle hak-şinaslık gösterdiğini anlıyoruz.

İnal[3] "Bir gece fakirhanemizde Hersekli Ârif Hikmet Bey ve bazı edîbler ve şâirlerle sohbet edilirken şâir Fıtnat Hânım'ın mufassal tercüme-i hâlini yazacağımı söylediğimde hüzzârdan biri Tezkire-i Fatîn'i mehaz olarak tavsiye ettmesiyle 'Fatîn'de fıtnat yoktur' demiştim. Bu sözü Hersekli merhum, pek ziyâde takdîr etmişti." demektedir.

Bütün bunlara rağmen edebiyat târihinde adının unutulmamasının tek sebebi, son şuarâ tezkiresini yazmış olmasıdır.

"Ben her ne kadar şâir-i mâhir değilsem
Akrânıma nisbetle benim de hünerim var[4]"

beytinde söylediği gibi şâir-i mâhir değilse de akranına nisbetle hüner-ver olduğu müsellemdir. "Şiir denilebilecek sözler söylememiş ise de emsâli şâirler arasında yalnız o (mükemel-nâkıs her ne ise) ortaya bir tezkire-i şuarâ koymuştur ki târih-i edebiyat ile iştigal edenler için -az çok- bir faide temin eder.[5]"

ESERLERİ

DÎVÂN: Şiirleri, ölümünden sonra oğlu Rasim tarafından Fatîn Dîvânı adıyla bastırılmıştır. Dîvân'ın ilk sayfasında şâirin kısa bir özgeçmişi yer almaktadır. Fatîn, Dîvânı'na esma-i hüsnadan olan Mecîd ism-i şerifine dâir bir mesnevi ile başlar. Bu mesneviden sonra bir na't, Begli Sultan için bir kasîde, Abdülmecid Han'ın cülus-ı hümâyûnu ve doğumu için yazılmış birer târih görüyoruz. Kasâid başlığı altında sırasıyla Kâmil Pâşâ, Sami Pâşâ, Fahreddin Efendi, hazine-i hümâyûn kethüdası (ismi belirtilmemiş) için yazdığı kasîdeler yer alamaktadır.

İbtida-i tevârih başlıklı bölümde ise yaklaşık 220 târih bulunmaktadır. Bu bölüm hacim itibariyle divanın mühim bir kısmını teşkil etmektedir. İbtida-i gazeliyât adlı bölümde 166 gazeli, iki de müstezadı vardır. Tahmis başlığı altında da iki tahmisi bulunuyor. İbtida-i şarkiyât kısmında 14 şarkısı, bir sitayiş bir de lügâzı mevcuttur. Kıtaat başlığı altında 17 kıta, ebyat başlığı altında 21 beyit, mısra başlığı altında da 2 mısra kayıtlıdır. En son sayfada ise Senih Efendi'nin bu eser için yazdığı üç târih yer alıyor.

Yüzüncü Yıl Üniversitesi kütphanesinde bulduğumuz Dîvîn, 3 Cemaziye'l-evvel sene 1288'de İstanbul'da bastırılmıştır.

---

[3] a.g.e.s. 569
[4] a.g.e.s. 568
[5] a.g.e. s. 568

HÂTİMETÜ'L-EŞ'ÂR: Fatîn, Sâlim ve Safâyî tezkirelerine zeyil olarak kaleme aldığı Hâtimetü'l-Eş'âr adlı eserine H.1135=M.1722'den Sultân Abdulmecid zamanına dek yetişen şâirleri almıştır. Fatîn böyle davranmakla Râmiz Tezkiresiyle ondan sonrakileri ya görmemiş ya da onlara değer vermemiştir.

Ahmet Cevdet de Sâlim'in bıraktığı yerden devam eden eserin ahlâf ile eslâf arasında bağ kurduğunu ve bu yönden teşekkürü hâiz bir eser olduğunu belirtir. Gerek Subhi Bey, gerek Ahmet Cevdet'in Sâlim Tezkiresi'nden sonra yazılan diğer tezkirelerden[6] bahsetmeyişleri ve Fatîn'in de bu tezkire sahiplerinin hâl tercemelerinde bu eserlerin varlığından haber vermeyişi, Hâtimetü'l-Eş'âr yazılırken zikr olunan bu tezkirelerin henüz bilinmediğini gösteriyor.

Birçok şâirin ay ve gününe kadar doğum târîhlerini belirtmesi ve memuriyetleri yanında hayatlarındaki mühim olayları târîhleriyle birlikte vermesi, bu bilgilerin bizzat bu şâirler tarafından kendisine gönderildiği intibaını uyandırır.

Fatîn, tezkirenin başında; "İbtida-i saltanat-ı seniyye-i Osmâniye'den bin yüz otuz beş târihlerine kadar güzerân iden şuarânın terceme-i ahval ve bazı eş'âr-ı rengîn-meallerini câmi erbâb-ı maârif taraflarına müteaddid tezkireler tertîb ve tanzîm olunmuş ve muahharen Tezkiretü'ş-Şuarâ tertîb ve tanzîmine muvaffak olmuş olan sudûr-ı izamdan Mirza-zâde Sâlim Efendi ile ecille-i ricâl-i devlet-i âliyeden Safâyî Efendi merhûmlar tezkirelerini bin yüz otuz beş târihlerinde resîde-i hüsn-i hitâm iderek hatm-ı kelâm eylemiş olduklarından târih-i mezkûreden asr-ı maârif-hasr-ı cenâb-ı şehriyâriye gelinceye degin işbu cisr-i fenâdan nüzhet-serâ-yı bekâya mürûr u ubûr iden şuarâ ile muassır olduğumuz şuarâ-yı şi'r-ârânın haklarında dahi tezkire-gûne bir eser tertîbi bazı ashab-ı kemâl taraflarından bu abd-i hakîr Fatîn-i pür-taksîre emr u ilhah buyrulmuş" diyor.

Burada, Sâlim ile Safâyî Efendilerin hatm-ı kelâm eylediklerini söyledimesi de Fatîn'in, Râmiz tezkiresi ile ondan sonraki tezkireleri görmediğini gösteriyor. Hatta bazı şâirlerin tercüme-i hâllerini yazarken "terceme-i hâli Sâlim Efendi Tezkiresi'nde dahi mukayyetdir" demesi de bu iddiayı kuvvetlendiriyor. Buna rağmen onlara değer vermemiş olduğuna dair açık bir kapı bırakmada fayda vardır.

Böyle bir tezkireyi yazmayı hiçbir zamân kendisi istememiştir. "Ashâb-ı kemâlin emr u ilhahlarına" binaen bu tezkireyi yazmıştır. Bu tarz ifadeleri, bu tür eserleri vücûda getiren insanların hemen hepsinde bulabildiğimiz için bunun öylesine söylenmiş bir söz olduğuna hükmedebiliriz. Müellif bu yolla ya tevâzu etmek istemiştir ya da kendi meziyyet ve kabiliyetini başkaları vasıtasıyla ıspatlamak istemiştir.

"Şi'r ile me'lûf ve marûf olup irtihal-ı dâr-ı bekâ iden ashâb-ı maârif ile mevcûd olan şuarâ-yı belâğat-pîrânın mümkün mertebe terceme-i ahval ve bazı eş'âr-ı rengin-mealleriyle o sırada 'genc u mâr u gül ü hâr u gam u şâdi be-hemend' mısraı müfâdınca şâir geçinen bir takım herze-tırazların dahi bazı güftâr-ı zihk-âsârını sebt u kayd" eylemesinden anlaşılıyor ki asıl şâirlerle beraber, ömrü boyunca bir-iki beyit ya da bir-iki târih mısraını yazan bazı kimselerin tercüme-i hallerine de tezkirede yer vermiş. Bunların biyografilerinin sonunda "şi'r ile şöhreti yoktur, bazı eş'ârı olduğu mervîdir, bâlâda mestûr olan mısra-ı târihinden başka eş'ârı manzûr-ı âcizî olmamışdır" türünden bilgiler vermektedir.

Tezkire'nin başında altı sayfalık bir takriz bölümü vardır. Takriz kısmından sonra tezkirenin asıl bölümü geliyor. Fatîn, tezkireye hamdele ve salvele ile başlıyor. Bunu takiben

[6] Silahdarzâde-Tezkire-i Şuara, 1204; Esrâr Dede-Tezkire-i Şuara-yı Mevleviyye, 1211; Âkif-Miratı Şi'r, 1211; Şefkat-Tezkire-i Şuara, 1229; Es'ad-Bağçe-i Safâ-endûz, 1251, Ârif Hikmet-Tezkire-i Şuara, 1252

şiirin faziletini anlatır. Bu anlatım, bu tarz eserlerin hemen hepsinde mevcuttur. Daha sonra Kâb bin Züheyr'in Hz. Peyganber'e sunduğu kasîdeden dolayı Hz. Peyganber'in de ona hırkasını hediye ettiğini ve "zikrolunan hırka-i şerîfenin Dersaâdet'e şeref-i nakline kasîde-i mezkûre sebeb-i müstakil olmuş olduğundan nâzım-ı müşârün-ileyhin isrinde bulunmak ümmüye-i hâlisesiyle selâtin-i izâm hazerâtından bazıları" sâha-i şi're rağbet ettiklerini ve bu yolla şöhret sahibi olduklarını belirtiyor. Bilhassa Sultan III. Ahmet Hân ile "asr-ı maârif-hasr-ı mülûkâneleri şuarâsını teşvîk u terğîb niyet-i halîsesiyle" şiir yazan Sultan III. Selîm Hân'ın şiirlerinden örnekler veriyor. Daha sonra Sâlim Efendi ile Safâyî Efendilerin tezkireleriyle bu yolda hatm-ı kelâm eylediklerini, "bazı ashab-ı kemâl"in emriyle bu tezkireyi kaleme aldığını dile getiriyor. Bütün bunlardan sonra tezkirenin çatısını oluşturan hâl tercemeleri bölümüne geçiyor.

Fatîn, diğer tezkirelerin aksine önce şâirin bir gazelini veya bir-iki beyitlik şiirini yazdıktan sonra, biyografisini anlatıyor. Birkaç istisna hariç biyografileri dar tutmuştur. Önce şâirin babasını, sonra memleketini, ana hatlarıyla hayatını, görevlerini ve eserlerini yazar. Bazı şâirlerin şiirlerini kafiye ve redif uygunluğu bakımından tenkid edip yapılan yanlışlıkları nazara verimştir.

Hâtimetü'l-Eş'âr neşredilkten birbuçuk sene sonra müellifi, eserin yeni bir baskısını hazırlamak ve üzerinde bilgi bakımından birtakım ilâve ve düzeltmelerde bulunmak gereğini hissetmiş. Bu maksatla Ceride-i Havâdis gazetesine[7] verdiği ilanda, kitapta terceme-i hâline yer vermediği şâirlerin hâl tercemelerini ve şiirlerinden örnekler göndermelerini ister. Ayrıca biyografilerinde mevcut hata ve noksanlıkların giderilemesi için doğru bilgilerin bildirilmesini; örnek olarak verilen şiirlerin değiştirilmesini isteyenlerin, başka şiirlerini yollamalarını ister. Fakat onun bu teşebbüsü neticesiz kalır. Onun bu girişiminden yedi sene sonra Şinasi Tasvir-i Efkâr gazetesinde yayınladığı[8] bir makalesinde eserin, bazı mühim kusurlarının düzeltilmesi için Fatîn Davud'un isteği üzerine işin sorumluluğunu üzerine aldığını, yapmayı şart koştuğu bazı değişiklikleri kabul ettiğine dair ondan bir senet aldığını, meclis-i umûmîye-i maârif tarafından da bunu tasdik eden bir vesika düzenlendiğini belirtiyor. Fatîn Efendi ile Şinasi'nin verdikleri ilanlara baktığımızda, "Hâtimetü'l-Eş'âr'ın yeniden neşri için Fatîn Efendi yapmak istediği yeniliklerle Şinasi'nin yapmak istediği yenilikler arasında önemli bir fark vardır. Fatîn Efendi'yi yeni bir neşre zorlayan düşüncelerin başında adi bir kâğıt üzerine yapıldığından dolayı silik ve yer yer okunmaz hale gelen bu taşbasması yerine daha kaliteli bir kâğıda ve matbaa harfleri ile yazılmış güzel bir baskısını yapmak arzusu gelmektedir."

Şinasi'nin amacı ise bazı nüfûz ve mevki sahibi birtakım kimseler hakkında yazılan mübalağalı ifadeleri çıkartmak, edebî meselelere ait açıklayıcı bilgilere yer vermek, lafız ve ma'nâdaki muhtemel yanlışlıkları düzeltmek ve tezkireyi bir hâl tercemesinden ziyade çeşitli edebî meseleleri tertışan bir eser hâline getirmektir.

Müellifin gazeteye verdiği anket mahiyetindeki ilanda istediği hususlar şunlardır;[9]

a- Evvelki baskıda tezkireye girmemiş olanların hâl tercemeleri ile şiirlerinden birkaç nümunenin gönderilmesi.

b- İlk telifte tezkireye dâhil olan şahısların o zanamdan bu yana hâl tercemelerinde meydana gelen değişikliklerin bildirilmesi.

c- Hâl tercemelerinde hata yapılmış olan kimselerin, bunları işaret ve tashih etmeleri.

---

7 Cerîde-i Havâdis, nr. 802, 8 Muharrem 1273

8 Tasvir-i Efkâr, nr. 135, 27 Rabiülahir 1280

9 Akün, Ömer Faruk. "Şinasi'nin Bu Güne Kadar Ele Geçmeyen Fatîn Tezkiresi Baskısı." Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, C.11, s.76, İstanbul 1961

d- Şiirlerine örnek olarak verilmiş olan parçayı değiştirmek isteyenlerin bunun yerine seçecekleri bir başka manzumeyi göndermeleri.

Şinasi'nin ise yeni baskıda yapmak istediği değişiklikler şunlardır;[10]

a- Tezkireye muhtelif edebi bahisler hakkında haşiye ve izahların konulması lazımdır.

b- Her biri bir söz rüşveti mahiyetinde olan mübalağalı hüküm ve ifadeler tamamen çıkarılmalıdır.

c- Tezkire'de asıl değer verilmesi gereken şey, her şâirin ilim, fen ve sanat gibi muhtelif kültür sahalarında gösterdiği kabiliyet ve meydana koyduğu eserler ile umuma yani cemiyette olan hizmetlerinin belirtilmesidir.

d- Tezkire'de şâirlerden örnek olarak alınan manzumelerden intihal eseri olduğu anlaşılanlar gösterilmelidir.

e- Nihayet tezkirenin ifâde ve mânâ yanlışları bakımından da düzeltilmesi gerekir.

Aşağıda verilen örnekler karşılaştırıldığında 1271 baskısıyla Şinasi baskısı arasındaki farkı ve Şinasi'nin neler yapmak istediğini daha rahat görebiliriz.

1271 baskısı

"*… medîne-i İzmir'de tennûre-bend-i hân-kah-ı vücûd olup Dersaâdet'e bi'l-muvâsala Köprülüzâde müteveffâ Mustafa Pâşâ'nın dâiresine dehâlet ve bir müddet sonra mahrûsa-ı Edirne'ye azîmet eyleyüp tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye intisâb ile mahrûsa-i mezbûrede vâki Murâdiye Dergâhı hademesi silkine dâhil olarak tekrâr Dersaâdet'e avdet ve birçok vakt ikâmetten sonra âsitân-ı saâdet-âşiyân-ı hazret-i pîr (kudduse sırrıhu'l-münîre) rû-mâl-ı ubûdiyyet olmak üzere Konya'ya azîmet ve bir müddet ol bârgâh-ı feyz-iktinâhda edâ-yı hizmet eyleyerek bin iki yüz târîhinde Kütahya'da kâin Arguniye nâm hân-kah meşîhatine revnak-tırâz-ı irşâd olup elli sene müddet hân-kah-ı mezkûrda şeyh bulunduğu hâlde imrâr-ı vakt u saat eyleyüp bin iki yüz kırk sekiz târîhinde tâir rûhu lânegâh-ı fenâdan pervâz ile nahl-ı Tûbâ'da âşiyân-sâz olmuştur.*"

Şinasi Baskısı

"*İzmir'de mütevellid olup Dersâadet'e bilmuvâsala bir müddet Köprülüzade müteveffa Mustafa Pâşâ'nın dairesinde ikametten sonra Edirne'ye azîmet eyleyüp tarîkatı Mevleviyyeye intisab ve Muradiye Dergâhı hademesi silkine insilak ile Dersaadet'e avdet ve bir aralık Konya'ya azîmet ve müddeti medîde ikametle bin yüz iki tarihinde Kütahya'da kâin Arguniye dergâhı meşihatine nâil olup elli sene mürurunda ki bin yüz kırk sekiz tarihinde dâr-ı bekâya müntakil olmuştur.*"

1271 baskısı

"*… yüz altmış yedi târîhinde rüznamçe-i evvel mansıbına ve yüz altmış sekiz târîhinde ol vaktin ta'bîrâtı vechile şıkk-ı evvel defterdârlığı memûriyet-i behiyyesine memûr ve ta'yîn buyrulmuş iken sene-i merkûma hilâlinde âzim-i huld-i berîn olmuştur. Mûmâ-ileyh mukaddemâ medîne-i Siroz'a nefy u ib'âd olunarak bâlâda muharrer olan makta beytini nazm u inşâd eyledigi reîsülküttâb Vâsıf Efendi merhûmun eser-i himmeti olan târîhde mutâlaa-güzâr-ı âcizî olmuştur.*"

[10] a.g.m. s.76-77

Şinasi Baskısı

"*…yüz altmış sekiz tâirihinde ol vaktin ta'birâtı vechile şıkk-ı evvel memuriyetine ta'yîn olunmuş ve sene-i merkûme hilâlinde dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir. Siroz'a nefy u iclâsında bâlâda muharrer olan makta beytini inşâd eyledigi Vâsıf Tarihinde mukayyeddir.*"

1271 baskısı

Egriboz muhâfizlığına revnak-bahşâ ve ba'dehû cezîre-i Girid'de vâki Hanya mansıbına ve muahharen mansıbı Kandiye eyâletine tebdîl olunup yüz otuz sekiz târîhinde kendisi debdebe-i vezâretden ibâ iderek mansıb-ı mezkûrdan istifâ itmiş olduğundan rütbe-i vezâretin uhdesinden sarf u tahvîliyle eyâlet-i mezkûre mahsûlü tekaüdlük vechile kendisine ihsân ve i'tâ buyrulup o sûretle Resmo nâm mahallde imrâr-ı subh u mesâ itmekte iken bin yüz otuz dokuz sâlinde azm-ı dâr-ı bekâ eylemiştir.

Şinasi Baskısı

"*… Egriboz muhafizlığına ve ba'dehu Hanya ve oradan Kandiye mansıblarına nâil ve yüz otuz sekiz târîhinde terk-i dağdağa-i vezâretle Resmo nam mahallde imrâr-ı vakt u saat etmekte iken bin yüz otuz dokuz sâlinde dâr-ı bekâya müntakil olmuştur.*"

Ömer Faruk Akün, Şinasinin yeni baskısı için "Tertip ve baskı hatalarından uzak, mükemmel bir baskı hususiyeti gösteren yeni baskının, süt beyaz renkte çok iyi cinsten kalınca kâğıt üzerine nesih matbaa hurufatı ile dizilmiş dörder sayfalık formalar halinde" olduğunu; "mukaddime kısmına ait ilk dört sahife ile, aradan 17.-24. sahifeler eksik olmak üzere, eserin baştan 52 sahifeden ibaret olup 1271 baskısının 57. sahifesine kadar olan kısmına tekabül" ettiğini söylemektedir[11]. Yeni baskıda 9 yeni hal tercümesine yer verlmiş ve 8 şâirin de ilk baskıdaki şiirleri çıkarılarak yerlerine yeni manzumeler konulmuştur[12].

---

[11] Akün, Ömer Faruk. "Şinasi'nin Bu Güne Kadar Ele Geçmeyen Fatîn Tezkiresi Baskısı." Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, C.11, s.67-98, İstanbul 1961

[12] Akün, Ömer Faruk. "Şinasi'nin Fatîn Tezkiresi Baskısındaki Yeni Biyografik Bilgiler." Türkiyât Mecmûası. C. 14, s. 279,281 İstanbul 1964.

SONUÇ

Hâtimetü'l-Eş'âr, basıldığı tarihten itibaren edebiyat tarihi için önemli bir kaynak hüviyetini taşımıştır. 672 şâiri ihtiva etmekle edebiyatımızın en hacimli tezkiresi olma özelliğini kazanmıştır. Kendi devri için tek kaynak olmasına rağmen gene de çok fazla abartılmamalıdır. Şâir olan olmayan pek çok kişiyi tezkirede görebiliriz. Fatin, tanıdığı şairlere yersiz bir biçimde değer vermiştir. Buna karşılık hakettiği değeri bulamayan şâirler de mevcuttur. Pek çok şâiri birkaç satırlık bilgi ile geçiştirmiştir. Bu yüzden zamanla çok tenkitlere maruz kalmıştır.

Fatin Tezkiresi, gerek baskı kalitesi, gerek basıldığı kâğıdın kalitesi açasından son derece kötü bir şekilde bastırılmıştır. Pekçok yerde mürekkebinin dağılmış olması harflerin iç içe girmesine sebep olmuş ve okunamaz hâle getirmiştir.

Fatîn'in, Şinasi ile beraber başlatmış oldukları yeni baskı eğer bitirilmiş olsaydı hiç şüphesiz ki yapılan bütün eleştirilerden kurtulmuş olacaktı. Edebiyat tarihi için de çok önemli bir eser olma özelliğini hakkıyla kazanmış olacaktı.

Eserin yazma nüshasını getirtmek için bazı girişimlerimiz oldu fakat bu nüshayı getirtmemiz mümkün olmadı. Dolayısıyla çok hatalı ve kötü bir baskı olan matbu metin üzerinde çalışmak zorunda kaldık. Eserin tek metne dayalı olması ve birçok yerin okunamaz hâlde bulunması sağlıklı bir oukumaya engel teşkil etmiş ve olası hatalara sebebiyet vermiştir.

KAYNAKÇA

Akün, Ömer Faruk, İslam Ansiklopedisi, (Fatîn maddesi) Diyânet Yayınları. İstanbul 1996.

Akün, Ömer Faruk, Şinasi'nin Bugüne Kadar Ele Geçmeyen Fatîn Tezkiresi Baskısı. TDED. C.11 İstanbul 1961.

Akün, Ömer Faruk, Şinasi'nin Fatîn Tezkiresi Baskısındaki Yeni Biyografik Bilgiler. Türkiyât Mecmûası. C. 14. İstanbul 1964.

Cerîde-i Havâdis, nr. 802, 8 Muharrem 1273

Develioğlu, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi, Ankara 1993

İnal, İbnülemin M. K, Son Asır Türk Şairleri. C.1, Dergâh Yayınları. İstanbul 1988.

İpekten, Prof. Dr. Haluk, Şu'arâ Tezkireleri, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, Erzurum 1991.

Köprülü, Orhan Fuad, İslam Ansiklopedisi, (Fatîn Efendi maddesi) Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, C. 4 Ankara

Levent, Agâh Sırrı, Türk Edebiyâtı Târîhi.C.I. Türk Târîh Kurumu Yayınları, Ankara 1988

Nail Tuman, Tuhfe-i Nâilî Divan Şâirlerinin Muhtasar Biyografileri, C. 1-2, MEB Yayınları, Ankara 2000

Onan, Ahmet Talat, Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara 1992.

Pala, İskender, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, C. I-II, , Akçağ Yayınları, Ankara 1989

Redhous, Sir James W., Turkish and English Lexicon, Çağrı Yayınları, İstanbul 1992

Şemsettin Sami, Kâmûs-ı Türkî (3. Baskı), Çağrı Yayınları, İstanbul 1989

Tarakçı, Celal, Tanzimat Edebiyatı Metinleri-1, Erzurum 1983.

Tasvir-i Efkâr, nr. 135, 27 Rabiülahir 1280

DİZİN

TAKRÎZ

Südûr-ı izamdan ve meclîs-i vâlâ azâ-yı maârif-ittisâmından semâhatlı Rüşdü Efendi hazretlerinin lisân-ı azbü'b-beyân-ı Arabiye üzre tahrîrine himmet buyurmuş oldukları takrîz-i garrâdır:

هذه المجلة الموسومة بخاتمة الاشعار حديقة انيقة ناضرة الازاهر ووجنة باسقة لذيذة الاثمار خليق بان
ينظر اليها الفطين حيث وضع ما انطوت عليه بالكورة اثار المتأخرين في طبق التذكرة والتبيين فاللازم على
اهل المذاق التفكه بهذا الاثر الرزين والتذوق في كل وقت وحين

Berlin sefâret-i seniyyesine revnak-efzâ mekâtib-i umûmiye nâzırı sâbık saâdetli Kemâl Efendi hazretlerinin himmet buyurdukları takrîzdir:

Bârekallah zehi nev-eser-i pâk-i güzîn
Oldu şâyân u senâ lâyık-ı medh u tahsîn

Eyledi ıkd-i leâli gibi cem' u tertîb
Şâir-i nâdire-gû münşi-i bî-misl Fatîn

Bu tezkire-i latîfe ve mecelle-i celîle-i nefîse ki dürer-i gürer-i âsâr-ı şuarâ-yı mütekaddimîn ve cevâhir-i zevâhir-i efkâr-ı büleğâ-yı müteahhirîn ile memlû bir hazîne-i giran-bahâ dinmege şâyân u sezâdır. Şuarâ-yı asrın ercümendi ve büleğâ-yı dehrin ser-bülendi Dâvud Fatîn Efendi "eyledi ikmâl-i tasnifîn Fatîn-i ber-kemâl" mısraından müstefâd olan târihinde tertîb u te'lîfine muvaffakiyetle güzeştegân-ı erbâb-ı suhana iade-i hayât kılup suhan-sencân-ı asra dahi ilkây-ı meserrât eylemiştir. Cenâb-ı nâzım-ı kevn u mekân, bi hürmet-i min kal kılup şuarâ-i hazainü'r-rahmân müellif-i mûmâileyhin sa'yini meşkûr ve husûl-ı emniyye ve âmâliyle kalbini mesrûr eyleye amin.

Meclis-i vâlâ azâ-yı kirâm-ı maârif-iktisâmından saâdetli Subhî Beyefendi hazretlerinin himmet buyurdukları takrîzdir:

Görmedi cevheri verâ-yı suhan
Âmedi zî-asuman becây-ı suhan

medlûlunca güzel sözden kıymetli cihânda bir şey olmadığı erbâbı indinde müsellem ve tab'-ı âsâr-ı selef ikmâl-ı insaniyet u şeref itdigi emr-i gayr-ı müphem olmağla erbâb-ı hüner u marifet mütâlaa-i âsâr-ı pîşîn ve cem'-i eş'âr olunarak cevher-i girân-mâye iderek ahlâfa birer bergüzâr yâdigâr itdiler. Lâkin hayli zamândan beri itibâr ve tetebbua şâyeste bir tezkiretü'ş-şuarâ tedvîni müyesser olamayup âsâr-ı müteahhirîn mecmua-i efkâr-ı cühâl gibi perişân ve şuarânın tercüme-i halleri zatları gibi matmûs-ı pençe-i nisyân olmuştu. Mahsûd-ı isâr-ı evvel ve pesendîde-i cemî-i düvel olan ahd-ı hümâyun hazret-i Abdulmecîd Hân-ı Gâzi'de her nev ilm u hüner mücellâ-yı teyessürde cilveger olmasıyla nazm u nesrde âsârı dürr-i manzûm ve mensûr gibi makbûl olan şuarâ-yı benamdan Fatîn Efendi bu defa Sâlim Efendi Tezkiresi'ne zeyl olmak üzere cem'ine himmet buyurdukları tezkire-i latîfe mütâlaaya şâyân ve câlib-i sitâyiş u istihsân olduğu itirâf ile beraber tebrîk ve tes'îd ve sâye-i maârif-pirâye-i hazret-i şehen-şâhide nice nice âsâr-ı nâfîaya muvaffakiyetlerini arzû ve temenni eyledigimi te'yîd eylerim.

Medîne-i münevvere kadısı fazîletli Tevhîd Efendi hazretlerinin takrîzidir:

Hamd u sipas ve şükr-i bî-kıyâs ol mübdi-i mübdeata sezâdır ki kemâl-i icâz üzre Kur'an-ı mübîni münzel ve tahmir-gerde-i yed-i kudreti olan tînet-i âdemi mücellâ-yı ilm u irfân kılınmağla insanı kudsiyândan efdâl kıldı salâvât-ı vâfiyât-ı rûşen-beyân vema yentiku ani'l-heva âf-tât-ı maşrık inhüve illa vahyun yuha aleyhi mine't-teslimât-ı ezkaha hazretlerine ahrâdır ki ityân-ı bürhan-ı tibyân-ı fe'tü bi-suretin min mislihi ile erbab-ı belâğatı ifham ve ilan-ı hüccet-i ene efsahu'l-Arap ile ashâb-ı muhacce ve fesâheti ilzâm buyurdular. Ve âl ve ashab-ı saâdet-intisâb hazerâtına şâyândır ki sinne-i elsine ile kat'-ı elsine-i müşrikîn ve rivâyet-i na't-ı pâk-i seyidi'l-mürselîn eylediler. Ve ba'd bu nakş-ı rengîn-i reşk-bahşâ-yı nigârhâne-i çîn-i tutuk-ı nev-arus-ı mânâ ki hacle-pirâ-yı zihn-i vakkâd-ı Fatîndir. Maşita-i kalem-i tarif-i tenâsub-ı hüsn ü ânında arz-ı çehre-i istiğna-yı heft-der-heft eyledigi bedâhete karîndir. Yeke-taz-ı mizmar-ı belâğat-fürûşân-ı hayl-i fesâhat nezd-i irfân-ı vakurlarında hakka ki müellifîn bu vâdide hâiz-i kasabu's-sabak olduğu ezharu mine'ş-şems ve ebyen-i mine'l-emsdir. Felillahi darruhû vecealallahu sa'yehû meşkûra:

Meclis-i maârif-i umûmiye azâsından fazîletli Ahmed Cevdet Efendi hazretlerinin himmet eyledikleri takrîzdir:

Metâli-i mehâsin-i mecâmi-i tahiyyat dîvân-ı ehadiyyet-ünvan ve bedâyi-i meyâmin-devayi-i salat bar-gâh-ı risâlet-penâh-ı hatîmet-meâba arz u teslîm ve pişgâh-ı hidâyet-i destgâh-ı âl ve ashâba tamîm kılındıktan sonra dua-yı vâcibu'l-iddia-yı pâdişâh-ı İslâma bu vechile girizgâh olunur ki şuarâ-yı benâmdan Fatîn Efendi, Sâlim Efendi Tezkiresi'ne zeyl olmak üzre, gerek eslâftan tercüme-i hâli nakş-ı sahîfe-i tahrîr kılınmamış olan ve gerek muasırînden bulunan şuarânın tercüme-i halleriyle bazı âsârını cem iderek hüsn-i edâ-yı münşiyâne ile silk-i beyâna çeküp "Hâtimetü'l-Eş'âr" ismiyle tesmiye itdigi işbu mecelle-i cemîle ve manzûme-i celîle mısra-ı berceste-i mecmua-i ezman olan zamân-ı maârif-şân-ı şâhânenin nahnu fi bahsihi bir zeyl-i celîlü'l-itibâr olarak hakka ki ber-güzîde-i âsâr ve ahlafa bir güzel bergüzâr olup egerçi sahîfe-i âlemde ibkâ-yı âsâr ile eslaftan ahlâfa yâdigâr bırakılmak ve taraf-ı ahlafdan dahi buna nazîre olarak eslafı hayr ile yâd ve tezkâr kılmak bu vezn-gâh-ı havâdisin mısraeyn-i mukaddem ve muahherinde kadîmi bir usûl ve nizâm-ı muteber ise de mûmâ-ileyh bu bâbda ahlafdan başka muassırının kendi hakkında hüsn-i edâ-yı teşekkürünü celb itmiş olduğundan böyle bir eser-i cemîle muvaffakiyetinden tolayı cümle şuarâ tarafından tebrîk olunur. Ancak her asrın âsârı pâdişâh-ı asrın ilm u maârife rağbet ve i'tibârı muvazenesince olduğundan gerek sadr-ı selefde ve gerek asr-ı halefde dua-yı selâtîn-i maârif-elif-i ser-levha-i âsâr u tesânif kılınageldigi cihetle varak-gerden-i dîvân-ı atifet u ihsan, şirâze-bend-i cerîde-i emn u emân es-sultân ibnü's-sultân sultânü'l-gâzi Abdülmecîd Hân-ı Gâzi efendimiz hazretlerinin dua-yı bekâ-yı şevket u şânı hatîme-i kelâm u şâh-beyt-i keşîde-i merâm kılınır.

Burusa esbak Kıbrısî-zâde fazîletli İsmâil Hakkı Efendi hazretlerinin işbu tezkire-i âcizânemizin hitâmına dâir tanzim eyledigi târîh-i yektâdır:

Yaptı bera-yı hâtır
Bir nev-kitab-ı nâdir

Şâd ide Rabb-ı Kâdir
Ol zât-ı kâm-yâbı

Târîhini begendi
Hakkı senin hucendi

Yaptı Fatîn Efendi
Bâ rüşd bu kitâbı (Sene 1269)

Haleb kadısı esbak meclis-i nâfia müftüsü fazîletli Şâkir Efendi hazretlerinin işbu tezkire-i âcizânemizin hitâmına dâir inşâd eyledigi târih-i bî-hemtâdır:

Fatîn-i pür-hüner gavvâs-ı bahr-ı gevherin mutâd
İder gevher-füruşân dâima kendinden istimdâd

Ne ra‘na cem idüp ashâb-ı tab‘ı eylemiş tedvîn
Ne rengîn-tavr ile koymuş bu dünyâda güzel bir ad

Selefde gerçi gördük nice âsâr-ı hired-fersâ
Bunun mânendini kimse cihânda itmemiş irâd

Sezâ olsa hezâr encüm vitirdim müşteri dirmiş
Harâbdârım ne dirlerse disinler her çi bâd âbâd

Okundukça bu nadîde eser dürr eylesin Allah
Fatîn-i pür-kemâlin dâima her hâline imdâd

Yazup takrîz-gûne bî-bedel târîhini Şâkir
Fatîn-i pür-hüner kıldı bu ehl-i hâli bir bir yâd (Sene 1269)

İşkodralı Mustafa Pâşâzâde İzzetli Hasan Hakkı Beyefendi'nin işbu tezkire-i âcizânemizin hüsn-i hitamına eser-i tab‘-ı nâzikâneleri olan tarîh-i gevher-bahâdır.

Zamân-ı devlet-i şâhen-şâh-ı hünerverde
Pür oldu ehl-i maârifle ser-te-ser dünya

Tırâz-ı nüsha-ı şevket ki sâyesinde anın
Nice güzîde nev-âsâr olmada peydâ

Birisi işte ez an cümle bu kitâb-ı nefîs
Ki misli olmadı manzûr-ı dîde-i füsehâ

Nice kitâb ki herbir fusûlu ma‘nidâr
Nice fusûl ki her fıkrası nüket-pîrâ

Degil kitâb bu bir genc-i pür-letâifdir
Misâl-i kenz-i dil-i şâirân-ı muciz-edâ

Mübeyyen nev-eser-i mu‘teber ki ser-te-ser
Yazıldı tercüme-i hâl-i zümre-i şuarâ

Bu gûne bir eser-i dil-pezîr ve misli adîm
Karîn-i rağbet-i ehl-i maârif olsa becâ

Ale’l-husus ola pîrâneye bahş-ı ağûşu
Yegâne sadr-ı reşîd ser-amed-i vüzerâ

Sütûde asaf-ı zî-şân vezîr-i bî-akrân
Hidiv-i nazm u cihân-bân-ı kişver-i manâ

Ne nüshadır bu ki feyz-i edây-ı pâki virir
Dem-i mütâlaada çeşm-i rûha tâb u cilâ

Zehî kitâb-ı fesâhat-nisâb kim yazdı
Fatîn Efendi-i nazm-âveri-i hüner-ârâ

Dakîkadân-ı mezâmin-i mûşikâf-ı suhan
Güzîde şâir-i devrân u münşî-yi yektâ

Hemîşe zâtı dü âlemde kâm-yâb olsun
Bî-hakk-ı nazm-ı celîl hudây-ı bî-hemtâ

Hitâmına bu kitâbın teşekküren Hakkı
Olundu bu iki târîh-i cevherin imlâ

Yapıldı tezkire-i nev be-lütf-i Rabb-i Celîl (1269)
Menâkıb-ı şuarâ zeyli oldu vasfa sezâ (1269)

Ser-levha-i müverrihîn Tâlib Efendi merhûmun işbu tezkire-i âcizânemizin hitâmını tazammun silki’l-leal nazmına keşîde itmiş olduğu târîh-i garrâdır.

Zamân-ı ma‘deletinde cenâb-ı pâdişehin
Pür itdi âlemi ehl-i maârifin hüneri

Fatîn Efendi de virdi zamân-ı adlinde
Bu nev eser ile bezm-i kemâla zîb u feri

Yapub bu tezkire-i bî- adîl u bî-misli
Getirdi yâda nice nüktedân u nükteveri

Olundu işte nüvişte hurûf-ı hecâda
Esâmi-yi şuarâya ihâle kıl nazârı

Yazıldı ya‘ni yüz otuz sene hilâlinde
Bu âlemi vatan itmiş suhân-verin eseri

Yapılmadı ana mânend tezkire şimdi
Bulundu ma‘den-i fenn u ma‘ârifin güheri

Nezâresinde letâfet o mertebe var kim

Virir derûna safâ hep hebâ ider kederi

Olundu mısra-ı târîh-i Talibâ tanzîm
Fatîn Efendi'ye oldu atâ-yı Hak eseri (Sene 1269)

Meclis-i maârif ketebesinden fütüvvetli Ahmed Vâcid Efendi'nin işbu tezkire-i âcizânemizin hitâmına dâir nazm eyledigi târih-i zîbâdır.

Kemâl u ma'rifet ehli ider pesend u kabûl
Bu nev kitab-ı güzîde halelden oldu tehî

Sezâ yazar ise Vâcid misâl-i dürr târih
Fatîn Efendi kitabın tamâm kıldı zehî (Sene 1269)

Hâcegân-ı dîvân-ı hümâyûndan fütüvvetli Mustafa Resâ Efendi'nin işbu tezkire-i âcizânemizin resîde-i hitam olduğuna dâir müvaffak olduğu târih-i dil-ârâdır:

Cenâb-ı Abdulmecîd ol şeh-i melek-seyri
Ebed-nümûn ide Hakk bir serîr-i dâd-geri

Mehâsin-i nazar-ı pâdişâh çün mehzûl
Be-kâm olmada alan hüner-verin beheri

Açıldı mekteb-i irfân okunmada şimdi
Maârifin zer-endûd-ı nusha-i hüneri

Ulûm u marifet u dâniş-i kemâl u fünûn
Olunca şâh-ı cihânın bu rütbe muteberi

Hurûf-ı ma'rifeti zîb-i levha-i ezhâr
Hemân itmede asrın şâhen-şinasları

Bu şevk u hâiş ile kıldı himmet-i ma'mûr
Fatîn Efendi zeban-ger-i tiğ-i nükte-veri

Menâkıb-ı şuarâda nazîr u misli adîm
Kitâb eyledi te'lîf ihâle kıldı nazîri

Beyânı mümkün olan karn-ı mâzi vü halin
Esâmi-i büleğâsı bütün kalem-güdârı

Muvaffak eyleye emsâline Hudâ itdi
Maârif ehline nev-yâdigâr bu eseri

Kitâb-ı gaybdan aldım Resâ bu târîhi
Fatîn Efendi kodu nev zehî bihin eseri (Sene 1269)

TEZKİRE-İ HÂTİMETÜ'L-EŞ'ÂR

Sipâs-ı bî-kıyâs meliki'n-nas ünvân-ı celîliyle mevsûf ve mümtâz olan hâlık-ı künh ü esâs hazretlerine sezâ vü revâdır ki nev-i beni âdemi ahsen-i takvîm üzre mahlûk ve nimet-i nâtıka ile merzûk eylemiştir. Güldeste-i salât u selâm ol fahr-ı enâmın reşkâver-i gülzâr-ı cinân olan ravza-i muattarasına takdîm ve teblîğ olunur ki ümmet-i merhûmesi ümem-i sâlifeye her hâlde müreccah ve her cihette cümlesinden eblâğ u efsâhdır. Zebân-ı tardiyye evlâd-ı kirâm ve ashâb-ı zevi'l-kadr-i ve'l-ihtirâmı haklarında gevher-efşân-ı te'diyedir ki her biri bahr-ı fezâil ve mekâdirin dürr-i yektâsı ve ma'den-i ilm u kemâlin gevher-i bî-hemtâsıdır. Fi'l-cümle ashâb-ı güzîn (rıdvanullahi ta'âla 'aleyhim ecme'în) hazerâtından olup beyne'l-füsehâ şi'r u inşâsı makbûl ve merğûb olan na't-gûy-ı cenâb-ı Peygamberî Ka'b bin Züheyr hazretleri evâil-i hâllerinde medâyih-i aliyye-i hazret-i Nebevî'yi şâmil bir kasîde-i güzîde tanzîmiyle fihrist-i cerîde-i celâlet şeh-beyt-i kasîde-i risâlet sultân-ı enbiyâ sipehsâlâr-ı etkiyâ aleyhi's-seniyyü't-tahâyâ efendimiz hazretlerinin huzûr-ı fâizü'n-nûr risâlet-penâhîlerine arz u takdîm eylediklerinde kasîde-i mezkûre mahzûziyet-i âliye-i cenâb-ı Peygamberîyi müstelzim olmuş olması cihetiyle kasîde-i mezkûreye câize olarak o esnâda telebbüs buyurmuş oldukları hırka-i şerîfeleri mâdih-i müşârün-ileyhe iksâ vü ihdâ buyrulup nâzım-ı müşarün-ileyh râhile-bend-i dâr-ı âhiret olduktan sonra zikr olunan hırka-i şerîfe iptidâ hulefâ-yı Emevi'ye cânibine ve muahharen devlet-i âliyye-i Osmâniye eyyedellahü ta'âla ila yevmi'l-atiye tarafına nakl iderek sarây-ı hümâyûnda mahall-i mahsûsada mahfûz-ı gencîne-i ta'zîm u tekrîm kılınmış olmağla her şehr-i siyâm-ı mağfiret-ittisâmda ziyâretleriyle teşerrüf olunmakta olduğu mustağni-i ta'rîf u beyândır. İşbu nimet-i vâcibü'l-mahmidete yani zikrolunan hırka-i şerîfenin Dersaâdet'e şeref-i nakline kasîde-i mezkûre sebeb-i müstakil olmuş olduğundan nâzım-ı müşârün-ileyhin isrinde bulunmak emniyye-i hâlisesiyle selâtîn-i izâm hazerâtından bazıları sâha-i şi're isperân-ı rağbet olup çevgân-ı himmetleriyle kûy-ı şöhreti rübûde eylemişlerdir. Husûsiyle selâtîn-i izâm müşârün-ileyhümden bin seksen üç târîhinde zînet-efzâ-yı âlem-i şühûd olup bin yüz on beş târîhinde erîke-pîrâ-yı saltanat ve bin yüz kırk dokuz târîhinde âzim-i sû-yı Cennet olan Sultân Ahmet Hân-ı Sâlis hazretleri dahi gâh u gâh nazm-ı eş'âra himmet buyurmuşlardır. Hatta kıt'a:

Çerâğımsın benim sen hem vezîr-i nüktedânımsın
Nazîrin yok sadâkat ile meşhûr-ı cihânımsın

Beni sen eyledin da'vet ne mümkün eyleyem ben red
Derûnunda olan mihrim gibisin hırz-ı cânımsın

Kıt'a-i münîfesi dahi eser-i kalem-i rengîn-rakamları olduğu bazı âsârda mütâlaa-güzâr-ı âcizî olmuştur. Yine selâtîn-i izâm tâbe serâh hazerâtı sülâle-i tâhiresinden bin yüz yetmiş beş târîhinde zîbâver-i kehvâre-i vücûd olup bin iki yüz üç târîhinde revnak-dih-i hilâfet ve bin iki yüz yirmi üç senesi hilâlinde şârib-i şehd-i şehâdet olan Sultân Selîm Hân-ı Sâlis hazretlerinin dahi asr-ı maârif-hasr-ı mülûkâneleri şu'arâsını teşvîk u terğîb niyet-i hâlisesiyle aralık aralık tanzîm-i eş'âr-ı gevher-ayâr buyurmuş olduklarına gazel:

Rûz u şeb dîdelerim derdin ile kan ağlar
Vâkıf olan benim esrârıma her an ağlar

Kimse fehm itmedi hayfâ ki nedir maksûdum
Gice gündüz ne içün dîde-i giryân ağlar

Dâğ-ı sînem göricek hûn ile âlûde benim
Rahm idip hâlime ezhâr-ı gülistân ağlar

Gördü çün derd-i dil-i zârımı rahm itdi tabîb
Didi ey hasta-i hicrân sana dermân ağlar

Yine rahm eylemez asla bana ol âfet-i cân
Beni bîmârî görüp hâlime yârân ağlar

Gam degil bilmez ise hâl-ı derûnum ol yâr
Fehm ider niyyetimi sâhib-i ‘irfân ağlar

Derd ile rûyuna bakdıkça senin İlhâmî
Gerçi handân olur ammâ cigeri kan ağlar

Gazel-i bî-bedeli şâhid-i âdildir. “Ennas ala dîn-i mülûkihim” kelâm-ı latîfi ve fehvâ-yı münîfi üzre her bir asırda bulunan ashâb-ı tabîat tahsîl-i sanâyi-i şi‘riyyeye sarf-ı nakdîne-i gayret ve nice nice eş‘âr-ı güzîde ve âsâr-ı pesendîde nazm u inşâdına bezl-i vus‘-u makaddiret eylemiştir. İptidâ-yı saltanât-ı seniyye-i Osmâniye’den bin yüz otuz beş târîhlerine kadar güzerân iden şu‘arânın terceme-i ahvâl ve bazı eş‘âr-ı rengîn-meallerini câmi erbâb-ı maârif taraflarından müteaddid tezkireler tertîb ve tanzîm olunmuş ve muahharen Tezkiretü’ş-Şu‘arâ tertîb ve tanzîmine muvaffak olmuş olan sudûr-ı izâmdan Mirzâzâde Sâlim Efendi ile ecille-i ricâl-i devlet-i aliyyeden Safâyî Efendi merhûmlar tezkirelerini bin yüz otuz beş târîhlerinde resîde-i hüsn-i hitâm iderek hatm-ı kelâm eylemiş olduklarından târîh-i mezkûrdan asr-ı maârif-hasr-ı cenâb-ı şehryârîye gelinceye degin işbu cisr-i fenâdan nüzhet-serây-ı bekâya mürûr u ubûr iden şu‘arâ ile muassır olduğumuz şu‘arâ-yı şi‘r-ârânın haklarında dahi tezkiregûne bir eser tertîbi bazı ashâb-ı kemâl taraflarından bu abd-i hakîr Fatîn-i pür-taksîre emr u ilhah buyrulmuş olduğuna ve niam-perverdesi olduğumuz şehen-şâh-ı cihân-şâh şehryâr-i felek-iktinâh pâdişâh-ı bahr u berr kişver-güşâ-yı İskender-eser pâdişâhımız E’s-sultânü’l-Gâzi Abdülmecîd Hân ibnü’s-Sultân Mahmûd Hân ibnü’s-Sultân Abdülhamîd Hân “etalallahu ta‘âla ömrehu ve edâma ikbâlehu” hazretlerinin asr-ı maârif-hasr-ı mülûkanelerinde herbir sâhib-i ma‘rifet bir gûne ibrâz-ı ma‘lûmât u kudrete sarf-ı himmet eylemekte olduğuna binâen bu kem bidâ‘a dahi târîh-i mezkûrdan bu zamân-ı sa‘d-iktirâna kadar şi‘r ile me’lûf ve ma‘rûf olup irtihâl-ı dâr-ı bekâ iden ashâb-ı maârif ile mevcûd olan şu‘arâ-yı belâgat-pîrânın mümkün mertebe terceme-i ahvâl ve bazı eş‘âr-ı rengîn-mealleriyle o sırada; “genc u mâr u gül ü hâr u gam u şâdî be-hemend” mısraı müfâdınca şâir geçinen bir takım herze-tırâzların dahi bazı güftâr-ı dihk-âsârını sebt u kayd eyleyerek Hâtimetü’l-Eş‘âr isminde âcizâne ve fakîrâne bir tezkire tanzîmine cüret eylemiş olduğumdan ashâb-ı fehm u zekâdan niyâz ve matlab oldur ki bu sırada vâki olan hatâ ve noksân-ı âcizaneme atf-ı nigâh-ı ta‘yîb eylemeyüp sehv u hatâ-yı hakîrânemi dâmen-i tashîh ile mestûr u pûşîde buyuralar. Vebillahi’t-tevfîk.

HARF-I ELİF

KIT‘A

Nigâh-ı iltifâtın mâyedâr-ı izz u şân oldu
Hitâb-ı müstetâbın rûh-bahş-ı cism u cân oldu

Acep mi kılsan ihyâ makdem-i lutfunla hünkârım
Kulun bir zerreyim zâtın bana mihr-i cihân oldu

Nâzım-ı maârif-pîrâ sadr-ı esbak Dâmâd İbrâhim Pâşâ Karaman sancağında vâki Nigde kazâsında kâ’in Kadîmî Ma‘şkara ismiyle ma‘rûf iken muahharen müşârün-ileyhin dest-i mi‘mâr-ı lutf u himmetiyle kesb-i me’mûriyet u âbâdâni itmiş olan Nevşehir nâm kasaba-i latîfede zînet-efzâ-yı gülzâr-ı vücûd olup bin yüz târîhinde Dersaâdet’e muvâsalat ve sarây-ı hümâyûn-ı mülûkâne teberdârânı silkine bir müddetcik ikâmetle sarây-ı mezkûr evkâfı kitâbetine nâil ve müddet-i kalîle zarfında yazıcı halîfeligi hizmetine vâsıl olarak Cennet-mekân Gâzi Sultân Ahmed Hân-ı Sâlis hazretleri zamânında sûretâ dârü’s-saâde ağası yazıcısı ve ma‘nen hâkân-ı müşârün-ileyhin mukarrib u sevgilisi olduğu hâlde güzârende-i subh u şâm iken Çorlulu Ali Pâşâ sadâretinde ki bin yüz yirmi bir senesi şehr-i Saferinde Haremeyn muhâsebeciligi mansıbı uhdesine tevcîh olunmuş ise de o esnâda Baltacı Mehmed Pâşâ’nın sâniyen makâm-ı sadârete ku‘ûdu cihetiyle beynlerinde olan münâfeseye binâen sene-i mezkûre şehr-i Recebinde be-tarîki’n-nefy mahrûsa-i Edirne’ye azîmet ve üç-dört sene müddet ikâmetden sonra sadr-ı reşîd Ali Pâşâ-yı şehîd zamânında Dersaâdet’e avdet ve mansıb-ı kadîmi olan mezkûr Haremeyn muhâsebeciligi hizmetine nakl u ric‘atla o esnâda ordu-yı hümâyûn dâhilinde bulunduğu hâlde Rûmeli cânibinde biraz vakt geşt u güzârdan sonra ruznamçe-i evvel mansıbına ve ba‘dehû emîr-i âhur-ı ûlâ memûriyetine bi’l-vüsûl bin yüz yirmi sekiz sâl-i meyâmin-fâlinde uhdesine rütbe-i vezâret bi’t-tevcîh kâimmakâmlık mesned-i celîline nâil ve yüz yirmi dokuz senesi şehr-i Rebîü’l-evvelinde sıhriyyet-i cenâb-ı şehryârî şerefine dahi mazhariyetle mümtâz-ı akrân u emâsil buyurularak bin yüz otuz senesi şehr-i Cemâziye’l-âhiresinde makâm-ı vâlâ-yı sadârete ik‘âd ve ol vechile neyyir-i ikbâl u iclâli is‘âd buyrulup infâz-ı ahkâm-ı pâdişâh-ı kerem-mu‘tâd itmekte iken bin yüz kırk üç senesi şehr-i Rebîü’l-evvelinde gürûh-ı mekrûh-ı mülgânın şemşîr-i fesadlarıyla işhâd olunup Dersaâdet’de Şehzâde câmi-i şerîfi civârında vâki ismine mensûb olan medrese-i münîfesi cünbünde kâin kabristanda bazı eczâ-yı vücûdu süpürde-i hâk-ı ıtr-nâk olmuştur. Müşârün-ileyh kesîrü’l-hayrât bir vezîr-i hayr-âyât olup mikdâr-ı âsâr u hasenâtı müstağni-i ta‘rîf u beyândır.

GAZEL

Hasretinle rûz u şeb giryân olan çeşmimdir ol
İştiyâkın ile hûn-rizân olan çeşmimdir ol

Döndü aşkınla senin deryâya eşkim ey perî
Katresi bir lücce-i ummân olan çeşmimdir ol

Ney gibi efgân iden bezminde dildir sâkiyâ
Bâdeâsâ kıpkızıl cûyân olan çeşmimdir ol

Bister-i hicrânda subh u mesâ kan ağlayup

Çeşm-i mestim gibi bî-dermân olan çeşmimdir ol

Göreli gül hüsnünü bülbül gibi dil-bestedir
İhsânâsâ rûyuna hayrân olan çeşmimdir ol

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed İhsân Efendi ati't-terceme Cevdet Efendi merhûmun hemşirezâdesi olup metrûk başmuhâsebe kalemine bir müddetcik müdâvemetle on yedi yaşında bir nev-cüvân-ı sâhib-irfân iken bin iki yüz elli beş senesi hilâlinde mâh-ı hayâtı münhasif-i memât ve cism-i nâzenîni pûşîde-i ebr-i rahmet-i bî-gâyât olmuştur. Mûmâ-ileyhin eş'ârı rengîn ve güftârı kendi gibi latîf u dil-nişîn vâki olmşudur.

KIT'A

Gönül ister ki devr itsin felek kendi merâmınca
Felekden o felek ondan haberdâr olmamış bildim

Şuûnât-ı İlahî hem tabîat seyrini anlar
Aristâlîs-i tedkîkât-ı Ahmed kalmamış bildim

Nâzım-ı müşârün-ileyh Ahmed Pâşâ cezîre-i Mora'da kâin Arhos kasabası müderrisi Ali Efendi nâm bir zâtın mahdûmu olup pederi vefâtında yerine müderris ve bi'l-âhire tebdîl-i tarîk iderek kisve-i mültezimîni lâbis olduğu hâlde bazı mahallerde mütesellimlik ve voyvodalık ile bir müddet güzârende-i eyyâm olduktan sonra kendisine kapıcıbaşılık rütbe-i refî'ası bi't-tevcîh nâil-i merâm ve bin yüz elli sekiz târîhinde uhdesine rütbe-i vâlâ-yı vezâret tevcîhiyle ikrâm buyrularak cezîre-i Mora'ya ve müddet-i kalîle zarfında bi'l-infisâl birkaç mahalle dahi vâli nasb u ta'yîn buyurulmuş ise de muahharen terk-i dağdağa-i vezâret eyleyerek vatan-ı asliyesinde ihtiyâr-ı gûşe-i uzlet eyleyüp bin yüz yetmiş târîhinde irtihâl-ı dâr-ı âhiret eylemiştir. Müşârün-ileyhin vatan-ı aslîsi olan Arhos kasabasında pırhasa denilen sebze gayet cesâmetlice olduğundan ve ahâli-i kasaba ekline mecbûr bulunduğundan mütercim-i müşârün-ileyh zamânında Pırasa Ahmed Pâşâ lakabiyle şöhret-şiâr olmuş olduğu tahkîk-gerde-i âcizî olmuştur.

GAZEL

Hüsn-i mir'âtında aks-i âha gîsû koymuş ad
Kâse-i mühre müzâb itmiş gülü rû koymuş ad

Berk-i rûyiyle iki tîğ-i siyeh-tâbı o mâh
İtmiş iki gurre-i rahşende ebrû koymuş ad

Dârçîn-i hiddeti kâfûr-ı vaz'-ı bâridi
Hâven-i sengîn-i dilde mezc idüp hû koymuş ad

Eşk-i terden fitne-i haşrı kazâ sîr-âb idüp
Eylemiş nahl-ı mücessem kadd-i dil-cû koymuş ad

Hat çeküp remmâl-ı hüsn ismin dimiş çîn-i cebîn
Dökdügü her noktaya bir hâl-i hindû koymuş ad

Penbeyi ol şûh idüp sihr ile şâh-ı yâsemen
Kol atınca bâğ-ı hüsne sîm-i bâzû koymuş ad

Eyle İhyâ şîve-i i‘câz-ı hüsne bir nazar
Nergisi gûyâ idüp çeşm-i suhan-gû koymuş ad

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şerîf Yahya İhyâ Efendi Galata'da vâki Arab câmi-i şerîfi imâmı müteveffâ Mahmûd Efendi'nin mahdûmu olup bin iki yüz sekiz senesi hilâlinde "inâyet eyledi Sultân Selîm İhyâ rüûs oldu" târîhi müfâdınca bir kıt‘a müderrislik rüûs-ı hümâyûnuna nâil olarak usûl-ı tarîk-i vechile vâsıl-ı muvassile-i Süleymâniye olmuş iken bin iki yüz yirmi sekiz sâlinde "intikâl eyledi şâir İhyâ" târîhi mantûkunca dâr-ı ukbâya müntakil olmuştur.

GAZEL

Dil-i bîmârı suâl itmege cânân geldi
Mürde-i hecr u firâka yeniden cân geldi

Derd-i firkatle zebûn olmuş idi hayli zamân
Bu gün ol âfeti gördüm bana dermân geldi

Yine mehtâb idecek sen dil-i nâlânda bu şeb
Burc-ı hüsnün meh-i tâ-bendesi mihmân geldi

Bâde sun nûş idelim zevk iderek ey sâkî
Ki bu dem meclise cânân yine handân geldi

Kaçan İhyâ gül-i ruhsâre-i yâri gördü
Def‘-i gam eyleyüp âsâyiş ile yan geldi

Nâzım-ı mûmâ-ileyh El-hâc Yahya İhyâ Beg ati't-terceme begligçi-i dîvân-ı hümâyûn esbak İzzet Beg merhûmun birâder-i vâlâ-güheri olup sarây-ı hümâyûnda neşv ü nemâ bularak Cennet-mekân Sultân Mahmûd Hân-ı Sâni hazretleri zamânında tüfenkçibaşılık rütbesini hâiz ve bi'l-âhire Kütahya defter emînligi nân-pâresiyle miyân-ı çırâğanda mütemâyiz olduktan sonra bir müddet Rûmeli ve Anadolu câniblerinde bazı memûriyet-i cesîmede müstahdem ve bâ-husûs Karahisâr-ı Sâhib muhassıllığıyla muğtenim ve bir aralık uhdesine rütbe-i sâlise tevcîh ve ihsâniyle beyne'l-akrân muazzez ve mükerrem olarak muahharen muhassallık-ı mezkûrdan ma‘zûlen Dersaâdet'e mevsûl olup Üsküdar'da kâin hânesinde ikâmet üzre iken bin iki yüz altmış yedi senesi hilâlinde dâr-ı bekâya menkûl olmuştur.

GAZEL

Gönülde tîr-i müjen bir nihâl-i zîbâdır
Dirîg bârı ânın bâğ-ı dilde eyvâdır

Figân u nâle vü gül dergehinde sultânım
Garaz bu hâl-ı dili hâk-i pâye inhâdır

Cemâl-i yâre nazar kılmadan gınâ gelmez
O şâh-ı mülk-i melâhat acep temâşâdır

Siyâh-ı zülf-i hâm-ender-hâmı şeb-i târik
Ruh-ı münevveri bir mâh-ı âlem-ârâdır

Cemâl-i yâr ki gülzâr-ı hüsn ü behçetdir
Edîb o gülşene dil bir hezâr-ı şeydâdır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh vak'a-nüvîs Mehmed Edîb Efendi Cennet-mekân Sultân Selîm Hân-ı Sâlis hazretleri asrı ricâlinden olup bir müddet vak'a-nüvîslik ve teşrifatçılık hizmetlerinde bi'l-istihdâm "meclis-i cennât-ı firdevse nedîm olsun Edîb" târîhi nâtık olduğu vechile bin iki yüz on altı târîhinde azîm-i dârü's-selâm olmuştur. Mûmâ-ileyh tavr u tarzı acîb bir şâir-i edîb olup bir kıt'a târîhi ve bazı mertebe eş'ârı dahi vardır.

GAZEL

Hâlimi arz it sabâ dildâra Allah aşkına
Şûriş-i dilden haber vir yâra Allah aşkına

Ey tabîb-i hâzık-ı nabz-âşiyân-ı derd-i dil
Hasta-i hecrim bana bir çâre Allah aşkına

Vir zekât-ı bûse-i kâlây-ı hüsn ü ânını
Sâil-i der-kef-asâ-yı zâra Allah aşkına

Rûşen itsin zulmet-i şeb zindedârân-ı gamı
Mihr-i rûyun göster ey meh-pâre Allah aşkına

Hâtır-ı uşşâka ol gâhî tesellî-bahş-ı cûd
Kârını cevr eyleme yek-pâre Allah aşkına

Bu tehî-ceyb-i visâl u câyi'-i hicrâna vir
Nakd-ı hüsnünde şehâ bir pâre Allah aşkına

Harf-ı vasl-ı kâkülün ketm it lisân-ı şâneden
Keşf-i esrâr eyleme ağyâra Allah aşkına

Küşte-i sâtûr-ı hûn-rîz-i nigâh olsun gönül
Bismilâsâ îd-i vasl-ı yâra Allah aşkına

Eylemişken vaslın ikrâr ile İshak'a kerem
Var mı ol lutfu mecâl inkâra Allah aşkına

Nâzım-ı müşârün-ileyh Şeyhülislâm İshak Efendi şeyhülislâm-ı esbak İsmâil Efendi merhûmun mahdûmu olup tarîk-i tedrîse duhûl ile bir müddet teftîş ve kısmet memûriyetlerinde bulunduktan sonra İzmir mevleviyyetine ve ba'dehû İstanbul kâdılığı mesned-i refîine ve bin yüz kırk bir senesi Anadolu sadâretine mevsûl ve hasbe'l-kader

sadâret-i mezkûreden ma'zûlen ala-tarîkü'n-nefy ibtidâ Kütahya'ya ve muahharen kasaba-i İzmid'e menkûl olup kasaba-i mezbûrede ikâmet üzre olduğu hâlde yüz kırk altı senesi Rûmeli sadâreti pâyesi kendisine ihsân buyrularak bir mâh mürûrunda makâm-ı vâlâ-yı meşîhata revnak-dih-i kadr u şân buyrulmuş iken bin yüz kırk yedi senesi hilâlinde ecel-i mev'ûdiyle azm-i kurbgâh-ı cenâb-ı Rabb-i ma'bûd eylemiştir. Müşârün-ileyh cemî ulûm-ı âliyeye âşina bir fâzıl-ı bî-hemtâ olup Şifâ-yı Kâdı İyâz'a bir kıt'a tercemesi olduğundan fazla on bir aded na't-ı şerîf-i Peygamberîyi câmi bir kıt'a Dîvânçe-i dil-nişîni ve Sâlim Efendi Tezkiresi'nde dahi bazı eser-i regîni vardır.

NAZM

Encümengâh-ı fenâdan nice oldumsa nihân
Levh-i kabrimde de nâmım olur elbet pinhân

Umarım rahmet-i Settâr u Kerîm u Hayy'dan
Cürm ü isyânımı da setr ide keff-i mîzân

Nâzım-ı mecmûa-i hünermendî Mollacıkzâde İshak Efendi Dersaâdet'de kadem-nihâde-i mehd-i vücûd olup bin yüz kırk üç târîhinde tarîk-i tedrîse duhûl ile bir müddet sonra Edirne mevleviyyeti ve yüz yetmiş altı senesi Mekke-i mükerreme mevleviyyeti pâye-i mu'teberesini ihrâz ve yüz seksen üç senesi Dârü'l-hilâfetü'l-âliye hükûmetine ve yüz doksan dört senesi Anadolu ve doksan beş senesi Rûmeli sadâretlerine mukârenetle beyne'l-emâsil kesb-i imtiyâz itmiş iken sene-i mezbûre hilâlinde sadâret-i merkûmeden ma'zûlen dâr-ı bekâya menkûl olmuştur. Na'ş-ı mağfiret-nakşı tab'hâne-i âmire civârında vâki kapûdân-ı esbak merhûm El-hâc İbrâhim Pâşâ câmi-i şerîfi makberesinde medfûndur. Müşârün-ileyhin bâlâda mestûr kıt'asından başka âsârına zafer-yâb olunamayup kıt'a-i mezkûre dahi kendi zâde-i tab'ı olarak seng-i mezârında mukayyed bulunmuş olmak takrîbiyle nakl-i cerîde-i âcizi kılınmıştır.

GAZEL

Zehr urup sînedeki zahmıma merhem yerine
Kâse kâse içerim hûn-ı dili dem yerine

Ayş-ı yek-rûze-i sad sâle humârâverdir
Koyalım kim bu fenâ bezmini âlem yerine

Ol bütün nakş-ı bahâriyye-i hüsnünde Hudâ
Bir güzel gonca komuş gül yüzüne fem yerine

Nâleler eyleyerek lutfuna irdik âhir
Eyü sarf olmuş imiş sûziş-i nâlem yerine

Tavrımız hayli pesendîdedir ammâ Esrâr
Komadı gitdi o âfet bizi âdem yerine

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Esrâr Dede Dersaâdet'de serzede-bürûz-ı âlem-i rumûz olup tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye intisâb ile Galata Mevlevîhânesi'nde çilekeş-i fakr u fâka olarak ol vakt hân-kah-ı mezkûrun post-nişîn-i irşâdı Şeyh Gâlib Efendi merhûmun

hem-dem u celîsi ve mahrem u enîsi olduğu hâlde hiç bir vakt u demini ney u meyle itlâf ve isrâf itmeyüp nakdîne-i evkâtını iktisâb-ı cevâhir-i maârife sarf eylemekte iken bin iki yüz on bir sâlinde târik-i sikke-i hayât olup tennûre-bend-i hân-kah-ı memât olmuştur. Merkad-ı pâki dergâh-ı mezkûr kabristânında medfûn Fâsih Dede merhûmun kabr-i şerîfi ittisâlindedir. Vefâtına Sürûrî Efendi'nin inşâd eyledigi târîhdir; "Hayflar göz yumup Esrâr Dede sır oldu." Mûmâ-ileyh bişnev esrârına âgâh bir dervîş-i sâhib-nigâh olup eş'ârı sûz-nâk ve güftârı pâk-ender-pâk vâki olmuştur.

GAZEL

Bu şeb mestâne bezm-i fikre ol rûh-ı revân geldi
Kıyâs itdim ki cism-i mürdeye şevk ile cân geldi

Nola cân içre saklarsam hadeng-i gamze-i yâri
Bu tîrin her biri ol kaşı yâdan armağân geldi

Gönül sad şevk ile raksân olursa var yiri zîrâ
Bu şeb âğûş-ı hülyâya o şûh-ı mû-miyân geldi

Görüp bu dûd-ı âhım dâmen-i dildârı terk itti
Rakîb-i bed-likâ fehm itdigim işler dumân geldi

Nisâr itdim o şûh-ı bî-vefâya cümle-i varım
Fakat cân nakdi kalmışdı anı da aldı yan geldi

Rakîb-i kîne-cûya karşı ey şûh-ı sebük-meşreb
Bana böyle hafifce âşinalık pek girân geldi

Senin şevk-i kudûmunla kadehler başladı devre
Meyinde aks-i rûyunla biraz benzine kan geldi

O şûhun nâil-i âzârı olmuş gâlibâ Esrâr
Der-i dildârdan zîrâ bu gün pek şâdumân geldi

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Esrâr Efendi Aydınoğlu tekyesi şeyhinin ferzend-i ercümendi olup evâil-i hâlinde dâire-i hümâyûn-ı mülûkâneye memûr ve çırâğ buyrularak bir müddet hânende-gân-ı şehryârî çavuşluğu hizmetinde istihdâm olunduktan sonra dâire-i hümâyûndan ihraç olunup tekye-i mezkûrede iskân ile imrâr-ı leyl u nehâr itmekte iken:

Tuyıcak ahbâbı fevtin didiler târîhini
Vay vay Esrâr Efendi aramızdan oldu sır

târîhi mealince bin iki yüz elli dokuz senesi hilâlinde âzim-i dârü'l-karâr olmuştur. Mûmâ-ileyh esrâr-ı şi're mahrem bir şâir-i mu'ciz-dem olup eş'âr u güftârı müstahsen ve müsellem vâki olmuştur.

KIT'A

Bürîde eyledim târ-ı ümîdi ben alâyıkdan
Anınçün bilmezem nef‘ u zarı aslâ halâyıkdan

Acep mi tîre-hâtır olmasam âmed-şûd-ı gamdan
Tehîdir ser-be-ser sahn-ı dilim gerd-i avâikden

Nâzım-ı maârif-pîrâ Es‘ad Pâşâ sadr-ı esbak Köprülüzâde Şehîd Mustafa Pâşâ merhûmun mahdûmu olup bin yüz yirmi dokuz târîhinde uhdesine rütbe-i sâmîne-i vezâret bi’t-tevcîh Egriboz muhâfızlığına revnak-bahşâ ve ba‘dehû cezîre-i Girid’de vâki Hanya mansıbına ve muahharen mansıbı Kandiye eyâletine tebdîl olunup yüz otuz sekiz târîhinde kendisi debdebe-i vezâretden ibâ iderek mansıb-ı mezkûrdan istifâ itmiş olduğundan rütbe-i vezâretin uhdesinden sarf u tahvîliyle eyâlet-i mezkûre mahsûlü tekaüdlük vechile kendisine ihsân ve i‘tâ buyrulup o sûretle Resmo nâm mahallde imrâr-ı subh u mesâ itmekte iken bin yüz otuz dokuz sâlinde azm-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Müşârün-ileyh sâhibü’l-likâ bir vezîr-i sâhib-sehâ olup Hecrî mahlasında bazı eş‘ârı olduğu mervîdir.

GAZEL

Ne ol perî gibi bir dil-rübâ görülmüştür
Ne ana bencileyin müptelâ görülmüştür

Olur mu safha-i rûy-i hatâverine nazîr
Hezâr nüsha-i ibret-nümâ görülmüştür

O ebruvân gibi sanma hilâl u sun‘unda
Selîs-i matla-ı garrâ dilâ görülmüştür

Hevâ-yı mutrib u meyden geçer mi rindân kim
Terâneler işidilmiş safâ görülmüştür

Hakîkata nazar it dûr-bîn isen zâhid
Mecâz âyînesinden riyâ görülmüştür

Kemîne-manzar-ı dehr ol ki çesm-i sûzundan
Nigâh-ı ibret ile mâsivâ görülmüştür

Safâ-yı rü’yetini Es‘ad idemem ta‘bîr
O yâr düşde dahi vâkıa görülmüştür.

Nâzım-ı müşârün-ileyh Şeyhülislâm Mehmed Es‘ad Efendi Dersaâdet’de bin doksan altı târîhinde şeyhülislâm-ı esbak müteveffâ İsmâil Efendi’nin sulbünden sâha-i vücûda mevrûd olup yüz yirmi iki târîhinde hâric rütbesiyle silk-i müderrisîne dâhil ve bir müddetten sonra müfettişlik hizmetine ve ba‘dehû fetva eminligi hizmetine ve daha sonra Selanik mevleviyyetine nâil olduğu çok vakt mürûr itmeksizin Mekke-i mükerreme mevleviyyeti pâye-i aliyyesini bi’l-ihrâz Rûmeli cânibine sevk olunmuş olan ordu-yı hümâyûn kâdılığı câh-ı mefharet-iktinâhına dahi vâsıl olarak yüz elli yedi târîhinde Rûmeli sadâretine ve yüz elli dokuz târîhinde sâniyen sadâret-i merkûmeye revnak-bahşâ ve yüz altmış bir senesi şehr-i Recebinde mesned-vâlâ-yı meşîhata zînet-efzâ buyrulup yüz altmış iki senesi şehr-i

Şa‘bânında makâm-ı fetvadan azl ve Gelibolu nâm mahalle nakl ile bir müddet ikâmetden sonra Dersaâdet’e avdet ve bin yüz altmış altı sâlinde dâr-ı bekâya rihlet eyleyüp rûh-ı pür-fütûhu dâhil-i sûrda vâki Âşık Pâşâ mahallesinde kâin pederi müteveffâ-yı müşârün-ileyhin âsâr-ı hayriyyesinden olan câmi-i şerîf hazîresinde muntazır-ı rahmet olmuştur. Müşârün-ileyh efdâl-ı füzelâ ve a‘lem-i ulemâ bir şâir-i bî-hemtâ olup fenn-i mûsikîde kemâl u mahâreti ve ulûm-ı sâirede dahi akrân u emsâline her vecihle tefevvuk u rüçhâniyyeti olarak Tefâsir-i Şerîfe’ye dâir nice nice eser-i mu‘teberi ve fenn-i mûsikîye müteallik birkaç adet risâle-i şevkâveri olduğundan başka mürettep bir kıt‘a Dîvân-ı belâgat-ünvânı dahi vardır.

BEYT

Hayl-i uşşâka kesel virdi zuhûr-ı hattın
Âleme tiz yayılır kara haber çok sürmez

Nâzım-ı mecmûa-i ser-bülendî Hamzazâde Mehmed Es‘ad Efendi şehriyyü’l-asl olup tarîk-i tedrîse dâhil ve hasbe’t-tarîk İzmir kazâsı mevleviyyetine nâil olduktan sonra bin yüz seksen târîhinde âzim-i dâr-ı cinân olmuştur.

BEYT

Ta‘n-ı rakîb ma‘nî-i teşrîfin olmasın
Sen kalma ana gel kerem ile mürüvvet it

Ögren lisân-ı asr u rüsûm-ı zamâneyi
Bak tab‘-ı nâsa vakt-i münâsib tekellüm it

Nâzım-ı mecmûa-i hünermendî Meş‘alecizâde Es‘ad Begefendi şehriyyü’l-asl olup tarîk-i tedrîse duhûl ile devr-i medâris-i mu‘tâde itmekte iken bin iki yüz sekiz senesi hilâlinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. “Cennet içre kıla Es‘ad Beg’i hem-dem-i süedâ” mısraı vefâtına târîhdir.

GAZEL

Nerm ise ger meşrebin pâ-mâl olur yine adû
Bâde-i şîşe-şiken olmaz mı mağlûb-ı kedû

Gurre olma mestî-i ikbâle aklın var ise
Ser-nigûn olur ayakdan mest yapıldım deyu

Türşî-i rûy-ı şitâ feyz-i bahâr îrâs ider
Nâil-i vuslat olur âhir cüvân-ı tünd-hû

Şemme-hâh oldum riyâz-ı ârız-ı cânândan
Itr-bahş-ı hâtır oldu didi yâ bir iş mi bu

Bir içim su cüst-cûsudur seni seyyâh iden
Es‘adâ deryâ-yı gurbet içre böyle sû-be-sû

Nâzım-ı müşârün-ileyh sahhaflar şeyhîzâde vak‘a-nüvîs El-hâc Mehmed Es‘ad Efendi Dersaâdet’de bin iki yüz bir târîhinde ârâyiş-dih-i mehd-i vücûd olup isti‘dâd-ı zâtiyesi

muktezâsı üzre unfuvân-i şebâbetinde tahsîl-i ulûm-ı âliye ve tekmîl-i nüsah-ı ilmiyye eyleyerek tarîk-i pür-tevfîk-i tedrîse nâil ve hasbe'l-istitâa beyne'l-efâzıl mümtâz-ı emâsil olup niyâbet sûretiyle birkaç def'a Rûmeli ve Anadolu cânibine azîmet ve bir müddetden sonra Dersaâdet'e avdet eyleyüp Dersaâdetçe bazı gûne hidemât-ı şer'iyyede istihdâm ile imrâr-ı subh u şâm eyledikten sonra iki yüz otuz dokuz senesi va'ka-nüvîslik memûriyeti ve iki yüz kırk dört senesi Üsküdar mevleviyyeti uhdesine tevcîh u ihsân buyrulup bi'l-âhire takvimhâne-i âmire nezâretine ve iki yüz kırk dokuz senesi İstanbul kâdılığına revnak-bahş-ı izzet ü ikbâl ve bir müddet sonra câh-ı sefâret memûriyetiyle İran cânibine azîmet ve bir sene zarfında tekmîl-i hizmet-i memûriyet eyleyüp Dersaâdet'e muvâsalatı hengâmında tahaffuzhâne nezâretine ve ba'dehû azâdan olmak üzre meclis-i vâlâ-yı ahkâm-ı adliyeye ve iki yüz elli yedi senesi nekâbet makâm-ı âliyesine ve iki yüz altmış senesi Rûmeli sadâretine ve iki yüz altmış iki senesi mekâtib-i umûmiyye nezâretine sâye-endâz-ı fazl u kemâl buyrularak iki yüz altmış dört senesi evâil-i saferinde meclis-i maârif-i umûmiyye riyâsetine memûriyetini müteâkıben irtihâl-ı dâr-ı bekâ eyleyüp rûh-ı şerîfi nahl-ı Tûbâ'da âşiyân-sâz ve cism-i latîfi Ayasofya câmi-i şerîfi civârında vâki Yerebatan mahallesinde kâin-i ihyâ-gerdesi olan kütüphâne havlusunda defîn-i hâk-ı niyâz olmuştur. Müşârün-ileyh sahhaflar şeyhîzâde dinmekle arîf bir zât-ı şerîf olup cenâb-ı maârif-meâbının bir kıt'a müretteb Dîvân-ı belâgat-ünvânı ve bir adet mükemmel münşeat-ı fesâhat-beyânı ve gürûh-ı mekrûh-ı mülgâ haklarında Üss-i Zafer isminde bir kıt'a Nusret-nâmesi ve Müstazraf nâm târîhe bir kıt'a terceme-i letâfet-allâmesi vardır ki müşemmil olduğu sanâyi u bedâyiin ta'rîf u tavsîfi hayyiz-i imkânda degildir.

NA'T-I ŞERÎFÎ

Dü âlem nûr-ı zâtından eserdir yâ Resûlallah
Vücûdundan halâyık behreverdir yâ Resûlallah

Cebînin ahter-i burc-ı hidâyet ehl-i irfâna
Dü çeşmin manzar-ı levh-i kaderdir yâ Resûlallah

Nihâlin sâyesi mürg-i hümâdır hâke meyl itmez
Uluvv-ı şânına bürhân-ı ferdir yâ Resûlallah

Dil-i uşşâkı bülbülveş nevâ-sâz eyleyen her dem
Cemâlin goncasından bûy-ı terdir yâ Resûlallah

Adû-yı bed-zebâna cây-ı emn olmazdı dünyâda
Velî âsâr-ı feyzin ser-te-serdir yâ Resûlallah

Ne mümkündür beşer künh-i şerîfin eyleye idrâk
Sana vassâf olan Rabb-i Kadîrdir yâ Resûlallah

Şefâatla bula fevz u felâhı Es'ad-ı âsî
Eger olmazsa hâli der-be-derdir yâ Resûlallah

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Es'ad Efendi Manisa müftüsü merhûmun sulbünden bin yüz doksan üç târîhinde medîne-i Manisa'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup "el-veledi sırrı ebihi" sırrına mazhariyetle pederi mûmâ-ileyhden bir mikdâr tahsîl-i ulûm-ı âliye eyledikten

sonra Dersaâdet'e muvâsalat ve bir müddet dahi a'lem-i ulemâ Mevlânâ Hâce Abdurrahîm Efendi merhûmun halka-i dersine müdâvemet ve Hâce Neş'et Efendi merhûmun meclis-i feyz-enîsine muvâzabatla tekmîl-i nüsah-ı ilmiyye ve tahsîl-i fünûn-ı Fârisiye eyleyüp iki yüz otuz dokuz senesi tarîk-i tedrîse dâhil olarak vatan-ı asliyyesi cânibine azîmetle iki yüz elli iki senesi medîne-i mezbûre müftülügü hizmetine ve iki yüz altmış dokuz senesi Kuds-ı şerîf mevleviyyetine nâil olmaşdur. Mûmâ-ileyh ilm u fazlı zâhir bir fâzıl-ı sâhib-mekâdir olup Nasîhatü'l-Mülûk nâm risâleye Türkî bir kıt'a tercemeye dahi muvaffak olmuştur. Ve ati't-terceme mütercim-i Kâmûs Âsım Efendi'nin Tuhfe-i Arabiyye'sinin nısf-ı ıstılahâtına kadar şerhine dahi sarf-ı himmet eylemiştir. Mâ-tekaddem tarîkat-ı Kadriyyeye mensûbiyeti ve muahharen Niğde kazâsı dâhilinde vâki Bor kasabasında post-nişîn-i irşâd olup iki yüz altmış beş senesi irtihâl-ı dârı bekâ itmiş olan ati't-terceme Şeyh Ahmed Kuddûsî Efendi merhûmun dahi hilâfeti olmak mülâbesesiyle zâhir ve bâtını ma'mûr bir zât-ı fazîlet-mevfûrdur.

GAZEL

Diyâr-ı karelerde mu'tenâ bir sûr olmuş fes
Anınçün Avrupa kuffârına mahsûr olmuş fes

Ayaklanmış ser-â-pâ hep sipâh-ı kişver-i zülfü
Fesâd u fitneyi bastırmağa me'mûr olmuş fes

Ser-â-ser çıktı başdan serserîdir şimdi uşşâkı
Görünce ol perî-rûyun serinde dürr olmuş fes

Düşürmüş püskül u gîsûyu kîl u kâl-i teşvîşe
Sabâ tahrîk-i âşûb eylemiş pür-şûr olmuş fes

O püsküllü belâ yârin başından gitmiyor Es'ad
Neden bu mertebe cevr itmege mecbûr olmuş fes

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hüseyin Es'ad Efendi İzmir-i kebîr vücûhundan Mansûrîzâde Mehmet Emîn Efendi'nin sulbünden bin iki yüz otuz altı senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bir kıt'a müderrislik rüûs-ı hümâyûnuna nâiliyetle ili olan İzmir mahkemesinde edâ-yı hizmet-i kitâbet eylemekte bulunmuştur. Bir mikdâr eş'ârı vardr.

GAZEL-İ NÂ-TAMAM

Gül gibi olmak dilersen şâd u handân ey gönül
Lâleveş elden bırakma câmı bir an ey gönül

Nekbet-i gerdûna olma hergiz ey dil gamgüsâr
Nevbet ile izzetine olma şâdân ey gönül

Bulsa mesken ravza-i kûyunda ol âlî-şehin
Bâğ-ı dehri ihtirâ eyler mi insân ey gönül

Olmuş âşüfte Asîfâsâ o mâha âf-tâb
Seyr ider me'vâsını aşkıyla her an ey gönül

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Asîf Efendi Kütahya kazâsında vâki Tavşanlı nâm kasabada tennûre-bend-i hân-kah-ı vücûd olup meşâhir-i meşâyih-i Mevleviyyeden Sâkıb Efendi merhûmun dâmen-i terbiyesine âvîhte ve hubbu'l-kabiliye bir mürîd-i edeb-âmûhte olarak maskat-i re'si olan mezkûr Tavşanlı kasabasında muahharen bir bâb Mevlevîhâne bünyâd itdirüp kendisi dergâh-ı mezkûrda post-nişîn-i irşâd olduğu hâlde bin yüz kırk beş târîhinde âzim-i kurbgâh-ı Rabb-i ibâd olmuştur. Mûmâ-ileyhin eş'ârı hûb u zîbâ olup ta'rîzden âzâde vâki olmuştur. Sıdkı mahlasında dahi bazı eş'ârı olduğu mervîdir.

TÂRİH

Kademin basdı Şerîf bin iki yüzde dehre

Nâzım-ı mecmûa-i hünermendî Ali Eşref Efendi şeyhülislâm-ı esbak Çelebizâde Âsım Efendi merhûmun akribâsından Surre Emînizâde Ömer Tâhir Efendi merhûmun mahdûmu olup tarîk-i tedrîse duhûl ile "Eşref Ali Efendi mesken ide naîmi" târîhi mealince bin iki yüz altı senesi hilâlinde dârü'n-naîme menkûl olmuştur. Mûmâ-ileyhin bâlâda mestûr olan mısra-ı târîhinden başka âsârı manzûr-ı âcizî olmamıştır.

GAZEL

Fürûğ-ı hüsn ile ol meh şeh-i âli-cenâb oldu
Cihânı bende-i fermân idüp mâlik-rikâb oldu

Mey-aşâmâna her şâm ayn-ı nevrûz-ı fürûzândır
Ki câm-ı Cem sipihr-i bezm-i âba âf-tâb oldu

Firâk-ı nakli gül-bûs-ı lebinle girye itdikçe
Sirişki la'li kevnin sâkiyâ reşk-i şarâb oldu

Meger Behzâd-ı vaslın ey büt-i Çin eyleye âbâd
Nigâristân-ı dil bâd-ı firâkınla harâb oldu

Füsûn âdâbını gamzenden itmiş gûyiya tahsîl
Nigâh-ı pür-feninde ey perî hâzır-cevâb oldu

Siyehkâr olsa da bâlâ-nişînân sûd-ı bahşâdır
Sadef çün dâyemend-i mâye-i feyz-i sehâb oldu

Kemâl u Sâib ister Eşrefâ sahn-ı belâgatda
Sana yârâna peyrevlik hayâl-i nâ-sevâb oldu

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mustafa Eşref Efendi mahrûsa-i Burusa'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin iki yüz elli üç sâlinde Dersaâdet'e bi'l-muvâsala mekteb-i harbiyye şâkirdânı sınfına ilhâk olunup mekteb-i mezkûrda tahsîl-i ulûm-ı Arabiye ve taallüm-i fünûn-ı hikemiyyede bulunduğu esnâda Kethüdâzâde ati't-terceme Ârif Efendi'den dahi fünûn-ı Fârisiyeyi bi'l-etrâf tahsîl eyleyerek muahharen asâkir-i hassa-i şâhâne alay kitâbeti hizmetine memûr ve ta'yîn kılınmış ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ından yedi-sekiz mâh makdem Rûmeli ordu-yı hümâyûnu cânibine sevk u i'zâm olunmuştur. Mûmâ-ileyh akrânına fâik bir şâir-i müdakkik olup tanzîm-i kasâyidde yed-i tûlâ ashâbındandır.

GAZEL

Safha-i hüsnün şehâ bir gülşen-i ârestedir
Belki bâğ-ı Cennet-i âlâ disem şâyestedir

Aşkına gönlüm virüp aldım hayât-ı tâzeyi
Nâzenînim sevdigim bir dilber-i nev-restedir

Şöyle yakdın ateş-i aşkınla hayfâ bendeni
Dûd-ı âhım ebrâsâ göklere peyvestedir

Cânib-i tahlîse pervâz ide bir vechile
Mürg-i dil zencîr-i gîsûsıyla yâren-bestedir

Gamzesiyle yaralanmakta iken cân u gönül
Kim dimiş Eşref belâ-yı yârdan vârestedir.

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Eşref Efendi Burusa hânedânından Kassabzâde Ali Rızâ Beg'in sulbünden bin iki yüz kırk yedi sâlinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup mahrûsa-i mezbûre ulemâsından Ebezâde Abdurrahman Efendi'den bir mikdâr ulûm-ı Arabiyye tahsîl ve ati't-terceme Burusevî Osmân İzzet Efendi'den dahi bir müddet fünûn-ı Fârisiyeyi tahsîle sarf-ı mâ-hasal-ı kesîr u kalîl eyledikten sonra meslek-i küttâba sülûk ile mahrûsa-i mezbûrede vâki tahrîrât kalemine memûr ve ta'yîn kılınmıştır. Mûmâ-ileyh şi'ri latîf bir şâir-i zarîfdir.

GAZEL

Sevdâya saldı aklımı zülf-i perîşânın senin
Fütâde itdi gönlümü ruhsâr-ı tâbânın senin

Nîm iltifâtın kesmesin nâr-ı firâka yandı ten
Çekmekdeyim gonce-dehen cevr-i firâvânın senin

Göz yaşını itdim revân rahm itmedin tâze fidan
Vaslın dimişdin sen nihân yandırdı hicrânın senin

Sâdık muhibbim ben sana lütf eyle vaslın sen bana
Olan cefâ hep bir yana var ise îmânın senin

Efgende kim ebrû-kemân Eşref kulun eyler figân
Lütf eyle artık el-amân şâyeste ihsânın senin

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Eşref Efendi şehriyyü'l-asl olup mekteb-i maârif-i adliyyede bir mikdâr tahsîl-i ulûm-ı Arabiye eyledikten sonra bin iki yüz altmış dört senesi hilâlinde mâliye hazînesi dâhilinde vâki vâridât muhâsebesi ketebesi silkine dâhil olmuştur.

GAZEL

Şem'-i bezm-i yâr olup sûzân u giryân oldum âh

Reşk ider âlem çerâğ-ı hâssı cânân oldum âh

Ey gül-i şâd-âb ümmîd-i visâlinle bu şeb
Tâ seher bülbül misâli zâr u nâlân oldum âh

Püşt ber-divâr-ı hayret kaldım âyîne misâl
Resm-i ebrû-yı hilâl-i yâre hayrân oldum âh

Ba'dezîn cem'iyyet-i hâtır bana emr-i muhâl
Kim esîr-i dâm-ı gîsû-yı perîşân oldum âh

Sîh-i cevri cânıma kâr eyledi Âsâf benim
Nâr-ı aşk-ı yâr ile sûzân u büryân oldum âh

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Muhammed Emîn Âsâf Beg Dersaâdet'de bin iki yüz on târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîk-i tedrîse duhûl iderek müddet-i medîde niyâbetle Mudanya ve Kazdağı ve Bilecik ve Hasköy câniblerine âzim ve iki yüz kırk sekiz senesi mevleviyyetle medîne-i Üsküdar'a hâkim olduktan sonra iki yüz elli altı senesi evkâf-ı hümâyûn müfettişi nasb u ta'yîn buyrulup iki yüz elli dokuz senesi hilâlinde âzim-i Firdevs-i berîn olmuştur. Mûmâ-ileyh Tersâne Emînizâde dinmekle ârif bir şâir-i zarîf olup eş'âr u güftârı hûb u latîf vâki olmuştur.

GAZEL-İ NÂ-TAMAM

Devr-i Cem'den bezmgâh-ı dehre zîverdir şarâb
Reh-revân-ı râh-ı aşka pîr u rehberdir şarâb

Nâb u tâb ile gezer elden ele ilden ile
Sed çeker Ye'cuc-ı ekdâra Sikender'dir şarâb

Sûretâ pend-i pederveş telhdir ammâ Müfîd
Nâmı duhterdir velîkin zevke mâderdir şarâb

Nâzım-ı mecmûa-i hünermendî Es-seyid Mehmed Emîn Âsaf Efendi bin iki yüz otuz altı senesi şehr-i Amid'de kadem-nihâde-i mehd-i vücûd olup tüfûliyetleri hengâmında pederleri şehr-i mezkûr ulemâsından müteveffâ El-hâc Ahmed Efendi'nin istishâbiyle Şâm-ı şerîfe nakl u hicret eyleyerek evâil-i hâlinde müteveffâ mûmâ-ileyhden Arabî ve Fârisî ulûm u kavâidinden bazı mertebe kesb-i ma'lûmât ve muahharen yine Şâm-ı şerîfde mukîm Eş-şeyh Yakûb Buhârî nâm zâtdan fünûn-ı Fârisiyeye müteallik bazı mezâyin u nükâtin taallüm u tahsîli ile imrâr-ı avân u evkât eyleyüp iki yüz altmış iki senesi Dersaâdet'e muvâsalat eylemiştir. Mûmâ-ileyh nahîfüvvücûd bir şâir-i maârif-nümûd olup hayliden hayli kasâyid-i güzîde ve gazeliyyât-ı pesendîde tarh u tanzîme muvaffak olmuş ise de muahharen mazbata-i eş'ârını izâa eylemiş olduğundan eş'âr u güftârı ma'dûm u nâ-mevcûddur.

TÂRİH

Hâce-i hâcegân didi târîh
Cây-ı seyre halîfe olduk Emîn

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Mehmed Âgâh Efendi şehriyyü'l-asl olup Süleymâniye câmi-i şerîfi rûznâmçeciligi hizmetinde müstahdem iken bin yüz elli sekiz sâlinde târik-i âlem-i fâni ve âzim-i kurbgâh-ı cenâb-ı Rabbânî olmuştur. Bâlâda mestûr târîhinden başka eş'ârı manzûr-ı âcizî olmamıştır.

NA'T-I ŞERÎF

Senin zâtın kamu medhe ehakdır yâ Resûlallah
Ne denli medh olunsa mâsadakdır yâ Resûlallah

Döner ta'zîmine heft âsumân olmuş durur şâhid
Gürûh-ı ehl-i aşka hoş sebakdır yâ Resûlallah

Sirâc-ı nûr-ı hüsnündür iden âfâkı pür-envâr
Bu kurs-ı şems ana zerrîn tabakdır yâ Resûlallah

Dü âlem ehline feryâd-res zât-ı şerîfindir
Cemî'-i kâinâta fazl-ı Hak'dır yâ Resûlallah

Şefâatden cüdâ itme Emînâ bendeni yârın
Ki lutfun ehl-i cürme müttefikdir yâ Resûlallah

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Tokadî Hâce Mehmed Emîn Efendi şehr-i Amid'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup unfuvân-i şebâbetinde medîne-i Tokad'a hicret ve bir müddetden sonra Dersaâdet'e muvâsalat ve ba'dehû cânib-i Hicâz'a azîmet ve bir müddet ikâmetle tarîkat-ı aliyye-i Nakşibendiyeye sülûk iderek nâil-i hilâfet olduktan sonra Dersaâdet'e avdet eyleyüp bir müddet dahi Ebâ Eyyûb Ensârî (râdiye anhü'l-Bâri) hazretlerinin türbedârlıkları hizmet-i müstelzimü'l-mefharetinde bulunarak muahharen meserret-güzîn-i inzivâ olduğu hâlde

اولدی لا بولا revân Allah diyüp rûh-ı Emîn

târîh-i garrâsı mealince yedi yüz elli sekiz sâlinde rûh-ı pâki evc-i âlâya pervâz eyleyüp cesed-i şerîfi Zeyrek câmii civârında vâki makberede defîn-i hâk-i i'tizâz olmuştur.

KIT'A

Bak seyl-i eşk-i çeşmime kan söylerim sana
Gûş eyle iştikâmı figan söylerim sana

Seyr eyle âyet-i hattın ihlâs ile Emîn
Ser-sûre-i güzîn-i dehân söylerim sana

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Emîn Efendi ati't-terceme Burusevî Abdulhâdî Efendi merhûmun mahdûmu olup hâric itibâriyle sınf-ı müderrisîne mülâzım ve hasbe't-tarîk evvelen Kayseriye ve sâniyen Filibe kazâlarına kâdı ve hâkim olmuş iken müddet-i örfiyyesi tamâm olmaksızın medîne-i Filibe'de bin yüz elli dokuz târîhinde dâr-ı bekâya âzim olmuştur. Mûmâ-ileyhin âsâr-ı tab'ı latîf u rengîn vâki olmuştur.

BEYT

Nihâl-i bâğ-ı ânsın rûy-i âlin verd-i Cennet'dir
Dil-i zârımda cânâ âh o bağa mürg-i zînetdir

Emîn genc-i kemâl-i muhabbet oldu gönül
Acep ki müflis-i erbâb-ı vuslat olmuştur.

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Emîn Beg cezîre-i Mora'da kâin Avarin kal'ası sükkânından olup ol vaktin ta'bîrâtı üzre kalyonciyân zümresine dâhil olarak Tunus ve Trablus ve Cezâyir-i Bahr-i Sefîd kurbunda ve bir vakt ol havâlide meks u ikâmet iderek bin yüz altmış târîhlerinde azîmen irtihâl-i dâr-ı âhiret eylemiştir.

GAZEL

Sana ey kaşı kemânım olalı üftâde
Dil-i bî-çâre neler çekdigi gelmez yâde

Bî-vefâlıkda senin şöyle kemâlin var kim
Bu kadar ey şûh-ı cefâ-pîşe işin ziyâde

Bakmadın ey gül-i nev-reste misâl-i bülbül
Gice gündüz bu kadar eyledigim feryâda

Dün gice mest iderek ben haber aldım ağyâr
Seni âguşuna çekmiş düşürüp tenhâda

Elvirir kâkül-i hûbân ile düşdün dâma
Enverâ kayd-ı belâdan yeter ol âzâde

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Enver Efendi Dersaâdet'te çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup metrûk başmuhâsebe kaleminden neş'etle bir müddet defterdâr mektûpçusu odasına müdâvemet eyledikten sonra ihtisâb başkitâbetine memûr ve bin iki yüz elli senesi kendisine hâcelik rütbesi bi'l-i'tâ mesrûr buyrulup muahharen kitâbet-i mezkûreden vukû-ı infisâliyle mektûbî-i mâliye hulefâsı sınfına dâhil ve iki yüz altmış dört târîhinde tahrîrât kitâbeti memûriyetiyle Şâm-ı şerîf cânibine âzim u râhil olmuştur.

BEYT

Zülfünle hâlin ilm-i vefâ bahsin ider hep
Biri kara câhil birisi cehl-i mürekkeb

Nâzım-ı mecmûa-i hünermendî vak'a-nüvîs Sadullah Enverî Efendi Trabzoniyyü'l-asl olup sevk-i takdîr-i cenâb-ı Rabb-i vedûd ile Der-i âliye'ye bi'l-vürûd tahsîl-i ilm u maârife sa'y-i nâ-ma'dûd eyleyerek hâcelik rütbe-i refîasını ihrâz ve bir kaç defa vekâyi'-nüvîslik hizmetine ve bir aralık tezkirecilik ve teşrifatçılık memûriyetlerine nâiliyetle kesb-i imtiyâz eyledikten sonra Anadolu muhâsebeciligi memûriyeti uhdesinde bulunduğu hâlde bin iki yüz dokuz sâli hilâlinde tayy-ı tûmâr-ı hayât-ı müstear eyleyüp cerîde-i vak'a-i zindegânisin perâkende-i rûzgâr-ı ziverkâr eylemiştir. Müverrih Sürûrî Efendi mûmâ-ileyhin vefâtına işbu târîhi inşâd itmiştir:

Enverî'nin ide pür-nûr mezârın Mevlâ

Mûmâ-ileyhin hüsn-ı sülûk ile ma'rûf ve salâh-ı hâl ile mevsûf olduğu bazı âsârda mütâlaa-güzâr-ı çâkeri olmuştur.

BEYT
Nâlesin ney sırrını ana kudûm eylemiyen
Ne bilür dâire-i hazret-i Mevlânâyı

Nâzım-ı mecmûa-i hünermendî Mustafa Enîs Efendi mahrûsa-i Edirne'de tennûre-bend-i hân-kah-ı vücûd olup ati't-terceme şeyh Enîs Efendi merhûma intisâb ile tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyede nâil-i merâtib-i âliye ve bi'l-âhire Mısr-ı Kâhire'de kâin Mevlevîhâne'de mürşid-i vâlâ-pâye olduğu hâlde bin iki yüz kırk târîhinde dâr-ı ukbâya rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyh keşf u kerâmeti zâhir bir şâir-i mâhir ise de bâlâda muharrer olan beytinden başka eş'ârına zafer-yâb olunamamıştır.

GAZEL
Âşinâ-yı rûh-ı kudse hâlet-efzâdır semâ
Teşne-gân-ı bezm-i aşka şevk-bahşâdır semâ

Beyt-i ma'mûrun tavâf sırrına ârif-i ukûl
Hayret-efzâ-yı melâik sırr-ı Mevlâdır semâ

Her tarîk âyîni bâisdir vüsûl-ı Hakk'a lîk
Ehline ma'lûmdur ol katre-i deryâdır semâ

Dil safâyı çün ziyâ-yı mihr ise herdem Enîs
Çarh-ı aşka âf-tâb-ı âlem-ârâdır semâ

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Receb Enîs Efendi mahrûsa-i Edirne'de tennüre bend-i hân-kah-ı vücûd olup Dersaâdet'e bi'l-muvâsala Kasımpâşâ nâm mahallede kâin Mevlevîhâne'de çilekeş-i feyz u vicdân olarak Edirne'de vâki Murâdiye Dergâhı meşîhatine revnak-tırâz-ı irşâd olduğu hâlde elli sene müddet meşîhat-ı mezkûrede bulunarak imrâr-ı vakt u saat eyleyüp "kürsî-i Cennet'de mevlânâ Enîs ola celîs" târîh-i selîsi nâtık olduğu vecihle bin yüz kırk yedi târîhinde târik-i libâs-ı hayât-ı nefîs olmuştur. Mûmâ-ileyh mazanne-i kirâmdan bir zât-ı sâhib-ihtişâm olup müretteb bir kıt'a Dîvân-ı belâgat-ittisâmı vardır.

TARİH
Beyt-i vâhidde Enîsâ bu mücevher târîh
Oldu silk-i suhanın zîneti çün fasl-ı hitâb

Bahr-ı cûd şeh-i Cem-kudrete sürdü yüzünü
Süzülüp zîver-i bahr-i yeme mânend-i gurâb

Nâzım-ı müşârün-ileyh Reîsülküttâb Numân Enîs Efendi mektûbî-i sadr-ı âli odasından neş'etle Cennet-mekân Sultân Mahmûd Hân-ı Evvel hazretlerinin zamân-ı saltanatlarında birçok vakt tezkireci-i sâni ve evvel memûriyetlerinde ve ba'dehû cizye

muhâsebeciliginde ve bir müddet dahi defter eminligi memûriyetinde bulunarak bin yüz yetmiş altı târîhinde câh-ı vâlâ-yı riyâsete revnak-bahş-ı ikbâl ve bir sene mürûrunda bi'l-infisâl yüz yetmiş yedi senesi evâsıtında nişancılık memûriyet-i behiyyesine ve bir aralık vukû-ı azliyle yüz yetmiş sekiz senesi ahirinde sâniyen memûriyet-i mezkûreye ve birkaç mâh zarfında be-tarîki'n-nakl metrûk yeniçeri kitâbetine sâye-efgen-i kadr u kemâl buyrulup senesi hitâmında kitâbet-i mezkûreden mehcûr ve bin yüz seksen sâlinde âzim-i dâr-ı sürûr olmuştur. Müşârün-ileyh ashâb-ı dâniş u hünerden olup sülüs ü nüsah u dîvânî vü rik'a hatlarında mahâret-i kâmilesi ve şi'r u inşâda dahi ma'lûmât-ı tâmme vü şâmilesi olduğu bazı âsâr-ı selefde mütâlaa-güzâr-ı çâkeri olmuştur.

HARFİ'L-BA

TARİH

Muhammed Begefendi şıkk-ı evvel oldu devletde

Nâzım-ı mecmûa-i hünermendî Abdülbâki Efendi ati't-terceme Sünbülzâde Vehbî Efendi merhûmun birâderzâdesi olup Dersaâdet'e muvâsalatla iptidâ meslek-i kazâya sülûk itmiş ise de muahharen uhdesine rütbe-i hâcegâni bi'l-i'tâ âmedî odasına memûriyeti icrâ buyrularak bin iki yüz üç senesi tezkire-i sâni memûriyeti uhdesinde olduğu hâlde memûren Rûmeli cânibine azîmet eyleyüp iki yüz yirmi yedi sâlinde "Şumnu'da Bâki Efendi oldu tâûndan şehîd" târîhi mantûkunca medîne-i Şumnu'da irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Mûmâ-ileyhin çendan eş'ârı manzûr degildir.

KIT'A

Sipihre gönderelim nâle-i bülendimizi
Cihâna bildirelim bâri kendi kendimizi

Bu nazm ile varalım hâk-i pây-i devletine
Çok oldu görmeyeli Bâhirâ efendimizi

Nâzım-ı müşârün-ileyh Mustafa Bâhir Pâşâ Sıdkı Abdurrahman Pâşâ merhûmun mahdûmu olup silahşorân-ı hassa zümresinde perverde olarak ser-bevvâbin-i dergâh-ı âli sınfına dâhil ve bin yüz elli dokuz târîhinde mîrâhûr-ı sâni ve altmış üç târîhinde mîrâhûr-ı evvel hizmetlerine nâil olduktan sonra altmış beş târîhinde def'aten uhdesine rütbe-i sâye-i vezâret bi't-tevcîh makâm-ı sadârete ik'ad ve altmış sekiz senesi Mora mansıbıyla mesned-i sadâretden ib'âd olunup altmış dokuz senesi sâniyen makâm-ı sadârete ve yetmiş senesi bi'l-infisâl cezîre-i Rodos'a nefy u iclâ ve müddet-i kalîle zarfında zuhûr-ı ıtlakıyla Egriboz ve yetmiş bir senesi Mısr-ı Kâhire ve yetmiş üç senesi Cidde-i ma'mûre ve yetmiş beş senesi Haleb-i şehbâ eyâletlerine ve yetmiş yedi senesi sâlisen makâm-ı sadârete revnak-efzâ ve sene-i mezbûre hilâlinde dâmâd-ı şehryârî olmağa namzed u sezâ buyrulmuş iken bin yüz yetmiş sekiz senesi şehr-i Şevvâlinde mesned-i sadâretden dûr ve Midilli cezîresine nefy ile rütbe ve câhından mehcûr olduğu hâlde maktûlen âzim-i dâr-ı sürûr olmuştur. Müşârün-ileyh Ebu Eyyûb Ensârî (râdiye anhü'l-Bâri) hazretlerinin ism-i şerîflerine mensûb belde-i tayyibede müceddeden bir câmi-i şerîf ve tarîkat-ı aliyye-i Nakşiye fukarâsıçün bir bâb hân-kah-ı latîf binâ ve inşâsına muvaffak olmuştur.

TAHMİS

Nesl-i pâk-i enbiyâdır ol şeh-i nev-reste-dil
Kerbelâ-yı aşkı içre olmuşuz hep beste-dil
Nâr-ı hasretle yakılmış Bahri-i şikeste-dil
Bir içim su istedi hecrinde bâkî hasta-dil
Virmedi kat'â cevâb ana dayadı hançerin

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Bahrî Efendi medîne-i Adana'da sâhil-res-i bahr-ı vücûd olup tahsîl-i fenn-i kitâbet bi'l-âhire medîne-i İzmir'de edây-ı hizmet-i kitâbet eylemekte iken garîk-i bahr-ı rahmet olmuştur. Mûmâ-ileyh bahr-ı kemâlin gavvâs-ı meali olup eş'âr u güftârı mânend-i gevher pâkîze ve mu'teberdir.

TÂRİH

Şâh-ı şâhân-ı cihân Abdülmecîd Hân müdâm
Hak'dan olmuş fevz ile iclâl u ünvân mevhibe

Bedriyâ dil-dâdedir bu mevlîdi târîhine
Sulb-i Hân Abdülmecid'den oldu Sultân Mevhibe

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Bedrî Efendi matla-ı irfân olan Dersaâdet'de bin iki yüz otuz üç senesi hilâlinde mânend-i bedr-i felek-pîrâ ziyâ-pâş-ı çeşm-i dünyâ olup iki yüz kırk sekiz sâlinde mektûbî-i mâliye odasına memûr ve iki yüz elli beş senesi darbhâne-i âmire tahrîrâtı odasına nakl ile bir müddetden sonra uhdesine hâcelik rütbe-i refîası bi't-tevcîh vâyedâr-ı sürûr u hubûr buyrulmuştur. Mûmâ-ileyh her ne kadar tabîat-ı şi'riyyeye mazhar bir zât-ı zîbâ-eser ise de şi'r ile müştehir degildir.

GAZEL

Bî-nikâb u bâ-nikâb arz-ı cemâl eylerdi yâr
Geh belâlı bedrine bedri hilâl eylerdi yâr

Geh tecâhül geh tegâfül geh cefâ gâhî itâb
İtdigi cevri gehî benden suâl eylerdi yâr

Gâh küstâhâne harf-endâz-ı vasl oldukça ben
Dest-i nâzın perde-i ruhsâr-ı al eylerdi yâr

Gâh teşvîk-i visâl u gâh tenbîh-i firâk
Geh ferâğ-ı aşk ile emr-i muhâl eylerdi yâr

Gelmez idim geh vefâ-mânend Pertev yâdına
Geh benimçün gayr ile ceng u cidâl eylerdi yâr

Nâzım-ı mûmâ-ileyh müvakkitzâde vak'a-nüvîs Muhammed Pertev Efendi Dersaâdet'de rûşenâ-bahş-ı çeşm-i vücûd olup metrûk Anadolu muhâsebesi kaleminden neş'et ile bi'l-âhire âmedî odasına nakl iderek bir müddet va'ka-nüvîslik hizmetinde bi'l-istihdâm imrâr-ı subh u şâm eyledikten sonra uhdesine âmedî-i dîvân-ı hümâyûn hizmeti bi'l-ihâle ordu-yı hümâyûn dâhilinde bulunduğu hâlde mahrûsa-i Edirne'de bin iki yüz yirmi iki senesi hilâlinde "şâirânın şem'-i ümîdinde Pertev kalmadı" târîh-i menkût u mantûkunca

neyyir-i hayâtı kesâfet-i memâta münkalib ve rûh-ı revânı riyâz-ı cinâna müntesib olmuştur. Mûmâ-ileyh Hâce Neş'et Efendi merhûmun şâkirdân-ı sâhib-irfânından olup bir kıt'a Dîvân-ı belâgat-ünvâniyle cerîde-i âlemde ibkây-ı nâm u şân eylemiştir.

GAZEL

Akın akın nola erbâb-ı ârzû-yı bahâr
Olursa sâhile mâil misâl-ı cûy-ı bahâr

Gubâr-ı hâtırı sildi süpürdü eşk-i sürûr
Göründü sâha-i gabrâda şüst ü şû-yı bahâr

Degil o ser-keşe müsmir sirişk-i ehl-i niyâz
Telefdir ar'ara nisbetle âb-rû-yı bahâr

Taraf taraf gam-ı hattıyla girye-i uşşâk
Misâl-i cûşiş-i enhâr-ı sû-be-sû-yı bahâr

O nev hatın ki makâmın arardım âh iderek
Sabâ iderdi o demlerde cüst-cûy-ı bahâr

Dem oldu kendimi kendimden aldı şûriş-i dil
Savurdu hırmen-i aşkı hevâ-yı kûy-ı bahâr

Göründü beyt-i hazende nümâyiş-i gülşen
Nesîm-i gonce-i çeşm-i dil oldu bûy-ı bahâr

Leb-i hatâveri söylet kalırsa ey bülbül
Dehân-ı goncada vâbeste güft-gûy-ı bahâr

Huzûr-ı şemse eger baş egerse Pertevveş
Külâh-ı lâle ider sanma ser-fürû-yı bahâr

Nâzım-ı müşârün-ileyh Pertev Pâşâ İzmid kazâsında vâki Darıca nâm karyede zînet-efzâ-yı âlem-i şühûd olup Dersaâdet'e nakl u hicret ve bir müddet rüûs kalemine müdâvemetle hilkat-ı zâtiyesinde meknûz ve fıtrat-ı asliyesinde merkûz olan maârif u kemâlât iktizâsınca âmedî odası'na ve bi'l-âhire âmedî-i dîvân-ı hümâyûn mesned-i refîine ve birkaç sene mürûrunda dîvân-ı hümâyûn beglikçiligi mesned-i âliyesine ve bin iki yüz kırk iki senesi makâm-ı vâlâ-yı riyâset-i küttâba pertev-efzâ-yı kadr u şân buyrularak iki yüz kırk beş senesi riyâset-i mezkûrdan infisâli cihetiyle bir müddet hânesinde ikâmet-sâz-ı istirâhat olduktan sonra bi'l-memûriye cânib-i Mısır'a bâd-bân-güşâ-yı azîmet ve îfâ-yı lâzıme-i memûriyetle "Yeter şu Kâhire'nin kahrı azm-ı Rûm idelim" mısraı fehvâsınca fekk-lenger-i ikâmet eyleyerek Dersaâdet'e muvâsalat eyleyüp o esnâda sadâret-i uzmâ kethüdâlığı makâm-ı vâlâsına revnak-bahş-ı ikbâl ve iki yüz elli bir senesi bâ-rütbe-i sâmiye-i müşîrî mülkiye nezâret-i celîlesine sâye-endâz-ı iclâl buyrulup imrâr-ı rûz u leyâl itmekte iken iki yüz elli üç senesi "dâne virmez hırmeninden merdüm-i dânâya çarh" mısraı mısdâkınca nezâret-i mezkûreden münfasilen mahrûsa-i Edirne'ye müntakil ve sene-i merkûme şehr-i Şa'bânında

rûh-ı revânı dâr-ı cinâna vâsıl olmuştur. Müşârün-ileyh muhibb-i dervişân bir müşîr-i âli-şân olup şi‘r u inşâda müşârün-ileyh bi’l-benândır. Bir kıt‘a matbû Dîvânçesi dahi vardır.

GAZEL

Tanîn-endâz-ı tas-ı çarh olan feryâd u zârımdır
Zemîni garka-i tûfân iden hep eşkbârımdır

Tehî-dest âşıkım ey nûr-ı dîdem gayri nem vardır
Benim de hâk-i pâye gevher-i eşkim nisârımdır

Ayağım elde destim zîr-i serde mest-i lâ-ya‘kıl
Der-i meyhânede üftâdelik eski şiârımdır

Rakîb itdi bize öz sûretin gösterdi dildâra
Sebeb işkesti-i mir’ât-ı yâre inkisârımdır

Ruhansız(?) aya bakmak ey efendim tîre-revlikdir
Kadeksiz(?) servi görmek serv-kaddim pek çınârımdır

Gülüm meyl-i çemenzâr eylemez mürg-i dil-i zârım
Hayâlin gülsitânım dâğ-ı hasret lâlezârımdır

Belî hadden füzûndur Pertevâ tanzîre kalkışmak
Cenâb-ı Hayri’ye pey-revlik itmek iftihârımdır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İbrâhim Edhem Pertev Efendi meşhûr-ı memâlik-i Rûm u Arâb olan şehr-i Erzurum’da bin iki yüz kırk bir senesi hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup âvân-ı tüfûliyetinde şehr-i Trabzon’a nakl u hicret ve tahsîl-i fenn-i maârife bezl-i vus‘u gayret iderek vâli konağında bir müddet hizmet-i kitâbet eyledikten sonra iki yüz altmış üç senesi Dersaâdet’e muvâsalatla mektûbî-i sadr-ı âli odası hulefâsı sınfına bi’l-ilhâk ile’l-an kapudan-ı deryâ Halîl Pâşâ’nın dîvân kitâbeti hizmetinde mustahdem bulunmuştur. Haylice eş‘ârı vardır.

GAZEL

Gönül gönül dedigim bir harâbe hâne imiş
Meger ki bûm-ı gumûma ol âşiyâne imiş

Zamâne müddet-i ömrüm hazân idüp her hâl
Dıraht-ı cismimi huşk itmege nişâne imiş

Cihâna geldigime bâdi la‘l u hâlindir
Bahâne âmed u refte bu âb u dâne imiş

Ulaşmadı emelim tîri maksadım yerine
Felek deyu boşa taş atdım âsumâne imiş

Muhabbet al-i ruh-ı yâr-ı Mustafâ Pertev

Dime hikâyet-i eş‘ârına fesâne imiş

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mustafa Pertev Efendi Ankara ulemâsından ati’t-terceme Sadullah Efendi’nin ferzend-i ercümendi olup “el-veledi sırrı ebihi” mısdakınca tarîk-i kazâya duhûl ile iki yüz elli bir târîhinde bir müddet Ankara nüfus defteri mukayidligi hizmetinde sarf-ı enfâs-ı gayret eyleyerek muahharen bir müddetcik dahi Ankara kazâsı mâl kitâbeti hizmetinde bulunduktan sonra kazâ-yı mezbûr zabtiye başkitâbetine ta‘yîn kılınmıştır.

GAZEL

Mey-i nâbı satar pîr-i mugân havf u yasak tutmaz
Gelen rindânı yollar birine hiç bir çanak tutmaz

Şu denli bâde-i dûşîneden mestâne olmuş kim
Vücûdu câm-ı mey mânendi ditrer el ayak tutmaz

Bu gündür ayş u nûşun vakti fevt itmek degil lâyık
Bilirsin kârbân-ı ömrü zâhid o tarak tutmaz

Asâ ile içirdi dime sûfî pîr-i meyhâne
Elinde ihtiyârın başına kimse çomak tutmaz

Mezâk olmuş gam u efkâr ile ta‘n eyleme sûfi
Kelâm-ı nâ-sezâya Bezmi-i şeydâ kulak tutmaz

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Muhammed Bezmî Efendi Tekfurdağı nâm mahallde şu‘ledâr-ı bezm-i vücûd olup bin yüz kırk dokuz târîhinde bezmgâh-ı cihândan nâ-bûd olmuştur.

GAZEL

Boyadı reng ile ol hûnu âla dîdelerim
Hayâl her dem ider san piyâle dîdelerim

İder remedle temâşa kelâle dîdelerim
Gözüm büründü siyeh destmâle dîdelerim

Safâ nazar ile hoş gör iderse çeşm-i çerez
Ki rûha mâ-hazar eyler nevâle dîdelerim

Görür çü nahle-i bâdâm o servden semere
Dikildi kadd-i bülend-i nihâle dîdelerim

Nazarda Kasr-ı Bebek gibi gösteriş buldu
Nesîmin olalı şâh-ı hayâle dîdelerim

Kemer gözünden ider âb-ı Halkalı san cûş
İdince eşki müjemden îsâle dîdelerim

Gubâr-ı hattını gördü o merdüm-i çeşmin

Besîm dikkat ider iktihâle dîdelerim

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Besîm Efendi şeyhülislâm-ı esbak Âşir Efendi merhûmun akribasından olup tarîk-i tedrîse duhûl iderek bin iki yüz kırk üç senesi Kuds-ı şerîf mevleviyyeti'ne nâiliyetle muahharen âzim-i gülzâr-ı naîm olmuştur.

GAZEL

Na'r-ı aşkı fem-i cânâna kodı şive-i Hak
Güher-i mübhemi bir kâna kodı şîve-i Hak

Resm-i aşkı idecek ehl-i hired çün tertîb
Beni Mecnûn ile yan yana kodı şîve-i Hak

Âh idince nola her dem şerer-efşân olsam
Ateş-i aşkı dil u câna kodı şîve-i Hak

Bir zamân yâr ile hem-bezm-i mey u sohbet iken
Şimdi peygûle-i hicrâna kodı şîve-i Hak

Şem'-i fânûs-ı hayâl-i ruh-ı dildâra Besîm
Dil-i şûrîdeyi sûzâna kodı şîve-i Hak

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Sâlih Besîm Efendi Dersaâdet'te kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bir müddet mektûbî-i vekâlet-penâhî odasına müdâvemetle bir aralık İzmir vâlisi müteveffâ Hasan Pâşâ'nın dîvân kitâbeti hizmetinde bulunup rütbe-i hâcegâniyi ihrâz ile hânesinde peygûle-güzîn-i i'tizâz olduğu hâlde bin iki yüz kırk iki senesi hilâlinde tâir rûhu şâh-ı Tûbâ'da âşiyân-sâz olmuştur.

GAZEL

Hûn-ı Mecnûn'u döküp şol rütbe rengîn itdiler
Reh-güzâr-ı Leylîyi ol dem ki tezyîn itdiler

Yâreler vaz' itdiler tâ sîne-i âşıklara
Kendi kanıyla şeh-i Mansûr'u tekfîn itdiler

Virmediler sünbülistân-ı hayâtımdan haber
Dostlar kanım döküp bi'l-cümle temkîn itdiler

Yanmadan itmez hazer düşmüş kemâl-i hayrete
Hâlet-i pervâneyi ateşle telkîn itdiler

Girdiler zencîr-i zülfe tâ ezel dîvâneler
Basriyâ aşkın yolunda cân terhîn itdiler

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hasan Basrî Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz kırk altı târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz elli yedi senesi hilâlinde enderûn-ı hümâyûna çırâğ

ve iki yüz altmış yedi sâlinde Hâne-i Hassa nâm mahalle nakl ile şîrîn-dimâğ olmuş ve ile'l-an tahsîl-i maârifde bulunmuştur.

NAZM

Tekyegâhı Kâ'be-i uşşâk Eşrefzâde'nin
Nâmı olmuş şöhre-i âfâk Eşrefzâde'nin

Merkad-i vâlâsına olsa mümâsil vechi var
Görünen bu târem-i nüh tâk-ı Eşrefzâde'nin

Rûh-ı pâkinden iânet iltimâsiyle Belîğ
Rü'yet-i dîdârına müştâk Eşrefzâde'nin

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İsmâil Belîğ Efendi mahrûsa-i Burusa'da pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup tahsîl-i ilm u kemâla sa'y-i belîğ eyleyerek muahharen mahrûsa-i mezbûre muaccelât nezâreti kitâbeti hizmetine nâil u vâsıl olmuş iken bin yüz kırk üç sâli hilâlinde târik-i hidemât-ı dünyâ ve muntazır-ı mahkeme-i rûz-ı cezâ olmuştur. Mûmâ-ileyh ashâb-ı ilm u hünerden olup Vefeyât isminde bir kıt'a kitâb-ı mu'teberi ve diger tezkiregûne bir eseri vardır.

GAZEL

Maksûdunu sa'y ile tarîkinde bulunca
Deryâya irer âb-ı revân gitse yolunca

Elbetde olur zâlime vâsıl eser-i âh
Duymaz elem-i zahmını âdem urulunca

Mağbûni-i kâlâ-yı fenâ zâhir olur hep
Sabr ile bu bâzâr-ı nedâmet bozulunca

Erbâb-ı kemâlin yeri hâkister-i gamdır
Hâk üzre düşer meyve kemâliyle olunca

Râhat yine ukbâdadır insâna ki sâlik
Her yirde bulur nermi-i pister yorulunca

Tıfl-ı dile virmez mi o dûşîze-i ra'nâ
Bostançe-i nârencini sağınca solunca

Söz yok suhan-ı Râgıb Efendi'ye Belîğâ
Âlemde kişi böyle gerek şâir olunca

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Emîn Belîğ Efendi Rûmeli'de vâki Yenişehir-i Fenâr nâm memleketde ziyâ-güster-i fânûs-ı vücûd olup Rûmeli kuzâtı silkine duhûl ve bi'l-âhire eşrâf-ı kuzâtdan olduğu hâlde Zağra-i Atik ve ana mümâsil nice nice menâsıb-ı cesîmeye vüsûl ile beyt:

Ehl-i mansıb geçemez dâiye-i mansıbdan
Çalışır tâ adem âbâdi idince te'bîd

beyt-i latîfi mealince gâile-i menâsıb-ı kazâ ile imrâr-ı subh u mesâ itmekte iken mansıbı olan Zağra-i Atik nâm kasabada bin yüz yetmiş iki târîhinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Mûmâ-ileyh ati't-terceme Akadalızâde Ahmed Hâtim Efendi merhûmun şâkirdânından olup bir kıt'a Dîvân-ı belâgat-ünvânı ile cerîde-i âlemde ibkâ-yı nâm iden şu'arâdandır.

TÂRİH
Âl-i Eşrefzâdegân'dan şöhret u şânı şeref
Himmet-i bâlâsı ile itdi tecdîd-i makâm

Harf-ı cevherdâr ile târîhini didi Bahâ
Eymen-i evkât içinde oldu bu buk'a tamam

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Muhammed Bahâeddin Efendi meşâyih-i izâmdan ati't-terceme Şeyh İsmâil Hakkı Efendi merhûmun mahdûmu olup pederi mûmâ-ileyhin âzim-i halvet-sarây-ı ukbâ olduğu târîhde müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin mahrûsa-i Burusa'da Tuzbâzârı nâm mevkide inşâ-gerdesi olan zâviye-i Halvetiyyede câlis-i seccâde-i meşîhat ve bir sene mikdârı revnak-efzâ-yı post-kerâmet olduğu hâlde imrâr-ı vakt u saat eyleyüp bin yüz otuz sekiz sâli hilâlinde hân-kah-ı bekâya nakl-i bisât-ı rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyh nev-reste-edâ bir zât-ı bî-hemtâ olup âsâr-ı tab'ı bî-misl u bahâ vâki olmuştur.

GAZEL
Kimi gördük garaz icrâsına düşmüşlerden
İşinin evveli sa'd âhiri fîrûz oldu

Durmayup harcamada su gibi nakd-i varın
Ne yaman tıfla sirişkim şeref-âmûz oldu

Beni lerzende iden mevsîm-i sermâ-yı firâk
Âhir-i fasl-ı rebî' u dem-i nevrûz oldu

A gönül sabr idelim biz de cefâ-yı dehre
Sabrda çünkü ferec nüktesi mermûz oldu

Üç gün ârâm-ı safâya nice fırsat bulunur
Behçetâ meskenimiz şimdiki Siroz oldu

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Behçet Efendi hâcegân-ı dîvân-ı hümâyûndan olup menâsıb-ı dîvâniyeyi devr iderek bin yüz altmış yedi târîhinde rüznamçe-i evvel mansıbına ve yüz altmış sekiz târîhinde ol vaktin ta'bîrâtı vechile şıkk-ı evvel defterdârlığı memûriyet-i behiyyesine memûr ve ta'yîn buyrulmuş iken sene-i merkûma hilâlinde âzim-i huld-i berîn olmuşdır. Mûmâ-ileyh mukaddemâ medîne-i Siroz'a nefy u ib'âd olunarak bâlâda muharrer olan makta beytini nazm u inşâd eyledigi reîsülküttâb Vâsıf Efendi merhûmun eser-i himmeti olan târîhde mutâlaa-güzâr-ı âcizî olmuştur.

KIT‘A

Eylesek desti leb-i çâh-ı dehâna îsâl
Bâtın-ı kefde olur neşf u rutûbet peydâ

Âmed u reft-i nefes nolduğun idrâk eyle
İki delv ile ider mâ-i hayâtı ifnâ

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî ser-etbâ-yı şehryârî Mustafa Behçet Efendi hâcegân-ı dîvân-ı hümâyûndan müteveffâ Muhammed Emîn Şükûhî Efendi'nin sulbünden Dersaâdet'de bin yüz altı târîhinde tarîk-i tedrîse duhûl ile ulûm-ı âliyede mümârese-i kâmile hâsıl eyleyerek fenn-i tıbda dahi mümtâz-ı emâsil olduktan sonra iki yüz on sekiz târîhinde makâm-ı riyâset tebâbetine nâil ve iki yüz yirmi bir târîhinde İzmir mevleviyyetine vâsıl olarak iki sene mürûrunda riyâset-i mezkûreden müfârakat ve iki yüz yirmi altı târîhinde Mısr-ı Kâhire mevleviyyetine mukârenetle tekmîl-i müddet-i ma‘lûme eyledigi hâlde cânib-i Hicâz-ı mağfiret-tırâza azîmet ve Dersaâdet'e muvâsalatı esnâda İstanbul kâdılığı pâye-i celîlesini ihrâz ve iki yüz otuz iki târîhinde sâniyen riyâset-i mezkûreye vüsûl ile kesb-i imtiyâz eyleyüp iki yüz otuz beş târîhinde Anadolu sadâreti pâye-i celîlesini hâiz ve iki yüz otuz altı târîhinde sadâret-i mezkûre makâm-ı âlisine bi'l-vürûd temâyüz olmuş ise de beş mâh zarfında bazı zevâtın sevk ve işâretine binâen kasaba-i Keşan'a menfiyyen nakl u hicret ve on bir mâh mürûrunda afv u itlâkı karîn-i müsâade-i pâdişâh-ı sâhib-şefkat buyrulmağın Dersaâdet'e avdet birle iki yüz otuz sekiz târîhinde Rûmeli sadâreti pâye-i celîlesine şâyân ve sene-i merkûme hilâlinde sâlisen riyâset-i mezkûrede tâli-i mes‘ûdu dırahşân olmuş ve iki yüz otuz dokuz senesi defa-i ûlâ ve kırk altı senesi defa-i sâniye olmak üzre bi't-tekrâr Rûmeli sadâretine revnak-bahş-ı kadr u itibâr buyrulmuş iken sinnîn-i ömrü hadd-ı sülüs ü sittine yakîn olduğu hâlde iki yüz kırk dokuz senesi şehr-i Zi'l-hiccesinde "Hekimbaşı İri Behçet Efendi gitti ukbâya" mısraı nâtık olduğu vecihle tekbîr-zen-i arafat-ı vefât olarak rûh-ı şerîfi mahmiye-i Üsküdar'da vâki kutbü'l-ârifîn Şeyh Nasûhî Efendi türbesinde müntâzır-ı rahmet-i bî-gâyât olmuştur. Müşârün-ileyh akl u temkîn ve rey-i metîn ashâbından olup haylice eş‘âr-ı rengîni olduğundan başka elsine-i ecnebiyeye dahi vukûf u ma'lûmâtı olması cihetiyle Arabiyyü'l-ibâre bir aded târîh ile lisân-ı Efrenciye'den müretteb fünûn-ı tıbbiye dâir olan bir kıt‘a risâleye ayrıca birer kıt‘a terceme-i dil-nişîni vardır.

GAZEL

Mürg-i hayâl her gehi bir gülsitân bulur
Her çûpda kelîm-nazar nûr-ı ân bulur

Bulmaz misâlin âlem-i sîretde dil senin
Mihrin yanında âyîne mâhı nihân bulur

Vîrâne dilde ehl-i dil esrâr-ı gayb ile
Açsa tılısm-ı aşkı nice genc u kân bulur

Fikr eyledikçe gonce-i envâr-ı la‘lini
Dil-haste-i hazân-ı elem tâze cân bulur

Cânâ gül-i hayâl-i terinden izârının
Kâm-ı derûn nükhet-i bâğ-ı cinân bulur

Erbâb-ı zevki tâlib-i feyz-i müşâhede
Bulsa cihân-ı şevkde bî-nâm u şân bulur

Bir şu'ledir ki rûyu degil kâbil-i hicâb
Pervâne-i şühûd-ı nigârı ayân bulur

Bulsam da Behçetâ iderem gayb kendimi
Ben bulmadımsa bende o şûhu cihân bulur

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Behçet Beg ati't-terceme Ali Nâmık Pâşâ merhûmun sulbünden mahrûsa-i Selanik'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin iki yüz elli bir târîhinde pederi müşârün-ileyh ile beraber Dersaâdet'e muvâsalat ve o aralık üç-dört mâh müddet mekteb-i harbiyeye müdâvemetle ulûm-ı Arabiye ve Fârisiyede olan ma'lûmâtı îcâbınca mektûbî-i sadr-ı âli odasına memûr ve iki yüz elli dört senesi uhdesine hâcelik rütbe-i mu'teberesi ve ikyüz elli altı sâlinde sâlise rütbesi bi't-tevcîh vâyedâr-ı sürûr u hubûr buyrulup meclis-i vâlâ mazbata odasına nakl ile beş sene müddet oda-i mezbûra müdâvemet eyledikten sonra zabtiyye meclisi azâsı sınfına ilhâk olunmuştur. Mûmâ-ileyhin fenn-i inşâda mahâreti vardır.

GAZEL

Bilinmez nice gündür ey sabâ yârim ne âlemde
Kiminle salınır ol lâle-ruhsârım ne âlemde

Acep kimlerle leb-ber-leb safâlar itmede ol şûh
Gül endâmım efendim lebi gül-nârım ne âlemde

Var ey bâd-ı seher cânânımın devlet-sarâyına
Yatar mı hâb-ı istiğnâda hünkârım ne âlemde

Kimin gamhânesin rûşen ider nûr-ı cemâliyle
Lebi goncem benim yâr-i vefâdârım ne âlemde

Gelir mi hâtır-ı pür-nûruna ben bendesi âyâ
Acep der mi ki ol Peyrevi bîmârım ne âlemde

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mustafa Peyrevî Çelebi Tekfurdağı sükkânından ve tâife-i Kalyonciyan'dan olup bin yüz elli târîhinde geşti-i hayâtı garîk-i bahr-ı memât olmuştur.

BEYT

Nigâh-endâz olup âyîne-i ruhsâr-ı cânâna
Derûnumda olan râz-ı nihânı yâre gösterdim

Nâzım-ı mecmûa-i hünermendî Mehmed Pîrî Efendi şehriyyü'l-asl olup sınf-ı müderrisîne duhûl ile devriye mevâlisinden olduğu hâlde Diyarbekir ve Bağdâd ve Kuds-ı

şerîf mevleviyyetlerine bi'l-vüsûl metrûk Üsküdar kazâsı mevleviyyetine dahi mevsûl olduktan sonra nâzır lafzı târîhinde ki bin yüz elli bir sâli hilâlinde dâr-ı bekâya menkûl olmuştur.

HARFİ'T-TE

KIT'A

Görüp bî-hûde rîzân oldu sanma ebr-i bârânı
Kudûm-ı şehryâr-ı dehre eyler gevher-efşânı

Yahod gerd-i kederden hıfz içün tab'-ı hümâyûnu
Felek def'-i gubârda heme ta'yîn itdi nisânı

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Osmânzâde Ahmed Tâib Efendi hâcegân-ı dîvân-ı hümâyûndan müteveffâ Osmân Efendi'nin ferzend-i ercümendi olup tarîk-i tedrîse duhûl ile bin yüz yirmi dokuz târîhinde Haleb-i şehbâ mevleviyyetine ba'delvüsûl yüz otuz beş târîhinde Mısr-ı Kâhire mevleviyyetine mevsûl ve müddet-i muayyenesini tekmîl ile mevleviyyet-i mezkûreden ma'zûlen Kâhire-i mezbûrede bin yüz otuz altı senesi şehr-i Ramazânında dâr-ı bekâya menkûl olmuştur. Vefâtına şeyhülislâm-ı esbak Çelebizâde Âsım Efendi merhûm işbu târîhi nazm u inşâd eylemiştir. "Göçtü Osmânzâde Tâib âh âh" Mûmâ-ileyh ashâb-ı ilm u kemâldan olup müverrihlikde ve kıt'a-gûlukta şöhret-i şâyiası olduğu ve Ehâdis-i Şerîfe-i Erbaîn'e bir aded şerh-i metîni ve Hadîkatü'l-Vüzerâ isminde bir kıt'a eser-i rengîni ve birkaç kıt'a diger âsâr-ı dil-nişîni bulunduğu bazı târîhde mütâlaa-güzâr-ı çâkeri olmuştur. Mürettep Dîvânı ve Sâlim Efendi Tezkiresi'nde dahi bazı âsâr-ı rengîn-beyânı vardır.

GAZEL

Sîh-i gamında laht-ı ciger kim kebâb olur
Hûn-âb-ı eşk-i çeşmim o bezme türâb olur

Tebhâleler ki tarf-ı dehânında rû-nümâ
Sahbâ-yı la'l-i nâbına gûyâ hayât olur

Devre çıkınca mahfel-i gülzârâ andelîb
Meclisde gonce micmer u şebnem gül-âb olur

Ferhâd u Kays kıssası âyâ bir iş midir
Her harfi dâsitân-ı dilin bir kitâb olur

Vîrâne bîm-i seylden elbet emîndir
Ma'mûr olur o dil ki bu yolda harâb olur

Âyât-ı beyyinât-ı hat-ı la'l-i dilbere
Îhâm-ı bûse ma'nî-i faslü'l-hitâb olur

İzzet Selâm u Râmiz u Tahsîn-i yek-zebân
Oldukda böyle bir gazel-i müstetâb olur

Nâzım-ı müşârün-ileyh Muhammed Tahsîn Beg Dersaâdet'te kadem-nihâde-i gehvâre-i vücûd olup mektûbî-i sadr-ı âli odasından neş'etle bin iki yüz on üç târîhlerinde Mısır cânibine sevk olunan ordu-yı hümâyûn dâhilinde bulunduğu hâlde sadâret-i uzmâ mektûpçuluğu memûriyyetine ve ba'delavde bir müddet dahi ordu-yı hümâyûn dâhilinde bulunarak Rûmeli cânibinde geşt u güzâr eyledikten sonra Dersaâdet'e bi'l-muvâsala bin iki yüz yirmi üç senesi hilâlinde ol vaktin ta'bîrâtı üzre çavuşbaşılık mansıbından münfasilen şıkk-ı evvel defterdârlığı mesnedine nâil olmuş iken sene-i mezbûre şehr-i Ramazânı Leyle-i Kadr'inde zuhûr iden vak'a-i müvahhişde gürûh-ı mekrûh-ı mülgâ tarafından şârib-i şehd-i şehâdet olup râğib-i ravzâ-i Cennet olmuştur. Müşârün-ileyhin eş'ârına zafer-yâb olunamadığından sâlifü't-terceme begligçi-i dîvân-ı hümâyûn İzzet Beg merhûmun Dîvânı'nda müştereken mukayyed olan gazel-i bî-bedelleri teberrüken sebt-i cerîde-i âcizî kılınmıştır.

GAZEL

Gendüm-i ma'siyeti çekme çekil mûr gibi
Ele al âdem isen sübhayı memûr gibi

Sırr-ı teklîfe vücûd-ı adem oldu mahrem
Mehbit-i feyz-i tecellî olalı Tûr gibi

Bakamaz çeşm-i basîret şafak-ı mihr-i dile
Hâb-ı gaflet bürümüş dîde-i mahmûr gibi

Hasret-i yâr ile yaralanup oldu akîk
Sürerem gerdenine çeşmi-i kâfûr gibi

Subh-ı sâdık gibi manzûr-ı şafâk gerdânı
Şeb-i yeldâ arasında görünür nûr gibi

Ne ki tahrîr ider ise kara yüzlü kalemim
Gösterir reng-i dili leyle-i mehcûr gibi

Yâr için ez-dil u cân terk-i vücûd eyleyenin
Söylenir elsinede şöhreti Mansûr gibi

Açılır gül gibi esrâr-ı visâl-ı dildâr
Ele al gönlümüzü nâme-i memhûr gibi

Nazm-ı Tahsînim olup fark-ı maârif tâcı
Okunur dest-i müşîrîdeki menşûr gibi

Nâzım-ı müşârün-ileyh El-hâc Hasan Tahsîn Beg Kıbrıs muhassılı esbak surre emîni müteveffâ Hâcı Mehmed Ağa'nın sulbünden cezîre-i Kıbrıs'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup unfuvân-i şebâbetinde Dersaâdet'e muvâsalat ve bir müddet ikâmetle pederi mûmâ-ileyhin cezîre-i mezbûreye muhassıl nasbı esnâsında Kıbrıs'a avdet ve bin iki yüz otuz dokuz senesi cânib-i Hicâz'a azîmet ve o hengâmda Mekke-i mükerremede ikâmet-sâz-ı kerâmet

olan tarîkat-ı aliyye-i Nakşibendiye meşâyihinden Şeyh Mehmed Cân Efendi merhûmdan ahz-ı yed-i inâbetle îfây-ı fâriza-i hacc-ı şerîf eyledikten sonra cezîre-i mezbûreye avdet ve iki yüz kırk iki senesi Dersaâdet'e bi'l-muvâsala tarîk-i tedrîse dâhil ve bi'l-âhire sâniyen cânib-i Hicâz'a azîmetinde şeyhi mûmâ-ileyh tarafından ridây-ı hilâfeti bi'l-iksâ mümtâz-ı emâsil olduğu hâlde Der-i âliye'ye avdet eyleyüp iki yüz altmış dört senesi hizmet-i müstelzimü'l-mefhâret-nikâbete nâil ve bir sene mürûrunda meclis-i vâlâ azâsı sınfına dahi dâhil olarak iki yüz altmış dokuz senesi şehr-i Ramazânında meclis-i mezkûreden Rûmeli sadâretine menkûl ve bir sene hitâmında sadâret-i merkûmeden ma'zûlen hânesinde peygûle-güzîn-i istirâhat olmuştur. Müşârün-ileyh ashâb-ı servet ve erbâb-ı tabîatdan olup bir mikdâr eş'âr u güftârı vardır.

GAZEL

Biz de cûylar gibi alçaklara artık akalım
Sûret-i matlabımızda görünür mü bakalım

Hep ferâmûş idelim sûz u güdâz-ı hecri
Gel gel ey âfet-i cân bir-iki bâde çakalım

Şevk-i ruhsârın ile bezmimizi şu'leleyüp
Bu şeb ehl-i hasedin başına ateş yakalım

Eyle vaslın ile mesrûr da sonra güzelim
Felegin cevrini hep başına bir bir kakalım

Esb-i tab'ında silinmiş idi Tahsîn tebârı
Himmet-i Râşid ile bir iki üç mıh çakalım

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hasan Tahsîn Efendi dergâh-ı âli kapıcıbaşlarından ve Edirne vücûhundan Emrullah Ağa'nın mahdûmu olup meslek-i küttâba dâhil ve Edirne meclisinde tahrîrât kâtibi bulunduğu hâlde bin iki yüz elli altı senesi hâcelik rütbe-i muteberesine bi'l-vüsûl muahharen kitâbet-i mezkûreden infisâli vukû bularak iki yüz altmış iki senesi uhdesine rütbe-i râbia bi't-tevcîh pederi mûmâ-ileyhin Pirizrin sancağı kâimmakâmı bulunduğu esnâda livâ-yı mezbûrun tahrîrât kitâbetinde ve ba'dehû yine pederi mûmâ-ileyhin Sakız cezîresi muhasıllığında bulunduğu hengâmda kethüdâlık hizmetinde bulunup iki yüz altmış altı senesi evâsıtında sâniyen Edirne meclisi hizmet kitâbetine memûr ve ta'yîn kılınmıştır.

GAZEL

Ricâ-yı vuslatınla cüst ü cûlar hep seninçündür
Reh-i aşkında bezl-i âb-rûlar hep seninçündür

Niçin gîsû-yı anber-bûyunu ruhsâre dökmezsin
Çemende hasretinle tâze bûlar hep seninçündür

İdelden Çeşm-i mestin zümre-i uşşâkını medhûş
Nevâ-yı bülbülâsâ hây u hûlar hep seninçündür

Dehânın bir muammâ serv-i kaddin mısra-ı ra'nâ

Miyân-ı halkda bu güft-gûlar hep seninçündür

Kadem rencîde kıl teşrîf ile dilhânemi şâd it
Adûnun bağrın üz câm u sebûlar hep seninçündür

Nola Tevhîd-i zârı bahş-i bûseyle be-kâm itsen
Reh-i aşkında bezl-i âb-rûlar hep seninçündür

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Hakkı Efendizâde Ahmed Tevhîd Efendi Dersaâdet'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîk-i tedrîse duhûl ile ati't-terceme Kethüdâzâde Ârif Efendi merhûmdan tahsîl-i ulûm-ı âliye ve tekmîl-i fünûn-ı Fârisiye eyledikten sonra bin iki yüz elli beş senesi hilâlinde bâ-imtihân mekteb-i irfâniye şâkirdânı hâceligine nasb u ta'yîn ve müddet-i kalîle zarfında gevher-i yekdâne-i bahr-ı maârif olan zât-ı sütûde-sıfâtı bahriye meclisi müftülügüne lenger-endâz-ı temkîn buyrulup bir müddetden sonra vukû-ı infisâliyle iki yüz altmış üç senesi dâr-ı şûra-yı askerî azâsı sınfına dâhil ve iki yüz altmış altı senesi be-tarîki'n-nakl Mekke-i mükerreme hükûmeti ve işbu tezkire-i âcizânemizin esnâ-yı tab'ında Medîne-i münevvere mevleviyyeti ile mümtâz-ı emâsil olmuştur. Mûmâ-ileyh sâhib-i kemâl bir şâir-i mâhir-i rengîn-makâl olup hayliden hayli kasâyid-i güzîde ve gazeliyyât-ı pesendîde tanzîmine muvaffak olmuş ve ilm-i nücûmda mahâreti derece-i kemâli bulmuştur.

GAZEL-İ NA-TAMAM

Kenâr-ı la'l-i dilberde hat-ı menşûr bulmuşlar
Leb-i sükkerde gûyâ nakş-ı pâ-yı mûr bulmuşlar

Muhabbet tekyesinde her dil-i sengîn nerm olmaz
Çekenler çille-i aşkı katı pek zor bulmuşlar

Bu gün uşşâk-ı hûbânı idüp taksîm hep Tevfîk
Senin de hissene bir dilber-i mağrûr bulmuşlar

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mustafa Tevfîk Efendi şehriyyü'l-asl olup sarây-ı hümâyûn-ı mülûkânede neşv u nemâ bularak muahharen çırâğ buyrulup gûşe-gîr-i ferâğ olduğu hâlde bin yüz yetmiş beş sâlinde azîm-i dârü'l-karâr olmuştur.

GAZEL

Virmiş şehâ çü devlet-i hüsnü sana Hudâ
İtmiş serinde zülfünü zıll-ı hümâ Hudâ

Çün Hüsn ü Aşkı eyledi madûmü'l-infikâk
Mümkün mü yâri eyleye benden cüdâ Hudâ

İtse ne denlü sûde-i hâkister-i gumûm
Mir'ât-ı tab'a virmededir incilâ Hudâ

Her demde bâd-ı şurta-i tevfîk olur vezân
Fülk-i tevekküle olıcak nâhudâ Hudâ

Mümkün degil nazîresinin nazm u şi‘rine
Vassâf-ı devlet itdi seni Vâsıfâ Hudâ

Nâzım-ı müşârün-ileyh Şeyhülislâm Tevfîk Yahya Efendi müderrisînden müteveffâ Eyyûb Efendi'nin sulbünden bin yüz yirmi yedi târîhinde gehvâre-i zîb-i vücûd olup yüz kırk dokuz senesi hilâlinde bâ-imtihân bir kıt‘a tedrîs-i rüûs-ı hümâyûnuna nâil ve tekmîl-i medâris-i mu‘tâde ile yüz seksen bir senesi Selanik mevleviyyetine vâsıl olarak zâde-i tab‘ları olan kıt‘a:

Subh-ı vuslat olup eser-i nâ-bûd
Şeb-i hicret cihânı târ itdi

Heves-i zülf-i yâr ile Tevfîk
Şâm-ı Cennet-meşâma dek gitdi

kıt‘a-i latîfi meali üzre cânib-i Dımışk'a azîmet ve ba‘delavde bazı mahalle hediye irsâlinde kıt‘a:

Lutf u ihsân u kerem seyyid-i mün‘âm işidir
Cürm ü taksîr ü güneh bende-i nâ-kâm işidir

Yok tefârîk-i Haleb kim anı kılsın ithaf
Kâdı-ı Şâm hedayâsı dahi Şâm işidir

İşbu kıt‘a-i rengîni bi't-tanzîm takdîm eyledikleri menkûldur. Yüz doksan iki senesi şehr-i Muharremü'l-harâmında Mekke-i mükerreme mevleviyyetine bi'l-vüsûl yüz doksan dokuz senesi şehr-i Ramazânında İstanbul kâdılığı pâye-i refîasını ve iki yüz iki senesi gurre-i zilkaidesinde Anadolu sadâreti pâye-i mu‘teberesini ve bir sene mürûrunda Rûmeli sadâreti pâye-i celîlesini hâiz ve iki yüz iki senesi şehr-i Rebîü'l-evvelinde bilfiil Rûmeli sadâret-i behiyyesine mukârenetle beyne'l-emâsil mütemâyiz olmuş iken sadâret-i merkûmeden ma‘zûl ve iki yüz üç senesi sâniyen sadâret-i merkûmeye menkûl olmuş ise de beş altı mâh zarfında yine sûret-i azli âyîne-i kaderden aks-nümâ ve iki yüz dört senesi şehr-i Cemâziye'l-âhiresinde nikâbet-i hizmet-i âliyesiyle şeref-pîrâ olup iki yüz beş senesi şehr-i Recebinde revnak-bahş-ı mesned-i fetva ve on üç gün mürûrunda rûh-ı şerîfi âzim-i kurbgâh-ı cenâb-ı mevlâ olmuştur. Na‘ş-ı mağfiret-nakşı Sultân Mehmed Hân-ı Gâzi câmi-i şerîfi civârında kâin Küçükkaraman nâm mevkide vâki inşâsına muvaffak oldukları medrese-i münîfe hazîresinde medfûndur. Müşârün-ileyh sadef-i vizr-i ulûm u maârif ve maden-i güher-i fünûn u letâif bir fâzıl-ı ârif olup ulûm-ı akliye vü nakliyede kudret ve mahâreti olduğu vâreste-i kayd u beyândır.

GAZEL

Bu gülistân-ı dehrde safâ mı var yoktur
Gülünde bülbüle sor hiç vefâ mı var yoktur

Şemîm-i zülfüne misk-i Huten dimekle şehâ
Bu sözde fehm idemem bir hatâ mı var yoktur

Hadenk-i nâz u nigâhın beni helâk idiyor
Kemend-i zülf-i siyehden rehâ mı var yokdur

Fütâd-ı kânına aslâ terahhum itmezsin
Cihânda sen gibi bir pür-cefâ mı var yoktur

Humâr-ı aşka ilâc ister isen ey Tevfîk
Piyâle çekme gibi bir devâ mı var yoktur

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Tevfîk Beg bin iki yüz yirmi târîhinde Dersaâdet'de revnak-bahşâ-yı gehvâre-i vücûd olup iki yüz otuz altı târîhinde mektûbî-i sadâret-penâhî odası hulefâsı sınfına bi'l-ilhâk iki yüz kırk iki senesi memûren Gümüşhâne ve oradan dahi Sivas cânibine azîmet eyleyüp hitâm-ı memûriyetle Dersaâdet'e avdetden sonra bir müddet oda-i mezkûra müdâvemetle uhdesine hâcelik rütbe-i mu'teberesi ihsân u inâyet ve iki yüz elli üç senesi bâ-rütbe-i sâlise mâliye mektûpçuluğuna ve bi'l-âhire bâ-rütbe-i sâniye de'âvi nezâret-i celîlesi muâvin-i evvelligine ve ba'dehû meclis-i vâlâ-yı ahkâm-ı adliye başkitâbeti memûriyetine ve iki yüz elli dokuz senesi mektûbî-i vekâlet-penâhî odası ser-halifelikte sâye-bahş-ı atifet buyrulduktan sonra bir müddetcik hânesinde ikâmet-sâz-ı istirâhat olarak iki yüz altmış bir senesi memûren Niş ve Sofya câniblerine azîmet ve îfâ-yı mesâlih-i memûriyetiyle Dersaâdet'e avdet eyleyüp bir sene mürûrunda ticâret nezâreti muâvinligine memûr ve iki yüz altmış üç senesi hilâlinde ticâret müsteşârlığı ünvâniyle uhdesine rütbe-i ûlâ sınf-ı sânisi bi't-tevcîh iki yüz altmış dört senesi azâdan olmak üzere dâr-ı şûrâ-yı askerî azâsı sınfına ilhâk olunup iki yüz altmış beş senesi mektûbî-i sadr-ı âli vekâletine ve iki yüz altmış altı senesi bi'l-isâle mektûpçuluk mesned-i refîine ve iki yüz altmış dokuz senesi defterhâne-i âmire emânetine revnak-efzâ buyrulmuştur. Nesr u inşâda müşârün-ileyh bi'l-benândır.

GAZEL

Sanma sunulan sâgar-ı sahbâ-yı nedâmet
İşretkede-i aşk degil cây-ı nedâmet

Sür câm-ı Cem'i hısn-ı gama Hüsrev-i aşk ol
Tâ ceyş-i neşât eyleye yağma-yı nedâmet

Bu bezm-i fenâda arasan belki bulunmaz
Sahbâ-yı gama dil gibi mînâ-yı nedâmet

Kimdir ki bu kârhânede urulmaya âhir
Pîşâni-i a'mâlına tamgâ-yı nedâmet

Her dûn u hasîsin niamın ağzına alma
Bir lokma için olma leb-ârâ-yı nedâmet

Bî-hûde bu gün cürm ü günâh itmege degmez
Hâtırda iken vâde-i ferdâ-yı nedâmet

Âsâr-ı nedem remz ider oldu suhanında
Hall oldu mu Tevfikâ muammâ-yı nedâmet

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Tevfîk Efendi İslâmbol kâdısı Şükrü Efendi'nin mahdûmu olup tarîk-i pür-tevfîk-i tedrîse duhûl ile tahsîl-i ulûm-ı âliye ve tekmîl-i nusah-ı ilmiyye eyleyerek itmâm-ı devr-i medâris-i mu'tâde ile bin iki yüz altmış yedi senesi Havass-ı Refîa kazâsı mevleviyyetine nâil olmuştur. Bir mikdâr eş'ârı vardır.

HARFİ'S-SE

GAZEL

Kemer-girifte-i aşkız kenâre dek gideriz
Refîk-i mevce-i şevkiz kenâre dek gideriz

Hevâ-yı kâkül-i dildâredir alâka hemân
Burâk-ı azm ile mi'râc-ı dârâ dek gideriz

Olunca gonce-i dil gül gül-i nesîm-i bahâr
Ziyâret-i ser-i kabr-i hezâre dek gideriz

Külâh u hırka meyâlûd-ı çar-pâre be-dest
Verâ-yı perde-i nâmûs u âra dek gideriz

Garîb-i sad-vatanız hem-dem istemez meşreb
Gubâr-ı hâtır ile tâ Murâd'a dek gideriz

Eger bu kevne revişlerle hâk iderse bizi
Dü çeşm-i keç-nigeh-i rûzgâra dek gideriz

Figân ki şehrimiz aldı riyâ ile sem'a
Peyâm-ı şeyh işidilmez diyâre dek gideriz

Penâhımız odur ağyâr def'ine Sâkıb
Hümâ-yı kâdime-i çâr yâre dek gideriz

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Mustafa Sâkıb Efendi medîne-i İzmir'de tennûre-bend-i hân-kah-ı vücûd olup Dersaâdet'e bi'l-muvâsala Köprülüzâde müteveffâ Mustafa Pâşâ'nın dâiresine dehâlet ve bir müddet sonra mahrûsa-ı Edirne'ye azîmet eyleyüp tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye intisâb ile mahrûsa-i mezbûrede vâki Murâdiye Dergâhı hademesi silkine dâhil olarak tekrâr Dersaâdet'e avdet ve birçok vakt ikâmetten sonra âsitân-ı saâdet-âşiyân-ı hazret-i pîr (kudduse sırrıhu'l-münîre) rû-mâl-ı ubûdiyyet olmak üzere Konya'ya azîmet ve bir müddet ol bârgâh-ı feyz-iktinâhda edâ-yı hizmet eyleyerek bin iki yüz târîhinde Kütahya'da kâin Arguniye nâm hân-kah meşîhatine revnak-tırâz-ı irşâd olup elli sene müddet hân-kah-ı mezkûrda şeyh bulunduğu hâlde imrâr-ı vakt u saat eyleyüp bin iki yüz kırk sekiz târîhinde tâir rûhu lânegâh-ı fenâdan pervâz ile nahl-ı Tûbâ'da âşiyân-sâz olmuştur. Mûmâ-ileyh ashâb-ı fazl u kemâldan olup âsâr-ı belâgat-nisârından olmak üzre bir kıt'a Dîvân-ı fesâhat-ünvânı ve menâkıb-ı urefâ-yı Mevleviyyeyi câmi bir kıt'a Sefîne-i letâfet-beyânı vardır.

GAZEL

Ey dil bu kadar nâle vü feryâd nedendir
İtmek ili kendiye mu'tâd nedendir

Bir dil biline hâl-i dili söyler idim âh
Bilseydi dil-i zârımı nâ-şâd nedendir

Bin kere kırar şîşe-i kalbim o perîzâd
Gayri anı âdem deyu ta'dâd nedendir

Perçem-i tîr aratırdı bu baht-ı siyâha
Hattınla yine zulm-ı nev îcâd nedendir

Gün görmedi devrinde o mâhın dahi Sâkıb
İster yine dil devrini müzdâd nedendir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Enderûnî Mustafa Sâkıb Efendi cânib-i Anadolu'da kâin Engürü nâm kasabada kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup unfuvân-i şebâbetinde Dersaâdet'e muvâsalatla bin iki yüz on yedi târîhinde enderûn-ı hümâyûn agvâtı zümresine ilhâk olunarak yirmi seneden mütecâviz sarây-ı hümâyûn-ı mülûkânede istihdâm olunduktan sonra bir mikdâr maaş tahsîs u ihsân ile çırâğ buyrulup iki yüz elli sekiz târîhlerinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Mûmâ-ileyh hurde-sâl bir şâir-i şîrîn-makâl olup ekser şarkıları latîf u rengîn-meal vâki olmuştur.

GAZEL

Zülf-i ejder-hamların i'dâmda gül-fem gösterir
Dil-rübâlar birbirine bunda perçem gösterir

Sıfrveş kudsiyânın hîçe almazlar sözün
Şîre-i engûrlar câyında her-dem gösterir

Şahab-ı aşkın süvârı dâm-ı gîsûdan sakın
Reh-zen-i çarh-ı giyâh-ı hişk şebnem gösterir

Dest-i istiğnâya darb ile hıyâm-ı himmetin
Yevm-i lâ-yenfa' günehkârân ebkem gösterir

Sâkıbâ nûr-ı ilahiye yüzün dut her seher
Beste-i zencîr-i hûbân olma pür-gam gösterir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hakîm Sâkıb Efendi muahharen Rusya ülkesine rübûde olan mahmiye-i Ahısha'ya iki saat mesâfede vâki Vifor nâm karyede imâmet hizmetinde müstahdem bir zâtın sulbünden pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup unfuvân-i şebâbetinde pederi merhûm ile berâber Dersaâdet'e bi'l-vürûd Irgadbâzârı'nda kâin Karamustafa Pâşâ medresesinde hücre-güzîn-i ikâmet olduğu hâlde tahsîl-i ulûm-ı âliye ve taallüm-i fünûn-ı sâireye sa'y u gayret ve bi'l-âhire bir kıt'a müderrislik rüûs-i hümâyûnuna dahi nâiliyetle fenn-i tıpta olan ma'lûmâtı iktizâsınca muahharen Süleymâniye câmi-i şerîfi mukâbilinde vâki Tiryaki çarşısında kâin metrûk tıbhâne hâceliginde bulunarak bir müddet ilm-i tebâbet

ta'lîmiyle güzârende-i eyyâm u şühûr olduktansanra ihtiyâr-ı tekaüdî eyleyüp hânesinde peygûle-güzîn-i ikâmet olmuş iken bin iki yüz altmış dokuz senesi evâhirinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Mûmâ-ileyhin sinnîn-i ömrü yüz yirmi adedine resîde olduğu bazı ehibbasından mesmû-ı âcizânem olmuştur. Şi'r ile çendan şöhret u ülfeti yoktur.

TÂRİH

Gel tavâf it cûd-ı Hân Abdulmecîd-i pür-himem
Eyledi mânend-i Kâbe câmi-i âlî binâ

Sa'y idüp Sâkıb kulu cevherle târîhin didi
Buldu câmi'le makâm-ı hırka-ı pâk intihâ

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Süleymân Sâkıb Efendi cânib-i Anadolu'da kâin Karahisâr-ı Sâhib nâm şehr-i latîfde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin iki yüz otuz beş târîhinde şehr-i mezkûreden hareketle sevâd-ı a'zam-ı bilâd olan Dârü'l-hilâfetü'l-âliye'ye nakl u hicret eyleyüp Anadolu kuzâtı silkine duhûl ile mukaddemâ bir müddet mevâli-i izâmdan Keçecizâde İzzet Efendi merhûmun mektûpçuluk hizmetinde ve muahharen sudûr-ı izâmdan Keçecizâde Halîm Efendi merhûmun Rûmeli sadâretinde bulundukları hengâmda tezkireci yamağlığı hizmetinde bulunup iki yüz altmış yedi senesi hilâlinde arzuhâli-i hazret-i Fetva Penâhî Efendi maiyetine memûren mübâhî ve hasbe'l-tarîk mukaddem ve muahher iki defa sitte(?) mansıbına nâiliyetle mazhar-ı eltâf-ı nâ-mütenâhî olmuş ise de muahharen kitâbet hizmetiyle ihtisâb nezâreti cânibine memûr ve ta'yîn kılınmıştır. Mûmâ-ileyh şi'r ile müteârif olan zevâtdan degildir.

BEYT

İşâret ile ko ağmâzı aynı ey Servet
Bu feyz başka kalemdir devâtveş gözün aç

MATLA

Şakk ideyazdı harf-be-harf eyleyüp vukûf
Bak o müzellifin hattına temmetü'l-hurûf

MUKATTA

Meger kilk-i kader ol tıfl-ı ebcedhânın ey Servet
Celî hattıyla yazmış levhâ-i ruhsârına temmet

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Enderûnî Osmân Servet Efendi şehriyyü'l-asl olup bir müddet dârü's-saâdetü'ş-şerîf'e başmemûru maiyetinde yazıcılık hizmetinde bi'l-istihdâm muahharen sınf-ı hâcegâna dâhil olarak nâil-i merâm olduktan sonra bin yüz seksen târîhinde medîne-i Maraş'da dest-keş-i âlem-i pür-giş olmuştur. Bir kıt'a Dîvânçesiyle cerîde-i âlemde ibkâ-yı nâm u şân eylemiştir.

TÂRİH

Müşîr-i şehryârî bir vezîr-i ma'deletkârı
Cenâb-ı hazret-i Bârî kerem kıldı sana Aydın

O mahsûdü's-selef hayrü'l-halef bir zî-şerefdir kim

Ne mânendin görür sonra ne gördü sâbıka Aydın

O destûr-ı kerem-mevfûrun oldu şimdi mesrûru
Bulur zîrâ gubâr-ı dergehinden kîmiyâ Aydın

Vezîr-i muhterem dâmâd-ı şâh-ı azâm u ekrem
Hidîv-i muhteşem görsün müşîr-i mu‘tenâ Aydın

Fuhûlun ercümendi gelmemişdir dehre mânendi
Olur şâhid Hocendî itse böyle iddia Aydın

Sipihr-i dânişin tâ-bende mihr-i pertev-efşânı
Fürûğ-ı nûr-ı fazlından ider kesb-i ziyâ Aydın

Makâsıd-bahş tâlib-ezkiyâ-yı asrına Gâlib
Ümîdvâr-ı metâlib olsa lutfundan revâ Aydın

Kerem-cûyân-ı sahv-ı dergehi olmuş degil mahrûm
Nola Servet gibi cûdundan olsa kâm-revâ Aydın

İki târîh-i mübhem kıldım izbâr eylesin ezber
Anı evrâdına zamm eyleyüp subh u mesâ Aydın

Halîl Pâşâ kılındı Aydın’a ikbâl ile vâli
Bulup rıf‘atla şânın oldu reşk-i her livâ Aydın

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hasan Servet Efendi ism ü mahlası târîh-i velâdeti olduğu vecihle İzmir Efrenc gümrügü başkâtibi müteveffâ Sâdık Efendi’nin sulbünden medîne-i İzmir’de bin iki yüz yirmi dört sâlinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup muahharen gümrük-i mezbûr başkitâbetine memûr ve ta‘yîn kılınmıştır. Mûmâ-ileyh ashâb-ı ma‘lûmâtdan olup eş‘âr u güftârı manîdâr ve üstüvâr vâki olmuştur.

HARFİ’L-CİM

GAZEL-İ NÂ-TAMÂM

Havâ güzel yine gülşende gösteriş günüdür
Çemen çemen salın ey serv-kadd reviş günüdür

Kenâre doğru salındır o serv-i âzâdı
Gel ey nesîm-i sabâ hizmetin var iş günüdür

Yeridir eyleyelim gâhvâre düşmez mi
Tamâm o tıfl-ı nev-âmûzu perveriş günüdür

Gönül semendini bir nev-cüvâna çek Câzim
Fezâ-yı aşkı dolaşdır biraz biniş günüdür

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Zeyrekzâde Mehmed Câzim Efendi şehriyyü'l-asl olup bin yüz otuz sekiz senesi hilâlinde âzim-i dâr-ı bekâ olmuştur. Mûmâ-ileyhin bâlâda muharer olan gazelinin kâfiyeleri ser-â-pâ sâkıt vâki olmuştur. İstitrâd: gazel-i mezbûrda olan reviş ve perveriş kelimelerine ki ism-i masdâr ıtlak olunur. İş bu kelimeler ile buna mümâsil olan ism-i masdarlar lisân-ı Fârisî ve Türkîde emr-i muhattab kelimesinin âhirine bir şin harfi ilâvesiyle ism-i masdara mübeddel olmuştur. Lisân-ı Türkîde gidiş ve görüş ve lisân-ı Fârisîde reviş ve biniş misillü ki asılları git ve gör rev ve bin kelimeleridir. Bu sûretde gerek Fârisîde ve gerek Türkîde bunların birbirine kâfiye kılınmaları sahîh olamaz. Bîniş kelimesine âferiniş, görüş kelimesine soruş kelimesini kâfiye ittihâz itmek lâzım gelir yohsa bîniş kelimesine reviş, görüş kelimesine geliş kelimesi kâfiye kılınması gayr-i sahihdir. Lisân-ı Fârisîde ism-i fâil i'tibâr olunan handân, nâlân, sûzân kelimeleri dahi iş bu kâide üzre emr-i muhattab kelimesinin âhirine bürân lafzı ilâvesiyle ism-i fâil tebdîl olunmuştur ki asılları hand, nâl, sûz kelimeleridir ki emr-i muhattabdır. Beyân olunduğu vechile âhirine ân lafzı ilâve olunmağla manâ-yı ism-i fâili ifâde eylemiştir. Bu kâide lisân-ı Türkîde dahi ayniyle câridir. Gelen, alan, gören kelimeleri misillü bunların dahi asılları gül, al, gördür. Gelenin alana görenin bulana kâfiye olması sahîh olmadığı gibi lisân-ı Fârisîde olan handânın sûzâna nâlânın pûyâna kâfiye kılınması dahi teslîm olunamaz. Sûzâna fürûzân pûyâna cûyân kelimelerini kâfiye îrad eylemek iktizâ eyler. Zîrâ emr-i muhatab kelimelerinin gerek lisân-ı Türkî ve gerek Fârisîde âhirlerinde olan harf-ı şîn ile ân lafzı asıl kâfiye olmayüp redîf hükmünde olacağından emr-i muhattab kelimesine mürücaatla sıhhat-ı kâfiye biline. Celî müstağni-i ta'rîfdir. Bu üslûb üzre lisân-ı Fârisîde asıl ism-i fâil itibâr olunan goyende sûzende kelimelerinin dahi birbirine kâfiye kılınmaları câiz degildir. Bunlar dahi emr-i muhattab kelimesinin lisân-ı Fârisîde âhirine bir nun, bir dal, bir ha, ve lisân-ı Türkîde bir ya, bir cim yine bir ya harfi ilâvesiyle ism-i fâil olmuştur. Sûzende goyende kelimelerinin asılları sûz, goy kelimeleridir. Lisân-ı Türkîde asıl olan ism-i fâil ki alıcı verici ve emsâli kelimelerdir. Bunların dahi asılları al ver kelimeleridir. Âhirlerine hürûf-ı mezkûre zamîmesiyle ism-i fâil olmuştur. Bu kâide-i merciye üzre sûzendeye ferzende goyendeye cûyende kelimelerini kâfiye itthâz eylemek lâzım gelir. Yohsa cûyendenin nâlendeye nâlendenin âyendeye kâfiye kılınması bir vecihle tecvîz ve kabûl olunamaz. Madem ki lisân-ı Türkîde olan gelicinin gidiciye kâfiye edilmesi sahîh degildir gaflet olunmaya eslâfa tabiiyyet adem-i vaktdir.

TAHMÎS

Acep kimlerle sâkî tarh-ı bezm-i ülfet itmiştir
Arak-rîz oldugundan belli zannım sür'at itmiştir
Olup yâkût-reng elde ayâğ ünsiyet itmiştir
Leb-i meygûnu yârin nûş-ı câm-ı işret itmiştir
Soruldukça anınçün keşf-i râz-ı haclet itmiştir

Süzünce çeşmin ol şehbâz-ı evc-i nâz mestâne
Olur râm-gerde mürg-i dil düşer elbet beyâbâna
Bırağup yek nazarda ateş-i fitne dil u câna
Gazâl-ı vâdi-i vahşet iken ol çeşm-i bî-gâne
Nigâh-ı şûh-ı merdümle acep ünsiyyet itmiştir

Arakdır mâye-bahş-ı ten-durüstî âlem-i âba
Rakîb uğramasın virir kesâfet bâde-i nâba
Perî-rûyam tekellüfle vücûdun sokma it'âba

Misâl-i rûh olur hiffetle cismi bezm-i ahbâba
Miyân-ı ülfetinde kim ki tarh-ı külfet itmiştir

Bakılsa dîde-i im'ân ile bi'l-cümle mevcûdât
Olur vahdet-nümâ-yı sırr-ı hak mânende-i âyât
Nakışdan fi'l-i nakkâşı gerekdir eylemek isbât
Degildir çeşm-i sîretle hakâyık-bîn-i masnûât
O kim âyînesi meşgûl-ı hüsn-i sûret itmiştir

Bahârın var hazânı gonceler de hârdan şekvâ
Zamân-ı enbiyânın feyzi fi'l-cümle olur peydâ
Gülistân-ı cihânın reng u bûyu böyledir hâlâ
Füyûzât-ı bahâr-ı sun' ile hallâk-ı bî-hemtâ
Gül-i ruhsâre hattı reng-i mişk-i nükhet itmiştir

Neler zâhir olur günden güne bu rub'-ı meskûnda
Ne sırdır kimse bilmez Câzimâ âciz Felâtun da
Ne sûretler nümâyândır bakılsa tâli-i dûnda
Temâsil-i havâdis safha-i mir'ât-ı gerdûnda
Nice hikmet-şinâsı mübtelâ-yı hayret itmiştir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Câzim Efendi Dersaâdet'te kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bâb-ı defterîde vâki metrûk başmuhâsebe kalemine bir müddet müdâvemetle bin iki yüz elli bir târîhinde dîvân-ı hümâyûn kalemine çırâğ olunup bir kaç sene mürûrunda kalem-i mezbûra mülhak mühimme odasına ve birkaç sene sonra mektûbî-i mâliye odasına nakl eyleyerek fenn-i inşâda olan ma'lûmâtı iktizâsınca hâcelik rütbesini bi'l-ihrâz iki yüz altmış senesi bâ-rütbe-i sâlise Ankara kazâsı malmüdürlügüne memûr ve bir sene zarfında memûriyet-i mezkûreden mehcûr olmuş olmasıyla Der-i âliye'ye avdet ve bir müddet daha oda-i mezbûra müdâvemetle iki yüz altmış sekiz senesi Erzurum defterdârlığı uhdesine bi't-tevcîh mahall-i memûriyetine azîmet eyelemiştir. Mûmâ-ileyhin haylice eş'ârı vardır.

GAZEL

Çerb u şîrîn olma halka lokmaveş yerler seni
Telh u güftâr olma zîrâ akreb eylerler seni

Cinsine sır söyleme cins-i hased anlardadır
Çâhdan çâha atarlar ol birâderler seni

Hâl-i hûbâna bakup hâlin digergûn eyleme
İbtidâ sayd etmek için hayli yemlerler seni

Var ise nakd-ı hüner izhâra kalkışma sakın
Âkibet tezyîf iderler süfle-perverler seni

Bûmveş künc-i ferâgat tutmaga bu mu sebeb
Bülbülâsâ Câmiyâ ehl-i suhan dirler seni

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Câmî Efendi şehriyyü'l-asl olup Ayasofya câmi-i şerîfi kurbunda vâki pederinden müntakil camcı dükkânında camcılık sanatıyla iştigâli esnâda ulûm-ı Arabiye ve fünûn-ı Fârisiyeyi tahsîl ve bir müddet mekteb-i harbiyede bulunan şâkirdâna bazı mertebe ulûm-ı Arabiye ve fünûn-ı Fârisiyeyi ta'lîm u tefhîm eyledikten sonra ellibeş senesi hilâlinde bâb-ı ser-askerîde vâki basmahâne-i âmirede bir vakt musahhihlik eyleyüp mezkûr basmahâne bir aralık lağv olunmuş olmağla "külli şeyin yerci'i illa aslihi" medlûlunca ikâmetgâh-ı kadîmi olan dükkân-ı mezkûra ricat ile attarlık ticâretiyle me'lûf iken işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ından çend mâh mukaddem menzûlen dâr-ı bekâya menkûl olmuştur. Mûmâ-ileyh her ne kadar şi'r ile şöhret-şiâr olan şu'arâdan degil ise de bazı kütüb ü dîvânlarda tevârih-i müteaddidesi mestûr u mukayeddir.

GAZEL

Şeb-i mehtâb olur peydâ şerâr-ı dûd-ı âhımdan
Şihâb-ı lem'a-i hasret uçar burc-ı nigâhımdan

Fezâ-yı ateşîn-i aşka düştüm germ-cevlânım
Şuâ-ı şu'le-i cevvâle kalkar gerd-i râhımdan

Eger bu sûz-ı hasretle gidersem hâke bî-şüphe
Olur fevvâre-i ateş-feşân peydâ giyâhımdan

Vücûdum nokta nokta kur'a-i ahter şinâsâsâ
Bulunmaz cây-ı hâli dâğ-ber-dâğ-ı siyâhımdan

Saîdâ-yı suhan-sâzı ne mümkün eylemek tanzîr
Sadefveş çıksa Câvid lü'lü-i mazmûn şifâhımdan

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Câvid Beg Dersaâdet'de ârâyiş-dih-i gehvâre-i vücûd olup bir müddet mekûtbî-i sadr-ı âli odasına müdâvemetle derkâr olan hüner u ma'rifeti iktizâsınca uhdesine hâcelik rütbe-i refîası bi't-tevcîh muahharen Kasabbaşı esbak Şâtırzâde müteveffâ Şâkir Efendi'nin kitâbet hizmetinde bulunduğu hâlde imrâr-ı eyyâm u şuhûr itmekte iken "İrdi Câvid Beg bekâya bir güzel şâir idi" târîhi mantûkunca bin iki yüz elli târîhinde irtihâl-ı dâr-ı sürûr eylemiştir. Mûmâ-ileyh bî-misl u akrân bir şâir-i sâhib-irfân olup eş'âr-ı ateş-nisârı sûziş-fiken-i dil-i şâirândır.

GAZEL

Benim bilmem niçün dünyâda asla gönlüm eglenmez
Cihânda kanda gidersem dırîğa gönlüm eglenmez

Geleli dâr-ı dünyâya gönül şâd olmadı gitdi
Degildir gâlibâ maksûdu dünyâ gönlüm eglenmez

Gülistân-ı cihân zindân olur gûyâ ne seyrândır
Temâşâgâh-ı âlemde temâşa gönlüm eglenmez

Düşeli aşk ile sevdâya bir yerde karârım yok
Acep bilmem ne sevdâdır bu sevdâ gönlüm eglenmez

Ne gicem gicedir ne gündüzüm gündüz benim Ca‘fer
Yitirdim gündüzüm billah hayfâ gönlüm eglenmez

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Cafer Efendi Tekfurdağı nâm mahallde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup mahall-i mezkûrda vâki Mehmed Pâşâ câmi-i şerîfinde müezzinlik hizmetiyle güzârende-i evkât iken bin iki yüz kırk dokuz sâlinde vefât eylemiştir.

TÂRİH
Seyyid-i Es‘ad-şiyem oldu be-hakk-ı sadr-ı Rûm
Oldu sadr-ı Rûm hakkâ Es‘ad-ı Seyyid-şiyem

Nâzım-ı mecmûa-i hünermendî Karslızâde Muhammed Cemâl Efendi Dersaâdet’de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîk-i tedrîse duhûl ile devr-i medâris-i mu‘tâde eyleyerek Selanik kazâsı mevleviyyetine bi’l-vüsûl muahharen tophâne-i âmirede musahhihlik hizmetine memûr ve ta‘yîn kılınıp bin iki yüz altmış iki senesi Burusa mevleviyyetine nâil olmuş iken kazâ-yı mezkûru zabt itmeksizin dâr-ı bekâya müntakil olmuştur. Bâlâda mestûr târîhinden başka eş‘ârı manzûr-ı âcizî degildir. Vekâyi‘-nüvîsân-ı devlet-i âliye hakkında tezkiregûne bir eser-i latîfi vardır.

GAZEL-İ NÂ-TAMÂM
Dil ki olmuştur muhabbet şem‘inin pervânesi
Sûziş-i firkattir artık vuslat-ı cânânesi

Zabt olunmaz degme bir zincîr ile şimden giru
Ol perîşan kâkülün olmuş gönül dîvânesi

Hayli demdir meclis-i meyden ayâğı çekmemiş
Neyleyem kim hûşyâr olmaz gönül mestânesi

Sâgar-ı aşkı Cemîlî nûş iden rindin olur
Bezmgâh-ı zevk içre tâc-ı Cem peymânesi

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Sadullah Cemîlî Beg mîr-mîrandan Ankara mutassarıfı mütefeffâ Ali Rızâ Pâşâ’nın sulbünden Dersaâdet’te bin iki yüz kırk bir senesi evâhirinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz elli dört senesi dîvân-ı hümâyûn kalemine müdâvemete mübâşeret ve o esnâda mekteb-i maârif-i adliyeye nakl iderek tahsîl-i ulûm-ı âliyeye sarf-ı himmetle muahharen bir müddetcik emtia gümrügü tahrîrât odasına devâm eyledikten sonra iki yüz altmış senesi evâilinde hazîne-i hassa muhâsebesi ketebesi sınfına dâhil ve iki yüz altmış üç senesi hilâlinde refîk-i evvel nâmiyle hazîne-i merkûme tahrîrât odasına nakl-ı memûriyet eylemiştir. Mûmâ-ileyhin bir mikdâr eş‘ârı vardır.

TÂRİH
Gelip bâ-feyz-i ilhâm-ı hümâ Cevdet didim târîh
Sezâdır yine Es‘ad-zâd’Efendi geldi fetvâya

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Halîl Cevdet Efendi Dersaâdet'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup târîh-i tedrîse duhûl ve medâris-i mu'tâdeyi devr u tekmîl ile İzmir kazâsı ve bin yüz doksan dokuz sâlinde Edirne ve ba'dehû Mekke-i mükerreme mevleviyyetlerine nâil olduktan sonra iki yüz beş senesi İstanbul kâdılığı mesned-i refîine revnak-efzâ ve iki yüz dokuz senesi hilâlinde âzim-i dâr-ı me'vâ olmuştur. Bâlâda muharer nükteli olan târîhinden başka eş'ârı bulunmamışdır.

GAZEL

Mâcerâ-yı eşkimi pek ter geçer mâdâm su
İdemez bahr-ı muhîtin şerhini itmâm su

Çeşm-i giryânım gibi horhor akar kim itmede
Aksaraylı bir perînin vaslına ikdâm su

Her yek oğlan eylemez sîr-âb-ı taksîm-i ezel
Nûş ider bu çeşmeden ölçüyle hâs u âmm su

Havzına bu gülşenin fıskiyyesi denk olmadı
Nâfile fevvâre koydu başına sersâm su

Der-kenâr itmek içün ol nev-bahâr-ı işveyi
Semt-i Sadâbâd'a yaydı bir yeşil ihrâm su

Sûy-ı vasla köprü kurdu selsebîl-i şevkden
Virmedi devrân geçid kaldı yine nâ-kâm su

Katrenin câmı karardı âkibet bahr olduğun
Fehm iden dil-teşne-i feyze ider ikrâm su

Gündüz ağlar gice çağlar dağda hecr-i yâr ile
Âşık-ı sad-kadr itmez bir nefes ârâm su

Meylin ol serv-i revânın sûy-ı ağyâra görüp
Eylemişmiş yaş zebân-ı hâl ile îhâm su

Çünki dönmez âsiyâb-kâm ber-vefk-i murâd
Ben gibi olsa nola dünyâda pür-âlâm su

Zabt idüp tûfândan târîh-i devr-i âlemi
Mâverâü'n-nehr'e dek sürsen ider i'lâm su

Hep sükûnetdir sonu cûş u hurûş-ı nahvetin
Ki akar gâhi turur güllerde bir eyyâm su

Aşk ile Ferhâdveş dağlar başın çây eyleyüp
Dögünür taşlarla Cevdet şimdi subh u şâm su

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Cevdet Efendi Dersaâdet'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup nakdîne-i evkâtını iktisâb-ı gevher-i ma'rifete sarf iderek ulûm-ı Arabiye ve fünûn-ı Fârisiyede kesb-i mahâret eyledikten sonra bâb-ı âlide vâki dâhiliye kalemi hulefâsı sınfına bi'l-ilhâk kalem-i mezkûra müdâvemetle tahsîl-i nâm u şöhret eylemekte iken bin iki yüz kırk yedi senesi kâtib-i ecel tûmâr-ı ömrüne hatâr-ı butlân keşîde eyleyüp nusha-i kübrâ-yı kemâl olan zât-ı ferişte-simâtını debîristân-ı cennâta resîde eylemiştir. Mûmâ-ileyh her vecihle temeddüh ü sitâyişe lâyık ve her husûsda akrân u emsâlini fâik bir şâir-i müdakkik olup Nevâdirü'l-Âsâr ismiyle muanven bir eser-i rengîni ve Zînetü'l-Mecâlî isminde müzeyyen diger bir kıt'a yâdigâr-ı dil-nişîni olduğundan başka bir kıt'a Dîvânçe-i hoş-lehçesi vardır ki müştemil olduğu eş'âr-ı belâgat-şiârı kâbil-i tahrîr u iş'âr degildir.

GAZEL

Safâ virir bize yâr itse pür-itâb-ı hitâb
Ki telh olunca ider tab'ı neş'e-yâb şarâb

Hevâ-yı nefs ile mağrûr olan tenk-mağzın
Yakın vakitde olur hâli çün habâb harâb

Safâ-yı bâde-i gülgûnu istemez zühhâd
Olur mu neş'e ber-âverde-i gül-âb kilâb

Vatan cilâsı cefâsın sorar isen sâkî
Nevâ-yı nâle-i çîni virir cevâb çü âb

Leb-i nigârda bin nice bin neşât virir
Ki nokta nakş ile Cevdet olur serâb şarâb

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Cevdet Efendi Rûmeli'de vâki Lofça nâm kasabada bin iki yüz otuz sekiz senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz elli beş senesi Dersaâdet'e bi'l-muvâsala tahsîl-i ulûm-ı âliye ve tekmîl-i nüsah-ı ilmiye eyleyerek iki yüz altmış bir senesi tarîk-i feyz-refîk-i tedrîse dâhil ve iki yüz altmış altı senesi meclis-i maârif azâsı sınfına bi'l-ilhâk mümtâz-ı emâsil olmuştur. Mûmâ-ileyh fart-ı zekâsı müsellem bir şâir-i pâkîze-şiyem olup dîvân olacak mikdâr eş'âr-ı fesâhat-disârı olduğundan başka Şâfiye-i İbn-i Hâcib'e Gâyâtü'l-Beyân isminde bir şerh-i metîn ve müteveffâ Hâce Fehîm Efendi'nin gazeliyyât-ı Sâib'in bazılarına olan şerh-i nâkısını bi'l-itmâm bir eser-i dil-nişîn ve Harîr-i Marûf'un Ahvâl-i Târîhiye'siyle emr-i terbiyesine dâir Kitâb-ı Harîr isminde diğer bir eser-i rengîn ve kavâid-i osmâniyeye müteallik müştereken bir kıt'a kitâb-ı güzîn ve Medhal-i Kavâid nâmında muhtasarca bir risâle-i mübîn ve hutbe ve dîbâce hakkında Beyânü'l-Ünvân isminde diger bir risâle-i sıhhat-karîn ki tamâmen altı aded âsâr-ı fevâid-nisârın te'lîfiyle diger müteaddid resâil-i güzîde tertîbine müvaffak olmuştur. Ati't-terceme reîsü'l-küttâb Vâsıf Efendi'nin keşîde-i silk-i sütûr itmiş olduğu târîh-i ma'rûf sene-i hicretin bin yüz seksen sekiz târîhine kadar sinnîn-i ma'lûmede olan vukûâtı mübeyyin olup ma'hûd Kaynarca muâhedesinden Vak'a-i Hayriye'ye gelinceye kadar müddette olan vukûât tafsîl üzre zabt u tahrîr olunmamış olduğundan ihâta vecihle vukûât-ı mezkûreyi dahi tahrîre himmet eyleyüp sene-i mezkûreden bida' ile iki yüz senesi nihâyetine kadar olan vukûâtı elli cüzden mürettep bir cilde derc u tahrîr eyleyerek resîde-i hüsn-i hitâm itmiş ve sinnîn-i müteahire vukûâtını dahi tahrîr itmekte bulunduğu misillü ati't-terceme şeyhülislâm-ı esbak Sâhib Efendi

merhûmun Sülüsân'ını terceme eylemiş olduğu Mukaddime-i Halduniye'nin bâkisini dahi terceme eylemekte bulunmuştur.

GAZEL

Bir mehin aşk u hevâsıyla ider dil pervâz
Olalı zülf-i siyâhı ile bahtım hem-râz

Bî-nevâ gönlümü döndürdü hezâr-ı zârâ
Olalı gülşen-i hâtırda o gül cilve-tırâz

Bir perî-çehre yine gönlümü itdi teshîr
Ne füsûn eyledi bilmem felek-i şu'bede-bâz

Koma dem-beste gel uşşâkı ferah-nâk eyle
İkide birde efendim neyimiş nâz u niyâz

Perde-i âhıma oldukda sabâ şevk-efzâ
Oldu âheng ile kânûn-ı felek nağme-nevâz

Kısa kes turrasının bahsin uzatma diyerek
Kîl u kâl oldu bu gün va'iz ile tûl u dırâz

Sûfiyân sığmadı nüh dâire-i eflâka
Mutrib itdikçe usûliyle nühufte-âgaz

Bûselikde tolaşıp virmedi bir şeyde karâr
Cevdetâ gezdi gönül semt-i muhayyerde birâz

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Cevdet Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz otuz üç târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz kırk beş târîhlerinde dîvân-ı hümâyûn kalemine çırâğ olunarak bir mikdâr tahsîl-i ilm u kemâl eyledikten sonra kalem-i mezbûra mülhak mühimme odasına memûr ve ta'yîn kılınmıştır. Şi'r ile müte'ârif degildir.

TAŞTİR

Hâlıkü'l-a'vâma olsun şükr ü hamd-ı bî-kıyâs
Eyledi feyziyle halk-ı âlemi mesrûr-bâl
Bak nihâyet var mıdır lutf-i cenâb-ı İzzet'e
Kim idüp in'âm-ı 'âmm itdi yine irsâl-i sâl
Gitdi köhne-sâl ile müjde gam-ı ehl-i dilân

Buldu şimdi ukde-i derd-i derûn hep inhilâl
Kalmadı dillerde âlâm u kudûretden eser
Âleme virdi neşât-ı tâze geldi sâl-ı hâl
Bu ferahla sâl-i tebrîkin vesîle eyleyüp
Şâirân itmekte inşâd ile îsâr-ı lâl

Laf-zen ü ma'nen didim târîh-i mu'cem ey Şefîk

Sen de söyle Cevdetâ bir dîgerin bâlâ-misâl
Bin iki yüz altmış altıncı senedir sâl bu sâl
Eyleye sa'd Âsaf-ı zî-şâna Hak celle celâl

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Cevdet Efendi mahrûsa-i Burusa'da pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup bi'l-âhire Mısr-ı Kâhire cânibine azîmetle muahharen tab'hâne-i Mısriyye nezâretine memûr ve ta'yîn kılınmıştır. Ati't-terceme Şefik Beg'in mukaddemen Mısır vâlisi Abbas Pâşâ hakkında tanzîm itmiş olduğu kasîde ile sâl-ı târîhine olan taştîrinden başka mütercim mûmâ-ileyhin eş'ârına zafer-yâb olunamadığından kasîde-i mezbûreden bazı ebyât bi't-tefrîk cerîde-i âcizîye kayd u izbâr olunmuştur.

KIT'A

Çünkü ilm u edebe itdik edeble rağbet
Dâima sâhib-i irfân ile eyle sohbet

Gayret-i tîneti darb it eser-i eslâfa
Mahlas-ı ma'rifetin ola cihânda Neş'et

Nâzım-ı mecmûa-i hünermendî Dâyezâde Cûdî Efendi Cennet-mekân Sultân Mahmûd Hân-ı Evvel asrı ser-levha-i suhandânı ve Hâce Neş'et Efendi merhûmun üstâd-ı sâhib-irfânı olup pâdşâh-ı müşârün-ileyh hazretleri zamânında âzim-i dârü'l-cinân olmuştur. Mûmâ-ileyhin bâlâda sebt u kayd olunan kıt'asından başka eş'ârı görülememiştir.

HARFİ'L-HA

TÂRİH

Gitdi târîh-i zehâbım söyledim
Şaklabânî gitdi dergehden didim

Nâzım-ı hüner ber-âverde Hâfız Ebûbekir Dede medîne-i Manastır'da tennûre-bend-i hân-kah-ı vücûd olup kendisi ashâb-ı mâl u câhdan olmuş iken muahharen Dersaâdet'e muvâsalat ve tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye dehâletle Galata Mevlevîhânesi'nde hücre-güzîn-i ikâmet olduğu hâlde bin iki yüz on sekiz senesi hilâlinde dâr-ı bekâya nakl u rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyh her ne kadar sûretde ehl-i harâbatdan gibi ise de sîretde ashâb-ı kerâmetden olduğu bâlâda muharrer târîhinden müsbet olmuştur ki târîh-i mezbûru vefâtından altı gün evvel bazı ehibbâsına kırâatla vefâtını işâret eylemiştir. Ve târîh-i mezbûreden başka eş'ârı manzûr degildir.

KIT'A

Evvel-i evvel-i âlem der-i Mevlânâdır
Âhir-i âhir-i âdem der-i Mevlânâdır

Mazhar-ı cem'-i şuûn dâir-i arş-ı a'zâm
Mevc-i mevc-i yem-i sâlim der-i Mevlânâdır

Nâzım-ı mecmûa-i hünermendî Şeyh Hâfız Mehmed Efendi mahrûsa-i Edirne'de tennûre-bend-i hân-kah-ı vücûd olup tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye dehâletle muahharen

bazı memâlik u buldânda bir müddet seyr u seyâhat eyledikten sonra Güzelhisâr nâm memleketde vâki Mevlevîhâne'nin meşîhatine nâil ve bin iki yüz on iki târîhinden sonra kurbgâh-ı cenâb-ı perverdigâra âzim u nâkil olmuştur. Mûmâ-ileyhin iş bu bâlâda mestûr kıt'asından gayri şi'ri manzûr-ı âcizî olmamıştır.

GAZEL

Hayret-efzâ-yı ukûl olsa da mînâ-yı vatan
Binde mest eyleyemez âkili sahbâ-yı vatan

Ber-hevâ ile atar sâhil-i gurbetgedeye
Küştî-i cismimizi cûşiş-i deryâ-yı vatan

Dehr-i süflîde garîb olduğuma çok acırım
Hâtıra geldigi dem âlem-i bâlâ-yı vatan

Âdem İskender-i vakt olsa dahi gurbetde
Cilve eyler yine gönlünde merâyâ-yı vatan

Kays-ı dil silsile-i gurbete pâ-bend olmaz
Eline girse eger dâmen-i sahrâ-yı vatan

Derd-i hicrânı beni şöyle ki bîmâr itdi
Bana tîmâr idemez cümle etibbâ-yı vatan

Hasan u Râşid ü Fâzıl ile Hâfız şimdi
Ayn-ı ibret görünür dîdeme me'vâ-yı vatan

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hâfız Mehmed Ağa şehr-i Ayıntab'ın hânedân u ashâb-ı irfânından olup kendisi her ne kadar mahallince Hasırcızâde Mehmed Ağa dinmekle ma'rûf ise de ulûm-ı Arabiye ve fünûn-ı edebiye ve lugat-ı Fârisiyede yegâne ve hüsn-i eş'âr ve letâfet-i güftâr ile bî-misl u bî-bahâne olduğundan başka Ağa ünvânı muzâf-ı nâmı olduğu hâlde her fende hem-asrı olan zevât-ı meşhûreye fâik ve fart-ı hâfıza ve kuvve-i ihâta ve husûsiyle meclis-ârâlık bahsinde pek çok medh u sitâyişe lâyık olduğu misillü mahzûzâtı olan ebyât-ı Arabiye ve Fârisiye ve Türkiye hadd u hasrdan bîrûn ve tevârih u kasâyid u sâir eş'âr-ı letâfet-disârı mertebe-i hadd u ihsâdan efzûndur.

GAZEL

O nev-nihâl ki serv-i revân olur giderek
Yolunda cûy-ı sirişkim revân olur giderek

Önünde şem'-i hidâyet delîl olursa sana
Serâir-i reh-i vahdet ayân olur giderek

Yolunca râh-ı rızâda azîmet ehli olan
Şakî de olsa saâdet-nişân olur giderek

Mukârin oldu yüzünde hilâl ile hurşîd

O tıflı gör ki ne sâhib-kırân olur giderek

Gönül hikâye-i Mecnûn gibi senin hâlin
Zebân-ı halkda bir dâsitân olur giderek

Şerâa dâr-ı şerîat olanlar elbetde
Resîdegân-ı kenâr-ı emân olur giderek

Elinde sayrefiyân-ı maârifin Hâfız
Bahâ-yı cevher-i nazmım girân olur giderek

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hâfız İsmâil Müşfik Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz kırk bir senesi hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup fart-ı zekâsı muktezâsı üzre sekiz yaşında iken tekmîl-i hıfz-ı nazm-ı celîl eyleyüp iki yüz elli senesi dîvân-ı hümâyûn kalemi şâkirdânı zümresine ve bir sene mürûrunda kalem-i mezbûr mühimme-nüvîsânı silkine ve birkaç sene zarfında mektûbî-i sadr-ı âli odası hulefâsı sınfına bi'l-ilhâk fenn-i inşâda olan ma'lûmâtı iktizâsınca muahharen cerîdehâne kitâbetinde bulunduğu hâlde bir müddet imrâr-ı vakt u saat eyledikten sonra tarîkat-ı aliyye-i Halvetiyyeye olan mensûbiyeti münâsebeti ile bi'l-âhire hânesinde peygûle-güzîn-i ikâmet olmuştur. Mûmâ-ileyh Hâfız-ı Şirâzî-mânend bir şâir-i hünermend olup şi'r u inşâda olan miknet u kudreti eş'âr-ı mevcûdesiyle zamân kitâbetinde kaleme alınup neşr olunmuş olan Cerîde-i Havâdis nüshaları mealinden ma'lûm-ı ashâb-ı maârifdir. Kendisinin bazı eş'âr u neş'etini câmi Müşakkik-nâme isminde bir kıt'a eser-i matbûu vardır.

LÜGAZ

Nedir ol sûret-i nûr-ı ezelî
Eser-i hâmekeş-i lemyezelî

Mazhar-ı feyz-i tecellî-i kadîm
Mâh-ı zî-bende fürûğ-ı ta'zîm

Şekl-i nûrânî vü evsâfı celîl
Zât-ı pâkîze-i mevsûf delîl

Ya'ni bir şâhid-i şîrîn etvâr
Çeşm-i uşşâka cilâ-yı ebsâr

Oldu efgendesi hep hûr u melek
Dahi dildâdesi mehtâb-ı felek

Ârızı hûb u müdevver çehre
Çehre-sâyânı bulurlar behre

Zer u zîverle mahalli bedeni
Bir siyeh çerde güzeldir Adeni

Mâhdır kendi hilâli hâle

Deheni gonce izârı lâle

Çâr goncayla açılmış gül-i ter
Nefha-i pâşende-i mişk-ezfer

İki ebrûları mânend-i hilâl
Oldu âvîze-i mihrâb-ı celâl

Âşıkı hüsnü ider idi bî-hûş
Rûyunu eylemese muknia-pûş

Nola râm itse eger şîr-i neri
İsm-i a'zâmdır anın tâc-ı seri

İden ol sûret-i zîbâya nazar
Şübhe yok hâsıl ider nûr-ı basar

Rûymâl it ana her subh u mesâ
Olagör izzet ile nâsıyesâ

Hâkim ol ehl-i dile halka be-gûş
İdegör ma'rifeti kurta be-gûş

Yürü deryûze-i irfân ile
Bu lügaz hallini im'ân eyle

Nâzım-ı mûmâ-ileyh vak'a-nüvîs Seyyid Mehmed Hâkim Efendi Dersaâdet'de çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup mektûbî-i sadr-ı âli odasından neş'etle sınf-ı hâcegâniye dâhil ve bir aralık metrûk silahdar kitâbeti hizmetine ve ba'dehû vekâyi'-nüvîslik hizmetine nâil olarak bin yüz seksen dört senesi vâsıl-ı kurbgâh-ı cenâb-ı Rabb-i Celîl olmuştur.

GAZEL

Derdmân-ı hüsn ü ânın hânmânıdır gönül
Kişver-i aşk içre yani mısr-ı sânîdir gönül

Râm ider Belkıs-ı kâmı ol Süleymân-menkabet
Mülk-i aşkın öyle bir sâhib-kırânıdır gönül

Rûzgârın perverişle hâsılı unsur degil
Âşıkâna âlem-i gayb armağânıdır gönül

Pâk-zer itsin seni ey sîm-ten gel altına
Kıblegâh-ı kalbin altın nâvdânıdır gönül

Tâbişinden feyz alup bir şems-rûnun Hâkimâ
Şimdi hep gönüllerin ateş-feşânıdır gönül

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Abdüşşekûr Hâkim Efendi Dersaâdet'de Şeyhîzâde müteveffâ Mehmed Emîn Efendi'nin sulbünden kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin iki yüz on dokuz senesi dîvân-ı hümâyûn kalemi şâkirdânı zümresine dâhil ve iki yüz yirmi iki senesi kalem-i mezbûra mahsûs zeâmetlerden bir kıt'a zeâmet nân-pâresine nâil olduktan sonra bir müddet taşra memûriyetlerde istihdâm ve bi'l-âhire yine kalem-i mezbûra devâm ile kendisi müsinn u ihtiyâr olduğundan muahharen ihtiyâr-ı gûşe-i uzlet eyleyüp Üsküdar'da cây-gîr-i ikâmet olmuştur.

GAZEL

Bulunmaz bir gühersin hîç bahâ vü kıymetin yokdur
Velîkin teşnelerde sîr-âb-ı vuslatın yokdur

Perîsin bî-bedelsin tarz u tavrın hep müsellemdir
Ne çâre bî-vefâsın âh insâniyyetin yokdur

Sen ey tîğ-i tegâfül gamzeden gaddâr-ı kâfirsin
Niçin bin zulm u bî-dâd ile bilmem şöhretin yokdur

Tabîb-i cân u dilsin mihribânsın neyleyem ammâ
Mürüvetsiz dil-i bîmâra aslâ şefkatin yokdur

Terahhum mihribânlık şöyle dursun sevdigim cânım
Budur zannım hafîce bir nigâha niyyetin yokdur

Niçün terk eyleyüp zâr u perîşân eyledin böyle
Senin Hâletle ey bîgâne-hû az ülfetin yokdur

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Seyyid Mehmed Saîd Hâlet Efendi eşrâf-ı kuzâtdan müteveffâ Kırımî Hüseyin Efendi'nin ferzende-i ercümendi olup meslek-i kazâya sülûk ile şeyhülislâm-ı esbak Şerîf Efendi merhûmun dâiresinde perveriş-yâfte-i ilm u dâniş olarak müşârün-ileyhin vefâtından sonra ati't-terceme reîsülküttâb Mehmed Râşid Efendi merhûmun mesned-i riyâsetde bulunduğu avânda mühürdâr yamaklığı hizmetine muvâzabet ve bi'l-âhire terk-i memûriyet iderek Yenişehir-i Fenâr nâibinin kethüdâlığı ünvâniyle cânib-i merkûma azîmet ve ba'dehû Dersaâdet'e avdet eyleyüp bazı küberânın dâirelerinde edâ-yı hizmet-i kitâbet itmekte iken derkâr olan liyâkat ve ehliyeti iktizâsınca begligçi kîsedârı muavinligine memûren defaten silk-i hâcegâniye idhâl ve müddet-i kalîle zarfında ikâmet elçiligiyle Paris cânibine sevk u isbâl olunup bin iki yüz yirmi iki târîhinde dîvân-ı hümâyûn beglikçiligi mesnedine ve iki mâh mürûrunda usûl-ı kadîme vecihle rikâb-ı hümâyûn riyâsetine revnak-bahşâ ve sene-i merkûme evâhirinde makarr-ı nefy-i rüesâ olan medîne-i Kütahya'ya nefy u iclâ ve bir sene tamâmında afv u itlâkı karîn-i müsâade-i şehenşâh-ı kerem-fermâ buyurduğu hâlde Dersaâdet'e muvâsalat ve üç mâh ikâmet itmeksizin memûriyet-i cesîme ile cânib-i Bağdâd-ı behişt-âbâda azîmet ve ikmâl-ı emr-i memûriyetle der-i bâr-ı şevket-karâr-ı mülûkâneye ric'at eyleyüp muvaffak olduğu hüsn-i hizmet u sadâkata mükâfat olmak üzre iki yüz yirmi altı senesi evâilinde rikâb-ı hümâyûn kethüdâlığı hizmet-i müstevcibü'l-mefharetine ve üç sene mürûrundan sonra ki iki yüz otuz ve iki yüz otuz yedi târîhlerinde bi't-tekrâr tevkî'i-i dîvân-ı mümâyûn memûriyetine sâye-bahş-ı i'tilâ buyrulup iki yüz otuz sekiz senesi şehr-i Saferinde medîne-i Konya'ya nefy u iclâ olunarak kazâya rızâ kaziyyesini gûyâ

olduğu hâlde rûh-ı şerîfi âzim-i halvet-serâ-yı ukbâ ve cesed-i latîfi Hazret-i Mevlânâ kudduse sırruhu'l-a'lâ merkad-ı şerîfi civârında vâki kabristânda defîn-i hâk-i müşk olunmuştur. Müşârün-ileyh tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye müntesib bir şâir-i muhibb olup Galata'da kâin Mevlevîhâne dâhilinde bir bâb sebîl ile bir bâb kütübhâne inşâ ve zâde-i tab'ı olan bir kıt'a Dîvânçe-i matbûası ile dahi mecmûa-i âlemde nâmını ibkâ eylemiştir.

GAZEL-İ NÂ-TAMÂM

Hatt-ı şebgûn gelirse ruhuna dildârın
Sünbülün seyr ideriz bu sene bu gülzârın

Doğrusu ey dil-i şeydâ eger incitse dahi
Çekemem çille-i hecrin o perî-ruhsârın

Çünki dil-i şîfte-i zülfüsün ol meh-rûnun
Hâmidâ olsa perîşân ne acep güftârın

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Hâmid Efendi şehriyyü'l-asl olup tahsîl-i fenn-i hatt ile âlemde bir hatt-ı gevher-nokta olmuş iken bin yüz seksen bir târîhinde âzim-i dâr-ı bekâ olmuştur.

GAZEL

Bûs-ı leb-i la'line kandır beni
Şol keremi it ki utandır beni

Korktu gözüm cevr u cefâdan amân
İtmâmına gayri inandır beni

Hâb-ı girân u gam u endûhdan
Pekçe çal ey saat uyandır beni

Cem' ola etrâfıma pervânegân
Ol kadar aşkın ile yandır beni

Derdini sor Hâmid'in ey mâh-rû
Bir gice tâ subh boşandır beni

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Hâmid Beg ferîkândan müteveffâ Abdullah Kâmil Pâşâ'nın sulbünden bin yüz elli bir târîhinde Dersaâdet'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup yüz yetmiş iki târîhinde enderûn-ı hümâyûnda vâki kilâr-ı hassa odasına çırâğ olunarak nakdîne-i evkâtını tahsîl-i maârife sarf ile her fende kesb-i mahâret ve bâ-husûs fenn-i mûsikîde akrânını sebkat itmiş iken yüz doksan iki senesi vukû bulan veba-i kebîrde mat'ûnen dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyh şîrîn-zebân bir şâir-i hoş-elhân olup eş'ârı bî-kayd u noksân vâki olmuştur.

GAZEL

Dil-i sevdâzede gîsûlarına beste midir
Yok hemân bir başıboş âşık-ı vâreste midir

Tîr-i tîz-nigehin kârına yokdur ârâm
Zahmın ey kaşı kemân sîneme peyveste midir

Âh serv-i dil-i uşşâka dayanmaz didiler
Serv-i nâzım o kadar tâze vü nevreste midir

Her zamân yâda gelir kâmeti bilmem ki acep
Beyt-i endîşeme bir mısra-ı berceste midir

Sür'at itmez reh-i eş'ârda tab'-ı Hâmid
Yohsa de'b-i şu'arâ cünbüş-i âheste midir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Hâmid Tayfur Beg ati't-terceme sadr-ı esbak Hekimoğlu Ali Pâşâ merhûmun hemşîrezâdesi olan ser-bevvâbin-i dergâh-ı âliden müteveffâ Nuh Beg'in sefîne-i sulbünden zevrekçe-süvâr-ı bahr-ı vücûd olup bin yüz doksan dört târîhinde sarây-ı hümâyûn-ı mülûkâneye cırâğ buyrularak bir mikdâr tahsîl-i ilm u kemâl eyledikten sonra ser-kitâbetî hizmetinden münfasilen tarîk-i tedrîse dâhil ve bin iki yüz otuz târîhinde Haleb-i şehbâ mevleviyyetine nâil olmuş ve bin iki yüz otuz iki sâlinde Dersaâdet'te irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir.

GAZEL

Hâb-ı nâzın nükhet-i gîsû şeb-i yeldâsıdır
Fikr-i hattın fitne-i hâbîdenin rü'yâsıdır

Gamze-i pür-fitnenin şâkirdidir sihr-i helâl
Hikmetü'l-işrâk berk-i çeşminin îmâsıdır

Bir hevâ-yı sünbülîdir zülfüne tûl-ı emel
Rûz-ı mahşer kâmet-i bâlâsının ferdâsıdır

Mahşere zencîr olur hasretle mevc-i eşkimiz
Dîde-i hûnbâr gûyâ kim cünûn deryâsıdır

Nokta-i mevhûm dirlerse yine virmem vücûd
Cevher-i ferd ol dehânın sûret-i ma'nâsıdır

Nola mazmûnlar raıyyet itse şâh-ı tab'ına
Hâmid'in serhâd-ı iklîm-i suhan ilkâsıdır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Nazîfzâde Ahmed Hâmid Efendi hâcegândan Nazîf Efendi merhûmun mahdûmu olup ta'bîrât-ı kadîme vechile müddet-i medîde kethüdâ kalemine müdâvemet ve rütbe-i hâcegâniyi bi'l-ihrâz nice nice menâsıb-ı dîvâniyeye nâiliyetden sonra ki Cennet-mekân Sultân Selîm Hân-ı Sâlis hazretleri asrında Galata Mevlevîhânesi şeyhi bulunan Gâlib Efendi merhûmun meşîhatları hengâmda tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye intisâb ile bi'l-âhire bulunduğu mansıbdan gerdun-tâb olarak Yeniköy nâm mahallde kâin sâhilhânesinde izzet-nişîn olduğu hâlde sinnîn-i ömrü hadd-i semânîni mütecâvizen bin iki

yüz kırk sekiz senesi rûh-ı revânı âzim-i huld-i berîn olup na'ş-ı mağfiret-nakşı sâhilhânesi pîşgâhında vâki sofada defîn-i zîr-i zemîn olmuştur. Müretteb Dîvân-ı eş'ârı ve hatt-ı ta'lik ile fenn-i mûsikîde sayt u iştihârı vardır.

GAZEL

Ey reng-i ruhu bir gül-i ra'nâ-yı muhabbet
V'ey turraları sünbül-i sahrâ-yı muhabbet

İller o siyeh hâline dirlerse karanfil
Bizler de deriz fülfül-ı zîbâ-yı muhabbet

Meclisde nice cûş u hurûş eylemesin dil
Şevkâver olur kulkul-ı mînâ-yı muhabbet

Bezminde bu dehrin olalım dâfi'-i âlâm
Sâkî içelim gül-mül-i hamrâ-yı muhabbet

Şevk-i gül-i sadberg-i izârın ile Hâmid
Olmuş hele bir bülbül-i gûyâ-yı muhabbet

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hâce Hâmid Efendi mütercim-i Kâmûs ati't-terceme müteveffâ Âsım Efendi'nin mahdûmu olup maskat-re'sleri olan medîne-i Ayıntab'dan Dersaâdet'e bi'l-muvâsala ulûm-ı Arabiye ve fünûn-ı Fârisiyede mahâret-i kâmilesi olmak cihetiyle bir müddet bâb-ı âli pîşgâhında vâki Beşir Ağa câmi-i şerîfi derûnunda ketebeden bazı tâlib-i fenn u edebe ta'lîm-i ulûm-ı âliye ve tefhîm-i fünûn-ı Fârisiye eyledikten sonra ihtiyâr-ı gûşe-i uzlet eyleyüp cânib-i Üsküdar'da kâin hânesinde ikâmet üzre iken ra'şa illetine mübtelâ ve ol vecihle güzârende-i subh u mesâ olmakda iken bin iki yüz elli sekiz senesi hilâlinde âzim-i dâr-ı bekâ olmuştur. "Hâce Hâmid menzilin kılsın livâülhamd İlah" mısraı vefâtına târîh vâki olmuştur.

GAZEL

Virmek istersen cihânda nâm mânend-i nigîn
Merkezinde göster istihkâm mânend-i nigîn

Kâviş-i hakkâke sabr itmek gerekdir eyleyen
Sîm u zer tahsîline ikdâm mânend-i nigîn

Fass-ı Hâtemveş virip zînet yakışmışdır tamâm
Hâne-i zeyne o sîm-endâm mânend-i nigîn

Hâtem-i bî-fas fas-ı bî-hat gibi olma akîm
Halka kıl âsâr-ı lutfun âmm mânend-i nigîn

Geh çıkar nakşın beyâza geh olur rûyun siyâh
İtme râzın herkese ilâm mânend-i nigîn

Âl-i kübrâ yüzkarası Hâmiyâ tahsîlimiz

Olmuşuz farzâ ki sâhib-nâm mânend-i nigîn

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hâmi Efendi şehr-i Diyarbekir'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tahsîl-i ulûm-ı aliyye ve tekmîl-i nüsah-ı ilmiyye eyledikten sonra kitâbet tarafına meyl u rağbetle bir müdet bazı vüzerânın dîvân kitâbetleri hizmetinde bi'l-istihdâm bin yüz altmış târîhinden sonra maskat-i re'si olan şehr-i Amid'de âzim-i dârü's-selâm olmuştur. Mûmâ-ileyh üstâd-ı kâmil bir şâir-i fâzıl olup bir kıt'a Dîvânı dahi vardır.

GAZEL

Sevdigimde hüsn ü ân olsun direm meşreb bu ya
Nev-resîde nev-cüvân olsun direm meşreb bu ya

Bâğ-ı dilde sâye-i vaslın temennâ itdigim
Bârdır nev-res fidân olsun direm meşreb bu ya

Pertev-i mihr-i ruhu düşdükçe zerrât-ı dile
Ebr-i zülfü sâyebân olsun direm meşreb bu ya

Nehr-i sâil eyleme sâkî akıt cûlar gibi
Bezmgâha mey revân olsun direm meşreb bu ya

Durmasın aksın zülâl-ı feyz mecrâ-yı dile
Sâgar-ı mey nâvdan olsun direm meşreb bu ya

Neylerem tenhâ enîn-i deff u çengi bezmde
Hem ney olsun hem kemân olsun direm meşreb bu ya

Yağmalansın kâle-i ümmîd-i sûk-ı mâsivâ
Sûd-ı âmâlim ziyân olsun direm meşreb bu ya

Kec-revişle Hâmiyâ şebdîz-i kilk-i zâika
Esb-i tab'ım hem-inân olsun direm meşreb bu ya

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hâmi Efendi mahrûsa-i Selanik'de çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup kitâbet tarafına meyl u rağbet ile bazı vüzerânın dîvân kitâbetleri hizmetinde bulunduğu hâlde bir müddet imrâr-ı vakt u saat eyleyüp bin iki yüz elli sekiz senesi hilâlinde dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir.

GAZEL

Firâkınla gönül bir dem mi var kim zâr zâr olmaz
Döküp seyl-i sirişki dîdeden gevher nisâr olmaz

Safâ-yı âlemi pek bilmeyen bilmez gam-ı dehri
Belî âsâr-ı neş'e olmayan serde cemâl olmaz

Bulanmaz pâk-tînet ta'ne-i erbâb-ı sûretden
Bu zâhirdir ki mir'ât-ı mücellâda gubâr olmaz

Vücûdun pûtesin kâl it çalış tehzîb-i ahlâka
Eger zer sâf u hâlis olmasa kâmil gubâr olmaz

Bilir mi rûz u nevrûz-ı visâlin kadrini cânâ
Firâkınla o kim mânend-i lâle dâğdâr olmaz

Hayâl-i hatt-ı ruhsâr ile Hassân dîde-i hasret
Acep bir dem mi var kim reşk-i ebr-i nev-bahâr olmaz

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Hasan Beg ricâl-i devlet-i aliyyeden Recâizâde müteveffâ Süleymân Hâdi Beg'in ferzend-i ercümendi olup bir müddet mektûbî-i sadr-ı âli odasına müdâvemetle muahharen bazı esbâba mebnî terk-i memûriyet ve bin iki yüz kırk iki târîhinde îfâ-yı ferâiz-i hacc-ı şerîf eylemek üzre cânib-i Hicâz-ı mağfirettirâza azîmet ve bade'l-hac Dersaâdet'e avdet eyleyüp iki yüz elli yedi senesi üşr-i muharreminde işbu mâtemgâh-ı fenâdan nüzhet-fezâ-yı ukbâya nakl u rihlet eylemiştir.

GAZEL

Andelîb-i dil-i şeydâ ki hevâdârındır
Ârzûmend-i gül-i ârız-ı bî-hârındır

Heves-i dâne-i hâlin ideli mürg-i dilim
Rişte-i zülfüne pâ-beste giriftârındır

Va'd-i vasl itmiş iken va'de vefâ eylemeden
Bildim ey şûh bu igvâ yine ağyârındır

Sakın aldırma elinden gamı zinhâr Hassân
Nice demdir ki senin yâr-i vefâdârındır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hasan Ağa Tekfurdağı ahâlisinden olup unfuvân-i şebâbetinde bin yüz kırk sâlinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ itmiştir.

GAZEL

Mevc urur dîdemde her dem cûybâr-ı intizâr
Serv-kaddim ile gül seyr-i kenâra intizâr

Gerd-i pâyınla olurdum kâm-bîn-i rûzgâr
Âh bir kerre göz açdırsa gubâr-ı intizâr

Hâne-i dîdem misâfirden görünmez oldu âh
Kandadır âyâ o şem'-i çeşmdâr-ı intizâr

Olduğuçün âh o şûhu göz göre gözcesine
Oldu dil gözden düşüp şimdi dûçâr-ı intizâr

Teşnedâr olmazdan evvel bâde-i vuslat ile

Keyf ider Hüsnü-i gam-hârı humâr-ı intizâr

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hasan Hüsnü Efendi Dersaâdet'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bir müddet sarây-ı hümâyûnda hizmet eyledikten sonra dîvân-ı hümâyûn kalemine çırâğ buyrulup kalem-i mezbûra müdâvemet ve o esnâda ati't-terceme müteveffâ Dâniş Beg ile ihtilât u ülfet itmekte iken mîr mûmâ-ileyhin vefâtı vukû bulmuş olmasıyla "ölme var ayrılma yokdur şöyle dutdum dâmenin" mısraı mealince Sivas cânibine memûriyetde olduğu hâlde mat'ûnen âzim-i dâr-ı bekâ olmuştur. Mûmâ-ileyh bir şâir-i tâze-zebân olup eş'ârı safâ-bahş-ı dil u cân vâki olmuştur.

Ne zamân eylese taksîm Suyolcuzâde
Sû-be-sû su akıdır lûle-misâli çeşmim

beyt-i latîfi hânende-gân-ı hazret-i şehryârîden Suyolcuzâde Sâlih Efendi hakkında silk-i beyâna keşîde eylemiştir ki elsine-i nasda mezkûr u meşhûrdur.

GAZEL

Teng-meşrebsin levendim bâde-hâr oldukça sen
Kabına sığmazsın aslâ neş'edâr oldukça sen

Cümleden evvel getir yâda beni ey bî-vefâ
Va'dini incâz içün âşık-şumâr oldukça sen

Pest olur Hurşîd kadri ey meh-i âlî-nijâd
Gün-be-gün hüsnüyle sâhib-iştihâr oldukça sen

Hîç fikr-i nimeti gelmez dil-i pür-şûhuma
Bana sultânım ne gam âlemde var oldukça sen

Tûtî-i tab'-ı Hasîb olsa nola şirîn-edâ
Ey kamer-tal'at bana âyînedâr oldukça sen

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Hasîb Efendi mahrûsa-i Burusa'da pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin yüz yirmi dokuz târîhinde sınf-ı müderrisîne duhûl ile tekmîl-i devr-i medâris eyleyüp bir aralık Saray-Bosna'ya hâkim ve ba'dehû şehr-i Tokad'a hükûmetle âzim olduktan sonra medîne-i Kayseriye'ye ve ba'dehû şehr-i Bağdâd'a kâdı ve molla ve biraz vakt mürûrunda medîne-i Manisa mevleviyyetine nâiliyetle mümtâz-ı ehibbâ olmuş ve muahharen mevleviyyet-i mezkûreden ma'zûlen Dersaâdet'e menkûl olunarak misâfireten ikâmet üzre iken yüz altmış altı târîhinde dâr-ı bekâya nakl u rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyh sâhib-i hüner bir şâir-i pâk-gevher olup eş'ârı latîf u mu'teber vâki olmuştur.

MATLA

İlm u maârifde benim üstâdım olmuştur tamâm
Üstâd-ı sânî-i zamân göçdü didim târîh-i tâm

Nâzım-ı mecmûa-i hünermendî Abdulhalîm Hasîb Efendi şehriyyü'l-asl olup tarîk-i tedrîse duhûl ile muvâsala-i Süleymâniye medresesine mevsûl olmuş iken bin yüz yetmiş üç

sâli hilâlinde dâr-ı bekâya menkûl olmuştur. Bâlâda muharrer olan târîhinden başka eş‘ârı görülmemiştir.

GAZEL

Ruhsat bulunur dâmen-i cânân ele girmez
Cânân bulunur gûşe-i imkân ele girmez

Ruhsârını âzürde-i dest-i taleb itme
Efser-dih olur ol gül-i handân ele girmez

Her dânesin ârâyiş-i târ-ı nazar eyler
Eşkim gibi bir sübha-i mercân ele girmez

Arz itme abes çâk-ı girîbân-ı niyâzı
Feryâd ile ser-rişte-i ihsân ele girmez

Koynundan ayırma bil anın kadrini ey şûh
Haşmet gibi bir nusha-i irfân ele girmez

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Haşmet Efendi sudûr-ı izâmdan Abbas Efendi merhûmun mahdûmu olup tarîk-i tedrîse duhûl ile devr-i medâris-i mu‘tâde itmekte iken bin yüz yetmiş beş senesi hilâlinde haklarında zebân-dirâzlık töhmeti isnâd ve ati’t-terceme Kerkügî Nevres Efendi merhûm ile berâber mahrûsa-i Burusa’ya nefy u ib‘âd olunup müddet-i medîde Burusa’da meks u ikâmet eyledikten sonra menfâsı cezîre-i Rodos’a bi’t-tahvîl cezîre-i mezkûreye azîmet ve bin yüz seksen iki senesi hilâlinde azm-ı dâr-ı âhiret eylemiştir. Na‘ş-ı mağfiret-nakşı cümle tâife beyninde ma‘lûm olan Murâd Reîs merhûmun kabri civârında defîn-i zîr-i türâb ve ol vecihle muhtâc-ı rahmet-i cenâb olmuştur. Bir kıt‘a Dîvân-ı belâgat-ünvânı vardır.

TÂRİH

Makâmın boldu resm-i pây-ı sultân-ı rüsûl hakkâ

Nâzım-ı mecmûa-i hünermendî Mehmed Hıfzı Efendi şehriyyü’l-asl olup tekmîl-i hıfz-ı nazm-ı Celîl ve tahsîl-i hatt-ı bî-misl u adîl eyledikten sonra bir müddet sarây-ı hümâyûn-ı mülûkânede bi’l-istihdâm muahharen emtia gümrügü başkitâbeti hizmetiyle çırâğ u bekâm buyrulup bin yüz yetmiş üç sâlinde âzim-i dârü’s-selâm olmuştur.

GAZEL-İ NÂ-TAMÂM

Ne renciş-i üstâd ne söz-ı pederim var
Kalbimde Babadağı kadar bir kederim var

Sarf eyledigim yoluna hep nakd-i sirişkdir
Âlemde benim bir gelirim yok giderim var

Eş‘ârımı hep kâğıd-ı yelpâzeye yazdım
Yârâna benim bâd-ı hevâ çok eserim var

Nâzım-ı mecmûa-i hünermendî Hıfzı Efendi Ankara kazâsı dâhilinde vâki Ayaş nâm kasabada tevellüd eyleyüp bi'l-âhire kasaba-i mezkûr mahkemesinde mülâzım ve kâtip ve evâil-i devr-i Selîm Hân-ı Sâlis'te dâr-ı bekâya âzim u zâhib olmuştur. Mûmâ-ileyhin bâlâda muharrer olan ebyâtından başka eş'ârına dest-res olunamamıştır.

GAZEL

Nûr-ı zâta ermege mahv-ı sıfât itmek gerek
Mâsivâya cümle terk-i iltifât itmek gerek

Cümle ef'âl u sıfâtı sâlikin bulsa fenâ
Zât-ı Hak'da âkibet efnâ-yı zât itmek gerek

Bunda fetvânın esâsı münhedemdir ey gönül
Bunda takvâdan libâsı kât kât itmek gerek

Görmege Hakk'ın cemâlin âlem-i sırr içre sen
Göz yumup bu cism u cânından fiil itmek gerek

Hakkıyâ câna gerekse hikmet-i Hak'dan gıdâ
Dâima perhîz u terk-i tayyibât itmek gerek

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İsmâil Hakkı Efendi Aydos nâm kasabada bin altmış üç târîhinde revnak-efzâ-yı âlem-i şühûd olup unfuvân-i tüfûliyetinde medîne-i Edirne'ye nakl ile bir müddet tarîkat-ı aliyye-i Halvetiyye meşâyihinden Abdulbâki Efendi merhûmun zîr-i terbiyesinde bulunup ba'dehû Dersaâdet'e muvâsalat ve yine tarîkat-ı aliyye-i mezkûre meşâyih-i izâmından Şeyh Osmân Efendi merhûmun hizmetine müvâzabatla mahrûsa-i Burusa'da mesned-nişîn-i hilâfet buyrulup yüz otuz târîhinde Şâm-ı şerîfe azîmet ve üç sene müddet dahi mahmiye-i Üsküdar'da gûşe-gîr-i inzivâ vü halvet olduktan sonra mahrûsa-i Burusa'ya azîmet ve makâm-ı kadîminde ikâmetle bin yüz otuz beş târîhinde mahrûsa-i mezbûrede Tuzbâzârı nâm mevkide câmi-i Muhammediye isminde müceddeden bir bâb zâviye binâ vü inşâsıyla halvet-güzîn-i irşâd u kerâmet olduğu hâlde bin yüz otuz yedi sâli hilâlinde terk-i hân-kah-ı fenâ ve azm-i kurbgâh-ı cenâb-ı Mevlâ eyleyüp zâviye-i mezkûre havlusunda defîn-i hâk-i i'tilâ olmuştur. Mûmâ-ileyh a'lâm-ı ulemâ efdâl-ı füzelâ bir mürşid-i kerâmet-nümâ olup bazı te'lîfât u tasnifât u şerh u tercemeye dâir yirmi bir aded âsâr-ı letâfet-disârı vardir ki esâmisiyle zîrde sebt u tahrîr olunmuştur. Rûhü'l-Beyân isminde bir kıt'a tefsîr-i şerîf, Şerh-i Hadîs-i Erbaîn, Şerh-i Âdâb, Şerh-i Muhammediye, Şerhü'l-Mesnevî, Şerhü'l-Küberâ, Şerh-i Pend-nâme-i Şeyh Attar, Şerh-i Tefsîr-i Fâtiha-i Şerîf, Kitâb-ı Kebîr, Kitâbü'n-Netîce, Kitâbü'l Hitâb, Kitâbü'n-Necât, Kitâbü'l-Hakk-ı Tasrîh ve'k-Keşfü't-Tashîh, Usûl-ı Hadîsten, Hâşiye-i Tuhfetü'l-Fikr, Tuhfe-i Hasâkiye, Tuhfe-i İslâmiye, Fakkü'l Hâl, Vâridât-ı Kübrâ, Tamâmü'l-Feyz, Kitâbü'z-Zikrü'ş-Şeref, Vesîletü'l-Merâm, ve bir kıt'a Dîvân-ı belâgat-ünvâniyle meşhûr u be-nâm olmuştur.

GAZEL

Dostum zerreler âyîne-i dîdâr-ı keder
Nefsini bilmiş o ârif ki haberdâr-ı keder

Gerçi cândan bana nezdiksin ey cân-ı cihân

Cümleden devr bana va‘de-i dîdâr-ı keder

Kalbimin derdine kimden taleb itsem dermân
Ki etıbbâ-yı cihân cümlesi bîmâr-ı keder

Mahv olur nûr-ı muhabbetle ana niyetler
Söyle Mansûr'a ki bu aşk neden kâr-ı keder

Nâm u şân ister isen âfet-i şöhretdir aşk
Sanma ol gül yeri bu gûşe-i destâr-ı keder

Dil u dildârın arasında bu cân hâil imiş
Aşka cân vir ki diyâr-ı dil o dildâr-ı keder

Cân u cânân u dil-i dilber u dîn ey Hakkı
Aşkdır aşk ki o menba-ı güftâr-ı keder

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Erzurumî İbrâhim Hakkı Efendi eyâlet-i Erzurum'da kâin Hasankal‘ası nâm kasabada dervişândan bir zât-ı sütûde-sıfâtın sulbünden bin yüz on beş târîhinde sâha-i vücûda gelmiş ve "hadîm-i aşk" terkîbi velâdetine târîh vâki olmuştur. Tahsîl-i meleke-i sefîd u sevâd eyledikten sonra Diyarbekir eylâtine tâbi Siird kazâsında vâki Tillo nâm karyeye azîmet eyleyerek tarîkat-ı aliyye-i Kadriye meşâyihinden Şeyh İsmâil Tilloyî hazretlerinin zîr-i terbiyelerinde bulunduğu hâlde tekmîl-i sülûk eyleyüp bi'l-âhire şeyhi mûmâ-ileyh tarafından lâbis-i libâs-ı hilâfet ve ol vechile müşkil-güşâ-yı mesele-i ma‘rifet iken yüz seksen altı târîhinde hân-kah-ı bekâya rihlet eyleyüp karye-i mezbûrede vâki post-nişîn-i irşâd olduğu dergâhın hatırasında defîn-i hâk-ı ıtr-nâk olmuştur. Mûmâ-ileyh fünûn-ı maârife âşina bir şeyh-i sâhib-ittikâ olup Ma‘rifet-nâme isminde bir cild kitâb-ı müstetâbı ve bir aded matbû Dîvân-ı nesâyih-nisâbı vardır.

GAZEL

Bezm-i uşşâk-ı cihâna ne gelir var ne gider
Hâlini arz u beyâna ne gelir var ne gider

Mürg-i dil kaldı bu günler aralıkda bî-hûd
Gülşen-i vasl-ı cinâna ne gelir var ne gider

Dâm-ı zülfüyle şikâr itdi beni şehbâzım
Çok haber gitdi o câna ne gelir var ne gider

Ol siyeh kâkül-i nâzikteri dilber bu gice
Başladı nây u kemâna ne gelir var ne gider

Hünerin kadrini bilmez cühelâya düşdüm
Hakkı-ı fazl-ı ayâna ne gelir var ne gider

Nâzım-ı mûmû-ileyh İsmâil Hakkı Efendi Silivri'de Ahıshalı Osmân Efendi'nin sulbünden bin iki yüz otuz beş târîhinde çehre-nümâ-yı âlem-i vucûd olup pederi mûmâ-

ileyhden ulûm-ı Arabiyeyi bi't-tahsîl tarîk-i kazâya duhûl ile Bahr-ı Siyâh cânibinde vâki Eregli nâm kasabada hizmet-i niyâbetde iken bin iki yüz altmış bir senesi hilâlinde irtihâl-ı dâr-ı âhiret eylemiştir.

GAZEL

Bâğ-ı hüsünde serv-i revân söylerim sana
Gülzâr-ı nâza tâze fidân süslerim sana

Nûr âyeti cebîn u cemâlin sıfâtıdır
İşte bu gizli sırrı ayân söylerim sana

Geh mâh u gâh mihr didim rûyuna senin
Hayretteyim ki nice yalan söylerim sana

İkbâl-i dehr-i kesret derd u mihenledir
Nefsimde tecrübemle inan söylerim sana

Ey nefs-i bî-edeb bu kadar seyyiat ile
Hâlin olur netîce yamân söylerim sana

Vaslın zamânı fasl-ı bahâr ile bir degil
Zevk-i visâli ayş-ı cinân söylerim sana

Tîr-i müjen amân ne yamân sîne-dûzdur
Seyr eyle şerha şerha nişân söylerim sana

Bu gice ben ne çekdim elinden rakîbin âh
Zahm-ı derûn-ı cânı nihân söylerim sana

Zîver Efendi hazretinin nazm-ı pâkini
Hakkı-misâl rûh-ı revân söylerim sana

Nâzım-ı mûmâ-ileyh esbak Hakkı Pâşâ ati't-terceme Kâmûs mütercimi vak'a-nüvîs Âsım Efendi merhûmun birâderi Ayıntab nakîbü'l-eşrâfı kâimmakâmı Emîn Efendi'nin sulbünden medîne-i Ayıntab'da bin iki yüz yirmi üç senesi hilâlinde ziyâ-pâş-ı yümn-i vücûd olup istidâd-ı zâtiyesi iktizâsınca medîne-i mezkûr ulemâsından Küçük Hâfız Efendi merhûmdan bir mikdâr tahsîl-i ilm u kemâl eyleyerek iki yüz elli dört târîhinde Konya vâlisi Hâfız Pâşâ'nın hazînedârlığı hizmetinde bulunduğu hâlde dergâh-ı âli kapıcıbaşlığı rütbesi ve iki yüz altmış yedi senesi istabl-ı âmire müdürlügü pâye-i refîasını hâiz ve sene-i mezbûre hilâlinde uhdesine rütbe-i mîr-mîranî bi't-tevcîh beyne'l-emâsil mütemâyiz buyrulup o esnâda Arabistan ordu-yı hümâyûnu müşîri nasb u ta'yîn buyrulmuş olan sadr-ı azâm Mehmed Pâşâ'nın kethüdâlık memûriyetiyle Şâm-ı şerîf cânibine azîmet ve iki yüz altmış sekiz senesi evâhirinde Şâm-ı şerîf vâlisi bulunan İzzet Pâşâ'nın Cidde-i muazzama eyâletine naklinde dört buçuk mâh müddet kâimmakâmlık vechile Şâm-ı şerîfde idâre-i umûr-ı memleket eyledikten sonra Dersaâdet'e muvâsalat ve bir müddet ikâmetle işbu tezkire-i âcizânemizin tab'dan mukaddem câh-ı kâimmakâmlıkla Azurnik cânibine azîmet eylemiştir. Müşârün-ileyh nazm u neşre muktedir bir şâir-i mâhir olup dîvân olacak mikdâr eş'ârı ve haylice tevârih-i

letâfet-disârı vardır. İlm-i kitâbet ve fenn-i inşâda olan ma‘lûmât u mahâreti ati’t-terceme sadr-ı esbâk Mustafa Reşîd Pâşâ’nın terceme-i hâl-i saâdet-iştimâline dâir keşîde-i silk-i imlâ eylemiş olduğu sûde-i gevher-bahânın müfâd-ı dil-ârâsından müstefâd olacağı cihetle tafsîl-i makâleden sarf-ı nazar olundu.

TÂRİH-İ MÎLÂD

Virdi İbrâhim Bahâ gülzâr-ı dehre bû-yı fer
İtdi sulb-i Mustafa’dan Fâtıma kevne vürûd

Recebde mîr İbrâhim geldi gülşen-i kevne
Kondu kehvâre-i dünyâya Nebîhe Hânım

TÂRİH-İ VEFÂT

Nâle kılsın ins u cin gitdi Süleymân Fehîm
Bulmadı gitdi Hekîm Beg de ilâcın mevtin

Neyzeni dem-beste itdi nâle-i deff-i ecel
Kırdı camcızâdenin billûrveş câmın ecel

Meded sırr oldu gitdi Kâbe’de mollaydı Sırrı
Ka‘be-i Adeni tavâf eyledi rûh-ı Halîl

Nâzım-ı tevârih-i dil-pesendi Kıbrısîzâde İsmâil Hakkı Efendi tersâne emîni El-hâc Ali Ağa’nın sulbünden Dersaâdet’de bin iki yüz târîhinde çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup iki yüz yirmi sâli hilâlinde tarîk-i feyz-refîk-i tedrîse dâhil ve iki yüz sekiz senesi Selanik kazâsı ve iki yüz altmış sekiz sâlinde mevleviyyetle Burusa kazâsı mevleviyyetine vâsıl ve nâil olmuştur. Mûmâ-ileyh muhibb-i âl-i abâ bir müverrih-i târîh-âşinâ olup dâima ashâb-ı kemâla mütevâzıane hareket vü erbâb-ı maârif ile câ-be-câ tarh-ı encümen-i ülfet eyleyerek imrâr-ı vakt u saat eylemekte ve her ne kadar gazel-gûluk vâdisine isperân degil ise de nazm-ı târîhde Sürûrî Efendi merhûma hem-inân olan müverrihlerden olduğu gün gibi zâhir u nümâyândır. Hatt-ı ta‘lîkde mânend-i imâd-ı meşhûr-ı ibâd olan hattâtînden olduğu haysiyetle kendisinin çırâğ-ı bî-hadd ve şâkirdân-ı bî-a‘dâdı vardır.

GAZEL

Olaydı hâhiş-i nûş-ı şarâb-ı nâb sana
Olurdu sâğar-ı zerrîn âfi-tâb sana

İçince hâhişin artar nedir bu keyfiyet
Virir mi hûnum acep neş’e-i şarâb sana

Karîn-i yek nigeh-i hışmın olmasın yohsa
Cihânı eyleme bir iş midir harâb sana

Fütâde-i elem-i aşk-ı cân-güdâz-ı keder
Düşer mi Hakkı-ı zâr neden içtinâb sana

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hasan Hakkı Beg şeyhü'l-vüzerâ İşkodralı Mustafa Pâşâ'nın necl-i necîbi ve ferzend-i edîbi olup unfuvân-i tufûliyetinde dürrbâr-ı şevket-karârü'l-mülûkâneye bi'l-muvâsala nakdîne-i himmetini iktisâb-ı cevâhir-i maârife hasr u sarf ile ilm-i kitâbet ve fenn-i inşâda tahsîl-i miknet u kudret eyledikten sonra kadîmi hâiz olduğu mîr-mîranlık rütbesini bin iki yüz altmış iki senesi bi'l-iltimâs rütbe-i sâniyeye tahvîl itdirerek hâriciye tahrîrât odası sınfına ilhâk olunmuştur. Mûmâ-ileyh elsine-i selâseye âşinâ bir şâir-i pâkîze-edâ olup dîvânçe olacak mikdâr eş'âr-ı belâgat-şiârı ve haylice tevârih-i fesâhat-disârı vardır.

KASÎDE

Zehî lutf u atâsı mahmidet efzâ-yı sübhânı
Ki memdûh-ı güzînim itdi ber-destûr-ı zîşânı

Ne destûr ol müşahhas cevher-i evvel ki olmuştur
Sıfât u zâtının rûh-ı mukaddes deng u hayrânı

Sütûde şeb-çerâğ-ı dûde-i ibâ-i ulviyyîn
Yegâne gevher-i zî-bende-i nüh dürc-ı imkânı

Meh-i kudsı fürûğ-ı evc-i ulyâ-yı hudâvendi
Gül-i hurşîd tâb-ı gülsitân-ı feyz-i yezdânî

Ser-efrâz-ı ser-efrâzân-ı âlem dâver-i a'zâm
Vezîr-i Cem-i hışm ma'nâ-yı maksûd-ı cihânbânı

Cenâb-ı heft gerdûnun yegâne hâsıl-ı devri
Şehenşâh-ı cihânın zübde-i erkân-ı dîvânı

Cenâb-ı Sâmi Pâşâ-yı kerem-girdâr-ı âlem kim
Olursa pür-aşur kevn ü mekân mahkûm-ı fermânı

Taalallah zehî destûr-ı âli-câh-ı a'zâm kim
Pür itdi gulgul-ı kûs-ı celâlı gûş-ı devrânı

O yektâ feylesof-ı vâkıf-ı esrâr-ı hikmet kim
Sebakdâş-ı kemâlı akl-ı faâl olsa erzânı

Besât-ı bârgâhı atlas-ı gerdûn-ı miyânı
Hafîz-i âsitân-ı devleti eyvân-ı keyvânı

Zamîr-i tâb-nâk-ı mehbit-i envâr-ı lâreybi
Kelâm-ı dil-pezîri zübdetü'l-esrâr-ı vicdânî

Zülâl meşrebinden hızr olaydı zerrece âgâh
Dilinden mahv iderdi ârzû-yı âb-ı hayvânı

Ger olsa sadme-efgen pençe-i zûrâver-i kahrı

İderdi çâk-ber-çâk atlas-ı gerdûn-ı gerdânı

Olur bir gülnihâl üstünde peydâ bin gül-i hurşîd
Nesîm-i himmeti pür-derde itse bâğ u bostânı

Safâ-yı râyını ger eylese endîşe bir şâir
İder tâb-ı hayâli âlem-i ma'nâ-i nûranî

O dem kim turra-i mişkîn şemîm-i şâhid-i halkı
Bu neyli sâha-i gerdûna itdi nefha-rîzânı

Gazâl-i mihr olup âvâre eyler rûz u şeb cevlân
Gehî sahrâ-yı mağrib gâh saht-ı hâveristânı

Bülend ol mertebe tâk-ı sarây-ı kadr u câhı kim
Kazâ olur iken ana nigâh-endâz-ı hayrânı

Külâhından zemîn-i lâ-mekâna düşdü destârı
Görünen sanma kat kat çenber-i nüh çerh-i gerdânı

Müşîr-i dâniş-efrûza vezîr-i akl-ı gül-fehmâ
Ayâ menşûr-ı vâlâ-yı celâl u câh-ı ünvânı

Sen ol ârâyiş-i dîvân-ı uzmâ-yı vüzerâtsın
Ki mislin görmemişdir hânedân-ı Âl-i Osmânî

Getirmez kevne zâtın gibi bir destûr-ı dânâyı
Kazâ eylerse icbâr-ı ümehât-ı çar agânî

Olanlar nazra efken nüsha-i idrâk-vâlâna
Görürler noktasında sırr-ı deşt-i kevn u imkânı

Rahîk-i nazmın ol sîmâ-yı pür-esrâr-ı hikmetdir
Ki mest olur hayâl-i reşhasiyle rûh-ı nâ-kânı

O üstâd-ı dakayık-perver-i mazmûn u ma'nâsın
Ki itsen tarh-ı terkîb-i suhanda hâme-cünbânî

Olur levh-i beyân üzre debîr-i fikr-i derrâkin
Zamîr-i cevher-i evveldeki esrâr-ı pinhânı

Hudâvendâ kusûrum afv kıl tedkîk-i ma'nâda
Beni lâl itdi dehrin renciş-i bî-hadd u pâyânı

Senin gibi vezîrin böyle tarh itmezdim evsâfın
Dilimde ger olaydı zerrece âsâr-ı şâdânî

Degildir bu kasîdem lâyık-ı takdîm-i dergâhın
Ki sensin gevher-i pâkîze-i kân-ı suhandânî

Beni şerminde itdi çarh-ı dûn zât-ı bülendinden
Gice tahtü'l-sarâya dilerim ecrâm u eyvânı

Ki bir dem koymadı gönlümde âsâr-ı safâ tâ kim
Virem vasf-ı kemâlâtinde dâd-ı nazm-ı Selmânî

Bütün mahv eyledi esbâb-ı ayş u zevk u sâmânım
İdüp mevkûf-ı hayret hâtır-ı gamgîn u nâlânı

Beni bir şûh-izârın esîri itdi kim çeşmi
Olur âfet-resân sad dil-i Şiblî vü San'ân'ı

İnüp ger Sidre'den görseydi hüsnün bir nazar Cibrîl
İderdi haşr olunca âlem-i süflîde pûyânı

Cüdâ düştüm o şûh-ı dil-sitân-ı âlem-ârâdan
Yiridir çâk idersem dest-i hasretle girîbânı

Beyân itmek içün hâl-i dil-i pür-sûz-ı nâlânım
Sezâdır bu mahallde eyler isem ger gazelhânî

Karârım oldu ol şûhun nigâh-ı çeşm-i fettânı
Acep mi serseri geşt eylesem deşt u beyâbânı

Harîm-i hecrine bir özge fânûs-ı hayâl oldum
Yakup sînemde yir yir sad fitil dâğ-ı hirâmânı

Hayâl-i ârızıyla ebr-i âh u eşk-i hûnînim
Bitirdi her bün-i hâr-ı müjemde verd-i handânı

Dil-i derdâzmâ vü bî-karârın hecr-i zülfüyle
İner tâ mecma-ı rûhâniyâna bang-ı efgânı

Yakar sûz-ı safîrim enfes u âfâkı ey Hakkı
Benim gülzâr-ı nazmın bülbül-i şûrîde-elhânî

Benim ol şâir-i kâdir ki tavr-ı şi'r-i rengînim
Virir hüsn-ı edâ-yı nazm-ı üstâd-ı Sifahânî

Nevâ-yı kilkime dilbeste tab'-ı bülbül-i Şîrâz
Edâ-yı nazmıma âşüfte Hâkânî-i Şirvânî

Zebânım râz-ı dâr-ı hâzin-i gencîne-i ilhâm
Kelâmım mağz-ı esrâr-ı tecelliyât-ı Rabbânî

Dil-i pâkimdir ol gülzâr-ı firdevs-i maâni kim
Akar her gûşesinden selsebîl-i bâğı Rıdvânî

Düşer ednâ gubârı zerde-i gerdûn-ı i‘câza
İdince rahş-ı tab‘ım arsa-i ma‘nîde cevlânı

İderdi noktasın tahkîk-i mâhiyyât içün bürhân
Göreydi nusha-i âsârım Eflatun-ı Yunanî

Acepdir pertev-i envâr-ı tab‘ım anlayup gerdûn
Soyundurmazsa arından çerâğ-ı mihr-i tâbânı

Ne bu lâf-ı temeddüh hem bu rütbe şekva-i bî-câ
Duâya başla ey dil buldu nazmın hadd u pâyânı

Vezîrân-ı güzînin vasfını tâ kim suhan-sencân
İde dâim medâr-ı kerem-i bâzâr-ı irfânî

Bulup zât-ı şerîfi rütbe-i iclâl ruz-ı efzûn
Hasûd câhı olsun varta-dûş-ı çâh-ı hizlânî

İdüp şevk-i hubûr-ı tab‘-ı pâkin nev-be-nev mezdâd
Vire zâtına Allah ömr u iclâl-ı ferâvânı

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İbrâhim Hakkı Beg Misivri muhâfızı esbak müteveffâ İsmâil Pâşâ'nın sulbünden Misivri'de bin iki yüz otuz sekiz senesi pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz elli sekiz senesi Dersaâdet'e bi'l-muvâsala iki yüz elli dokuz senesi hilâlinde evkâf-ı hümâyûn hazînesi dâhilinde vâki muhâsebe kalemine bir müddet müdâvemet ve iki yüz altmış yedi senesi hazîne-i merkûme tahrîrât odası silkine dehâlet eylemiştir. Mûmâ-ileyh:

شعر گفتن گرچه در سفتن بود   لیک فهمیدن به از گفتن بود

beyt-i latîfi meal-i münîfi üzre hakîkatî vechile mezâyâ-yı şi‘ri tedkîke muktedir bir şâir olup müddet-i ömründe bir kıt‘a târîh söylememiş ve evâil-i hâlinde bir vakt gazel-gûluk meydânında âzmâyîş-i tabîat eylemiş ise de muahharen kasîde-perdâzlık tarafını iltizâm iderek kendiye mahsûs olan vâdiye pûyân ve ol sûretle câ-be-câ silsile-i medh u hicâyı cünbândır.

GAZEL

Her nigâh-ı cân-sitânından ki dil me'yûs olur
Rûh-ı kudsu ser-be-ceyb-i kûşe-i efsûs olur

İtmem ol nahvet-perest-i nâza arz-ı iştikâ
Çâk-ı sînem korkarım âyîne-i nâmûs olur

Dil ki bezm-i gamda ser-germ-i hayâlindir o dem
Dûd-ı âhım şem‘-i dâğ-ı sîneme fânûs olur

Râhib-i deyr-i mecâzım kim bagîz-i aşk-ı pâk
Vecd u hâl-i tab‘ıma bâdi dem-i nâkûs olur

Âlem-i ma‘nîde Hakkı eylesem bast-ı kelâm
Feyz-i enfâs-ı Mesîh endîşeme me’nûs olur

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hakkı Efendi tarîkat-ı aliyye-i Mısriyye meşâyihinden ati’t-terceme Burusevî müteveffâ Zâik Efendi’nin sulbünden mahrûsa-i Burusa’da bin iki yüz kırk sekiz senesi hilâlinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz altmış iki târîhinde Dersaâdet’e bi’l-muvâsala bâb-ı ser-askerî dâhilinde vâki masraf nezâreti tahrîrât odası ketebesi silkine dâhil olmuştur. Mûmâ-ileyh sâlifü’t-terceme İsmâil Pâşâzâde Hakkı Beg’in şâkirdânından olup meslek-i şi‘rde mûmâ-ileyhin isrine pûyân ve etvâr u güftârda kendisine akrân u hem-zebân olduğundan iddia-i şâiriyyet itmemek hülâsasiyle muahharen Fevzî tahallüs eylemiştir.

GAZEL-İ NÂ-TAMÂM

Niçün nûr-ı ilahîden kaçar îmâna gelmezsin
Seninçün münzel olmuştur niçün Kur’ân’a gelmezsin

Dokuz türlü maraz sende gözün görmez derûnunda
Şifâyı bulmağa ana niçün Lokmân’a gelmezsin

Yüzü güldür saçı sünbül anın ismi Muhammed’dir
Cemâlî bâğına anın niçün ihsâna gelmezsin

Hakîrî sırr ile söyler nihân ilmin ayân eyler
Haber sor bâğ-ı vechinden niçün irfâna gelmezsin

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Hakîrî Efendi cânib-i Anadolu’da vâki Sandıklı nâm kasabada pâ-nihâde-i sahrâ-yı vücûd olup muahharen mahrûsa-i Burusa’ya nakl u hicretle tarîkat-ı aliyye-i Halvetiyyeye dehâlet ve bin yüz seksen altı sâlinde dâr-ı bekâya azm u rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyhin eş‘ârı ilahiyyat nevinden olup şeyhâne vâki olmuştur.

GAZEL

Gülşen ki feyz-i nûr ile sîr-âbdır bu şeb
Her gonce bir gülîçe-i mehtâbdır bu şeb

Bîdâr ider mi bang-ı niyâzım sepîde-dem
Baht-ı siyâh-ı rûz-ı girân-ı habdır bu şeb

Mest itdi hûşu bezm-i çerâğân-ı mâhitâb
Kim zîb-i dûşu ferde-i sincâbdır bu şeb

Âyine-i cemâl hüner-i baht-ı tîredir
Zulmet-i hâr tâbiş-i şeb-tâbdır bu şeb

Hikmet bu ateşîn suhan-ı dil-fürûz ile

Rûşen-çerâğ-ı meclis-i ahbâbdır bu şeb

Nâzım-ı müşârün-ileyh Şeyhülislâm El-hâc Ahmed Ârif Hikmet Begefendi matla-ı dânişverân olan Dârü'l-hilâfetü'l-âliye'de vezîr-i maârif-semîr Râif İsmâil Pâşâ merhûmun mahdûm-ı fezâil-mevsûmu sudûr-ı izâmdan İsmet Beg merhûmun sulbünden bin iki yüz bir senesi hilâlinde mânend-i mâh-ı mes'ûd ziyâ-güster-i âlem-i vücûd olup iki yüz on bir târîhinde nâm-ı feyz-ittisâmı defter-i tedrîse revnak-dih-i i'tilâ vü medâris-i mu'tâdeye sırasıyla zînet-bahşâ olduktan sonra neyyir-i a'zam-ı ikbâli iki yüz otuz bir senesi Kuds-ı şerîf ve iki yüz otuz altı senesi Mısr-ı Kâhire ve iki yüz otuz dokuz senesi Medîne-i münevvere mevleviyyetlerinde tâli ve iki yüz kırk iki senesi darü'l-hilâfetü'l-aliyye kazâsı pâye-i mu'teberesini hâiz ve iki yüz kırk altı senesi nekâbet-i hizmet-i müstevcibü'l-mefharetiyle mütemâyiz buyrulup iki yüz kırk dokuz senesi Anadolu ve iki yüz elli dört senesi Rûmeli sadâreti pâye-i refîalarını bi'l-ihrâz ibtidâ meclis-i vâlâ-yı ahkâm-ı adliye ve muahharen dâr-ı şûrâ-yı askeriye azâsı sınfında lâmi olmuş ve iki yüz altmış iki senesi şehr-i Zi'l-hiccesinde "lî-nâmıkihi Ârif Beg'i irfân ile Hakk şeyhülislâm eyledi" târîhi menkûtu mantûkunca nüsha-i ilm u kemâl olan zât-ı ferişte-misâl-i fâzılânesi vedîa-i mesned-vâlâ-yı meşîhatü'l-İslâmiye kılınmış ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ından evvelce makâm-ı meşîhattan müfârakatla sâhilhânelerinde peygûle-güzîn-i istirâhat olmuşlardır. Müşârün-ileyh câmi-i zühd ü takvâ bir fâzıl-ı bî-hemtâ olup eş'âr-ı belâgat-şiârına Rûhanî Sâib u Ürfî hayrân ve neş'et-i letâfet-âyâtına Nergisî vü Veysî engüşt ber-dehândır. Cenâb-ı fazîlet-meâbı Medîne-i münevverede ma'lûmü'l-aded kütüb-i nefîseyi câmi bir bâb kütüphâne-i hayr-nişâne binâ vü inşâsına dahi muvaffak olmuştur.

MATLA

Fezâ-yı dergehin kân-ı atâdır yâ Resûlallah
Cenâbın melce-i ehl-i recâdır yâ Resûlallah

Nâzım-ı mecmûa-i hünermendî Abdullah Hilmî Efendi şeyhü'l-kurrâ Yûsuf Efendizâde Mehmed Efendi'nin sulbünden bin seksen beş târîhinde çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup tahsîl-i ulûm-ı âliyeye sa'y u gûşiş ile tekmîl-i nüsah-ı ilmiyye eyleyüp bi'l-âhire sarây-ı hümâyûn hâceligine meyl u rağbet ve bazı te'lîfât u tasnifâta sarf-ı yârâ-yı himmet eyleyerek altmış sene müddet neşr-i ulûm-ı âliye eyledikten sonra bin yüz altmış yedi senesi evâhirinde nakl-i kasr-ı Cennet eylemiştir. Mûmâ-ileyh bir âlim-i âmil ve bir fâzıl-ı kâmil olup Buhârî-i Şerîf'e mufassal bir aded şerh-i metîni olduğundan fazla bazı kütüb-i mu'tebereye hâşiye vü tefâsîr-i şerîfe ve fünûn-ı sâireye dâir dahi kırk yedi aded risâle-i rengîn-makalesi olduğu bazı târîhde mestûr u mukayyeddir. Bâlâda muharrer matla gazellerinden maâda eş'ârı manzûr-ı âcizî olmamıştır.

MATLA

Kırılır üstüne uşşâk o gözü bâdâmın
Zer-i mahbûb ile Fındıklı'ya çek al kâmın

BEYT

Bir mecâz eylesek uşşâka o şeh nâz eyler
Uymaz âhengine erbâb-ı tarab yanılır

Nâzım-ı hüner ber-âverde Abdullah Hilmî Dede Kasımpâşâ mahallesi sâkinlerinden olup evâil-i hâlinde kuzât gürûhundan iken muahharen tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye intisâb ile tahsîl-i irfân-ı bî-hisâb iderek bin yüz seksen târîhinde seyâhat tarîkiyle Arabistan cânibine azîmet ve sene-i mezbûre hilâlinde yine cânib-i Rûm'a avdet eylemek üzre râkib-i sefîne olduğu hâlde gavta-hâr-ı bahr-ı rahmet olmuştur. Mûmâ-ileyhin bâlâda mestûr iki aded beytinden başka eş'ârı manzûr-ı âcizî olmamıştır.

GAZEL

Usandık Ak Deniz'den keşti-i ârâmı kaldırsak
Açıp yelkenleri Bahr-ı Siyah'a doğru saldırsak

Muvâfık rûzgâr ile kıç üstünde idüp ârâm
Gehî ney üflesek gâhîce ol tanbûru çaldırsak

Çanaklık semtini zabt eyleyüp de zevke gark olsak
Safâ deryâsına fülk-i dil-i nâ-kâmı daldırsak

Bulurduk lâcerem ursa yüce bir cây-ı âsâyiş
Usûliyle reîse yanaşup da lenger aldırsak

Baba Amr'ın dağarcığı gibi şeyler zuhûr eyler
Eger sandûka-i endîşeyi Hilmî boşaldırsak

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Kıbrıs müftüsü Hasan Hilmî Efendi bin yüz doksan yedi senesi cezîre-i Kıbrıs'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tahsîl-i ulûm-ı âliyeye sarf-ı evkât ile tekmîl-i nüsah-ı ilmiyye eyleyüp muahharen cezîre-i mezbûre müftülüğü hizmetine memûr ve ta'yîn kılınmış ve iki yüz altmış dört senesi âzim-i huld-ı berîn olmuştur. Mûmâ-ileyh âlim ve fâzıl bir zât-ı hamîde-hasâil olup eş'âr u güftârı Amr ile Zeyd'in makbûl u müstahseni olduğundan başka hudâvendigâr-ı sâbık Cennet-mekân Sultân Mahmûd Hân-ı Gâzi tâbe serâh hazretleri dahi kendisine sultân-ı şu'arâ ünvânını tahsîs ile iltifât buyurmuş oldukları mûmâ-ileyh tarafından işidilmiştir.

GAZEL

Şem'-i dil ateş-i aşkıyla fitîl oldu çü mûm
Göricek semt-i fezâda bu gice bir büt-i Rûm

Hançer-i gamze-i kâfir nigehi câna geçer
Bu bakışla acep îmâna gelir mi mersûm

Nâr-ı nûr-ı ruhu ateşkede-i sîne-fürûz
Bûy-ı zülfünden olur nükhet-i Meryem meşmûm

Kîl u kâl olsa da ger mabhes-i zülfünde dırâz
Harf sığmaz o mehin sanki dehânı ma'dûm

Hilmiyâ eylemiş evreng-i sitiğnâya cülûs
Mülk-i dil zabtına ol pâdişeh-i kişver-i Rûm

Nâzım-ı mumâileyh Mustafa Hilmî Efendi mahrûsa-i Burusa'da çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup bin iki yüz elli dokuz senesi Dersaâdet'e bi'l-muvâsala birkaç sene mürûrunda mâliye mektûpçusu odası ve iki yüz altmış altı senesi meclis-i muhâsebe-i mâliye mazbata odası ketebesi sınıfina dâhil olmuştur. Bir mikdâr eş'ârı vardır.

GAZEL

Çeşm-i hak-bînde ağyâr ile yâr ikisi bir
Bâğ-ı tevhîdde zîra gül ü hâr ikisi bir

Gâh ruhsâra vü geh zülfe bakar nev-hevesân
Ehl-i tahkîke göre leyl u nehâr ikisi bir

Şâhlar hâk-i siyâh içre fâkirâne yatur
Dergeh-i Hak'da siğâr ile kibâr ikisi bir

Ehl-i tevhîdde yokdur ikilik Allah bir
Nazarımda gül-i firdevs ile nâr ikisi bir

Bezm-i âlemde bana sensiz olunca cânâ
Neş'e-i bâde ile renc-i humâr ikisi bir

İttihâd eyleyeli aşk ile dîvâne gönül
Telhi-i firkat ile zevk-i kenâr ikisi bir

Virdiler vâsıl olup bezm-i Selâmiye selâm
Bu sene geldi Halîm iyd u bahâr ikisi bir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Halîm Girây Sultân Selâtîn-i Cengiziye evlâd-ı vâlâ-nejâdından olup müddet-i medîde Der-i âliye'de ikâmet-sâz-ı übbehet u iclâl olunduktan sonra Silivri kazâsında kâin Çatalca nâm karyeye nakl u hicretle bin iki yüz otuz dokuz sâli hilâlinde kebk-i rûhu giriftâr-ı pençe-i ikâb-ı ecel-i semmî olup karye-i mezbûrede vâki Ferhâd Pâşâ câmii kabristânında defn olunarak müntâzır-ı rahmet-i cenâb-ı Mevlâ olmuştur. Müşârün-ileyh nükte-perver bir şâir-i sâhib-hüner olup selâtîn-i Cengizîye haklarında Gülbünhânân isminde bir eser-i güzîde ve bir kıt'a Dîvânçe-i pesendîde nazm u inşâd ile cerîde-i âlemde ibkâ-yı nâm u şân eylemiştir.

GAZEL

İnfiâl itmiş geçende ol meh-i rûşen bana
Ba'dezîn zindân olur seyrân ile gülşen bana

Ol perî-peyker ile hem-dem olursam gam degil
Yârsiz yeksân olur gülşen ile külhen bana

Açmasam râz-ı derûnum dostlar gönlüm yanar
Derd-i aşkım söylesem handân olur düşmen bana

Dinlemez derd-i derûnum hâtırım eyler şikest
Ol zebânkârın elinden her demim şîven bana

Ülfet-i ağyâr ider uşşâkı mecrûhü'l-fuâd
Ol mehin cevri gelir her vechile ehven bana

Gelse hatt ruhsâr-ı dildâra Halîmâ gam yimem
Cümle hûbân-ı zamândan ol perî ahsen bana

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Abdulhalîm Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz kırk beş senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz elli sekiz senesi mekteb-i maârif-i adliye şâkirdânı sınfına bi'l-ilhâk iki yüz altmış üç senesi üsûl-i imtihâniyeleri bi'l-icrâ mâliye hazînesinde vâki vâridât muhâsebesi ketebesi ve iki yüz altmış sekiz senesi dâhiliye kalemi hulefâsı sınfına dâhil olmuştur.

TÂRİH
Oldu Subhizâde Abdullah Efendi kethüdâ

Nâzım-ı maârif-pîrâ Mustafa Hilmî Pâşâ şehriyyü'l-asl olup rûznamçe-i evvel kaleminden neş'etle bir müddet kalem-i mezbûr kîsedârlığında bi'l-istihdâm bin yüz altmış dört târîhinde şıkk-ı evvel defterdârlığına nâil ve üç sene mürûrunda bâ-rütbe-i mîr-i mîrânî uhdesine Sayda eyâleti bi't-tevcîh mahall-i merkûma âzim u nâkil ve bir sene zarfında vâki olan istifâsına binâen rütbe-i mezkûre uhdesinden sarf u tahvîl ile tekrâr tarîk-i aslîsine dâhil olduktan sonra bir zamân metrûk başmuhâsebe ve rûznamçe-i evvel ve diger bazı menâsıb-ı celîlede varak-gerdân-ı defâtîr-i leyl u nehâr olup yüz altmış dokuz târîhinde sâniyen defterdârlık-ı mezkûr memûriyeti kendüye ihâle ve i'tâ ve o aralık memûriyet-i mezkûreden azli zuhûriyle Limni cezîresine nefy u iclâ olunup müddet-i kalîle zarfında afv u itlâkı vukûuna mebnî Dersaâdet'e muvâsalat birle sâlisen mesned-i defteriye nâil ve onsekiz mâh mürûrunda ki bin yüz yetmiş üç senesi evâsıtında hâiz-i rütbe-i vâlâ-yı vezâret olduğu hâlde mansıbı olan eyâlet-i Musul'a vâsıl olmak üzre cânib-i mezkûra âzim u nâkil olmuşiken mâ-tekaddem hilâf-ı rızâ vukûa gelen bazı harekât-ı nâ-becâsı mesmû'-ı cenâb-ı şehryârî olmuş ve Bozcaada'ya nefy u tağrîb olunmasına irâde-i kâtıa-i pâdşâhî celâdet-rîz-i sünûh buyurulmuş olduğundan esnâ-yı râhda vâki İzmid'den mübâşir ma'rifetiyle menfâsı olan Bozcaada'ya sevk u irsâl olunup ada-i mezbûrede maktûlen târik-i debdebe-i câh u ikbâl olmuştur. Müşârün-ileyh selîka-i şi'riyyesi zâhir bir şâir olup Dîvânı dahi olduğu tahkîk kılınmış ise de bâlâda muharrer olan târîhinden başka eş'ârı manzûr-ı âcizî olmamıştır.

NA'T
O şeb kıldın urûc sidreye Cibrîl ile himmet
Semâ arz oldu nûrunla ki nûr-ı pür-ziyâsın sen

Gelüp Beyt-i Mukaddes'de salâtı eyledin itmâm
O dem cem' oldular ervâh imâm-ı muktedâsın sen

Nâzım-ı mecmûa-i hünermendî Ahmed Hamdî Efendi Adana ulemâsından olup neşr-i ulûm-ı âliye ile evkât-güzâr iken bin iki yüz elli iki senesi âzim-i dârü'l-karâr olmuştur.

GAZEL

O şûh-ı nâz-perver mâh-ı tâbân oldu gitdikçe
Gönülde şevk-i mihri ateş-efşân oldu gitdikçe

Silahşor olmuş ebr u gamzeler cellâd-ı hûn-rîzî
Güzellik kişverinde mîr-i mîrân oldu gitdikçe

Firâk-ı la'li itdi rîze-i elmâsveş te'sîr
Cigerde dâğlar kân-ı bedahşân oldu gitdikçe

Açınca bâdbân-ı hasreti ummân-ı eşkimde
Nazardan geşti-i ümmîd pinhân oldu gitdikçe

Nola peyrevlik itse Ârif mazmûn-ı perdâza
Bu vâdilerde Hamdî Beg suhandân oldu gitdikçe

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Muhtar Hamdî Efendi sudûr-ı izâmdan ati't-terceme Kethüdâzâde Ârif Efendi merhûmun birâder-i vâlâ-güheri olup evâil-i hâlinde defter-i müderrisîne ismi kayd olunmuş ise de kendisi menâsıb-ı dünyeviyeye adem-i rağbetle mecâzib-i hakîki meslekine sülûk iderek mukâbele günleri zevâya ve hân-kah-ı sâireye azîmet ve istilzâz-ı vecd u hâlet eyleyerek güzârende-i vakt u saat olduğu müstağni-i ta'rîf u işârettir. Mûmâ-ileyhin ahvâl-i ma'lûmesiyle bu mertebe tahsîl-i ulûm-ı âliye eylemesi ve bu metânetde inşâ vü nazma muktedir olması doğrusu hayret-dih-i havsala-i ukalâdır.

GAZEL

Ne kadar çerh-i denî eylese zînet izhâr
Ne kadar bâğ-ı îrem gibi açarsa ezhâr

Ne safââver olur dilde neşât olmayıcak
Ne halâvet bulunur sâğar-ı mey pür-ekdâr

Gerçi zâhir görünür cây-ı melâhat amma
Hâr olur dîde-i ibretle bakılsa gülzâr

Bülbülün nâlesini sanma gül-i gülşen içün
Hâlet-i mâzi-i dehri bulamaz eyler zâr

Kalmamış bâğ-ı cihân içre letâfet Hamdî
Olamaz neş'e-fezâ gelse dahi vakt-i bahâr

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mustafa Hamdî Efendi Cânik sancağında vâki Ünye nâm kasabada bin iki yüz kırk bir senesi hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz elli üç sâlinde Dersaâdet'e bi'l-muvâsala bir mikdâr ulûm-ı Arabiye tahsîline gayret eyleyüp ferîkü'l-hac Ali Rızâ Pâşâ'nın imâmet hizmetinde bulunarak Anadolu ordu-yı hümâyûnu cânibine azîmet eylemiştir. Dîvân olacak mikdâr eş'ârı vardır.

GAZEL

Bezm-i irfân ehlinin menzilgehi vîrânedir
Mülk-i dil ma‘mûrasın sanma tehî bir hânedir

Görmiyen dest-i felekden darb-ı tîğ-i âfeti
Kerbelâya düşse bilmez mâtem u gavga nedir

Hâle-i âgûşa almış dün gice meh-pâresi
Bilmeyen nâdân ki ferdâ âkibet rüsvâ nedir

Dürr-i va‘zın gûşvâr eyler mi vâiz söyleme
Âlem-i lâhûta varmış mescîdi meyhânedir

Öyle bir mest-i harâbat olmuşum Hamdî bu dem
Mâsivâdan bilmezem dünyâ nedir ukbâ nedir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Hamdî Efendi şehr-i Dağıstan’da bin iki yüz otuz beş târîhinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup medîne-i Amasya’ya nakl ile Şeyh Şirvânî Efendi merhûmun dersine hâzır olarak tekmîl-i nusah-ı ilmiyye eyledikten sonra Dersaâdet’e vâsıl ve iki yüz altmış dokuz senesi dârü’l-muâllimîn hâceleri sınfına dâhil olmuştur.

TÂRİH

Hanîfâ bâ-duâ geldi dile bu mısra-i târîh
Ola La‘lî Efendi’nin makâmı Cennet-i a‘lâ

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İbrâhim Hanîf Beg şehriyyü’l-asl olup tarîk-i tedrîse duhûl ile Galata ve ba‘dehû Burusa mevleviyyetlerine bi’l-vüsûl “hâtime-i kâmilân” terkîbi mealince bin yüz seksen dokuz sâli hilâlinde dârü’l-bekâya menkûl olmuştur. Bâlâda mezkûr târîhinden başka âsârına zafer-yâb olunamamıştır.

MESNEVÎ

Seyyidü’l-kevneyn habîb-i kibriyâ
Sadr-ı a‘lâ-yı sudûr-ı asfiyâ

Nûr-ı pâk-ı cebhe-i âdem safî
Cevher-i asliye-i kenz-i hafî

Nûr-ı akdem hatm-ı Kur’an-ı rüsûl
Mübtedâ vü müntehâ-yı her sebil

Cân-ı âlem âlem-i cân-ı visâl
Cânlar olsun yolunda pây-mâl

Nâzım-ı mecmûa-i hünermendî İbrâhim Hanîf Efendi hâcegân-ı dîvân-ı hümâyûndan olup bin iki yüz on bir târîhinden sonra irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Mûmâ-ileyh siyer-i Hazret-i Nebevî’ye müteallik üç cildi şâmil bir kıt‘a manzûme-i latîfe tertîbine muvaffak olmuştur. Bâlâda muharrer olan ebyât-ı güzîde dahi manzûme-i mezkûreden me’hûzdur.

GAZEL

Hakîkat gülşeninde gül de bülbül gibi der hû hû
Kamunun maksadı hakdır gerek lâ lâ gerek lû lû

Gülistân-ı hüviyyetde ötüp hû hû diyen mürgân
Ne hû hû der ne yû yû der ne bû bû der ne hem cû cû

Maârif bahçesinde bülbülüm diyen hezâr amma
Kimi ak ak kimi lak lak kimi şak rak kimi kû kû

Bu kesret âleminde sırr-ı vahdet bilmesi müşkil
Bilir ancak akâlîm-i akâyıkda gezen su su

Hayâtî bahr-ı hayyın sâhil-i pâyânı var sanma
Ne bu cû cûya gû gûveş de itsen sû-be-sû nû nû

Nâzım-ı mûmâ-ileyh El-hâc Ahmed Hayâtî Efendi Maraş sancâğı dâhilinde kâin Elbistan kasabası müftüsü müteveffâ Ahmed Efendi'nin sulbünden bin yüz altmış beş târîhinde kadem-nihâde-i mehd-i vücûd olup unfuvân-i şebâbetinde tahsîl-i ulûm-ı âliye ve tekmîl-i nüsah-ı ilmiyye eyleyerek vâlidi mûmâ-ileyhin vefâtı cihetiyle kasaba-i mezkûrede seccâde-nişîn-i fetva ve bir müddet hizmet-i mezkûrede güzârende-i subh u mesâ olduktan sonra Dersaâdet'e nakl u hicretle Ayasofya-i kebîr câmi-i şerîfi derûnunda neşr-i ulûm-ı âliye ile meşgûl ve o esnâda bir kıt'a tedrîs-i rüûs-ı hümâyûnuna nâiliyetle sadr-ı esbak Yûsuf Ziyâ Pâşâ merhûmun hâceligine dahi mevsûl olarak iki yüz yirmi dört târîhlerinde Saray-Bosna mevleviyyetine ve iki sene mürûrunda Irak-ı Arap mevleviyyetine mazhar ve iki sene müddet cânib-i Bağdâd'da mesned-güzîn-i şer'-i enver olduktan sonra Dersaâdet'e bi'l-muvâsala hânesinde peygûle-güzîn-i ikâmet olduğu hâlde mürd-i hayâtı râh-ı memâtı kendiye câ-yı necât ittihâz iderek iki yüz yirmi dokuz senesi seferü'l-hayrında vefât eylemiştir. Hatta ferzend-i ercümendî ati't-terceme Halîl Şeref Efendi vefâtını işbu târîh ile isbât itmiştir.

Tefe'ülümde Şeref çıkdı bir güzel târîh
Hayâtî buldu hayât-ı ebed cinân içre

Mûmâ-ileyh âlim ve fâzıl bir zât-ı kâmil olup te'lîfât u tasnîfâtı olmak üzre İs'afü'l-Minne fi-Şerh-i İthâfü'l-Cenne nâmında ma'a-metn bir kıt'a şerhi ve ilm-i âdâb ve mantık-ı vâfiyeye müteallik ma'a-şerh bir aded manzûmesi ve ati't-terceme Sünbülzâde müteveffâ Vehbî Efendi'nin lugat-ı Fârisiyeye dâir olan Tuhfesine bir aded şerhi ve Şahîdî merhûmun kezâlik lugat-ı Fârisiyeden olan Risâlesine bir kıt'a şerhi ve alâyim-i kıyâmete dâir Tehâfüt-i Müstehâce isminde ma'a-şerh bir aded risâle-i Arabiyyesi ve bunlara mümâsil nice nice resâil-i adîdesi ve bir dâireyi müştemîl ma'a-terceme Arabiyyü'l-ibâre bir aded kasîdesi olduğundan başka mûmâ-ileyh Vehbî Efendi'nin Nuhbe nâm lugat-nâme-i belâgat-allâmesini dahi şerh eylemege ihtimâm itmekte bulunmuş ise de ömrü vefâ itmemiş olmasıyla şerh-i mezkûru muahharen mûmâ-ileyh Şeref Efendi itmâm eylemiştir.

GAZEL

Şem'-i vahdetden yanup bu şeb çerâğ oldu gönül
Kurb u bu'dun sûzişinden pek ırâğ oldu gönül

Âlem içre himmet-i ağyâra muhtâc olmayup
Mû-miyân-ı dilbere bir özge bâğ oldu gönül

Tâ sabâh-ı haşre dek tenvîr eyler âlemi
Şâm-ı vahdetde yanan kandîle yâğ oldu gönül

Fahr idüp Îsa disem nola efendim pîrime
Ölmüş iken sâye-i mollada sâğ oldu gönül

Hayderâ Gâlib Efendi dahi nutk itmiş idi
Râhberler kesretinden kem-sürâğ oldu gönül

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hasan Haydar Pâşâ Rûmeli'de vâki Dırama kasabasında kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin iki yüz otuz altı târîhinde sadr-ı esbak Hurşîd Pâşâ'nın Turhala vâliligi hengâmda müşârün-ileyhin iltimâsina binâen silah-şorluk rütbesi kendisine bili'tâ muahharen Mısr-ı Kâhire cânibine azîmet ve müddet-i medîde hidemât-ı Mısriyye'de bi'l-istihdâm iki yüz altmış beş senesi Mısır vâlisi Abbas Pâşâ'nın iltimâsiyle uhdesine rütbe-i mîr-i mîrânî tevcîh u ihsân buyrulup altmış yedi senesi Kâhire-i mezbûreden kat-'ı rişte-i alâka ile Dersaâdet'e bi'l-muvâsala iki yüz altmış sekiz senesi şehr-i Saferinde mütasarrıf-ı kazâ-yı Biga ve iki yüz altmış dokuz senesi şehr-i Şa'bânında âzim-i dâr-ı bekâ olmuştur.

GAZEL-İ NÂ-TAMÂM

Şevk-i la'linle yanar nûr-ı çerâğ-ı yâkût
Reng alır ateş-i rûyundan ayâğ-ı yâkût

Lâledir sanma anı şâh-ı bahâr-ı hüsnün
Hükmidüp şa'şa'adan kurdu otağ-ı yâkût

Fikr-i gül-bûse-i rûyun ile gûyân olsam
Tarh olur safha-i nezzâreye bâğ-ı yâkût

Döndü bir sübha-i lü'lüye sirişkim Hayret
Katre-i hûn arasında sürâğ-ı yâkût

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hayret Efendi cânib-i Anadolu'da kâin Darende nâm kasabada zî-bende-i mehd-i vücûd olup unfuvân-i şebâbetinde ulûm-ı cüz'îye vü küllîyeyi tahsîl u tekmîl ile Dersaâdet'e muvâsalat ve bir müddet dîvân-ı hümâyûn kalemine müdâvemetle muahharen rütbe-i hâcegâniyi ihrâz eyleyerek birçok vakt sadr-ı esbak Yûsuf Ziyâ Pâşâ ve Celâl Pâşâ ve kâimmakâm-ı esbak Ahmed Şâkir Pâşâ ve sadr-ı esbak Mehmed Gâlib Pâşâ merhûmların dîvân kitâbeti hizmetlerinde bulunduğu hâlde tahsîl-i nâm u şöhret eyleyüp bin iki yüz otuz dört târîhinde Mısr-ı Kâhire cânibine âzim ve beş-altı sene mikdârı Mısır vâlisi Mehmed Ali Pâşâ'nın dîvân kitâbeti hizmetine mülâzım olduktan sonra ki iki yüz kırk târîhlerinde işbu dâr-ı gurûrdan semt-i bekâya mürûr eylemiştir. Mûmâ-ileyh Nergisî-mânend bir kâtib-i hünermend olup hayliden hayli eş'âr-ı hayret-fezâsı olduğundan başka mütavvel bir aded münşeat-ı letâfet-allâmesi ve bir aded manzûm Fârisî lugat-nâmesi ve ilm-i nahvden Elifiyye nâm risâleye bir kıt'a şerh-i rengîn-makâlesi vardır.

GAZEL

Gülşen-i hüsnün güzîde bir gül-i ra'nâsıdır
Rûz u şeb feryâd idenler bülbül-i şeydâsıdır

Aks idelden Leyli-i hüsnü o mihrin âleme
Kaysveş san cümle âlem âşık-ı şeydâsıdır

Şâh-ı gamzen âşıka dîvân-ı aşkda subh çeküp
Katline fermân iden ol kaşları tuğrâsıdır

Rind-i mey-hârı sakın zemm itme ey mâh-ı münîr
Mest iden halkı o şûhun bâde-i hamrâsıdır

Ateş-i hecr ile her dem âlemi sûzân iden
Hayretâ ol kâfirin hep cevr u istiğnâsıdır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Hayret Efendi şehriyyü'l-asl olup tefrîk-i nîk u bede kesb-i iktidâr eyledikten sonra dîvân-ı hümâyûn kalemine çırâğ olunup kalem-i mezbûra devâm itmekte iken bin iki yüz kırk iki senesi hilâlinde âzim-i dârü's-selâm olmuştur. Çarşanbabâzârı'nda vâki kabristanda medfûndur. "Eyleye me'vâ Behişti Hakk Muhammed Hayret'e" mısraının harf-i menkût u vefâtına târîhdir. Mûmâ-ileyhin dîvân-ı hümâyûn kalemi ketebesinden olup bâlâda muharrer olan gazelinin üçüncü beyti mealinden dahi istifâde olunur ki usûl-ı kaleme muvâfık vâki olmuştur.

HARFİ'L- HI

GAZEL

Gönüller her biri bir vechile meftûnun olmuştur
Dil-i zârım çerâğ-ı tarz-ı gûnagûnun olmuştur

Hezârân kumru-i ser-âşinâ-yı gülşen-i iffet
Dilâşûb-ı nihâl-i kâmet-i mevzûnun olmuştur

Hilâf-ı tarz-ı âyîn-i vefâdır ey perî-çehre
Adûlar nev-şuhundan bendeler mahzûnun olmuştur

Açılsın mihr-i ruhsâr güle gülşen gelsin ey meh-rû
Dehân-ı gonce-i subh handeveş memnûnun olmuştur

Tekellüf bertaraf ma'lûmun olsun ey saçı Leylâ
Senin bin cânile Hâtem kulun Mecnûn'un olmuştur

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Akovalızade Ahmed Hâtem Efendi Yenişehir-i Fenâr ismiyle şöhret-şiâr olan belde-i cesîmede nakşbend-i nigîn-i vücûd olup bin yüz altmış sekiz târîhinde belde-i mezkûrede âzim-i dâr-ı bekâ ve terakküb-i şefâat-ı Hâtemü'l-enbiyâ olmuştur. Sâlifü'terceme Beliğ Efendi merhûm vefâtına işbu târîh-i latîfi tarh u inşâd eylemiştir. "Resûl-

i Ekrem'e Ahmed Efendi hem-civâr olsun." Mûmâ-ileyh zâde-i tab'ı olan bir kıt'a Dîvân-ı fesâhat-beyâniyle cerîde-i âlemde ibkâ-yı nâm u şân itmiştir.

KIT'A

Kerem mukâta'ası tâ zamân-ı Hâtem'den
Kalıp mezârda bir kimse olmayup tâlib

Kimin nukûd-ı atâyâsı var anı alacak
Meger cenâb-ı sadâret-penâh ola râğib

Nâzm-ı dîvân-ı hünermendî Mehmed Hâkî Efendi beriyyetü'ş-Şam cânibinde kâin Kilis nâm kasabada çehre-nümâ-yı âlem-i vücûd olup Dersaâdet'e bi'l-vüsûl sınf-ı hâcegâna duhûl ile "hâk ol ki Hudâ mertebeni eyleye âli" mısraı mealince mütevâzıane hareket ve bi'l-âhire defterdâr mektûpçuluğu memûriyetine nâiliyetle karîn-i ricâl-i devlet olmuş iken bin yüz yetmiş iki senesi hilâlinde rûh-ı pâki âzim-i sû-yı eflâk ve cesed-i derd-nâkı dâhil-i zîr-i hâk olmuştur. Aslında kıt'a-gûlukla şöhret-şiâr-ı âvân-ı şu'arâdandır.

GAZEL

Dem-i aşkın cefâsın çekdigimden öyle âh itdim
Tahammül itmeyüp ruhsârına yârin nigâh itdim

Ne âşıklar hevâ-yı aşk ile zâr u zebûn oldu
Anınçün nâr-ı hicrâna yanup bin âh u vâh itdim

Düşüp sevdâya bu gönlüm perîşân oldu mihnetle
Cünûd-ı derd u âlâma vücûdum şâh-râh itdim

Kime arz eyleyem hâl-i perîşânım hezârâsâ
Düşüp bir gonceveş mahbûba ben ömrüm tamâh itdim

Giriftâr oldum ey Hâlid belâ-yı hecr-i dildâra
Dü çeşmim kan döker bilmem acep ben ne günâh itdim

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hâlid Efendi medîne-i Silivri'de muallîm-i sübyân İbiş Efendi'nin sulbünden bin iki yüz yirmi altı sâlinde çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup Ahıshalı Osmân Efendi'den bir mikdâr ulûm-ı Arabiye ve Hâce Kerîmî Efendi'den bazı mertebe fünûn-ı Fârisiye taallüm ü tahsîl iderek kitâbet tarafına meyl u rağbetle ile'l-an medîne-i mezbûrede hizmet-i kitâbetde bi'l-istihdâm güzârende-i şuhûr u eyyâmdır.

GAZEL

Gören kevnîde cûş-ı mevc-i giryem yem kıyâs eyler
O gül ruhsâr ise mânend-i şebnem nem kıyâs eyler

Eger zehr olsa nûş eyler rakîbin sunduğu câmı
Ben ana âb-ı hayvân dahi virsem sem kıyâs eyler

Dil istib'âd ider ol denli neyl-i devlet-i vaslı

Eger râm olsa ol âhû-yı mahrem rem kıyâs eyler

Gam-ı la'li ile hûnâbe-pâş-ı mihnet oldukça
Sirişk-i çeşmi seyir iden âdem dem kıyâs eyler

Senin her bir sözün bir gevher-i sencîdedir Hâlis
Velî kesr-tab' olan yârân-ı ebkem kem kıyâs eyler

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Ahmed Hâlis Efendi sâlifü't-terceme Sâkıb Efendi merhûmun ferzend-i ercümendi ve hayrü'l-halef-i dil-pesendi olup "el-veledi sırrı ebihi" sırrı kalb-i latîflerinde rû-nümâ olarak tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyede behremend-i feyz-i Mevlânâ ve pederleri mûmâ-ileyhin irtihâlinden sonra Kütahya'da kâin Arguniye hân-kahı meşîhatine revnak-bahş-ı i'tilâ olup kırk beş sene müddet meşîhat-i mezkûrede imrâr-ı vakt u saat eyleyerek bin yüz doksan bir senesi âzim-i kurbgâh-ı Mevlâ olmuştur. Mûmâ-ileyh adîmü'l-akrân bir şâir-i mu'ciz-beyân olup eş'âr u güftârı bî-ayb u noksân vâki olmuştur.

GAZEL

Bülbül-misâl gül yüzünü andım ağladım
Mânend-i gonce kanlara boyandım ağladım

Bir şem'-i meclis oldum o cânâna dün gice
Tâ subh olunca hâlimi hep yandım ağladım

Göz kana kana ağlamağa teşne-dil idi
Hûn-ı sirişk-i hasret ile kandım ağladım

Zevk-i visâle almış idim yâri koynuma
Rüyâ görürmüşüm meger uyandım ağladım

Düşdü gözümden eşk dür-i i'tibârveş
Hâlis o şûhu rahm idecek sandım ağladım

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Yûsuf Hâlis Efendi Dersaâdet'te bin iki yüz yirmi senesi hilâlinde kadem-nihâde-i mehd-i vücûd olup iki yüz otuz beş senesi dîvân kalemine ve üç sene mürûrunda terceme odasına memûr u ta'yîn kılınup iki yüz kırk dokuz senesi ser-kitâbetî hizmetiyle Londra tarafına iki yüz altmış bir senesi yine kitâbet-i mezkûre ile Trablusşam cânibine azîmet ve hitâm-ı memûriyetle avdetinde lisân-ı Arabiyede olan ma'lûmâtı îcâbınca bâ-rütbe-i sâniye Arabî mütercimligi hizmetine memûr ve ta'yîn buyrulmuştur. Mûmâ-ileyh Tâhir Ömerzâde ati't-terceme Fâzıl Beg'in akribâsındandır.

GAZEL

Hâk-i kademim sâye-i zülfünde yerim var
Üftâdeyim amma o kadar bâl u perim var

Âşıklar aman sana ne cânlar virecekdir
Âgûşa gel ey tıfl-ı cefâ bak nelerim var

İşte yolumuz mahkeme-i rûz-ı cezâdır
Ben gönlümü bir gayriye virmem huzurum var

Derdim çekemez kudreti yokdur dimiş ol mâh
Hakka ki güzel söylemiş amma kederim var

Dün gice senin ağzını pek çok aramışlar
Hüsrev hele dîvâne demişler haberim var

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Hüsrev Efendi medîne-i Adana'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup Dersaâdet'e muvâsalat ve merhûm Hâlet Efendi'nin dâiresine dehâletle perverde-i lutf u inâyet olarak bazı vüzerânın dîvân kitâbeti hizmetlerinde bulunduğu hâlde bir müddet imrâr-ı vakt u saat eyledikten sonra vatan-ı asliyyesi olan Adana'da muahharen irtihâl-ı dâr-ı âhiret eylemiştir.

GAZEL-İ NÂ-TAMÂM

Ana üftâde der halk âşık-ı ra'nâyı bilmez ol
Daha pek nâ-resîde tıfldır dünyâyı bilmez ol

Sakın âşık gücenme arz-ı hüsn eyler sana bir gün
Henüz tâze cüvândır remz ile îmâyı bilmez ol

Oturmuş bister-i nâz üzre istiğnâ serîrinde
Sır-ı goyende olan âh u vâveylâyı bilmez ol

Hikâye eyleyüp aşkı didi ra'nâ cevâbında
Nice mümkün ola Hüsrev ki lâilâyı bilmez ol

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Hüsrev Beg Rûmeli'de kâin Drama kazâsı hânedânından ve dergâh-ı âli kapıcıbaşlarından müteveffâ Halîl İbrâhim Ağa'nın ferzend-i dânişmendi olup âvân-ı tufûliyet ve unfuvân-i şebâbetinde tahsîl-i ilm u maârife sa'y u gayret ve ol vecihle bir mikdâr kesb-i hüner u ma'rifet eyleyerek hasbe'l-kader Mısır-ı Kâhire cânibine azm u sefer ve bir müddet başıbozuk asâkiri ser-gerdelerinden bulunduğu hâlde imrâr-ı şâm u seher eyledikten sonra Mısır vâlisi sâbık Mehmed Ali Pâşâ'ya dâmad ve birçok vakt mürûr itmeksizin Mısır defterdârlığı memûriyeti dahi uhdesine bi't-tevcîh sürûr u dilşâd buyrulup muahharen cânib-i Sudan'a revân ve birkaç sene havâli-i merkûmede güzârande-i âvân u zamân olarak memâlik-i Sudan'ı zabt u rabt ile Kâhire-i mezbûreye avdet eyleyüp gâh mahrûsa-i Mısır'da Özbekiye nâm mevkide kâin konağında ve gâh mahrûsa-i mezbûre hâricinde vâki Kasr-ı Nil nâm sâhilhânesinde ve bazen mahrûsa-i mezbûre kurasından Münîfiye nâm karye civârında bulunan konağında ve bazen dahi mahrûsa-i mezbûre civarında mevcûd cezîre-i Muhammed nâm mahallde olan konağında peygûle-güzîn-i istirâhat olduğu ve defterdârlık-ı mezkûr uhdesinde bulunduğu hâlde ki bin iki yüz kırk dokuz senesi evâsıtında tâ'ir rûhu kafes-i bedenden pervâz ile nahl-i Tûbâ'da âşiyân-sâz ve na'ş-ı mağfiret-nakşı kıdvetü'l-ulemâü't-teşriîn imâmü'l-müslimîn İmâm-ı Şâfii (rahime aleyhi'l-celî) hazretlerinin türbe-i şerîfleri civârında vâki kabristanda defîn-i hâk-i niyâz olmuştur. Mûmâ-ileyh mânend-i Hüsrev-i Dehlevî mülk-i maârifin nâzım u râhrevi olup haylice eş'âr-ı nefîse tanzîmine muvaffak olmuş ise de eş'ârı mürûr-ı ezmine ile kazâzede-i rûzgâr olmuştur. Bu

abd-i âciz mûmâ-ileyhin birâderzâde bulunduğum hasebiyle ind-i âcizânemde çend aded ebyâtı mevcûd olduğundan ismi sahâyif-i âlemde mestûr kalmak emeliyle ebyât-ı mezkûre tezkîre-i âcizîye keşîde-i silk-i sütûr olmuştur.

GAZEL

Olalı zâhirde cism-i nâ-tüvân u zâr-ı aşk
Doğdu burc-ı kalbime hurşîd-i pür-envâr-ı aşk

Yûsuf-ı Mısr-ı muhabbet dâima olur azîz
Eylese tâ'bîr rü'yâ-yı letâfet yâr-ı aşk

Dilde Kûh-ı Bîsütûn'ı şevkile Ferhâd kim
Eyledi vâh cân-ı Şîrîn'i fidâ-yı yâr-ı aşk

Sâye-i sîmîn-tenânda pâdişâh-ı mülk-i nâz
Giydirir uşşâka dâim hil'at-ı zertâr-ı aşk

Pend-i erbâb-ı maârif âşıka budur müdâm
Meclis-i ağyârda itme sakın izhâr-ı aşk

Bahr-ı feyze daldı gavvâs-ı muhabbet öyle kim
Cüst cû ile çıkardı gevher-i şehvâr-ı aşk

Âkif-i beytü'l-ulûma pey-rev oldum Hızriyâ
Hazretile nola itsem dâima güftâr-ı aşk

Nâzım-ı mûmâ-ileyh sahhaf El-hâc Hızır Efendi Gürânîyyü'l-asl olup seyr u seyâhat tarîkiyle Dersaâdet'e bi'l-muvâsala zenbil ber-dûş olarak kitap-fürûşluk ticâretine râğib ve bazı ashâb-ı münâsibe kasîde, târîh takdîm iderek zuhûr iden câizesini cem' u iddihar ile mâl-ı kesîre sâhib olmuş ise de sûretâ mübtelâ olduğu zulümât-ı fakr u fâkadan rehâ-yâb olamayup bin iki yüz altmış iki senesi evâhirinde âb-ı hayât-ı ömrü sahrâ-yı ademde mânend-i serâb olmuştur. Mûmâ-ileyh pîrhorde-sal bir şâir-i rağbet-ahvâl olup ekser nazm u güftârı müşevveş ve bî-meal vâki olmuştur.

KIT'A

Şehenşâh-ı cihân Sultân Mahmûd'un budur işte
Bütün dünyâyı teshîr eyleyen tuğrâ-yı fermânı

Temâşa it nişân-ı hükmünü seyr itmek istersen
Medâr-ı zabt-ı ins u cân olan mühr-i Süleymânı

Nâzım-ı mecmûa-i hünermendî Mustafa Hattî Efendi vüzerâdan müteveffâ Çerkes Osmân Pâşâ'nın dîvân kitâbetinden neş'et eyleyüp mürûr-ı ezmine ile menâsıb-ı dîvâniye ricâli sınfına dâhil ve bir aralık metrûk muhâsebe hâceligine nâil olduktan sonra sefâret memûriyetiyle Nemçe memâliki tarafına azîmet ve bade'l-avde sâniyen muhâsebe-i mezkûre hâceligine ve muahharen defter-i şıkk-ı sâni memûriyetine revnak-efzâ buyrulmuş iken bin yüz elli beş târîhlerinde azîm-i dârü'l-me'vâ olmuştur. Fındıklı nâm mahallde kâin Perîzâd

Hâtun zâviyesi mukâbilinde vâki kabristanda medfûndur. Müşârün-ileyhin bâlâda muharrer kıt‘asından başka eş‘ârı görülmemiştir.

KIT‘A

Gönlüm yine bir serv-kadda yâr olayım der
Âzâde iken derde giriftâr olayım der

Şimdi yeni başdan yine dîvânelik ister
Âşüfte-i ser-turra-i tarrâr olayım der

Nâzım-ı mecmûa-i hünermendî Mustafa Huldî Efendi mahrûsa-i Burusa’da bin yetmiş sekiz târîhinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup evkât u ezmânını tahsîl-i ilm u hünere hasr u sarf iderek kitâbet hizmetiyle mahrûsa-i mezbûre muhâsebe kalemine müdâvemet itmek üzre iken bin yüz otuz sekiz târîhinde âzim-i huld-ı berîn olmuştur. Mûmâ-ileyhin zâde-i tab‘ı olan güftârı şâyân-ı kabûl u i‘tibârdır.

GAZEL-İ NÂ-TAMÂM

Bulunca arzuhâle ol şeh-i bî-dâdı bir yirde
Beni bir yirde bulmuşlar dil-i nâ-şâdı bir yirde

Yıkılsa gitse de âşık ser-i kûyundan ayrılmaz
Bilir tutmaz temel kalb-i harâb-âdâbı her yirde

Neden bî-hâlet olmuş kârgâh-ı bîsütûn âyâ
Şikeste tîşesi başka yanar Feryâdı bir yirde

Gehî zülfünde geh çâh-ı zenehdânında âh eyler
Rehâ bulmaz Hulûsun hiç dil-i âzâdı bir yirde

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İsmâil Hulûs Dede Dersaâdet’de hırka-pûş-ı âlem-i nükûş olup tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye intisâb ile hissemend-i feyz-i bî-hisâb olduktan sonra ki ati’t-terceme sultân-ı şu‘arâ Şeyh Gâlib Efendi merhûmun Galata’da vâki Mevlevîhâne-i feyz-âşiyâneye sâye-bahş-ı irşâd oldukları hengâmda dergâh-ı mezkûr işçibaşılığı hizmetine nâiliyetle lezzet-yâb-ı mübâhât olup bin iki yüz yirmi târîhinde âzim-i cennât-ı âliyât olmuştur. Mûmâ-ileyh bir şâir-i puhte-âsâr olup eş‘ârı ta‘me-bahş-ı sigâr u kibâr olmuştur.

GAZEL

Gönül o yâr-i işveye mâil ne fâide
Olmadı bana bûseye kâil ne fâide

Gark oldu filk-i dil yem-i ruhsâr-ı dilbere
Gerçi göründü hattı çü sâhil ne fâide

Üryân ider muhabbet-i Leylâ her âdemi
Mecnûn egerçi olsa da âkil ne fâide

Tohm-ı vücûdu mezraa-i hâke ekmeden

Dihkân-ı rûzgâra ne hâsıl ne fâide

Sûd eylemez metâını dehrin olup Halîl
İtdin nükûd-ı ömrünü zâil ne fâide

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Halîl Efendi mahrûsa-i Ruscuk'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tahsîl-i maârif eylemekte iken bin yüz otuz dört târîhinde âzim-i dâr-ı bekâ olmuştur.

GAZEL-İ NÂ-TAMÂM

Koyma ayâğı bir dem elinden ki iş budur
Nûş-ı şarâb-ı nâb idegör hem-menîş budur

Arz eyle gâh bedrini gâhi hilâlini
Mâhım felekde vâdiy-i tarz-ı derviş budur

Ağyâra mûnis oldu o vahşî gazâlımız
Âhir şikâr olur göresin gösteriş budur.

Cevre tahammül eyle meded vasl-ı yârda
Handî rakîbe âfet-i cân serzeniş budur

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Handî Efendi cezîre-i Kıbrıs'da vâki Lefkoşe nâm mahallde sikke-pûş-ı dergeh-i hûş olup Dersaâdet'e muvâsalat ve bir müddet Galata Mevlevîhânesi'nde ikâmetle muahharen cezîre-i mezbûrede kâin Mevlevîhâne meşîhatine nâil ve bin yüz kırk târîhinde işbu çilehâne-i fenâdan semâhâne-i bekâya müntakil olmuştur. Mûmâ-ileyh bir şâir-i zarîf olup eş'ârı hûb u latîf vâki olmuştur.

GAZEL

Sırr-ı vahdet cilveengîz-i mezâhirdir bütün
Nokta-i merkez celî-sâz-ı mezâhirdir bütün

Mevc-i deryâ pençesinden dâmen-i sâhil çıkar
Matlabından dest-i ehli feyz-i kâsirdir bütün

Lafza nâzındır viren ma'nâyı hüsn-ı iştihâr
Gösteren i'câzı enzâr-ı cevâhirdir bütün

Müntehâ-yı ahd-ı hüsnünde kıyâmetler kopar
Fitne-i devr-i kamer hattında zâhirdir bütün

Çeşm u ebr u hâl-ı gîsû ser-be-ser cevr u sitem
Rû-yı cânân levh-i âyât-ı zevâcirdir bütün

Keşf-i esrâr-ı sevâd-ı dîdesinde çeşmimiz
Hikmetü'l-ayn-ı fünûn-ı nâza nâzırdır bütün

İhtilafât-ı şuûnun gâyeti tevhîddir

Gösteren ecsâmı ezdâd-ı anâsırdır bütün

Şerha şerha kıldı Hayrî dilleri tîğ-i nigâh
Tîşe-i çeşm-i bütân keşf-i zamâirdir bütün

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Reîsülküttâb Mehmed Hayrî Efendi Bolu sancağına tâbi Viranşehir kazâsında vâki Ömerli nâm karye ahâlisinden Kastamonu mütesellimi müteveffâ Yahya Ağa'nın sulbünden bin yüz kırk târîhinde kadem-nihâde-i mehd-i vücûd olup unfuvân-i şebâbetinde Dersaâdet'e muvâsalat ve o esnâda kethüdâ kalemi hulefâ silkine dehâletle nümâyân olan ma'lûmât u kitâbeti iktizâsınca bir aralık kalem-i mezkûr ser-halîfeligine memûren bekâm ve bir müddet sonra ki yüz seksen beş târîhinde ordu-yı hümâyûn dâhilinde bulunduğu hâlde kethüdâ kitâbeti ve yüz seksen sekiz târîhinde dîvân-ı hümâyûn beglikçiligi memûriyeti uhdesine bi'l-isâle nâil-i merâm buyrulup muahharen vukû-ı infisâliyle Samako'ya nefy u iclâ kılınmış ise de kable'l-azîme afv u itlâkı zuhûruna mebnî Dersaâdet'e avdet ve sâniyen beglikçilig-i mezkûr memûriyetine ve yedi sene tamâmında yani yüz doksan beş târîhinde makâm-ı riyâset-i küttâba ve yüz doksan yedi târîhinde sadâret-i uzmâ kethüdâlığı mesned-i celîlesine nâiliyetinden sonra mesned-i mezkûreden azl ve yüz doksan dokuz târîhinde çavuşbaşılık mesned-i celîlesine nakl ile müddet-i kalîle zarfında ma'zûl ve sene-i mezbûre hilâlinde tersâne-i âmire emânetine mevsûl olup iki yüz târîhinde sâniyen makâm-ı riyâset-i küttâba kuûd ve iki yüz bir târîhinde sâniyen kethüdâlık mesned-i celîlesine suûd iderek tekrâr mesned-i mezkûreden rû-gerdân ve birçok vakt mürûr itmeksizin nişancılık memûriyetiyle ordu-yı hümâyûn cânibine pûyân ve iki yüz üç târîhinde sâlisen makâm-ı vâlâ-yı riyâsetde hirâmân olmuş iken seferber bulunduğu hâlde iki yüz dört senesi Mora nehrini mürûr esnâsında kazâen süvâr olduğu hayvân ka'r-i nehre galtân olup ol hâl ile zât-ı bî-misâli gavta-hor-ı bahr-ı gufrân olmuştur. Ser-levha-i müvarrihîn Sürûrî Efendi merhûm vefât-ı müşârün-ileyhe işbu târîhi inşâd eylemiştir.

Söyledim târîh-i menkût eyleyüp bezl-i vücûd
Basdı seylâb-ı adem Hayrî-i sâfi-tîneti

Müşârün-ileyh nazm u inşâya kâdir fünûn-ı sâireye ıttılâı zâhir bir şâir-i mâhir olup eser-i kalem-i muciz-rakâmı olmak üzre müretteb bir kıt'a Dîvân-ı belâgat-ünvânı dahi vardır.

GAZEL

O Yûsûf-kıymetin bir dürlü kaçmazdım bahâsından
Harîdârân elin çekseydi zıll-i ibtilâsından

İsâbet itdim ammâ hâline ta'bîr-i anberde
Hatın mişke müşâbihdir didim tevbe Hıtâsından

Tasavvur eyledikçe sînesin âğûş-ı vuslatda
Dil-i âşık döner mir'ât-ı Hurşîd'e safâsından

Varup meyhâneye ferş-i hasîr-i ayş u nûş itsek
Usandık zâhid-i mescîd-nişînin bu riyâsından

Ruh-ı sâki ne mihr-i âlem-ârâdır ki aks itse

Döner câm u hilâli bedre te'sîr-i ziyâsından

Anıp gülnâr-ı la'lin eyleme âzerde-i dendân
Ki cân virsek de sonra kurtuluş yok diş kirasından

Bu gülşende açılmaz gonce-i ümîd-i ehl-i dil
Gelürse nefha-i Îsa dahi bâd-ı sabâsından

Viren bu âb u tâbı eşk u âh-ı âşıkân sanma
Sitanbul dilberi nâzik olur âb u havâsından

Bu rû-yı tâb-nâk ile ne bâğa cilve-rîz olsa
Gül-i Hurşîd olur işkefte zerrât-ı fezâsından

Bana pîrân-ı devrân ile ülfet hoş gelir Hayrî
Cihânın nev-cüvânân vü atâsız bî-vefâsından

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hayrullah Hayrî Efendi:

Dâima bir gül-izârın nâr-ı aşkıyla yanar
İbn-i Vehbî nesl-i Sünbülzâde'den Hayrî-i zâr

beyt-i latîfi müfâdından müstefâd olduğu üzre şâir-i mâhir Sünbülzâde Vehbî Efendi merhûmun sulbünden Dersaâdet'de bin yüz doksan beş senesi hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup meslek-i kazâya dâhil ve hasbe't-tarîk haylice cesîmce mansıblara nâil olmuş ise de âhir ömründe fakr-ı hâle dûçâr olduğundan ashâb-ı menâsıba câ-be-câ târîh ve kasîde takdim iderek zuhûr iden câizesiyle taayyüş eylemekte iken iki yüz altmış yedi senesi şehr-i Zilkaidesinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir.

GAZEL

Kemân ebrûlarından yârimin hayli suâl oldu
Siyeh kâküllerinden söz uzandı kîl u kâl oldu

Kurunca sahn-ı sînemde saf-ı müjgânları ordu
Ne kanlar akdı çeşmimden nasıl ceng u cidâl oldu

Acep ta'rîf olunmaz derde düşdüm bilmedim eyvâh
Halâs olmak bu ateşden bana emr-i muhâl oldu

Ne Hüsrev gördü bu derdi ne buldu çâresin Ferhâd
Kıyâs itme benim çekdiklerim kısa misâl oldu

Ehibbâda vefâ yok âşinâ bî-gânedir Hayrî
Bu âlem bildigim âlem degil bilmem ne hâl oldu

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hayrullah Efendi sudûr-ı izâmdan ser-etbâ-yı şehryârî Abdullah Efendi merhûmun necl-i necîbi olup sinni on bire resîde ve ismi cerîde-i tedrîse keşîde

olduktan sonra bir müddet mekteb-i tıbbîye-i şâhâneye müdâvemetle ulûm-ı hikemiye ve fünûn-ı edebiyede kesb-i mahâret-i kâmile eyleyerek bin iki yüz elli sekiz senesi İzmir mevleviyyetine nâil ve bir sene mürûrunda Mekke-i mükerreme pâyesini hâmil olmuş ise de fünûn-ı mütenevviada olan ma‘lûmâtı nezd-i maârif-vüfûd-ı mülûkânede karîn-i semâpâş u tahsîn buyrulmuş olduğundan muahharen uhdesine rütbe-i sâniye bi’t-tevcîh zirâat-ı meclis ve iki yüz altmış altı senesi bâ-rütbe-i ûlâ meclis-i maârif-i umûmîye ve müddet-i kalîle zarfında encümen-i dâniş riyâset-i sâniyesi dahi uhdesinde olmak üzre meclis-i vâlâ-yı ahkâm-ı adliye azâsı sınfına bi’l-ilhâk mümtâz-ı emâsil olmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab‘ı esnâsında mekâtib-i umûmîye nezâreti uhde-i istibhaline tevcîh u ihâle buyrulmuştur. Müşârün-ileyh pâkîze-gevher bir şâir-i rengîn-eser olup ilm-i zirâata dâir bir kıt‘a kitap ile Târîh-i Osmâniye isminde eczâ-yı müteaddideyi şâmil diger bir eser-i rengîn-hitâbı vardır.

GAZEL

Nedir o şûhda ayâ bu dil-şikenlikler
Kırıp geçirdi bizi bu sitem-fikenlikler

Görünce dîde-i bîmâr u gonce-i mestin
Gelir mi hâtırıma hiç sâğ esenlikler

Tarîk-i sabrını hep çaldı çarpdı uşşâkın
O düzd-i gamzeye vireni bu râh-zenlikler

Taraf taraf leb-i cûlarda mâhir dillerle
Henüz ne semtde kaldı acep o şenlikler

Libâs-ı fahr ise de halk-ı âleme yekser
Kaba gelir bize Hayrî kabâ-yı benlikler

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hayrî Efendi mahrûsa-i Edirne’de sâha-i zîb-i vücûd olup kitâbet tarafına meyl u rağbetle mukaddemâ sadr-ı esbak müteveffâ Reşîd Pâşâzâde Emîn Pâşâ’nın ve muahharen Mirza Saîd Pâşâ’nın dîvân kitâbetleri hizmetinde bi’l-istihdâm bin iki yüz altmış iki senesi rütbe-i refîası ihsân buyrulup bekâm olduktan sonra bir müddetcik dahi Rûmeli ordusu müşîri Ömer Pâşâ’nın dîvân kitâbeti hizmetinde bulunarak iki yüz altmış altı senesi hilâlinde rütbe-i sâni-i sâniyeyi bi’l-ihrâz ordu-yı mezkûr muhâsebeciligi memûriyetine nâiliyetle mazhar-ı imtiyâz olmuş ve muahharen infisâli vukû bulmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab‘ından altı mâh makdem Silistre defterdârlığına memûr ve ta‘yîn kılınmıştır. Mûmâ-ileyhin haylice eş‘âr-ı dil-nişîni ve Dîvân-ı Şevket’e mazbutça bir şerh-i metîni vardır.

GAZEL

Görüp ey şûh mutrib sanma bir bir üstühândır bu
Senin oklar sürüp inletdigin sîne-kemândır bu

Gönül fânûsı pür-eşkâle döndü şem‘-i rûyunla
Sabâh-ı haşre dek sönmez yanar bir şem‘dândır bu

Sakın berk-i niyâz-ı vaslı tahmîl eyleme ey dil
O nev-res nahl-ı bâğ-ı işveye bâr-ı girândır bu

Fürûğ-ı neyyir-i ruhsârı tutdu Şemsi Pâşâ'yı
Geçen gün gördüm ol mihr-i sipihr-i hüsn ü ândır bu

Alup hülyâda ol tâze nihâl-ı nâzı âğûşa
Dîdem bir kühne nahle vasl olmuş nev-fidândır bu

Belî âsân gibi bin ince belden geçmeden güçdür
Aşılmaz mâverâsı pür-hatar bir mû-miyândır bu

Degildir dâğ-ı tîr-i gamzesi geçdikçe taş dikdi
Fezâ-yı sînem Okmeydanıdır seng-i nişândır bu

Tehî dönmez gelen dergâh-ı Mevlânâ'ya ey Hayrî
Mütâf-ı kudsiyândır bir mu'allâ âsitândır bu

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Sâlih Hayrî Efendi Ayaş nâm kasabada kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup Dersaâdet'e bi'l-muvâsala bin iki yüz elli altı senesi tahaffuzhâne ketebesi silkine dâhil ve iki yüz altmış bir senesi vukû bulan sûr-ı hümâyûn-ı meserretnümûn-ı mülûkâne esnâsında hâcelik rütbesine nâil olmuştur. Mûmâ-ileyhin haylice eş'ârı vardır.

GAZEL

Pîç u tâbı çekdigim kendi günâhımdır benim
Ol sebepden genc-i firkat nâlegâhımdır benim

Sanma ey sûfî muzîk-i çilledir âlem bana
Kaydsızlık vüs'at-ı mülk-i refâhımdır benim

Ol kadar aks-i ruhun itdi rübûde çeşmimi
Vechin üzre nev-hat-ı müjgân günâhımdır benim

Her zamân cevr itdigin üftâdeye hadden füzûn
Nezd-i ağyâr ol sebeb câ-yı penâhımdır benim

Sanma zâhid kim dil-i Hayrî günahdan fikr ider
Aff u Îzid melceimdir tekyegâhımdır benim

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Müderriszâde Ahmed Hayrî Efendi Dersaâdet'de pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîk-i tedrîse dâhil ve bir müddet kitâbet hizmetiyle mekteb-i tıbbiyede bi'l-istihdâm bin iki yüz altmış sekiz senesi Haleb-i şehbâ mevleviyyetinden ma'zûlen dâr-ı bekâya müntakil olmuştur.

HARFİ'D-DAL

GAZEL

Sebz-i hat âb-ı hayât-ı la'linin ihyâsıdır
Mevt-i ahmer gamze-i hûn-rîzinin îmâsıdır

Bir nigâh-ı rahm eylerdi o çeşm-i nîm-hâb
Lîk baht-ı tîremiz bâlîn-i istiğnâsıdır

Tîğ-i cevre eşk-i bülbülden o gül-ruh virmiş âb
Kim dehân-ı zahmımız pür-nâle-i şekvâsıdır

Degme şûrişden ayılmaz mest-i seyr-i kâmetin
Kim beyâz-ı subh-ı mahşer penbe-i mînâsıdır

Şu'le-i âhım urur çün nâle-i zencîr-i mevc
Sanki gönlüm ateş-i şevk-i cünûn deryâsıdır

Görmedim gitdikçe hicrân içre subh-ı vuslatı
Ol meh-i hâbîdenin bahtım şeb-i yeldâsıdır

Aşkile cân virmedikçe vasla Dâniş irmez el
Âlem-i hüsnün o kâmet âlem-i bâlâsıdır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Dâniş Beg Dersaadet'de bin iki yüz yirmi târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup ibtidâ dîvân-ı hümâyûn kalemine ve muahharen kalem-i mezbûra mülhak mühimme odasına memûr ve ta'yîn buyrulup nümâyân olan ma'rifet u ehliyeti iktizâsınca umûr-ı mehâmm-ı seniyyede bi'l-istihdâm tuğrâ-yı garrâ-yı kemâlini bâlâ-yı tevki-i maârife keşîde itmekte iken zeâmet-i ömrünün kılleti cihetiyle aded-i nükûd-ı enfâsı harc-ı berât-ı tûl-ı hayâta kâfi olmayup bin iki yüz kırk beş senesi

Genc idi Dâniş Beg itdi irtihâl

târîh-i menkûtu mantûkunca kurbgâh-ı cenâb-ı Rabb-i İzzete âzim u râhî olmuştur. Mûmâ-ileyh pâk-gevher bir şâir-i dânişver olup bir kıt'a Dîvân-ı belâgat-ünvânı yâdigâr-ı ashâb-ı ilm u hüner olmuştur.

GAZEL

Bülbül ağlar gül olur handekeşâ-yı gülşen
Nice muhrik geliyor gûşa sadâ-yı gülşen

Var ol ey servi-i ser-efrâz senin sâyende
İtsin üftâdelerin zevk u safâ-yı gülşen

Yine ol gonce-i nev-restede ısrâr bize
Remz ider nükte ile bâd-ı sabâ-yı gülşen

Çün bahâriyyeden ol mihr-i zahım itdi tahûr
Lerze-tâk oldu kıyâmet gibi cây-ı gülşen

Sana bir hâr kadar bâr degildir Dâniş
Ey nihâl-i gülüm itsin ko safâ-yı gülşen

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hasan Dâniş Beg tophâne meclisi Selanikli Ferîk Saîd Mûsa Pâşâ-yı şehîdin sulbünden bin iki yüz kırk dokuz senesi hilâlinde gehvâre-i zîb-i âlem-i şühûd olup bin iki yüz altmış iki senesi tophâne-i âmire şâkirdânı sınfına ilhâk olunmuş ve ile'l-an ilm-i maârif tahsîlinde bulunmuştur. Mûmâ-ileyh riyâz-ı ilm u hünerin nihâl-i dâniş-perveri olup nev-bâde-i tab'-ı nâzikânesi lezzet-bahş-ı şevk u tarâvetdir

TÂRİH

Matbah-ı ayşını iş'âl emeliyle yerden
Göklere uçdu o müflis sakarı itdi sefer

Söyledi mürg-ı kazâ cevv-i hevâda târîh
Küre-i nâra çıkup yandı Komiski bu sefer

Nâzım-ı maârif-pîrâ Dâvud Pâşâ Gürciyyü'l-asl olup şehr-i Bağdâd'da nevş u nemâ bularak şehr-i mezbûrun vücûhundan olduğu hâlde bin iki yüz otuz bir senesi hilâlinde uhdesine rütbe-i sâmiye-i vezâret bi't-tevcîh Bağdâd eyâletine revnak-efzâ ve iki yüz kırk altı senesi eyâlet-i merkûmeden kef-i yed iderek der-i bâr-ı şevket-karâr-ı mülûkâneye dehâlet ve bir müddet ikâmetle iki yüz elli dört senesi müceddiden bâb-ı âlîde teşkîl olunan dâr-ı şûrâ riyâsetine ve ba'dehû Bosna eyâletine zînet-bahşâ buyrulup muahharen bir vakt Dersaâdet'de ikâmet-sâz-ı istirâhat olduktan sonra iki yüz altmış üç sâlinde intihâ-yı mesânid-i dünyevî ve ibtidâ-yı makâsıd-ı uhrevî olan şeyhü'l-haremlik hizmet-i müstelzimü'l-mefharetine memûriyeti bi'l-icrâ müftehir u mübâhî ve iki yüz altmış altı sâlinde çend mâh müddet infisâli vukû bulmuş ise de sâniyen hizmet-i celîle-i mezkûre uhdesine bi'l-ihâle mazhar-ı eltâf-ı nâ-mütenâhî olmuş iken iki yüz altmış yedi senesi hilâlinde rûh-ı revânı ravza-i cinâna revân olmuştur. Müşârün-ileyh ulemâ-i mütehayyirînden olup şehr-i Bağdâd'da vâli bulunduğu hengâmda dahi neşr-i ulûm-ı âliye ile evkât-güzâr olduğu tevâtüren ma'lûm-ı sigâr u kibârdır. Kendisinin tabîat-ı şi'riyye ashâbından bulunduğu ve iki yüz altmış iki sâlinde vukû bulan sûr-ı hümâyûnda balon ta'bîr olunan haymiyyü'ş-şekl bir alet ile Haydar Pâşâ sahrasında ber-hevâ olup telef u nâ-peydâ olmuş olan Komiski nâm sâhib-i cesâret hakkında bâlâda muharrer târîh-i latîfi nazm u inşâd itmiş olduğu bazı tarafdan rivâyet ve ihbâr kılınmış olmağla teberrüken cerîde-i âcizîye sabt u kayd olunmuştur.

GAZEL

Bir Ermeni mahbûbuna dil düşdü yine âh
Dîvâneye dönderdi bu ben bendeyi nâgâh

Kan ağlamadan döndü gözüm beyze-i surha
Eşkim cereyân itmede her şâm u sehergâh

Vardım seheri deyre temâşâ içün anı
Yokdur o perî çün bana sahn oldu sanemgâh

Göstermedi rûyunu bana ol büt-i tersâ
Deyr içre hemân büt gibi kaldı dil-i âgâh

Dervîş bana cevr itmede ol yâr-ı cefâkâr

Râzı ola mı Hazret-i Îsa ana billah

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Derviş Ahmet Dede Tekfurdağı ahâlisinden olup bin yüz elli yedi sâlinde irtihâl-ı dâr-ı âhiret eylemiştir. Kendisi mühtedîzâde olması cihetiyle elsine-i milel-i İseviyeyi bi't-tahsîl her lisânda bir nev türrehâtı vardır.

GAZEL

O şeb ki sâki-i ra'nâ yürür turur oturur
Ayâğ u şem' u ehibbâ yürür turur oturur

Ne hâldir bu ki seyyâre vü sevâbit u hâk
Hevâ-yı aşk ile hâlâ yürür turur oturur

Bahâra şükr iderek cûy u serv u sebze-i bâğ
Bu gülşen içre ne zîbâ yürür turur oturur

Düşüp telâtum-ı girdâb-ı bahr-ı aşka gönül
Misâl-i deryâ-yı geşti yürür turur oturur

Bilir mi sor harekât u sükûn-ı hayretini
Egerçi Dürri-i şeydâ yürür turur oturur

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Dürrî Efendi şehr-i Van'da sâhil-res-i bahr-ı vücûd olup gencîne-i ilm u irfân olan Dârü'l-hilâfetü'l-âliye'ye resîde ve bir aralık dîvân-ı hümâyûn kalemi ketebesi silkine keşîde olduktan sonra dürdâne-i vücûdu silkü'l-leâl-i hâcegânda dahi mânend-i la'l-i Bedahşân rahşân olduğu hâlde bin yüz otuz iki senesi hilâlinde sefâret memûriyetiyle misâl-i gevher-i galtân memâlik-i İran'da bir zamân deverân eyleyerek Dersaâdet'e bi'l-vüsûl metrûk başmuhâsebe hâceliginde dahi bir müddet güzârende-i âvân olduktan sonra bin yüz otuz yedi sâlinde gevher-yektâ-yı vücûdu defîn-i gencîne-i türâb olup muntazır-ı rûz-ı hisâb olmuştur. Mûmâ-ileyh sadef-i belâgatın dürr-i yektâsı ve bahr-ı fesâhatın gevher-i âlem-bahâsı olup Sâlim Efendi Tezkiresi'nde dahi terceme-i hâl ve bazı eş'âr-ı rengîn-meali mevcûd u mukayyeddir.

Hâk-i pâyin kühli için bu iki çeşm-i sefîd
Birbiriyle ceng idüp âhir biri oldu şehîd

Mütercim mûmâ-ileyh bu matla-ı garrâ ile ayn-ı vâhid olduğunu îmâ eylemiştir.

GAZEL

Nükûd-ı şi're ol meh-rû nedir atf-ı nazar bilmez
Efendi sîm u zer yoksa seni ol sîmber bilmez

Tehî-dil olsa da şeyhin gelir dergâhına dervîş
Menâsıb ehlinin var u yoğun ashâb-ı cerr bilmez

Meta-ı fabrika sanma Makâmât-ı Harîrîyi
Ne san'at var o kâlâda anı her pîşeger bilmez

Ne bilsin şebpere pervâzını bâlâda şehbâzın
Sikender-seyr olan hâlin gedâ-yı derbeder bilmez

Nedir mâhiyyet-i nutkun bilir Feyzî-i mu'ciz-gû
Dürefşân olduğun Dürrî gürûh-ı pîlevar bilmez

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Süleymân Dürrî Efendi Şumlu nâm kasabada müderrisînden müteveffâ Tayyîb Efendi'nin sulbünden bin iki yüz otuz altı senesi pâ-nihâde-i sarây-ı vücûd olup iki yüz altmış iki senesi Rûmeli cânibine şeref-vukû olan seyâhat-ı hümâyûn-ı mülûkâne esnâsında hâcelik rütbesine nâil ve o aralık Dersaâdet'e bi'l-vüsûl bir müddet tophâne-i âmire mektûpçuluğu odasına müdâvemetden sonra iki yüz altmış altı senesi mektûbî-i sadr-ı âli odası hulefâsı sınfına dâhil olmuştur. Sünbülzâde Vehbî Efendi merhûmun Tuhfesi'ne nazîregûne Güher-rîz ismide bir kaç cüzden mürekkeb bir adet lugat-nâme-i mürettebi vardır.

GAZEL

Kim söyler acep rûyuna mekkâre nigâra
Kimdir diyecek çeşmine sehhâre nigâra

Aklın şaşırır ra'şa tutar yârini görse
Takrîr idemez derdini bîçâre nigâra

Hıfz eyler anı görse de kendi nazarından
Cür'et idemez itmege nezzâre nigâra

Dîdâr şu benim gözlerimin yaşına bir bak
Çeşmim ola pür eşkile fevvâre nigâra

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Maden Emînîzâde Osmân Dîdâr Beg maâdin-i hümâyûn emîni Abdî Pâşâ merhûmun mahdumu olup bin iki yüz on yedi târîhinde tarîk-i tedrîse dâhil ve iki yüz kırk altı senesi Galata ve iki yüz elli dört senesi Burusa mevleviyyetlerine nâil olduktan sonra iki yüz elli altı senesi arzûmend-i dîdâr-ı cenâb-ı perverdgâr olduğu hâlde âzim-i dârü'l-karâr olmuştur.

HARFİ'Z-ZAL

GAZEL

Heves-i aşk-ı yâr var dilde
Sayd olunmaz şikâr var dilde

Olmaya arş u kürsi küncîde
Bir garîb intizâr var dilde

Ne zamân nakş olundu bilmem hiç
Müstaid bir nigâr var dilde

Mest-i câm-ı şarâb-ı aşk olalı

Tâ be-mahşer humâr var dilde

Bir gülün şemmesine degmez iken
Arzû-yı hezâr var dilde

Leyli-i hüsne doğrusu Zâik
Ârzû-yı her nehâr var dilde

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Mehmed Emîn Zâik Efendi mahrûsa-i Burusa'da bin iki yüz dokuz senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup sâlikân-ı Mısriyye silkine dâhil ve muahharen Mevlânâ Şeyh Mısrî (kaddese sırrıhu's-Sâmî) hazretleri zevâyâsından birinin meşîhatine nâil olmuş ise de iki yüz elli bir senesi Dersaâdet'e hicret ve bir müddet ikâmetden sonra iki yüz altmış dokuz senesi mahrûsa-i mezbûrede dâr-ı bekâya rihlet itmiştir.

Durûbdur Zâik-i ney-şekker-i mısr-ı hüner-hardan

mısraını vefâtından beş altı mâh mukaddem inşâd eylemiştir ki mühmel u mu'cem târîhdir. Mevâliden Kıbrısîzâde İsmâil Hakkı Efendi dahi mûmâ-ileyhin vefâtına işbu târîh-i mu'cemi inşâd itmiştir. "Zâik-i devrân tatdı cür'a-i câm-ı ecel" Mütercim mûmâ-ileyhin müsvedde olarak dîvânçe olacak mikdâr eş'âr-ı ma'nîdârı vardır.

GAZEL

Bu mürde cismimin san cânıdır feyz
Bu dertli sînemin dermânıdır feyz

Semâ-yı sadrımın levhinde cânâ
Yazılmış derd ile dîvânıdır feyz

Bu gün Hakkın atâsıdır kıl iz'an
Hudâ'nın bir ulu mihmânıdır feyz

Atâ-yı Hak egerçi çokdur amma
Gönüller bâğının bârânıdır feyz

Cihânı cânı eyler cümle tenvîr
Dil u cânın meh-i tâbânıdır feyz

Hudâ'ya hamd u şükr it durma Zâtî
Anın hem lutf ile ihsânıdır feyz

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Süleymân Zâtî Efendi Rûmeli'de kâin Keşan nâm kasabada pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîk-i aliyye-i Halvetiyye meşâyih-i izâmından sâlifü't-terceme Burusevî Şeyh Hakkı Efendi merhûmun müstahliflerinden olduğu hâlde kasaba-i mezkûrede vâki hân-kah-ı Halvetiyyeye post-nişîn-i irşâd iken bin yüz elli bir târîhlerinden sonra câh-ı halvetserâ-yı bekâya nakl u rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyhin eş'ârı ve güftârı şeyhâne ve tasavvufâne olup matbû bir kıt'a Dîvânı vardır.

GAZEL

Gehî cûş eyleyüp deryâ-yı bî-pâyân olur gönlüm
Gehi bir katre içre gizlenüp nihân olur gönlüm

Gehî şems u gehî bedr u gehî necm u gehî kevkeb
Gehî zerre gehî katre gehî ummân olur gönlüm

Tecerrüd âleminde arş-ı evsâf-ı vücûd imiş
Libâs-ı mâsivâdan cümleten üryân olur gönlüm

Bulup bir kez layığını irişdim devlet-i fakra
Vücûd iklimine şimden gerû sultân olur gönlüm

Kamu yüzden hitâb-ı sümme vechullah bolup zâhir
O vechile dem-â-dem vâle vü hayrân olur gönlüm

Seyâhat eyleyüp kevni dokuz eflâkı seyr itdim
Fezâ-yı lâ-mekâna âkibet mihmân olur gönlüm

Hadîs-i "men aref"den ders alaldan mekteb-i serde
Haberdâr-ı rumûz-ı "alleme'l-Kur'ân" olur gönlüm

İçüp câm-ı mey-i aşkı bu yolda cân fidâ itdim
Zekâyî mübtelâ-yı cezbe-i Rahmân olur gönlüm

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Mustafa Zekâî Efendi Üsküdar muhâfızı mîr-i mîrânîden İbrâhim Beg merhûmun sulbünden mahmiyye-i Üsküdar'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bir müddet dîvân-ı hümâyûn kalemine müdâvemet ve pederi mûmâ-ileyhin vefâtından sonra terk-i memûriyet iderek tarîk-i Şa'bâniyeden ahz-ı yed-i inâbet birle ala't-tarîkü's-seyâhe Simav kazâsına azîmet ve şeyh ve mürebbisi bulunan Hasan Efendi merhûmdan lâbis-i libâs-ı hilâfet olduktan sonra Dersaâdet'e avdet eyleyüp "Zekâyî ehl-i keşftir ki Ümmî Sinân oldu" târîh-i menkûtu mantûkunca bin iki yüz yirmi sâlinde Dersaâdet'de Şehremînî nâm mevkide vâki Ümmî Sinân dergâhı meşîhatine nâil ve bin iki yüz yedi senesi hilâlinde kurbgâh-ı cenâb-ı Mennâna âzim u râhil olmuştur. Mûmâ-ileyh zâhir ve bâtını ma'mûr bir şeyh-i maârif-mevfûr olup bir kıt'a Dîvânı dahi âlemde ma'rûf u meşhûrdur.

GAZEL

Cûş idelden beyt-i kalbimde hum-ı sahbâ-yı aşk
Bir acep hâlet getirdi nefsime sevdâ-yı aşk

Câh u çâh u medh u zem yeksândır yanımda kim
Olmuşum âşüfte vü gavta-hor-ı deryâ-yı aşk

Şîşe-i ârım kırıldı lâubâli meşrebim
Böyledir hakkımda hükm-i hazret-i dârâ-yı aşk

Zâhirâ vardır neşât-ı inbisâtım halk ile

Bâtınım ammâ makarr-ı şûriş u gavgâ-yı aşk

Zâhirimde gerçi yokdur zahm u dâğ-ı zâhire
Bâtınım hâkister itmiş ateş-i uzmâ-yı aşk

Gözlüdür dü zahm-ı mahfîdir cihânda dâğ-ı dil
Vasf u ta'rîfi ne mümkün nükte-i fehvâ-yı aşk

Zikriyâ "men lem yezuk lem ya'rif" olan hâl-ı dil
Hoş bilirsin kâle gelmez ya nedir şekvâ-yı aşk

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İbrâhim Zikrî Efendi mukaddemâ Belgırad kalesine müzâfe Öziçe nâm memleketde bin iki yüz on târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup muahharen Bosna cânibine azîmet ve bir mikdâr tahsîl-i ilm u ma'rifet eyledikten sonra mahrûsa-i mezkûreye muvâsalat ve orada tavattun ve ikâmet eyleyüp bi'l-âhire mahrûsa-i mezkûrede Küçük Ağa dinmekle ârif bir zât-ı şerîf olup haylice eş'ârı ve çend kıt'a te'lîfata dâir âsârı olduğu bazı tarafdan ifâde ve icbâr kılınmıştır.

HARFİ'R-RA

GAZEL

Hayât-ı tâze virüp dehre mukaddem-i nevrûz
Hoşâ irişdi meşâm-ı deme dem-i nevrûz

Tağıtdı leşker-i sermâyı sahn-ı gülşenden
Kurunca bârgehin şâh-ı ekrem-i nevrûz

Nizâm-ı tâze bulup mülket-i çemen şimdi
Yetişdi vakt-i ferehrâ-yı hurrem-i nevrûz

Besât-ı işretini bast-ı bezm-i şevk itmiş
Serîr-i hıta-i bâğa yine cem'-i nevrûz

Giyip kabâ-yı rebiisini gül-i şâdî
Nişîn-i gülbün olup oldu hem-dem-i nevrûz

Tarâvet ile yüzü güldü gonce-i bâğın
Olunca mazhar-ı feyz u mükerrem-i nevrûz

Açıldı bahtı yine lâle-i siyâh-dilin
Olup karîn-i atâyâ-yı hâtem-i nevrûz

Harîm-i bâğ o kadar cilve-rîz-i şevk olmuş
Ki görse bâğ-ı behişt ola mülzem-i nevrûz

Nâzım-ı mecmûa-i hünermendî Abdullah Ra'fet Begefendi Mehmed Râmî Pâşâ merhûmun mahdûmu olup nice nice menâsıb-ı dîvâniyeye nâiliyetden sonra surre-i hümâyûn emânetiyle cânib-i Hicâz'a azîmet ve bade'l-avde Vâdi-i Fâtımâ nâm mevkide bin yüz elli yedi sâlinde dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir. Terceme-i ahvâli Sâlim Efendi Tezkiresi'nde dahi mestûr u mukayyeddir.

GAZEL

Kûy-ı yâri andılar dildâr geldi hâtıra
Cenneti vasf ittiler dîdâr geldi hâtıra

Gün batınca dün gice imsâka niyet itmedim
Bûselerle itdigim iftâr geldi hâtıra

Der-kenâr ile berât-ı hüsne tuğra çekdiler
Hat ile zabt itdigim timâr geldi hâtıra

Bir pul itmez bin gazel yârin yanında anladım
Pûseveş dil yanarak dînâr geldi hâtıra

Zâhir oldu cephe-i rûyunda Ra'fet nûr u nâr
Yâri gördüm tavr-ı ateşzâr geldi hâtıra

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Ra'fet Efendi mahrûsa-i Burusa'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîk-i tedrîse duhûl ile muahharen Dersaâdet'e nakl u hicret eyleyüp sinnîn-i ömrü hadd-ı sülüsüne resîde olduğu hâlde bin iki yüz yirmi sekiz senesi hilâlinde mat'ûnen dâr-ı bekâya nakl u rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyh selâset-i tab'ı zâhir bir şâir olup dîvânçe olacak mikdâr eş'ârı dahi vardır.

KIT'A

Çok sûrete girdim geleli bezm-i cihâna
Bin hey'ete koydu beni evzâ'-ı zamâne

Mersûm cehl-i sâl olalı nüsha-i ömrüm
Üstâd-ı herem başladı tefsîr u beyâna

Nâzım-ı maârif-pîrâ Süleymân Re'fet Pâşâ Sultân Selîm Hân-ı Sâlis hazretlerinin evâhir-i saltanatlarında rikâb-ı hümâyûnda çukadâr ağalığı ünvânını ihrâz itmiş olan Mustafa Ağa merhûmun sulbünden Dersaâdet'de bin iki yüz yirmi iki târîhinde zînet-efzâ-yı kehvâre-i vücûd olup unfuvân-i şebâbetlerinde enderûn-ı hümâyûna çırâğ buyrularak perverişyafte-i ilm u kemâl ve her vecihle mazhar-ı hüsn-ı hisâl oldukları hâlde iki yüz kırk beş târîhinde ol gevher-i yegâne-i genc-i irfân silk-i ile'l-askerîde dırahşân olup bir müddetden sonra derkâr olan dirâyet-i kâmile ve cerbeze-i şâmileleri iktizâsınca miralaylık rütbe-i refîasını bi'l-ihrâz muahharen mîr-livâ ve ba'dehû ferîkân-ı kirâm sınfına dâhilen dâr-ı şûra-yı askeriye reîsü'r-rüesâ ve iki yüz altmış senesi uhdelerine rütbe-i sâmiye-i vezâret bi't-tevcîh meclis-i vâlâ riyâsetine ârâyiş-dih-i kadr u i'tilâ buyrulup iki yüz altmış bir senesi ser-askerlik mesned-i celîlesine zînet-efzâ buyrulmuş iken sene-i mezbûre hilâlinde ser-askerlik-i mezkûreden müfârakat ve sefâret-i memûriyet-i behiyyesiyle Paris cânibine azîmet ve iki sene müddet

ikâmet eyledikten sonra iki yüz altmış dört senesi Dersaâdet'e avdetleri hengâmda ticâret nezâret-i behiyyesine ve iki yüz altmış beş sâlinde müsâade-i şürte-i ikbâl ile kapûdân-ı deryâ makâm-ı âliyesine ve iki yüz altmış yedi senesi mesned-i kapûdâniden münfasılan meclis-i vâlâ azâsı sınfına dâhil olduktan sonra iki yüz altmış sekiz senesi Hudâvendigâr eyâletine ve iki yüz altmış dokuz senesi evâsıtında Haleb-i şehbâ eyâletine âtıfet-pîrâ buyrulmuştur. Müşârün-ileyh umûr-ı devleti mihver-i lâyıkında müdîr bir müşîr-i müşteri-tedbîr olup şi'r u inşâsı bî-misl u bahâ olduğu vâreste-i kayd u imlâdır.

TÂRİH

Rezm olup üryân kaçup aldı hisârın Taybe'nin
Şâh Mahmûd'a bu fethin eyleye Yezdân saîd

TÂRİH-İ DİGER

Mefhar-ı tüccâr El-hâc Ali Ağa yapup
Bu musaffâ çeşmeyi sarf itdi zer mânend-i cû

Mü'minîne Re'fet işrâb eyledim târîhini
Gel iç âb-ı kevseri ayn-ı Ali'den sû-be-sû

Nâzım-ı müşârün-ileyh Abdullah Re'fet Beg şeyhülislâm-ı sâbık Ârif Hikmet Begefendi'nin birâder-i vâlâ-güheri olup tarîk-i tedrîse duhûl ile devr-i medâris-i mu'tâde eyleyerek İzmir mevleviyyetine ve bir müddet mürûrunda Şâm-ı şerîf mevleviyyetine ve ba'dehû Medîne-i münevvere mevleviyyetine ve iki yüz altmış dokuz senesi Dârü'l-hilâfetü'l-âliye hükûmetine nâil ve senesi hitâmında uhdesine Anadolu sadâreti pâye-i mu'teberesi bi't-tevcîh mümtâz-ı emâsil buyrulmuştur. Müşârün-ileyh güzîde-i efâzıl bir âlim-i fâzıl olup kendisinin haylice eş'âr-ı rengîn ve tevârih-i dil-nişîni vardır.

GAZEL

Dil-i dânâyı şeydâ eyleyen gîsû-yı dilberdir
Beni her kârdan hâlî koyan hâl-i muanberdir

Degişmem mülket-i fağfûra çîn-i ebruvânın ben
Gözüm nûrudur ol âhû cemâli mâh-ı enverdir

Hilâl ebrûları çeşmânı dil-cû hâttıdır şebbû
Kad-i zîbâsı bir ter dilber-i ferhunde-ahterdir

Olur her bir sözümden şîve-i diger zihî peydâ
Cihânda var ola yokdur misâli bende perverdir

Onun ta'rîf-i hüsnü hayli müşkildir Hudâ âlim
Ne yapsın Re'fet-i nâçâr kim kemter suhanverdir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Sâlih Re'fet Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz yirmi dokuz târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz elli târîhlerinde atîk-i bâb-ı defterîde vâki metrûk mevkufât kalemine müdâvemete mübâşeretle iki yüz elli sekiz târîhlerinde mâliye hazînesinde vâki cerîde muhâsebesine nakl-ı memûriyet eyleyüp derkâr olan liyâkât u

kâbiliyeti iktizâsınca iki yüz altmış iki senesi uhdesine hâmise rütbesi tevcîh buyrulmuştur. Mûmâ-ileyhin bir mikdâr tevârih-i güzîde ve eş'âr-ı pesendîdesi vardır.

GAZEL

Yed-i beyzâ-yı kelîmimde asâdır hâmem
Düşmenin sihrine i'câz-nümâdır hâmem

Lutf ile kâlıb-ı elfâza revân virmekde
Dem-i Îsa gibi pek rûh-fezâdır hâmem

Rütbe-i nazmı iriştirdi meh-i gerdûna
Gûyiyâ sâye-i şehbâl-i hümâdır hâmem

Ger Utârid gibi âyîne-i Hurşîd üzre
Dâsitân-ı Keremi yazsa sezâdır hâmem

Olaturdukça cihân câh-ı sadâretde bekâm
Dem-be-dem yazdığı Re'fet bu duâdır hâmem

Nâzım-ı mûmâ-ileyh El-hâc Mehmed Re'fet Efendi Bağdâd eyâletinde vâki Süleymâniye kasabatından dârü'l-ilm dinmekle arîf bir kasaba-i latîfde çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup bin iki yüz elli üç târîhinde Dersaâdet'e muvâsalatla lisân-ı Fâriside derkâr olan ma'lûmâtı iktizâsınca iki yüz altmış dört senesi hilâlinde Sultân Bâyezid Hân-ı Velî câmi-i şerîfi nezdinde vâki rüşdiye mektebine mu'în nasb u ta'yîn kılınmıştır. Mûmâ-ileyh tabîat-ı şi'rîyeye mazhar bir şâir-i sâhib-hüner olup henüz şîve-i zebân-ı Türkiyyeyi kemâ yenbaği tahsîl idememiş olduğundan Türkçe eş'ârı kalîl u ender görülmüştür.

GAZEL

Düşüp izârına aks-i piyâle-i gülreng
Çerâğ yaktı gülistâna lâle-i gülreng

Dehân-ı surh degil feyz-i mihr-i ateş-i aşk
Bitirdi sünbül-i âha kelâle-i gülreng

Bahâr-ı hat gelecek hall-i bâde-i lebine
Yazıldı gül-varak üzre risâle-i gülreng

Sunar fütâdeye nevrûz-ı vasl irişdi deyu
Dehânı hokka-i şeker nevâle-i gülreng

Gelince hat dil-i pür-hûnu tuhfe kıl yâre
Geçer bahârda makbûle kâle-i gülreng

Hayâl-i vasf-ı leb-i la'l-i yâr ile Râif
Çekîde oldu kalemden makâle-i gülreng

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Tâcikzâde Mehmed Râif Efendi Dersaâdet'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîk-i tedrîse duhûl ile bir müddet Rûmeli kâdıları kassamlığı hizmetinde istihdâm olunduktan sonra bin iki yüz otuz dokuz senesi Yenişehir-i Fenâr kazâsında molla iken sene-i mezbûre hilâlinde âzim-i dâr-ı me'vâ olmuştur.

GAZEL

Çeküp bu kâfile-i firkatı bahâr bahâr
Hevâ-yı vaslile gurbetde yüz diyâr diyâr

Misâl-i lâle derûnumda dâğ-ı hasret var
Takılsam açılamam gül gibi hezâr hezâr

Gül-i izârına hem-bû bulunmaz âlemde
Riyâzî dehrde geşt eylesek diyâr diyâr

Hayât çeşmesinin katre-i kemînesine
Akıtdı dîdelerimden felek pınar pınar

Sadâsı sayha-ı zâğ oldu bülbülün sensiz
Seherde nâlelerin dinledim hezâr hezâr

Olursa Râik eger muariz muhabbetde
Bu nazmı tuhfe-i bezm idelim kibâr kibâr

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ali Râik Efendi Bozoklu müteveffâ Mustafa Beg'in atikâsından olup sarây-ı hümâyûna çırâğ buyrularak bir müddet hazîne-i hümâyûn kitâbetinde bi'l-istihdâm bir aralık mâbeyncilik memûriyetine ve bir müddet sonra hazîne-i hümâyûn kethüdâlığı memûriyetine bi'l-vüsûl bir müddet ol vecihle imrâr-ı vakt u saat eyleyerek hazîne-i hümâyûndan hurûc ile o esnâda rütbe-i hâcegâniyi bi'l-ihrâz başmuhâsebe hâceligine ve bir vakt mürûrunda tevki'î-i dîvân-ı hümâyûn memûriyetine ve ba'dehû baruthâne nezâretine ve bin iki yüz iki senesi şıkk-ı evvel defterdârlığına ve muahharen nice nice menâsıb-ı sâmiyeye nâil olup iki yüz sekiz senesi hilâlinde -târîh- "Ali Râik alelrîk âb-ı kevser içdi Cennet'de" târîh-i menkûtu mantûkunca Cennetü'l-me'vâya müntakil olmuştur.

TÂRİH-İ NÂ-TAMÂM

Gelince şâhid-i aşk-ı ezel arz-ı tecellâya
Dil-i bî-mâsivâ gûyâ ki döndü Tûr-ı Sînâ'ya

İderdim mürg-i dille yâre irsâl arz-ı hâl ammâ
Bu yirlerden kuş uçmaz neyleyim semt-i dil-ârâya

Nükûşı böyle ursun kâle-yâfân-ı suhan Râbıt
Perend-i nev-nesîc-i lafz-ı rengîn târ-ı ma'nâya

Nâzım-ı müşârün-ileyh Ahmed Râtıb Pâşâ Şehîd Ali Pâşâzâde sadr-ı esbak Topal Osmân Pâşâ merhûmun sulbünden Yenişehir-i Fenâr nâm memleket-i cesîmede zînet-efzâ-yı fânûs-ı vücûd olup pederi müşârün-ileyhin vefâtında uhdesine rütbe-i sâmiye-i vezâret bi't-

tevcîh bin üçyüz elli altı sâli hilâlinde mesned-i kapûdâniye revnak-bahşâ ve muahharen sıhriyyet-i cenâb-ı mülûkâne şerefine nâiliyetle dahi kâm-revâ buyrulup bi'l-âhire Mora eyâleti uhdesine tevcîh ve ihâle buyrularak bin yüz yetmiş beş senesi eyâlet-i merkûmede irtihâl-i dâr-ı bekâ eylemiştir. "Mansıbın kişver-i me'vâ ola Ahmed Pâşâ" mısraı vefâtına târîhdir. Müşârün-ileyh nükat-ı şi're âşinâ bir şâir-i nâzik-edâ olup bir kıt'a Dîvânçe-i eş'ârı dahi vardır. Fenn-i hatda olan mahâreti cihetiyle Tuhfetü'l-Hattâtîn nâm tezkirede terceme-i ahvâli mestûr u mukâyyeddir.

KIT'A

Bir vahîd-i nâ-hudâ destinde sükkân-ı umûr
Fülk-i devlet lenger-endâz-ı karâr olsun mu hîç

Kilk-i fikrim reşha-pâş-ı münkal-âşûbdur
Nâr-ı Nemrûd'a nem-i bülbül bahâr olsun mu hiç

Nâzım-ı mecmûa-ı hünermendî reîsülküttâb Ebûbekir Râtıb Efendi Tosya nâm kasabada kadem-nihâde-i mehd-i vücûd olup unfuvân-i şebâbetinde Dersaâdet'e bi'l-muvâsala bir mikdâr tahsîl-i hüner u ma'rifet eyleyüp o esnâda tahvîl kalemine memûr ve bi'l-âhire âmedî odasına nakl ile uhdesine hâcelik rütbe-i mu'teberesi bi't-tevcîh mesrûr buyrulduğu hâlde birkaç sene mürûr eyleyerek âmedî-i dîvân-ı hümâyûn memûriyetine ve bin iki yüz iki târîhinde büyük tezkirecilik vekâletine ve üç mâh tamâmında bilâ-cünha Bozcaada nâm mahalle nefy u iclâ ve bir müddet ikâmetle ittilâkı zuhûrunda gürûh-ı mülğâ kitâbetine ve iki yüz altı târîhinde metrûk başmuhâsebe hâceligine ve ba'dehû cizye muhâsebeciligine ve bir müddetden sonra sâniyen mezkûr başmuhâsebe hâceligine ve iki yüz dokuz târîhinde "Hamdullah Râtıb-ı âli-cenâb oldu reîs" târîhi nâtık olduğu vecihle makâm-ı riyâset-i küttâba revnak-bahşâ buyrulup iki sene müddet riyâset-i mezkûrede imrâr-ı vakt u saat eyledikten sonra riyâset-i mezkûreden ma'zûlen cezîre-i Rodos'a nefy u iclâ ve üç sene mikdârı cezîre-i mezbûrede iskân ve îvâ ile iki yüz on dört târîhinde maktûlen âzim-i dâr-ı bekâ olmuştur. Müşârün-ileyh elsine-i selâsede nazm u inşâya kâdir bir şâir-i mâhir olup eş'âr u güftârı bî-misl u nâdirdir.

GAZEL

Gönülde ateş-i hasret fürûzân oldu gitdikçe
Dü çeşm-i hûn-feşânım ayn-ı ummân oldu gitdikçe

Yine bir mehveşin mecbûr-ı hüsnü oldum âlemde
Sipihr-i dilde mühr-i mihri tâbân oldu gitdikçe

Elinden dâd u feryâd itmemek mümkün müdür zîrâ
Cefâsı ol mehin bî-hadd u pâyân oldu gitdikçe

Çeker dil intizâr subh-ı visâl-i yâri hasretle
Dırâzi-i şeb-i firkat nümâyân oldu gitdikçe

Nihâyet yok yem-i hicrâna Râtıb neyleyem bilmem
Uzandı sâhil-i maksûd nihân oldu gitdikçe

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Râtıb Beg ser-bevvâbîn-i dergâh-ı âliden mütevffâ Yenişehirli Hâcı Şerîf Ağa'nın necl-i necîb u ferzend-i edîbi olup unfuvân-i tüfûliyetinde ki bin iki yüz altmış târîhinde pederi mûmâ-ileyh ile berâber cânib-i Hicâz'a azîmet ve îfâ-yı farîza-i hac ile Dersaâdet'e avdetinden sonra mûsîka-i hümâyûn hademesi sınfına dâhil ve hasbe'l-istidâd muahharen onbaşılık rütbesine dahi nâil olmuştur. Mûmâ-ileyh nazm u güftârı zîbâ bir şâir-i zî-bende-edâdır.

GAZEL

Gerçi kim dil târ-ı gîsûsunda yârin bestedir
Kayd-ı zencîr-i gumûmundan cihânın restedir

Tîr-i dildûz-ı nigehle katl-i uşşâk eylemek
Ey kemân-ebrû senin çeşmine ol dil-bestedir

Gamze-i hûn-rîzine söz yok ve lîkin dem-be-dem
Âfetâ göz degmesin ol çeşm-i mestin hastadır

Gâfil olma ihtirâz it âh-ı âlemsûzdan
Nâlesi uşşâk-ı zârın arşa dek peyvestedir

Çeşm-i lutfunla derûnda ey şâh-ı iklim-i nâz
Âşık-ı işkeste-hâtır bende-i âhestedir

Vâdi-i nâ-refte-i fehmîde cevlân idemez
Pâ-yı esb-i hâme-i Râcih benim işkestedir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Sâlih Râcih Efendi cezîre-i Girid'de vâki Kandiye nâm mahallde gehvâre-i zîb-i vücûd olup tahsîl-i ilm u kemâle sarf-ı vus'-ı mâhasıl eyleyerek bir fâzıl-ı bî-misl u bedel olduğu ve bin iki yüz kırk dört târîhinde Mısr-ı Kâhire'ye muvâsalat ve Kâhire-i mezbûrede Bulak nâm mevkide vâki tab'hâneye musahhih ünvâniyle dört-beş sene müddet müdâvemet eyledikten sonra vatan-ı aslîsi olan Kandiye'ye avdet eyleyüp bazı ashâb-ı istidâda taallüm-i ulûm-ı Arabiye ve tefhîm-i dakâyık-ı Fârisiye eylemekte bulunmuştur. Mûmâ-ileyh ulûm-ı mütenevviada akrânına müreccah bir şâir-i efsah olup haylice eş'âr-ı fesâhat-disârı vardır. Târîh-i mezkûrda abd-i hakîr dahi mahrûsa-i Mısır'da bulunup gâh gâh meclis-i feyz-enîsleriyle teşerrüf eyledigimde eş'âr-ı âcizanemi zât-ı hucendi-sıfât-ı fâzılânesine arz u tashihini niyâz iderek sanayi-i şi'riyye vü sâirede bahrden katre mesâbesinde hıfz u zabt eylemiş olduğum kavâid u kelimâtın ekserisi mûmâ-ileyhin semere-i nihâl-ı himmeti olduğunu bi'l-itirâf üzerimde olan hakk-ı üstâdenin resm-i teşekkürünü îfâ eylemek emniyesiyle terceme-i hâl-i mûmâ-ileyhe keyfiyet bu kadarca zeyl u ilâve kılınmıştır.

GAZEL

Hakîr-i âşık-ı zâra inâyet eyle gel cânâ
Zelîl âciz-i ednâya riâyet eyle gel cânâ

Ezâ-yı tarz-ı istiğnâ-yı ser-keşlikten el çek sen
Teselli-hâtır-ı nâ-şâdı âdet eyle gel cânâ

Nazar kıl nice hâl-i ateş-i zencîr-i aşk içre
Esîr-i derd-i hicrânı ziyâret eyle gel cânâ

Saâdet kânısın iksîr-i hâdi-i nigâhınla
Dil u nâ-sikkeyi nakd-i saâdet eyle gel cânâ

Ezelden sâlik-i aşkız ki kaldık târ-ı hasretde
Tecelli-âli-i zâtın delâlet eyle gel cânâ

Senin dîdârına gâyet katı cân iştiyâk eyler
Ana râh-ı liyâkatda nezâret eyle gel cânâ

Azîzâ İzzetin hakkı ki ihsânınla Râci'yi
Sarây-ı hass-ı dergâha hidâyet eyle gel cânâ

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Osmân Râci Efendi Bafra nâm kasabada bin iki yüz yirmi yedi senesi pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup bir mikdâr tahsîl-i ulûm-ı âliye eyledikten sonra medîne-i Trabzon'a avdet birle hazînedârzâde mîr-i mîrandan müteveffâ Memiş Pâşâ'nın yanında beş-altı sene müddet edâ-yı hizmet-i kitâbet eyleyüp muahharen Dersaâdet'e vâsıl Halıcılarköşkü nâm mahallde vâki Öksüzce Hatîb câmii imâmeti cihetine nâil olmuştur. Mûmâ-ileyhin bâlâda muharrer olan nazmında okunmada şefeteyn -birbirine dokunmamak sanatı- vardır.

GAZEL

Hezârân cilveler vardır kazâ-i âsumânîde
Ki serinden işâret yazmamış ilm-i maânîde

Gerek ulvî gerek süflî görüp ta'n eyleme zâhid
Nice esrâr-ı hak vardır eâlîde edânîde

Bekâ mülkünde sen gülzâr-ı huldu kıl taleb yohsa
Fenâdır bâğ-ı dünyânın bahârı da hazânı da

Cemâl-i yâredir maksûdum ancak zâhir u bâtın
Virilse istemem mülk-i cihânı da cinânı da

Celâl-i zât-ı pâk-i Hakk'dan istersen eser Râzî
Tecelli bahsini fikr eyle bezm-i lenterânîde

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hâfız Mustafa Râzi Efendi Edirne eyâletinde kâin Çermen kasabası mütevattınlarından Mehmed Efendi nâm bir zâtın mahdûmu olup tahsîl-i fenn-i kitâbete sa'y u gayretle bir müddet kasaba-i mezbûr voyvodaları yanında edâ-yı hizmet-i kitâbet ve bin iki yüz elli üç senesi medîne-i Edirne'ye azîmet eyleyüp vâli konağında bir müddetcik kitâbet hizmetinde bi'l-istihdâm tekrâr kasaba-i mezbûra azm u hirâm, bidâyet-i Tanzîmât-ı hayriyye esnâsında Zağra-i Atik muhassılı maiyetinde bulunduğu hâlde dahi bir zamân imrâr-ı subh u şâm eyledikten sonra yine Edirne'ye azîmetle eyâlet-i mezkûre meclisi tahrîrâtı kitâbetine nasb u ta'yîn kılınup iki yüz altmış bir senesi hilâlinde uhdesine hâcelik rütbe-i mu'teberesi bi't-tevcîh iki yüz altmış iki senesi cânib-i merkûmeye şeref-vukû olan

seyâhat-ı seniyye-i cenâb-ı şehryârîde kendisine rütbe-i râbia ihsân buyrulmuştur. Mûmâ-ileyh lâubâli-meşreb bir şâir-i bu'l-acep olup inşâsı bî-ayb u hâlel ve eş'ârı dahi manîdâr ve güzeldir.

GAZEL

Yanmakta nâr-ı sûzâna gönlüm
Bilmem ki nice büryâna gönlüm

Câm-ı humârı nûş eyleyelden
Eylemez oldu mestâne gönlüm

Vâdi-yi aşka azm itdüm ammâ
Oldu cihâna efsâne gönlüm

Gülzâr-ı aşka girdik de geldik
Bülbül gibice efgâne gönlüm

Bir büte akdı eşk-i terim kim
Ummândan atdı ummâna gönlüm

Bir zülfü Leylî aşk ile kıldı
Mecnûn'a hem-pâ dîvâne gönlüm

Tab'-ı şerîf-i İzzet'den aldı
Mazmûnu Râzi irfâna gönlüm

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Râzi Efendi Harput eyâletinde vâki Arabgir nâm şehirde bin iki yüz kırk dokuz senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup unfuvân-i şebâbetinde Dersaâdet'e bi'l-muvâsala mekteb-i idâdiye şâkirdânı silkine bi'l-ilhâk beş sene müddet tahsîl-i maârife sarf u gayret eyleyerek muahharen mekteb-i Arabiyeye nakl eyleyüp istidâd u kabiliyeti iktizâsınca birkaç sene zarfında mekteb-i mezbûr sınf-ı sâlis müstaiddânı sınfına dâhil olmuştur. Mûmâ-ileyhin bir mikdâr eş'ârı vardır.

GAZEL-İ NÂ-TAMÂM

Çeşm-i ruhuna hatile giryân nice olmaz
Pür olsa havâ ebr ile bârân nice olmaz

Çâk itdi girîbânı puser pençe-i gamla
Gerdûn ile dest-i girîbân nice olmaz

Ayîneye bak sen dahi insâf eyle ey şûh
Bir kere gören hüsnünü hayrân nice olmaz

Hergiz görür âyînede ol şem'-i cemâlin
Ol muğbeçe âyâ ki müselmân nice olmaz

Nâzım-ı mecmûa-i hünermendî Mehmed Râsih Efendi Dersaâdet'de Rûmelihisârı nâm mevkide pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin yüz otuz bir senesi kendisine pederi mahlûlundan mezkûr Rûmelihisârı dizdâr ağalığı hizmeti tevcîh ve ihsân buyrularak ol vecihle güzârende-i âvân ile bin yüz seksen bir sâli hilâlinde âzim-i dâr-ı hûbân olmuştur. Mûmâ-ileyhin fenn-i hatda olan mahâreti iktizâsınca terceme-i ahvâli Tuhfetü'l-Hattâtîn nâm tezkirede mezkûr ve bâlâda muharrer ebyâtı Sâlim Efendi Tezkiresi'nde mukayyed u mestûrdur.

GAZEL

Kâlâ-yı dile gamzen olup müşteri virdim
Mey virmiş idi âhiri ammâ geri virdim

Ey meh nigeh-i lutfun ile tâlibi oldun
Geldi sana dil virmenin artık yeri virdim

Hiç atf-ı nigâh eylemedim sûd u ziyâna
Yâ fâide yâhud zarar anı verivirdim

Mihrâb-ı dü ebrûna idüp meyl u teveccüh
Ben hân-kah-ı aşkına postu serivirdim

Tatar-ı nigâhın getürüp müjde-i vaslın
Hizmet deyu nakdîne-i eşk-i teri virdim

Bir şûh-ı melek-meşreb arardı dil-i Râsih
Sultânımı afv ile kulun gösterivirdim.

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Râsih Efendi enderûn-ı hümâyûn hademesinden mehterbaşı Osmân Ağa'nın mahdûmu olup unfuvân-i şebâbetinde sarây-ı hümâyûna çırâğ buyrularak müddet-i medîde hidemât-ı seniyyede istihdâm ile bulundukları tarîkçe bazı memûriyetlere ve ale'l-husûs çûkadâr ağalığı hizmetine mürûr ve muahharen hudâvendigâr eyâleti nân-pâresiyle çırâğ ve mesrûr buyrulup hânesinde ikâmet üzre iken bin iki yüz elli üç târîhinde âzim-i dârü's-sürûr olmuştur. Mûmâ-ileyh ilm-i mûsikîye âşina bir şâir-i bî-hemtâ olup eş'ârı dahi hûb u zîbâ vâki olmuştur.

NAZM

Derd-i bî-çâreme sen kıl tedbîr
Meded it bendene yâ hazret-i pîr
Kâr-ı düşvârımı eyle tesyîr
Meded it bendene yâ hazret-i pîr

Ey şeh-i tuhfetina Rabbânî
Sana yok lutf u keremde sâni
Sensin ihsân u mürüvvet kânı
Meded it bendene yâ hazret-i pîr

Gerçi şâyân degilim lutfuna ben

Lîk deryâ-yı inâyet sensin
Kesmem ümîdimi asla senden
Meded it bendene yâ hazret-i pîr

Böyle âvâre bırakma kulunu
Şöyle bîçâre bırakma kulunu
Ateş-i firkata yakma kulunu
Meded it bendene yâ hazret-i pîr

Çâresiz derdime sen dermân it
Kerem u âtıfete şâyân it
Bana ihsân-ı alelihsân it
Meded it bendene yâ hazret-i pîr

Hâl-i nâ-çârımı kıldım terkîm
Südde-i lutfuna itdim takdîm
Emr u fermânına oldum teslîm
Meded it bendene yâ hazret-i pîr

Minnet Allah'a kulun Râsih-i zâr
Eylemişken sana ez cân ikrâr
Anı elbet de komazsın nâ-çâr
Medet id bendene yâ hazret-i pîr

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Râsih Efendi Tarîkat-ı Muhammediye nâm kitâbın şârih-i ârifi ve ulûm-ı zâhire vü bâtınânın âlim-i vâkıfı olan Mehmed Efendi merhûmun evlâd-ı kirâmından Hâdim müftüsü Ahmed Efendi merhûmun sulbünden medîne-i Konya'dan müftü bulunduğu esnâda bin iki yüz otuz sekizinci sâlinde zînet-efzâ-yı kehvâre-i vücûd olup unfuvân-i şebâbetinde pederi mûmâ-ileyh ile berâber şehr-i Hâdim'e azîmet ve bir müddet ikâmetden sonra pederi mûmâ-ileyhin vukû-ı irtihâlinde medîne-i Konya'ya avdet ve medîne-i mezkûre müftüsü Abdulahad Efendi'den tahsîl-i ulûm-ı âliyeye sarf-ı himmetle iki yüz kırk dört senesi tekmîl-i nüsah-ı ilmiyye eyleyerek kendisi evlâd-ı sâdât-ı kirâmdan olduğundan başka sülâle-i tâhire cenâb-ı Mevlânâ'dan hâlâ erîke-pîrâ-yı meşîhat-i Mevleviyye olan Çelebi Eş-şeyh Saîd Efendi-i vâlâ-pâyeye münâsebet-i karâbeti olmak cihetiyle sene-i merkûma hilâlinde sihriyyet-i tamme dahi hâsıl eyleyüp neşr-i ulûm-ı âliye eylemekte iken muahheren uhdesine bâ-rütbe-i hâcegânî sâlise rütbesi bi't-tevcîh Tarsus kâimmakâmlığı memûriyetine revnak-efzâ buyrulmuştur. Mûmâ-ileyh ashâb-ı kemâldan olup haylice eş'âr-ı rengîn-meali vardır.

KIT'A

Bir kıt'a nazmın itdim ise Râsih arzu
Vasf-ı güzîn pîr-i muallâ-cenâbda

Pek çok tecessüs eyledim amma ki şânına
Lâyık lugat bulunmadı hiç bir kitâbda

Kendisinin tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye olan mensûbiyet ve muhabbetine merkezdih olduğu bâlâda muharrer kıt‘a-i latîfi mealinden ma‘lûmdur.

GAZEL

Behçet-efzâdır arak la‘linde ol nâzik femin
Goncaya mahz-ı tarâvetdir vücûdu şebnemin

Ey büt-i sayyâd-ı i‘câz-âferin âyâ nice
Sayd ider mürg-i dili bî-dâne dâm-ı perçemin

Bir perîşân tavr-ı ser-keşdir siyeh-dildir sakın
Yüz virüp başdan çıkarma turra-i ham-der-hamın

İftihâr-ı dâniş-i ecdâd ile gelmez şeref
Neş’e virmez nâmı bezm-i bî-meye câm-ı Cem’in

Sâgar-ı rehrâb-ı gamdır mest iden Râsim dili
Meclisinde görmedik câm-ı safâsın âlemin

Nâzım-ı mûmâ-ileyh üstâdü’l-merâsim Egrikapulu Mehmed Râsim Efendi Dersaâdet’de Molla Aşkî mahallesi imâmı Yûsuf Efendi merhûmun sulbünden bin doksan dokuz sâlinde kadem-nihâde-i mehd-i vücûd olup mürekkebât-ı evkâtını tesvîd-i fünûn-ı hutûta hasr u sarf ile resm-i hatda nümâyân olan kudret ve mahâreti îcâb u iktizâsı üzre sarây-ı hümâyûn yazı hâceligi hizmetine memûr u ta‘yîn buyrulup ol vecihle güzârend-i eyyâm u sinnîn iken “Râsim üstâd geçdi ba‘dehû ceffü’l-kalem” târîhi mantûkunca bin yüz altmış dokuz sâlinde tumâr-ı hayâtı dest-i memât ile tayy olunup rûh-ı pâki âzim-i kurbgâh-ı cenâb-ı Hayy olmuştur. Mûmâ-ileyh ilm-i hatda meşhûr bir şâir-i maârif-mevfûr olup eş‘âr u âsârı mutedâvel-i âvân-ı dühûrdur. Müstakimzâde Süleymân Efendi merhûmun âsârından olan Tuhfetü’l-Hattâtîn nâm tezkirede ve Sâlim Efendi Tezkiresi’nde terceme-i ahvâli ber-vech-i tafsîl beyân ve îzâh kılınmıştır.

GAZEL

Sanmanız şimdi bendedir gönlüm
Bir şeh-i hüsne bendedir gönlüm

Kıl nevâziş anı garîb itme
Sevdigim çünkü sendedir gönlüm

Kand-ı la‘l-i lebin sorup gitdi
Ben de bilmem ki kandadır gönlüm

Bir tebessümle şâd olur cânâ
Arzûmend-i handedir gönlüm

Gâh cevr u gehi cefâ Râsim
Dürlü dürlü muhandadır gönlüm

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Es-seyyid Ömer Râsim Efendi bin yüz doksan iki târîhinde Rûmeli'de vâki Firecik nâm kasabada kadem-nihâde-i mehd-i vücûd olup unfuvân-i şebâbetinde Dersaâdet'e nakl u hicretle bir müddet metrûk defterdâr mektûpçusu odasına müdâvemet eyledikten sonra uhdesine hâcelik rütbe-i mu'tebeberesi bi't-tevcîh bir müddet oda-ı mezbûr ser-halîfeliginde ve dört sene mikdârı metrûk defterdâr kîsedârlığı memûriyetinde ve bir müddet dahi mevkûfât kalemi hâceliginde istihdâm olunarak mukaddemen ve muahharen birkaç defa memûriyet-i cesîme ile Rûmeli ve Anadolu câniblerine azîmet ve tekmîl-i mesâlih-i memûriyetle Dersaâdet'e avdet eyleyüp bi'l-âhire kendiye muteveffâ maâş tahsîs ve ta'yîniyle mütekâiben hânesinde ihtiyâr-ı gûşe-i uzlet eyleyerek iki yüz altmış bir senesi hilâlinde havâli-i merkûmede dâr-ı bekâya azm u rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyh şi'r u inşâda bî-misl u mânend bir şâir-i hünermend olup eş'âr u güftârı şâyân-ı tahsîn u pesend vâki olmuştur.

GAZEL

Pîr itdi beni yâre cüvânım dimiş oldum
Hûn itdi dili gonce-dehânım dimiş oldum

Müjgânları da gamzelere eyledi hem-pâ
Tîğ-i nigehin kesdi amânım dimiş oldum

Ayende varup eylemiş âlemlere destân
Fâş itme sakın râz-ı nihânım dimiş oldum

Artırmadadır cevri o demden beri hâlâ
Dil-hasta vü bî-tâb u tüvânım dimiş oldum

Terk itdi mey u meclisi Râsim dem o demdir
Sâkiye meded bir dahi cânım dimiş oldum

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Fedûlacızâde Ahmed Râsim Efendi Üsküdar'da kadem-nihâde-i mehd-i vücûd olup evâil-i hâlinde bir müddet mektûbî-i sadr-ı âli odasına devâm ve muahharen reîs-i esbak Hüsnü Beg merhûmun mühürdârlık hizmetinde bulunarak imrâr-ı subh u şâm eyledikten sonra Üsküdar'da vâki hânesinde otuz beş seneden beri gûşe-gîr-i inzivâ olduğu hâlde işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ından beş mâh makdem âzim-i dâr-ı me'vâ olmuştur. Mûmâ-ileyh mezâmin-âferin bir şâir-i nükte-bîn olup elsine-i selâsede nazm u güftâra muktedir olduğu müstağni-i ta'rîf-i tebyîndir. Hatta müretteb bir kıt'a Dîvân-ı belâgat-ünvânı vardır.

GAZEL

Bezm-i aşkın telh olur âh sâğar-ı sahbâları
Âşıkı dem-beste eyler sâki-i ra'nâları

Mihr-i hüsnünde fürûzân eylemiş mâhdan çerâğ
Ol perî pervâne itmiş âşık-ı şeydâları

Gamze-i cellâdını tabur gibi çekmiş o şûh
Fitne-i ebrûsu eyler katlime îmâları

Cûş eyler korkarım tûfân-ı eşkim Nûhveş
Âlemi eyler ihâta çeşmimin deryâları

Rûz-ı mahşer istemezsem hakkımı ol şûhdan
Fasl olunmaz Râsimâ halkın diger da‘vâları

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hüseyin Râsim Efendi medîne-i Şumnu’da bir attârın oğlu olup babası isrine râhi ve bir vakt bâyi-i attâr şâhı olduktan sonra Şumnu’da müstahdem yerli topçu asâkiri tabur kitâbetine nakl eylemiştir.

GAZEL

Hod-fürûşâne hünermâye-i ikbâl olmaz
Câme-i zer sebeb-i izzet-i delâl olmaz

Hâksârî-i hüner-pîşeyi zillet sanma
Pertev-i mihr yire düşse de pâ-mâl olmaz

Harf-ı pîr olduğuna sehm-i kemân-ı te’sîr
Elif-i kâmet-i ham-geşte gibi dâl olmaz

Hâlis olmaz meh-i zer-tâb gibi asl-ı makâl
Girse bin pûte-i ta‘bîre yine kâl olmaz

Râşidâ tevbe-i imsâk-ı meh-i rûze na‘am
Mâni-i gerdiş-i câm-ı meh-i şevvâl olmaz

Nâzım-ı müşârün-ileyh vak‘a-nüvîs Mehmed Râşid Efendi mevâli-i izâmdan Malatyalı müteveffâ Mustafa Efendi’nin mahdûmu olup bin yüz dört târîhinde tarîk-i tedrîse dâhil ve ilm u inşâda olan mahâreti iktizâsınca müddet-i medîde vak‘a-nüvîslik hizmetinde bi’l-istihdâm yüz otuz dört târîhinde Haleb-i şehbâ mevleviyyetine nâil olduktan sonra yüz kırk bir târîhinde sefâretle cânib-i İran’a azîmet ve îfâ-yı levâzım-ı memûriyetle Der-i âliye’ye avdet eyleyüp İstanbul kâdılığı mesned-i refî‘ine revnak-efzâ buyrulmuş iken bir aralık hasbe’l-kader menfiyyen mahrûsa-i Burusa’da bir müddet ikâmet ve yüz kırk altı târîhinde vukû-ı ıtlâkına binâen Dersaâdet’e muvâsalatla bin yüz kırk yedi senesi hilâlinde sadâret-i Anadolu makâm-ı celîline zînet-bahşâ ve müddet-i örfiyyesini tekmîl itmeksizin sene-i merkûme hilâlinde âzim-i kurbgâh-ı cenâb-ı mevlâ olmuştur. Müşârün-ileyh münşî ve şâir bir fâzıl-ı sâhib-mekâdir olup mürettep Dîvânı ve iki cildi şâmil bir kıt‘a târîh-i letâfet-beyânı vardır.

GAZEL

Ârız-ı dilberde sanma hatt-ı anberfâmdır
Aks-i dâğ-ı sîne-i üftâde-i nâ-kâmdır

Tîğ-i hecrin dâğdâr itdi dil-i mecrûhumu
Pehlevânım ol kemân-ebrû rek-i heccâmdır

Geh dönende dâne-i hâk-ı siyeh gîsûlara
Mürg-i dil üftâdedir gûyâ esîr-i dâmdır

Kılca kaldı dil deyu uşşâk-ı zârın şekvası
Mûmiyânın vasfını cânâ sana îhâmdır

Mâni-i mehtâb olan sanma hüsûf-ı hâledir
Ârız-ı yâr üzre Râşid hatt-ı anberfâmdır

Nâzım-ı müşârün-ileyh Reîsülküttâb Mehmed Râşid Efendi dîvân-ı hümâyûn kalemi ketebesinden Kayseriyeli Cafer Fevzî Efendi nâm bir merd-i sâhib-hiredin sulbünden bin yüz altmış yedi târîhinde çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup leyl u nehâr tahsîl-i maârife sârif-i iktidâr ve kalem-i mezbûra müdâvemetle emsâli beyninde hüner u haysiyeti bedîhi ve âşikâr olduğu hâlde ibtidâ beglikçi kîsedârlığı hizmetine ve bir müddetden sonrra beglikçilik memûriyetine ve muahharen sadâret-i uzmâ mektûpçuluğuna memûr ve ta'yîn buyrularak bi'l-âhire ma'zûlen bir müddetcik hânesinde ikâmet eyledikten sonra tekrâr beglikçilig-i mezbûr memûriyetine iki yüz iki senesi Rabiü'l-evvelinde "Reîs-i felek-i devlet Râşid-i dâniş-pesend oldu" târîh-i menkût u mantûkunca makâm-ı vâlâ-yı riyâsete ve ba'dehû ta'bîrât-ı ahd-ı kadîm vechile çavuşbaşılık mesnedine ve yedi sekiz mâh mürûr itmeksizin sâniyen makâm-ı vâlâ-yı riyâsete ve iki sene tamâmında zühûr-ı azliyle bir buçuk sene müddet hânesinde ikâmet eyleyüp tersâne-i âmire emânetine ve iki yüz on iki senesi evâilinde be-tarîkü'n-nakl sâlisen riyâset-i vâlâ-yı küttâba sâye-bahş-ı âtıfet buyrulup sene-i merkûma şehr-i Ramâzanında rûh-ı pâki âzim-i kurbgâh-ı cenâb-ı vehhâb ve cesed-i nâziki Sultân Bâyezid-i Velî hazretleri câmi-i şerîfi kabristânında defîn-i zîr-i türâb olmuştur. Müşârün-ileyh akl u kiyâset ve fehm u ferâset ashâbından olup şi'r u inşâsı dahi makbûl-ı erbâb-ı tabî'at vâki olmuştur.

GAZEL

Bihamdillah yine fettâh-ı bâb-ı müşkil-i âlem
Rehîn-i inbisât itdi dil-i a'lâ vü ednâyı

Cenâb-ı Hakk umûmen kâinâtı eyleyüp ihyâ
Safâyâb eyledi kalb-i Hıdîv-i kişver-ârâyı

Cenâb-ı hazret-i Sultân Selîm-i ma'delet-guster
Ki derbân eylemez dergâhına Cemşîd u Dârâyı

Hıdîv-i kahramân-savlet ki ferr-i tâir-i bahtı
Verâ-yı kâf-ı ihfâya girîzân itdi ankâyı

Hücûm-ı fart-ı şâdîden cihân ol rütbe hurrem kim
Ferâmûş itdiler yekser gam-ı imrûz u ferdâyı

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Mehmed Râşid Begefendi Sârım İbrâhim Pâşâ merhûmun mahdûmu olup tarîk-i tedrîse duhûl ile Yenişehir-i Fenâr kazâsı mevleviyyetinden ma'zûlen bin iki yüz on dokuz sâlinde dâr-ı bekâya menkûl olmuştur. Mürettep Dîvânı olduğu mervîdir.

GAZEL

Sanma kim neş’e-i rindân mey u sahbâdandır
Tâbiş-i meclis-i mül sâki-i zîbâdandır

Sakın aldanma temennâ-yı arûs-ı dehre
Mihri evhâm u hayâl gördügü rü’yâdandır

Ehl-i hak zerre havâdisle mükedder olmaz
Kîl u kâlı da cihânın kuru gavgâdandır

Gönlümü aldadırım çâre ne bugün yârin
Yâr ile hâtırımın vuslatı hülyâdandır

Tûti-i hâmem olup şevkile nâtık Râşid
Lezzet-i kand-ı suhan iffet-i gûyâdandır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Râşid Efendi mahrûsa-i Burusa’da ati’t-terceme müteveffâ Nüzhet Efedi’nin sulbünden bin yüz doksan beş târîhinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîkat-ı aliyye-i Nakşibendiyyeye sülûk iderek bakırcılık sanatiyle me’lûf ve meşgûl olduğu hâlde bin iki yüz otuz bir târîhinde dâr-ı bekâya menkûl olmuştur.

GAZEL

Dûd-ı âhım aşkile her şeb felek-fersâ olur
Ol kesâfetle meh-i nev çün hat-ı tersâ olur

Leblerindir küşte-gân-ı aşkını ihyâ iden
Sanma la‘lin gibi bir mu‘cizdem-i Îsa olur

Sû-be-sû işrâb içün hep mâcerâ-yı aşkımı
Eşk-i ter yüz yirde hâk-i pâyine ruhsâr olur

Gonca-i la‘li yine reng aldı bûy-ı bâdeden
Na‘ra-i mest-i mey-i aşkı hezârâsâ olur

Râşidâ düşse ham-ı zülfü hilâl-ebrûsuna
Reşkile elbet meh-i nev çün hat-ı tersâ olur

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Râşid Beg sudûr-ı izâmdan Halîl Pâşâzâde müteveffâ Ârif Beg’in mahdûmu olup tarîk-i feyz-refîk-i tedrîse duhûl ile bin iki yüz kırk beş senesi Havass-ı Refîa kazâsı mevleviyyetine ve iki yüz kırk dokuz senesi Mısır-ı Kâhire mevleviyyetine bi’l-vüsûl Mısır cânibine azîmet ve bir müddet mahall-i merkûmede revnak-tırâz-ı gülbün-i şerîat olduktan sonra Dersaâdet’e avdet eyleyüp iki yüz elli iki sâlinde andelib-i rûhu gülzâr-ı bekâda âşiyân-sâz-ı mağfiret olmuştur. Mûmâ-ileyh bir şâir-i zarîf olup eş‘ârı rengîn ve latîf vâki olmuştur.

GAZEL

İzârından kemend-i turrasın gülşende yâr itdi
Kopardı sünbülü reşkiyle hep bâd-ı bahâr itdi

Tanîn-endâz-ı âfâk olmasın mı sayt-ı efğânım
Felek câm-ı dil-i nâ-kâma seng-i inkisâr itdi

Mukîm-i gülşen-i nâz idin amma semt-i uşşâka
Seni var ise ey berg-i gül-i ter rûzigâr itdi

Görenler hâl-i hindûsın izâr-ı ateşinînde
Sitendâsâ vücûdun nâra hep bî-ihtiyâr atdı

Yine fıskiyye-i mecrâ-yı feyz-i hâme-i Râşid
Fezâ-yı nev-zemîn-i şi're nazm-ı âbdâr itdi

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Râşid Beg medîne-i Ayıntab'ın hânedân u ashâb-ı fazl u irfânından olup fenn-i inşâda olan behresi ikitizâsınca ati't-terceme Maraş kâimmakâmı mütevffâ Fevzî Pâşâ'nın dîvân kitâbeti hizmetinde bulunduğu hâlde bin iki yüz otuz dokuz târîhlerinde gürûh-ı mekrûh-ı mülgânın zuhûr iden fitne vü fesâdları hengâmda şârib-i şehd-i şehâdet ve sâhib-i makâm-ı Cennet olmuştur. Mûmâ-ileyhin bir mikdâr tevârih-i nefîse ve eş'âr-ı selîsesi ve husûsiyle Fâtiha-i şerîfeyi mütazzamın bir adet kasîde-i pesendîdesi vardır.

GAZEL

Gönülde tâbiş-i hasret nümâyan oldu gitdikçe
Tenimde renciş-i firkat firâvân oldu gitdikçe

Çıkınca zülfü fesden başka revnak buldu yâr ammâ
Benim şîrâze-i aklım perîşân oldu gitdikçe

Sehâbâsâ hat-ı nev kaplamış ruhsârını eyvâh
O şûhun mâh-ı hüsn ü ânı pinhân oldu gitdikçe

O servi kâmete meyl itdi çokdan su gibi gönlüm
Anınçün dîde-i gam-dîde giryân oldu gitdikçe

Tasalluf itmem ammâ Râşidâ böyle zemînlerde
Bana açmak reh-i nâ-refte âsân oldu gitdikçe

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mustafa Râşid Efendi Filibe mütevattın u ulemâ-yı mütefenninlerinden Şehzâde İbrâhim Edhem Efendi nâm bir zâtın sulbünden bin iki yüz otuz sekiz senesi evâilinde kadem-nihâde-i mehd-i vücûd olup fetânet-i zâtiyesi üzre tahsîl-i ulûm-ı âliyeye meyl u rağbet ve kazâ-yı mezbûr müftüsü müteveffâ Mehmed Râşid Efendi'nin meclis-i derslerine müdâvemetle ulûm-ı âliyede geregi gibi kesb-i miknet u kudret eyledikten sonra kitâbet tarafına dahi hâme-keş-i himmet olarak ilm-i inşâda nümâyân olan ma'lûmâtı iktizâsınca bir müddet Filibe ve havâlisinde edâ-yı hizmet-i kitâbet ve muahharen Samako sancâğı tahrîrât kitâbeti hizmetinde dahi üç sene müddet ibrâz-ı hüsn-ı gayret eyleyüp iki yüz

altmış beş senesi hilâlinde hizmet-i mezbûreden infisâli vukûuna mebnî Dersaâdet'e bi'l-muvâsala iki yüz altmış yedi senesi dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir.

GAZEL

Sevâd-ı nokta-i ruhsârını zann eyleme mûdan
Çekîde katre-i müşgîndir âsâr-ı gîsûdan

Ne rengâmîz-i san'at gösterir tab'-ı suhan-gûyu
Füsûn-sâzî-i şi'ri meşk idelden çeşm-i câdûdan

İlel sencâna şiddet virmede karûre-i hikmet
Devâ me'mûl iken bîmâra te'sîrât-ı dârûdan

Acep yağma ider Tatar-ı gam-ı vâriyet nutku
Meselde sâkin-i Bağdâd'a vâkidir Hulâgû'dan

Mey iç mahbûba bak zâhid gibi sâhib-riyâ olma
Bu pendi Zîver gûş eyle Râşid-i tab'-ı dil-cûdan

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Râşid Efendi Alanya kazâsı dâhilinde kâin Îrâdî nâm kasabada bin iki yüz yirmi senesi hilâlinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîk-i kazâya dâhil ve yoluyla Anadolu eşrâf-ı kuzâtı silkine vâsıl olarak niyâbet tarafına dahi temâyülü cihetiyle ekser memâlik u buldânda seccâde-güzîn-i hükûmet olduğu hâlde imrâr-ı vakt u saat eyleyüp iki yüz altmış yedi senesi Musul niyâbeti uhdesine bi't-tevcîh sene-i merkûme hilâlinde mesmûmen muvassıl-ı dâr-ı cinân olmuştur. Mûmâ-ileyh tab'ı metîn bir fâzıl-ı nükte-bîn olup haylice kasâyid-i güzîde ve gazeliyyât-ı pesendîde nazm u inşâdına müvaffak olmuştur.

GAZEL

İderdi gülşen-i râzı nihânî bâğbân ezber
Ne hikmetdir duyup ezhâr itmiş râyigân ezber

Meger bülbül gülistânın seherde hâfızı olmuş
Anınçün şem'iyi pervâne-dih eyler şebân ezber

Mutavveldir hadîs-i zülfü ey dil muhtasâr kıl kim
Maâni-i bedî-i hüsnün itsinler beyân ezber

Acep mi Nergisî ezber iderse kâtib-i çeşmin
O bir nâdîde inşâdır ki eyler münşiyân ezber

Sana bir hâce bulsunlar oku gör fenn-i târîhi
Niçün Râşid Naîmâveş idersin dâsitân ezber

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Râşid Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz on sekiz senesi hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup evâili hâlinde üç sene müddet mühendishâne-i âmireye müdâvemetle hilkat-ı zâtiyesi iktizâsınca bazı ashâb-ı maârifden ilm-i kitâbet ve fenn-i inşâyı bi't-tahsîl bazı vüzerânın kitâbet hizmetlerinde bulunduğu hâlde taşralarda bir

zamân geşt u güzâr eyleyerek iki yüz kırk dört senesi Mısr-ı Kâhire cânibine azîmet ve bir sene zarfında Der-i âliye'ye avdet eyleyüp o aralık bir müddetcik damga ve ihtisâb kitâbeti hizmetinde bulunduktan sonra iki yüz kırk beş senesi mâliye mektûpçusu odasına biraz vakt müdâvemetle kırk dokuz senesi hilâlinde İzmid mütesellimi mâiyetine ve muaharen uhdesine Kocaeli ve Bolu sancakları zamîmete tevcîh ve ihâle kılınmış olan kapûdân-ı deryâ müteveffâ Firârî Ahmed Pâşâ'nın kitâbet hizmetine bi'l-nakl elli iki senesi İzmid'e şeref-vukû olan azîmet-i şâhâne esnâsında huzûr-ı hümâyûnda uhdesine hâcelik rütbe-i mu'teberesi i'tâ ve bir sene mürûrunda hizmet-i mezkûreden müfârakat ve Dersaâdet'e muvâsalatı akabinde tersâne-i âmire sergi eminligi hizmetine ve ba'dehû bâ-rütbe-i râbia mezkûr mektûpçu odası ikinci mümeyyizligine memûriyeti bi'l-icrâ birkaç sene mürûrunda ser-kâtibliği ünvâniyle Sırbistan cânibine i'zâm u isrâ kılınup beş-altı mâh müddet havâli-i merkûmede ikâmetden sonra Dersaâdet'e bi'l-muvâsala bâ-rütbe-i sâlise meclis-i muhâsebe-i âliye başkitâbetine ta'yîn kılınmış iken bi'l-istifâ ma'zûl ve o esnâda ser-asker bulunan Rızâ Pâşâ'nın dîvân kitâbetine menkûl olarak beş sene müddet umûr-ı memûresini idâreye sarf-ı himmet eyleyüp muahharen müşârün-ileyhin ser-askerlik memûriyetinden infisâline mebnî mûmâ-ileyhin dahi memûriyeti müstağni-i muvâzabet olmuş olduğundan Amasya ve Çorum sancakları uhdesine bi'l-ihâle mahall-i memûriyetine azîmet eylemiş ise de dokuz mâh zarfında bi'l-istifâ azl ve Der-i âliye'ye nakl ile iki yüz altmış dört senesi bâ-rütbe-i sâniye Dersaâdet ordu-yı hümâyûnu muhâsebeciligine altmış altı senesi Trabzon defterdârlığına memûr ve ta'yîn buyrulup sene-i mezbûre hilâlinde bi'l-infisâl Dersaâdet'e muvâsalat eylemiştir.

GAZEL

Mededkârân-ı asrın yüzleri her yirde âğ olsun
Kederden ben ölürsem dositân dünyâda sâğ olsun

Şikâyet eylemem cevr u cefâ-yı tengüdâzından
O yârin dâima derdi derûn-ı dilde dâğ olsun

Metâ-ı aşkına nakd-i dil-i bî-çâreyi virdim
Revâc-ı vaslı sûk-ı dehrde varsın yasâğ olsun

Gözümden dûr olursa ol gül-i gülzâr-ı istiğnâ
Dem-â-dem nükhet-i fikr u hayâli derde âğ olsun

Niçün muhtâc idersin ey felek dânâyı nâ-dâna
Revâ mıdır ki bülbül tâbi-i fermân-ı zâğ olsun

Bed u nîki bu zulmethâne-i âlemde fark it kim
Mueyyed meclisinde neyyir-i a'zam çerâğ olsun

Ezelden câm-ı dil müştâk-ı Mevlânâ-yı Rûmî'dir
O şâhın feyzi ehl-i hasrete Râşid sürâğ olsun

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Râşid Efendi bende-gân-ı saltanât-ı seniyyeden olup bin iki yüz elli sekiz senesi mektûbî-i mâliye hulefâsı sınfına dâhil ve sene-i mezbûre hilâlinde kâtib-i evvel nâmıyla dâr-ı şûrâ-yı askerîye bi'l-nakl mümtâz-ı akrân u emâsil olduktan sonra fenn-i inşâda nümâyân olan mahâreti îcâbınca iki yüz elli dokuz sâlinde bâ-rütbe-i sâlise Dersaâdet

ordu-yı hümâyûnu başkitâbetine memûriyeti bi'l-icrâ cerbeze-i zâtiye ve istidâd-ı müsellemesi iktizâsı üzre iki yüz altmış dört senesi memûriyet-i müstakille ile Eflak ve Boğdan câniblerine sevk u izâm olunup Dersaâdet'e avdetinde Arabistan ordu-yı hümâyûnu mümeyyizligi ünvâniyle mektûbî-i ser-askerî odasına tahvîl-i memûriyet iderek birkaç mâh mürûrunda bâ-memûriyet Sisam adasına ve ba'dehû Vodin cânibine azîmet ve avdetini müteâkıben bâ-rütbe-i sâniye Vodin eyâleti meclisi riyâsetine ve iki yüz altmış yedi senesi evâhirinde Niğde kazâsı kâimmakâmlığına memûr ve ta'yîn buyrulup iki yüz altmış dokuz senesi evâilinde memûriyet-i mezkûreden infisâli vukû bulmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ından altı mâh makdem Sumaku kazâsı kâimmakâmlığına memûr ve ta'yîn buyrulmuştur. Mûmâ-ileyhin haylice kasâyid-i güzîde ve eş'âr-ı pesendîdesi vardır.

GAZEL

Pâdişâh eyledi ihsân zevi'l-irfâna nişân
Yakışır sîne-i sâhib-hüner ü şâna nişân

Zîver-efzâ-yı girîbân-ı ekâbir olalı
Hande-zen olmada bu mihr u rahşâna nişân

Olalı cevherinin kadri bu devletde füzûn
İftihâr itmededir kân-ı bedehşâna nişân

Ağlayan nâm u nişân sâhibidir âlemde
Rahşişi berkin olur kasvet-i bârâna nişân

İtdi bî-minnet anı pâdişehe aşk ihsân
Sînede dâğ-ı tir-i âşık-ı nâlâna nişân

Her kimin zât u zamânı ola şuhûr-ı enâm
Alır elbetde bu devletde iki dâne nişân

Anı bir nokta ile eyledi sâni ta'yîn
Hâldir bûse-geh-i ârız-ı hûbâna nişân

Fahr iderse nola eflâka bu nüh beyt-i bedî
Döndü her beytde elmâs-ı fer-efşâna nişân

Kâviş-i tîşe-i endîşe ile buldu zemîn
İşte Râşid dahi nasb itdi ümîdâne nişân

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İbrâhim Râşid Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz yirmi yedi târîhinde kadem-nihâde-i mehd-i vücûd olup unfuvân-i şebâbetinde iktisâb-ı gevher-i maârife nakdîne-i evkâtını hasr u sarf ile ulûm-ı Fârisiyeyi ati't-terceme Aynî Efendi merhûmdan tahsîl eyleyüp Bağdâd vâlisi Mehmed Necîb Pâşâ'nın da'âvî nezâretinde bulundukları hengâmda dâire-i müşârün-ileyhe bi'l-münâsebe kesb-i tereddüd eyleyerek iki yüz elli iki senesi da'âvî kîsedârı yamağlığı hizmetine ve iki yüz elli altı senesi bâ-rütbe-i hâcegânî da'âvî kîsedârlığına memûr u ta'yîn buyrulup bir sene mürûr itmeksizin kîsedârlık-ı mezbûreden infisâli cihetiyle dâhiliye kalemi hulefâsı sınfına dehâlet ve muahharen kapûdân-ı deryâ Tâhir

Pâşâ'nın Edirne vâlisi oldukları esnâda dîvân kitâbetleri hizmetinde bulunduğu hâlde Edirne'ye azîmet eyleyüp Rûmeli cânibine şeref-vukû olan seyâhat-i hümâyûn-ı şâhânede râbia rütbesine nâil olarak Dersaâdet'e avdet itdikten sonra iki yüz altmış dört senesi hilâlinde Belgırad vâlisi bulunan Hâfız Pâşâ'nın dîvân kitâbeti hizmetine memûriyeti zuhûr itmiş olmasına binâen Belgırad cânibine azîmet ve bir müddetcik ikâmetden sonra tekrâr Dersaâdet'e avdet ve iki yüz altmış sekiz senesi Zarîfî Mustafa Pâşâ'nın dîvân kitâbeti hizmetiyle Erzurum'a azîmet eylemiştir. Mûmâ-ileyh mezâmin-âşinâ bir şâir-i rengîn-edâ olup eş'ârı latîf u selîs ve münşeatı makbûl u nefîstir.

GAZEL

Gerçi geldikde nehârı bize şâm eyledi hatt
Lîk ol ser-keşi uşşâkına râm eyledi hatt

Mürg-i vahşi ise de sayd ideriz ol şûhu
Dâne-i hâline kendisini dâm eyledi hatt

Bâğ-ı hüsnün gülü var sünbülü var bülbülü var
Çemeni yokdu fakat geldi tamâm eyledi hatt

Çâr ebrûlar ile ülfeti teshîl iderek
Nice bî-çâreyi dil-şâd u be-kâm eyledi hatt

Râşid erzâni-i kâlâ-yı visâle dâir
Müjde olsun bize irsâl-ı peyâm eyledi hatt

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Râşid Efendi medîne-i Ayıntab'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup mikdâr-ı vâfi ulûm-ı Arabiye tahsîlinden sonra bin iki yüz elli altı senesi Dersaâdet'e bi'l-vüsûl ibtidâ dîvân-ı hümâyûn kalemi ketebesi zümresine ve ba'dehû kalem-i mezbûr mühimme-nüvîsânı silkine ve daha sonra câh-ı mektûbî-i sadr-ı âli odası hulefâsı sınfına bi'l-ilhâk iki yüz altmış iki senesi oda-i mezbûr mümeyyizligi hizmetine ve iki yüz altmış dört senesi bâ-rütbe-i sâniye meclis-i vâlâ başkitâbeti vekâletine memûr u ta'yîn kılınmış ve birkaç mah zarfında vekâlet-i mezkûreden müfârakat ve hizmet-i kadîmiyle oda-i mezkûra ric'at eyleyüp iş bu tezkire-i âcizânemizin tab'ından beş altı mâh makdem mektûbî-i vekâlet-penâhî muâvini memûriyetine nakl iderek muahharen rütbe-i hâliyesi rütbe-i sâniye sınf-ı evveline tahvîl buyrulmuştur. Mûmâ-ileyhin fenn-i inşâda olan kudret ve miknetine nümûne olmak üzre Ahmed Râsim Efendi merhûmun eser-i kalemi olan Sefînetü'r-Rüesâ nâm kitâb-ı nefîsin zeyl-i latîfine zeylgûne bir eseri ve bir mikdâr eş'âr-ı mu'teberi vardır.

GAZEL

Dil sadefdir mahzen-i lü'lü' degildir yandır
Bu cihetden her sözüm inci degildir yandır

Savb-ı maksûda seferden men' ider dil rehrevin
Pây-ı bend-i gönlümüz gîsû degildir yandır

Hecr ile keşkül be-dest itdim seyâhat ihtiyâr
Kârımız şimden girû ya hû degildir yandır

Deşte düşmüşdür firâk-ı Leyli'den Mecnûn gibi
Hem-nişîni âşıkın âhû degildir yandır

Şol hilâl ebrûların fikriyle incelmiş midir
Râşidin bak cism-i zârı mû degildir yandır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Râşid Efendi Diyarbekir ulemâsından olup mukaddemâ Kürdistan vâlisi müteveffâ Es'ad Pâşâ'nın bir müddet kitapçılık hizmetinde bi'l-istihdâm muahharen şehr-i Amid'de cây-gîr-i ikâmet olarak mevâli-i devriyyeden bulundugu hâlde ile'l-an neşr-i ulûm-ı âliye ile imrâr-ı subh u şâm eylemekte bulunmuştur.

GAZEL

Düşdü aşkınla a kâfir çok azâba gönlümüz
Eylemez gayri tahammül pîç u tâba gönlümüz

Ateş-i cevrin o rütbe kalbe te'sîr itdi kim
Yandı sayh-ı gamda bak döndü kebâba gönlümüz

Kaddimiz olsa dü tâ ebrûyu îmâ eyleriz
Pîr olsak dahi meyleyler şebâba gönlümüz

Geldi îmâna o kâfir gördügü dem hâlimi
Hem murâda irdi hem girdi sevâba gönlümüz

Nazmını tanzîr eylersem acep mi Râşidâ
Pek muhibbdir Vâcid-i âlî-cenâba gönlümüz

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Râşid Beg sâlifü't-terceme Dıramalı Hasan Haydar Pâşâ'nın sulbünden Mısr-ı Kâhire'de bin iki yüz kırk altı târîhinde revnak-dih-i kehvâre-i vücûd olup sevâd u sefîdi fark u temyîze kesb-i iktidâr eyledikten sonra fünûn-ı idâre-i mülkiye vü sâireyi tahsîl eylemek sırasında iki yüz altmış târîhinde Mısır vâlisi esbak müteveffâ Mehmed Ali Pâşâ'nın bazı evlâd u ahfâdı ile berâber Fars cânibine sevk u i'zâm olunup dört-beş sene müddet ârâm u ikâmetle Kâhire-i mezbûreye hîn-i avdetinde çend mâh müddet meclis-i ahkâm-ı Mısriyye âzâlığında bulunarak iki yüz altmış yedi senesi evâhirinde Dersaâdet'e muvâsalat eyleyüp lisân-âşina olduğu münâsebetle terceme odası hulefâsı sınfına dâhil ve iki yüz altmış dokuz senesi uhdesine rütbe-i sâlise bi't-tevcîh mümtâz-ı akrân u emâsil olmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ından sekiz mâh makdem Erdek kâimmakâmlığına ve muahharen Gelibolu kâimmakâmlığına memûr ve ta'yîn kılınmıştır. Mûmâ-ileyh hâtır-şinâs bir şâir-i maârif-istinâs olup nümûne-i tab'ı olmak üzre lisân-ı Franseviyeye dâir dört cüzden ibâret bir kıt'a manzûmesi dahi vardır.

GAZEL

Nigeh itmez o perî hâl-i perîşânımıza
Nice rahm eyler acep dîde-i giryânımıza

Hazer it ey dil-i şeydâ o kemân-ebrûdan

Tîr-i müjgânı bütün kasd idiyor cânımıza

Felege virse tezelzül nola feryâdımız âh
Neler itdi sitemi sîne-i sûzânımıza

Sakın ey sûfi-i har bizleri ta‘yîb itme
Sebeb ol muğbeçedir çâk-ı girîbânımıza

Elem-i hecr ile Râşid yine pervâne gibi
Yanalım yakılalım şem‘-i şebistânımıza

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Râşid Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz kırk beş senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz altmış iki senesinde enderûn-ı hümâyûn agvâtı sınfina ilhâk olunmuş ve ile'l-an tahsîl-i maârif eylemekte bulunmuştur.

GAZEL

Da‘vet itdim yâr ile ağyâr gelsin gelmesin
Nîk u bed budur sözüm her bâr gelsin gelmesin

Şâdi vü gamla alışdı hâtır-ı âzâdemiz
Gönlüm ister istemez nâ-çâr gelsin gelmesin

Nev-bahâr ile hazân der-pey gelirler gülşene
Verd-i ahmer andelîb-i zâr gelsin gelmesin

Râh-ı aşk âsân gelir uşşâk vuslathânene
İsterem ağyâra hep düşvâr gelsin gelmesin

Tevemândır sûr ile şûrî bu dehrin Râifâ
Şevk ile hem-hâtıra hemvâr gelsin gelmesin

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Râif Beg ati't-terceme reîsülküttâb Ârif Efendi merhûmun mahdûmu olup evâil-i hâlinde birkaç mâh müddet mektûbî-i sadr-ı âli odasına müdâvemetle bi'l-âhire tarîk-i tedrîse dâhil ve bin iki yüz otuz beş senesi Üsküdar mevleviyyetine ve iki yüz kırk beş senesi Edirne mevleviyyetine ve iki yüz kırk dört ve elli yedi senelerinde iki defa Dârü'l-hilâfetü'l-âliye hükûmetine nâil olduktan sonra iki yüz elli dokuz senesi Anadolu sadâretinden ma‘zûl ve iki yüz altmış üç senesi hilâlinde dâr-ı bekâya menkûl olmuştur.

GAZEL

Sanma menşûr-ı hıred bâ-iffet u takvâ yürür
Bezm-i cemdir bunda hükm-i câm-ı gam fersâ yürür

Bîsütûnu zûr-ı Ferhâd eyledi sâil mesel
Himmet-i uşşâk olunca kûh-ı pâ bercâ yürür

İmtiyâz-ı sâbit u seyyâr mı müşkildir hayâl

Zann ider sekân-ı küştî sâhil-i deryâ yürür

Geçse de zemm-i rakîbi hoş geçer ta‘bîrde
Âşıkın hakkında zâlim âh bî-pervâ yürür

Tutdu şark u garbı ser-tâ-pâ sadâ-yı tal‘atı
Medhine ol mehveşin Râgıb degil dünyâ yürür

Nâzım-ı müşârün-ileyh sadr-ı esbak Mehmed Râgıb Pâşâ defterhâne-i âmire ketebesinden müteveffâ Şevki Efendi'nin mahdûmu olup unfuvân-i şebâbetinde bir müddet defterhâne-i âmireye müdâvemetle bin yüz otuz beş târîhinde Tiflis cânibine i‘zâm ve ba‘dehû itmâmü'l-memûriye kendisine Revân deftardarlığı ihsânıyla ikrâm olnup bi'l-âhire cânib-i Bağdâd'a azîmet ve Bağdâd vâlisi müteveffâ Ahmed Pâşâ'nın nâil-i iltifât-ı bî-gâyâtı olduğu hâlde yüz kırk iki târîhinde Dersaâdet'e avdet eyleyüp o esnâda mâliye ve cizye mansıblarına ve bir müddetden sonra derkâr olan cerbeze ve istidâdı îcâbınca mektûbî-i sadâret-penâhî memûriyetine ve yüz elli üç târîhinde mesned-i riyâset-i küttâba ve yüzelli yedi târîhinde bâ-rütbe-i vezâret Mısr-ı Kâhire eyâletine sâye-bahş-ı atıfet buyrularak beş sene mikdârı ol havâlide icrâ-yı ahkâm-ı cenâb-ı şehryârî eyledikten sonra:

Kelâl geldi tasarrufdan ümm-i dünyâyı
Yeter şu Kâhire'nin kahrı azm-ı Rûm idelim

beytini tanzîme himmet ve o münâsebetle eyâlet-i mezbûreden ma‘zûlen müfârakat eyleyüp Aydın eyâletine ve yüz altmış sekiz târîhinde Haleb-i şehbâ eyâletine sâye-endâz-ı ikbâl ve iki sene mürûrunda Şâm-ı şerîf eyâletine revnak-bahşâ-i kemâl olmuş iken cânib-i Dımışk'a azîmet itmeksizin makâm-ı sadâret-i uzmâya nakli tensîb-gerde-i cenâb-ı pâdişâhî buyrulmuş olmasıyla Dersaâdet'e bi'l-muvâsala asr-ı Sultân Mustafa Hân-ı Sâlis'te sihriyet-i şehryârî şerefine dâhi nâil olduğu hâlde altı buçuk sene müddet sadr-nişîn-i übbehet olduktan sonra rûh-ı mes‘ûdu sadr-güzîn-i Cennet ve nüsha-i kübrâ-yı vücûdu Lâleli câmi-i şerîfi civârında vâki ihyâ-gerdesi olan kütüphâne havlusunda şîrâze-bend-i rahmet olmuştur. Müşârün-ileyh seddü'l-vüzerâ ilkâbına revâ bir vezîr-i bî-hemtâ olup eser-i kalem-i muciz-rakâmı olarak Sefînetü'l-Ulûm isminde bir kıt‘a mecmûa-i güzîdesi ve fenn-i arûza dâir Tedkîk ve Tahkîk isimleri ile müsemmâ iki aded risâle-i pesendîdesi olduğundan maâda mürettep bir kıt‘a Dîvân-ı belâgat-ünvânı dahi vardır.

GAZEL

Kaçırma zevk-i saydı dipdiri bend itme fezâke
Hemân dem kandırıp bir zâğ vir ol tîğ-i çâlâke

Hezâr sûret görünse hâtıra mir'at-ı ümîdden
Nazar takrîbi teşhis iledir dûr-bîn-i idrâke

Aşupdur dil-fikâr-ı âşıka cümle teselliler
Nemek-rîz olma bir kat dahi dâğ-ı pür-elem-nâke

Vücûd virdiyse zâhid bu riyâ-yı hâsıl-ı ömre
İlişmez lâubâli böyle çöpçe nakş-ı hâşâke

Yüzün döndürme Râgıb gerdiş-i gerdûnda yohsa
Safâ-yı ârızîden geç keder virme dil-i pâke

Nâzım-ı müşârün-ileyh Şamlı Mehmed Râgıb Pâşâ Şâm-ı şerîf ruznamçecisi müteveffâ Hüseyin Beg'in mahdûmu olup Şâm-ı şerîfde bir mikdâr tahsîl-i ulûm-ı âliye eyledikten sonra Dersaâdet'e muvâsalat eyleyüp ibtidâ dîvân-ı hümâyûn kalemine ve ba'dehû mektûbî-i sadr-ı âli odasına bir müddet müdâvemetle bi'l-âhire müteveffâ Cezâr Ahmed Pâşâ'nın muhâlefâtı kabzına memûren mahrûsa-i Akka'ya azîmet ve tasviye-i umûr-ı memûriyetle Der-i âliye'ye avdetinden sonra baruthâne-i âmire emânetine mevsûl ve bir aralık sefâretle evvela Fransa ve ba'dehû İran taraflarına azîmet ve avdet birle sadâret-i uzmâ kethüdâlığı mesned-i celîlesine menkûl ve Cennet-mekân Sultân Mustafa Hân-ı Râbi hazretleri zamânında rütbe-i sâmiye-i vezârete nâiliyetle karîn-i memûl olmuş ise de ber-muktezâ-yı gerdîş-i çarh-ı devvâr ekser evkâtı menfâde-güzâr eyleyüp muahharen menfiyyen medîne-i Konya'da ikâmet eylemekte iken sinnîn-i ömrü hadd-i semân seb'îne yakîn olduğu hâlde bin iki yüz kırk dört senesi evâsıtında târik-i kisve-i hayât-ı müstear ve cenâb-ı monla hünkâr (aleyh-i rahmetü'l-Gaffâr) hazretleri türbe-i şerîfesi civârında dâhil-i mezâr olmuştur. Müşârün-ileyhin âlemde sayt-ı vezâretle şöhret u şânı olup hem-mahlas olduğu cihetle şi'rde sadr-ı esbâk Râgıb Pâşâ merhûmun isrine gitmek emelinde bulunmuş ise de mâniyü'z-zâmirini zâhire ihrâc idemeyüp bî-hûde tabîatını iz'âc eylemiştir.

GAZEL

Unudub âşıkını terk-i sivâ niyyetine
Dil-i ağyâra girer Beyt-i Hudâ niyyetine

Mushaf-ı aşk u muhabbetde çıkar âyet-i nûr
Kim tefâul ider ol mâhlikâ niyyetine

Zîr-i zülfünde ruh-ı yâre teveccüh ideriz
Müteheccid oluruz şimdi duha niyyetine

Devşiren meyve-i kâmını yemiş bu bâğın
Muz-ı ekdârını gül-nâr-ı safâ-niyyetine

Lutf umar yârdan ağyâr u rakîb u âşık
Aldanup zânnına yâ zahmına yâ niyyetine

Sarf ider ömrünü dünyâya iden girye vü âh
Mâlihülyâ yerine bâd-ı hevâ niyyetine

Vuslat-ı yâr içün ağyâra mudarrâ iderek
Zehr içer âşık-ı dil-hasta şifâ niyyetine

Bu gazel rû-yı sepiddir deyu fahriyye yazar
Râgıbâ bak kalemin bunda ene niyyetine

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Râgıb Efendi mahrûsa-i Burusa'da bin iki yüz yedi senesi hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîk-i tedrîse duhûl ile iki yüz elli iki senesi Dersaâdet'e hicret eyleyerek bi'l-âhire devriye mevâlisi silkine dâhil ve iki yüz altmış altı sâlinde be-tarîki'n-nakl Trabzon kazâsı mevleviyyetine ve muahharen Şâm-ı şerîf mevleviyyetine nâil olmuştur. Haylice eş'âr-ı belâgat-şiârı vardır.

KIT'A

Biter hâkinde tohm-ı aşkdan anın hezarân-ı gül
O sîne üzre kim bir dâğ-ı mihr-i mehlikâ kaldı

Yazılsın defter-i a'mâla bir bir cevr-i cângâhı
Mahall-i da'va ancak Râkımâ rûz-ı cezâ kaldı

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İbrâhim Râkım Efendi mahrûsa-i Burusa'da hâme-keş-i debistân-ı vücûd olup evkât u ezmânını tahsîl-i hüner u ma'rifete hasr u sarf ile ashâb-ı maâriften olarak mahrûsa-i mezbûrede vâki Ali Pâşâ câmi-i şerîfinin imâmı ve mahall-i mezkûr mahkemesinin ikinci kâtib-i benâmı olduğu hâlde güzârende-i eyyâm iken bin yüz altmış üç sâli hilâlinde gülşen-ârâ-yı bekâya hirâm eylemiştir. Mûmâ-ileyhin âsâr-ı kalemi şâyân-ı tahrîr u rakâmdır.

GAZEL-İ NÂ-TAMÂM

Terk eylemiş cihânı gönül yâhud itmemiş
Bâr-ı girân olur mu hiç abdâla keşkülü

Eş'âr-ı âbdâr-ı hakîkat-mealden
Her harfe dinse var yeri şeftâlu-yı hali

Pîrâne-ser gönül ser-i râh-ı mecâzden
Doğruldu gitdi rehber idindi tevekkülü

Her hoş zemîne meşk-i tetebbu'da Râkımâ
Kimdir mucîz olmaya devr-i teselsülü

Nâzım-ı müşârün-ileyh Mehmed Râkım Pâşâ defterdâr-ı şıkk-ı evvel İbrâhim Efendi'nin mahdûmu olup yoluyla kibâr asrına akrân ve nice nice menâsıb-ı celîleye bi'l-vüsûl muahharen bâ-rütbe-i sâmiye-i vezâret Mısr-ı Kâhire eyâleti uhdesine bi't-tevcîh kâmrân olduktan sonra Cidde'ye nakl ile "medet Râkım Muhammed Pâşâ" terkîbi müfâdınca bin yüz seksen üç târîhinde âzim-i Cennetü'l-me'vâ olmuştur.

GAZEL

Alınca âl-ı ruhsârın hayâle inceden ince
Süzüldü meclis-i meyde piyâle inceden ince

Safâ-yı sâid-i sîmîn-i dildârına mest oldum
Bu bir haldir ki gelmez kîl u kâla inceden ince

Sana yanığlığım dûd-ı siyahım ile zâhirken

Amân artık ne hâcet bu suâle inceden ince

Kalem kaşın siyeh zülfün ucundan çekdigim derde
İdem tertîb bir hoşça risâle inceden ince

Visâle yol bulup gitmek ne mümkün var iken ağyâr
Akarsın ey gönül semt-i muhâle inceden ince

Ben ol müstağrak-i bahr-ı gamım kim Kays ile Ferhâd
Yanımda idemez serd-i makâle inceden ince

Karârdı gözlerim tâb-ı ruhundan ey gözüm nûru
Gubâr-ı pâyın aldım iktihâle inceden ince

İdüp tanzîr-i nazm-ı Kâzım'ı Râkım bu vâdîde
Ayak bas sen de da'vâ-yı kemâle inceden ince

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Abdulazîz Râkım Beg Giridlizâde Mehmed Pâşâ birâderi Hasan Beg merhûmun sulbünden Dersaâdet'de bin iki yüz otuz beş senesi hilâlinde kadem-nihâde-i mehd-i vücûd olup unfuvân-i şebâbetinde Pâşâ-yı müşârün-ileyhin Silistre vâliliklerinde bir müddet mahrûsa-i Ruscuk'da ikâmet ve Dersaâdet'e avdetinden sonra iki yüz elli senesi şehr-i Ramazânında dîvân-ı hümâyûn kalemine müdâvemete mübâşeret ve birkaç sene zarfında kalem-i mezbûr dâhilinde vâki mühimme odasına nakl iderek mukaddemâ bâb-ı âli hâcesi Aynî Efendi merhûmdan ve muahharen Haleb kâdısı sâbık Şâkir Efendi'den ulûm-ı Arabiye ve fünûn-ı Fârisiyeyi tahsîle sarf-ı himmetle bidâyet-i Tanzîmat'dan evvelce tahrîr-i emlâk memûru maiyetiyle Gelibolu ve Tekfurdağı taraflarına azîmet ve ba'de hitâmü'l-memûriyye Der-i âliye'ye avdet eyleyüp bir müddetcik dahi oda-i mezbûra müdâvemetinden sonra hâcelik rütbe-i refîasını bi'l-ihrâz mühimmât-ı harbiye tahrîrât kitâbetine memûr ve iki yüz altmış dört senesi bâ-rütbe-i sâlise tophâne-i âmire mektûbu odası mümeyyizligine nakl ile mesrûr buyrulup iki yüz altmış altı senesi tophâne-i âmirede vâki meclis-i askerî başkitâbetine revnak-dih-i re'y u şuûr buyrulmuştur. Mûmâ-ileyh nazm u nesre kâdir bir şâir-i mâhir olup şi'r u inşâsı teslim-gerde-i münşiyân u şâirândır.

BEYT

Gören nûr-ı cemâlin yâ Celâleddin-i Mavlânâ
Okur ism-i celâlin yâ Celâleddin-i Mevlânâ

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Râmiz Efendi muhibbân-ı tarîkat-ı aliyye-i cenâb-ı Mevlânâ'dan olup ordu-yı hümâyûn dâhilinde seferber olduğu hâlde bin iki yüz iki târîhinde dâr-ı bekâya azm u sefer eylemiştir. "Hemân ayn-ı Muhammedle Ali'dir Şems u Mevlânâ" mûmâ-ileyhin bâlâda mestûr beyt-i latîfiyle enfâ-ı dâhil-i silk-i sütûr olan mısra-ı garrâsından başka âsârı manzûr-ı âcizî olmamıştır.

GAZEL

Urulursam nolur ey âfet-i tannâz sana
Harbe vü nîze sunar gamze-i gammâz sana

Merd-i meydân-ı cefâ şûh levendâne-edâ
Dil-rübâ fitne-i dünyâ dirisem az sana

Yine sürgün avına çıkdı meger gamzelerin
Sürüsüyle tutulur âşık-ı ser-bâz sana

Esb-i tâzı sola sağa sürerek elde cirîd
Rast geldi gönül ey şûh-ı çeb-endâz sana

Yürü var mürg-i dil-i zârını pek tut Râmiz
Yoksa sayda süzülür gamzesi gammâz sana

Nâzım-ı müşârün-ileyh Abdullah Râmiz Pâşâ muahharen Rusya ülkesine rübûde olan şehr-i Kırım'da pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup unfuvân-i tufûliyyetinde ki bin yüz seksen dokuz târîhlerinde şehr-i mezkûr ulemâsından pederleri Feyzullah Beg'in istishâbiyle Dersaâdet'e muvâsalat ve vâlidi mûmâ-ileyhin vefâtında dokuz yaşında bir tıfl-ı nâzende olduğu hâlde tahsîl-i ulûm-ı âliyeye sa'y u gayretle sekiz sene zarfında bâ-imtihân bir kıt'a tedrîs-i rüûs-ı hümâyûnuna nâil ve ol vecihle mümtâz-ı emâsil olarak bi'l-âhire niyâbet sûretiyle Kuds-ı şerîf cânibine azîmet ve birkaç sene mürûrunda Dersaâdet'e avdetle bir sene müddet dahi Mahmûd Pâşâ-yı Velî câmi-i şerîfi havlusunda vâki mahkemede niyâbet eyledikten sonra iki yüz on üç târîhinde uhdesine ordu-yı hümâyûn kâdılığı bi't-tevcîh Mısr-ı Kâhire cânibine âzim u râhi ve o esnâda bâ-rütbe-i hâcegâni küçük ruznamçe memûriyetine ve ba'dehû Kâhire-i mezbûre rûznâmçeciligi hizmetine nâiliyetle müftehir ve mübâhî olmuş ise de ol arâzinin âb u havâsiyle imtizâc idemediginden bir sene müddetde Dersaâdet'e avdet eyleyüp humbarahâne ve hendesehâne nezâretleri inzimâmiyle metrûk başmuhâsebe mansıbı bi'l-itâ o aralık ordu-yı hümâyûn dahîlinde bulunmak üzre Şumnu cânibine i'zâm u isrâ olunup iki yüz yirmi iki senesi Sultân Selîm Hân-ı Sâlis hazretleri hakkında zuhûr iden hal'-i müte'assirü'l-men'in vukûunda cezîre-i Kavala'ya nefy u iclâsı muktezâ-yı irâde-i seniyye-i şehen-şâhiden bulunmuş olmasıyla menfâsına azîmet itmek üzre Filibe nâm kasabaya muvâsalatında Alemdâr Mustafa Pâşâ'nın kethüdâsı ve müşârün-ileyhin hem-pâsı olan Köse Kethüdâ kendisini mübâşiri yedinden rehâ ve müşârün-ileyh Mustafa Pâşâ tarafına ba's u isrâ itmekle müşârün-ileyh dahi bi'l-istishâb Dersaâdet'e dahme-endâz-ı şitâb ile Cennet-mekân Sultân Mahmûd Hân-ı Sâni hazretlerinin târîh-i cülûs-ı meymenet-menûs-ı şâhâneleri olan iki yüz yirmi üç sâlinde Mustafa Pâşâ-yı ma'rûf sadâret-i uzmâ mesned-i celîlesine ik'âd ve mütercim-i müşârün-ileyh dahi bâ-rütbe-i sâmiye-i vezâret-i Rûmeli eyâletiyle mesrûrü'l-fuâd buyrulup sadr-ı müşârün-ileyh herbir umûr u husûsunda kendisini yâr-ı gayyûr ittihâz eylemiş olduğundan diyâr-ı baîdeye azîmetini tecvîz itmiyerek on sekiz gün mürûrunda kapûdân-ı deryâ memûriyet-i behiyyesini kendiye tevcîh u i'tâ itdirüp filike-süvâr-ı maksad-ı aksâ olmuş iken gürûh-ı mekrûh-ı mülgâ tekrâr icrâ-yı âyîn-i zorba ve bâb-ı âliyi muhâsara ile enva-ı evza-ı nâ-becâ itmiş olduklarından sadr-ı müşârün-ileyh çâr-nâ-çâr kendisini zîr-i mahzende ihrâk-ı bi'n-nâr ve o sûretle def'-i fesâd u hasâr eyledigînde kapûdân-ı müşârün-ileyh dahi tarafdarlığı münâsebeti ve kendisine olan muhabbet u sadâkati iktizâsınca deryâ-yı gayreti cûş u hurûşa gelerek gürûh-ı mekrûh-ı merkûmeden ahz-ı sâr eylerim hülyâsıyla Halîc-i dâr-ı saltanatü's-seniyyeden birkaç kıt'a sefâyin-i nusret-berâhini Galata pîşgâhına sevk u ihrâc eyleyüp Pâşâkapısı ve Ağakapısı câniblerine birkaç top endaht ile birtakım fukarâ ve zuefâyı tahvîf u iz'âc eyledikten sonra artık Dersaâdet'e ârâmı kendisine mevris-i âlâm olacağından gûyende-i eynelmefer olduğu hâlde mahrûsa-i Ruscuk'a nakl u güzer eyleyüp refîk-i şefîki

olan merkûm Köse Kethüdâ'nın hânesine dehâletle imrâr-ı şâm u seher itmekte oldukları hengâmda idâmına dâir hakkında fermân-ı celâdet-ünvân-ı pâdişâhî şeref-sünûh buyrulduğu resîde-i gûş-ı hûşları olur olmaz kethüdâ-yı merkûm ile bi'l-ittifak hem-civâr-ı kadîmi olan Rusya memleketine firâr ve iki sene mikdârı ol cânibde ârâm u karâr ile bazı tarafdan hakkında şefâat u iltimâs vukûuna mebnî iki yüz yirmi altı senesi afv u ıtlâkı karîn-i müsâade-i şehryârî buyrulmuş olmağla bulunduğu mahallden hareket ve ordu-yı hümâyûn cânibine azîmet itmek sırasında kat'-ı merâhil ve tayy-ı menâzil ile dört saat mesâfe mahâle vürûdunda sadr-ı esbak müteveffâ Hurşid Pâşâ cânibinden güzergâhı olan tarîkin iki tarafına birçok asker ikâme olunmuş olmasıyla müşârün-ileyh hintev-suvâr olduğu hâlde mezkûr tarîkten güzâr eyledigi esnâda üzerine tarafeynden beş-on aded tüfenk atılarak üç aded kurşun vücûduna isâbetle mecrûh olup derhal teslîm-i rûh itmiştir. Mahall-i mezkûr civârında vâki Karayalısı'ndan çend nefer müslimîn na'ş-ı hûn-nakşını bi'l-istishâb Yergügi Kal'ası hâricinde defîn-i zir-i türâb eylemiş oldukları mervîdir. Müşârün-ileyh tarîkat-ı aliyye-i Mevlevîyyeye mensûb bir hünerdân-ı rengîn-üslûb olup nazm u inşâsı selîs u hûb vâki olmuştur.

GAZEL

Meğâzî pîşe-hân Abdulmecîdi hazret-i Allah
Ezelde eylemiş Osmâniyânın şâh-ı mümtâzı

Cihâda azm u niyyet eyledikde fisebilillah
Mesûbât-ı gazâ-yı bedrin oldu bî-şek enbâzı

Guzât-ı mü'minîn azm eyleyüp bir cuma gün rezme
İrişdi çarha dek top u tüfengin ra'd u âvâzı

O cuma ittifâkı dindi gâzi şâh-ı zî-şâna
Müyesser oldu bu fazlın o şâhenşâha ihrâzı

Duâya başla ey hâme idüp tayy-ı suhan zîrâ
Bu yolda iltizâm elzemdir itmek silk-i îcâzı

Recâi bende bir abd-i zelîl-i pâdişâhîdir
Sürûrundan ana lâzımdır itmek hüccet ibrâzı

Anı isbât içün yazıldı cevherdâr bir târîh
İmâmü'l-müslimîn içün dinildi nasr ile gâzi

Nâzım-ı müşârün-ileyh Mehmed Recâî Efendi mâliye hazînesi dâhilinde vâki ishâm muhâsebesi idâresinde bulunan maden kalem-i ser-halîfesi El-hâc Hâfız Ahmed Efendi merhûmun sulbünden bin iki yüz on sekiz târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup evâil-i hâlinde bir müddet kalem-i mezbûra ve ba'dehû dîvân-ı hümâyûn kalemine ve muahharen metrûk defterdâr mektûpçusu odasına devâm eyledikten sonra iki yüz kırk sekiz târîhinde ser-asker bulunan Halîl Refet Pâşâ'nın dîvân kitâbeti hizmetine memûriyeti bi'l-icrâ ol vecihle güzârende-i subh u mesâ iken teslim-gerde-i havâss u a'vâm olan kitâbet u inşâsı iktizâsınca iki yüz elli sekiz senesi âmedî odası hulefâsı sınfına dâhil ve sâlifü't-terceme vak'a-nüvîs Es'ad Efendi'nin vukû-ı vefâtiyle iki yüz altmış dört senesi vak'a-nüvîslik

memûriyeti uhdesine ihâle kılınarak kendisine rütbe-i ûlâ sınf-ı sânisi bili‘tâ mümtâz-ı emâsil buyrulup iki yüz altmış beş senesinde ol nusha-i kübrâ ve ol dibâçe-i kitâbet-i ilm u zekâ takvimhâne-i âmire nezâretine revnak-efzâ olmuş ve iki yüz altmış dokuz senesi evâsıtında nezâret-i merkûme ile memûriyet-i mezkûreden infisâli vukû bulmuş ve iş bu tezkire-i âcizânemizin tab‘ından dört-beş mâh makdem meclis-i maârif azâsı sınfına ilhâk olunmuştur. Müşârûn-ileyh maârif-i külliye vü cüziyeye âşinâ ve fenn-i inşâda misl u nazîri nâdir u nâ-peydâ olan zevât-ı sütûde-sıfatdan olup kendisinin hutût-ı mütenevviada kemâl-i mahâreti ve fünûn-ı şettâda dahi hakkı üzre miknet u kudreti olduğu vâreste-i kayd u işârettir. Bazı mahâl-i mübârekede vâki pûşîde-i şerîflerin ekserisi masnû-ı destgâh-ı himmet u sanatı olduğundan başka kitâbe-i rengîn ve kıtâat-ı dil-nişînleri dahi âsâr-ı kalemi olduğu ma‘lûm-ı sigâr u kibârdır. Eş‘ârını ketm u ihfâ eylediginden bâlâda muharrer olan târîhinden başka eş‘ârına dest-res olunamamıştır.

GAZEL

Debîr-i sun‘ kim tevki-i ebrûsun ezel yazdı
Berât-ı hüsnünün dîvânı ser-satrın güzel yazdı

Zuhûr-ı hatt-ı reyhânîye ta‘likiyle vaslin yâr
Cevâb-ı rik‘asın ehl-i niyâzın tahamül yazdı

Derûnum kırmadan şâhım sakın defter-nüvîs-i aşk
Yerine Kays u Ferhâd’ın beni ni‘melbedel yazdı

Sülüs hatla Utarid resmin itsin tâk-ı gerdûna
Ki kilk-i şîvezâ-yı Rahmi böyle bir gazel yazdı

Nâzım-ı mûmâ-ilyeh Abdurrahman Rahmî Efendi şehriyyü’l-asl olup metrûk rûznamçe kalemine bir müddet müdâvemet ve iki yüz otuz yedi târîhinde cânib-i Hicâz’a azîmet eyleyüp Mısr-ı Kâhire’de dâr-ı bekâya nakl u rihlet eylemiştir.

GAZEL

Seyr it o mâhı mihr-i felek söylerim sana
Hüsn-i perîyle reşk-i melek söylerim sana

Uşşâka hatt-ı ârızıdır ders-i imtihân
Hâl-ı lebin çü nokta-i şek söylerim sana

Eyler ayân ayâr-ı mecâz u hakîkati
Hatt-ı bütân-ı aşka mehekk söylerim sana

Nerm olmuyor sirişt-i bütân sûz-ı âh ile
Fulâd u seng-dil daha pek söylerim sana

Emsem diyu hemîşe leb-i yâri Rahmiyâ
Çekdiklerim göreydin emek söylerim sana

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Kırımî Rahmî Efendi muahharen Rusya memâlikine rübûde olmuş olan cezîre-i Kırım'da çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup nakdîne-i himmetini iktisâb-ı cevâhir-i maârife sarf u harc ile dürer-i ilm u hüneri gencîne-i kuvve-i ilmiyyesine cem' u derc iderek muahharen Dersaâdet'e bi'l-muvâsala tersâne-i âmirede vâki kurşun mahzeni kitâbetine memûr ve ta'yîn olunduktan sonra bin yüz altmış târîhlerinde sefâretle İran cânibine sevk u i'zâm olunmuş olan Hâcı Ahmed Pâşâ'nın mektûpçuluğu hizmetiyle cânib-i İran'a azîmet ve bir kaç sene zarfında Dersaâdet'e avdet eyleyüp bin yüz altmış dört senesi hilâlinde mat'ûnen irtihâl-ı dâr-ı âhiret eylemiştir. Mûmâ-ileyhin Üsküdar'dan memleket-i Hemedân'a varınca esnâ-yı râhda vâki medâyin u kasabât u Karaduhan ve menâzil-i sâirenin esâmi vü aralarında vâki mesâfe ve saatı mübeyyen ve o aralık vukûyafte olan bazı keyfiyâtı mutazammın birkaç cüzü şâmil bir aded Sefâret-nâmesi ve haylice eş'âr-ı letâfet-allâmesi vardır.

TÂRİH

Suyun buldu bu çeşme cûd-ı İbrâhim Pâşâ'dan

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Hâce Rahmî Efendi Sultân Selîm Hân-ı Sâlis hazretleri asrı ulemâsından olup bin iki yüz yirmi üç sali hilâlinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. "Hâce Rahmî eyledi dehre vedâ" târîh-i garrâsını Şeyhülislâm Ârif Hikmet Begefendi nazm u inşâd buyurmuşlardır. Mütercim mûmâ-ileyhin bâlâda muharrer târîh mısraından başka eş'ârına dest-res olunamamıştır.

KIT'A

Hemân ol mâha bir ruhsat-dih-i zevk-i visâl olsun
Bana ey şûh-ı zâlim itdigin kat kat helâl olsun

Bir ateş-pâredir çün tıfl-ı dil benden ırâğ olsun
Sarây-ı pâdişâh-ı aşka virdim bir çerâğ olsun

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Abdurrahman Rahmî Efendi Dersaâdet'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tezkire-i evvel memûriyetinde iken bin yüz kırk târîhinde âzim-i dâr-ı naîm olmuştur. Terceme-i ahvâli Sâlim Efendi Tezkiresi'nde dahi mevcûd u mukayyeddir.

GAZEL

Bir dil ki hâk-ı fahr-ı Resûlden cilâ alır
Mihr-i cihân-nümâ o gönülden ziyâ alır

Hikmet ne olduğun maraz-ı aşkda anlayan
Lokman olur o cümle giyahdan devâ alır

Kâf-ı gönülde tâir-i aşk olsa lâne-sâz
Bahr-ı muhît-i ilm-i ledünden gıdâ alır

Yağdırsa ebr-i âh-ı seher eşk-i hasreti
Feyz-i visâlden çemen-i dil nemâ alır

Mısr-ı vücûda mâlik olursa azîz-i aşk
Âşık o demde Yûsuf-ı cândan bahâ alır

Sûrâh-ı kalb-i âşıka ayb itme zâhidâ
Revzen olursa dârda günden ziyâ alır

Maksûd sanma kâle-i aşka revâc yok
Kâlâ-yı tâzedir anı arz it Resâ alır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mustafa Resâ Efendi sevâhil-i nehr-i Tuna'da vâki mahrûsa-i Ruscuk'da bin iki yüz on beş senesi hilâlinde işbu âlem-i işbâha resîde olup yirmi sene müddet tahsîl-i ilm u ma'rifete sa'y u gayretle muahharen meslek-i küttâba dâhil olarak vüzerâdan bazılarının dîvân kitâbeti ve bazılarının dahi kethüdâlık hizmetinde bulunduğu hâlde hudâvendigâr-ı sâbık Cennet-mekân Sultân Mahmûd Hân-ı Sâni hazretleri asrında silk-i hâcegâniye insilâkla mümtâz-ı akrân u emâsil olduktan sonra bir müddet dahi memâlik-i mahrûsada geşt u güzâr eyleyüp iki yüz altmış beş senesinde Dersaâdet'e nakl u hicret eylemiştir. Mûmâ-ileyh ulûm-ı âliyede mahâreti zâhir bir şâir olup haylice eş'ârı ve Kasîde-i Bürde'ye Türkî ibâre ile matbû bir tahmîsi dahi vardır.

GAZEL

Hele ehl-i taassub bâdenin germiyyetin bilmez
Humâr-âlûde-i subh olmayan keyfiyyetin bilmez

Görüp mihrâb-ı ebrûsun ider arz-ı ubûdiyyet
Güzel idrâk ider fehmi velîkin niyyetin bilmez

Düşürdü rûzgâr elbet libâsın menzil-i hâke
Yine pervâzı ulvidir hümâ süfliyyetin bilmez

Yakar pervâne kendin tâ olunca nâil-i vuslat
Ne hâletdir ki bî-çâre yine mahviyyetin bilmez

Resîmâ tînet-i merdüm hemîşe müstaiddir bil
Küşâde bâb-ı himmet hep velî ehliyyetin bilmez

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Ahmed Resîmâ Efendi mahmiye-i Üsküdar'da tennûre-bend-i hân-kah-ı vücûd olup tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye intisâb iderek bin yüz doksan sekiz târîhlerinde Yenişehir-i Fenâr'da vâki Mevlevîhâne'nin meşîhatine vüsûl ile şem'-i âmâli ziyâmend-i husûl olmuş iken bazı avârız-ı sûriye sebebiyle Dersaâdet'e nakl u ricat eyleyüp hânesinde gûşe-gîr-i uzlet olduğu hâlde bin iki yüz on sekiz târîhinde dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyh bir şâir-i hoş-reftâr olup eş'ârı şâyân-ı tahrîr u tezkârdır.

GAZEL

Ittırâd üzre degil ise de çarhın güzeri
Yine bir hâl ile tekdîr ider ehl-i hüneri

Kayd-ı efkâr idemez dağdağa-i câh u emel

Bezm-i tefvîzde olan ârif-i sırr-ı kaderi

Ehl-i dâniş sitem-i dehr ile pâ-mâl olmaz
Görse Mecnûn bile hâk üzre bırakmaz güheri

Cânib-i hakka giden tîr-i duâ-yı ihlâs
Getirir bezm-i İlahîden icâbet haberi

Dağıdıp zülfünü bîdâr ider ol şûhu sabâ
Şeb-i târik-i gamın elbet olur bir seheri

Himmeti nâil-i maksûd ider âli tab'ı
Zannı mikdârı alır feyz-i Hudâ'dan eseri

Bî-ivazdır kerem-i hazret-i bâri Rüşdü
Şâh olur mûra eger olsa inâyet nazarı

Nâzım-ı müşârün-ileyh kâimmakâm-ı esbak Mehmed Rüşdü Pâşâ medîne-i Erzurum'da ulemâdan bir zât-ı sütûde-sıfâtın sulbünden kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup evkât u ezmânını tahsîl-i maârif u kemâlâta hasr u sarf ile fenn-i kitâbetde tahsîl-i meleke eyleyerek evâil-i hâlinde mektûpçuluk hizmetiyle bazı vüzerânın maiyetlerinde bir müddet imrâr-ı vakt u saat eyleyüp muahharen İnâbe vâlisi Ferruh Ali Pâşâ'ya kâtib-i dîvân ve müşârün-ileyhin iltimâsiyle dâhil-i sınf-ı hâcegân olduktan sonra Dersaâdet'e bi'l-muvâsala kapûdân-ı deryâ Cezâyirli Hasan Pâşâ merhûmun dîvân kitâbetine memûr ve müşârün-ileyhin vefâtından sonra Dersaâdetçe bazı mansıblara nâiliyetle mesrûr buyrulup devr-i Selîm Hânî'de Mısır cânibine sevk olunan ordu-yı hümâyûnun nüzûl emânetinde biraz müddet imrâr-ı vakt iderek o esnâlarda bazı vüzerânın kapu kethüdâlıklarına ve bir aralık Selanik mübâyaa-i mîriyyesine ve ba'dehû ma'hûd yeniçeri efendiligi ta'bîr olunan memûriyete ve biraz vakt mürûrunda metrûk bâş muhâsebe hâceliğine ve daha sonra câh-ı nişancılık mansıbına vukû-ı memûriyetiyle bin iki yüz yirmi dört senesi Sofya nezâretine memûr ve iki yüz yirmi yedi senesi şehr-i Ramazânında bâ-rütbe-i vezâret rikâb-ı hümâyûn kâimmakâmlığı mesned-i refîine revnak-bahş-ı sürûr u hubûr buyrulmuş ve cerbeze-i zâtiye vü dirâyet-i külliyesi iktizâsınca nice nice hüsn-ı hizmete muvaffakiyetinden başka Bahçekapısı hâricinde vâki makarr-ı fesde olan Melekgirmez nâm mahallin dahi gürûh-ı mekrûh-ı mülgâdan tahlîs u tathiriyle ibâdetgâh-ı müslimîn olmasına muvaffak olmuş iken on sekiz mâh zarfında makâm-ı kâimmakâmîden mehcûr ve Gelibolu'da ikâmete memûr kılınıp bi'l-âhire uhdesine Silistre ve Vodin eyâletleri ve iki yüz otuz beş senesi İnebahtı ve müteâkıben Bosna eyâleti bi't-tevcîh müddet-i kalîle zarfında ber-vech-i ikâmet İskeçe nâm mahalle azîmet birle iki yüz otuz altı senesinde Ankara ve Kangırı sancakları kendisine ihâle ve o hengâmda Sofya muhâfazasına dahi memûriyeti irâde buyrulmuş olduğundan Sofya'ya muvâsalatının on beşinci günü sinnîn-i ömrü yetmiş iki adedine yetmiş olması takribiyle füstah-serâ-yı ukbâya azm u rihlet eylemiştir. Müşârün-ileyh tarîkat-ı aliyye-i Nakşibendiyyeye mensûb bir vezîr-i pesendîde-üslûb olup nazm u inşâsı makbûl ve mergûbdur.

GAZEL

Gitdi hasretile koyup yalnız ol mâh beni
Bu güne saklar imiş hazret-i Allah beni

Sana vuslat mutaassir bana sabr itme muhâl
Anarım ağlayarak gâh seni gâh beni

Müteferrik olup eczâ-yı vücûdum sensiz
Ar ider itmege sâyem dahi hem-râh beni

Korkum oldur şerer-i ateş ile döne döne
Çıkarır göklere bu âh-ı sehergâh beni

Rüşdüyâ mâtem ile hüzn-ı mücessem oldum
Göricek fark idemez Ayni-i âgâh beni

Nâzım-ı mûmâ-ileyh El-hâc Veliyüddin Rüşdü Efendi cânib-i Anadolu'da vâki nâm kasabada kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup Dersaâdet'e bi'l-muvâsala bir müddet ikâmetden sonra bin iki yüz elli bir senesi sefâretle İran cânibine i'zâm kılınmış olan sudûr-ı izâmdan sâlifü't-terceme nakîbü'l-eşrâf Mehmed Es'ad Efendi'nin kitâbet hizmetine memûren cânib-i mezkûra azîmet ve hitâm-ı memûriyetle Dersaâdet'e avdet eyleyüp bi'l-âhire hâcelik rütbe-i mu'teberesini bi'l-ihrâz beyne'l-emâsil mümtâz u ser-efrâz olmuşken iki yüz elli sekiz senesi hilâlinde "mekân tutdu Veliyüddin Efendi kurb-ı sübhanda" târîhi nâtık olduğu vecihle âzim-i kurbgâh-ı Rabb-i bî-enbâz olmuştur. Mûmâ-ileyh kudemâ-yı şu'arâ-yı zamândan olup eş'âr u güftârı şâirâne vü âşıkâne vâki olmuştur.

GAZEL

Pirâmen-i şem'-i ruhuna ben dolaşırdım
Yanmaklığa ateş-gedenizde yaraşırdım

Gül rûyuna bülbül gibi efganlara düşdü
Gülzâr-ı visâlinde senin aklı şaşırdım

Âh sâhil-i vuslat nerede kaldı der iken
Deryâ-yı muhitden gemiyi işte aşırdım

Ben mest-i mey-i meykede-i ehl-i harâbım
Âb-ı tarabı şîşe-i surhumda taşırdım

Rüşdü ne belâdır acaba aşk eseri var
Bulsam idi bir hâkim-i hâzık yanaşırdım

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Celîl Rüşdü Efendi mahrûsa-i Selanik'de mütevattın tâife-i meçhûleden mütevellid olup Dersaâdet'e muvâsalatla tahsîl-i ulûm-ı âliye ve tekmîl-i nüsah-ı ilmiyye eyledikten sonra Mahmûd Pâşâ câmi-i şerîfi civârında bir bâb mektûpçu dükkânı güşâd ile imrâr-ı subh u mesâ eylemekte iken bin iki yüz altmış dört senesi hilâlinde âzim-i dâr-ı bekâ olmuştur. Mûmâ-ileyhin bî-meal u ma'ni haylice eş'ârı vardır.

GAZEL

Bâğ-ı hüsnün seyr için gelmiş degil dîdâre hâl

Pâsbân olmuş meger ruhsâr-ı yâre kara hâl

Pek tehî-dest sanma vech-i yâra nâzır olduğun
Vâkıf olmuş gülşen-i hüsnündeki esrâra hâl

Zîr-i fesden tarh idüp arş itdi fesli askeri
Oldu ser-asker-i cünûd hazret-i hünkâra hâl

Târ-ı zülf-i yârdan rû gösterüp âşıkların
Âkibet başdan çıkardı eyledi âvâre hâl

Yek cihet olmuş dil-i uşşâkı nâlân itmede
Gamze-i hûn-rîz-i dilber kâtil-i gaddâre hâl

Hayli kuşbazlıklar itmiş mürg-i dil sayd itmede
Dâne dökmüş dâm kurmuş kâkül-i ruhsâre hâl

Hâle hâlim arz idüp bildim o hâlin hâlini
O da yanmış ben gibi bir âşık-ı bî-çâre hâl

Ben sanırdım bir harâmîzâde hâlı meks ider
Genc-i hüsn üzre mütelsimmiş meger dildâre hâl

Kevn yüzünde Rüşdü-i dil-sûza gün göstermeyüp
İtdi İçilden fesâd u fitneler mekkâre hâl

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Rüşdü Efendi Tekke sancağında vâki Barla nâm kasabada bin iki yüz altı senesi pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz on dokuz senesi Dersaâdet'e muvâsalat ve bir müddet yağlıkçılık ticâretiyle me'lûf olarak bir aralık Rûmeli kuzâtı silkine dehâletle birkaç menâsıb-ı kazâya nâil olduktan sonra terk-i ticâret eyleyüp hânesinde ikâmetle Ahyolu kazâsından ma'zûlen müterakkıb-ı nasb-ı digerdir. Mûmâ-ileyhin âsârından olmak üzre Hâl-i Huyûl" isminde bir aded baytar-nâmesi vardır.

GAZEL

Birdir safâ-yı vasl safâ bir degilse de
Birdir cefâ-yı hecr cefâ bir degilse de

Bâlâ vezîri bir görürüm fart-ı neşveden
Birdir gözümde arz u semâ bir degilse de

Birleşdi reng-i zülf ü binâgûş nazrada
Birdir bana sabâh u mesâ bir degilse de

Bî-mâr-ı aşkım istemem asla ilâc-ı derd
Birdir yanımda derd u devâ bir degilse de

Rüşdü sünuh-şinâs bilir tarz u şîvesin

Birdir edâ-yı şi‘r edâ bir degilse de

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şirvânîzâde Mehmed Rüşdü Efendi ulemâ-yı mütebahhirînden ve tarîkat-ı aliyye-i Nakşibendiyye meşâyih-i güzîninden Şirvânî Şeyh İsmâil Sirâcüddin Efendi merhûmun sulbünden medîne-i Amasya’da bin iki yüz kırk beş sâli hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup pederi müma-ileyhden tahsîl-i ulûm-ı âliye ve tekmîl-i nüsah-ı ilmiyye eylemiş olduğu hâlde iki yüz altmış yedi senesi Dersaâdet’e muvâsalat ve bir müddet Sultân Bâyezid-i Velî (aleyh-i rahmetü’l-Celî) hazretleri câmi-i şerîfinde neşr-i ulûm-ı âliye ile imrâr-ı vakt u saat eyledikten sonra mezkûr Amasya kazâsı muaccilat nezâreti kendiye bi’l-ihâle mahall-i mezkûra azîmet eyelemiştir. Mûmâ-ileyhin fazl u irfânı müstağni-i ta‘rîf u beyândır.

GAZEL

Görünen kendi zâtındır bu sırrı söyler âyîne
Bu yüzden seyr-i vech-i hüsn-ı yâri gözler âyîne

Temâşâ-yı rûh-ı dildâr içün dîvâra yaslanmış
Anınçün rûz u şeb ayrılmayüp da bekler âyîne

Cemâlin zevkini bilmez hayâl-i yâri hiç görmez
Bakıp da kendini seçmez o merdüm neyler âyîne

Mücellâ eyleyen mir’ât-ı kalbin sırr-ı vahdetle
Görür bir vechile herşeyde bin âlemler âyîne

Cenâb-ı mürşid-i pâkin gubâr-ı pâyını Rüşdü
Gözünde dâima bak tûtiya var eyler âyîne

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hüseyin Hüsnü Rüşdü Efendi ecille-i devlet-i âliyeden mâliye meclisi reîsi İsmâil Efendi’nin sulbünden Dersaâdet’de bin iki yüz otuz beş senesi şehr-i Muharreminde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup temyîz-i nîk u bed ve tefrîk-i ezel u ebed sıralarına sinni resîde oldukda tahsîl-i ilm u ma‘rifete sa‘y u gayret ve iki yüz kırk dokuz senesi mektûbî-i vekâlet-penâhî odasına müdâvemete mübâşeretle iki yüz elli bir senesi vukû bulan sûr-ı hümâyûnda hâcelik rütbe-i refîasını bi’l-ihrâz iki yüz altmış bir senesi meclis-i vâlâ nezâreti dâhilinde vâki tahrîrât-ı sâmiye odasına nakl-ı memûriyet eylemiştir. Mûmâ-ileyh mensûb-ı tarîkat bir zât-ı sütûde-haslet olup kendisinin te’lîfâta dâir çend aded âsârı ve hakîkata müteallik bir mikdâr güftârı vardır.

GAZEL

Şahâne tavr-ı cihânın gedâların gördük
Gedâya gıbta ider pâdişâların gördük

Yine çıkar sonu hamyâze-i humâr-ı gama
Bu meclisin mey-i halet-fezâların gördük

Derûnu başladı hindûlar ile yağmaya
O Çînî kâküle meylin hıtâların gördük

Şikestegi-i dile çâre-sâz olur sanma
Tabîb-i tesliyetin mûmiyâların gördük

Yine mukaddere vâbestedir husûl-ı merâm
Sahîfe-i talebin biz duâların gördük

Atâsı kâma delîl-i serâb-ı hırmândır
Kibâr-ı asrımızın çok atâların gördük

Pesend-i tab‘-ı Reşîdâ’ya gerçi kim dehrin
Hezâr şâir-i sihir-âzmâların gördük

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Çeşmîzâde vak‘a-nüvîs Mustafa Reşîd Efendi Dersaâdet’de çehre-nümâ-yı çeşm-i vücûd olup tarîk-i tedrîse duhûl ile bir müddet vak‘a-nüvîslik hizmetinde bulunduğu hâlde imrâr-ı vakt u saat eyledikten sonra târîh; “Reşîd-i Çeşmîzâde ide me’vâyı mekân amin” târîhi nâtık olduğu vechile bin yüz seksen bir senesi hilâlinde âzim-i dâr-ı me’vâ olmuştur. Mûmâ-ileyhin bir mikdâr eş‘ârı vardır.

GAZEL

Yâri tenhâda bulup ifşâ-yı râz itmek de güç
Halk içinde ol mehe arz-ı niyâz itmek de güç

Çile-i aşka tahammül eylemek emr-i asîr
Tîr-i cevr-i dil-rübâdan ihtirâz itmek de güç

Çeşm-i mestin süzerek bin dürlü nâz îcâd ider
Her nigâhın birbirinden imtiyâz itmek de güç

Kıble-i hâcât-ı dil mihrâb-ı ebrûsundadır
Bu cihetle âşıka terk-i namaz itmek de güç

Derd-i aşka sabr u tâkat hayli müşkil ey Reşîd
Gerçi terk-i nâzenîn-i dil-nevâz itmek de güç

Nâzım-ı müşârün-ileyh Tatarcıkzâde Ahmed Reşîd Efendi sudûr-ı izâmdan Abdullah Efendi merhûmun mahdûmu olup tarîk-i tedrîse duhûl ile bin iki yüz on altı senesi Kuds-ı şerîf mevleviyyetine nâil olarak iki yüz otuz yedi senesi Anadolu sadâretine ve kırk bir senesi nekâbet-i mesned-i celîlesine ve bir sene mürûrunda Rûmeli sadâretine revnak-bahş-ı fazl u kemâl buyrulup iki yüz elli beş senesi şehr-i Şa‘bânında azm-i gülzâr-ı cinân eylemiştir. Mûmâ-ileyhin müsvedde olarak dîvânçe olacak mikdâr eş‘ârı vadır.

GAZEL

Bahs idermiş eşk-i çeşmimle sabâh akşam su
Korkaram kim eyleye dolab idüp ilzâm su

Berki itmiş gamzede zehr-âb ile âmîhte

Tîğ-i ateşbârına virmiş o hûn-âşâm su

Geh riyâzet geh rasad geh seyr-i eflâk itmege
Geh sahâb u geh bün-i çahda olur kem-nâm su

Meyli bir Leylî-i hüsne akmış ol dîvânenin
Ayn-ı Mecnûn deşt u sahrâda gezer sersâm su

Cüst-cû itmektedir bir serv-i dil-cû kaddı kim
Geşt ider her su çemende eylemez ârâm su

Sen de gerdişden rehâ bulmazsın ey çarh-ı felek
Çeşm-i terden böyle hasretle akar mâdâm su

Meyve-i nazmım Reşîdâ âbdâr olsa nola
Bâğ-ı tab'a virdi bir destûr-ı ebr in'âm su

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Reşîd Efendi Şehr-i Ayıntab'ın hânedânından ve asrının suhan-şinâsânından olup fenn-i inşâda mahâret-i kâmilesi bulunması cihetiyle Bağdâd vâlisi esbak ati't-terceme Ali Rızâ Pâşâ merhûmun cânib-i Bağdâd'a azîmetlerinden mektûpçuluk hizmetiyle mahall-i mezkûra azîmet ve bin iki yüz kırk dokuz târîhlerinde dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyhin bir kıt'a Dîvânı olduğu rivâyet kılınmıştır.

GAZEL

Hasta-i nâtıkaya rûh-fezâdır hâmem
Zât-ı İsa gibi i'câz-nümâdır hâmem

Reşha-i feyzine erbâb-ı fesâhat teşne
Gûyiyâ çeşme-i ilhâm-ı Hudâdır hâmem

Oldu icrâ-yı suhan itmege zerrîn mizâb
Kâ'be-i ma'nîye asılsa sezâdır hâmem

Sırr-ı şahen-şeh-i endişeye konsa yeri var
Evc-i a'lâ-yı maârifde hümâdır hâmem

Bî-muhâba reh-i na-refteye gitsem de ne var
Kahr-ı hasm eylemege elde asâdır hâmem

Neyşeker mi acaba mısr-ı ma'ânide Reşîd
Bak halâvet-dih-i tab'-ı büleğâdır hâmem

Nâzım-ı müşârün-ileyh sadr-ı esbak Mustafa Reşîd Pâşâ Hâkân-ı saîd Sultân Bâyezid tâbe serâh be-rahmetü'l-Melîkü'l-Mecîd hazretleri evkâf-ı şerîfleri ruznamçecisi merhûm ve mağfurünleh Mustafa Efendi nâm zât-ı huceste-sıfâtın matla-ı neyyir-i saâdet olan sulb-i pâkinden bin iki yüz on altı senesi şehr-i Şevvâlü'l-mükerremenin on altıncı günü misâl-i mihr-i enver âfâk-ı şühûda nûr u fer virüp sînnleri temyîz-i beyâz u sevâd ve tefrîk-i noksân u

ziyâd derecesine vâsıl oldukda rehberî-i baht-ı hudâdâd ve irşâd-ı istidâd-ı mâder-zâd ile tahsîl-i mâye-i maârife gûşiş u işbah u emsâl arasında icrâ-yı hüsn-i muâşerete verziş eyleyerek

تواضع هرکه دارد سرفراز است   بروی او در اقبال باز است

meal-i hikmet-i iştimâlini pişe vü celb kılup kühân u muhânı nekâve-i endişe edinmekle mektûbî-i sadr-ı âli odasına rehîn-i hüsn-i kabûl u da'vet olarak nefs-i nefislerinde merkûz olan kemâl-i rüşd ü zekâ i'tilâ-yı kadr u mertebelerine reh-nümâ olmağla az vaktde beyne'l-akrân müşârün-bi'l-benân olup gars itdikleri nihâl-ı sa'y u himmetleri karîn-i neşv u nemâ ve bi'l-âhire bir şeceretün tayyibetün asluha sâbit u ferğuha fi's-semâ olacağı rû-nüma olduğuna mebnî kırk iki senesinde serzede-i vukû olan Rusya seferinde ordu-yı hümâyûn maiyetinde bulundukları hâlde bi'l-istihkâk silk-i ile'l-hedy-i hulefâya iltihak itmiş ve orada amedcilik vekâleti makâmında bulunarak haylice müddet sarf-ı himmetle sa'yleri meşkûr ve hizmetleri memdûh u mebrûr olduğu hâlde Edirne mükâlemesi meclisi ser-kitâbetini dahi îfâ ile Dersaâdet'e avdet ve kırk altı senesinde Pertev Pâşâ merhûmun memûren Mısır'a azîmetinde bâ-irâde-i seniyye müşarün-ileyhe mürâfakat ve bade'l-insirâf be-tekrâr âmedçilik vekâletiyle icrâ-yı hüsn-i memûriyet eyleyüp bu müddetlerde ehliyet u liyâkatleriyle meşamm-ı zamâna muattar u kümeyt-i hâme-i küheylî nijâdları muzmârr fesâhat u belâgatda mertebe-çâlâk ve sebük-reftâr olduğu cilveger olarak "vela temeddunne li'l-ulya minke yeden hatta tekule leke'l-ulya hat yedek" me'vâsına mutâbık olmak üzre uluvv-i şânları zât-ı mekârim-nişânlarını da'vet itmekle "kıldı Hakk Mîr Reşîd'i sâl-i nevde âmedî" târîh-i menkûtu hesabınca bin iki yüz kırk yedi senesi şehr-i Muharremü'l-harâmının üçüncü salı günü âmedî-i dîvân-ı hümâyûn mesned-i refîine bi'l-asâle sâye-i sây-ı ihtirâm olmuşlardır. Kırk sekiz senesi şehr-i Rebîü'l-evvelinde sadr-ı azam bulunan merhûm Reşid Pâşâ'yı Dersaâdet'e da'vet-i memûriyetle Üsküb'e azîmet ve sene-i mezkûre şehr-i Şa'bân-ı şerîfinde tophâne-i âmire müşîri bulunan Halîl Rif'at Pâşâ memûriyetle Mısır'a giderken bâ-irâde-i seniyye müşârün-ileyh dahi refâkat eyleyüp kırk dokuz senesinde Mısırlı İbrâhim Pâşâ'ya bazı tebligât icrâsıçün memûren Kütahya'ya isrâ ve elli senesinde âmedçilik mansıb-ı refîi üzerlerinde olduğu hâlde orta elçilik ünvâniyle Paris sefâret-i seniyyesine memûriyetleri icrâ buyrularak biraz zamân orada ârâm u ikâmetden sonra me'zûnen ve muvakkaten Dersaâdet'e bi'l-vüsûl elli bir senesinde büyük elçilik ünvâniyle sâniyen Paris sefâret-i seniyyesine mevsûl buyrulup elli iki senesinde oradan Londra sefâret-i seniyyesine nakl u tahvîl ile îfâ-yı hizmet-i sefâret itmekte iken sene-i merkûme şehr-i Şa'bân-ı şerîfinin on dokuzuncu pazarertesi günü nezâret-i celîle-i hâriciye müsteşârlığına revnak-efken-i ikbâl ve elli üç senesi şehr-i Rebîü'l-evvelinin altıncı cuma günü uhde-i bâhirü'l-istihallerine rütbe-i sâmiye-i müşîrî tevcîhiyle makâm-ı nezâret-i celîle-i hâriciyeye sâye-endâz-ı übbehet u iclâl olup sene-i mezkûre şehr-i Zilkaidesinin ikinci günü vezâret ve pâşâlık ünvânı ihsâniyle nezâret-i uhdelerinde olduğu hâlde üçüncü kere Paris sefâret-i seniyyesine memûr buyrulmuş ise de muahharen azîmetleri teehhür idüp elli dört senesi şehr-i Cemâziye'l-evvelinin on altıncı salı günü kezâlik nezâret-i uhdelerinde bulunduğu hâlde muvakkaten Londra sefâret-i seniyyesine memûriyetleri rû-nümâ olup elli beş senesi Rebiü'l-ahirinin on dokuzuncu pazartesi günü şeref-vukû bulan cülûs-ı hümâyûnu müteâkıben Dersaâdet'e avdet ve yine nezâret-i hâriciyede pertev-endâz-ı sâha-i übbehet olarak sene-i mezkûre Şa'bân-ı şerîfinin yirmi altıncı pazar günü Gülhâne'de kıraat buyurdukları hatt-ı hümâyûn-ı adâlet-merhun hazret-i şâhâne mûcibince Tanzîmât-ı hayriyye usûl-ı ma'delet-şümûlünün icrâ-yı mevadd-ı esâsiyesi ve Mısır meselesinin hall u tesviyyesi hitâmından sonra yani elli yedi senesi şehr-i Saferinin altıncı pazartesi günü nezâret-i hâriciyeden infisâl ile sene-i merkûme Cemâziye'l-evvelinin yirmi altıncı salı günü râbian Paris sefâret-i seniyyesine memûriyetleri zuhûr iderek elli sekiz senesi Zilkaidesinin on

dördüncü günü sefâret-i mezkûreden fekk-i râbıta-i ittisal ile Dersaâdet'e avdet idüp elli dokuz senesi şehr-i Rebîü'l-ahirenin on yedinci çarşamba günü Edirne vâliligine memûriyetleri vukû bulmuş ise de inhirâf-ı mizâcları bu memûriyetden afvlerini câlib olarak sene-i mezbûre şehr-i Şevvâl-i şerîfenin yirmi birinci pazartesi günü hamisen Paris sefâret-i seniyyesine ta'yîn buyrulmuş. Altmış bir senesi şehr-i Şevvâl-i şerîfenin yirmi ikinci perşembe günü sâniyen nezâret-i hâriciyeye revnak-tırâz-ı ittisâl olarak Dersaâdet'e avdetle ol makâm-ı âli-zât mâhirü'l-mealîleri mukârenetiyle münşerif u mütelâlî olduğu hâlde ahzu'l-kavs bâr-ı bahâ sırrı zuhûr iderek iki yüz altmış iki senesi şehr-i Şevvâlü'l-mükerreminin yedinci pazartesi günü beytü'ş-şeref hurşîd-i iclâl ve intihâ-yı merâtib-i ikbâl u iclâl olan makâm-ı sadâret-i uzmâ ve mertebe-i vekâlet-i kübrâya şa'şa'a-nisâr-ı şân u şeref-i bî-hemâl buyrulmuş ve altmış dört senesi şehr-i Cemâziye'l-evvelinin yirmi dördüncü perşembe günü makâm-ı sadâretden müfârakatları rû-nümâ ve sene-i mezbûre şehr-i Receb-i şerîfin yirmi üçüncü pazar günü meclis-i âliye memûriyet-i celîlesine ruh-bahşâ ve yine sene-i merkûme şehr-i Ramazân-ı mağfiret-feyzânının on üçüncü cumartesi günü sâniyen makâm-ı vekâlet-i kübrâda fermân-fermâ olup altmış sekiz senesi şehr-i Rebîü'l-âhirenin dördüncü pazartesi günü vukûa gelen infisâlden iki gün sonra yani şehr-i mezbûrun altıncı çarşamba günü meclis-i vâlâ riyâsetine memûr buyrularak kırk bir gün zarfında ki sene-i mezbûre şehr-i Cemâziye'l-evvelinin on beşinci cumartesi günü "yine oldu vekîl-i mutlak Fâiz Reşîd Pâşâ" târîhi nâtık olduğu vecihle makâm-ı vekâlet-ıtlak likâ-yı sa'd iltifâ-yı dâverâneleriyle sâlisen müceddeden işrâk-ı istihkâk olup sene-i mezkûre şehr-i Şevvâlinin on dokuzuncu perşembe günü yine müfârakat-ı makâm ile devlethânelerinde istirahât u ârâm üzre oldukları hâlde devlet-i âliye ile Rusya devleti beyninde ser-nümâ-yı zuhûr olan mesele-i ma'lûmanın ibtidâlarında yani altmış dokuz senesi şehr-i Şa'bân-ı şerîfin altıncı cuma günü sâlisen makâm-ı nezâret-i hâriciye cevher-i yektâ-yı zât-ı memdûhu's-sıfatlarıyla ez sırr-ı nev kesb-i envâr-ı mefharet itmiştir.

KIT'A

زنا ثبات فلک در امان حق باشد   زها و ثبات قران در عنایت قرآن
فلک مساعد اقبال یار و بخت معین   تنش درست و امیدش روا و حکم روان

nâzır-ı muallimeser-i müşârün-ileyh eslâf-ı izâmına fâik ve adl u rahmet ve icrâ-yı ahkâm-ı hakkâniyet ve kemâl-i zekâ vü fıtnat ve nihâyet-i dirâyet ile dillerde dâir ve her lisanda mesel-i sâir olduğu misillü "leyse minellahi bi-mustenkir en yecme'e'l-âlem fi vahid" meal-i dil-ârâsıyla vasf u sitâyişe sezâ vü lâyıkdır. Şu rütbe ki cûd u ihsânı Hâtem'in nâmını tayy itmiş ve cevdet-i fikr u endîşesi Aristo ve Eflatun'u deryâ-yı hicâhice bırakmıştır. Ve hanedanlıkta dahi ana bir sâbıka vü mevcûdeyi sebkat idüp besât-ı nimetleri bây u gedâya meftûhdur. Fenn-i inşâda muvaffak oldukları evvelîn-i derece-i mahâret-i seniyyelerine kıyâs ile hâce-i cihân henüz mektebe gitmekte olan tıfl-ı ebcedhân u sehmü's-saâde-i bera'a-i belâgatları te'sîrinden Okçuzâde verâ-yı hisâr-ı ihtifâya girizândır dinmek ve Yûsuf Nâbî bî-mâye vü nâdân mesâbesine ve Nergisî ile Veysî dahi bâğ-ı hünerde pejmûrde bir şükûfe sırasına konulmak revâ vü şâyândır.

سزد که کاتب دیوانسرای خلد کشد
سواد نسخهٔ آن بر بیاض دیدهٔ حور

medîhasınca memdûh u müsellem-âlim olan eser-i hâme-i müşkîn-allameleri temâşasına muvaffak olanlara göre siyâhî-i zülf-i hûbân ve surhî-i ruhsâr-ı mahbûbândan ferâgat olunmak emr-i tabîidir. Eş'âr-ı letâfet-beyânları dürc-i dürer-i maâni olup lafz-ı selîs ve ta'bîr-i nefîs ile bî-misl u bî-bedel ve şâyeste-i darbü'l-meseldir: "masduka-i ve inne mine'ş-şi'ri le-hikme"

olarak nihâyet merâtib-i icâzı hâiz ve şu‘arâ-yı asrın derece-i fesâhat u belâgatlarını mâ-beyne’l-arz ves’s-emâ mütecâviz olmuştur. Ve küll-i yevm-i rü’yet-i mesâlih-i mühimmeden maâda geceleri dahi mütâlaa-i umûr-ı memûreleriyle şâhid-i siyeh-çerde-i hâb u huzûr rû dîde-i (?) iştigallerinden mehcûr olduğu ma‘lûm-ı siğâr u kibârdır. Huzûr-ı feyz-mevfurlarına vâsıl olanlar nâil oldukları nevâziş-i ihsâ nümâyişlerinden dünyâ vü mâfihâyı unutmakda olup aczmende-i kân u bî-çâregân haklarında merhamet ve şefkat ve meded-res ve inâyet-i âliyyeleri ise cümle indinde müsellem u zâhir ve bu keyfiyyet dâima ve müstemirren avn u inâyet-i hazret-i müteâli câlib idügi müncelî ve bâhirdir. İkiyüz elli beş târîhinde Tanzîmât-ı hayriyyenin vaz‘ u te’sîs ve Mısır meselesi gibi bir ukde-i müşkilenin ve muahharen dahi Yunan ve memleketin ve mülteci meseleleri misillü birer emr-i cesîmin ve daha nice nice misâl-ı zülf-i siyehkâr ukde-bend-i efkâr olan umûr-ı müşkilenin benân-ı re’y-i zerrîn isâbet-karînleriyle rehîn-i inhilâl olması sitâyiş-i zât-ı fehâmet-simatlarına bir kat daha âlemi mecbûr eylemiştir. Velhâsıl vücûd-ı mes‘ûd-ı âlileri merhamet u fetânet-i mücessime olup her husûsda eslaf-ı izâmını sâbık ve hâme-i acz-i beyân her ne dereceye kadar evsaf-ı celîlelerin beyâna kudret-cünbân olsa lâyık olduğundan bir bendesin tahrîr ile ihtiyâr-ı ihtisâr kılınmıştır: “Lâ zâle mahrûsen bi-ayni inâyeti’l-melîki’l-müteâl ve me’nûsen bi-enisi’d-devleti ve’l-ikbâl fî külli hâl”

GAZEL

Tarîk-i Nakşibendi ehlinin feyzi Hudâ’dandır
Oların nisbeti cümle Resül-i müçtebâdandır

Ebûbekr u Ali’dir bu tarîkin şâh u serdârı
Şüyûh-ı hâcegânî hep kibâr u evliyâdandır

Bu yolda ittiba-ı sünnet oldu bâis-i vuslat
Cemî-i bid‘atı terk itme bunda ihtidâdandır

Azîmetler ameller işleyüp ruhsatdan el çekmek
Bu yolda sâlike böyle sülûk itme revâdandır

Tarîk-i cezbedir bunda irer tiz menzile sâlik
Ki bunda sâlikin seyri tarîk-i ihtifâdandır

Devâm-ı zikr ile saht oldu Nakşibendiler kârı
Anın çün bunların feyzi hemân kalbe cilâdandır

Tarîk-i Nakşibendin cilası âsândurur sanma
Bu yolda cân fidâ itmek şurût-ı ibtidâdandır

Reşîdâ gel hazer kıl dil uzatma Nakşibend’e sen
Yakîn bil kim olara ta‘n idenler eşkiyâdandır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Reşîd Efendi mûsile-i Süleymâniye rütbesini ihrâz ile Mehmed Pâşâ medresesi müderrisi iken bin iki yüz on sekiz senesi irtihâl-ı dâr-ı bekâ itmiş olan Nevşehirli Süleymân Efendi’nin sulbünden Dersaâdet’de Cennet-mekân Sultân Ahmed Hân hazretleri câmi-i şerîfi civârında vâki Nahlbend mahallesinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup sinni tefrîk-i surh u sefîde resîde oldukda Erzincanî Müftüzâde Mehmed Sâdık

Efendi'nin tilmizânından Hâfız Mustafa Efendi'den ilm-i sarfdan bida' ile şerh-i akâyidden olan ve ilm bahsine ve üstâdı mûmâ-ileyhin cânib-i Hicâz'a azîmetinde Konevî mukarrer Es-seyid Hüseyin Efendi'den muhtasar müntehâya kadar tahsîl ile tekmîl-i nüsah-ı ilmiyye eyledikten sonra iki yüz otuz iki senesi Zeynelabidin Efendi merhûmun meşîhati hengâmda bâ-imtihân tarîk-i tedrîse duhûl iderek Mahmûd Pâşâ mahkemesi ve ba'dehû Dârü'l-hilâfetü'l-âliye hükûmeti dâhilinde vâki bâb-ı niyâbetî mukayyedliği hizmetinde bir müddet istihdâm olunup iki sene müddet Ahi Çelebi mahkemesi niyâbetinde ve yirmi dört sene müddet dahi Dâvud Pâşâ mahkemesi niyâbetinde bulunduğu hâlde dâmen-i kanâati ve husûsiyle tarîk-i istikâmeti elden bırakmayarak edâ-yı hizmet-i şerîat eyleyüp "Yâ Rabbi bize berâber bulunup himmet ider mi" mısraını gûyâ olarak imrâr-ı subh u mesâ itmekte iken iki yüz altmış beş senesi Kuds-ı şerîf mevleviyyetine nâil olmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ından makdemce ki mesned-ârây-ı meşîhat-ı İslâmiye Mehmed Ârif Efendi-i vâlâ-pâyenin âvân-ı meşîhatlerinde ve Ömer Ağazâde Muhammed Tevfik Beg'in Rûmeli sadâretine nakilleri esnâda müşârün-ileyhümaya olan tereddüd ve taalluku münâsebetiyle mâliye hazînesi dâhilinde vâki beytü'l-mâl kassamlığı memûriyeti kendüye tevcîh ve ihâle buyrulmuştur. Mûmâ-ileyh evâil-i hâlinde tarîk-i aliyye-i Nakşibendiyye meşâyih-i izâmından Kaşgarî El-hâc Abdullah Nidâyî Efendi merhûmdan ahz-ı yed-i inâbet itmiş ve bidâyetinden nihâyetine kadar Mesnevî-hân El-hâc Hüsameddin Efendi'nin halka-i ders u ifâdesine devâm ile ifâde-i nekâhet-i Mesnevî ve idâre-i rumûzât-ı ma'nevî eylemek şerefine dahi me'zûniyet u mazhariyet hâsıl eylemiştir ve el-hâsıl kendisi ulûm-ı zâhire vü bâtınaya vâkıf bir zât-ı ârif olup Keşkül-i (?) Sâfiye Alel-Vâridâtü's-Sa'diyetü'l-Vâfiye isminde bir kıt'a şerh-i mu'teberi ve Füyûzâtü'l-Hubbiye Ala's-Salavâtü'l-Müşeyşiyye isminde diğer bir eseri olduğundan başka Sâfî mahlasıyla dahi tarîkata dâir bir mikdâr güftâr-ı hakîkat-nisârı vardır.

GAZEL-İ NA-TAMAM

Müptelâ oldum bu gün bir dilber-i ra'nâya ben
Kalmayup sabra mecâlim olmuşum bî-vâye ben

Şîve vü reftârı hoş çok dilbere meyl eyledim
Düşmedim âlemde böyle âfet-i yektâya ben

Herkesi bir gûne taltîf eyleyüp memnûn ider
Bende oldum bî-irâde ol yüzü hüsnâya ben

Bahr-ı ummân-ı muhabbet içre gavvâs olmuşum
Dalmamış idim Reşîdâ böyle bir deryâya ben

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Reşîd Efendi Akşehir nâm şehr-i cesîmde bin iki yüz yirmi dokuz senesi hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz elli iki sâlinde Dersaâdet'e muvâsalatla Şehzâde câmi-i şerîfi civârında vâki İbrâhim Pâşâ medresesinde hücre-güzîn-i ikâmet olduğu hâlde İmamzâde Efendi merhûmdan tahsîl-i ulûm-ı âliye ve tekmîl-i nüsah-ı ilmiyye eyledikten sonra bi'l-istihkâk bir kıt'a müderrislik rüûs-ı hümâyûnuna nâil ve iki yüz altmış üç senesi mekteb-i maârif-i adliye ve muahhren Sultân Bâyezid-i Velî tâbe serâh hazretleri câmi-i şerîfi cünbünde vâki mekteb-i rüşdiye şâkirdânı hâceligine memûren mümtâz-ı emâsil olmuştur. Mûmâ-ileyh akrân u emsâline, hem-sinn u hem-sâline fâik bir fâzıl-ı muhakkik olup ile'l-an neşr-i ulûm-ı âliye ile me'lûf ve meşgûldur.

GAZEL

Diyâr-ı dilde bana hem-zebân bulunmadı hiç
Lisân-ı aşkı bilir tercemân bulunmadı hiç

Semend-i şevki sibâk eylemek ne mümkündür
Ana bu arsada bir hem-inân bulunmadı hiç

Bu reh-güzâr-ı tevekkülde şehr-i irşâda
Asâ-yı pir olacak bir cüvân bulunmadı hiç

Yamân bildigimi yahşi anladım şimdi
Özümden özge cihânda yamân bulunmadı hiç

Bu kârhâne-i gabrâda hâce-i emele
Kumaş arz idecek bir dükkân bulunmadı hiç

Hümây-ı tab'-ı bülend-i Rızâ'ya şâyeste
Bu mürgzârda bir âşiyân bulunmadı hiç

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Neccârzâde Şeyh Mustafa Rızâ Efendi Dersaâdet'de bin doksan târîhinde pâ-nihâde-i hân-kah-ı vücûd olup evâil-i hâlinde tahsîl-i ulûm-ı âliye ve tekmîl-i nüsah-ı ilmiyye eyleyerek bin yüz yirmi üç târîhinde tarîkat-ı aliyye-i Nakşibendiyyeye sülûk ile bi'l-âhire kasaba-i Beşiktaş'ta kâin ismine mensûb olan dergâha post-nişîn-i irşâd buyrulup otuz sene müddet seccâde-güzîn-i feyz u ikâmet olduğu hâlde imrâr-ı vakt u saat eyleyüp yüz elli dokuz târîhinde hitâb-ı irciiye tâbi ve ol vecihle makâm-ı asliyesine râci olarak cesed-i şerîfi dergâh-ı şerîf-i mezkûr hatırasında defîn-i hâk-ı ıtr-nâk olmuştur. Mûmâ-ileyh ashâb-ı keşf u kerâmetden olup Muhtasarü'l-Vâlâyâ nâm kitâb-ı nefîse Türkçe bir kıt'a terceme-i rengînü'l-hicesi ve na't-ı şerîfe-i cenâb-ı risâlet-penâhîye dâir bir aded matbû u masnû Dîvân-ı belâgat-ünvânı vardır.

GAZEL

Neş'e-yâb olmadı sâki dil-i âvâre dahi
Teşnedir bûs-ı leb-i sâğar-ı serşâra dahi

Senin üftâde-i cevr u sitemin olmuş iken
Âh u zâr eylemesin mi dil-i bî-çâre dahi

Nigeh-i tîrine amac olalı cism-i nizâr
Açtın ey sîm-tenim sîneme sad pâre dahi

Âb u tâb-ı ruh-ı rengînine müstağrak olur
Meh u hûrşîd u felek sâbit u seyyâre dahi

Bu nev-âsârı Rızâ vird-i zebân eyleyerek
Sebt ider şermile mecmûa-i eş'âra dahi

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Rızâ Efendi kethüdâ-yı sadr-ı âli esbak Küçük Râşid Efendi merhûmun mahdûmu olup müddet-i medîde mektûbî-i vekâlet-penâhî odasına müdâvemetle rütbe-i hâcegâniyi ihrâz eyleyüp muahharen dîvân kitâbeti memûriyetiyle medîne-i Konya'ya azîmet ve ol havâlide azm-ı gülzâr-ı Cennet eylemiştir.

GAZEL

Kalem alırsam elime idüp hitâb-ı suhan
Didi ki eyle sözün cem' idüp kitâb-ı suhan

Kilîd-i kenz-i maâniye hâmedir miftah
Hudâ-yı fâtih ider bize feth-i bâb-ı suhan

İden derûnunu gencîne-i maârif-i Hak
Olur muhabbet-i pîrânile kâm-yâb-ı suhan

Şükür iderdi tefekkür iderse ma'nâda
Şeb-i mezâmine vardı hayâl-i hâb-ı suhan

Gönülle pâdişeh-i aşka intisâb ideli
Yeter Rızâ yerini buldu bu nisâb-ı suhan

Nâzım-ı müşârün-ileyh Ali Rızâ Beg sadr-ı esbak Hekimoğlu Ali Pâşâ merhûmun hafîdi olup tarîk-i feyz-refîk-i tedrîse dâhil ve bin iki yüz on altı senesi Üsküdar mevleviyyetine ve iki yüz yirmi dört senesi Burusa mevleviyyetine ve iki yüz kırk üç senesi Anadolu sadâretine nâil olduktan sonra iki yüz elli üç senesi hilâlinde hülûl-ı ecel mev'ûdiyle irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir.

GAZEL

Âmed u reft-i hayâl-i vuslatın ey serv-kadd
Körfez-i deryâ gibi sînemde eyler cezr u med

Halka halka pâyine gördüm dolaşmış gîsular
Beste-habl-ı vuslata re's-i ezel pâ-yı ebed

Tâb-ı nezzâre ne mümkün pertev-i ruhsârına
Âfi-tâb-ı hüsnün itmiş menzilin burc-ı esed

Hürmetinden mey düşer gâhi ayağa düşmede
Gelmede bintü'l-ineb tâ devr-i Cem'den yed-be-yed

Kat'i hüccet eylemez tebriye-i hüsne hatın
Mushaf-ı rûyunda buldum ben Rızâ'ya yüz sened

Nâzım-ı müşârün-ileyh Ali Rızâ Pâşâ Trabzon sancağı dâhilinde kâin bir karye-i sağîrede kadem-nihâde-i mehd-i vücûd olup evâil-i hâlinde bir müddet akreb-i akribâsından olan Nâzır Ahmed Pâşâ merhûmun devatdârlık ve mühürdârlık misillu hizmetlerinde bulunduktan sonra bir aralık Manisa müstemlegine ve ba'dehû İzmir gümrükçülügüne ve bir

müddetden sonra Melemen voyvodalığına memûr ve ta'yîn buyrularak bin iki yüz kırk dört senesi uhdesine istabl-ı âmire müdürlügü pâye-i mu'teberesi bi't-tevcîh Haleb-i şehbâ kâimmakâmlığına ve bir sene mürûrunda bâ-rütbe-i vezâret Haleb eyâletine ve iki yüz kırk altı târîhinde Bağdâd vâlisi bulunan Dâvud Pâşâ'nın bazı mertebe mugayyir-i rızâ-yı âli vukûa gelen harekât-ı nâ-becâsından dolayı müşârün-ileyhin Bağdâd eyâletinden ihrâciyle eyâlet-i merkûmeye mensûbiyeti husûsî şeref-sünûh u sudûr buyrulan irâde-i aliyye muktezâsı münifinden bulunmuş olmasına mebnî Bağdâd cânibine azîmet ve sâye-i kudret-vâye-i cenâb-ı cihânbânîde müddet-i kalîle zarfında vâli-i müşârün-ileyhi bi'l-ahz der-i bâr-ı şevket-karâr-ı mülûkâneye isâle hüsn-i muvaffakatiyle eyâlet-i merkûmeye sâye-endâz-ı mecd-i vâbeste ve iki yüz elli yedi senesi Şâm-ı şerîf eyâletine şeref-bahşâ-yı şân u şöhret buyrulup iki yüz altmış bir senesi hilâlinde eyâlet-i merkûmeden infisâlini müteâkiben âzim-i dâr-ı bekâ ve meşâm-ı Cennet-meşâmda defîn-i hâk-i ıtr-nâk olan Bilâl-ı Habeşî (râdiye anhü'l-Bâri) hazretlerinin türbe-i felek-mertebeleri kurbunda muntazır-ı rahmet-i Hudâ olmuştur. Müşârün-ileyh mânend-i Hâtem bir vezîr-i sâhib-kerem olup eş'âr-ı belâgat-şiârı beyne'ş-şu'arâ müstahsen u müsellem olduğu müstağni-i tahrîr u rakamdır.

GAZEL

Melce-i ehl-i muhabbetdir külah-ı Mevlevî
Sakf-ı bünyân-ı hakîkatdir külah-ı Mevlevî

Bir gün elbette konar başa hümây-ı feyz-i aşk
Lâne-i anka-yı devletdir külah-ı Mevlevî

Zîr-i tâkında bulur mihrâb-ı aşkı ehl-i hâl
Kubbe-i eyvân-ı himmetdir külah-ı Mevlevî

Tez-bâd-ı mâsivâdan lem'a-i şem'-i dili
Hıfz içün fânûs-ı vahdettir külah-ı Mevlevî

Rûzedârân-ı Rızâ'ya matbah-ı hünkârda
Kâse-i iftâr-ı vuslatdir külâh-ı Mevlevî

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ali Rızâ Efendi bin iki yüz otuz bir senesi hilâlinde mahrûsa-i Burusa'da zînet-efzâ-yı kehvâre-i vücûd olup nakdîne-i himmetini iktisâb-ı gevher-i ma'rifete sarf eyleyerek meâric-i maârife urûc u suûd ile "gevher âguş-ı ma'denden dûr olur kıymetlenir" mısraı müfadınca iki yüz elli sâlinde ol gevher-i yegâne-i bahr-ı nezâket gencîne-i kadr u rıf'at olan Dârü'l-hilâfetü'l-âliye'ye nakl u hicret ve o hengâmda mektûbî-i sadr-ı âli odasına vaz'-ı kalemdân-ı himmet eyleyüp elli üç senesi hâcelik rütbesini bi'l-ihrâz bir sene mürûrunda oda-ı mezkûr sınf-ı ûlâ hulefâsı silkine dâhil ve o esnâda râbia rütbesine dahi nâil olduktan sonra sene-i markûme hilâlinde müceddeden bâb-ı ser-askeriye mektûpçuluk ünvâniyle memûr u ta'yîn buyrulup ilm-i inşâda derkâr olan mahâreti iktizâsınca iki yüz elli dokuz senesi rütbe-i ûlâ sınf-ı sânisiyle mâbeyn-i hümâyûn-ı mülûkâne kitâbeti memûriyet-i behiyyesine ve iki yüz altmış altı senesi rütbe-i mezkûrenin sınf-ı ûlâyla evkâf-ı hümâyûn nezâret-i celîlesine ve bir sene tamâmında defter emânetine hâme-keş-i âtıfet buyrularak iki yüz altmış dokuz senesi meclis-i vâlâ azâsı sınfına ilhâk olunmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ından makdemce meclis-i mezkûr memûriyeti uhdesinde olmak üzre bâ-rütbe-i bâlâ Anadolu ordu-yı hümâyûnu müsteşârlığı memûriyet-i behiyyesine

revnak-bahşâ buyrulup yedi-sekiz mâh mürûrunda Dersaâdet'e avdet eylemiştir. Müşârün-ileyh fenn-i inşâda bi'l-benân bir zât-ı zî-şân olup şi'r ile adem-i tevağuluna binâen eş'ârı bir kaç gazelden ibâretdir.

GAZEL

İşret-âbâd olduğu çün dâima dünyâ evi
Gösterir câm-ı hilâlîveş felek mâh-ı nevi

Mihr-i bahtım olalı burc-ı kesâfetde nihân
Şeb-çerâğ-ı âhımın âfâkı tutmuş pertevi

Gonce-i ruhsârını ol nev-nihâl-i işvenin
Beslemiş reng-i tebessümle bahâr-ı ma'nevî

Garka-i girdâb-ı hayret olmadıkça âşıkân
Hân-kah-ı aşkda dönmez o şûh-ı Mevlevî

Neşve-yâb oldu Rızâ tab'-ı suhan-perdâzımız
Olacak âlemde erbâb-ı kemâlin peyrevi

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Rızâ ser-bevvâbin-i dergâh-ı âlide İsmâil Ağa nâm bir zâtın sulbünden Edirne eyâleti dâhilinde kâin Burgaz nâm kasabada bin iki yüz kırk yedi senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup Dersaâdet'e bi'l-muvâsala mekteb-i maârif-i adliyede bir mikdâr tahsîl-i maârif eyledikten sonra mâliye mektûpçusu odası hulefâsı ve muahharen meclis-i muhâsebe-i mâliye ketebesi silkine ilhâk olunmuştur.

GAZEL

Merdüm-i çeşmim dem-â-dem kendüye tâpûdadır
Her cihetle dil hevâ-yı gayriden âsûdedir

Oldu mişkât-ı zuhûrum zâtıma misbâh-ı nûr
Nârı nûr iden hidâyet kâsesi peymûdedir

Evveli yok âhiri yok lemyelüddür zâtı hû
Kulhuvellahu ehad şânı anı fermûdedir

Lâ-yezâlîdir sıfâten ismine Allah didim
Zât-ı lemyuled şühûdu aynile meşhûdedir

Aynile ayn oluben ol aynı a'yânda görüp
Lâ ile illâyı virdim ayna mülküm hûdadır

Mülk olaldan hû bana dil gayra itmez iltifât
Lâ-mekân u bî-sadâ bî-harf-i güft u gûdadır

Halka-i zikrinde eylerken hevâ-yı hây u hû
Buldu söz aynın sözümde dil bekâ-âlûdedir

Utlubu’l-ilme velev bi’s-sîn’i tasdik eyleyen
İlme gâyet virmeyüp hemvâre cust u cûdadır

Zâhidâ sanman salât erkânıdır şekl-i rükû
Bu sırât-ı çâr-pâda kalmanız bî-hûdedir

Va‘bud emri çün sana hatti’l-yakîni remz ider
Kâmetin dâl itme zîrâ festekim fermûdedir

Hâcem ârifdir bu sırra şimdi Ra‘nâ gönlümüz
Ahsen-i takvîm üzre bir kad-i dil-cûdadır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mustafa Ra‘nâ Efendi Rûmeli’de kâin Nevrekop nâm kasabada neşv u nemâ bularak evâil-i hâlinde kitâbet hizmetiyle Dırama nam kasabada bir müddet ikâmet ve muahharen Mısr-ı Kâhire cânibine azîmet eyleyüp bir çok vakt ruznamçe kaleminde kitâbet eyledikten sonra hânesinde gûşe-nişîn-i istirâhat olduğu hâlde illet-i fellâceye mübtelâ ve iki sene mürûrunda ki bin iki yüz kırk sekiz târîhinde âzim-i dâr-ı bekâ olmuştur. Mûmâ-ileyh muahharen Mısır eyâletine sâye-bahş-ı âtıfet buyrulan İbrâhim Pâşâ merhûmun hakkında tanzîm eyledigi kasîdesinde illet-i mezkûreye mübtelâ olduğunu şi‘r îrâd etmiş olduğu beyt:

Acabâ yâd ider mi o vezîr ibn-i vezîr
İki yıldan beru meflûc olan Ra‘nâyı

Mukatta‘ının mısra-ı sânisini ba‘dehû vefât-ı ati’t-terceme Nihâd Beg bu vecihle tanzîm itmiştir.

Kaldırüp bir yire defn eylediler ahbâbı
İki yıldan beru meflûc olan Ra‘nâyı

Mûmâ-ileyh ulûm-ı Arabiye ve fünûn-ı Fârisiyeye âşina bir şâir-i Ra‘nâ olup Hâcı Bektaş-ı Velî (K.S) hazretleri muhibbânından bulunmuş olduğu haysiyetle ekser eş‘ârı tasavvufâne ve şeyhâne vâki olmuştur.

GAZEL

Zîr-i fesden dilberâ oldu nümâyân kâkülün
Meh cebînin üzre çok gösterdi ünvân kâkülün

Zîr-i fesde haps idüp yüz virme lutf it el-amân
Eyledi cem‘iyyet-i iklim perîşân kâkülün

Her telinde gûyiyâ asıldı bir tîr-i kazâ
Bağladı her mûyuna bin merd-i meydân kâkülün

Rub‘-ı meskûnu musahhar itmege kasd eylemiş
Kendi başına ider hükm-i Süleymân kâkülün

Hâke saldı sâyeveş âhir Refâhî çâkerin
Bir nefes güldürmedi bî-dîn u îmân kâkülün

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Refâhî Hâcı Giray Sultân Silivri kazâsında vâki Vize nâm kasabada bin iki yüz otuz târîhinde zînet-efzâ-yı âlem-i şühûd olup muahharen Silivri kasabasına nakl u hicret ile ile'l-an kasaba-i mezkûrede peygûle-güzîn-i ikâmetdir. Mûmâ-ileyh Hâce Kerîmî Efendi şâkirdânından bir zât-ı sâhib-irfândır.

GAZEL

O şâh-ı şehlevendimin atâlar meşrebindendir
İder uşşâkına ihsân sehâlar meşrebindendir

İçer câm-ı meyi her dem olur mestâne ol şâhım
Geçer işretle eyyâmı safâlar meşrebindendir

Beni dîvâne kılmışdır o şûh-ı nâzenin ammâ
Yolunda cân fedâ olsun vefâlar meşrebindendir

Cemâl-i nûruna baksam kesâfet mahv olur dilden
Kılur âlemleri rûşen ziyâlar meşrebindendir

Ganîdir aşkile gönlüm sever mahbûb-ı ra'nâyı
Taaccüb eyleme Rıf'at gınâlar meşrebindendir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Çelebi Hüseyin Rıf'at Efendi devr-i Sultân Selîm Hân-ı Sâlis'te âsitâne-i cenâb-ı hudâvendigârîde serîr-ârây-ı irşâd olan Çelebi El-hâc Mehmed Emîn Efendi merhûmun ferzende-i ercümendi olup bin iki yüz on iki târîhinden sonra irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Mûmâ-ileyh ashâb-ı fazl u kemâldan olup işbu bâlâda muharrer gazel-i bî-halel mûmâ-ileyhin unfuvân-i şebâbetinde nazm u inşâd eyledigi âsâr-ı belâgat-şiârındandır.

GAZEL

Hele ol âfetile ülfetimiz tâzeledik
Yine ol mâhile biz kâleyi endâzeledik

Şerer-i hecri derûnda elemi dilde müdâm
Ateş-i aşkı yeniden yine yelpâzeledik

Pârelenmişdi muhabbet varakı hayli zamân
Defter-i aşkı bu gün biz yine şirâzeledik

Dün gice meclis-i meyde o kamer-tal'at ile
Yidik içtik neler itdik de neler bâzeledik

Bunca demler idi kim Rıf'at'a küsmüştü o yâr
Hele ol âfet ile ülfetimiz tâzeledik

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ali Rıf‘at Beg mîrâhûr-ı evvel şehryârî müteveffâ Hasan Beg’in mahdûmu olup evâil-i hâlinde metrûk silah-şorân-ı hassa silkine insilâk ile ihtisâb-ı memûriyetinin bidâyeti esnâsında memûriyet-i merkûma ile medîne-i Manastır’a azîmet eyeleyüp bin iki yüz kırk üç târîhinde mahall-i mezkûrda dâr-ı bekâya azm u rihlet eylemiştir.

GAZEL

Bir şûha gönül ver kim ola medhe sezâ ol
Âlemde kerempîşe olan şâha gedâ ol

Dil hastası ol öyle tabîb-i dil u cânın
Kim eyleye Lokmân gibi bîmâra devâ ol

Cânâna sitem eylese uşşâka degil gam
Lutf itdigi dem gayrilere cevr u cefâ ol

Gül gül olacak meclis-i sahbâda ruh-ı yâr
Ey bülbül-i dil sen de biraz nağme-serâ ol

Meyl itme fürû-mâye olan âfete Rıf‘at
Üftâde-i hûbân-ı pesendîde-edâ ol

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ebûbekir Rıf‘at Efendi Kırımiyyü’l-asl olup fenn-i kitâbetde olan ma‘lûmâtı iktizâsınca bir nice müddet bazı vüzerânın dîvân kitâbeti hizmetinde bulunduğu hâlde imrâr-ı vakt u saat eyleyüp bi’l-âhire Bağdâd vâlisi esbak Necîb Pâşâ merhûmun dâiresine intisâb ile müşârün-ileyhin bin iki yüz kırk altı senesinde surre-i hümâyûn emâneti memûriyet-i celîlesiyle cânib-i Hicâz’a azîmeti esnâda kethüdâlık hizmetinde bulunduğu hâlde âzim-i beytü’l-harem ve bade’l-hac Medîne-i münevverede ihrâm-bend-i dâr-ı İslâm olmuştur. Mûmâ-ileyhin ferzend-i ercümendleri Mûsa Safvetî Pâşâ mukaddem ve muahher iki defa mâliye nezâret-i celîlesine revnak-efzâ olmuştur. Bir kıt‘a matbû Dîvânı dahi vardır.

GAZEL

Câna tîr-i kemândır gamzen
Nîzedâr-ı cihândır gamzen

Gâret-i hânmân-ı cân u dile
Hançer-i hûn-çekândır gamzen

Sîne-i âşıka urur zahmı
Neyleyem bî-emândır gamzen

Bir görünmez belâ imiş hâsıl
Fitnedir hem yamândır gamzen

Gerçi zâhirde yoğ ise eseri
Âleme rây-gândır gamzen

Kâkülü kıssası dolandı dile
Sâil-i în u ândır gamzen

Sâbit oldu tevâtüren Rif'at
Rüstem-i dâsitândır gamzen

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Halîl İbrâhim Rıf'at Beg mîr-i ilm dinmekle meşhûr-ı âlem olan İskeçe âyânı müteveffâ Mustafa Ağa'nın mahdûmu olup âvân-ı cüvânîde tarîk-i tedrîse dâhil ve muahharen maskat-i re'si olan İskeçe nâm kasabadan Dersaâdet'e muvâsalatla hasbe't-tarîk tâlii kendüye yâr u refîk olarak bin iki yüz elli senesi Havass-ı Refîa kazâsı mevleviyyetine nâil olmuş iken dâyin-i ecel kendisine râh-zen-i emel olmağla mevleviyyet-i mezkûre müddetini itmâm itmeyüp iki yüz elli bir senesi şehr-i Ramazânında kurbgâh-ı cenâb-ı mennâna hırâm eylemiştir. Mûmâ-ileyh efsah-ı füsehâ bir şâir-i zî-bende-edâ olup eser-i tab'ı olmak üzere iki yüz elli târîhinde şeref-vukû olan sûr-ı hümâyûna dâir "Gülşen-i Hurremî" isminde bir adet manzûme-i rengîn-beyânı ve "Aynı Zafer" nâmında mürettep bir kıt'a Dîvân-ı fesâhat-ünvânı vardır.

GAZEL

Kaşın gözün ki şeratla tîr ü kemânlıdır
Tut kim o sehme sîne-i âşık nişânlıdır

Sırr-ı lebin mezâkına irdim dimiş rakîb
Sormak muhâl kâide bu söz gümânlıdır

Âh-ı sevâdı çekse dil-i nâ-tüvân nola
Zülfün revâk-ı vaslı acep nerdebânlıdır

İki vecihle gayb-ı hayâl-ı dü gamzeler
Çıkmaz yüze her anda adı yamânlıdır

Vasf-ı dehende şi'rini şâyi' ne eylesin
Rif'at makâm-ı sânide mahfî dükkânlıdır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Abdurrahman Rif'at Beg Harput eyâletinde kâin Adıyaman ismiyle meşhûr-ı cihân olan Hısn-ı Mansûr kasabası hânedânından Derviş Begzâde Mustafa Beg sulbünden bin iki yüz yirmi üç senesinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîkat-ı Bektaşiyyeye sülûk ile müftehir u mübâhî ve tarîk-i âliye-i sâireye dahi kemâl-i muhabbetle mazhar-ı feyz-i nâ-mütenâhi olan dervişândandır. Birkaç sene zarfında ale't-tarîkü's-seyâhe Dersaâdet'e muvâsalat eylemiştir. Dîvân olacak mikdâr eş'ârı olduğu kendisinden mervîdir.

GAZEL

Seherler dâimâ vakt-i safâ-yı ehl-i irfândır
Seherler vakt-i rahmettir seherler vakt-i ihsândır

Seherde açılır gül gonce-i eltâf-ı yezdânî
Seherlerde hezârı ehl-i haldir şâd u handândır

Seherde mazhar olmuştur olanlar sırr-ı tevhîde
Seherde keşf olan sırra hakîkat ehli hayrândır

Seherde yüz süren dergâh-ı mevlâya be-kâm oldu
Seherde hâb-ı gafletde olan sonra peşîmândır

Seher vaktinde Gökmenzâde Rıf'at olma gafletde
Seherlerde niyâz ehli olanlar lutfa şâyândır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh El-hâc Hüseyin Rıf'at Efendi mahrûsa-i Burusa'da bin iki yüz dokuz târîhinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup evkât u ezmânını tahsîl-i maârife sarf iderek muahharen mekteb hâceligine meyl u rağbetle bazı sıbyâna ta'lîm-i Kur'ân-ı azîmü'ş-şân ve bazı talebeye dahi irâe-i hatt-ı sülüs eyleyerek güzârende-i evkât u âvândır. Mûmâ-ileyhin müretteb bir kıt'a Dîvânı ve ilm-i irtifâ'a dâir Hülâsâtü'l-İrtifâ isminde bir adet risâle-i serîü'l-beyânı olduğu menkûldur. Eş'ârı kelâm-ı mevzûn kabîlindendir.

GAZEL

Safâ-yı fakrı bilmez ol ki kesb-i servet etmiştir
Mezellet zevk olur ol mürde terk-i uzlet etmiştir

Benim de sîne-i sâfımda yâri gördügüm vardır
Merâyâ sırrını vaz' eyleyenler külfet etmiştir

Mizâc-ı âlemi bilmek gerekdir şeyh u dervîşe
Bu iklîm-i fenâdan çok erenler uzlet etmiştir

Surûfât-ı maârif fazl u hakdır nev-i insâna
Bu sırr-ı mübhemi zâhir bilenler sohbet etmiştir

Kühen-sâl-ı felek tâ çaldırınca zâhide sâzı
Bu işretgâh-ı rindâna ziyâde himmet etmiştir

Sıkıştırdıkça Leylî-i hayâli Kays-ı evhâmı
Nice âkil bu sahrâyı cihânda Cennet etmiştir

Mey u mahbûba meyl itmek hatâsı hoş gelir tab'a
Selef bilmem nedendir nefret etmiş iffet etmiştir

Zamîr-i âşık-ı şûrîdede yokdur has u hâşâk
Semenderveş mukaddem ateş ile ülfet etmiştir

Huzûr-ı hazrete arz-ı gazel bir tavr-ı küstahı
Buna cür'et ederse bî-edeptir Rıf'at edmiştir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Sâlih Rif'at Beg ser-bevvâbîn-i dergâh-ı âliden müteveffâ El-hâc Dırbâz Ağa'nın mahdûmu olup metrûk başmuhâsebe kaleminden neş'etle bir müddet mektûbî-i mâliye odasına müdâvemet eyledikten sonra oda-i mezbûr mümeyyizligine umûr

ve biraz vakt mürûrunda ki bin iki yüz altmış altı senesi bâ-rütbe-i sâniye Sivas defterdârlığına ve birkaç sene zarfında Kürdistan eyâleti defterdârlığına nasb u ta'yîn kılınup işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ından beş-altı mâh makdem Trabzon eyâleti defterdârlığına mesrûr olmuştur. Mûmâ-ileyhin fenn-i inşâda mahâreti olup şi'r ile şöhreti yoktur.

TARİH

Şeh-i şevket-penâh Abdulmecîd'in dâima ma'bûd
İde fark-ı ibâda sâye-i ikbâlini memdûd

O hurşîd-i memâlik-perverin devrân-ı adlinde
Basîte arsa-i dünyâ bisât-ı Cennet'e mahsûd

Kibâr ile siğâr bendegan-ı pür-şevk u asâyiş
Hudâ'ya şükr ola cevr u sitem anka gibi nâbûd

Bu dem ol şehryâr-ı bahtiyâr-ı dâd-ı fermanın
Gelip sâl-i cedîdi bâ-suûd u yümn-i nâ-ma'dûd

Teşerrüf itmege Rıf'at kulu târîh-i tebrîkin
Ararken buldu hamd olsun acep bir dürr-i nâ-şühûd

Hudâ Şâh zaman-ı Abdülmecîd'e her gelen sâli
Sürûr ile cihân durdukça ide eymen u mes'ûd

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Rüstem Rif'at Beg Hersek vâlisi müteveffâ Ali Pâşâ'nın mahdûmu olup bin iki yüz altmış bir târîhinde uhdesine rikâb-ı hümâyûn kapıcıbaşılığı rütbe-i mu'teberesi bi't-tevcîh iki yüz altmış altı sâlinde Pâşâ-yı müşarün-ileyhin vukû-ı vefâtında mahrûsa-i Burusa'ya azîmet ve muahharen Dersaâdet'e muvâsalat eylemiştir.

GAZEL-İ NÂ TAMÂM

Söyündürmez iken bu eşk çeşm-i ateş-efşânı
Nice teskîn ider deryâ-yı ummân bahr-ı hicrânı

Bu hüsn u bu melâhatla seni ey mâh-ı Ken'ânım
Didim evvel görüşde işte budur Yûsuf-ı sâni

Ayâğı bûs idüb pîr-i mugânın himmetin aldım
Benim şimdi bu işretgâh-ı aşkın mest u hayrânı

Gubâr-ı kîneden mir'ât-ı kalbin sâf kıl Rif'at
Bu çirk-âb-ı fenâda kurtaram dirsen girîbânı

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Halîl Rif'at Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz kırk üç senesi kadem-nihâde-i mehd-i vücûd olup iki yüz elli yedi târîhlerinde mâliye hazînesinde vâki sergi muhâsebesine müdâvemete mübâderetle iki yüz altmış bir senesi postahâne kitâbetine ve ba'dehû cânib-i ihtisâba nakl-i me'mûriyet eylemiştir. Mûmâ-ileyh nev-âyîn-dih bir suhandân-ı hoş-gûyendedir.

GAZEL

Arş u kürsîden geniş kâşâne kim gönlümdür ol
Tahtgâh-ı kişver-i cânâna kim gönlümdür ol

Merkez-i arz u semâ şekli sanevber sûretâ
Bir mutalsım kenz ana virâne kim gönlümdür ol

Mey-perest-i sâki-i bezm-i elestiz zâhidâ
Neş'egâh-ı vahdete meyhâne kim gönlümdür ol

Bezm-i meyde yâr ile zânû-be-zânû cân-fezâ
Bâde-i sâfı içen mestâne kim gönlümdür ol

Âfi-tâbım gam yimem gerçi tehî destim velî
La'l-i nâbınla dolu peymâne kim gönlümdür ol

Kaysveş bâzâr-ı aşk içre eyâ Leylî-sıfât
Yoluna cân baş komuş dîvâne kim gönlümdür ol

Rûy-ı red görmez gelenler bârgâh-ı pîrde
Şimdi andadır güşâ mihmâna kim gönlümdür ol

Artar eksilmez derûn-ı sînede sûz u güdâz
Vâdi-i hayretde ateşhâne kim gönlümdür ol

Hûş-ı derdim elyelüp Rıfkı diyâr-ı aşkda
Peyrev olmuş hazret-i zî-şâna kim gönlümdür ol

Hasbetullah her dem eyleyen hayır duâ
Hak kabûl itsin şeh-i devrâna kim gönlümdür ol

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Mehmed Rıfkı Efendi Bahr-ı Siyâh sevâhilinde vâki kasabalardan birinde çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup bin iki yüz yirmi sekiz târîhinde Dersaâdet'e bi'l-muvâsala Cennet-mekân Sultân Ahmed Hân-ı Gâzi hazretleri medresesinde hücre-güzîn-i ikâmet olduğu hâlde tahsîl-i ulûm-ı âliyeye sa'y u himmetle o esnâda fünûn-ı Fârisiyeyi dahi ati't-terceme Vahyî Efendi merhûmdan tahsîl eyleyerek mahmiye-i Üsküdar'da vâki Selîmiye hân-kah-ı şerîfi şeyhi tarîkat-ı aliyye-i Nakşibendiyye meşâyihinden şeyh Ali Behçet Efendi merhûmdan iki yüz otuz üç târîhinde ahz-ı yed-i inâbet eyleyüp birçok vakt hân-kah-ı mezkûrda halka-güzîn-i ikâmet olduktan sonra iki yüz kırk sekiz senesi hilâlinde Unkapanı civârında kâin Ahmedü'n-Neccârî dergâhı meşîhatiyle nâil-i eltâf-ı nâ-mütenâhi olmuştur. İle'l-an bazı erbâb-ı isti'dâda ta'lîm-i fünûn-ı Fârisiye eylemektedir. Mûmâ-ileyhin eş'ârı şeyhâne ve mütasavıfâne vâki olmuştur.

NA'T-I ŞERÎF

Bu şeb hurşîd-i evreng-i risâlet geldi dünyâya
Muhammed Mustafa'nın nûru saldı âleme sâye

Donandı âlem-i bâlâ ser-â-ser nûr ile bu şeb
Kadem basdı vücûd iklimine ol âsuman-pâye

Acep mi andelîb-i nağme-pîrâ olsa na'tınla
Meded ey server-i Yesrib kerem kıl bu Refîâya

Nâzım-ı mûmâ-ileyh ser-etbâ-yı şehryârî Kâtibzâde Mehmed Refî' Efendi Dersaadet'de kadem-nihâde-i mehd-i vücûd olup bin yüz yirmi altı târîhinde tarîk-i feyz-refîk-i tedrîse dâhil ve yoluyla Galata ve Burusa mevleviyyetilerine nâil olduktan sonra Mekke-i mükerreme mevleviyyeti pâyesini bi'l-ihrâz yüz yetmiş iki târîhinde riyâset-i etıbbâya nâiliyetle mümtâz u ser-efrâz olduğu hâlde Dârü'l-hilâfetü'l-âliye hükûmeti ve ba'dehû Anadolu sadâreti ve bir müddet sonra Rûmeli sadâreti mesned-i âlisine revnak-bahşâ buyrulup târîh: "Kıla 'adn içre mekân-ı rûh-ı reîsü'l-hükemâ" târîhi mealince bin iki yüz seksen üç sâli hilâlinde âzim-i darü'l-me'vâ olmuştur. Müşarün-ileyhin ta'lîk ve hütût-ı sâirede derkâr olan mahâreti münâsebetiyle terceme-i ahvâli Müstakimzâde merhûmun Tuhfetü'l-Hattâtîn isminde olan tezkiresinde mestûr ve bazı âsârı dahi Sâlim Efendi Tezkiresi'nde mukayyed u mezkûrdur.

BEYT

Meskenimden dûr idüp gurbetde ser-gerdân iden
Kısmetim mi tâliim mi yohsa cânâ sen misin

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî El-hâc Ahmed Refî' Efendi şehriyyü'l-asl olup sarây-ı hümâyûn-ı mülûkânede perveriş-yafte-i fazl u kemâl olarak hâcelik rütbe-i behresini bi'l-ihrâz Cennet-mekân Sultân Ahmed Hân-ı Gâzi ve Sultân Mahmûd Hân-ı Evvel hazerâtı asırlarında müsâhib-i şehryârî olduğu hâlde beyne'l-emâsil ser-efrâz u mümtâz buyrulup gâh u gâh mazhar-ı eltâf-ı şehenşâh-ı felek-câh olmakta iken mahmiye-i Edirne'ye nefy u iclâ olunup bir müddet ikâmetle şarkı vâdisinde birkaç beyt inşâd ve bir beste-i tarb-efzâ tertîb u îcâd ile şarkı-ı mezkûr mesmû-ı pâdişâh-ı adâlet-mevfûr olduğu anda mûmâ-ileyhin kayd-ı nefyden tahlîs u ıtlâkı husûsuna fermân buyrulmağın Dersaâdet'e avdet ve o esnâda mahdûmu ati't-terceme Hâce Neş'et Efendi merhûmu bi'l-istishâb cânib-i Hicâz-ı mağfiret-tırâza azîmet eyleyüp ba'de'l-avde yine müsahabet-i şehen-şâhide bulunduğu hâlde bir müddetcik imrâr-ı vakt u saat eyledikten sonra rûh-ı pâki âzim-i sû-yı eflâk olup na'ş-ı mağfiret-nakşı Topkapı hâricinde vâki şârih-i Mesnevî Sarı Abdullah Efendi merhûmun kabrine karîb mahallde defîn-i hâk olmuştur. Mûmâ-ileyhin bâlâda muharrer olan beytinden başka eş'ârı görülememiştir. Ancak sulbünden ati't-terceme mûmâ-ileyh Hâce Neş'et Efendi gibi bir ferzend-i ercümendin zuhûru kendisine ila âhirü'z-zamân sebeb-i ilkâ-yı nâm u şân olacağı müstağni-i ta'rîf u beyândır.

KIT'A

Ol tıfl-ı Lâza Of deyüp itdi nigâh kerem
Yüzü soğuk rakîb Trabzân babasıdır

İbrîk-i mey ki sâgarın emzikli mâderi
Pîr-i mugan da sâkîlerin süd babasıdır

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Refî‘ Efendi şehr-i Diyarbekir’de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup Dersaâdet’e bi’l-muvâsala Mısr-ı Kâhire kuzâtı silkine dâhil ve hasbe’l-tarîk birkaç defa mansıb-ı kazâya nâil olduktan sonra bin iki yüz otuz bir senesi hilâlinde dâr-ı bekâya müntakil olmuştur. Şeyhülislâm Arif Hikmet Begefendi’nin vefât-ı mûmâ-ileyhe tarh u inşâd buyurmuş oldukları târîh-i garrâdır. Târîh: “Adnı mekân eyledi şâir Refî‘” Mütercim mûmâ-ileyhin bir kıt‘a müretteb Dîvân-ı fesâhat-beyânı olup vefâtından sonra Galata Mevlevîhânesi kütüphânesine vazı‘la zîver-i sahâyıf-ı âsâr kılınmıştır. Mûm-âileyh Deli Refî‘ dinmekle müteârifdir.

GAZEL

Kıl tebessüm lebin ey gonce-i handân göster
Ni’colur şa‘şaa-i mihr-i Süleymân göster

Ebruvânın çıkar ey mâh ham-ı zülfünden
Savmekârân-ı gama gurre-i Şa‘bân göster

Ateş-i aşkı olur hâsılı teskine medâr
Hilye-i hüsnünü ey serv-i hirâmân göster

Çehre-i şâhid-i maksûdunu bir zevk-i merâm
Kime gösterdi bu âyîne-i devrân göster

Şerha vü dâğ-ı dil u sîneni arz it yâre
Gülşen-i aşk u muhabbetde çerâğân güster

Yâ İlahî dil-i ehl-i hünere yâr olanın
Hâne-i servet-i sâmânını vîrân göster

Arz idüp bu gazeli nâdi-i ahbâba Refî‘
Bezmine gül-varak-ı sebze-i irfân göster

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Refî‘ Efendi Esîrîzâde İsmâil Efendi merhûmun mahdûmu olup bin iki yüz doksan sekiz târîhinde tarîk-i tedrîse dâhil ve bin iki yüz yirmi iki târîhinde Galata mevleviyyetine ve iki yüz otuz târîhinde Mısr-ı Kâhire mevleviyyetine ve iki yüz otuz bir senesi Mekke-i mükerreme mevleviyyetine nâil olarak iki yüz otuz üç târîhinde İstanbul kâdılığı pâye-i mu‘teberesini bi’l-ihrâz vâsıl-ı ser-menzil-i i‘tizâz olmuş iken bin iki yüz otuz dört senesi hilâlinde tâir rûhu gülzâr-ı cinânda âşiyân-sâz olmuştur. Üsküdar’da Selîmiye hân-kah-ı şerîfi karşısında medfûndur. Dîvânçe olacak mikdâr eş‘ârı vardır.

GAZEL

Akl-ı tâmın çaldı uşşâkın o saatçı gice
Zarf-ı tenden zahm-ı zülf akrebi işler iyice

Görmedim ol Paris-i hüsne gelir at başı bir
Esb-i dil zülfüne kösteklendi anın haylice

Çok mu rakkâs-ı felek bir âf-tâba meyl ile

Tas-ı çarhı çaldırüp oynarsa her gün her gice

Basma bir saat demiştim bir yol olmaz mı didi
Bekledim semt-i vefâdan belki ol bir yol geçe

Hiç gurûb etmez ider mihr-i ruhundan ihtirâz
Kendi efkâr-ı visâlin söyler ammâ gizlice

Âşık-ı deryâ dile hep gösterip alış-veriş
Nev-resân ile kurar kum saatini her gice

Yüz ayârîdir o sîmîn-cebhe hüsn ü ân ile
Tuhfe-i hâle nazar kıl sevmiyem anı nice

Münharif turmuş bakar zâhid gubâr-ı hüsnüne
Şöyle kim dîvâr-ı hayretde dönüp bir kerpice

Şems-i hüsn-i akreb-i zülfünde âlem müşteri
Kâr-ı vaslı çıkmada saat-be-saat râyice

Eşk-i çeşmim sil disem nâz ile ol saat siler
İndirüp bindirmede uşşâkını çekmez güce

Bir usûl ile beni zencîr-i zülfe bağladı
Çıkdı andan sâniyen âh u enînim hârice

Bir usûl-ı çâryek çaldırsa oynardım Refi‘
İrtifâ-ı evc-i hüsnü öyle gâyetle yüce

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Kalâyî Refi‘ Efendi Dersaâdet'de çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup tarîk-i kazâya duhûl ile müddet-i medîde zarfında menâsıb-ı kazâyı tekmîl eyleyerek sitte mansıbından ma‘zûlen sinnîn-i ömrü hadd-i semânîne vüsûl olduğu hâlde bin iki yüz otuz yedi senesi hilâlinde metâ‘-ı hayâtı mikrâz-ı memât ile çâk çâk ve vücûd-ı mağfiret-alûdu Topkapı hâricinde vâki kabristanda defîn-i zîr-i hâk olmuştur. Vefât-ı mûmâ-ileyhe sâlifü't-terceme Kıbrısîzâde İsmâil Hakkı Efendi işbu târîh-i latîfi nazm u inşâd eylemiştir. Târîh: "Aldı Hakk'dan cân Kalâyî kumaş-ı Cennet'i" Mûmâ-ileyh evkât u ezmânını nush-ı kalâ-yı suhana harc u sarf ile kârhâne-i âlem'de bir şâir-i mâhir olmuş ve kumâş-ı ilm u hüneri bâzâr-ı fazl u maârifde hayliden hayli revâc u kıymet bulmuştur. Pederi kumaşcı esnâfından olmak mülâbesesiyle kendisi beyne'z-zürefâ Kalâyî Refi‘ dinmekle ârif olmuştur. Mûmâ-ileyhin bâlâda muharrer olan gazelinin bazı kâfiyeleri sakıtca vâki olmuştur. Şöyle ki gazel-i mezkûrda kâfiye îrâd olunan beçe, haylice, gice, gizlice, peçe, yüce kelimelerinin ahirlerinde olan harf-ı ha nefes kelimeden olmak hasebiyle anların birbirine kâfiye olacakları müstağni-i tarîfdir. Ancak iyice, gerice, hârice, râyice, gice, güce lafızları ki âhirlerinde olan ha harfi nefes kelimeden olmayup alâmet-i mef‘ûl olacağından harf-ı mezkûr bu mahalde redîf hükmünde tutulup mâkablinde olan cim harfı kâfiye olmak iktizâ eyler. Bu sûretde elfâz-ı merkûmede olan cim herfinin dahi mâkablinde gelen harfin harekesine nazar olunmak lâzım gelir. Bu takdirce bunların harekeleri birbirine mübâyin geleceğinden birbirlerine kâfiye

kılınmaları gayr-i sahihdir. Zîra asılları iç, güriç, hâric, râyic, geç, güç lafızlarıdır. İç lafzının hâric lafzına, kerpic lafzının râyic lafzına, geç lafzının güç lafzına kâfiye olamayacağı bedîhi ve celîdir. Dikkat ve insâf buyrulup bu sırada râkımü'l-hurûfa tecvîz-i kusûr olunmaya.

GAZEL

Kumâş-ı intizârı serdi dîdem reh-güzâr üzre
İki gözüm kudûmınçün dü çeşmim intizâr üzre

Gehi it tal'atınla hâne-i târikimi telmî'
Cenâb-ı âf-tâb eyler tenezzül hâksâr üzre

Ne gülşendir bu gülşen olmuş âyâ âşiyân-ı mâr
Dökülmüş pîç-i zülfü zamm-ı necm ol gül-izâr üzre

Yazılmış kilk-i kudretle kitâb-ı hüsnü cânânın
Nukatdır 'anberîn haller o hatt-ı müşkbâr üzre

Sunar mı sâki-i devrân acep kim câm-ı ikbâli
Yahud ömrüm geçer mi bezm-i fânide humâr üzre

Gülistân-ı cihânda gonce-i maksûdu açmazken
Hezârın geçdi ömr-ı nâzenîni âh u zâr üzre

Cenâb-ı İzzet'in tanzîr-i nazm-ı pâkine hâmem
Refî'â ictisâr itdi velî çok i'tibâr üzre

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hasan Refî' Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz otuz altı târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bâb-ı defterîde vâki metrûk başmuhâsebe kalemine bir müddetcik müdâvemetle muahharen Trablusgarb vâlisi sâbık İzzet Pâşâ'nın dîvân kitâbeti hizmetiyle Trablus cânibine azîmet eyleyüp iki yüz altmış yedi senesi evahirinde dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir. Şi'r ile şöhreti yoktur.

GAZEL

Celb u teshîr-i maânide leb-i Hârûtuz
Cem' u tefrîk-i suhanda nazar-i Mârûtuz

Sâyemizde bulur ankâ-yı hıred-mâye-i feyz
Nahl-ı berâver-i deşt-i hikem-i lâhûtuz

Bu'l-acep gevher-i şeffâf u şâh-ı aşkız
Âleme bahşişi ebr-i felek-i nâsûtuz

Sayt ile velvele-endâz-ı kıbâb-ı eflâk
Mebhas-i ahz-ı metâlibde velî mebhûtuz

Tev'emiz Âsım ile tâb u tecellide Refî'
Âlemi reşkile dil-seyr ider bir kûtuz

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Emîn Refi‘ Efendi kîsedâr birâderzâdesi Es‘ad Efendi merhûmun mahdûmu olup tarîk-i tedrîse duhûl ile bir müddet cânib-i fetvahânede müsveddelik hizmetinde lede'l-istihdâm niyâbet tarafına mâil ve râğib ve çend sene zarfında birkaç mahale hâkim ve nâib olduktan sonra Üsküdar niyâbetine ve ba‘dehû Konya kazâsı niyâbetine ve bin iki yüz altmış sekiz senesi Antalya kazâsı niyâbetine memûr u ta‘yîn olunup muahharen yine niyâbet hizmetiyle Tatarbâzârı cânibine azîmet eylemiştir. Mûmâ-ileyhin haylice eş‘âr u güftârı vardır.

GAZEL

Gûyiyâ vuslatda dil ammâ ki firkat herdemi
Vaz-‘ı nâ-hencârdır âvâre eyler âdemi

Tesliyet-bahş olamaz derdine pend-i zâhidân
Bir gama uğradı dil bulunmaz asla hem-demi

Pek de makbûlum değil ağyâr-ı bed-girdâr ile
Iyd-gehde ol şeh-ı hûbânı seyrânım demi

Ben enîs-i mihnet u dildâr-ı pür-şevk u tarab
Nağme senc-i ye's olan bulmaz zamân-ı hurremi

İştiyâkım hazret-i Râgıb Efendi'ye Refîk
İzdiyâd olmakdadır sûz-ı firâk-ı mâtemi

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Refîk Efendi medîne-i Manisa'da Burusevî Osmân Efendi nâm bir zâtın sulbünden bin iki yüz bir târîhinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup unfuvân-i şebâbetinde mahrûsa-i Burusa'ya nakl u hicretle askerî kassâmı kalemine müdâvemet itmekte iken bin iki yüz kırk altı senesi hilâlinde dâr-ı bekâya azm u rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyhin âsâr-ı tab‘ı olan eş‘ârı etvâr-ı kudemâda vâki olmuştur.

GAZEL

Hatın olmakda mâh-ı hüsne hâle inceden ince
Göründü işte ser-rişte visâle inceden ince

Degil hatt gerd-i ruhsârında süs virmiş yed-i kudret
Siyeh bir kıl kalemle verd-i âla inceden ince

Der-âğûş-ı miyânın düşde neyli bile düşvârken
Ne çâre sardı zihnim bu hayâle inceden ince

Ne sırdır sâki-i meclis eger meşrebce olmazsa
Virir bir derd-i ser her bir piyâle inceden ince

Mukavves kaşlara bilmem kiriş midir Refîkâsâ
Kemân eyler yine bezm içre nâle inceden ince

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Osmân Refîk Efendi Eyyûb Ensârî (râdiye anhü'l-Bâri) hazretlerinin ismine mensûb olan karye-i latîfede bin iki yüz on yedi târîhlerinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup unfuvân-i şebâbetinde bir müddetcik atîk-i bâb-ı defterîde vâki metrûk başmuhâsebe kalemine devâm ile bi'l-âhire vüzerâdan müteveffâ Sâlih Pâşâ'nın ibtidâ hazîne kitâbeti ve muahharen dîvân kitâbeti hizmetinde bir çok vakt bi'l-istihdâm güzârende-i eyyâm olduktan sonra bir müddet dahi Cennet-mekân Hibetullah Sultân merhûmenin kethüdâsı duhan gümrükçüsü esbak müteveffâ Hâcı Mustafa Ağa'nın kitâbet hizmetinde bulunup iki yüz elli beş senesi hilâlinde rütbe-i hâcegâniyi ba'de'l-ihrâz biraz vakt mürûrunda asâkir-i hassa-i şâhâne tahrîrâtı kitâbetine ve ba'dehû asâkir-i hassa ruznamçeciligi ve muahharen dâr-ı şûra-yı askerî dâhilinde vâki hassa ruznamçeciligi memûriyetine nasb u ta'yîn kılınmıştır. Şi'r ile şöhreti yoktur.

KIT'A

Hazret-i Hakkı Efendi kim odur
Sâlikân-ı Halvetîye muktedâ

Eyledi bu câmie sarf-ı himem
Kıldı ihdâ-yı Resûl-ı Kibriyâ

Her ziyâret eyleyen dir Remziveş
Bârekallah cilvegâh-ı etkıyâ

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Remzi Efendi memâlik-i Anadolu'da vâki şehr-i Karaman'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup mahrûsa-i Burusa'ya nakl u hicretle bi'l-âhire sınf-ı müderrisîne dâhil ve bin yüz kırk üç târîhinde dâr-ı bekâya müntakil olmuştur.

GAZEL

Ey gönül ister isen itmege kesb-i hasene
Nazar-ı pâk ile bak mushaf-ı vech-i hasene

Kızıl elmaya degişmem zekanın sultânım
Gerdenin Ak Deniz'e la'lini mülk-i Yemen'e

Hâl-ı Hindûna olur mu Habeş iklimi bahâ
Çîn-i zülfün viren aldandı Hıtâ vü Hotan'a

Oldu pâdergil-i aşk ol dahi âzâde iken
Fâhte vasf idecek kaddini serv-i çemene

Yâd-ı mir'ât-ı ruh u kand-ı lebinle Remzî
Şimdi nevbet mi virir tûti-i şeker-şikene

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Osmân Remzi Efendi sâlifü't-terceme Tekfurdağlı Bezmî Efendi'nin birâder-i güheri olup bin yüz otuz yedi târîhinde dâr-ı bekâya güzâr eylemiştir.

GAZEL

La'l-i lebine cân u dilin iştihâsı var

Zîrâ o yirde haylice şeker safâsı var

Cennet dinilse mevkiidir kûy-ı dilbere
Ol câdu çünki âdeme uçmak hevâsı var

Nâdan hemîşe zevk u safâyı sürer velî
Cevr-i felekden ehl-i dilin iştikâsı var

Bâri cefâ vü mihnet-i gam çekdirirse de
Üftâdesine gâhice lutf u atâsı var

Sâki getir piyâleyi zeyn eyle meclisi
Sun bâdeyi ki ehl-i dilin ibtilâsı var

Mağrûr idüp vefâsına bir mehveş âşıkı
Rusvâ-yı âlem eyledi hayli belâsı var

Ben mübtelâ-yı işve-i bâlâ-yı yâr olup
Sevdâ-yı zülfü başıma düşdü hevâsı var

Tahsîn dinilse lâyık olur Mîr Muhlis'e
Nazm-ı selîsinin nice rengîn-edâsı var

Remzî makâl-ı mahlası tanzîre cür'etim
Çünkü kemâl-i ehline hüsn-i rızâsı var

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ali Remzi Efendi medîne-i Adana'da kadem-nihâde-i mehd-i vücûd olup muahharen Dersaâdet'e bi'l-muvâsala tarîk-i tedrîse dâhil ve bir müddet Haremeyn müfettişliginde istihdâm olunduktan sonra bin iki yüz elli dört senesi Kuds-ı şerîf mevleviyyetinden münfasılen dâr-ı bekâya müntakil olmuştur.

GAZEL

Ol zamândan beri kim sûz-ı firâkı çekerim
Sanki bir külhan olur sînede dâğ-ı cigerim

Gam u hecr u ferah-ı vuslat-ı dîdârın ile
Yokdurur duzah u firdevsten asla haberim

Fikr-i zülfünle gam-ı ta'n-ı adû başımda
Biri püsküllü belâdır birisi derd-i serim

Göz dikerse degil ağyâr-ı cihân göz dikse
Atamam göz göre gözden seni nûr-ı basarım

Nâgehan ateş-i tennûr-ı dilimden Rûmî
Bin semender kül ider düşse eger bir şererim

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Rûmî Efendi gâvur İzmirî dinmekle şehir olan şehr-i kebîrde çehre-nümâ-yı deyr-i vücûd olup bin iki yüz altmış târîhlerinde Dersaâdet'e muvâsalatla tahsîl-i ulûm-ı âliyede bulunarak bir müddet güzârende-i evkât olduktan sonra kitâbet tarafına mâil ve yüz altmış altı sâlinde dâr-ı şûra-yı askerî tahrîrât odası ketebesi silkine dâhil olmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tabından yedi sekiz mâh makdem tahrîrât kitâbeti hizmetiyle Anadolu ordu-yı hümâyûnu cânibine azîmet ve muahharen Dersaâdet'e avdet eylemiştir.

HARFİ'Z-ZE

GAZEL

Hâne-i dil geh cevr-i yâr ile ber-bâd olur
Lîk zerre iltifât görse yine âbâd olur

Zülf-i şu'besi gül-i ruhsâra kıldıkda nikâb
Rûz u şeb bülbül gibi kârım benim feryâd olur

Gamze-i tîğin çeküp uşşâkdan dâd almağa
Çeşm-i hûn-rîzi o şûhun özge bir cellâd olur

Tâ ezelden böyledir kılmam şikâyet yârdan
Dilbere cevr âşıka sabr eylemek mu'tâd olur

Sâye-i monlâda me'yûsî kalırsan hiç Zekî
Lutf-ı sultân kim gedâlar üzre bî-ta'dâd olur

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Zekî Dede sâlifü't-terceme Refik Efendi'nin sulbünden mahrûsa-i Burusa'da bin iki yüz otuz yedi târîhinde sikke-pûş-ı hân-kah-ı vücûd olup tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye intisâb ile mahrûsa-i mezbûrede kâin dergeh-i Mevlânâ'da hücre-nişîn-i feyz u irşâd olmuştur.

GAZEL

Çü bülbül itdi beni ol piyâle-i gül-reng
Derûn-ı sîneciğim kıldı lâle-i gül-reng

Hum-ı şarâba düşünce o sâki-i gül-ruh
İhâta itdi dimiş mâhı hâle-i gül-reng

Ne dem ki gamze-i hûn-rîzi kasd-ı cân eyler
Olur fütâdelerine nevâle-i gül-reng

Bu şeb bezimde idi çün o mâh-rû Zühdî
Alındı hatt-ı ruhundan makâle-i gül-reng

Nâzım-ı mûmâ-ileyh fetva emînizâde Mehmed Zühdî Efendi şehriyyü'l-asl olup tarîk-i tedrîse duhûl ile muahharen tebdîl-i tarîk eyleyüp sınf-ı hâceğâniye bi'l-ilhâk bir müddet beytü'l-mâl müdürlügü memûriyetinde bulunarak imrâr-ı mâh u sâl eyledikten sonra bin iki yüz elli dokuz târîhinde Bilecik nâm mahallde kâimmakâm iken âzim-i dârü's-selâm

olmuştur. Mûmâ-ileyh fünûn-ı Fârisiyede ma'lûmât-ı tammesi olmak hasebiyle gazeliyât-ı Şevket'den bazılarını şerhe muvaffak olmuştur.

GAZEL

Ayn-ı ibretle cihânda çok göze kıldım nazar
Görmedim bir böyle çeşm-i hûb "mâzâga'l-basar"

Ebruvânı kavs-ı kudretdir o şûh-ı dil-keşin
Bir bakışda tîr-i müjgânı heman cândan geçer

Gülsitân-ı hüsnüne verd-i mutarra ruhları
La'l-i nâbı gülşekerdir âşıkın bağrın ezer

Gerden-i billûrı mânend-i surâhi pâk saf
Sîne-i sîmîni ber-âyînedir dünyâ deger

Nâfe-i mişkîni gûyâ hokka-i anber şiyem
Fark olunmaz mûmiyânı ol kadar bârîkter

Söz bulunmaz bundan aşağısına dilberlerin
Kim cesâret eyler ise şer' anın dilin keser

Sen de Zühdî ebsem ol hayli perîşân söyleme
Şuarâya hîç ülfetin yok olsa da yeter

Nâzım-ı müşârün-ileyh İsmâil Zühdî Beg dergâh-ı âlî kapıcıbaşılarından müteveffâ Süleymân Ağa'nın sulbünden Dersaâdet'de Âşık Pâşâ mahallesinde bin iki yüz on dört târîhinde zînet-efzâ-yı âlem-i şühûd olup temyîz-i sefîd u sevâda kesb-i istidâd eyledikten sonra Atik-i bâb-ı defteride vâki metrûk başmuhâsebe kalemine ve ba'dehû dîvân-ı hümâyûn kalemine bir müddetcik müdâvemetle iki yüz otuz altı senesi hâcelik rütbe-i refîasına nâil ve mektûbî-i sadr-ı âli hulefâsı sınfına dâhil olarak iki yüz kırk dokuz senesi oda-i mezbûr ser-halîfeligine ve iki yüz elli iki senesi sadâret-i uzmâ mektûpçuluğu mesned-i refîine ve iki yüz elli beş senesi rütbe-i ûlâyı hâiz olduğu hâlde deavî nezâreti vekâleti inzimamiyle harbiye nezâret-i behiyyesine ve muahharen bi'l-fiil deavî nezâretine ve iki yüz elli yedi senesi tersâne-i âmire müsteşârlığı mesned-i âlisine ve iki yüz elli dokuz senesi sadâret-i uzmâ müsteşârlığı makâm-ı vâlâsına revnak-dih-i kadr u i'tilâ ve uhdesine rütbe-i bâlâ dahi tevcîh u i'tâ buyrulup iki yüz altmış dört senesi tersâne-i âmire nezâretine mukârenet ve iki yüz altmış beş senesi nezâret-i merkûmeden müfârakatla meclis-i vâlâ azâsı sınfına dâhil ve iki yüz altmış altı senesi sâniyen tersâne-i âmire nezâret-i celîlesine nâil ve muahharen nezâret-i merkûmeden münfasil olmuştur. Müşârün-ileyh vükelâ-yı fehhâm-ı saltanat-ı seniyyenin fart-ı akl u dirâyetle ma'rûf ve kemâl-i sıdk u istikâmetle melûf olan zevât-ı sütûde-sıfâtından olup fenn-i inşâda mahâreti ve selîka-i şi'riyede dahi derece-i nihâyede kemâl u kudreti olduğu erbâb-ı nazm u inşâ beyninde ma'lûm u müsellem ve müstağni-i tahrîr u rakâmdır. Mukaddemâ bazı husûs zımnında Rûmeli cânibine azîmet itmiş olması münasebetiyle Manastır nâm memleketde işbu matla-ı garrâyı silk-i nazma keşîde eylemiştir;

Hayâl u fikr-i dilber yoğiken etrâf-ı hâtırda

Kapıldım ez-kazâ bir kâfir hüsnüne manastırda

Hakke'l-insâf matla-ı mezkûr gayet latîf u sâf vâki olmuştur.

GAZEL

Mushaf-ı ruhsârına bir dilberin kıldım nazar
Ser-be-ser âyât-ı Kur'aniyeyi tefsîr ider

Gör "halakne'l-nutfe"yi "fi ahseni takvîm"e bak
Bil ne kudret sâhibidir hazret-i Rabbü'l-kader

Zülfü pîşânında yâ nûrün ala nûr ola yâ
Biri ve'-leyl u biri ve'ş-şemsden söyler haber

Çeşm u ebrûsun gören vechinde lâ-büd çağırır
Yâ Alî Bûbekr Ömer Osmân u yâ hayrü'l-beşer

Beyn-i haddeyninde anın bîni-i nâzikteri
Sanki engüşt-i nebîdir eylemiş şakk-ı kamer

Dir "elif lam mim tenzilel kitâb"ın sırrıdır
Kadd u zülfüyle dehânın seyr iden ehl-i hüner

Bir kıyâmetdir o kâmet ma'şer-i uşşâka kim
Kopsa eflâkı yakar âvâze-i eyne'l-mefer

Âşıkanın her biri bir gûne cân virse ne var
Ol melek-tal'atına mâhzâ beşer söyler gezer

La'line ger sûre-i Kevser disem budur cevab
Nağme-i min indina ammâ ki teczî men-şeker

Virsem E'r-rahman bana ol alleme'l-Kur'an okur
Yok mudur vuslat acep yâ Rab kelemhin bi'l-basar

Ol Kelâmullah'dan her gün olurken bir sebak
Mâh-ı rûze gitdi Zühdî geldi eyyâm-ı keder

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Zühdî Efendi mahrûsa-i Trabzon'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bir bâb kâğıdçı dükkânı güşâdıyla imrâr-ı subh u mesâ eylemekte bulunmuştur. Bin iki yüz altmış üç senesi hilâlinde Dersaâdet'e bi'l-muvâsala Ali Beg nâm bir dil-ârâm-ı sîm-endâmın evsâf-ı hüsnüne dâir bâlâda muharrer olan gazeli keşîde-i silk-i sütûr eylemiştir ki nazm-ı mezkûr kuvve-i tab'ına nümûne-i kâfidir.

GAZEL

Sîne-çâk-ı hançer-i âzâr-ı aşkım elgiyâs
Elgiyâs üftâde-i ekdâr-ı aşkım elgiyâs

Rahma gelmez cevrden geçmez o şûh-ı bî-vefâ
Neylesem nitsem acep nâ-çâr-ı aşkım elgiyâs

Dâm-ı mihnetden rehâ mümkün değildir gönlüme
Tâ ezelden çünki ben gam-hâr-ı aşkım elgiyâs

Seyr idelden ârız-ı gülgûn-ı yâri dem-be-dem
Bülbül-i nâlende-i gülzâr-ı aşkım elgiyâs

Zülf-i pîç-a-pîçinin meftûnudur mansûr-ı dil
Anın içün mübtelâ-yı dâr-ı aşkım elgiyâs

Künc-i gamda her gice kan ağlamakdan subha dek
Zühdi-i gam-hârveş bîdâr-ı aşkım elgiyâs

Feyz-i pâk-i hânedâna mazhar it yâ Rab beni
Hâk-i pây-i bende-i Kerrâr-ı aşkım elgiyas

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Zühdî Efendi Üsküdar'da bin iki yüz kırk sekiz senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz altmış sekiz senesi mekteb-i maârif-i adliye şâkirdânı zümresine ve iki yüz altmış dört senesi mâliye hazînesi dâhilinde vâki esham muhâsebesi ketebesi sınfına dâhil olmuştur. Mûmâ-ileyhin bir mikdâr eş'ârı vardır.

GAZEL

Felekdir eyleyen her dem bu sînem yâra yâ Rabbi
Çevir devr eylesin çarhı visâl-i yâra yâ Rabbi

Murâdım eylesin i'tâ ümidim dâima senden
Bırakma hecr u firkatla derûnum nâra yâ Rabbi

Kerem kıl eyleme mahrûm beni ihsân u lutfundan
El irmez gayri mahşerde hemân bir kâra yâ Rabbi

Bu dil mecrûh iken böyle eser ki şiddet-i nârdan
Hemân şâd ile ilkâ it gül u gülzâra yâ Rabbi

Bu Zihnî kemteri rüsvây itme rûz-ı mahşerde
Yüzün ak eyle her demde sen itme kara yâ Rabbi

Nâzım-ı muma-leyh Ali Zihnî Efendi Karahisâr nâm kasabada tevellüd eyleyüp Dersaâdet'e bi'l-vüsûl tabur kitâbeti hizmetiye silk-i askeriye duhûl eylemiştir. Güftârı zihni gibi perîşândır.

GAZEL

Sebâ mülkün virir bâda dağıtdıkça sabâ zülfün
Yıkar Çîn mülkünü âhir harâb eyler Hıtâ zülfün

Olalı Rûm'a ser-asker çekildi Şâm'a halk ekser
Habisde kesdi çok server o mehdi mâcirâ zülfün

Buhâra Belh u Kirmân'a haber gitdi Horâsân'a
Düşüp bâzâr-ı Tahrân'a senin İran-bahâ zülfün

Yürütdü hükm-i çevgânı Kızıl Elmay'a fermânı
Çeküp bende Tatar Hânı şehâ Rüstem sehâ zülfün

Gider âşıkların dâda elinden Zihni feryâda
Yeniden sahn-ı Bağdâd'a kurupdur Kerbelâ zülfün

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Zihnî Efendi Anadolu'da vâki Yaybod kasabasında pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup memalik-i mahrûsada bir müddet seyr u seyâhat ve bazı voyvodegân ve mütesellîmîn maiyetlerinde edâ-yı hizmet-i kitâbet eyleyüp bir aralık Mısr-ı Kâhire cânibine azîmet ve bir vakt ikâmet eyledikten sonra tekrâr cânib-i Rûm'a nakl iderek muahharen bir kıt'a hâcelik rüûs-i hümâyûnuna nâil olmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ı esnâsında Dersaâdet'e muvâsalat eylemiştir. Bir mikdâr eş'âr u güftârı vardır.

KIT'A

Bir nigâh-ı iltifâta irtikâb itmez misin
Pâdişâhım vakt u ümîdi hisâb itmez misin

Hasretinle gerçi kıldın kaddimi hem çün kemân
Tîr-i âhımdan a zâlim içtinâb itmez misin

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Es-seyid Zîver Efendi İsmâil Ferruh Efendi merhûmun mahdûmu olup metrûk bâb-ı defteride vâki mâlikâne odasına devâm itmekte iken sinnîn-i ömrü hadd-i işrîni güzâr itmeksizin bin iki yüz kırk beş senesi hilâlinde riyâz-ı cinâna hırâm eylemiştir. Eş'ârı birkaç gazelden ibâretdir.

GAZEL

Hat gelse sanma âşıka ol şûh yâr olur
Derd-i izârı yâralar açıcı hâr olur

Bâd-ı sabâ eser ise semt-i Irak'a dek
Âheng-i dil o kâküle beste-nigâr olur

Müjgân-ı çeşm-i âşıkı cânlandırır sirişk
Görmez misin ki kıl suda turdukça mâr olur

Kalmaz hazân-ı ye's bu bâğ-ı merâmda
Nahl-ı emelde bir gün olur berg u bâr olur

Sen ketm-i râz-ı aşka sakın eyleme heves
Cân gibi saklasan da anı âşikâr olur

Ahvâl-i ehl-i câha kıl insâfile nigâh
İkbâli hadem-i dehrde pek kûçekâr olur

Hünkâr-ı ekberin sayılır kullarındanım
Bu nisbet-i idâdda Zîver kibâr olur

Nâzım-ı müşârün-ileyh Ahmed Zîver Efendi muhibbân-ı cenâb-ı Mevlânâ'dan ve defterhâne ketebesinden Münîf Efendi'nin sulbünden Dersaâdet'de bin iki yüz sekiz târîhinde zînet-efzâ-yı âlem-i şühûd olup defterhâne kalemine bir müddet müdâvemetle darbhâne-i âmire tarafına nakl-ı memûriyet eyleyüp meşâyih-i mevleviyyeden Seyyid Ali Dede merhûmun veled-i ma'nevîsi ve Şeyh Gâlib Efendi merhûmun ridâen necl-i hakîkat-enîsi bulunduğu şerefe binâen ol hengâm-ı meserret-ittisamda vükelâ-yı saltanat-ı seniyyenin mümtâzı ve müntesibân-ı cenâb-ı molla hünkârın ser-firâzı Hâlet Efendi merhûm kendisini sekiz sene müddet kitâbet hizmetinde bi'l-istihdâm müşârün-ileyh vefâtından sonra İzmir'de müste'menana mahsûs olan gümrüge gümrükçü nasb olunup o aralık mütesellimlikle Aydın'a azîmet ve yedi-sekiz mâh mürûrunda bi'l-infisâl Dersaâdet'e muvâsalatla o esnâda Rûmeli ser-askeri bulunan Ağa Hüseyin Pâşâ'nın kitâbet hizmetinde iki sene müddet bi'l-istihdâm o hengâmda uhdesine hâcelik rütbesi bi't-tevcîh Dersaâdet'e avdetinde bir müddet dahi harîr nâzırı müteveffâ Ömer Lütfü Efendi'nin kitâbet hizmetinde bulunup kırk dokuz senesi temyîz müdürlügüne ve elli bir senesi tersâne-i âmire müdürlügüne ve elli üç senesi evkâf-ı hümâyûn nezâretine ve o esnâda meclis-i vâlâ azâsı sınfına bi'l-ilhâk bir müddetden sonra nezâret-i merkûmeden müfârakatla Bağdâd ve Musul vâlileri kapu kethüdâlıkları uhdesine bi'l-ihâle iki sene mikdârı meclis-i vâlâda ikâmet eyleyüp elli beş senesi harbiye nezâretine ve bir mâh mürûrunda darbhâne-i âmire nezâretine ve elli sekiz senesi Rûmeli defterdârlığına ve dört sene hitâmında azâdan olmak üzre ber-vech-i te'bîd meclis-i maârif-i umûmiyyeye ve altmış üç senesi emlâk-ı hümâyûndan olan fabrikalar nezâretine ve altmış dört senesi tersâne-i âmire nezâretine ve altmış altı senesi hekimbaşılık ta'bîrinin lağviyle bâ-rütbe-i bâlâ mekteb-i tıbbiye-i şâhâne nezâretine ve altmış sekiz senesi nezâret-i merkûmeden munfasılan meclis-i vâlâ azâsı sınfına dâhil olarak sene-i merkûme evâsıtında sâniyen evkâf-ı hümâyûn nezâretine zînet-bahşâ olmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ı esnâsında sâniyen hazîne-i hassa nezâretine revnak-efzâ buyrulmuştur. Müşârün-ileyh tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye mensûb bir zât-ı pâkîze-üslûb olup Dîvân-ı eş'ârı meşhûr ve ebniye-i mîriyenin ekserinde târîhleri mahkûk u mestûrdur.

GAZEL

Şarâb-ı aşkdan dilde dolu peymânemiz vardır
Dükenmez tâ kiyâmet bâdesi humhânemiz vardır

Biz ol hâne-bedûşânız kim iklim-i melâmetde
Dilâsâ bir muallâ mürtefi kâşânemiz vardır

Şeb-i deycûr-ı gamda şu'lever oldukda vech-i yâr
Olur sûzân muhabbet şem'ine pervânemiz vardır

Harâbat içre fâriğ olmuşuz kayd-ı alâyıkdan
Gınâ ma'mûresi mülk-i dil-i vîrânemiz vardır

Dolaşmış perçem-i yâre çözülmez aklımız Zîver
Egerçi dürr-i şi‘riyle musannâ şânemiz vardır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Tarınkçızâde Zîver Beg mahmiye-i Üsküdar'da zîr-i kehvâre-i vücûd olup tarîk-i tedrîse duhûl ile niyâbet sûretinde bir müddet memâlik-i mahrûsa-i şâhânede geşt u güzâr iderek iki yüz altmış dokuz senesi Haleb-i şehbâ mevleviyyetine nâil olmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizîn tab‘ı esnâsında İstanbul kâdılığı dâhilinde vâki bâb-ı niyâbetî memûriyetine ta‘yîn kılınmıştır. Mûmâ-ileyhin bir mikdâr târîh-i güzîde ve eş‘âr-ı pesendîdesi vardır.

HARFİ'S-SİN

BEYT

Gönül yap zâhidâ beyt-i Hudâdır ta‘at istersen
Muhakkakdır ki bâb-ı Cennet'i hâtır-şiken açmaz

Nâzım-ı dîvân-ı ser-bülendî Şeyhülislâm Osmân Sâhib Efendi ati't-terceme şeyhülislâm-ı esbak Pîrîzâde Mehmed Sâhib Efendi merhûmun mahdûmu olup tarîk-i tedrîse duhûl ile tekmîl-i devr-i medâris iderek Mekke-i mükerreme mevleviyyeti pâye-i refîasını bi'l-ihrâz pederleri müteveffâ-yı müşârün-ileyhin meşîhatleri esnâsında İstanbul kâdılığı mesned-i refîine bi'l-vüsûl beyne'l-emâsil mümtâz olduktan sonra bin yüz altmış beş târîhinde Anadolu sadâret-i celîlesine ve yüz altmış dokuz sâlinde Rûmeli sadâret-i behiyyesine revnak-efzâ buyrularak sene-i merkûma hitâmında ber-muktezâ-yı şîve-i kadr menfiyyen mahrûsa-i Burusa'ya azm u sefer eyleyüp bir müddet mahrûsa-i mezbûrede ârâm u ikâmetle Dersaâdet'e bi'l-muvâsala yüz yetmiş beş târîhinde sâniyen sadâret-i merkûmeye menkûl ve yedi mâh zarfında ma‘zûl ve yüz yetmiş dokuz sâlinde sâlisen sadâret-i mezkûreye mevsûl ve senesi tamâmında ma‘zûl ve ol hâl ile güzârende-i âvân u füsûl olmuş iken yüz seksen iki sâl-i meyâmin-fâlinde mesned-vâlâ-yı meşîhata kuûd ve bin yüz seksen üç senesi şehr-i Zilkaidesinde rûh-ı pür-fütûhu evc-i a‘lâ-yı illiyyîne urûc ve suûd eylemiştir. Na‘ş-ı mağfiret-nakşı Aksaray civârında vâki Murâd Pâşâ câmi-i şerîfi kabristânında süpürde-i hâk-ı ıtr-nâk olmuştur. Pederleri müşârün-ileyh Sâhib ve kendileri Sâhib mahlaslarıyla şöhret-şiâr olup bazı eş‘âr-ı letâfet-disârı dahi olduğu âsâr-ı selefde mütâlaa-güzâr-ı âcizî olmuş ise de müşârün-ileyhin bâlâda muharrer beyt-i dil-ârâsından başka eş‘ârına zafer-yâb olunamamıştır.

KASİDE-GÛNE NA‘T-I ŞERÎF

Zehi sultân-ı zî-kudret ki bî-mânend u hemtâdır
Kadîm u ferd-i bîçün Sâni‘ u Hayy u tüvânâdır

Medârına revâk-ı Bî-sütun emriyledir dâim
Karâr u hestî-i kevn u mekân hükmüyle ber-câdır

Ne bî-enbâz-ı künh-i zâtını evhâm ider idrâk
Uluvv-ı şânının bâlâsına ne akl tevellâdır

Vücûd-ı evveli lâbüd gerekdir lâ-mekân olmak
Ki zât-ı akdesi ism-i mekân vasfından evlâdır

Kemâl-i sun‘una kevn u mekân isbât-ı şe’n olmaz
Kitâb-ı kudretinden kâf u nun bir harf-i hîcâdır

Karîb-i kurb-ı âlemdir ki âlem cüst-cûsunda
Benim her dîdedir her dîdeden pinhân temâşâdır

Esîr-i aşk kılmış kendiye kendi tecellâsı
Gezen sahrâ-yı vaslın sûretâ Mecnûn u Leylâ’dır

Dinilse kendi hâdî akl âcîzdir bu vâdîde
Hod enver cevher-i feyyâz-ı evvel hulk-ı uhrâdır

Müşîrâ-yı irâdet tarh idince resm-i imkânı
Ki maksûd ol bedâyi‘den rumûz-ı künt-i kenzâdır

Nühüstin âşikâr itdi cebînin nûr-ı mes‘ûdun
Hem ol nûrun zuhûru bâdi-i îcâd-ı eşyâdır

Yekûn-ı kühen-i(?) maksad nebî-i eşraf u emced
Resûl-i Haşimî Ahmed serir-ârâ-yı Bathâdır

Kudûmı nev-bahâr itdi ser-â-ser eski devrânı
Taalallah ne dilber kim vücûdı âlem-ârâdır

Safâ-yı ârızı mahyûl-ı vehm olsa melâhatda
Cemâl-i Yûsuf’u bi’l-farz sûretse o ma‘nâdır

Vücûdu lutf-ı ma‘nâsı sevâdı kadr-i sevdâsı
Hak’ın nûr-ı tecellâsı cebîninde hüveydâdır

Kemâl-ı hüsnünü teşbîh ile çün ü çırâdan geç
O bezm-ârâ ki mahbûb-ı Hudâ’dır gör ne zîbâdır

Olan şûrîde-i aşkı melâmet-gûy-ı nas olmaz
O şûha olmayan şeydâ iki âlemde rüsvâdır

Anın dil-bend-i hüsnü gayriye sarf-ı nigâh itmez
Ki mâ-zâga’l-basar kehîl-i çeşmi cilve-efzâdır

Tadan şehd-i lisânından nider geçmez de cânından
Ki ol gonce dehânından çıkan söz dahi yücedir

Hemîn üstâda sordum kadr-ı kurbun kâb-ı kavseynin
Didi ol nükte-ebrû-yı dil-ârâsından îmâdır

Yolunda acz ile baş koymayan gerdûn-firâz olmaz

Gubâr-ı makdemin kuhl itmeyen göz mutlak a‘mâdır

Felek bir kemterîn çâker getirmiş bir tabak cevher
Ser-i kûyun döner bekler garaz arz-ı hedâyâdır

Bu gün hatt-ı nübüvvet nâmına uhrâda hatm oldu
Yarin rûz-ı mükâfat enbiyâ silkinde evlâdır

Muazzâm mebde-i levlâk mükerrem şâh-ı erselnâk
Atâ-bahşâ-yı a’taynâke menşûrunda tuğrâdır

Nigârâ kadd-i mevzûnun nasıl teşbîh olur serve
Dü kevne sâye bahş itmiş bu reşk-i ayn-ı tûbâdır

Saçın ve’l-leyl-i yağşîdir yüzün hâverden iclâdır
Dişin lü’lü-yi lâlâdır lebin la‘l-i musaffâdır

Güzer kılmak gerekdir kangı çarhı fark-ı iclâlin
Ki na‘leynin türâbı fevk-i arşa revnak-efzâdır

Hemânâ dergehin ferrâşı Cibrîl-i Emîn olsun
Ki cârûb u sarây-ı servetin müjgân-ı hûrâdır

Bu şân u hüsn-i haşmetle nasıl inkâr ider münkîr
Eğer insâf ise zâtın sana bürhân-ı garrâdır

Hidâyet olmayınca hasmı iğnâ itmez i‘câzın
Yine takdîrdir lâbüd ki sedd-i çeşm-i a‘dâdır

Degil san‘at kamer şakk itmek engüşt-i işâretle
Kaşın oynat ki hâlin merkez-i çarh-ı muallâdır

Eyâ muhtâr-ı mülk-i fakr u ey sultân-ı dervîşân
Ki dergâhında şâhân-ı cihân ednâdan ednâdır

Gönül şerh itmek ister sûre-i vasf-ı cemâlinden
Didim şu kurduğun ey bî-nevâ pek ince sevdâdır

Didi pervâne-i aşka serîr-i pür-nevâ olmaz
Bu ancak kâh-ı serden baş viren devr-i tevellâdır

Muhîn ankâ-yı vasfı lokma olmaz her dehen-dâza
Semend-i midhatı nüh derhor-ı her bî-ser u pâdır

Dimişken medhini mennân-meseldir harf-ı în u ân
Ser-â-pâ âyet-i Kur’ân anın vasfından imlâdır

Elâ ey rahmetenlilâlemin şâhen-şeh-i kevneyn
Ki dergâhın melâz u melce-i a‘lâ vü ednâdır

Ezelden halli müşkil dilde muzmer ârzûlar var
Ki câh-ı mülk-i câvîdânda bir ednâ temennâdır

Bahâr-ı ömr geçdi olmadı nahl-ı emel hurrem
Vücûd-ı kâm-ı dil gûyâ beden mülkünde ankâdır

Kemîn-mikdâr u hârem çeşm-i keç-bînân-ı âlemde
Ne yâr u yâver-i dehrim ne bahtım yâr u yârâdır

Perîşan-hâl iken mehcûr u ser-gerdân u gurbet hem
Hemîşe çekdigim devrân elinden tâb u îzâdır

Cefâ-yı çarha yanmam hem söz olmaz cevr-i ağyâra
Helâk-i nefsime öz nefs-i dûnum müşkil-a‘dâdır

Cemâdin-zevrek-i enbûh-ı cürmüm yâ Resûlallah
Hamûlem vezn olursa pâr-ı sengi heft deryâdır

Bu girdâb-ı belâda lutf-ı hasın olmasa yâver
Esîr-i nefs-i şûmum câygâhım be’si me’vâdır

Giçermiş sayt u isyânı hudûd-ı afvdan Sâî
Şefâat-bezl olunca pek günehkârâna hemlâdır

Behân-ı lutf u ihsânsın dürûd-ı hakka şâyânsın
Hem evlâdın hem ashâbın dü âlemde mukeffâdır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Sâî Efendi hudûd-ı İraniye’de kâin şehr-i Tebriz’de bin iki yüz on sekiz sâli hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz kırk senesi şehr-i mezkûrdan müfârakatla “ala’t-tarîkü’s-seyahe” memâlik-i Osmâniye dâhilinde vâki şehr-i Bâyezid’e bi’l-muvâsala “el garîbu ke’l-a‘mâ velev kâne basîran” müfâdınca garîbü’l-diyâr olduğu hâlde evkât-ı yevmiyyesinin zuhûruna terekküp ve intizâr ile imrâr-ı leyl u nehâr eylemekte iken ülfet-gîr olduğu ahâliden birisi mührünü izâa eyleyüp o aralık mühr-i mezkûra ihtiyâc-ı mess eylemiş olduğuna ve şehr-i mezkûrede mihr hakk idecek kimse bulunmadığına binâen merkûm şu hâle mütekeddir ve mûmâ-ileyh emr-i taayyüşü mütefekkir oldukları hâlde esnâ-yı ülfetde birilerine rûzgâr-ı zûrkârdan şikâyete mübâşeretle merkûm vukû-ı hâli bâ-teessüf hikâye itmekle cemî-i tenâyi u bedâyide bî-misl u hemtâ olduğu misillü fenn-i hakka dahi âşina olduğunu mûmâ-ileyh bi’l-ima telakki-yi mâfât eylemek üzre ihtira-gerdesi olan sanat-ı cifir ile kendisine bir kıt‘a mihr hakk eylemesini taahhüd eyleyüp irtesi günü bir aded mihr-i bî-bahâ hakk u imlâ ve merkûma teslîm u i‘tâ eylediğinde merkûmun mânend-i Hâtem mevc-hîz-i lutf u kerem olarak hâlince kendisine ikrâm kaydında bulunduktan sonra bulunduğu meclis u mahâfilde mûmâ-ileyh hakkında medh u sitâyişe dehen-keşâ olmakda bulunması mûmâ-ileyhin fenn-i hakk ve maârif-i sâirede olan ma‘lûmâtın kemâl-i şuyûunu müstelzim olmuş olmasıyla sanat-ı mezkûru kendüye medâr-ı taayyüş eyleyerek bir müddet

şehr-i mezkûrda ikâmet itdikten sonra Dersaâdet'e bi'l-muvâsala yine sanat-ı mezkûr ile idâre olunmakta iken iki yüz elli bir senesi Mısır vâlisi asbek Mehmed Ali Pâşâ merhûmun iş'ârât-ı vâkıası üzerine cânib-i Mısır'a izâm olunup kendisinin resm-i hatda İmâd-ı sâni ve ressamlıkda ise misâl-i Behzâd u Mâni olması cihetiyle Mısır dârü't-tabaasına memûrî bi'l-icrâ bir vakt mürûrunda eyâlet-i merkûmede vâki Hângeh nâm mahallde olan mektebin şâkirdânının mevadd-ı imtihâniyeleri dahi ilâve-i memûriyeti kılınarak ol vecihle on dört sene müddet Kâhire-i mezbûrede güzârende-i vakt u saat olmuş ise de; "Yeter şu Kâhire'nin kahrı azm-ı Rûm idelim" mısraı mealince iki yüz altmış beş târîhlerinde ki vâli-i müşârün-ileyhin irtihâli akabinde tetrâr Dersaâdet'e bi'l-vüsûl tab'hânece olan ma'lûmâtı iktizâsınca dört beş sene mikdârı nâzır-ı sâni mesâbesinde takvimhâne-i âmire umûrunda muazizen bi'l-istihdâm muahharen tebeddül-i nezâret münâsebetiyle

هر که آمد عمارتی نو ساخت   رفت و منزل بدیگری پرداخت

beyt-i latîfi meal-i münîfi üzre o hengâmda mûmâ-ileyhin dahi bulunduğu hizmetden müfârakatı vukû bulmağın kendi tarafından idâre itmek şartiyle Ahmediye meydânında muhtasarca bir bâb tab'hâne güşâd eyleyüp bir müddet kütüb u devâvîn tab' u temsiliyle varak-gerden-i sahâyif-i subh u mesâ olduktan sonra be-tekrâr Kâhire-i mezbûreye azîmet eylemiştir. Her fende yed-i tûlası olduğundan başka ilm-i hatda olan mahâreti sâire mikyas olmadığı mûmâ-ileyhin ihtirâ itmiş olduğu hurûf basması ile tab' olunmuş olan kitaplardan harf-âşinâyân-ı asrın ma'lûmlarıdır. Şöyle ki hatt-ı ta'lîk kavâidi îcâbınca hurûf tağyîr u tezâyüd itdikçe kelimâtın evâil ve evâhiri teâli ve tevâti itmekle mahall-i vasl u şebûku tahallüf eyleyeceginden devr-i dâim vechile tab' u temsîline yol bulmak pek çok ilm-i hendese bilmege ve dakîk-i efkâra mütevâkıf olacağından mûmâ-ileyhin ber-minvâl-ı muharrer tertîb-i hurûfda derkâr olan mahâret u himmeti bir vaktde inkâr olunamayacağı bedîhi ve âşikârdır. Kendisi mecâz-âmiz sözlerin tahrîrine rağbet itmediginden na't-ı şerîf-i cenâb-ı Nebevîyi şâmil mukaddemen silk-i sütûra keşîde eylemiş olduğu kasîde-i güzîdenin işbu tezkire-i âcizanemize sebt u tahrîrini ilhâk itmiş olduğundan kasîde-i mezkûrenin tahrîriyle iktifâ olundu.

GAZEL

Esrâr-ı hande gonce-i la'l-i lebindedir
Feyz-i neşât keyf-i melek tâlebindedir

Sîb-i behişte eylemem ölsem de iltifât
Ol nahl-ı nâzik-i âh gönül gabgabındadır

Baht-ı siyehden itme küleh kâm-cûy isen
Gör Kadri mâh-ı rûzenin ey dil şebindedir

Kej-düm nihâd olanlara ikbâl ider bu çarh
Ahkâm-ı vakti saata bak akrebindedir

Hâhişger olma devlet-i dünyâyı Sâlimâ
Harman bu mansıbın ezeli matlabındadır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Trabzonî Mehmed Sâlim Efendi medîne-i Trabzon'da pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup Dersaâdet'e bi'l-muvâsala muahharen sınf-ı hâcegâniye duhûl ile Cennet-mekân Sultân Mahmûd Hân-ı Evvel asrında sefâret memûriyetiyle Hind cânibine

izâm olunup esnâ-yı rahda âzim-i dârü's-selâm olmuştur. Tezkire-i Sâlim Efendi'de dahi terceme-i ahvâli mukayyed u mezkûrdur.

GAZEL

Eşk-i terimi dîde ruh-ı yâre düşürdü
Üftâdeligi şebnem-i gülzâra düşürdü

Olsam ne acep eşk-i revânım gibi pâ-mâl
Gözün beni ol şûh-ı sitemkâra düşürdü

Derd-i dil-i dildâreyi gör sâik-i takdîr
Âzâde iken surre-i tarrâra düşürdü

Dil bahr-ı muhabbetde şinâverlik iderken
Filk-i emelin sâhil-i efkâra düşürdü

Mürg-i dil-i âvâremizi bâd-ı muhabbet
Sahn-ı harem-i gülşen-i ruhsâra düşürdü

İrfân'a olan meyli bizi âsâf-ı asrın
Sâlim yine hep vâdi-i eş'âra düşürdü

Nâzım-ı müşârün-ileyh Mirzazâde Mehmed Sâlim Efendi şeyhülislâm-ı esbak Mirza Mustafa Efendi merhûmun necl-i necîbi ve ferzend-i edîbi olup bin yüz on altı târîhinde tarîk-i feyz-refîk-i tedrîse duhûl ile yüz yirmi beş târîhinde Selanik mevleviyyetine ve yüz yirmi altı târîhinde resm-i kadîm üzre Galata mevleviyyetine bi'l-vüsûl yüz yirmi yedi senesi Mekke-i mükerreme ve yüz otuz iki senesi Dârü'l-hilâfetü'l-âliye pâye-i mu'teberelerini hâiz ve yüz otuz beş sâlinde bilfiil Dârü'l-hilâfetü'l-âliye hükûmetine ve yüz kırk üç sâlinde Anadolu ve yüz kırk sekiz senesi hilâlinde Rûmeli sadâretlerine nâiliyetle beyne'l-akrân mütemâyiz olduktan sonra bin yüz elli altı senesi âzim-i dâr-ı İslâm olup Dersaâdet'de Bozdoğan Kemeri nâm mahallde vâki kabristanda medfûnen mürakkib-i rûz-ı kıyâm olmuştur. Müşârün-ileyh bir fâzıl-ı müstecmiü'l-fezâil olup te'lîfât u tasnîfâtından olarak terceme vü şerh u hâşiyeye dâir resâil-i müteaddidesi ve ilm-i tasavvufa müteallik dörd cildi şâmil Mâhiyetü'l-Aşk isminde bir eser-i câmiü'l-faidesi olduğundan başka (be-lutfihi ve keremihi taâla) işbu zeyline müvaffak olduğum tezkire-i nefîsenin tertîb u tanzîmine ve haylice eş'âr-ı selîse nazm u inşâdına muvâfık olmuştur. Hatta tezkire-i mezkûresinin dahi bazı âsâr-ı letâfet-disârı mestûr u mukayyeddir.

GAZEL

Dil-i bîmâr-ı hasret döndü nâle inceden ince
İdüp hep pister-i hecrinde nâle inceden ince

Sana işkeste-hâtır olduğum îham ider olsun
Bu nâr-ı inkisâr ile piyâle inceden ince

Kitâb-ı hüsnünü şerh eyledi devr-i teselsülle
Düşüp gîsûları çok kîl u kâla inceden ince

Sirişkim cevr ile cûy olduğun telmîh için yâre
Su işlendi miyânındaki şâle inceden ince

Yed-i nessâc-ı tab'ım destgâh-ı nazmda Sâlim
Güzel nesc eyledi bir özge kâle inceden ince

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Sâlim Efendi Çerkesiyyü'l-asl olup ser-asker-i esbak Mehmed Hüsrev Pâşâ'nın gulâmân-ı silkine perveriş-yafte-i ilm u kemâl olduktan sonra tarîkat-ı aliyye-i Sa'diyyeye sülûk ile bin iki yüz altmış yedi senesi alet-tarîkü's-seyâhe Çanakkal'ası nâm mahale azîmet eyleyip sene-i merkûma hilâlinde kâse-i hayâtı seng-i memât ile şikest, rûh-ı revânı âzim-i bezm-i elest olmuştur. Mûmâ-ileyh ulûm-ı Arabiye ve fünûn-ı Fârisiyeye âşinâ bir şâir-i rengîn-edâ olup eş'ârı hûb u zîbâ vâki olmuştur.

GAZEL

Dilberâ söz-ı nihânımdan sakın
Tîr-i âh-ı bî-amânımdan sakın

Ateş-i aşkım seni bir gün yakar
Bâri pek yaklaşma yanımdan sakın

Tîğ-i gamzenle beni itme helâk
Cânıma gel kıyma kanımdan sakın

Gözlerim yaşı seni gark itmesin
Cûşiş-i eşk-i revânımdan sakın

Gel leb-i şîrînini vir ağzıma
Korkma sır çıkmaz dehânımdan sakın

Mest u hayrân olduğum ta'n eyleme
Sorma zâhid hâl u şânımdan sakın

Âşıkım zühd ü riyâdan Sâlimim
Şâirim tîğ-i zebânımdan sakın

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Sâlim Efendi cânib-i Anadolu'da vâki Osmâncık kasabası mahkemesi başkâtibi El-hâc Mehmed Şükrü Efendi'nin sulbünden bin iki yüz dokuz senesi hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz yirmi yedi târîhinde Dersaâdet'e muvâsalat ve tahsîl-i ulûm-ı âliyede bulunduğu hâlde bir müddet imrâr-ı vakt u saat eyledikten sonra kitâbet tarafına meyl u rağbet ve bi'l-âhire mâliye mektûpçusu odasına bir vakt müdavemetle bir müddet dahi Rûmeli ve Anadolu câniblerine kitâbet hizmetinde bulunup muahharen mahrûsa-i Burusa'da zabtiye başkâtibligi hizmetine memûr ve ta'yîn kılınmıştır.

GAZEL

Derd-i firâk-ı yâr ile nâlânsın ey gönül

Her dem esîr-i bister-i hicrânsın ey gönül

Hem-râz u hem-dem olmuş idin bir zamân bana
Bâis nedir ki şimdi girîzânsın ey gönül

Sînem misâl-i şâne benim çâk çâk ise
Mânend-i turra sen de perîşânsın ey gönül

Merhem pezîr-i âfiyet olmaz ümîdi kes
Mecrûh-ı zahm-ı nâvek-i müjgânsın ey gönül

Tûti-misâl itmedesin güft-gû her an
Mir'ât-ı hüsn-ı yâre mi hayrânsın ey gönül

Herbir sözünde nükte-i esrâr muhtafî
Müşkil-şinâs-ı âlem-i irfânsın ey gönül

Gelmez hayâl-i Sâmiha âlemde infikâk
Mensûb-ı bâb-ı hazret-i cânânsın ey gönül

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Sâmih Efendi Üsküdar'da defîn-i hâk-ı ıtr-nâk olan Şeyh Nasûhî Efendi merhûmun ahfadından vekâyi-i şer'iyye kâtibi esbak müteveffâ İbrâhim Efendi'nin hafîdi ve hâlâ Rûmeli sadâreti vekâyi-i şer'iyyesi kâtibi Çavuşzâde Abdulazîz Efendi'nin ferzend-i râşidi olup evkât u ezmânını tahsîl-i maârife hasr u sarf ile bin iki yüz altmış senesi hilâlinde târik-i tedrîse dâhil olmuş ve ile'l-an pederi mûmâ-ileyhin maiyetinde umûr-ı kitâbetde müstahdem bulunmuştur.

GAZEL

Gözümde rûz-ı rûşen târdır çeşm-i siyâhından
Dilim hasretle pek bîmârdır çeşm-i siyâhından

Karardı hep hayâl-i hâl-i ruhsârınla çeşmânım
Dahi çok renge meyli vardır çeşm-i siyâhından

Perîşân hâk-ı kâfirde olsa rahm ider ey şûh
Dil-i bîçâre çokdan zârdır çeşm-i siyâhından

Gözüm görmez iken asla cihânı kara bahtımdan
Bana berkân da şimdi târdır çeşm-i siyâhından

Müjen göz göz idüp Sâmil gibi cismim bu günlerde
Dilim hasretle pek bîmârdır çeşm-i siyâhından

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mustafa Sâmil Efendi sâlifü't-terceme Cevdet Efendi merhûmun birâder-i maârif-perveri olup ibtidâ sarây-ı hümâyûna ve muahharen dîvân-ı hümâyûn kalemine memûr ve çırağ olunup bi'l-âhire terceme odasına nakl ile sınf-ı hâcegâna dâhil

olmuş iken bin iki yüz elli altı hilâlinde dâr-ı bekâya müntakil olmuştur. Bir kıt‘a Dîvânçe-i eş‘ârı vardır.

GAZEL

Nedir sevdi bu bâzâr-ı fenâda celb-i emvâlin
Gınâ virmez metâ-ı müsteâr-ı dûş-ı dellâlin

Habâbâsâ girîbân-ı sımâh-ı zühdü çâk itdi
Şikest-i tevbeden âvâz-ı nûş-â-nûşı suâlin

Girân cânân u zühd-âmâl ile uçmak ümîd eyler
Olur mu mâkiyâne lutf-ı pervâzı per u bâlin

Serâbım ebre erse katre-i bârân zuhûr eyler
Olur idbâr elbet Mâverâsı Fırat-ikbâlin

İder hâr-ı müjem âzerde pây-ı nâzikin şâyet
Degilsem ey gül-i nev-reste mâzûr ola pâ-mâlin

Çekilmez vaz‘-ı nâ-sâzı sükût eylerse de nâdân
İşârâtı bedeldir güft-gûyâ merdüm-i la‘lin

Temîz-i nîk u bed ayn-ı zarârdır hurde-bînâna
Bu vakit cismini surâh surâh itdi giribâlin

Tecehhül mihnete sermâye-i emr-i ta‘ayyüşdür
Olur Nef‘i-füzûn bârı girân oldukça hamâlin

Ne mümkün pey-rev olmak Nâbi-i üstâda ey Sâmi
Sevâd-ı nâ-becâdır meşk-i şi‘ri kilk-i etfâlin

Nâzım-ı mûmâ-ileyh vak’a-nüvîs Mustafa Sâmi Beg menâsıb-ı kadîme ashâbından olan arpa emîni müteveffâ Osmân Efendi’nin necl-i cemîl u ferzend-i asîli olup sınf-ı hâcegâna duhûl ve nice nice menâsıb-ı dîvâniyyeye vüsûl ile Cennet-mekân Sultân Mahmûd Hân-ı Evvel asrında bir müddet vak’a-nüvîslik hizmetinde bulunduğu hâlde güzârende-i âvâm u şuhûr olduktan sonra bin iki yüz kırk altı sâlinde müteveccih-i kurbgâh-ı cenâb-ı Rabb-i Gafûr olmuştur. Lafz-ı mezâhir vefâtına târîh-i zâhirdir. Mûmâ-ileyh arpa emînizâde dinmekle ârif bir şâir-i vâcibü’t-tavsîf olup zâde-i tab‘-ı olan dîvân-ı belâgat-ünvâniyle cerîde-i âlemde ibkâ-yı nâm u şân eylemiştir. Şöyle ki şuâra-yı memâlik-i Rûm’un müsellem u a‘zâmı gazelde Sâmi kasayidde Nef’i olduğu gün gibi bedîhi ve celîdir. Ancak asrımızda bir-iki müteşâir-i hod-mübeyyin mûmâ-ileyhümanın işbu rüçhâniyetlerinde hakkı görmeyüp kendilerini anlardan âli zann iderek bazı mahâfil u mecâlisde kendi güftâr-ı hezl-âsârlarını arz u beyân ile onlara tefevvuk eylemek sevdâsında oldukları gâh u gâh işidilmekde ise de zehî tasavvûr-ı bâtıl zehî hayâl-i muhâl mısraı o makûlelere cevâb-ı kâfidir. Mütercim mûmâ-ileyhin ilm-i hatda dahi mahâret-i kâmilesi olmak hasebiyle terceme-i hâli Tuhfetü’l-Hattâtîn nâm tezkirede mezkûr ve bazı eş‘âr-ı belâgat-şiârı Sâlim Efendi Tezkiresi’nde mukayyed u mestûrdur.

GAZEL

Rind olan yeksân bilir hecr ile zevk-i vuslatı
Pûla saymaz hâl-i hırmânında kenz-i fırsatı

Hâksârı irtifâ-ı kadre bâdî olmasa
Gûşe-i dâmen ne yüzden buldu âyâ rağbeti

Ey olan kâşâne-nahvetde ser-mest-i gurûr
Bir de fikret hâk-i zilletde humâr-ı mihneti

Şeh-süvâr-ı arsa-i miknet dahi olsun merâm
Sahn-ı acze rıfkile atf it inân-ı kudreti

Hikmetü'l-aynın işârâtın nükâtın bilmeyen
Şîve-i gamzenden ögrensin rumûz-ı hikmeti

Benzedirsem la'line sahbâyı rengîn söylerim
Kanda bolsun bâde-i telh öyle şîrîn lezzeti

Bir gazel tarh eyledin Sâmî fasîhâne yine
Var ise kasdın Belîğ eyle maâni hücceti

Nâzım-ı müşârün-ileyh Sâmi Ebûbekir Pâşâ Osmân Pâşâ merhûmun mahdûmu olup Abdulhamîd Hân-ı Gâzi hazretleri zamânında ki bin yüz doksan sekiz sâlinde uhdesine rütbe-i sâmiye-i vezâret bi't-tevcîh Silistre eyâleti ihsân ve iki yüz on üç târîhinde ki Ziyâ Pâşâ merhûmun sadâret-i ûlâları hengâmda kâimmakâmlık mesned-i celîlesine nâiliyetle mazhar-ı eltâf-ı bî-pâyân buyrulup ba'de'l-infisâl dahi bazı eyâletlere vâli ve hükümrân buyrulmuş ise de muahharen ma'zûlen maskat-i re'si olan mahrûsa-i Egriboz'da ikâmet üzre iken bin iki yüz yirmi dokuz sâli hilâlinde nüzhet-efzâ-yı ukbâya menkûl olmuştur. Müşârün-ileyhin vefâtına mevâliden ati't-terceme Nebîl Beg merhûm işbu târîhi inşâd eylemiştir;

Tam olur târîhi fikr-i hazf ismiyle Nebîl
Ebûbekir Pâşâ bula Firdevs'te Sâmi makâm

Müşârün-ileyh Sarıgüzel Bekir Pâşâ dinmekle şehîr bir vezîr-i bî-nazîr olup bir kıt'a Dîvânçe-i eş'âriyle cerîde-i âlemde ibkâ-yı nâm eylemiştir. Ancak bâlâda muharrer gazelin kâfiyeleri gayr-i sahih vâki olmuştur. İstidrâd; Çünki sülâsi masdarlarının masdar-ı gayr-i mimileri birkaç nev üzre olup şöyle ki fi'l-i mâzinin müfred müzekker gâib kelimesinin lâmü'l-fi'li mâ-kabline hurûf-ı illetden bir harf ve mâ-badine bir tâ ve bazen âhirine fakat bir tâ ziyâde kılınarak kelime-i mezkûre masdara tahvîl olunur. Sadâret, vekâyet, vesâyet, küdûret, şerîat, tarîkat, nusret, haşmet, rıf'at ve bunların emsâli masdarlar ki bunların fi'l ve isim ve masdar-ı mimi ve masdar-ı gayr-i tâileri yekdigere kâfiye olmayup herbirine kendi mislinden kâfiye tedârik olunmak lâzım gelir. Sadârete nezâret, vekâlete asâlet, nusrete kudret ve emsâli olan masdarlara asıllarında lâmü'l-fi'lleri kangı harf ise ol harfı kâfiye ittihaz eylemek îcâb ider. Nezâret masdarına cesâret, asâlet masdarına delâlet, vesâyet masdarına himâyet, kudûret masdarına zarûret, tarîkat masdarına hakîkat, devlet masdarına vuslat, illet

masdarına killet ve buna mümâsil masdarlar ki mâzide lâmü'l-fi'lleri birbirine tevâfuk eyler. İşte bunların yekdigere kâfiye olması câizdir. Şöyle ki; nezâretle cesâretin kelime-i mâzide âhir harfleri ra, asâletle delâletin lâm, vekâye ile himâyenin ya, kudûretle zarûretin ra, devletle savletin vav, illetle killetin lâm vâki olmuştur. Bu cihetle bunların birbirine kâfiye olması ilelden sâlimdir. Yohsa ilmin cehle, nazmın nesre, devrin seyre, kâfiye olması sahih olmadığı misillü bu masdarların dahi âhir harfleri ta olmak münâsebetiyle birbirine kâfiye olmaları îcâb itmez. Sadâretin vekâlete kâfiye olması gibi eger işbu alâmet-i masdar olan ta harfinin bulunmasiyle kâfiye olmaları lâzım gelse Türkîde olan masdarlar dahi birbirine kâfiye olmak lâzım gelir idi. Gelmegin gitmege, almağın olmağa, girmegin görmege, kâfiye kılınması misillü halbuki bunların birbirine kâfiye kılınması muhallattandır. Eger âhirlerinde olan hurûflara itibâr olunmak lazım gelmiş olsa birbirine kâfiye olmaları mümkün olur idi. Zîra işbu Türkî masdarının dahi bazısının âhir harfı kef bazısının kaf vâki olmuştur. Gelmek ve olmak gibi ancak Türkî'de işbu -mek ve -mak lafızları alâmet-i masdar olup kâfiye kılınmak murâd olundukda ol masdar-ı Türkîyenin emr-i hâzırına bi'l-mürâcaa zabt-ı kâfiye olunur. Mesela gelmek masdarının emr-i hâzırı gel ve gitmek masdarının git ve görmek masdarının gör ve almak masdarının al ve olmak masdarının ol olduğu gibi kendilerde bulunan masdar alâmeti ıskat olunduğu anda ol masdar emr-i hâzıra tebdîl olup yekdigere kâfiye olup olmayacağı tebeyyün ider. Gelmek ve gitmek masdarlarından -mek lafzı sâkıt olduğu hâlde gel ve git kalır ki birinin harf-i âhiri lâm ve birinin harf-ı ahiri ta'dır. İşte bunların birbirine kâfiye olmayacağı müstağni-i ta'rîfdir. Almak, dalmak, çalmak, salmak, kalmak masdarlarının her biri kâfiye-i sahîhadır ki harf-ı âhirleri birbirine tevâfuk eylemiştir. Ancak işbu emr-i hâzır kelimeleri birbirine tevâfuk itmedigi hâlde yekdigere kâfiye kılınmadığı misillü sülâsi bâblariyle müfâala bâbının masdar-ı tailerinin kelime mâzilerinde lâmü'l-fi'lleri cins-i vâhid olmadığı takdîrde ol masdarların birbirine kâfiye olmaları gayr-i câizdir. Mesela bazı kelimenin fi'l-i mâzide harf-ı âhiri lâm ve bazı kelimenin harf-ı âhiri mim veyahud sâir bir harf olsa işte ol kelimelerin masdar-ı tailerinin birbirine kâfiye kılınması bir vecihle sahîh degildir. Sadâkatin vikâyete, selâsetin halâvete, mukâvelenin muhâveleye, menâzirenin menakşeye kâfiye kılınması gibi mücerred misillü kâfiye fesaddan hâli olmaz. Her nekadar selefde güzerân iden ashâb-ı maârif taraflarından müsâmaha olunmuş ise de gaflet olunmaması muktezâ-yı fetânetdendir. Bu sûretle gazel-i mezbûrda olan masdarların fi'l-i mâzilerine nazaran birbirine kâfiye olmaları sıhhat-ı gayr-i mukârendir. Kelime-i fi'l-i mâzi muahhaz kâfiye i'tibâr olunduğu hâlde iptidâ kelime-i fi'l-i mâzinin lâmü'l-fi'line nazar olunmuş lâzım gelir. Eger ol masdarların kelime-i mâzilerinin lâmü'l-fi'lleri birbirine tevâfuk eyler ise yekdigere kâfiye kılınmaları sahîh olur ve illa harf-ı âhirleri birbirine tahallüf eyledigi sûretde ol kelimelerin masdar-ı tailerinin birbirine kâfiye olması sıhatdan dûr ve sekametden gayr-i mehcûrdur. İsm-i fâil sîgalarının ulemâ, sulehâ şifaâ, hulefâ, rufekâ şeklinde olan cem-i müzekker sîgalarının dahi yekdigere kâfiye kılınması gayr-i câizdir. Zîra bunların müfred müzekker sîgalarının herbirinin kelime-i mâzilerinde olduğu misillü harf-ı âhirleri harf-ı âher olup âhirlerinde cem'e alâmet olan harf-ı elif redif hükmünde olacağından müfred müzekker sîgalarına tatbiken kendilere kâfiye tedârik olunmak îcâb ider. Urefâya zurefâ, küremâya nüzemâ, vüzerâya ümerâ lafızları misillü.

GAZEL

Dil hamûşi-i leb-i nâziki rencîdesidir
Neş'e-i dârı suhan gevher-i sencîdesidir

Yirdeki yüze basılmaz dinir amma kulunun

Ayak altında kalan cebhe-i mâlidesidir

Hat degil zâhir olan tarf-ı leb-i alında
Âşıkın tar-ı şua-ı nigeh-i dîdesidir

Ca‘d-ı mişkindir iden âşıka îrâs-ı zarâr
Genc-i hüsnün var ise ejder-i pîçîdesidir

Hâlimi ben bilemem nemdir iden fâş hele
Sâmi'nin eşk-i ter-i dîde-i gamdîdesidir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Enderûnî Sâmi Efendi sâlifü't-terceme Enderûnî Râsih Efendi merhûmun birâder-i mihteri olup Cennet-mekân Sultân Selîm Hân-ı Sâlis hazretleri zamânında enderûn-ı hümâyûn-ı mülûkânede vâki Hâne-i Seferliye çırâğ ve bir müddetden sonra silk-i serhengâna dâhil ve giderek tekmîl-i rüsûm-ı tarîk ile hâne-i hassaya vâsıl olmuş ve hudâvendigâr-ı sâbık Sultân Mahmûd Hân-ı Sâni hazretleri asrında mikdâr-ı vâfi nân-pâre ile çırâğ u şîrîn-dimâğ buyrulmuşken bin iki yüz altmış târîhlerinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Mûmâ-ileyh söz anlar bir şâir-i sâhib-hüner olup eş‘âr-ı mevcûdesi makbûl ve mu‘teberdir. Her ne kadar İzzet mahlasıyla şöhret-şiâr olmuş ise de eş‘ârında Sâmi tahallüs eylediginden terceme-i hâli harf-ı sinde îrad olunmuştur. Sarây-ı hümâyûnda bulunduğu esnâda rüfekâsından Yanar Ateş dinmekle ârif bir şûh-ı zarîfin ateşkede-i aşkında bir zamân sabr u sâmânı sûzân ve dil-i sûzândesi şerâre-pâş-ı nâr-ı hicrân olmuş olduğundan matla‘

Gül-i gülzâr-ı İbrâhim naz u şîvesi dilkeş
Firâkı nâr-ı Nemrûd iştiya bir Yanar Ateş

matla-ı garrâsını tab‘-ı şevk u muhabbetle gûyâ olduğu bazı ehibbâsı tarafından ifâde ve ebnâ kılınmıştır.

GAZEL

Hasretinle câm-ı dâğ lâledir çeşmânıma
Katre-i mey la‘lsiz tebhâledir çeşmânıma

Eyledikçe ârızın ey mâh-rû zîb-i hayâl
Halka-i devr-i derûnum hâledir çeşmânıma

Fikr-i zülfünle dem-â-dem eylerim icrâ-yı eşk
Her müjem bir sünbül-i pür-jâledir çeşmânıma

Aks-i câm-ı meyle ruhsârın görünce tâbdâr
Bezm-i gamda ateş-i seyyâledir çeşmânıma

Târ u pûdı rişte-i medh-i nigâhımdır benim
Sâmiyâ bu nev-gazel bir kâsedir çeşmânıma

Nâzım-ı müşârün-ileyh Abdurrahman Sâmi Pâşâ cezîre-i Mora'da vâki Trapoliçe nâm şehr-i cesîmin vücûhundan ve tarîkat-ı aliyye-i Halvetiyye meşâyih-i izâmından ati't-terceme

Şeyh Necîb Ahdî merhûmun sulbünden zînet-efzâ-yı âlem-i vücûd olup cezîre-i merkûmada vukû bulan ihtilalden sonra Mısr-ı Kâhire'ye nakl u hicret ve bir müddet merhûm İbrâhim Pâşâ'nın mektûpçuluğu hizmetinde ve birkaç sene dahi Takvim-i Vekâyi nezâretinde bulunduğu hâlde imrâr-ı vakt u saat eyleyüp bin iki yüz kırk yedi senesi mîrlivâlık mertebesi ve muâvin-i evvel ünvâniyle Mısır vâlisi esbak müteveffâ Mehmed Ali Pâşâ'nın maiyet-i memûriyetine bi'l-nakl iki yüz elli dokuz senesi uhdesine feriklik rütbe-i mu'teberesi bi't-tevcîh muahharen vâli-i müşârün-ileyhin vukû-ı vefâtiyle iki yüz altmış beş senesi Turhala mutasarrıflığı uhdesine bi'l-ihâle mahall-i mezkûra azîmet eyleyüp iki yüz altmış yedi senesi şehr-i Muharreminde bâ-rütbe-i sâmiye-i vezâret Rûmeli teftişi memûriyetine ve sene-i merkûma evâsıtında Trabzon eyâletine ve iki yüz altmış sekiz senesi şehr-i Cemâziye'l-âhiresinde eyâlet-i merkûmeden bi'l-infisâl sene-i merkûma şehr-i Ramazân-ı şerîfde Vodin eyâletine revnak-dih-i izz u ikbâl buyrulmuştur. Müşârün-ileyh tab'ı latîf bir vezîr-i zarîf olup şi'r u inşâsı makbûl ve mergûbdur.

GAZEL

Bir derde duçârım ki müdâvâ da bulunmaz
Bir hasta-i hecrim ki tesellâ da bulunmaz

Kıl nâhun-ı takdîre havâle el uzatma
Her ukde-i tedbîr-i temennâ da bulunmaz

Gül bülbül u bülbül de dikenden mütevâzı
Bu bâğda hiç kayıddan âzâde bulunmaz

Jeng-i keder-i âlemi gâfil bilir ancak
Âyine-i sâf dil-i dânâda bulunmaz

Miftâhı teşekkürdür anın Hâlıka Sâmî
Gencîne-i ümîd bu şekevâda bulunmaz

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Sâmi Efendi şehriyyü'l-asl olup metrûk defterdâr mektûpçusu odasından neş'etle mukaddemâ bir müddet hamallar kitâbetinde ve ba'dehû ihtisab cânibinde ve bir müddet dahi bazı vüzerânın kitâbet hizmetlerinde bi'l-istihdâm muahharen Viyana cânibine azîmet ve Dersaâdet'e avdetinde âmedi odası hulefâsı sınfına dâhil ve bir aralık takvimhâne-i âmire nezâreti memûriyetine nâil olmuş ise de bir sene zarfında nezâret-i mezkûreden bi'l-infisâl üç-beş sene müddet hânesinde ikâmetden sonra ziraat meclisi azâsı sınfına bi'l-ilhâk bin iki yüz altmış üç senesi maslahat-güzârlık nâmiyle Viyana cânibine ve ba'dehû sefâret sûretinde Berlin cânibine ve iki yüz altmış altı senesi yine hizmet-i sefâretle İran tarafına azîmet eyleyüp iki yüz altmış sekiz sâlinde Dersaâdet'e avdet eylemiş ve işbu tezkire-i âcizânemizin esnâ-yı tab'ında dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir.

GAZEL

Dil-i zârâ gelirken pîç u tâb ahvâl-i sünbülden
Perîşân oldu aklım gitdi bu sevdâ-yı kâkülden

Gülistân-ı cihânda bunca demdir âh u zâr eyler
Acep bûy-ı cefâ görmüş müdür sor bülbüle gülden

Günüdür bana bin dürlü cefâyı çekdiren yohsa
O şûhun âşıka âzârı hâricdir tahammülden

İtâb-âmiz hançer çekse gamzen kayd olunmazdı
Kesildi rişte-i ümîdimiz tiğ-i tegâfülden

Müheyyâ ol mükâfâta sitem gördükçe gerdûndan
Sakın ayrılma Sermed halka-i bâb-ı tevekkülden

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Sermed Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz dokuz senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz yirmi altı senesi bâb-ı âlide vâki kethüda kalemine bir müddetcik müdâvemet ve müddet-i medîde hânesinde ikâmetle iki yüz kırk bir târîhinden sonra cânib-i ihtisâbda altı sene ve ebniyye-i hassa müdürü maiyetinde üç sene ve karantina nezâreti cânibinde beş sene müddet hizmet-i kitâbetde bi'l-istihdâm hâcelik rütbesine nâiliyetle bekâm olduktan sonra beş sene müddet bilâ-memûriyet hânesinde peygûle-güzîn-i ikâmet olup iki yüz altmış iki senesi bâ-rütbe-i sâlise zabtiye meclisi kitâbetine nâil ve birkaç mâh zarfında meclis-i mezbûr azâsı sınfına ve muahharen vüzerâ kapukethüdâları silkine dâhil olmuş iken iki yüz altmış dört senesi dâr-ı bekâya müntakil olmuştur. Bir kıt'a matbû Dîvânçesi vardır.

MÜHMEL VE MU'ACCEM TEVARİH-İ MÜTEFERRİKA
Sultân Osmân mülk alup oldu ser-efrâz-ı mülûk
Oldu şeh-i âlihimem adl ile Sultân Bâyezid

Recebde kıldı Sultân Ahmed'i şâh-ı cihân Allah
Süleymân-ı zamân fermân-revâ-yı ins u cân oldu

Hamd ola mehd-i Şevket oldu makâm-ı Mahmûd
Şehzâde makdeminden irdi Murâda âlem

Şeref geldi vücûd-ı Fâtıma Sultânla dehre
Beşiktaş içre kondu Şâh Sultân mehd-i ikbâle

Sâl-i Hân Abdülhamîd'i Hakk hümâyûn eyleye
Sâlini mes'ûd ide Sultân Mahmûd'un Hudâ

Hasan Pâşâ'ya mihrin eyledi Sultân Selîm ihsân
Cihâna müjdeler sadr-ı güzîn oldu Hasan Pâşâ

Oldu Dürrizâde-i vâlâ-güher müftiyü'l-enâm
Virdi Sâlimzâde fetvâ âlemin ıslâhına

Rüûs ihsân idüp İhyâ'yı itdi pâdişâh ihyâ
Rüûs ile Külâhizâde Tâhir ser-firâz oldu

Kıldı adnı Şerîf Efendi makâm

Kıldı Kâmil Efendi huldı makâm

Sevb-i mevti Geyveli'ye giy velî didi ecel
Kıldı tatlı sözlü Balcızâdeyi Abdî Şehîd

Hak bu anbâr-ı hasîmi ide kenz-i berekât
Hak bu etbâr-ı bülendi ide kenzü'l-berekât

Nâzım-ı dîvân-ı hünermendî Mustafa Sürûrî Efendi medîne-i Adana'da bin yüz altmış beş târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup nakdîne-i himmetini iktisâb-ı gevher-i ilm u hünere sarf u harc ile dürr-i maârife ve kâlâ-yı gencîne-i tab'ına cem' u derc eyledikten sonra ki yüz doksan üç târîhinde Dersaâdet'e nakl u hicret eyleyüp tarîk-i kazâya duhûl ile ati't-terceme Sünbülzâde Vehbî Efendi merhûmun kethudalık hizmetinde bulunduğu hâlde birkaç mahalle azîmet eyleyerek ezcümle Zağra-i Atik kazâsı niyâbetinde bulundukları hengâmda nâib-i mûmâ-ileyhi bazı esbâba mebnî ahâli-i belde mahbûs eylemeleriyle nâib-i mûmâ-ileyh vukû-ı hapsini mûmâ-ileyhin iğvâsına azv eyleyerek Dersaâdet'e vürûdunda aleyhinde bulunacağını kendisine îmâ eylemiş olduğundan

NAZM
Habsden kurtulup İstanbul'a varırsan eger
Vehbiyâ atdıracaksın beni bahre hey'at

Geşti-i arz u vakârın karaya urdu senin
Varsa aklın a cünüb var denize kendini at

kıt'asını inşâd itmiş olduğu mervîdir. Mûmâ-ileyh evkât u ezmânını tanzîm-i eş'âr ve tertîb-i âsâr ile imrâr u güzâr eylemekte iken "Sürûrî'nin vefâtı mûcib-i hüzün oldu ahbâba" târîhi nâtık olduğu vecihle bin iki yüz yirmi dokuz senesi şehr-i Saferinde işbu teneknây-ı gurûrdan füstah-serâ-yı sürûra mürûr u ubûr eylemiştir. Mûmâ-ileyh müverrihîn-i dehrin bâis-i serveri ve nükteverân-ı asrın şâir-i sâhib-ziveri olup dîvân-ı belâgat-ünvânı yâdigâr-ı ashâb-ı maâni olmuştur. Kendisinin târîhçe şöhret-i şâyiası olduğuna mebnî sihr-i helâl nevinden olan bazı tevârih-i güzîdesi sebt-i cerîde-i âcizî kılınmıştır.

GAZEL
Dâğlar yâdigâr-ı hecr-i keder
Sînede bergüzâr-ı hecr-i keder

Hâb u râhat görür mü tâ-be-sabah
Dîde-şeb zindedâr-ı hecr-i keder

Bâğ-ı mihnetde çeşm-i giryânım
Menbâ-ı cûybâr-ı hecr-i keder

Görünen dâğ sanma sînemde
Gel al bâr-ı hecr-i keder

Kâl iden cân-ı âşık-ı zârı

Büte-i gamda nâr-ı hecr-i keder

Gönül ey mihr-i burc-ı hüsn ü bahâ
Zerreveş bî-karâr-ı hecr-i keder

Mest-i sahbâ-yı vasl olan Sırrı
Nübtelâ-yı humâr-ı hecr-i keder

Nâzım-ı müşârün-ileyh Selîm Sırrı Pâşâ bin iki yüz on beş târîhinde Yanya nâm şehri dil-güşâda zînet-efzâ-yı âlemi-vücûd olup pederleri Velî Pâşâ'nın vefâtından sonra ki iki yüz otuz sâli hilâlinde Dersaâdet'e muvâsalat ve bir müddet ikâmetle Rûmeli ve Anadolu câniblerinde voyvodalık ve mütesellimlik misillü bazı hizmet ve memûriyetlerde biraz vakt güzâr itdikten sonra ilm-i kitâbetde derkâr olan ma'lûmâtı îcâbınca ibtidâ mâliye tezkireciligine ve ba'dehû fetihhâne nezâretine ve iki yüz altmış bir senesi rütbe-i ûlâyı bi'l-ihrâz Erzurum defterdârlığına ve muahharen defterdârlık-ı mezkûrdan infisâliyle meclis-i muhâsebe-i mâliye azâsı sınfına bi'l-ilhâk iki yüz altmış iki senesi Ayvalık kazâsı kâimmakâmlığına sâye-endâz-ı mecd u i'zâz buyrulup kâimmakâmlık-ı mezkûrdan infisâli vukûuna mebnî bir müddetcik dahi meclis-i mezkûra müdâvemetle iki yüz altmış üç senesi bâ-rütbe-i vezâret Belgırad muhafızlığına revnak-bahş-ı atıfet buyrulmuş ve merkez-i memûriyetine muvâsalatını biraz vakt mürûr itmeksizin dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir. Müşârün-ileyhin haylice eş'âr-ı güzîdesi vardır.

GAZEL

Keşf-i râz eyler isem kâse-i dünyâ dutuşur
Ketm ider isem eger dilde süveydâ dutuşur

İrişir devr-i şerer-nâk-ı dilim eflâka
Sûziş-i âhım ile atlas-ı mînâ dutuşur

Kadd-ı mevzûnunu yâd eyleyerek gülşende
Âh-ı serd itsem eger serv-i dil-ârâ dutuşur

Sen o dem itmiş idin hasretile bağrımı nâr
Bu o ateş ki beyim sönmedi hâlâ dutuşur

Sırrıyâ yazsam eger sûz-ı dili ahbâba
Kilk u evrâk yanup ma'nî-i imlâ dutuşur

Nâzım-ı müşârün-ileyh Sırrı Pâşâ Halebli Melek Ahmed Pâşâzâde müteveffâ Osmân Pâşâ'nın sulbünden medîne-i Konya'da bin iki yüz on yedi senesi hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz yirmi dokuz senesi kapıcıbaşılık rütbesini ihrâz eyledikten sonra bazı hidemât-ı seniyyede bi'l-istihdâm güzârende-i şuhûr u a'vâm olduğu hâlde iki yüz altmış senesi mîr-ümerâlık rütbesine bi'l-ihrâz Van kazâsı kâimmakâmlığına ve ba'dehû Kars kâimmakâmlığına ve iki yüz altmış altı senesi Yemen eyâletine revnak-bahş-ı atıfet buyrulmuş ve iki yüz altmış sekiz senesi eyâlet-i merkûmeden infisâli vukûuyla Dersaâdet'e muvâsalat eylemiş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ından yedi-sekiz mâh makdem Anadolu ordu-yı hümâyûnu cânibine sevk u i'zâm olunmuştur. Müşarün-ileyh dirayetkâr bir vezîr-i

pesendîde-etvâr olup eş‘ârı kabûl u tahsîne şâyân u sezâvârdır. Ati’t-terceme Vâhid Pâşâ merhûmun nazm:

Keşf-i râz itmez salâbetkâr olan kable’l-fenâ
Yanmadıkça avd sırı beyân itmez âşikâr

beyt-i dil-nişîn-i letâfet-karînine nazm:

Bir tahammüldür bu meydân-ı salâbetde dönen
Avdveş sûzân isen de bûyun itme âşikâr

beyt-i sûziş-efgeni ile vâdi-yi tanzîre gitmiş ve ilhâk-ı meydân-ı suhande-gûy-ı müsâbakını rübûde itmiştir.

MÜRABBA

Hamdullah irdi şimdi sûr ile leyl-i berât
Âlemi nûr ile tezyîn eyledi zî-kâinat
Kim anın üftâdesidir eylesin âli-himem
Fahr-ı âlem aşkına virsin bize dârü’n-necât

Vuslatın va‘d eyledi ol gicede şâhım benim
Hulf idüp göstermedi rûyun bile mâhım benim
Şâd olup hande nedir artmakdadır âhım benim
Eşk-i çeşm-i cevr ile oldu Begim nehrü’l-Fırat

Bilmezem ağyâr mı geçdi ol mürüvvet kânına
Yanarım pervâneveş şol ateş-i sûzânına
Görsen ey meh rahm iderdin hecr-i dil nâlânına
Ne olur bir bûsecik ihsân ideydin iltifât

Kâil idim bir nazar kılsan perîşân hâlime
Lutf idüp köhne berâtım virse idin elime
Vuslatı ress olsa hiç gam gelmez idi bâlime
Böyle bir mehveş ki Sırrı yok imiş aslâ sebât

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şerîf Sırrı Efendi mahrûsa-i Edirne’de bin iki yüz otuz altı târîhinde çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup tarîk-i tedrîse duhûl ile bi’l-âhire niyâbet tarafına meyl u rağbet eylemiştir. Mûmâ-ileyhin Sırrı mahlasıyla gofte bazı eş‘âr-ı nâ-puhtesi vardır.

GAZEL

Âlem ateş-bâz olur derd ile âh itdikçe ben
Âh idüp dehre garîbâne nigâh itdikçe ben

Kim bilirdi kavs-ı mihnet böyle tîr-endâz olur
Arsa-i hâhişde men‘-i bârgâh itdikçe ben

Levh-i takdîrde Utarid tâli‘im kılsın beyâz

Safha-i evrâkı hâmemle siyâh itdikçe ben

Pâymâl eyler kader ser-askeri tedbîr ile
Mülk-i maksûd üstüne sevk-i sipâh itdikçe ben

Eylese tashîh u tanzîre Şefik Beg rağbeti
Sırrı eş'ârda o tahrîr-i penâh itdikçe ben

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Sırrı Beg Rûmeli'de vâki Kırkkilis nâm kasabada pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin iki yüz elli üç târîhlerinde Dersaâdet'e muvâsalat ve o aralık bir müddet dîvân-ı hümâyûn kalemine müdavemetle muahharen hâriciye mektûpçusu odası hulefâsı sınfına dâhil ve bi'l-âhire hâcelik rütbesine dahi nâil olmuştur.

GAZEL

Bülbül-i gülzâr-ı aşkım âşiyân olmaz bana
Mürğ-i lâhutum anınçün bir mekân olmaz bana

Gülsitânım tâze tâze güllerim açmaktadır
Ârzû-yı nev-bahâr itmem hazân olmaz bana

Büte-i zilletde kâl itdi beni üstâd-ı aşk
Zer-i sâfiyim muhkem imtihân olmaz bana

Sûretim sîretde nihân eylemiştir cânımı
Sîretim sûretde cân oldu zamân olmaz bana

Ey Sezâyî şem'-i vasla per yakar pervâneyim
Hâlet-i vaslın safâsından figân olmaz bana

Nâzım-ı müşârün-ileyh Şeyh Hasan Sezâyî Efendi cezîre-i Mora'da revnak-efzâ-yı âlem-i vücûd olup medîne-i Edirne'ye nakl u hicret ve tarîkat-ı aliyye-i Gülşenî meşâyih-i izâmından Şeyh Mehmed La'lî Efendi merhûmdan ahz-i yed-i inâbet iderek muahharen müşârün-ileyh La'lî Efendi yerine Edirne'de kâin Gülşenî dergâhı meşîhatine revnak-bahş-ı himmet ve bin iki yüz elli bir sâli şehr-i Ramazânına âzim-i kurbgâh-ı cenâb-ı Rabb-i Ahyed olmuştur. Bir kıt'a Dîvân-ı belâgat-ünvânı vardır.

GAZEL

Kim ki mağrûr olur kuvvetine kıl gibi
İntikâmın zü'afâ eyler Ebâbil gibi

Ateş u âb ile pür havf u recâ it de dilin
Yak yakıl Kâbe'de büthânede kandîl gibi

Sürmedân gibi cilâ-bahş-ı uyûn ol halka
Rû-siyâh olma göze girmek içün mîl gibi

Bostan-ı emel-i halkı iderisen iskâ

Artar efzâyişin âlemde senin Nîl gibi

Ser-i ebnâ-yı zamân üzre dönenler Süedâ
Pîç u tâb olmak olur âdeta mendil gibi

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Sadullah Efendi medîne-i Ankara'da gunûde-i pister-i rahmet olan Hâcı Behram Velî (kaddese sırrıhü'l-Celî) hazretlerinin sülâle-i tâhire ve ol mahallin ulemâ-yı bâhiresinden müderriszâde müteveffâ Abdülkerîm Efendi'nin sulbünden pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup tahsîl-i ulûm-ı âliye ve tekmîl-i nusah-ı ilmiyye eyleyerek meslek-i niyâbete meyl u rağbetle bin iki yüz yirmi sekiz ve otuz yedi târîhlerinde mükerreren Ayaş kazâsı niyâbetine ve bin iki yüz yirmi dokuz ve otuz iki ve otuz beş târîhlerinde bizzat Ankara kazâsı nekâbetine memûriyetinden sonra Dersaâdet'e muvâsalatla Havass-ı Refîa kazâsına muzâfa Südlüce ve Hasköy nahiyelerine nâkib nasb u ta'yîn olunarak o esnâda ilm-i hendeseyi mühendishâne-i âmire hâcesi El-hâc İshak Efendi'den ve ilm-i nücûmu dahi mukaddemâ müneccim-i evvel Râkım Efendi'den muahharen müneccim-i sâni Turak Pâşâzâde İbrâhim Beg'den tahsîl u tekmîl ile iki yüz kırk târîhinde medîne-i Ankara'ya avdet eyleyüp iki yüz kırk iki senesi kazâ-yı mezkûr müftülüğüne iki yüz elli sekiz senesi Beypazarı ve Kalecik ve Kangırı kazâları niyâbetine memûr ve ta'yîn kılınmış ve bi'l-âhire niyâbet-i mezkûreden dahi kat'-ı rişte-i iltifât ile maskat-i re'si olan Ankara'da gûşe-nişîn-i istirâhat olmuştur. Mûmâ-ileyh âlim bir şâir-i kâmil olup mürettep bir kıt'a Dîvân-ı belâgat-ünvânı dahi vardır.

MÜNACAT

Yâ Râb kalemim mû-yı fenâdan sakla
Tahrîrimi ta'n-ı süfehâdan sakla

Tevfîkin idüp kanda gidersem bana rehber
Şeh-râh-ı şerîatda hatâdan sakla

Nâzım-ı dîvân-ı ser-bülendi Müstakimzâde Süleymân Sa'dettin Efendi Dersaâdet'de bin yüz otuz bir senesi şehr-i Recebde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tahsîl-i ulûm-ı âliyeye sa'y u himmetle tekmîl-i nusah-ı ilmiyye eyledikten sonra tarîkat-ı aliyye-i Nakşibendiye meşâyih-i izâmından sâlifü't-terceme Tokadî Şeyh Mehmed Emîn Efendi merhûmdan ahz-ı dest-i inâbet eyleyüp bi'l-âhire nâil-i rütbe-i hilâfet eylemiş ise de halvet-güzîn-i uzlet olduğu hâlde bin iki yüz iki senesi hilâlinde işbu kâreh-i fenâdan bârgâh-ı cenâb-ı Mevlâ'ya teveccüh ve azîmet eylemiştir. Lafza teşebbüs rihletine târîh vâki olmuştur. Na'ş-ı mağrifet-nakşı Der-i âliye'de Zeyrek Yokuşu'nda Soğukkuyu nâm mevkide vâki Pîrî Mehmed Pâşâ câmi-i şerîfi hatırasında Şeyhî merhûmun kabri kurbunda defîn-i hâk-ı ıtr-nâk olmuştur. Mûmâ-ileyh âlim-i âmil bir fâzıl-ı kâmil olup kendisi bî-misl u hemtâ olduğu misillü âsârı dahi latîf u zîbâdır ki zîrde esâmisi tahrîr u imlâ kılınmıştır. Altı cildi şâmil Terceme-i Mektûbât-ı Ahmed-i Fârûkî, Şerh-i Dîvân-ı Hz. Ali (keremallahu vechehu), Tuhfetü'l-Hattâtîn, Devhatü'l-Meşâyih, Mecelletü'n-Nisâb, Terceme-i Na't-ı Kanûnü'l-Edep, Şerh-i Kasîde-i Müzarriye, Şerh-i Vird-i Seyyid Yahya, Terceme-i Fkh-ı Ekber, Risâle-i Tâc, Risâle-i Hadis-i Min Ürf, Risâle-i Ebeveyn, Şerh-i Hizbü'l-Hâfız, Hâşiye-i Hizbü'l-Azâm, Hülâsâtü'l-Hediyye, Terceme-i Murassa-ı İbn-i Esir, Risâle-i Tâun, Terceme-i Ukudü'l-Lü'lüiye, Risâletü'l-Hay Fi Beyânü'l-Key, Şerh-i Ebyât-ı Baz-ı Mesnevî, Risâle-i Hüsn-ı Takvîm, Risâle-i Adetü'l-Bedr Fî Beyân-ı Şuhûr-ı İsna Aşer, Risâle-i Salavat-ı Vusta, Risâle-i

Âdâb-ı Ulu'l-Bâb, Risâle-i Hisal-ı Aşere, Şerh-i Hûr Erbaası, Risâle-i İrâdetü'l-Aliyye Fî İrâdetü'l-Cezâiye Ve'l-Kaliye, Cedvel-i Eimme-i İsna Aşer, Cedvel-i Aşere-i Mübeşşere, Menâkıb-ı Ashâb-ı Bedr, Menâkıb-ı İmâm-ı Azâm, Akidetü's-Sofya, Terceme-i Ahval-i Şuyûh-ı Ayasofya, Şerh-i Salavat-i Abdulkadiri'l-Geylânî, Şerh-i Bî-Nokta, Hadis-i Erbain, Risâle-i Tenşitü'l-Ensâr (?) Fî Hakk-ı Levni'l-Ahmer, Risâle-i Cevâhir-i Hamse ki işbu otuz yedi aded âsâr-ı belâgat-disârından başka nice nice âsârı ve haylice eş'ârı dahi olduğu derkâr ise de ber-vech-i tafsîl-i tahkîk u tahsîl mümkün olamamıştır.

GAZEL

Gam çeker sîneye dil şûh-ı dil-ârâ yerine
Nûş ider hûn-ı ciger bâde-i hamrâ yerine

Sahn-ı sînemde hem hecr u firâkınla şehâ
Dağlar oldu nümâyân gül-i zîbâ yerine

İtme ümîd-i vefâ saymaz o hûnı bilirim
Lücce-i eşk-i teri mevce-i deryâ yerine

Âdet-i meclis-i hûbân budur âlemde
Hûn-ı âşık içilir sâğar-i sahbâ yerine

İtdim eglence bu şeb katre-i eşkim Sa'dî
Aldatup tıfl-ı dili lü'lü-i la la yerine

Nâzım-ı müşârün-ileyh Arabzâde Sadullah Efendi Dersaâdet'de çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup tarîk-i tedrîse duhûl ile bin iki yüz yirmi beş senesi İzmir mevleviyyetine ve iki yüz otuz beş senesi Mekke-i mükerreme mevleviyyetine ve iki yüz otuz altı senesi Dârü'l-hilâfetü'l-âliye hükûmetine ve iki yüz kırk iki senesi Anadolu sadâretine ve iki yüz kırk sekiz ve elli beş seneleri mükerreren Rûmeli sadâretine revnak-bahş-ı fazl u kemâl buyrulup kudemâ-yı sudûr-ı izâmdan bulunması cihetiyle muahharen reîsü'l-ulemâ ünvân-ı celîlini dahi bi'l-ihrâz iki yüz elli sekiz senesi hilâlinde âzim-i kurbgâh-ı cenâb-ı Rabb-i bî-enbâz olmuştur. Müşârün-ileyhin şi'r ile adem-i tevağuluna mebni eş'ârı çendan manzûr değil ise de hatt-ı ta'lîkde mahâret-i kâmilesi olduğu beyne'l-cumhûr müteârif u meşhûrdur.

BEYT

Safhâ-yı rûy-ı cihân-efrûzuna cânânımın
Dest-i kudret bir kalem çekmiş de ebrû koymuş ad

Nâzım-ı menzûme-i hünermendî Şeyh Saîd Efendi mahrûsa-i Belgırad'da tennûre-bend-i hân-kah-ı vücûd olup tarîkat-ı aliyye-i mevleviyyeye intisâb ile bi'l-âhire mahrûsa-i mezkûre Mevlevîhânesi post-meşîhatine kuûd ve bin yüz kırk târîhinde nûş-ı dârû-yı şehâdetle rûh-ı pür-fütûhu makâm-ı vâlâ-yı sûra suûd eylemiştir. Mûmâ-ileyhin bâlâda muharrer olan beytinden başka eş'ârı görülmemiştir.

GAZEL

Hayâl-i mûr-ı hattınla dönüp dildâzi-i nemle
Süleymânım hıridâr-ı visâlin olayım nemle

Nem itmiş kâkül-i boyayı dökmüş rûy-ı nem-nâka
Reyâhinzâr-ı hüsnün eylemiş tezyîn nim nemle

Fütûr îrâs ider gûş eylesek dünyâya gelmekden
Acep tahvîf ider vâiz bizi nâr-ı cehennemle

Visâlin ârzûsuyla firengistânı gezmiş dil
Kızıl elmayı almış muğtenimden mâl muganımla

Saîdâ eşk-i bülbül berg-i verde reng bahş eyler
Tarâvet-yâb olur her gonce-i gül çünkü şebnemle

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Es-seyyid Sadullah Saîd Efendi şehr-i Diyarbekir'de pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup müddet-i medîde bazı vezîrlerin kethudalık ve dîvân kitâbetligi misillü hizmetlerinde bi'l-istihdâm muahharen hâcelik rütbesini bi'l-ihrâz bin iki yüz otuz yedi senesi hilâlinde Mısr-ı Kâhire cânibine azîmet eyleyüp tab'hâne-i Mısriyye başmüsahhihligi hizmetinde bulunduğu hâlde iki yüz kırk yedi sâlinde dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir. Çend aded risâle-i manzûmesi vardır.

GAZEL

İtikâd-ı ehl-i sünnetden ayırma dâima
Açıver râh-ı necâtı ey kerim zevi'l-ata

Cürm u isyânımla geldim dergeh-i gadrânına
Kuvvet-i îmânıma idem hemîşe ilticâ

Hamdullah i'tikâd-ı ehl-i sünnet-meslekim
Mezheb u dînim içün cân u dilim olsun fedâ

Keyd ü mekr-i nefs ü şeytân-ı leîmden sakla kim
Dîn u îmânımla mahşûr olayım rûz-ı cezâ

Hazret-i fahr-ı cihânın hürmetine lutf idüp
Havl-ı mahşerde Saîd'e şefkatin eyle revâ

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ferâizîzâde Mehmed Saîd Efendi mahrûsa-i Burusa'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîk-i tedrîse duhûl ile Sultân Emir (kaddese sırrıhü'l-Münîr) hazretlerinin mahrûsa-i mezbûrede vâki câmi-i şerîfleri hitâbeti hizmetine dahi bi'l-vüsûl vâsıl-ı ser-menzil-i memûl olmuş iken bin iki yüz elli bir senesi hilâlinde füstah-serâ-yı ukbâya menkûl olmuştur. Tevârih-i sâlife mealinden ibâret olarak Gülşen-i Maârif isminde iki cildi şâmil bir kıt'a târîh inşâdına müvaffak olmuştur. Şi'r ile çendan şöhreti yoktur.

GAZEL

İtmedi gitdi eser nale-i cângâh sana
Merhamet virmedi mi Hazret-i Allah sana

Nâlem itmiş seni hâbîde-i nâz u nahvet
Zannıma(?) ninni gelir râh-ı sehergâh sana

Âkıbet ömrümü hüsnün gibi itdin itlâf
Kaldı sermâye hemân âh bana râh sana

Beni şâd eylemedin bir kere insâf eyle
Acaba neyledim ey tâli-i bed-hâh sana

Tükenir bî-haber ana reviş elbetde Saîd
Âkibet rehber olur bu dil-i âgâh sana

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hızır Ağazâde Saîd Beg Dersaâdet'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup enderûn-ı hümâyûn iğvâtı silkinde perverde-i ilm u kemâl olmuş iken iki yüz elli iki senesi hilâlinde âzim-i kurbgâh-ı cenâb-ı Rabb-i Müteâl olmuştur. Masnû ve matbû bir kıt'a Dîvânçesi vardır.

GAZEL

Dil-i mehcûrı götürmez mi acep yâda dahi
O tegâfül-meniş âşık-küş u mağzâda dahi

Bir Deyâkû güzeli gönlümü almış gitmiş
Beklerim hasretile ben der-i kilisde dahi

O büt-i sîb-i zenehdân ki bulunmaz arasan
Ana mânend u nazîre kızıl elmada dahi

Aldı gönlüm hat-ı nevhîz-i lebinden bir zevk
Virmez ol neş'eyi papaskarası bâde dahi

Ben esîr-i gam-ı zünnârî isem çok mu Saîd
Yiri vardır gamının tâ dil-i babada dahi

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Saîd Efendi Vâlide Sultân kethudası müteveffâ Mehmed Efendi'nin mahdûmu olup dâhiliye odası hulefâsı sınfına dâhil ve bir müddet oda-ı mezbûra müdâvemetiyle sadr-ı esbak Mehmed Hüsrev Pâşâ'nın iptidâki ser-askerligi hengâmında bir müddet kitâbet hizmetinde bulunup bir müddet muahharen dâr-ı bekâya müntakil olmuştur. Şi'r ile şöhreti yoktur.

GAZEL

Aldatup lâf u güzâfına inandırdı beni
Vâde-i vâslile hayli oyalandırdı beni

Rûh-ı huygerdesini lâleye benzetmiş idim
Anda yok bûy-ı vefâ deyü utandırdı beni

Celb-i hûbâna sebebdir diyerek pîr-i mugân

Al ile bâde-i gül-renge boyandırdı beni

Kâle-i sabrı alıp virdi nükûd-ı eşki
Hâcegîzâde dolabıyla dolandırdı beni

Pûta-i aşk u muhabbetde Saîdâ dilber
Yan-ı mollâ gibi kâl eyledi yandırdı beni

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Çarşanbazâde Es-seyid Mehmed Saîd Efendi Dersaâdet'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîk-i tedrîse dâhil ve bin iki yüz elli dokuz senesi Kuds-ı şerîf mevleviyyetine ve iki yüz altmış sekiz senesi Mısr-ı Kâhire mevleviyyetine nâil olmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ı esnâsında Mekke-i mükerreme pâye-i refîasını bi'l-ihrâz ticarethâne meclisi müftülügü memûriyetine nasb u ta'yîn buyrulmuştur. Mûmâ-ileyhin bir mikdâr eş'arı vardır.

GAZEL

Rüstem-i rezm-i cefâyım derd-i cevşendir bana
Dâğ-ı ateş-tâb-ı sînem zînet-i tendir bana

Ben şehîd-i tîr-i kavs-ı âsuman-ı mihnetim
Tâbiş-i berk-i kazâ bir özge me'mendir bana

Filk-i cismi gavta-hor-ı kulzum-ı eşk itdi aşk
Nâ-hudâ-yı akl u dil bu yolda reh-zendir bana

Ben hezâr-ı nağme-perdâz-ı beyâbân-ı gamım
Reng-i hûn alır dağım verd-i gülşendir bana

Deyr-i hecr-i yâre dûçâr olduğum günden beri
Nağme-i kânûn u nâkûs âh u şivendir bana

Dîdedir bân-ı elem hatırda pür-azâr u gam
Böyle bir âli misâfirhâne-meskendir bana

Vâsıl-ı çîn-i merâm olmak muhâl ender muhâl
Sâye-i baht-ı siyâhım sedd-i âhendir bana

Ey Hülagu-yı adem feryâd-res ol bâri sen
Bu hayât-ı nâ-becâdan merg ehvendir bana

Lâubâli meşrebim mest-i müdâm-ı hayretim
Zîr-i ham meyhânede zîba nişîmendir bana

Hâne-i dil zîb-i aşkınla müzeyyen olalı
Bikr-i mazmûn-ı dil-ârâ şûh-ı pür-zendir bana

Sadr-ı dîvân-ı suhanda âsaf-ı ahdım Saîd

Celb-i Belkîs-i belâgat kemterîn fendir bana

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Saîd Efendi Üsküdar'da medfûn Şeyh Nasûhî Efendi merhûmun ahfâdından vekâyi-i şer'iyye kâtibi esbak İbrâhim Efendi'nin hâfidi ve Çarşanbalı Hâcı Mollazâde ladesi-i kuzatdan Mehmed Sâlih Efendi'nin mahdûm-ı saîdi olup Rûmeli kuzâtı silkine duhûl ile muahharen Midilli kazâsına nâil olmuştur. Bir mikdâr eş'âr-ı mu'teberi vardır.

GAZEL

Bu renc-i bî-şümâr-çarhın elbet de gâyeti vardır.
Dilâ şâm-ı firâkın da nehâr-ı vuslatı vardır

Miyânınla dehânın bahsini benden suâl itme
O mabhesde kimin cânâ suâle kudreti vardır

Nice elden kosun câm-ı şarâbı rûz u şeb rindân
Anın zîra leb-i sâkiye pek kurbiyeti vardır

Dolaşma yelkovanveş tâli'in akrebdedir vasla
Anın da ey dil-i şeydâ zamân u saati vardır

Saîd anın bu hâl-ı pür-melâl u sözüne bâdi
Felekde ateş-efrûz-ı cihân bir âfeti vardır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hâfız Saîd Efendi Dersaâdet'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bir müddet metrûk başmuhâsebe kalemine müdâvemet eyledikten sonra mâliye hazînesinde vâki bedelât odasına nakl u memûriyet eyleyüp bi'l-âhire oda-i mezkûrda mertebe-i râbiayı ihrâz ile mümeyyiz-i sâni olmuştur. Mûmâ-ileyh ilm u muhâsebede misli nâdir bir muhâsib-i mâhir olup eş'ârı birkaç gazel ile bir-iki kıt'adan ibâretdir.

GAZEL

Sezâvar ise Sultân olur çün efser-i zerrîn
İsâbet etmiyen kârında her bî-mezheb u bî-din

Metâ-ı cehl u kâlâyı dürûğ-ı bî-fürûğ ancak
Cihân dâd u sitedgâhında râyic böyledir hemin

Sipehsâlâr-ı âlâm u firâkım hüsn-i mâtemde
Şehen-şâh-ı cünûn itdi beni bu leşkere ta'yîn

Felek ehl-i dili şâd eylemez Ferhâd'dan farz it
Nasîb-i kâm-ı diger oldu zevk-i vuslat-ı Şîrîn

Felek şart-ı vefâyî kimsede ecrâmı kalmışdır
Ferâmüş eyledi âhir Saîdi hem-dem-i deyrin

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Saîd Efendi mahrûsa-i Burusa'da Pâşâkapısı civârında kâin tarîkat-ı aliyye-i Nakşibendiye dergâhı şeyhi Ali Baba nâm bir zâtın mahdûmu olup bin iki yüz altmış târîhinde pederi mûmâ-ileyhin vefâtı cihetiyle dergâh-ı mezkûr meşîhatine nâil olmuştur.

GAZEL

Ruhunda hayli arandı tarandı mebhas-ı zülf
Nihâyetinde kitâba tayandı mebhas-ı zülf

Bu rence tarf-ı binagûşu üzre perçemini
Gice safâveş açıldı kapandı mebhas-ı zülf

Hayâl-i âlem-i nûr-ı siyâhdan dolayı
Şikest-i tarh-ı külaha dolandı mebhas-ı zülf

Riyâz-ı fikretim andırdı sünbülistanı
Midâd-ı kilk-i hünerle sulandı mebhas-ı zülf

Perîde-reng-i ruhun der-hayâl idince hemân
Hevâ-yı şevke çıkıp kuşkulandı mebhas-ı zülf

Selâm uzatma sözü kıssayı dırâz itme
Yeter yeter keselim pek uzandı mebhas-ı zülf

Nâzım-ı müşârün-ileyh Tâhir Selâm Beg Dersaâdet'de zînet-efzâ-yı âlem-i şühûd olup unfuvan-i şebâbetinde mektûbî-i vekâlet-penâhî odasına müdâvemetle sarf-ı himmetle tahsîl-i ilm-i kitâb ve tekmîl-i hüner u ma'rifet eyleyüp müddet-i medîde sadr-ı ali mektûpçuluğu mesned-i vâlâsına ve ol vaktin istilâhı üzre bir müddet dahi çarşıbaşılık câh-ı meali-iktinâhına ve bi'l-âhire mükerreren metrûk başmuhâsebe ve büyük ruznamçe hâcelikleri mansıblarına revnak-bahş-ı i'tila buyrulduktan sonra meclis-i vâlâ-yı ahkâm-ı adliye azâsı sınfına bi'l-ilhâk muahharen rütbe-i ûlâyı ihrâz ile da'vâ nezâret-i celîlesine sâye-endâz-ı übbhet u azâsına buyrulup bir müddetden sonra nezâret-i merkûmeden infisâli cihetiyle hâne vü sâhilhânesinde peygûle-güzîn-i istirâhat iken bin iki yüz altmış beş senesi şehr-i Ramazân-ı mağrifet-nişânında sâimen nüzhet-sarâ-yı dârü's-selâma âzim olmuştur. Müşârün-ileyh ulûm-ı cüziye vü külliyede kudret u mahâreti zâhir bir şâir-i mâhir olup semere-i nihâl-ı tab'ı olan Dîvân-ı belâgat-ünvânından mâada ulemâ-yı mutebahhirînden Ahmedi'l-Kudûrî hazretlerinin ulûm-ı fıkhiye ve mesâli-i dîniyeye dâir te'lîf-gerdesi olan Kitâb-ı Müstetâb'a bir kıt'a şerh-i metîni ve ulûm-ı edebiyeden Makâmât-ı Harîrî nâm kitâb ile Mizânü'l-Edeb nâm kitâb-ı rengîn-hitâba dahi birer kıt'a terceme-i dil-nişîn-i vardır ki kütübhâne-i âlemde yâdigâr-ı erbâb-ı maâni olmuştur.

GAZEL

Ednâ kuluyum fahr-i Resulü's-sakaleynin
Ol nûrı ehad Ahmed-i ceddü'l-Haseneyn'in

Cân tîğini üryan iderim cism-i gılafdan
Kanlar saçarım fethine ol Bedr-i Huneyn'in

Nûş eyler isem Şâh Hasan aşkına zehri
Çekmem elimi yoluna baş gitse Hüseyn'in

Hûn-âbe-i eşkimle cihân kana boyansın
Giryân olarak derdine ol kurre-i aynın

Evlâd ile ashâba selâm eyle Selâmî
Şâd ola dahi rûh-ı şerîfi ebeveynin

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Selâmî Efendi medîne-i İzmir'de sahâ-zîb-i âlem-i şühûd olup evâil-i hâlinde memâlik-i mahrûsanın ekser mahallerinde seyr u seyâhat ve bir müddet Nüküs'de ikâmet eyledikten sonra Dersaâdet'e muvâsalat eyleyüp karye-i Ebâ Eyyûb Ensârî (râdiye anhü'l-Bâri)'de vâki ismine mensûb olan dergâhda post-nişîn-i irşâd olduğu hâlde usûl-ı Nakşiyye üzre ifâza-i seyr u sülûk eylemekte iken bin iki yüz yirmi sekiz târîhinde âzim-i dârü's-selâm olmuştur. Dergâh-ı mezkûre hatırasında medfûndur. Mûmâ-ileyhin na'tgûne olan beş aded beyt-i latîfi numûne-i tab'-ı şerîfi olmak üzre sebt-i cerîde-i âcizî kılınmıştır.

NA'T-I ŞERÎF

Şefâ'at kânı olduğun ider te'yîd-i erselnâk
Lamirin tâcını giydin ki dindi şânına levlâk

Selâmî mücrimi kandır şefâ'at kefseri birle
Ki zâtındır alî hulk-ı azîm ey şâh-ı i'tinâk

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Abdusselâm Selâmî Efendi medîne-i Ahısha'da Vanî Kara Müftü ünvâniyle meşhûr u müteârif olan müteveffâ Mehmed Efendi'nin sülâlesinden Süleymân Efendi merhûmun mahdûmu olup bin iki yüz otuz bir senesi Dersaâdet'e muvâsalatla Dersaâdet ve taşraca bazı mahallerde kitâbet hizmetinde bulunduğu hâlde bir müddet ikâmet eyledikten sonra iki yüz elli dört târîhlerinde mâliye mektûpçusu odası hulefâsı sınfına dâhil olmuştur. Mûmâ-ileyh halîm ve selîm bir zât-ı lâzımü't-tekrîmdir.

GAZEL-İ NA-TAMAM

Garîb ol gurbet ehl-i derde sahrâ-yı selâmetdir
Bu halk içre kişi bîgâne olmak başka halvetdir

Sadâ-yı sayt u şöhretden sakın kim şöhret âfetdir
Ney u tanbûru seyr eyle ser-â-ser dâğ-ı hasretdir

Mey-i aşk ile sermest ol da dünyâyı temâşâ kıl
Selîmâ kendiden gitmek acep seyr u seyâhatdir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Selîm Efendi Bosna mollası müteveffâ Hüseyin Efendi'nin mahdûmu olup bin doksan dokuz târîhinde tarîk-i tedrîse duhûl ile yüz yirmi sekiz târîhinde Üsküdar kazâsı mevleviyyetine ve yüz otuz iki târîhinde saray-ı hümâyûn hâceligine mevsûl ve yüz otuz beş sâlinde Galata mevleviyyetine ve sene-i merkûme hilâlinde fetva

emânetine menkûl olduktan sonra yüz otuz sekiz senesi şehr-i Recebinde Mekke-i mükerreme pâyesini bi'l-ihrâz beyne'l-emâsil mümtâz olmuş iken sene-i mezbûre şehr-i Zi'l-hiccesinde emîn-i fetva bulunduğu hâlde irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Mûmâ-ileyh ashâb-ı fazl u kemâldan olup Sâlim Efendi Tezkiresi'nde bazı eş'ârı mestûr u mukayyeddir.

KIT'A

Hâk-i payin tûtiyâ iden ulu'l-ebsâr olur
Cennet'i mu'tâd iden cân bende-i ensâr olur

Bir gedâ kemter gulâmındır Semâhuddin velî
Mültefit bilferd olur ihsân vücûd ihzâr olur

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Ömer Semâhat Efendi Rûmeli'de kâin Yenişehir-i Fenâr nâm memleket-i cesîmede ziyâ-pâş-ı bezm-i vücûd olup âsitân-ı hazret-i pîr (kudduse sırrıhü'l-münîrehu) azîmetle bir müddet hizmet itdikten sonra memleket-i mezkûrede vâki pederlerinden müntakil Mevlevîhâne'nin meşîhatine ve bir müddetden sonra medîne-i Edirne'de kâin Murâdiye nâm Mevleviyye meşîhatine ve ba'dehû hasbe'l-istihkâk Dersaâdet'de Kâsımpâşâ Mevlevîhânesi meşîhatine ve muahharen sâniyen mezkûr Murâdiye Dergâhı meşîhatine nâil olmuş iken bazı avârız-ı sûriye münâsebetiyle tekrâr Dersaâdet'e muvâsalat eyleyüp civâr-ı Hazret-i Hâlid'de misâfireten ikâmet üzre iken bin iki yüz dört târîhinde dâr-ı bekâya müntakil olmuştur.

GAZEL

Berg-i gül-reng bulur ârız-ı dil-cûsundan
Sünbül âşüfte olur zülf-ı semen-bûsundan

Şehr-i Bağdâd gibi kişver-i dil oldu harâb
O cüvânın sitem-i çeşm-i Hülagusundan

Nazarım gâh ruh u gâhice zülfünde kalır
Bâğ-ı hüsnün geçemem lâle vu şebûsundan

Dilde kim aşk ola ızmârı olur mu kâbil
Şem'in elbet görünür şu'lesi fânûsundan

O perîşâna dûçâr olalı akl u fikrim
Târ mâr oldu perîşâni-i gîsûsundan

Kâ'be-i hüsnü nola kıble-i uşşâk olsa
Tak-ı mihrâb-ı be-dîdârdır ebrûsundan

Deşt-i hüsn içre Senihâ o gazel-i nâzik
Şekl-i vahşet görürüm dîde-i âhûsundan

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Süleymân Senîh Efendi ıstabl-ı âmire pâyelilerinden El-hâc Şerîf Ağa'nın mahdûm-ı maârif-perveri ve meclis-i vâlâ azâsından sâlifü't-terceme Ali Rızâ Efendi'nin birâder-i vâlâ-güheri olup bin iki yüz elli bir senesi hilâlinde maskat-i re'sleri olan

mahrûsa-i Burusa’dan Dersaâdet’e muvâsalat ve bir müddet dîvân-ı hümâyûn kalemine ve ba‘dehû mekteb-i maârif-i adliyeye devâm ve muvâzabetle bir mikdâr ulûm-ı Arabiye ve fünûn-ı Fârisiye tahsîl eyledikten sonra iki yüz elli sekiz senesi kalem-i mezbûr-ı mühimme-nüvîsânı silkine ve iki yüz elli dokuz senesi mektûbî-i vekâlet-penâhî odası hulefâsı sınfına dâhil olarak uhdesine rütbe-i sâlise bi’t-tevcîh âmedi odasına nâmzedlik ile mümtâz-ı akrân u emâsil olmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab‘ından yedi-sekiz mâh makdem Anadolu müsteşârı maiyeti tahrîrât başkitâbeti memûriyetiyle mahall-i mezkûra azîmet ve muahharen Dersaâdet’e avdet eylemiştir. Mûmâ-ileyh nazm u nesre kâdir bir şâir-i mâhir olup dîvân olacak mikdâr eş‘âr-ı belâgat-şiârı vardır.

GAZEL-İ NA-TAMAM

Kemerveş bend idüp bâzû-yı vaslı mû-miyânından
Murâdım üzre devr-i çarh-ı nâ-hemvâre gösterdim

Döküp hûn-âb-ı eşki sîne-i pür-dâğ-ı sûzâna
Çırâğân içre gûyâ ateşin fevvâre gösterdim

Niyâm-ı sîneden uryân idüp âh gelir sözü
Rakîb-i bed-nihâda hışmile gaddâre gösterdim

Yine bir nev-zemîn tâze gazel nazm eyleyüp Seyyid
Nazîre-cûy olup Kâmi-i sihr-âsâra gösterdim

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Seyyid Mehmed Sadrettin Efendi sudûr-ı izâmdan Uşşâkizâde Seyyid Abdullah Efendi’nin mahdûmu olup tarîk-i tedrîse duhûl ile tekmîl-i devr-i medâris eyleyerek Haleb-i şehbâ ve ba‘dehû Şâm-ı şerîf mevleviyyetlerine muvâsalat ve hükûmeti esnâdaki bin yüz kırk altı sâlinde dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir. Seyyid mahlasiyle Sâlim Efendi Tezkiresi’nde dahi terceme vü âsârı mukayyed u mestûrdur.

GAZEL

İdince gönlümü dîvâne ârzûy-ı bahâr
Müselsel oldu zebânımda güft-gûy-ı bahâr

Kalırdı elde misâl-i şemâme-i anber
Rübûde olmasa çevgân-ı çarha-gûy-ı bahâr

Fedâ idüp bizi gitmişdi şimdi güller açup
Kızardı hâcalet-avdetle sanki rûy-ı bahâr

O serv-i kâmeti bâğ-ı hayâle aldıkça
Döker sirişkini Sîret-misâl cûy-ı bahâr

Duâ-yı bülbüle âmîn-hân olup mürgân
Açıldı müşteri-i aşka çarsû-yı bahâr

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şerîf Pâşâzâde Saîd Sîret Beg Cidde vâlisi esbak müteveffâ Şerîf Pâşâ’nın mahdûmu olup tarîk-i tedrîse dâhil ve bin iki yüz otuz sekiz senesi Galata

mevleviyyetine nâil olduktan sonra iki yüz kırk altı târîhinde Mekke-i mükerreme mevleviyyetinden ma‘zûlen dâr-ı bekâya menkûl olmuştur. Sîret mahlasiyle bir mikdâr eş‘ârı vardır.

GAZEL

Âşık-ı şûrîde-hâliz zârdır eglencemiz
Genc-i gamda derd-i aşk-ı yârdır eglencemiz

Eylesen endîşeme yok zülf-i perçemin nola
Hall olunmaz ukde-i düşvârdır eglencemiz

Gabgab u la‘lin o nahl-ı nâzik elbet ohşarız
Tıfl-ı aşkız sib ile gül-nârdır eglencemiz

Bir bölük pervâne-i bezm-i belâ vü mihnetiz
Pertev-i şem‘-i ruh-ı dîdârdır eglencemiz

Sanmasın Sîret bizi eglencesiz ehl-i hevâ
Ney gibi her demde âh u zârdır eglencemiz

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şehbâz Girây Sultân sâlifü’t-terceme merhûm Halîm Girây Sultân’ın ferzend-i ercümendi olup Dersaâdet’de bin iki yüz elli iki târîhlerinde şehbâz rûhu hazîz-i dâr-ı fenâdan evc-i âlâ-yı bakâya pervâz eylemiştir. Sîret mahlasiyle bazı eş‘ârı görülmüştür.

MÜSEDDES

Bilmedim ben neyleyem asla dil-i nâ-şâdıma
Halka itdigim perestişdir sebeb berbâdıma
Senden olmazsa inâyet rûz u şeb feryâdıma
Hâsılı bir çâre yok gamdan benim âzâdıma
Kimseden ümîd u istimdâd gelmez yâdıma
Ey benim feryâd-res Rabbim yetiş imdâdıma

Kârı isyân Sîret’in ey zât-ı Rabbü’l-âlemîn
Her gice itsem sezâdır subha dek âh u enîn
İsm-i pâkin çün beni kıl nâr-ı dûzahdan emîn
Kesmem ümîdim ki sensin âleme Rabbü’l-mu‘în
Kimseden ümîd u istimdâd gelmez yâdıma
Ey benim feryâd-res Rabbim yetiş imdâdıma

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Osmân Sîret Efendi Dersaâdet’de bin iki yüz otuz iki senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup mukaddemâ bir müddet tophâne-i âmire ruznamçe odasına müdâvemetle bi’l-âhire bir müddet dahi hizmet-i kitâbetle Rûmeli ve Anadolu câniblerinde imrâr-ı vakt u saat eyledikten sonra Dersaâdet’e avdetinde evkâf-ı hümâyûn hazînesinde vâki tahrîrât odası sınfına dâhil ve iki yüz altmış iki senesi hâcelik rütbe-i mu‘teberesine nâil olmuştur. Mûmâ-ileyh seyr-i mergûbe ashâbından olup şi‘r ile çendan tevâgulu yoktur.

GAZEL

Çekeli tuğ-ı vezâret ile râyet perçem
İttihâz itdi fes iklimin eyâlet perçem

Çekilince ruhuna hatt-ı şerîf ol şûhun
Yine kesb eyledi rıf'atla sadâret perçem

Ola şûr Çin ile Maçin'e dahi sevdana
Zulümâta el atup eyler imâret perçem

Dökülüp mâh-ı ruhu münhasif itmiş birden
Koparır başımıza şimdi kıyâmet perçem

Nice bin dilleri berbâd u perîşân itdi
Dolaşır gerdene âşüfte-kıyâfet perçem

Buna zihnim dolaşır mu'cize mi yâ efzûn
Ser-i her mûyuna bend itdi bin âfet perçem

Buna perçem mi dinir sanki bir ejderhâdır
İdiyor dahme-i hüsn üzre nezâret perçem

O şehin mihnet-i ma'mûre-i hüsn ü ânın
Heme an itmededir hıfz u himâyet perçem

Bana zencîr-i cünûn oldu yüzü ağ olsun
Bu vecihden bize bahş eyledi şöhret perçem

Seheri âh-ı cigergâhile olmuş tel tel
Yine kesb eyledi bir başka letâfet perçem

Dil-i sevdâzedemiz şâne misâli Seyfî
İdeli yârelidir bahs u hikâyet perçem

Nâzım-ı mümâ-ileyh Osmân Seyfi Beg medîne-i Kayseri'de çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup tahsîl-i ulûm-ı âliye ve tekmîl-i nusah-ı ilmiyye eyledikten sonra kitâbet tarafına rağbet ve bazı vüzerânın yanında bir müddet edâ-yı hizmet-i kitâbet eyleyüp müddet-i medîde Bağdâd vâlisi Ali Rızâ Pâşâ merhûmun dîvân kitâbetinde bulunarak muahharen uhdesine rütbe-i ûlâ sınf-ı sânisi bi'l-i'tâ Kürdistan defterdârlığı ve bin iki yüz altmış üç senesi Kütahya defterdârlığı memûriyetine ta'yîn kılınup iki yüz altmış dört senesi mahall-i merkûmede irtihâl-i dâr-ı bekâ ve kedisine gılaf-ı mezarda me'vâ eylemiştir. Dîvân olacak mikdâr eş'ârı vardır.

HARFİ'Ş-ŞİN

GAZEL

Büt-perestem dimezem sana gönül virsem âh

Büt-perest olduğumu duydu cihân kâfir âh

Bend iderse dili ol zülf-i ham ender hamına
Şâneveş belki anı kurtara bu baht-ı siyâh

Yiter itdin yiter âh bunca cefâyı zâlim
Nolur itsen bana bir kere tebessümle nigâh

Dil-i vîrânımı yıkdınsa benim var olasın
Seni mesrûr ide her şâm u seher Rab îlah

Çâre ne sevdi seni Şârık-ı rüsvâ-yı cihân
Avf ile eyle adâlet eger itdiyse günâh

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Emîn Şârık Baba Dersaadet'de bin yüz doksan târîhinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup kaşıkçılık sanatiyle me'lûf ve Kaşıkçı Emîn Baba dinmekle ma'rûf olduktan sonra iki yüz elli sekiz târîhinde cânib-i Hicâz-ı mağfiret-tırâza azîmet ve Dersaâdet'e avdetle tarîkat-ı aliyye-i Rufâiyyeye olan mensûbiyeti muktezâsınca bir müddet Lâleli câmi-i şerîfi civârında kâin Mercümek tekyesine müdâvemet eyleyüp muahharen ala't-tarîkü's-seyâhe Selanik cânibine azîmet eylemiştir. Mûmâ-ileyh bir pîr-i rûşen-zamîr olup eş'âr u güftârı latîf u dil-pezîrdir.

GAZEL

Meyl itmek ile dilber-i mehveş bahâsına
Aldı ketan-ı sabrımı ateş bahâsına

Yağma idince gamze-i Tatarı dilleri
Virdim o şâha cânımı tir-keş bahâsına

Çokdur niyâz-ı vasl iderek nakd-ı cân be-kef
Nâz eylesin o Yûsuf-ı serkeş bahâsına

Çıkmazsa alma hatt-ı siyeh rûy-ı âline
Degmez metâ-ı sâde münakkaş bahâsına

Sevk-i hünerde bu gazel-i penc beyit ile
Virdim kumâş-ı nazm-ı terim baş bahâsına

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî vak'a-nüvîs Hüseyin Şâkir Begefendi gümrükçü Hüseyin Pâşâzâde mevâliden Mustafa Beg'in mahdumu olup tarîk-i tedrîse duhûl ile muahharen va'ka-nüvîslik hizmeti uhdesine bi'l-ihâle bin iki yüz elli yedi sâlinde Haleb-i şehbâ mevleviyyetinden ma'zûlen dâr-ı bekâya menkûl olmuştur. Safâyî Efendi tezkiresinde dahi terceme-i hâli mestûrdur.

GAZEL

Tâbiş-i ruhsâre-i cânânı gördükçe fakat
Meh diyüp hurşîde teşbîh itmeyen eyler galat

Şimdi menşûr-ı melâmet hükmünü terkîn için
Safha-i rûy-i dil-ârâya çekildi tâze hat

Târ-ı zülfünde rehâ buldukça tab'-ı nâ-tüvân
Mû-miyâne bend olur la-hayr ila-fi'l-vasat

Serbeçe benler midir rûyunda vecdengîz olan
Mushaf-ı hüsne ya nakş olmuş mudur rengîn-nükat

Çek halâyıkdan eli kat it alâyıkdan dili
Şâkirâ imdâd-ı Rabbânî sana besdir fakat

Nâzım-ı müşârün-ileyh kâimmakâm-ı esbak Ahmed Şâkir Pâşâ medîne-i Trabzon'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup Dersaâdet'e muvâsalatla çok müddet ecille-i devlet-i aliyyeden müteveffâ Firdevsî Efendi'nin imâmet hizmetinde bi'l-istihdâm sâhib-iyarlık memûriyetine ve ba'dehû darbhâne-i âmire imâmetine ve muahharen darbhâne-i âmire nezâretine revnak-efzâ olduktan sonra bin iki yüz yirmi beş senesi bâ-rütbe-i vezâret kâimmakâmlık makâm-ı âliyesine nakl ve bir sene mürûrunda kâimmakâmlık-ı mezkûreden münfasilen Gelibolu'ya müntakil olup bir müddetcik ikâmetle Kütahya eyâleti uhdesine bi't-tevcîh iki sene müddet eyâlet-i merkûmede iki buçuk sene dahi Mora eyâletinde icrâ-yi emr-i hükümdârî itdikten sonra eyâlet-i merkûmeden infisâli vukûuyla Gelibolu'ya azîmet ve birkaç mâh zarfında Dersaâdet'e muvâsalat eyleyüp iki yüz otuz dört senesi hilâlinde irtihâl-ı dâr-ı âhiret eylemiştir. Şi'r ile şöhret-i şâyı'ası yoktur.

GAZEL

Hayret-zedeyim aşk ile harem neme lâzım
Câm-ı Cem-i feyzim ki benim câm neme lâzım

Gülzâr-ı emelde nice bin seyle dûçârım
Subh-ı kerem-i minnet-i şebnem neme lâzım

Tîğ-i sitem-i hecr ile sad-pâre iken dil
Dâğ-ı emel-i sîneye merhem neme lâzım

Elde kalem-i münis u gam-hâr tururiken
Esrâr-ı dil-i zârıma mahrem neme lâzım

Ey dîde-i hûn-âbe-i Şâkir ne bu girye
Te'sîr-i nigâr eylemeyen gam neme lâzım

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Es-seyid Mehmed Şâkir Efendi Dersaâdet'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin yüz seksen sekiz târîhinde sarây-ı hümâyûna çırâğ buyrularak şem'-i kemâli şu'le-pâş-ı feyz u ikbâl olduktan sonra livâ-yı şerîf şeyhligi hizmet-i müstevcibü'l-mefhareti ile nâil-i âmâl olmuş iken iki yüz elli iki senesi rûh-ı şerîfi âzim-ı dâr-ı bekâ, vücûd-ı latîfi Hazret-i Hâlid (radiyallahu anhü'l-vahde) civârında vâki kabristânda muntazır-ı rahmet-i Hudâ olmuştur. Mûmâ-ileyh âlim u fâzıl bir şâir-i ferhunde-hasâil olup Mesnevî-i

şerîf'e Türkçe bir kıt'a manzûm tercemesi ve Baharistân nâm kitâb-ı latîfeye bir aded şerhi ve bir kıt'a müretteb Dîvân-ı belâgat-ünvânı vardır.

GAZEL

Şem'-i ruhsârı o şûhun nûr şeklin gösterir
Gûyiya Mûsa-i aşka Tûr şeklin gösterir

Kangı sûretle acep sayd eylesem ol âfeti
Gâh âdem geh perî geh hûr şeklin gösterir

Kursa da tel bahs-i zülfünde rakîb-i rû-siyâh
Bezm-i cânânda yine ma'zûr şeklin gösterir

Hayretindendir sakın ber-dâr sanma âşıkı
Bend-i zülf-i yâr olan Mansûr şeklin gösterir

Bî-muhâbâ açılır bî-gâneye ol mest-i nâz
Meclis-i uşşâkda mestûr şeklin gösterir

Rûz-ı uşşâkı iderse mihr-rûyı rûşenâ
Zülf-i müşkîni şeb-i deycûr şeklin gösterir

Şâkirâ bî-şübhe mahzûn u harâb olur o ki
Bu harâb-âbâdda ma'mûr şeklin gösterir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şâkir Efendi Midilli müftüsü El-hâc Ebûbekir Efendi merhûmun sulbünden bin iki yüz on yedi târîhinde kehvâre-i zîb-i vücûd olup Dersaâdet'e bi'l-muvâsala tahsîl-i ulûm-ı âliye ve tekmîl-i nusah-ı ilmiyye eyleyüp iki yüz elli sâlinde tarîk-i feyz-refîk-i tedrîse duhûl ile ibtidâ bâb-ı âli küttâbına ve muahharen mekteb-i maârif-i adliye şâkirdânına bir müddet ta'lîm-i ulûm-ı Arabiye ve tefhîm-i fünûn-ı Fârisiye eyledikten sonra zabtiye meclisi ve bi'l-âhire ziraat meclisi müftülügü memûriyetine revnak-bahş-ı fazl u kemâl buyrulup iki yüz altmış yedi senesi mevleviyyetle Haleb-i şehbâya azîmet ve hitâm-ı müddetle Dersaâdet'e avdet eylemiştir. Mûmâ-ileyh hilm u fazlı nümâyân bir fâzıl-ı nüktedân olup Avâmil Risâlesi'ne Türkçe bir aded terceme-i manzûmesi ve haylice eş'âr-ı letâfet-allâmesi vardır.

GAZEL

Ne şâh u mîrden şekvâ ne ân u înden feryâd
Dilâ ancak o zülfü anber u müşgînden feryâd

Ne denli âh-ı germ itdimse te'sîr itmedi yâre
Gönül eyler dem-â-dem ol dil-i sengînden feryâd

Bana râhat görünmez ferş-i Cennet olsa da hâk
Çün eyler la-cerem bîmâr gam-ı bâlînden feryâd

Dil ol şehbâzdan gayr içün âh itmez berâ-yı kevn

Figânı cevr-i gülden eylemez nesrînden feryâd

Henüz o nev-be-nev itmekte cevri ol perî yohsa
İder mi şekve dil derd u gam-ı pîşînden feryâd

Görünür bana herbir târı zencîr-i belââsâ
Gamımdan dâd ey meh perçem-i pür-çînden feryâd

Acep mi mürg-i cânım dâm-ı zülfünden figân itse
İder asfûr elbet pençe-i şâhînden feryâd

Gözetmekden reh-i tannâz-ı yâri yaş döker dâim
İdersem var yiri bu dîde-i nemgînden feryâd

O Ferhâdım kalırsam Şâkirâ hâtır belâsıyla
Tuh-i seng-i cefâda eylemem Şîrîn'den feryâd

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şâkir Efendi müteveffâ Köse Mehmed Pâşâ'nın atikasından olup Mısr-ı Kâhire'ye azîmetle bir müddet İskenderiye tersânesi muavinligi memûriyetinde bi'l-istihdâm olunduktan sonra ihtiyâr-ı gûşe-i tekaüdî eylemiştir. Mûmâ-ileyhin Fevkî mahlasıyla dahi bazı eş'ârı vardır.

TÂRİH

Teceddüd eyledi sâl-i ferah-bahşâ-yı şevk olsun
Sürûr u sûr-ı nev ile cihânbân-ı felek-şâna

O hâkân-ı zamânın vasfını ta'dâd ne mümkündür
Suhandân aczini izhâr iderler hep zarîfâne

Kerâmetle zekâvetle adâletle sehâvetle
Tefevvük eyledi cümle mülûk-ı âl-i Osmân'a

Beni red eylemez hâşâ kerem eyler bu târîhde
İde Vehhâb mübârek sâlini Abdülmecîd Hân'a

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Cerrah Şâkir Efendi şehriyyü'l-asl olup mukaddemâ cerrahlık sanatiyle me'lûf iken bir aralık heftân emânet hizmet-i müstelzimü'l-mefhareti kendüye bi'l-ihâle cânib-i Hicâz-ı mağfiret-tırâza azîmet ve hitâm-ı memûriyetle Dersaâdet'e avdet eyledikten sonra bâ-rütbe-i sâlise Bilecik kazâsı kâimmakâmlığına ve biraz vakt mürûrunda Denizli kazâsı kâimmakâmlığına ve bin iki yüz altmış beş senesi bâ-rütbe-i sâmiye Tekfurdağı kâimmakâmlığına memûr ve ta'yîn kılınmış ve muahharen kâimmakâmlık-ı mezkûrdan ma'zûlen Dersaâdet'e menkûl olmuştur. Eş'ârı çendan manzûr degildir.

GAZEL

Yâr gelüp âşıkın menzilini kılsa cây
İtmiye mi gün yüzü dîdeleri rûşen ay

Yanaşup ol mâha tâ hançer-i sertîz gibi
Eylesem ağyârının sînesi hemçu nây

Yan virüp ey meh-likâ kaçma bu gam-hârdan
Ateş-i hicrânına yanmağa görme revây

Yâver olursa eger lütf-ı Hudâ bir kula
Bir kula muhtâc iken dehre olur pâdişây

Yaş döküp dîdeden rûyun ider arzû
Kudret ile gün yüzün olmada şebnem rûbây

Yâb-ı reh-i tecrîdde âkil isen ber ribât
Kâfile-i ehl-i aşk eyleye kârban-sarây

Yâr-i ser-efrâzsın sende bu göz kaş ki var
Katli içün âşıkın yana gerek ok u yây

Yayüp ona güllerin gün yüze kıldın nikâb
Menzil-i akrebde tâ münhasif olmuştur ây

Yâr dilerse eger sînemizi kâiliz
Tek bizi ol mehlikâ lütfuna kılsın sezây

Yaz-ı semender gibi yanmağa tâliblinim
Ey kalem arz it eger diler ise ol hümây

Yâ meh-i rahşende mi dehre ziyâ-bahş olan
Tal'at-ı rûyun mudur âleme viren cilây

Yâ lec idüp müddeî gün yüzün inkâr ider
Eyler idi ol gabî âkil ise zerre rây

Yâre ider ehl-i aşk durmayup arz-ı hüner
Nevbet-i arz-ı hüner sende mi Şâhin Girây

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şâhin Girây Hân Sultân Topal Ahmed Girây Sultân'ın şahbâz-ı lânegâh-ı âmâlı yani ferzend-i mazarrat-iştimâli olup birâderi Sâhib Girây Sultân'ın mesned-hânide bulundukları hengâmda kalgaylık mansıbına nâil ve bin yüz doksan bir târîhinde şahbâz-ı ikbâli evc-i alâ-yı hânide pervâze-i mütemâil olarak kendisi mümtâz-ı emâsil olmuş iken doksan altı târîhinde mesned-hâniden müfârakat ve müddet-i kalîle zarfında sâniyen mesned-i mezkûra mukârenet itmiş ise de bin yüz doksan sekiz sâli hilâlinde iklim-i Kırım'ın Rusya memâliki idâdına dâhil olmasına sebeb-i müstakil olmuş olmasından dolayı o aralık çâr-nâ-çâr Rusya devleti tarafına firâr eyleyüp bin iki yüz bir senesi hilâlinde der-i devlet-i müdârâ ilticâsınca cezîre-i Rodos'a nefy u iclâ olunarak sene-i mezbûre şehr-i Şevvâlinde tâir rûhu pençe-i ikâb-ı ecele giriftâr ve ol vecihle kendisi müterâkıb-ı rûz-ı şümâr olmuştur.

Müşârün-ileyhin meşhûr-ı âfâk olan dâire şeklinde vâki ebyât-ı pesendîdesinin sabt u tahrîriyle iktifâ olundu.

GAZEL

Bu âlemde deli şeydâlarız biz
Demâdem aşkile rüsvâlarız biz

Bizi görmez bakan sûret gözüyle
Ki Kâf-ber-Kâf uçan ankâlarız biz

Sakın bakma hakâretle bize sen
İki âlemde bildânâlarız biz

Bizi inkâr idenden havfımız yok
Bu meydân içre bî-pervâlarız biz

Giderdin cân gözünden çün hicâbı
Bu gün Seyyid Şeref-bînâlarız biz

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Eşrefzâde Seyyid Şeref Efendi mahrûsa-i Burusa'da bin seksen târîhinde çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup bin yüz dört târîhinde lâbis-i hırka-i hilâfet ve yüz beş târîhinde mahrûsa-i mezbûre sancağı dâhilinde vâki Kumla-i Sağîr nâm karyede kâin zâviyede câlis-i seccâde-i meşîhat olduktan sonra mahrûsa-i mezbûrede vâki Eyyûb Efendi hân-kahı meşîhatine bi'l-nakl bin yüz kırk beş senesi cânib-i Hicâz'a azîmet ve ba'de edâ-yı hac mahrûsa-i mezbûreye avdet eyleyüp bin yüz kırk altı sâli hilâlinde halvet-serâ-yı ukbâya rihlet eylemiştir.

KIT'A

Beni hem-hâlet idüp ciddi felek Mecnûn'a
Döndü seylâb-ı sirişk-i terimiz Ceyhun'a

Gayriye itdigi lutfun Şeref ol mihr-i kemâl
Zerresin itse yeter âşık-ı dil-i pür-hûna

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Şeref Efendi ati't-terceme Abdurrahim Fâiz Efendi merhûmun mahdumu olup tarîk-i tedrîse duhûl ile bin yüz altmış târîhinde dâr-ı bekâya menkûl olmuştur. Sâlim Efendi Tezkiresi'nde dahi terceme vü âsârı mestûr u mukayyeddir.

GAZEL

Cemâl-i bâğı ne hoş gülsitân-ı hikmetdir
Gönüller anda gezer bülbülân-ı hikmetdir

Aman o gamzeler âfet girişmeler hikmet
Şaşırdım anı görünce çü yamân hikmetdir

Çü cüz-i lâyetecezzâ ve nokta-i mevhûm
Bilinmedi kim umûr-ı dehân-ı hikmetdir

Güneş yüzünde görünce hilâl-ı ebrûyu
Dimişdir ehl-i felek bu kırân-ı hikmetdir

Bakılsa kudret-i Bâri müşâhid olunur
Sahîfe-i ruhu âyniyedân-ı hikmetdir

Bu kaşların ki çekilmiş yıra‘-ı kudretle
Berât-ı hüsnüne ey şeh nişân-ı hikmetdir

Rızâ-yı bûs-i leb ol hikmeti Şeref sorma
Hulâsa âb-ı hayât tâze cân-ı hikmetdir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hayâtîzâde Halîl Şeref Efendi Maraş eyâleti dâhilinde vâki Elbistan nâm kasabada bin iki yüz on bir senesi hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup peder-i emcedi sâlifü't-terceme Hayâtî Efendi merhûmdan bir mikdâr ulûm-ı Arabiye tahsîl eyledikten sonra mûmâ-ileyh ile beraberce Dersaâdet'e muvâsalat ve beş sene müddet tahsîl-i ulûm-ı âliyede bulunduğu hâlde imrâr-ı vakt u saat eyliyerek tekmîl-i nüsah-ı ilmiyye eyleyüp vatan-ı asliyesi cânibine azîmet ve bir aralık Sünbülzâde Vehbî Efendi merhûmun âsârından olan Nuhbe nâm kitâbı şerhe sarf-ı himmet birle iki yüz altmış senesi Dersaâdet'e bi'l-muvâsala şerh-i mezkûru huzûr-ı fâizü'n-nûr hazret-i mülûkâneye bâ-takdîm kendisi bâ-i‘tibâr-ı hâric tarîk-i tedrîse dâhil olduktan sonra heyet-i cedîdeye dâhil olan Esrârü'l-Melekût nâm kitâbı lisân-ı Türkiye terceme idüp Efkârü'l-Ceberrut ismiyle namzet ve kendisi ol sûretle dahi tahsîl-i nâm-ı ebed eyledigi hâlde iki yüz altmış altı senesi Mevleviyyetle cânib-i Bağdâd'a azîmet ve hitâm-ı müddetle vatan-ı asliyesine avdet eyleyüp iki yüz altmış yedi senesi hilâlinde dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyhin Arabî ve Türkî hayliden hayli eş‘âr-ı güzîde ve resâil-i pesendîdesi vardır.

GAZEL

Cândan tenhâ dilermiş yâr vuslathâneyi
Hâne-i tenden çıkardım ben de ol bîgâneyi

Firkat-ı yâr ile âşık na‘ş-ı bî-rûh olduğun
His idüp mürgân ser-i Mecnûn'da yapmış lâneyi

Eylemiş sûzân u giryân şem‘i evvel aşkile
Eyleyen sûzân-ı şevk-i şem‘ ile pervâneyi

Şimdi hâkinden sebû-yı mey yapar üstâd-ı çarh
Doldururken bir zamân Cem zevkile peymâneyi

Gâliba sevdâyı sarmış zülf-i cânâna Şeref
Bend-i gîsûsunda görmüşler dil-i dîvâneyi

Nâzım- mûmâ-ileyh Mehmed Şeref Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz otuz dört senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz elli üç senesi evkâf-ı hümâyûn hazînesinde vâki gedikler odası ketebesi silkine ve iki yüz altmış iki senesi hâcelik rütbe-i refîasını bi'l-ihrâz iki

yüz altmış yedi senesi hazîne-i merkûme tahrîrât odası ketebesi sınfına dâhil olmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ından makdem dîvân kitâbeti hizmetiyle Rûmeli cânibine azîmet eylemiştir. Mûmâ-ileyh mezâmin-i şi're vâkıf bir şâir-i pür-maârif olup bir mikdâr eş'ârı vardır.

MÜNAACAT

Yâ ilahi degilim müstehak ihsân eyle
Kerem u lutfunu hakkımda ferâvân eyle

Na't u mersiyye münâcât u sitayişlerimi
Sebeb-i mağfiret it zîver-i dîvân eyle

Ekleyim nîk u bedi hayrı şeri bi'l-cümle
Bildirüp ilm-i ledün sırrını irfân eyle

Cümle erbâb-ı kemâlin nazarından dilerim
Ne kadar var ise noksânımı pinhân eyle

Vezn u ma'nâdan eger olsa da âri Şeref'in
Şi'rini müntehab-ı Hazret-i Hasân eyle

Şâire-i mûmâ-ileyha Şeref Hânım şeyhülislâm-ı esbak Ârif Efendi merhûmun akribasından ati't-terceme Nebîl Beg merhûmun sulbünden bin iki yüz yirmi dört senesi hilâlinde zînet-efzâ-yı âlem-i vücûd olup pederi merhûmun isrinde bulunarak haylice eş'âr-ı latîfe tanzîmine himmet eylemiştir.

GAZEL-İ NA-TAMAM

İtdim güzeller içre alâka efendime
Sad âferin tabiât-ı dilber pesendime

Tarf-ı ruhunda kâkülün ol meh görüp dimiş
Kıldım rübûde mihre varınca kemendime

İlbâs idüp güzellere tercîh-i hil'atin
Buldum bu nice câme hele şâhlevendime

Nâzım-ı dîvân-ı ser-bülendî Şeyhülislâm Mehmed Şerîf Efendi meşâyih-i izâmdan İsmâil Efendizâde sâlifü't-terceme Mehmed Es'ad Efendi merhûmun sulbünden bin yüz otuz altı târîhinde Şeref-bahş-ı kehvâre-i vücûd olup yüz elli bir târîhinde tarîk-i tedrîse dâhil ve devr-i medâris-i mu'tâde eyleyerek yüz altmış yedi târîhinde Diyarbekir mevleviyyetine vüsûl ile yüz yetmiş üç târîhinde Burusa mevleviyyetine nâil olduktan sonra yüz seksen senesi şehr-i Recebde İstanbul kâdılığı mesned-i refîine ve yüz seksen beş senesi şehr-i Rebîü'l-âhiresinde Anadolu sadâret-i celîlesine ve yüz seksen dokuz senesi şehr-i Cemâziye'l-evveliyesinde evvel olmak üzre Rûmeli sadâret-i behiyyesine ve yüz doksan iki senesi hilâlinde sâni itibâriyle sadâret-i mezkûreye revnak-dih-i ilm u kemâl ve yirmi gün mürûrunda cây-ı vâlâ-yı fetvaya şeref-rîz-i ikbâl buyrulup dört sene müddet icrâ-yı ahkâm-ı şer'-i bî-misâl eyledikten sonra infisâli vukûuyla sâhilhâne ve saâdethânelerinde ikâmet-sâz-ı istirâhat

oldukları hâlde iki yüz üç senesi şehr-i Zilkaidesinde sâniyen makâm-ı vâlâ-yı meşîhata kuûd ve iki mâh tamâmında bi'l-istifâ târik-i câh-ı fetva olup bin iki yüz dört senesi şehr-i Ramazân-ı mağrifet-nişânın dokuzuncu günü rûh-ı şerîfleri evc-i a'lâ-yı illiyîne suûd eylemiştir. Müşârün-ileyh ilm u fazlı zâhir bir şâir-i mâhir olup Füsulü'l-Arâ Fi-Şânü'l-Mülûk ve'l-Vüzerâ isminde bir risâleleri ve müntehabât-ı eş'âra dâir Letâifü'l-Kemâl isminde bir mecmûa-i rengîn-makaleleri olduğundan başka mürettep bir kıt'a Dîvân-ı belâgat-ünvânları dahi vardır.

TARİH

Menba-ı lütf u atâ efdâl-ı sınf-ı füzelâ
Fahr-ı eşrâf-ı sudûr yani ki Eşref Molla

Hüsn ü takrîrini görseydi Celâl baş kesüp
Lâl olurdu bilip aczin diyemezdi hiç lâ

Akl-ı kül olur idi zâtına teşbihe sezâ
Cism u sûretden eger olmasa âri ferdâ

Vasfı kâbil degil ol bahr-ı kemâlâtin çün
Eyleyüp tayy-ı makâl gayri Şerîf eyle duâ

Söyle bu mısra-ı berceste ile tam târîh
Oldu revnak Rûmeli sadrına Es'ad Molla

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Abdurrahîm Şerîf Efendi Selanik nakîbü'l-eşrâfı kâimmakâmı müteveffâ Mehmed Efendi'nin mahdûmu olup bin iki yüz otuz beş târîhinde hâric itibâriyle tarîk-i tedrîse dâhil ve bir müddet Selanik müftülügü hizmetinde bi'l-isihdâm muahharen hizmet-i mezkûreden infisâliyle iki yüz kırk altı senesi Belgırad kazâsı mevleviyyetine nâil olduktan sonra iki yüz elli târîhlerinde be-tarîkü'n-nakl metrûk Üsküdar mevleviyyeti pâyesini bi'l-ihrâz beyne'l-emâsil mümtâz olmuş iken iki yüz altmış senesi hilâlinde mahrûsa-i mezbûrede irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Mûmâ-ileyh tab'ı zarîf bir zât-ı şerîf olup eş'ârı selîs u latîf vâki olmuştur.

MATLA

Mey u mahbûbdan el çekmek nasîb olmadı pîr oldum
Eyü vardım sefâhat eyledim şeyh-i kebîr oldum

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şerîf Efendi medîne-i Engürü'de pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup işbu âlem-i pür-melâlda mücerredü'l-hâl olduğu sûretde bir vakt imrâr-ı mâh u sâl eyleyüp sinnîn-i ömrü hadd-i semânîne karîn olduğu hâlde bin iki yüz otuz beş târîhinde rûh-ı şerîfi âzim-i huld-i berîn olmuştur. Mûmâ-ileyh salah-ı hâl ile ma'rûf u mevsûf bir zât-ı sâhib-vukûf olup sayf u şitâda sırrı bir nev-i şükûfeden biri olmadığından beyne'z-zürefâ asrında Çiçekli Şerîfî dinmekle ârif olduğu bazı hemşehrilerinden işidilmiştir. Mürûr-ı ezmine ile eş'ârı kazâ-zede-i rûzgâr olmuş olduğundan bâlâda muharrer olan beytinden başka âsârına dest-res olunamamıştır.

GAZEL

O cefâ-pîşe sitemgerlige mu‘tâd gibi
Felegin devri dahi tavrına münkâd gibi

Bîsütûn olsa dilin ey sanem-i şîrînkâr
Tîşe-i âhım açar yol ana Ferhâd gibi

Hil‘at-ı atlas-ı irfânıma âlem muhtâc
Bün-i kühen-câme-i peşmînede fırsâd gibi

Bu perîşân suhan-ı sâde-i dervişâna
Var mı tanzîr idecek Ârif-i üstâd gibi

Server-i ehl-i suhandır o bigâne şimdi
Şefkatâ fazl u hüner anda Hudâ-dâd gibi

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şefkat Efendi Bağdâdiyyü’l-asl olup bi’l-âhire cânib-i Rûm’a muvâsalat ve bir müddet Kırım hânları maiyetlerinde ve muahharen bir vakt dahi Dersaâdet’de Eflak ve Boğdan Begleri yanlarında kitâbet hizmetiyle imrâr-ı vakt u saat eyledikten sonra müsinn u ihtiyâr olduğu cihetle Kuruçeşme nâm mahallde kâin hânesinde ihtiyâr-ı gûşe-i uzlet eyleyüp üç-dört sene müddet sâhib-i firaş-ı illet olduğu hâlde bin iki yüz kırk iki senesi hilâlinde dâr-ı bakâya rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyhin Hadîkatü’l-Vüzerâ nâm kitâba zeyl olarak birkaç cüzden ibâret bir eser-i mu‘teberi vardır.

GAZEL

Nâr-ı aşkın dil-i sûzânımı tennûr itdi
Gam-ı hecrin gözümü çeşme-i Horhor itdi

Heves-i zülf-i siyâhın bana hem-dem olalı
Kalb-i pür-âhımı efganile tanbûr itdi

Esb-i nâzı ile çignetti beni sîm tenim
Bana bu şîveyi ol gerdeni kâfûr itdi

Dönmedi kutb-ı murâdım üzere bir devre
O denî çarh benim kaddimi kanbûr itdi

Şefkatî bu gice ol çeşm-i gazâlin şevki
Yine bir nev-gazelin nazmına destûr itdi

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hâfız Edhem Şefkatî Efendi Rûmeli’de kâin Zağra-i Atik nâm kasabada pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup Dersaâdet’e bi’l-muvâsala tahsîl-i ulûm-ı âliye ve tekmîl-i nüsah-ı ilmiyye eyledikten sonra Rûmeli vâlisi esbak müteveffâ Sirozlu Yûsuf Pâşâ’nın kitapçılık hizmetiyle Manastır cânibine azîmet ve muahharen mahall-i mezkûrda tedrîs cihetlerinden birine nâiliyetle cây-gîr-i ikâmet olmuştur. Şi‘r ile şöhreti yoktur.

GAZEL

Gonca vü hârı iden seyrân hem ağlar hem güler

Yâr u ağyârı gören her an hem ağlar hem güler

Girye vü handemde ey Leylî-i devrân yok sebât
Sanki Mecnûn'dur dil-i nâlân hem ağlar hem güler

Reng-i zülf ü rûy-i cânâna kemâl-i reşk ile
Ebr u hûrşîd eyleyüp devrân hem ağlar hem güler

Nükte-i mestûr-ı aşkı şem'-i remz-âgâha sor
Hem ider pervâneyi sûzân hem ağlar hem güler

Aşka geldikçe hayâl-i hatt u rûyun sevdigim
Şefkatî-i tîre-baht-ünvân hem ağlar hem güler

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Şefkatî Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz kırk târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin iki yüz elli üç senesi dîvân-ı hümâyûn kalemine çırâğ buyrulup iki yüz elli beş senesi mekteb-i maârif-i adliyeye nakl ile bir mikdâr tahsîl-i ulûm-ı Arabiye ve tekmîl-i fünûn-ı Fârisiye eyledikten sonra iki yüz elli sekiz senesi evâsıtında usûl-ı imtihâniyesi ba'de'l-icrâ mektûbî-i sadâret-penâhî odası hulefâsı sınfına dâhil ve muahharen tahrîrât-ı hâriciye odasına bi'l-nakl iki yüz altmış tokuz senesi sâlise rütbesine nâil olmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ından makdem İzmir vâlisi İsmâil Pâşâ'nın dîvân kitâbeti hizmetiyle mahall-i mezkûra azîmet eylemiştir. Mûmâ-ileyhin eş'ârı birkaç gazel ile bir-iki şarkıdan ibâret olup fenn-i kitâbetde mahâreti vardır.

KIT'A

Hüsn-ı hattı ukalâ hiç ana görmez şâyân
Meşk u ta'lîme taalluk idemez dîvâna

Hatt-ı ta'lîk nedir bilmez iken ol allâk
Sîn u kâfı çıkarır gösterecek sıbyâna

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Mehmed Şefîk Efendi şehriyyü'l-asl olup tarîk-i tedrîse duhûl ile bin iki yüz yetmiş bir sâlinde dâr-ı bekâya mevsûl olmuştur. Bâlâda mestûr olan kıt'asından başka eş'ârı manzûr-ı âcizî olmamıştır.

GAZEL

Eylese baht-ı siyâhım ile ülfet perçem
Düşürür gönlümü sevdâlara elbet perçem

Şâh-ı hûbândan alup tuğ-ı vezâret perçem
Kıldı mülk-i fesi kürsi-yi eyâlet perçem

Mağribîdir ki çıkup semt-i diyâr-ı fesden
Şark serhaddine dek kıldı seyâhat perçem

Çîn-i ebrûsuna sarkındılık eyler fesden
Mülket-i hüsn ideli neşr-i hükûmet perçem

Kalb-i uşşâkı karıştırdı Arap saçı gibi
Zîr-i fesden kılup izhâr ol âfet perçem

Hüsn u hâr-ı gam u ekdârı bırakmaz süpürür
Olsa beyt-i dile çârub muhabet-i perçem

Kıl kadar eyleme ümîd-i kerem âlemde
Viremez kel olanın başına zînet perçem

Kıl ayıbsız nola olursa Şefîkâ şi'rim
Ki virir tab'ıma ser-rişte-i kuvvet perçem

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İbrâhim Şefîk Beg Reîsülküttâb-ı esbak El-hâc Recâi Efendi merhûmun hafîdi ve tezkireci-i sâni müteveffâ Mehmed Celâleddin Beg'in veled-i reşîdi olup velâdetlerinin dördüncü senesi pederleri mûmâ-ileyh irtihâl-ı dâr-ı bekâ ve üç-beş sene mürûrunda vâlide-i müşfikeleri dahi nakl-ı haremgâh-ı ukbâ eylemiş olmasıyla mânend-i dürr-i girân-mâye bir yetim-i bî-vâye olduğu hâlde hâlitesi hânımın zîr-i himâyesinde bulunarak Gülpazarı Şâkir Efendi'den bir mikdâr ulûm-ı Arabiye tahsîl ve Cerrahpâşâlı Hamdî Efendi merhûmdan dahi resm-i hattı âverde-i dest-i tekmîl eyledikten sonra bin iki yüz elli târîhinde mektûbî-i vekâlet-penâhî odası hulefâsı sınfına dâhil ve hasbe'l-istidâd usûl-ı kalemi tahsîl ile Cennet-mekân Sultân Osmân Hân-ı Gâzi hazretlerinin cülûs-ı hümâyûnlarından cülûs-ı meş'aded-menûs-ı cenâb-ı şehen-şâhiye gelinceye kadar müddetde güzerân iden selâtîn-i izâm hazerâtının erîke-pîrâ-yı saltanat olduklarına dâir inşâd itmiş olduğu tevârih-i güzîdesini huzûr-ı fâizü'n-nûr hazret-i mülûkâneye bi't-takdîm eylemiş olduğu târîh mukâbilinde bir kıt'a mülğa râbia-nişân-ı gevher-efşânını dahi hâmil olarak meclis-i vâlâ nezâreti dâhilinde vâki tahrîrât-ı sâmiye odasına nakl ile iki yüz altmış üç senesi Sayda vâlisi Kâmil Pâşâ'nın dîvân kitâbeti hizmetine memûren mahall-i mezkûra azîmet ve birkaç mâh zarfında Dersaâdet'e avdet ve iki yüz altmş beş senesi Mısır vâlisi Abbas Pâşâ'nın kezâlik dîvân kitâbeti memûriyetiyle cânib-i Mısır'a revân ve birkaç mâh mürûrunda vâli-i müşârün-ileyhin iltimâsı ve kendisinin istihkâkı muktezâsı üzre uhdesine rütbe-i ûlâ sınf-ı sânisi bi'l-itâ kâmrân olduktan sonra iki yüz altmış yedi senesi memûriyet-i mezkûresinden isti'fâ iderek Dersaâdet'e muvâsalat eyleyüp iki yüz altmış sekiz senesi evkâf-ı hümâyûn muhâsebeciligi memûriyetine revnak-dih-i kadr u mezellet buyrulmuştur. Mûmâ-ileyh mezâmin-âferin bir şâir-i nâzikterîn olup dîvân olacak mikdâr eş'âr-ı dil-nişîn tanzîmine muvaffak olmuş ise de Sayda'ya azîmetinde mecmûa-i eş'ârı kazâzede-i rûzgâr olmuş olduğu istihbâr kılınmıştır. Kendisinin îrâd-ı mezâmine kemâl-ı mecbûriyeti cihetiyle ekser mazmûmları tahsîne şâyân ve zevk-bahş-ı dil-i şâirândır.

TÂRİH

Sikke giydi müjdeler Osmân Efendi'den Şefîk

târîh-i menkûtu mantûkunca Yenikapı Mevlevîhânesi Şeyhi Osmân Selahaddin Efendi'den sikke-pûş-ı intisâb olduğu leyle-i mirâc-ı Hazret-i Nebevî'ye tesâdüf eyleyerek sâlifü't-terceme Zîver Efendi darbhâne-i âmire nâzırı bulunduğu hâlde Mevlevîhâne-i mezkûrede bulunup hâzır-meclis olmasiyle mütercim mûmâ-ileyh âyin-i Mevleviye üzre sikke-pûş-ı intisâb olduğu hengâmda "işte darbhâne nâzırı efendi hâzır-meclis iken sikke giydik

inşaallahutaâla ma‘nevî ayârımız hâlisdir” diyerek irâd-ı mazmûn eyledigi bazı Mevlevî cânlardan mervîdir. Müşârün-ileyh Zîver Efendi’nin mühürdârlık hizmetinde bulunduğu müddetde müşârün-ileyhin hudâvendigâr-ı sâbık Cennet-mekân Sultân Mehmûd Hân-ı Sâni hazretlerine takdîm eyledigi tevârih u kasidelerin ekserisi mûmâ-ileyhin hattiyle muharrer olup eş‘âr-ı mezkûreden bazısını esnâ-yı mütâlaada Zîver Efendi ne güzel şi‘r söyler ve ne âlâ yazı yazar acabâ bu yazı dahi kendi yazısı mıdır deyü atik-ârâ-yı tahsîn olmalarıyla mûmâ-ileyhin eser-i kalemi olduğu ifâde ve ta‘yîn olundukta hüsn-i hatt-ı mezkûresine pesend u tahsîn buyrulduğu sırada oda-i mezkûra devâm eylemesi husûsunda dahi fermân-ı kerâmet-ünvâni-i şâhâne şeref-sünûh buyrulmuş olduğu mûmâ-ileyh tarafından bâr-ı iftihâr kılınması üzerine keyfiyyet-i terceme-i hâli zeyline zamm u ilâve kılınmıştır.

GAZEL

Subh dem açdı sabâ bend-i nikâb-ı gonce
İtdi ta‘tîr-i çemen ıtr-ı gül-âb-ı gonce

İtdi âvâz-ı gelu gîr-i nevâ-yı bülbül
Cümle zâğ u zağanı mest u harâb-ı gonce

Bezm-i âfâka sabâ müjde-resân oldu kim
Açdı leb nâz u tebessümle cenâb-ı gonce

Perdede kalmışidi bend-i hacleyle hele
Gayret-i hüsnü bu dem açdı hicâb-ı gonce

Şükrüyâ fasl-ı rabi‘ ile haber geldi hemen
Gitdi evrâk-ı hazân geldi kitâb-ı gonce

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mustafa Şükrü Efendi Kürdistan eyâleti’nde vâki Süleymâniye ta‘bîr olunan mahallde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin iki yüz elli iki târîhlerinde Dersaâdet’e bi’l-muvâsala tarîk-i tedrîse duhûl ile bir müddet neşr-i ulûm-ı âliye eyledikten sonra Cennet-mekân Vâlide Sultân hazretlerinin Dersaâdet’de Fazlı Pâşâ nâm mahallde müceddeden inşâ buyurmuş oldukları dârü’l-masârif nâm mektebin hâceligine memûr ve ta‘yîn kılınmış ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab‘ı esnâsında Topkapı Sarây-ı hümâyûnu hademesi hâceligine tahvîl-i memûriyet eylemiştir. Mûmâ-ileyh ashâb-ı fazîletden olup Şâki mahlasıyla müteârifdir. Bir mikdâr eş‘âr u güftârı vardır.

BEYT

Bu gülşende acep mi Cevriveş dil bî-karâr olsa
Yanımca salınır bir serv-i kâmet dilberim yoktur

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Şeyh Şekîb Efendi Dersaâdet’de tennûre-bend-i hân-kah-ı vücûd olup tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye intisâb ile ibtidâ Karahisâr Mevlevîhânesi meşîhatine memûr ve ta‘yîn kılınarak bin iki yüz otuz beş târîhinde azm-ı huld-ı berîn eylemiştir. Mûmâ-ileyhin bâlâda sebt u tahrîr olunan beytinden başka eş‘ârı manzûr-ı âcizî olmamıştır.

ŞARKI

İtmiş mukadder ol ratb-ı izzet
Ta‘cilimizdir sûretde hücnet
Yoktur fakîri ilzâma hâcet
Ber-muktezâ-yı cürm ü kusûrum

Takdîre tedbîr gelmez muvâffık
Tedbîre takdîr belki mutâbık
Neymiş benim bak hakkımda lâyık
Ber-muktezâ-yı cürm ü kusûrum

Gafletle geçdi her sâl u mâhım
Hadden tecâvüz zannım günâhım
Eksikligimdir bi’l-cümle şâhım
Ber-muktezâ-yı cürm ü kusûrum

Her işde şems-i adîldir Allah
Lâyıksız inmez istiğfâr Allah
Bilmez miyim ben Elhamdülillah
Ber-muktezâ-yı cürm ü kusûrum

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şemsî Beg Dersaadet’de tâ-bende-i sipihr-i vücûd olup evâil-i hâlinde enderûn-ı hümâyûna çırâğ ve bi’l-âhire huzûr-ı fâiz’ün-nûr cenâb-ı mulûkânede terennüm-sâz-ı fahr-ı mübâhat olan hânende-gân sınfına bi’l-ilhâk şîrîn-dimâğ buyrulup muahharen memûr olduğu hizmetden dûr u mehcûr ve ol zemzeme ile tanbûr Neşâtî şikest u meksûr olmakdan nâşi beyt:

Âb u hâkinde var âsâr-ı ferah meykedenin
Kim ki endûh ile azm itse meserretle döner

beyt-i neş’e-bahşını gûyâ olduğu hâlde gâh meyhâne mastaba ve gâh kahvehâne peykelerinde sâzende vü hânendelik eyleyerek güzârende-i subh u mesâ iken bin iki yüz altmış iki sâlinde şems-i hayâtı küsûf-ı memâta mukabil ve ol sûretle şu‘a-ı hayâli çeşm-i âlemden zâil olmuştur. Mûmâ-ileyh fenn-i mûsikîde mahâreti hüveydâ bir şâir-i nağme-pîrâ olup eş‘âr u güftârı zişt u zîbâ nevinden vâki olmuştur.

GAZEL

Çarh elinden kimse yok âlemde giryân olmamış
Dehr içinde var mıdır bir sîne büryân olmamış

Evveli derd u belâdır âhiri cevr u cefâ
Kimse bunda tat alup ömründe handân olmamış

Kanda bir dil ki anın derdiyle olmaz mübtelâ
Yâ çeker gâhi anın zahmıyla pür-kan olmamış

Âdemin ömrü eger bin yıl olursa âkibet
Dem gelir san bir gice âlemde mihmân olmamış

Şem‘iyâ bu ukdenin hallinde âcizdir ukûl
Kangı âkildir anın fikrinde hayrân olmamış

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şem‘î Efendi Konya eyâletinden ve tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyye müntesiblerinden olup helva-fürûşluk sanatıyla imrâr-i sinnîn u şuhûr eylemekte iken bin iki yüz elli yedi senesi hilâlinde şem‘i hayâtı rûzgâr-ı memât ile mürde olarak zîr-i hâka süpürde olmuştur. Mûmâ-ileyhin bâlâda mestûr olan gazeli her ne kadar halâvetsizce vâki olmuş ise de sâir âsârına dest-res olunamadığından anınla iktifâ olundu

MATLA

Râzıyım her ne iderse bana serv u semenim
Tîğ-i cevri ile sâd pâre kılarsa bedenim

matlaıyla olan gazel-i meşhûr müteveffâ-yı mûmâ-ileyhe gâh gâh isnâd olunduğu mesnû ise de Üskübî Şem‘î merhûmun âsârından olarak Hasan Çelebi tezkiresinde mestûr u mukayyeddir.

GAZEL

O meh-rûnun gönülde hâl-i anberfâm-ı kalmışdır
Derûn-ı sîne içre dâğ-ı hecr-i şâmı kalmışdır

Meyân-ı mû-miyân-ı kîl u kâla oldu çün bâis
Dehân-ı tenginin bir nokta-ı îhâmı kalmışdır

Visâl-i îd içün çokdan çeker dil ravza-i hecrin
Kadem-bûs-ı visâle irmege bayrâmı kalmışdır

Nükûd-ı ömrü Ca‘fer eylemiş ihsâna sarf ammâ
Nihâyet zîb-i târîh olmuş ismi nâmı kalmışdır

Bu bezm-i âlemin câm u ayâğı olmuş işkeste
Neşât u neş’esi gitmiş mey-i âlâmı kalmışdır

Şarâb-ı câh u ikbâlı ile sermest u medhûşun
Humâr-ı câm u gamla bâde-i sersâmı kalmışdır

Çerâğ-ı şem‘i tâbân oldu bezme lîk pervâne
Fitil olmuş yanar ne sabr u ne ârâmı kalmışdır

Cenâb-ı hazret-i müfti’l-enâmın hâk-i pâyinden
Kemîne bendesi âmâlını i‘lâmı kalmışdır

Penâgâh ümemidir dergehinde feth olur hâcât
İnâyet abd-ı memlûku kerem huddâmı kalmışdır

Nice sâhib-emeller bir işâretle be-kâm oldu

Bu bir ısrâr-ı hikmet çâker-i nâ-kâmı kalmışdır

Bu nice lutfuna ihsânına mustağrakım el'an
Karîn-i i'tibâra cilve-i aklâmı kalmışdır

Meşîhat mesnedinde müstedâm-ı ömr ide Mevlâ
Bu çarhın tâ ki devr itmekte subh u şâmı kalmışdır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Meşrebzâde dâmâdı Mehmed Şem'î Efendi medîne-i Maraş'da bin iki yüz yirmi üç târîhinde şa'şa'a-pâş-ı encüm-i vücûd olup unfuvân-i şebâbetinde bir müddet tahsîl-i ulûm-ı Arabiyeye sa'y u gayret ve iki yüz kırk bir senesi Dersaâdet'e bi'l-muvâsâla hizmet-i kitâbetle bir mikdâr Mahmûd Pâşâ câmi-i şerîfi havlusunda vâki mahkemeye müdâvemet eyleyüp iki yüz kırk dokuz senesi bir kıt'a Edirne müderrisligi rüûsuna nâil ve niyâbet tarafına mâil olarak bi'l-âhire Maraş mevleviyyetine mevsûl ve mukaddem u muahher Anadolu ve Rûmeli cânibinde nice nice niyâbet-i cesîmeye menkûl olduktan sonra iki yüz altmış sekiz senesi Siroz niyâbetinden ma'zûlen Dersaâdet'e bi'l-vüsûl müdürlük vechile mâl-ı eytâmın hüsn-i idâresi uhdesine ihâle kılınmış ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ı esnâsında be-tarîkü'n-nakl ve bâ-i'tibâr mahrec-i İzmir mevleviyyeti pâyesini ihrâz ile mümtâz-ı emâsil olmuştur. Pâye-i mezkûrenin tevcîhine Kıbrısîzâde mevâliden Hakkı Efendi'nin inşâ eyledigi târîhdir. "Şu'lelendi pâye-i İzmir şem'inden pedîd" mûmâ-ileyh maârif-pîrâ bir şâir-i şi'r-ârâ olup bidâyet-i saltanat-ı seniyye-i Osmânî'den bin iki yüz altmış beş sâl-i meyâmin-fâline gelinceye kadar müddetde sadr-ı güzîn olmuş olan vüzerâ-yı fehhâm ile mesned-nişîn-i fetva olan meşâyih-i izâmın nasb u azlleri târîhlerini mübeyyin Esmârü'l-Tevârih isminde matbû bir eser-i masnû tertîbine muvaffak olmuştur.

TÂRİH

Zehî mecrâ-yı dil-cû terke âb-ı nâbın İskender
İçeydi ba'demâ mâü'l-hayâtı eylemezdi yâd

Şinâsi-meşreb-i nükte-şinâsâna müvâfıkdır
Şu dört târîhi kim bir beyt içinde ideyim inşâd

Sarâ-yı dil-pesend u pertev-efzâsın idüp âbâd
Bu havz-ı âdile Sultân mücedded eyledi bünyâd

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şinâsi Efendi Dersaâdet'de Tophâne nâm mahallede tevellüd eyleyüp muahharen tophâne-i âmire mektûpçusu odası hulefâsı sınfına dâhil ve bir aralık hâcelik rütbesine nâil olduktan sonra lisân-ı ecnebiyeyi tahsîl eylemek üzre Paris cânibine azîmet eylemiştir.

KIT'A

Yine bir nev-cüvân aldı başımdan akl u îmânım
Siyâh gîsûları itdi beni mecnûn u âvâre

Gece gündüz hayâli ile girmez çeşmime uyhu
Nola bir kez terahhum eylese bu Şevki-i zâre

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Şevki Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz kırk dokuz sâl-i meyâmin-fâlinde şevk-efzâ-yı âlem-i vücûd olup unfuvân-i tufûliyetinde Cennet-mekân Sultân Süleymân Hân-ı Gâzi câmi-i şerîfi civârında vâki mekteb-i edebiyeye müdâvemete mübâderetle fart-ı istidâd ve kabiliyet-i mâderzâdı muktezâsı üzre üç-dört sene müddetle hayliden hayli tahsîl-i ulûm-ı Arabiye vü Fârisiye eyledikten sonra kendisinin mevhibe-i ilahiyye olan hüsn-i hattı iktizâsınca bin iki yüz altmış dört senesi mektûbî-i ser-askerî odasına memûriyeti âyîne-i kaderden sûret-nümâ olmuş. Ve hasbe'l-istitaa oda-i mezbûr hulefâsı sınfında geregi gibi imtiyâz bulmuştur. Mûmâ-ileyh memdûhü's-seyr bir şâir-i zî-bende-eser olup müşevvik-i hakîkinin teşvîk u iânesiyle gâh u gâh nazm u güftâra bezm u sa'y u iktidar eyleyerek bir mikdâr eş'âr-ı selîs tanzîmine muvaffakiyeti inâyet-gerde-i cenâb-ı Rabb-i perverdgâr olmuştur.

GAZEL

Âşıkım şûh-ı cefâkâr isterem meşreb bu ya
Dilber-i hûn-hâr u gaddâr isterem meşreb bu ya

Sebze-i hattın dil-i zârın takât-ı gülşeni
Bülbülüm sahn-ı çemenzâr isterem meşreb bu ya

İstemem ağyâr ile bezme o mâhın geldigin
Goncamı âlemde bî-hâr isterem meşreb bu ya

Akl u fikrim sabr u sâmânım alırsa gam degil
Çeşmini câdû-yı sehhâr isterem meşreb bu ya

Sunma yârim câmı al sâki ayağın öpeyim
Sâgar-ı sahbâ-yı serşâr isterem meşreb bu ya

Bezm-i meyde eylemem her şûh elinden nûş-ı câm
Sîm-i sâidli kadehkâr isterem meşreb bu ya

İtse bin dürlü ezâ Şevki yine âh eylemem
Âşıkım şûh-ı cefâkâr isterem meşreb bu ya

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hasan Şevki Beg rikâbdâr-ı şehryârî müteveffâ Abdurrahman Ağa'nın sulbünden Dersaâdet'de iki yüz kırk beş senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz elli sekiz târîhinde enderûn-ı hümâyûn iğvâtı silkine bi'l-ilhâk tahsîl-i maârife sa'y u gayretle iki yüz altmış beş sâlinde memûren cânib-i Bağdâd'a azîmet ve bir sene zarfında Dersaâdet'e avdet eyleyüp hidemât-ı seniyyede bi'l-istihdâm güzârende-i şuhûr u a'vâmdır. Mûmâ-ileyhin bir mikdâr eş'âr-ı şevk-efzâ ve ebyât-ı ferah-fezâsı vardır.

TÂRİH

Şehen-şâh-ı muazzam Hân Mahmûd-ı cihânbânın
Zekâ-i cûd u ihsânı ziyâ virdi bu devrâna

Şua-ı şems-i fânûs adl-ı me'nûsu hâkâna
Sima' itse sipihr-i dûn sezâ mânend-i pervâne

Ser-â-ser zîb u fer virdi fürûğ-ı şevket-i dehre
Bahâr-ı ebr-i lütfuyla cihân döndü gülistâna

Revâ zât-ı hümâyûna bu câ-yı mes'adet-pîrâ
Kudûmun eylesin es'âd-ı hakk o zıll-i yezdâna

Çıkup bâlâ-yı arşa şöhret-i târîhi Şevket bak
Ne âli tarz-ı nev oldu bu zi'l-vechini şâyâna

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Şevket Efendi Dârü'l-hilâfetü'l-âliye sâimen Allahu Taâla ani'l-âfâtü'l-bâye(?) hısnı dâhilinde kâin mahallâtdan Çinîli Hamam civârında vâki Şâh-ı Hûbân mahallesinde bin iki yüz on dokuz senesi şehr-i Cemâziye'l-evvelinin on beşinci çarşanba günü zînet-bahş-ı sâha-i vücûd olup istidâd-ı mâderzâdı iktizâsınca iktisâb-ı gevher-i maârife nakdîne-i evkâtını sarf u hafr ile iki yüz otuz iki senesi telebbüs u nüsahda ahz-ı icâzet-nâme-i ketebe eyleyüp iki yüz otuz beş senesi dîvân-ı hümâyûn kalemine müdâvemete mübâşeret ve o esnâda ulûm-ı Arabiyeyi Midillili müteveffâ El-hâc Hâfız Ali Efendi'den ve fünûn-ı Fârisiyeyi dahi bazı Fârisî-hanân-ı asırdan ve be-tahsîs Murâd Molla hân-kahı Şeyh Mehmed Murâd Efendi merhûmdan tahsîle sarf-ı himmet birle kalem-i mezbûra mülhak mühimme odasına memûren bekâm ve bir müddet oda-i mezbûra devâm ile müddet-i medîde kapudân-ı esbak Dürrî Ahmed Fevzî Pâşâ'nın kitâbet hizmetinde bulunduğu hâlde güzârende-i eyyâm olduktan sonra tophâne-i âmire müşîri Ahmed Fethî Pâşâ'nın dîvân kitâbetleri hizmetine memûr ve ol vecihle dahi bir vakt imrâr-ı âvâm u şuhûr eyleyüp bir aralık hassa kitâbetine nakl itmiş iken iki yüz elli beş senesi hilâlinde yine müşîr-i müşârün-ileyhin dîvân kitâbetleri hizmetine bi'l-nakl mesrûr buyrulup iki yüz elli yedi senesi bâ-rütbe-i sâlise sınf-ı hâcegâniye dâhil ve bir sene mürûrunda hâiz olduğu rütbe-i mezkûra sâniye rütbesine bi't-terfi mümtâz-ı emâsil olduğu hâlde iki yüz altmış yedi senesi evâhirinde asâkir-i hassa-i şâhâne ordu-yı hümâyûn muhâsebeciligine revnak-efzâ ve iki yüz altmış dokuz senesi evâil-i şehr-i Şevvâlinde memûriyet-i mezkûreden infisâli sûret-nümâ olmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ından makdemce Dersaâdet orduy-ı humayunu muhâsebeciligine memûriyeti icrâ kılınmıştır. Mûmâ-ileyh nazm u neşre kâdir bir zât-ı sâhib-mekâdir olup cinâs-ı hattî vü lafziye dâir Eser-i Şevket isminde bir aded kitâb-ı rengîn-makâle tertîbine dahi muvaffak olmuştur.

GAZEL

Olurken hançer-i ebrûları hep kasd-ı cân üzre
Ne hasretdir kılıç asmış o sîmîn-ten miyân üzre

Ruh-ı zîbâsını taklîd ider bedr-i felek-pîrâ
Meh-i nev meşk ider ebrûsu resmin âsumân üzre

Görünce ateşin rû-yı arak-nâkı nezâketle
Ne hikmetdir didem olmuş anâsır iktırân üzre

Turur tabur-ı müjgânı cünûd-ı aklı yağmaya
O bir tîr-i sitemdir Şevketâ hâzır kemân üzre

Celâleddin Efendim kımme-i tâc-ı velâyetdir
Müreccahdır yanımda hâk-ı dergâh-ı cinân üzre

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şevket Efendi medîne-i Maraş'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bazı vüzerâ-yı izâmın dîvân kitâbetleri hizmetinde bulunarak muahharen sınf-ı hâcegâna duhûl ile dâyemend-i şâdi vü sürûr olmuştur. Mûmâ-ileyh tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye mensûb bir şâir-i zî-bende-üslûbdur.

KIT'A

Mehveşim dîvânçe-i hüsnünde matla gösterir
Ebruvânın şakk-ı mâhâsâ dü mısra gösterir

Vechi vardır kıt'a-i mîr olsa bâ-hatt-ı imâd
Hüsn-ı hatt ile uçar ebrû murakka gösterir

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Mustafa Şehrî Efendi maskat-i re'si olan medîne-i Antakya'dan Dersaâdet'e vüsûl ve muahharen sınf-ı hâcegâna duhûl ile bin yüz kırk târîhinde târik-i libâs-ı hayât ve şârib-i şehd-âbe-i memât olmuştur.

GAZEL

Safâ-yı hâtırım gönlüm sürûru ey gözüm nûru
Sana âşık olan görmez huzûru ey gözüm nûru

Güzel rûh-ı müsavver bî-bedel nûr-ı mücessemsin
Münâsip sana mahlas olsa Nûri ey gözüm nûru

Koyup firdevs-i a'lâyı iderdi kûyunu me'vâ
Seni görseydi Gılmân ile Hûri ey gözüm nûru

Rakîb-i bî-hayâ vü ırz u bî-nâmûsu terk eyle
Kapından sür o müflîsmendi yüzü ay gözüm nûru

Nigâh-ı âşıkâne itdiginden gayri Şehri'nin
Beyân eyle nedir cürm ü kusûru ey gözüm nûru

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Şehrî Efendi Tekfurdağı nâm şehr-i cesîmde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup meşhûr Sâbit Efendi merhûmdan tahsîl-i maârif-i bî-şümâr eyleyüp beyne'l-füzelâ kemâliyle şöhret-şiâr olmuş ve şehr-i mezkûrda hamamcılık ile me'lûf olduğu hâlde imrâr-ı eyyâm u şuhûr eylemekte bulunmuş iken bin yüz kırk yedi senesinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Mûmâ-ileyh şehr-i mezkûrda Kuloğlu dinmekle şâhir bir şâir-i bî-nazîr olup müretteb bir kıt'a Dîvânı ve ol mikdâr tevârih-i letâfet-beyânı olduğu bazı âsârda mütâlaa-güzâr-ı âcizî olmuştur.

GAZEL

İrişmez ise kûy-ı yâra âhım ber-turağ itmez
Gice gündüz yürür yollarda beytûtet konağ itmez

Bu cân-sûz âhıma hiç benzemez şâirlerin âhı
Figân-ı bülbül-i şûrîde-i dil-sûzı zâğ itmez

Yanar elbette efzûn ateş-i mihnetle rûşen-dil
Yakup yandırasıca kimseyi gerdûn çerâğ itmez

Fakat pervâne gönül şem'-i bezminde düşüp mehcûr
Yakar pervâneyi gerçi çerâğ ammâ ırâğ itmez

Şahîdî kalben mehcûr isem de hâzırım kalben
Mukarreb âşıkı cânân huzûrundan uzağ itmez

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Edhem Şahîdî Beg Rûmeli cânibinde vâki Tiran nâm şehr-i kebîrin vücûh u hânedânından olup bir müddet mahall-i mezkûrda mütesellimlik eyledikten sonra Tanzîmât-ı hayriyye usûl-ı mehâsin-şümûlu îcâb ve kendisinin ol tarafca olan ma'lûmâtı iktizâsı üzre mahallî meclis azâsı sınfına dâhil ve bin iki yüz altmış beş senesi dâr-ı bekâya müntakil olmuştur. Mûmâ-ileyhin mahallice târîh-gûluk ile şöhret-i şâyiası var ise de eş'âr u güftârı gibi târîhleri dahi selâset u letâfetden hâli ve envâ-ı uyûb u ilel ile mâlidir.

GAZEL

Fikr-i lebin itdi dilimi hûnile memlû
Şol şîşe gibi bâde-i gülgûnile memlû

Bir arsa ki aşkdâr olsa acep olmaz
Her gûşesi sad Vâmık u Mecnûnile memlû

Erbâb-ı dil olmaz yine server olursa
Ceyb-i dili gencîne-i Kârunile memlû

Ser-sebzi-i bâğ-ı emele çâre mi vardır
Âlem ki ola va'de-i kemunile memlû

Bu tarzda mestâne gazel olsa da olmaz
Peymâne-i dil Şeyhi gül-füsûnile memlû

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Mehmed Şeyhî Efendi mahrûsa-i Burusa'da vâki Yeşil İmâret nâm Mevlevîhâne'nin şeyhi müteveffâ Mehmed Efendi'nin mahdûmu olup bin yüz otuz bir târîhinde dergâh-ı mezkûr meşîhatine nâil ve bin yüz elli bir târîhinde kurbgâh-ı cenâb-ı mennâna vâsıl olmuştur.

BEYT

Kul oldum bir cefâkâra cihân bâğında gül-femdir
Mecâlim yokdur inkâra firâkı bana mâtemdir

BEYT

Gönül sevdi o şehbâzı dögünmez şîve vü nâzı
Güzellerin ser-efrâzı gören vaslına irsem dir

Nâzım-ı hüner ber-âverde Hâfız Abdurrahim Şeydâ Dede Dersaâdet sekenesinden ve tarîkat-ı aliyye-i Halvetiyye fukarâsından bir dervîş-i dil-rişk semere-i nahl-ı fevâdı olup bi'l-âhire çeşm-i cihân-bînine ümmî illeti târi olmuş ise de kendisinin fenn-i mûsikîde nümâyân olan ma'lûmâtı iktizâsı üzre muahharen Yenikapı Mevlevîhânesi neyzenbaşlığı hizmetine nâil ve bin iki yüz on iki târîhinden sonra rûh-ı şerîfi derûn-ı sûr-ı marûfa(?) dâhil olmuştur. Mûmâ-ileyhin bâlâda mestûr ebyâtından başka eş'ârı görülmemiştir.

HARFİ'S-SAD

GAZEL

Târ-ı zülfün seyr idince gerden-i sîm-âbda
Mihri sandım zâhir olmuş bu gice mehtâbda

Dilde varken çaşni-i bûse-i la'l-i lebin
Hiç arar mı neş'eyi câm-ı şarâb-ı nâbda

Hâtıra gelse eger mihr-i fürûğ-ı ârızın
Kalmaz ey meh zerreveş tâkat dil-i bî-tâbda

Reşk ider bu hüsnile elbet felekte âf-tâb
Nokta-i dilcûyu görse ol ruh-ı pür-tâbda

Hâtıra geldikçe Sâib mû-miyân-ı dil-rubâ
Hâb u râhat kalmaz oldu dîde-i hûn-âbda

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Sâib Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz yirmi yedi târîhinde çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup ibtidâ dîvân-ı hümâyûn kalemine ve muahharen kalem-i mezbûra mülhak mühimme odasına bir müddet müdâvemetle iki yüz elli üç senesi tomruk kitâbetine memûr ve iki yüz altmış iki senesi râbia rütbesine nâiliyetle mesrûr olmuş iken sene-i merkûma hilâlinde âzim-i dârü's-sürûr olmuştur.

GAZEL

Arz-ı meydan itse âşıka o nev-res ânıdır
Tâ bilinsin kim bu kûyun sâhib-i çevgânıdır

Hâl-i ruhsârı dili der-bend-i gîsû eyledi
Dâne-i dâm-ı belâ mürgün heves-gerdânıdır

Nîk-nâmı yolların gerçi kaderdir sedd iden
Lîk seng-i ta'na bed-nâm sebeb-i erzânidir

Bu'l-acep sandûka-i attâra benzer zâhidin
Hücre-i hâsı nigu sâzende-i â'vânıdır

Bâda virdi hâsıl-ı ömrüm cefâ-yı rûzgâr
Sâibâ evrâk-ı tedbîrin kazâsız aynıdır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Sâib Efendi Darende nâm kasabada bin iki yüz otuz altı senesi Darende-i dest-i vücûd olup tahsîl-i ulûm-ı aliyyeye sa‘y u gayretle iki yüz elli dokuz senesi Dersaâdet’e bi’l-muvâsala medâristen bezm-dih-i hücre-güzîn-i ikâmet olarak iki yüz altmış dört senesi mekteb-i maârif-i adliye hâceleri sınfına dâhil ve iki yüz altmış altı senesi bâ-imtihân bir kıt‘a müderrislik rüûs-ı hümâyûnuna nâil olduktan sonra nazm:

Âşıka ta‘n itmek olmaz mübtelâdır neylesin
O mehe mihr u muhabbet bir belâdır neylesin

matla-ı garrâsı meal-i dil-ârâsı üzre şâkirdânından Nâzif isminde bir şûh-ı zarîfin belâ-yı aşkına dûçâr ve ber-muktezâ-yı aşk u muhabbet mahbûb-ı mezbûra bî-muhâba aşinâlık itmek degil belki bî-gâne nigâh eylemege bile cesâret idemeyüp nazm: “sabrı güç çâresi güç derde giriftâr oldum” mısraını kendüye hasbihâl-i vâkıa eyleyerek güzârende-i leyl u nehâr olduğu hâlde ağyâr-ı mefsedetkârânın tefevvühü câiz olmaz derecede hakkında vâki olan ifk u iftirâları üzerine bî-çâre memûriyet-i mezkûreden yani mekteb-i mezkûrede olan hâcelik hizmetinden dûr u ib‘ad olunup bir aralık kura-i askeriye imtihânı memûriyetle Rûmeli cânibine azîmet ve hitâm-ı imrâr-ı memûriyetle Dersaâdat’e avdetinde nazm: “Koymayup bir hâlde rusvây ider aşk adamı” mısraı mefhasınca la‘l-i leb-i cânânı yâd u tahayyülle nûş-a-nûş-ı bâde-i gül-reng olmağa mecbûriyet hâsıl itmiş ve bi’l-âhire ayyaşînden olmuş olduğu cihetle nazm:

Âb u hâkinde var âsâr-ı ferruh-i meykedenin
Kim ki enduh ile azm itse meserretle döner

beyti müfâdınca gâh meyhâne gûşelerinde karâr ve gâhice bî-sır veya sokaklarda geşt u güzâr eyleyüp bazen dahi Osmâniye câmi-i şerîfi havlusunda teseül iderek evkâtını imrâr itmekte iken şuûruna bazı mertebe halel gelmiş olmasıyla müdâvemet olunmak üzre muahharen dâr-ı şifâya izâm olunup birkaç mâh zarfında ki iş bu tezkire-i âcizânemizin tab‘ından yedi sekiz mâh makdem şifâhâne-i bekâda devâ-pezîr-i sigâ olmuştur. Dîvân olacak mikdâr eş‘âr u güftârı vardır. Garîbe: Mûmâ-ileyhin dâr-ı şifâya duhûlundan bir iki gün makdem şi‘r u inşâya dâir birkaç torba dolusu müsvedat ile evrâk-ı perîşân-ı sâiresini bi’l-istishâl mekâtib-i umûmiyye nâzırı sâbık Kemâl Efendi’nin konağına gelüp evrâk-ı mezkûreyi takımiyle müşârün-ileyhe tevdî ve teslîm eylemiş olduğu nâzır-ı müşârün-ileyhten mesmû-ı âcizanemiz olmuştur.

GAZEL

Olmasa bu kevne hem-reng ârız-ı dildâre gül
Zîb u zînet virmez idi açılüp gülzâre gül

Servler hâka fütâde oldu reftârın görüp
Düştü sevdâ-yı ruhunla sevdigim bâzâra gül

Kokla fırsat variken korkma gül maksûdunu
Geçmeden ey andelîb-i zâr dest-i hâra gül

Çâk çâk idüp girîbânın kızarmazdı yüzü

Bâğda reşk itmese elbet o gül-i ruhsâre gül

Eyledi nâlân beni Sâib bu şeb bir gonce-fem
Bâis-i efgân imiş bildim hezâr-ı zâra gül

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Sâib Efendi terceme odası hulefâsından sâlifü't-terceme Şâmil Efendi merhûmun hemşirezâdesi olup bin iki yüz elli beş senesi hilâlinde ihdas olunmuş olan mekteb-i maârif-i adliye şâkirdânı silkinde bulunarak bir mikdâr ulûm-ı Arabiye ve fünûn-ı Fârisiye tahsîl eyledikten sonra iki yüz elli dokuz senesi usûl-i imtihâniyeleri bi'l-icrâ mektûbî-i vekâlet-penâhî odası hulefâsı sınfına dâhil ve biraz vakt mürûrunda râbia rütbesini ihrâz ile mümtâz-ı akrân u emâsil olarak İzmir vâlisi İsmâil Pâşâ'nın hekimbaşı bulunduğu esnâda kitâbet hizmetinde ve müşârün-ileyhin ticâret nezâretine nakilleri hengâmında ticârethâne mektûbu odası mümeyyizligi hizmetinde bir müddet istihdâm olunduktan sonra mektûbî-i hâriciye hulefâsı sınfına bi'l-ilhâk iş bu tezkire-i âcizânemizin tab'ından makdemce vüzerâ kapu kethüdâları silkine dâhil ve o sırada sâlise rütbesine dahi nâil olmuştur. Mûmâ-ileyh tab'ı latîf bir şâir-i zarîf olup bir mikdâr eş'ârı vardır.

GAZEL

Nükhet mi virir zerre kad-ı zülf-i dü-tâlar
Bî-hûde hevâlarda yiler bâd-ı sabâlar

Dâim o bütün Kâbe-i kûyun gözedirler
Bildim katı âhen-dil imiş kıble-nâmeler

Dil filki yem-i gamda yatur kaldı şikeste
Pey-der-pey olup yine gelir mevc-i belâlar

Fikr-i deheninle yirimiz sû-yı ademdir
Yâ hevesini şimden geru ey şûh duâlar

Ancak sana mahsûsdur ey Sâhib-i hoş-dem
Bu tâze zebânlar hele bu hüsn-ı edâlar

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İsmâil Sâhib Dede mahrûsa-i Burusa'da tennûre-bend-i hân-kah-ı vücûd olup tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyye meşâyih-i kirâmından mütevvefa Mehmed Sâhib Efendi'den hırka-pûş-ı irâdet olarak tekmîl-i hizmetle bir müddet bazı memâlik u buldândan seyr u seyâhat eyledikten sonra mahmiye-i Üsküdar'a muvâsalat ve birkaç zamân ikâmetle bin yüz kırk târîhinde râh-ı cânânda fedâ-yı keş-i cân eylemiştir. Mûmâ-ileyh sâhib-i irfân bir şâir-i rengîn-beyân olup eş'âr u güftârı bî-ayb u noksân vâki olmuştur.

GAZEL-İ MASNU

Eser-i sûz-ı dil uşşâktan ma'şûka aiddir
Sırâc anınçün olsa add ile pervâne vâriddir

Müsâvidir meges mîzân-ı adl-ı hakda fil ile
Müsâvât olduğun mîzânda hak kulu mümehheddir

Kemend-i mûy-ı zülf-i yârdır bend-i dil-i âşık
Anınçün kayd-ı kâkülden rehâ sevdâ-yı fâsiddir

Görünmez hâb-ı râhat dîde-i pür-nemde çok demde
Olup yeksân sabahile mesâ da'vâya şâhiddir

Hesâb itdikçe dâğ-ı sîne-i mecrûhu sehv itdim
Sayılsa derd-i hecr ile ne nâkısdır ne zâiddir

Revâdır tıbb-ı ne-dîde mey u gül sun gam-ı ufka
Bu kavî tevbe olmakla peşîmânı müekkeddir

Nizâ u sulhu bir add ile terk it cevr u âzârı
Bu âlem olduğu fâni bu ma'nâya müsâiddir

Bu nev vâdide pey-revlikde Nâbî-i suhan-sence
Emîn ol dahleden Sâhib ki da'vâ gayr-i vâriddir

Nâzım-ı müşârün-ileyh Pîrîzâde Şeyhülislâm Mehmed Sâhib Efendi Pîrî Ağa nâm bir zâtın sulbünden Dersaâdet'de bin seksen beş târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin yüz on üç târîhinde tarîk-i tedrîse duhûl ve yüz otuz beş târîhinde Selanik mevleviyyetine vüsûl ile yüz otuz yedi târîhinde Yenişehir-i Fenâr kazâsı mevleviyyetine bi'l-nakl yüz kırk târîhinde imâm-ı sâni sultânı ve muallim-i şehzâdegân-ı hâkânî nasb u ta'yîn buyrulup yüz kırk iki târîhinde Burusa mevleviyyetine nâil ve o esnâda Mekke-i mükerreme mevleviyyeti pâye-i refîasını hâmil olduğu hâlde yüz kırk üç sâlinde imâm-ı evvel şehryârî memûriyet-i âliyesine ve o aralık İstanbul kâdılığı mesned-i âlisine dahi vâsıl olduktan sonra yüz kırk altı târîhinde Anadolu sadâret-i behiyyesine ve yüz elli târîhinde evvel yüz elli altı târîhinde sâni itibâriyle mükerreren Rûmeli sadâret-i celîlesine şeref-pîrâ ve yüz elli sekiz senesi şehr-i Saferinde makâm-ı vâlâ-yı meşîhata zînet-efzâ buyrulmuş iken yüz elli dokuz senesi şehr-i Rebîü'l-evvelinde alîlü'l-mizâc olduğu cihetle sadr-ı fetvadan müfârakat ve o hengâmda cânib-i Hicâz'a azîmet eyleyüp avdetinde iptidâ Gelibolu'da ve muahharen Tekfurdağı'nda bir müddetcik meks u ikâmet eyledikten sonra medîne-i Üsküdar'a muvâsalatla bin yüz altmış iki senesi şehr-i Recebinde dâr-ı bekâya nakl u rihlet eylemiştir. Müşârün-ileyh ferîd-i rûzgâr bir fâzıl-ı sâhib-iktidâr olup haylice eş'âr-ı belâgat-şiârı olduğundan başka Mukaddime-i Halduniye gibi bir kitâb-ı müstetâbı tercemeye dahi muvaffak olmuştur.

GAZEL

Görünce tâb-ı meyl-i rûy-ı âlın böyle tâ-bende
Girüp zîr-i sehâba şâh-ı hâver kaldı şerminde

Hayâl-i hidv-i rûyun bir nefes dilden cüdâ olmaz
Acepdir böyle şâh-ı gül yetişmek semt-i külhâna

O şûha âşıkın feryâdı itmezse nola te'sîr
Ki âh itdikçe bülbül itmede hem-vâre gül hande

Gören hatt-ı gudâr u kâkül-i hoş-bûy-ı cânânı

Sanur reyhân u sünbüldür ki bitmiş tarf-ı gülşende

Kimi tezlîl ider bu Sâhib-i zârı kimi teclîl
Görür âlemde herkes şahsını mir'ât-ı Rûşende

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Rûşen Sâhib Efendi Dersaâdet'de rûşena-bahş-ı kehvâre-i vücûd olup bir müddet metrûk başmuhâsebe kalemine müdâvemetle rütbe-i hâcegâniyi bi'l-ihrâz muahharen mektûbî-i vekâlet-penâhî odasına dahi bir müddet müdâvemet iderek birkaç defa memûriyet-i cesîme ile Rûmeli ve Anadolu câniblerine azîmet ve hitâm-ı memûriyetle Dersaâdet'e avdet eyleyüp tarîkat-ı aliyye-i Nakşibendiyyeye olan intisâbı cihetiyle hânesinde gûşe-gîr-i ferâgat olduğu hâlde bin iki yüz elli beş senesi hilâlinde kurbgâh-ı cenâb-ı Rabb-i İzzet'e azîmet eylemiştir. Mûmâ-ileyh ilm-i inşâda bî-misâl bir şâir-i sâhib-kemâl olup şi'r ile çendan şöhreti yoktur.

BEYT

Bilinmeyüp hünerim hattı çünki pest oldu
Hattım da şîşe-i kalbim gibi şikest oldu

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Hasekizâde Mehmed Sâdık Efendi şehriyyü'l-asl olup tarîk-i tedrîse duhûl ile bin iki yüz doksan altı sâlinde dâr-ı bekâya menkûl olmuştur.

GAZEL

İtdi zencîr-i gamı gerdânıma gerdûn-ı dûn
Sana kaldı işimiz gel kanda isen ey cünûn

Devr-i aks u cevr-i yâr ile ayâ çarh-ı dü-tâ
Ben sana nitdim ki kıldın kâmetim mânend-i nûn

Subh-dem surh-ı sipihri sen görüp sanma şafâk
Her gice mazlûmlar cânın yakup içdigi hûn

Bezm-i âlemde kime sundu şarâb-ı bî-humâr
Yağdırır gerçi tolu amma bu câm-ı ser-nigûn

Gûş idüp derdim kemâl-i hayretinde Sâdıkâ
Sînesinde yâralar açdı tabîb-i zî-fünûn

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Sâdık Efendi mahrûsa-i Edirne'de bin iki yüz kırk yedi târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup unfuvân-i şebâbetinde Dersaâdet'e muvâsalatla iki yüz altmış dört senesi hilâlinde enderûn-ı hümâyûn iğvâtı sınfına ilhâk olunmuş ve ile'l-an tahsîl-i maârif eylemekte bulunmuştur.

GAZEL

Tenimde za'fdan nâl-ı kalemâsâ ne hâlet var
Ki mûyun kilk ile tasvîr olunmuş resme hâlet var

Sikâl-ı huşkde tefsidde leb-i gülden olup teşne

Hezârâsâ sirişk-efşâni-i sözüm harâret var

Nihâl-ı nâzenîn-kad üzre sanman şâhme ebrû
Livâ-yı hızr-ı sîmin mehcesinde iki âyet var

Cebîni üzre sanman halleri kim bir iki hindû
Şinâverlik ider sîm-âb-ı bahrinde sebâhat var

Meh u mihri müşa'bid çarhının Sârım yuvarlakdır
Nihân-ı hokka-i leyl u nehâr eyler hayâlet var

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mustafa Sârım Efendi cânib-i Anadolu'da vâki medîne-i Amasya'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup medîne-i mezkûrede hâfız-ı ketebelik hizmetinde bulunduğu hâlde bin iki yüz elli dokuz târîhlerinde dâr-ı bekâya intikâl eylemiştir. Mûmâ-ileyhin bâlâda muharrer gazeline nisbetle Arabî ve Fârisiye dâir fünûn u kavâ'idde oldukça ma'lûmât u behresi olduğu zâhir u nümâyân ise de şi'rce kendiye mahsus olan vâdiy-i garîbeye pûyân olduğundan eş'âr-ı mevcûdesi çendan istihsâna şâyân-ı makûleden olmadığı müstağni-i ta'rîf u beyândır.

GAZEL

Görelden rûyunu yâ hû senin ey gözleri âhû
Geçer arşı sadâ-yı hû gönül bir âh çeker bir hû

Gönül turmaz eder devrân sema vü vecd ider hayrân
Kudûmunla olur şâdân gönül bir âh çeker bir hû

Geçer bin nây-ı efgânım amân ey derd-i handânım
Tecelli ile sultânım gönül bir âh çeker bir hû

Müdâm vird-i zebânımsın cilâ-yı cism u cânımsın
Azîzim hüsn ü ânımsın gönül bir âh çeker bir hû

Şarâb-ı sâf-ı sübhânı sakâhüm rabbuhum şânı
Yed-i kudret sunar anı gönül bir âh çeker bir hû

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Ahmed Sâfi Efendi şehr-i Tokat'da çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup bin iki yüz kırk bir târîhlerinde medîne-i Kayseriye'ye azîmetle bazı ashâb-ı ulûmdan bir mikdâr tahsîl-i ulûm-ı âliye eyleyüp iki yüz elli târîhinde Dersaâdet'e bi'l-muvâsala Kethüdâzâde Ârif Efendi'den heyet u hikmete dâir ulûm-ı nâfıa ile fünûn-ı Fârisiyeyi bi't-tahsîl Molla Câmi merhûmun Aruz nâm risâlesine Câm-ı Muzaffer isminde bir şerhi ve Hâce Aynî Efendi'nin Nazm-ı Cevâhir isminde olan kitâbına İzz-i Zâfer nâmında bir şerhi ile bir mikdâr eş'ârı vardır. Kendisi tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyye mensûbâtından bir zât-ı sâf-tînet ve bir şeyh-i pâkîze-haslet olup bazı erbâb-ı istidâda taallüm-i fünûn-ı Fârisiye ve tefhîm-i dakâyık-ı Mesneviye eyleyerek imrâr-ı evkât eylemekte bulunmuştur.

MISRA

Her şâmı Kadr u îd olur Subhî Muhammed'in

Nâzım-ı müşârün-ileyh vak‘a-nüvîs Mehmed Subhî Efendi sâbıkan beglikçi-i dîvân-ı hümâyûn müteveffâ Halîl Fehmî Efendi'nin mahdûmu olup mektûbî-i sadr-ı âli odasından neş'etle ibtidâ-yı hâlinde bazı vüzerânın dîvân kitâbeti hizmetinde bulunduğu hâlde bir müddet taşralarda seyr u seyâhat eyledikten sonra Dersaâdet'e avdetinde uhdesine hâcelik rütbesi tevcîh u ihsân buyrularak bazı menâsıb-ı dîvâniyeye nâil ve bi'l-âhire beglikçilig-i mezbûr memûriyetine vâsıl olup bir müddet sonra mâliye mansıbına ve ba‘dehû darbhâne-i âmire mansıbında ve daha sonra câh-ı arpa emâneti ve defter emânetine ve bir vakt mürûrunda başmuhâsebe mansıbına ve muaharen gürûh-ı mekrûh-ı mülğa kitâbetine nâiliyetle kadri mübeccel iken bin yüz seksen üç sâlinde sabâh-ı hayâtı şâm-ı memâta mübeddel olmuştur. Mûmâ-ileyh şi‘r u inşâsı latîf bir şâir-i zarîf olup Sâmi ve Şâkir Beg merhûmların kaleme almış oldukları vekâyi ile zamânında olan bazı vukûâtı mübeyyin bir kıt‘a târîh-i nefis tertîbine dahi muvaffak olmuştur. Kendi mühründe mahkûk olan mısraından maâda eş‘ârına dest-res olmamış olduğum cihetle "Eger maksad ererse mısra-ı berceste kâfidir" mefhûmu üzre mısra-ı mezkûrun sabt u tahrîri ile iktifâ olundu.

GAZEL

Mâh-ı rûyun göricek aksini yâr âyinede
Hüsnüne mâil olup itdi karâr âyinede

O mehin âyineye baktığını sanma abes
Bulmadı mislini hûbânda arar âyinede

Sünbül zülfü gül-i rûyu o serv-i nâzın
Aks idince görünür özge bahâr âyinede

Çeküp âyine-i mihre siyeh perde-i şâm
Tâb-ı zülfün taradı bu gice yâr âyinede

Subhiyâ şeker-i lütfuyla Cenâb-ı zîver
Tûti-i tab‘ım ider nazm-ı nisâr âyinede

Nâzım-ı müşârün-ileyh Abdullatif Subhî Beg sâlifü't-terceme Vodin vâlisi Abdurrahman Sâmi Pâşâ'nın necl-i necîb u ferzend-i edîbi olup pederi müşârün-ileyh ile beraber Mısr-ı Kâhire cânibine azîmet ve müşârün-ileyhin zîr-i terbiyesinde bulunduğu hâlde tahsîl-i ulûm u ma‘rifete sa‘y u himmet eyleyüp muahharen usûl-i Mısriyye vechile miralaylık rütbesini bi'l-ihrâz beyne'l-emâsil nâil-i imtiyâz olduktan sonra ilm-i inşâda olan ma‘lûmâtı iktizâsınca muavvin-i evvel ünvâniyle Mısır vâlisi esbak müteveffâ Mehmed Ali Pâşâ'nın maiyet-i memûriyetine bi'l-nakl bazen dahi Kâhire-i mezkûrede ve bazen dahi İskenderiye'de ikâmet-sâz-ı i‘tizâz olmakda iken muahharen vâli-i müşârün-ileyhin vefâtı vukûuna mebnî Kâhire-i mezbûreden kat‘-ı rişte-i münâsebetle Dersaâdet'e bi'l-muvâsala bin iki yüz altmış altı senesi meclis-i maârif-i umûmiyye azâsı sınfına dâhil ve iki yüz altmış yedi senesi rütbe-i ûlâ sınf-ı sânisine nâil ve işbu tezkire-i âcizânemizin esnâ-yı tab‘ında rütbe-i ûlânın sınf-ı ûlâyla meclis-i vâlâ azâsı sınfına dâhil olmuştur. Müşârün-ileyh kasîde-i belâgatın şeh-beyt-i dil-ârâsı ve müstezâd-ı fesâhatın matla-ı garrâsı olup haylice eş‘âr-ı rengîni ve Târîh-i İbn-i Haldun'un cild-i sâniyesine otuz cüzü şâmil bir kıt‘a terceme-i sıhhat-karîni vardır.

GAZEL

Al şâne destine sanemâ tara tellerin
Gönlüm gibi dağıt yine ruhsâra tellerin

Tutmuş günün tabağını zülfün kenâra çek
İtmiş acep kara günümü kara tellerin

Bîmâr-ı aşk u hasta vü rencûrum ey tabîb
Kılmaz neden bu derdime bir çâre tellerin

Bülbül gibi nevâya gelip eylerim hurûş
İtmiş esîr her gülü bir hâra tellerin

Bildim yuvancı eyleyecek âhir ey sânem
San'an gibi Sabûride zünnâre tellerin

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hüseyin Sabûr Efendi memâlik-i İraniye'den olan Tebriz nâm şehr-i cesîmde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bir mikdâr tahsîl-i ulûm-ı âliye eyledikten sonra bazı memâlik-i İraniyeyi geşt u güzâr ile bi'l-âhire Dârsaâdet'e muvâsalat eyleyüp hatt-ı ta'lîkde mahâreti olmak münâsebetiyle tahrîr-i ketebe vü devâvin eyleyerek imrâr-ı subh u mesâ itmekte iken bin iki yüz altmış dokuz sâlinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Mûmâ-ileyhin dîvân olacak mikdâr eş'ârı olduğu mervîdir.

GAZEL

Çeksem acep mi meş'ale-i âh-ı intizâr
Medd-i nigâh oldu bana râh-ı intizâr

Her lahza âhuvân-ı hisâl-ı dü çeşmile
Müjgân-ı dîdem oldu çırâgâh-ı intizâr

Deşt-i emelde bârika-reftâr-ı âhile
Bîk-i hayâlim olmada hem-râh-ı intizâr

Çeşmimde hecr-i nokta-i hâliyle ol mehin
Pür-kâra döndü gerdîş-i cângâh-ı intizâr

Şîr-i jiyân-ı dâmen-i kûh-ı ferâgatım
Olmam firîb-hurde-i rûbâh-ı intizâr

Aklım keser ki rişte-i tûl-i emel Sabîh
Olmaz güsiste çün reg-i kûtâh-ı intizâr

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Sabîh Efendi şehriyyü'l-asl olup fenn-i inşâda olan behresi iktizâsınca Galata gümrügü ketebesi silkine bi'l-ilhâk imrâr-ı subh u şâm eylemekte iken bin yüz doksan sekiz târîhinde âzim-i darü's-selâm olmuştur. Vefâtına Müstakimzâde merhûmun inşâd eyledigi târîh-i garrâdır. "Rûhun âbâd ide mevlâ rahmetullahi aleyh" Mûmâ-

ileyhin bir mikdâr tevârih u kasîde ve gazeliyyât-ı pesendîdeden mürekkep mürettep bir kıt'a Dîvân-ı sabâhat-beyânı vardır.

GAZEL

Âh derd-i elem-i çarh-ı sitemkârdan âh
Âh baht-ı siyeh u tâli-i mekkârdan âh

Şerer-i ateş-i âhımla yanardı eflâk
Eylesem derd-i ciger-sûz-ı dil-i zârdan âh

Var mıdır su'du acep gerdiş-i çarh-ı nushun
Görmedim zerre şeref encüm-i seyyârdan âh

Mürg-i cânım yoluna kurdu kemend-i müşgîn
Rişte-i pür-şiken-i turra-i tarrârdan âh

Mâcerâ-yı dili takrîre ne hâcet Sıdkı
Bilinir hâl-i dilin dîde-i hûnbârdan âh

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Süleymân Sıdkı Efendi tarîkat-ı aliyye-i Sa'diyye meşâyihinden Hasırcızâde müteveffâ Hâcı Mustafa Efendi'nin mahdûmu olup bin iki yüz otuz dokuz senesi pederi mûmâ-ileyhin makarr-ı meşîhatı olan Südlüce nâm mahallde vâki Hasırcı Dergâhı meşîhatine nâil olmuş ve iki yüz elli üç senesi işbu tekyegâh-ı fenâdan hân-kah-ı bekâya intikâl eylemiştir. Mûmâ-ileyh Sülün Efendi dinmekle ârif bir zât-ı şerîf olup bir mikdâr eş'âr-ı latîfi vardır.

GAZEL

Safâ-yı aşkı kim anlar kiminle söyleşelim
Cefâ-yı aşkı kim anlar kiminle söyleşelim

Bu rûzgârda yokdur bize enîs u celîs
Hevâ-yı aşkı kim anlar kiminle söyleşelim

Tinîn-i şöhretimizle pür oldu kubbe-i çarh
Darâ-yı aşkı kim anlar kiminle söyleşelim

Fütâde oldu gönül dâm-ı zülf-i cânâna
Belâ-yı aşkı kim anlar kiminle söyleşelim

İlâc bulamadı asla tabîb derdimize
Revâ-yı aşkı kim anlar kiminle söyleşelim

Cihânda görmedim ehl-i safâyı ey Sıdkî
Vefâ-yı aşkı kim anlar kiminle söyleşelim

Nâzım-ı müşârün-ileyh Mehmed Sıddık Begefendi mesned-ârâ-yı meşîhat Ârif Efendi-i âli-himmetin sulbünden Dersaâdet'de bin iki yüz kırk altı senesi hilâlinde kehvâre-

pîrâ-yı âlem-i vücûd olup iki yüz elli sâlinde nâm-ı mes‘adet-ittisâmı defter-i tedrîse keşîde kılınarak sinnleri temyîz-i nîk u bed ve tefrîk-i ezel u ebed derecesine resîde oldukda ulemâ-yı zevilkadr-ı ve’l-ihtirâmdan hâlâ dâr-ı şûrâ-yı askerî azâ-yı kirâmından Şehrî Hâfız Efendi’den tahsîl-i ulûm-ı âliyeye sa‘y u himmetle fart-ı zekâ ve isdidâd-ı bî-intihâları muktezâsınca yedi-sekiz sene müddetde ulemâ-i emr-i mezûniyete kesb-i liyâkat eylemiş ise de tekmîl-i nusah-ı ilmiyye-i mu‘tâde itmek usûlüne riâyetle ile’l-an efendi-i müşârün-ileyhin meclis-i maârif-enîs derslerine müdâvemet eylemekte bulunduğu hâlde iki yüz yetmiş senesi şehr-i Cemâziye’l-âhiresinde ulviyyetle Galata mevleviyyetine revnak-bahş-ı kadr u mezellet buyrulup işbu tezkire-i âcizânemizin tab‘ından makdemce ki iki yüz yetmiş senesi şehr-i Şa‘bân-ı muazzamında zât-ı ferişte-sıfât-ı âlisine Mekke-i mükerreme pâye-i mu‘teberesi tevcîh u i‘tâ buyrulmuştur. Müşârün-ileyh mecmûa-i ilm u kemâl bir şâir-i mâhir-i bî-misâl olup bir mikdâr eş‘âr-ı belâgat-şiârı ve güftâr-ı fesâhat-disârı vardır. Zât-ı âlinin lutf u atâ vü kemâl-i cûd u sehâ ile muanven u ârâste vü hulk-ı hüsn ü nezâket ve tab‘-ı müstahsen ile müzeyyen u piraste olduğu cümle indinde ma‘lûm u muayyendir.

GAZEL-İ NA-TAMAM

Devr ider ol serv-kâmet gül-izârım Mevlevî
Neyveş efzûn eyledi feryâd u zârım Mevlevî

Gitmek ile hep rikâb-ı esb-i nâzikde senin
Fahr ider erbâb-ı dil yektâ-süvârım Mevlevî

Ser-bürehne sana eyvallah dir abdâl kim
Mülk-i hüsnün pâdişâhı tâcdârım Mevlevî

Gül-i kudûmunla şeref kıl gönüller tahtını
Müstemend keder Safâyî şehryârim Mevlevî

Nâzım-ı müşârün-ileyh Mustafa Safâyî Efendi Dersaâdet’de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup dîvân-ı hümâyûn kaleminden neşetle sadr-ı esbak Elmas Mehmed Pâşâ merhûmun sadâreti hengâmında defter emânetine ve Şehîd Ali Pâşâ sadâretinde mektûpçuluk memûriyetine nâil olmuş iken bir aralık memûriyet-i mezkûreden dûr ve nice müddet hânesinde menkûben güzârende-i eyyâm u şuhûr olduktan sonra Dâmâd İbrâhim Pâşâ merhûmun mesned-ârây-ı sadâret-i uzmâ bulundukları esnâda mukâtaa ve kal‘a tezkireciligi mansıblarına ve muahharen şıkk-ı sâni defterdârlığı mansıbına zînet-efzâ buyrulup bin yüz doksan altı târîhinde defterdârlık-ı mezkûr uhdesinde bulunduğu hâlde sarây-ı safâ-efzâ-yı cinâna nakl u rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyh hüner-pîrâ bir şâir-i bî-hemtâ olup zâde-i tab‘ı olan eş‘ârından başka bin elli iki târîhinden bin iki yüz otuz üç senesine degin işbu güzergâh-ı fenâdan mürûr u ubûr iden şu‘arânın terceme-i hâl ve bazı âsâr-ı rengîn-mealini müş‘ir bir kıt‘a tezkire-i mu‘tebere tertîb u tanzîmine dahi muvaffak olmuştur. Sâlim Efendi Tezkiresi’nde bir kaç kıt‘a gazeli mestûr u mukayeddir.

NAZM

Yâri sordum nerdedir ol didiler üstündedir
Eylemiş tahmîl-i aşkı hayli bâr üstündedir

Gâh file gâh esbe ey piyâde râkib ol

Askeriyle şâhı gör kim târ u mâr üstündedir

Nâzım-ı manzûme-i nâ-pesendi Safvet Efendi Rûmeli'de vâki Filibe nâm şehr-i cesîmde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup mukaddemen voyvodalık misillü bazı hidemâtda bi'l-istihdâm muahharen bir müddet çavuşbaşı kisedârlığı hizmetinde bulunarak imrâr-ı subh u şâm eyledikten sonra bin iki yüz otuz beş senesi hilâlinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Eş'ârı kelâm-ı mevzûn kabîlindendir.

GAZEL

Düşme dirdim dahi bir derde gönül âh sana
Yine düşdün yeni bir aşka kim eyvâh sana

Bağlayüp zülfü ile bu gice muhkem duydum
Eski dîvâne didi ey gönül ol mâh sana

Nice bir râh-ı mecâza gideceksin yâhû
Bildire doğru yolu hazret-i Allah sana

Dün görüp hâl-i diğergûnumu itdin insâf
Gâliba itmiş eser âh-ı sehergâh sana

Safvetâ râz-ı dilin kimseye izhâr itme
Gün olur yardım ider bir dil-i âgâh sana

Şâire-i mûmâ-ileyha Nesîbe Safvet Hânım begligçi -i sâbık müteveffâ Muhib Efendi'nin kerîmesi ve sâlifü't-terceme Mîr Alimzâde mevâliden müteveffâ Rıf'at Beg'in halîlesi olup mukteza-yı tabîat tahsîl-i fenn-i şi're meyl u rağbetle haylice eş'âr-ı latîf tanzîm eyledikten sonra bin iki yüz elli üç târîhlerinde işbu âlem-i pür-puç u tâbdan gerdûn-tâb ve ol vecihle civâr-ı Hazret-i Hâlid'de vâki pederi mûmâ-ileyhin kabri yanında defîn-i zîr-i türâb olmuştur.

GAZEL

Yazanlar vasf-ı hâlim ser-te-ser efsâne yazmışlar
Rakîbi vasla mahrem âşıkı bî-gâne yazmışlar

Seni ey serv-i nâzım kâmet-i dil-keş hırâmınla
Melâmet gülşeninde misli yok bir dâne yazmışlar

Sana âyîn u resm-i dil-nişîni şakk için cânâ
Dakâyıkdân-ı râzın mekteb-i irfâna yazmışlar

Yazarken kilk-i kudret zülf-i perçemin izârında
Dil-i nâlânı sayda dâm u hâlin dâne yazmışlar

Dimiş yok hâtırımda nâmı Safvet âşıkım bilmem
Anı sen şâha âşık yaz hamişler yana yazmışlar

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mustafa Safvet Efendi şehr-i Amid'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bir mikdâr tahsîl-i fenn-i kitâbet eyledikten sonra bir müddet cânib-i Anadolu'da bazı vüzerâ ve mütesellimîn ve voyvodegânın kitâbet hizmetlerinde bi'l-istihdâm bin iki yüz yirmi dört târîhinde Dersaâdet'e muvâsalat ve bi'l-âhire Rûmeli cânibine azîmet eyleyüp bazı vüzerânın dîvân kitâbetlerinde bulunduğu hâlde imrâr-ı vakt u saat itdikten sonra Dersaâdet'e avdet birle bir vakt Duhan gümrügü sandık emirligi hizmetinde bi'l-istihdâm muahharen hizmet-i kitâbetle ebniye-i hassa müdürü maiyetine nakl eyleyüp iki yüz altmış üç senesi hilâlinde dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyhin bir mikdâr eş'ârı vardır.

GAZEL

Her zamân bir Vâmık u Azrâ olur âlem bu ya
Nev-be-nev efsâneler peydâ olur âlem bu ya

Kabz u bastı kıl tefekkür âleminde ol gönül
Fasl-ı sermânın sonu germâ olur âlem bu ya

Görme ahker kimseyi cânâ kader meçhûldur
Hakk'ın ednâ bir kulu mevlâ olur âlem bu ya

Zevk-i vasla telh-kâm-ı hecr irer encâm-ı kâr
Sabr ile âşık kuruk helvâ olur âlem bu ya

Geç geçenden eyleme müstakbeli yâhû hayâl
Bak neler olmuş neler hâlâ olur âlem bu ya

Al cüvânlık âleminde âhımı ey bî-vefâ
Vakti ile başına sevdâ olur âlem bu ya

Keşf-i mir'ât-ı serâir eyleme ahbâba da
Belki bir sûret ile a'dâ olur âlem bu ya

Sorma sâki mâcerâ-yı âlem-i âbı bana
Katresin nakl eylesem deryâ olur âlem bu ya

Kaçma tabur-ı muhabbetden yerinde râhat ol
Zevkine bak sulh olur gavgâ olur âlem bu ya

Hâk-ı Mevlânâ'yı Safvet sürme-i çeşm eyleyen
On sekiz bin âlemi bînâ olur âlem bu ya

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mustafa Safvet Efendi Dersaâdet'de Galata nâm mahallede bin iki yüz dokuz târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz otuz sekiz senesi tophâne-i âmire nezâreti dâhilinde vâki ruznamçe kalemine memûr ve müddet-i medîde kalem-i bezbûra müdâvemetle güzârende-i eyyâm u şuhûr olunduktan sonra iki yüz kırk dokuz senesi tersâne-i âmire ruznamçeligi memûriyetine menkûl ve üç-dört sene mürûrunda memûriyet-i mezkûreden ma'zûl olarak üç-dört sene müddet hânesinde ikâmetle iki yüz elli yedi senesi karantinahâne ikinci kitâbetine yedi-sekiz mâh zarfında başkitâbetine memûriyeti icrâ ve o

esnâda kendisine hâcelik rütbesi ve iki yüz altmış bir sâlinde sâlise rütbesi tevcîh u i‘tâ olunmuş iken iki yüz altmış iki senesi hilâlinde hizmet-i memûresinden müfârakatla peygûle-güzîn-i istirâhat olmuştur. Mûmâ-ileyh ihtirâ-ı mezâmine kâdir bir şâir-i mâhir olup dîvân olacak mikdâr eş‘âr-ı letâfet-şiârı vardır.

GAZEL

Derd-i aşka mübtelâ bir nây bir ben bir gönül
Zâr ider subh u mesâ bir nây bir ben bir gönül

Dağlarile ser-te-ser efğân ider hasret çeker
Nağme-perdâz-ı cefâ bir nây bir ben bir gönül

İbtilâsın bildirir pür-hûn derdim gösterir
Dershân-ı mâcerâ bir nây bir ben bir gönül

Zerd-i rûdur hecr ile pek hastadır âh itmede
Dem-be-dem hayret-fezâ bir nây bir ben bir gönül

Her nefesde hûş-ı derdim sırrını tefhîm ider
Derdhâh-ı bî-nevâ bir nây bir ben bir gönül

Mahrem-i ehl-i belâ erbâb-ı aşka pîş-vâ
Dâima firkatserâ bir nây bir ben bir gönül

Feyz-i Mevlânâ ile Safvet bu devr içre hemân
Derd-i aşka mübtelâ bir nây bir ben bir gönül

Nâzım-ı müşârün-ileyh Mehmed Es‘ad Safvet Efendi Dersaâdet’de bin iki yüz otuz bir târîhinde zînet-efzâ-yı âlem-i şühûd olup ibtidâ dîvân-ı hümâyûn kalemine ve ba‘dehû terceme odasına bir müddet müdâvemetle iki yüz elli beş târîhinde takvimhâne-i âmire nezâretine ve iki yüz elli altı târîhinde tercümâni-i dîvân-ı hümâyûn mesned-i refîine ve birkaç sene mürûrunda hâriciye kitâbeti memûriyet-i behiyyesine revnak-dih-i kadr u mezellet buyrulduktan sonra fenn-i inşâda derkâr olan mahâret u ma‘lûmâtı iktizâsınca iki yüz altmış bir senesi hilâlinde mâbeyn-i hümâyûn-ı mülûkâne küttâb-ı ma‘ke’l-kabı sınfına dâhil ve uhdesine rütbe-i ûlâ sınf-ı sânisi bi’t-tevcîh mümtâz-ı akrân u emâsil buyrulmuştur. Müşârün-ileyh maârif-perver bir şâir-i pâk-gevher olup şi‘r u inşâsı erbâb-ı maârif indinde pesendîde vü mu‘teberdir.

İLAHİ

Ey tâlib-i irfân olan gel Halvetî erkânına
Cûyende-i gufrân olan gel Halvetî erkânına

Bâb-ı sarây-ı vahdeti feth itmek istersen eger
Sıdk u hulûs-ı kalbile gel Halvetî erkânına

Sırr-ı hakîkatdan haberdâr olmayan nâ-puhtenin
Bakma sakın inkârına gel Halvetî erkânına

Bul hakkı sen çık aradan kurtul riyâ vü ucubdan
Kalsın fenâda bu beden gel Halvetî erkânına

Müsterşad ol bil nefsini mürşidden oku dersini
Sarf eyle zikre vaktini gel Halvetî erkânına

Oldun sufî bî-ma‘rifet garkâb-ı bahr-ı ma‘siyet
Şâyet ider hak mağfiret gel Halvetî erkânına

Nâzım-ı mûmâ-ileyh El-hâc Mustafa Sufî Efendi şehr-i Diyarbekir'de pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup evâil-i hâlinde Dersaâdet'e muvâsalat ve tahsîl-i ulûm-ı âliyeye sa‘y u himmetle tekmîl-i nusah-ı ilmiyye eyledikten sonra medîne-i Bolu'ya nakl u hicret ve tarîkat-ı aliyye-i Halvetiyye meşâyih-i kirâmından Çerkes El-hâc Mustafa Efendi merhûmdan ahz-ı dest-i inâbet ve mûmâ-ileyhin irtihâlinden sonra Geredeli merhûm Halîl Efendi'den telebbüs-i libâs-ı hilâfet eyleyerek medîne-i mezkûrede vâki Aktaş tekyesinde post-nişîn-i irşâd olduğu hâlde otuz beş sene müddet imrâr-ı vakt u saat eyleyüp sinnîn-i ömrü hadd-i sülüs u sittîne karîben bin iki yüz altmış üç senesi üşr-i Muharreminde âzim-i kurbgâh-ı cenâb-ı Rabb-i Mucîb eylemiştir. Tekye-i mezbûr sahasında medfûndur. Mûmâ-ileyh keşf u kerâmet ile ma‘rûf bir mürşid-i sâhib-vukûf olup bazı ilhamâtı meşhûr u müteârifdir.

GAZEL

Ey kaşı kemân tîr-i müjen cânıma geçti
Bîgânelerin her biri bir yanıma geçti

Bu geç-nigehe sabr u tahammül nice mümkün
Ol nazarın sîne-i sûzânıma geçti

Bilmezlik ile zülfüne sarkındılık itdim
Zülf-i siyehin halkası gerdânıma geçti

Kâfir midir ol çeşm-i siyeh fülfül-i hindû
Bir bakmak ile dînime îmânıma geçti

Beş beytile da‘vâ-yı kemâl itme Salâhî
Bin böyle gazel defter u dîvânıma geçti

Nâzım-ı müşârün-ileyh Eş-şeyh Abdullah Salâhî Efendi medîne-i Balıkesir'de bin otuz târîhinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup yüz elli târîhinde Dersaâdet'e muvâsalat ve bir müddet tahvîl kalemine müdâvemetle ati't-terceme Hekimoğlu Ali Pâşâ merhûmun ûlâ mektûpçuluk ve ba‘dehû dîvân kitâbeti hizmetinde birçok vakt istihdâm olunup bir aralık medîne-i Edirne'ye azîmet ve tarîkat-ı aliyye-i Uşşâkiyye meşâyih-i izâmından olan merhûm Cemâleddin Uşşâkî Efendi hazretlerinden ahz-ı dest-i inâbet ile nâil-i merâm olduktan sonra yine Pâşâ-yı müşârün-ileyh maiyetinde bulunduğu hâlde Mısr-ı Kâhire cânibine azîmet ve bir müddet ikâmetle Dersaâdet'e avdeti hengâmda ki yüz yetmiş dört târîhinde Ebulfeth Sultân Mehmed Hân-ı Gâzi hazretleri câmi-i şerîfi civârında vâki Tahir Ağa dergâhı post-nişînligine revnak-dih-i irşâd olduğu hâlde

BEYT

Müşkilin kimseye zâhirde Salâhî sormaz
Hâce-i bâtına sordu soracak esrârı

mealince ihtiyâr-ı gûşe-i vahdet eyleyüp evkât u ezmânını te'lîfât u tasnifâta hasr u sarf ile "Salâhî şevk-i envâr-ı cemâle oldu pervâne" târîhi nâtık olduğu üzre yüz doksan yedi târîhinde rûh-ı revânı meclis-i nefes-i inse revân ve nakş-ı mağfiret-nişânı dergâh-ı mezkûr hatırasında defûn u nihân olmuştur. Mûmâ-ileyh kesirü't-te'lîfât bir mürşid-i sütûde-sıfat olup terceme-i hâli te'lîfâtından elli dört farzı mübeyyin olan risâlesi bâlâsında mufasala-i tevzîh u tasrîf kılınmıştır.

GAZEL

Derinden ser cüdâ kılmam kader bir yana salmazsa
Ten u cânım dırîğ itmem ecel destinden almazsa

Şebim hem-Kadr rûzum reşk-i îd olmaz mı sultânım
Senin ol tatlı va'd-i vuslatın ferdâya kalmazsa

Bulunmaz zerre vuslat olmayınca gavta-hor-ı aşk
Ki gavvâs sûdmend olmaz eger deryâya dalmasza

İderdim beyt-i hüzn-i dil içün bast-ı tesellîler
Metâ-ı sabrı düzdîde nigehle yâr çalmazsa

Çeküp gurbetden el tutmaz mı Sun'î dâmen-i yâri
Ne yapsın dest-i tedbîri oralarda kısalmazsa

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İbrâhim Sun'î Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz otuz sekiz târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup mekteb-i maârif-i adliyede bir mikdâr tahsîl-i maârif eyledikten sonra ibtidâ mektûbî-i mâliye odasına bir müddet müdâvemet eylemiştir. Mûmâ-ileyhin sanâyi-i şi'riyyede bir mikdâr behresi vardır.

HARFİ'Z-ZAD

GAZEL

Câm-ı endûh-ı felekden şimdi mahmûrlardanız
Yani bezm-i dil-rübâdan dûr u mehcûrlardanız

Birbirin ta'kîb idüp gelmekdedir seng-i kazâ
Her tarafdan hâtırı nâ-şâd u meksûrlardanız

Cevr-i nâ-sâz-ı felekden çekdigim mevlâ bilir
Gerçi biz ikbâlile âlemde meşhûrlardanız

Ser-fürû itmez iken dünyâ için a'lâlara
Şimdi ednâya mümâşat ile mecbûrlardanız

Kim bahâ bulsa nola kâlâ-yı şi‘rin ey Ziyâ
Kadr-ı eş‘âr ile biz ma‘zûr u mağdûrlardanız

Nâzım-ı müşârün-ileyh Sadr-ı esbak Yûsuf Ziyâ Pâşâ Gürciyyü’l-asl olup müteveffâ Koca Yûsuf Pâşâ’nın dâiresinde perverde-i ilm u kemâl oldûktan sonra Cennet-mekân Sultân Selîm Hân-ı Sâlis hazretleri zamânında maden-i hümâyûn emâneti taht-ı idâresinde bulunduğu hâlde uhdesine rütbe-i vezâret bi’t-tevcîh Erzurum eyâletine sâye-fiken-i âtıfet ve bin iki yüz on üç târîhinde “pâdşâh madende buldu mihrine lâyık güher” târîhi mealince makâm-ı vâlâ-yı sadârete ziyâ-pâş-ı übbehet buyrulup o esnâda Mısr-ı Kâhire üzerine sevk olunmuş olan ordu-yı hümâyûnu cânibine atf-ı inân-ı azîmet ve be-lutf-ı ta‘âla Kâhire-i mezkûreyi yed-i a‘dâdan tahallüs ile Dersaâdet’e avdet idüp bir müddet makâm-ı sadâretde ikâmet birle muahharen mansıb-ı sadâretden müfârakat ve bazı menâsıb-ı âliye ile taşralarda bir zamân imrâr-ı vakt u saat eyledikten sonra iki yüz yirmi dört senesi sâniyen makâm-ı sadârete nakl ile ordu-yı hümâyûnu bi’l-istishâb Rûmeli cânibine azm u şitâb eyleyüp iki yüz yirmi altı senesi makâm-ı sadâretden mehcûren ibtidâ Dimetoka nâm mahallde ve muahharen cezîre-i Rodos’da ikâmete memûr buyrulup bir müddetden sonra uhdesine Egriboz muhâfızlıgı bi’t-tevcîh mahall-i mezkûra revân ve bir sene mürûrunda vukû-ı infisâliyle Sakız cezîresine pûyan olarak gûşe-gîr-i ikâmet olduğu hâlde iki yüz otuz dört târîhlerinde hulûl-ı ecel mev‘ûduyla irtihâl-ı dâr-ı âhiret eylemiştir. Mûmâ-ileyhin tabîat-ı şi‘riyyesi olup olmadığı meçhul ise de sadâreti hengâmında söylenmiş olan tevârihin bazılarında şâiriyetine dâir birkaç beyt görülmüş olmağla kendüye isnâd olunan gazel-i bî-halel teberrüken terceme-i hâli bâlâsına sebt u kayd olunmuştur.

TÂRİH

Hazret-i Vâcid Efendi’nin olup bir duhteri
Düşdü yârân-ı safâ târîh içün hulyâya hep

Hâme-i cevherle yazdım ben de târîhin Ziyâ
Geldi zînet Neyyire Hânım ile dünyâya hep

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Ziyaeddin Beg mekâtib-i umûmîye nâzırı sâbık ati’t-terceme Kemâl Efendi’nin sulbünden Dersaâdet’de bin iki yüz elli altı senesi Muharreminde mesâil-i mihr u cihân-ârâ ziyâ pâş-ı arz u semâ olup “el-veledi sırrı ebihi” sırrına mazhariyetle unfuvân-i tufûliyetine nazm u güftâra tahsîl-i meleke eylemiş ve fart-ı zekâsı derece-i nihâyede bulunmuş olmasıyla isdidâd-ı zâtiyesi kuvveden fi‘le getirmek üzere dârü’l-maârif nâm mektebin şâkirdânı zümresine bi’l-ilhâk ulûm-ı Arabiye ve fünûn-ı Fârisiye ve riyâziyede kesb-i meleke vü mahâret eyledikten sonra az vakt zarfında lisân-ı Fıransa’yı dahi tekellüme kudret hâsıl eylemiş olduğu hâlde iş bu tezkire-i âcizânemizin bidâyet-i tab‘ında ki iki yüz yetmiş senesi şehr-i Şa‘bânın yedinci perşembe günü mekteb-i mezkûrda tab‘-ı nezâket-teb‘ine bir nev kesel-i ar şem‘asiyle evvel lü’lü lâ lâ’yı bahr-ı kemâl-i mekteb-i mezkûrdan saâdethânelerine kadem-keş-i hüzn ü melâl olup otuz altı saat mikdârı gâh makâm-ı sahv ve gâh âlem-i bî-hûşide seyr u hareketle tedbîr-i müdâvemete her ne kadar sa‘y u himmet olunmuş ise de takdiren mümtenii’l-tağyîr hükmünü icrâ birle ol mâh-ı evc-i maârif şehr-i mezkûrun dokuzuncı cumaertesi günü vakt-i zevâlde misâl-i mihr-i garrâ âzim-i burc-ı me’vâ olmuştur. Li-mertebe “Genc iken mihr-i Ziyâ’ya irdi şem‘âsâ zevâl” târîh-i menkût u bâ-letâif tanzîm olunup terceme-i hâli zeyline terkîm olundu. Nazm: “Olur gayetle müşkil

merg âvân-ı cüvânîde" mısraı mealine vâkıf olan âşina ve bî-gâne mîr mûmâ-ileyhin vefâtına nâr-ı teessüfle sûzân ve pederleri müşârün-ileyh ise bir müddet bu elem u endûh ile gûşe-güzîn-i beyt-i ahzân olup nihâyet mekâtib nezâretinden avfını hâk-ı pâ-yı âliden istidâ ve istirham eyledigine binâen uhde-i mekârim-i iştimallerine Berlin sefâret-i seniyyesi tevcîh olunarak nezâret-i mezkûre dahi sâlifü't-terceme Hayrullah Efendi'ye ihâle kılınmıştır.

KELÂM-I SİHR-ÂSA DER METH-İ DÂVER-İ 'ADL-ÂRA

Emel oldur ki ola mahrem-i esrâr-ı kelâm
Gele irsâl-ı melâikle ana her ilhâm

Ekmel oldur ki ana târ gele kûhsâr-ı kemâl
Edhem-i kilk-i dile hem ura medhinle likâm

İsmin olursa Reşîdu'l-vükelâ âhir ider
K'olmada emrine mahkûm-ı umûr u ahkâm

Ulemâ ilm u kemâlinde olurlar vâlih
Keremin âmdır olur sana dil-dâde a'vâm

Gelse dergâhına ikrâm görürler küremâ
Küremâ dergehine gelse görürler ikrâm

Dergehinde olur olursa husûl-ı âmâl
Hâr-ı hass seddin olur dehrde mahv u kirâm

Dil-i kâvûsa gelir sadme-i adlinle hirâs
Hem olur âlem-i ervâhda sersem ser-i Sâm

Himeminle emele olmada herkes vâsıl
Alem olursa muhaldir sana ger ism-i humâm

Hükemâ ola melûl u gele her derde devâ
Heme ma'lûl-ı derinde eger olsa it'âm

Kör olur mâ-hasal ol kimse ola sana adû
Ger hirâsınla revâ görmese a'dâ ahlâm

Mülk-i dil surh-ı muallâ ki ana sâha olur
Harem-i âlem-i ervâhda olsa evhâm

Dâverâ dâdverâ server-i vâlâ-güherâ
Sana mahkûm-ı mesâlih sana ma'lûm-ı mehâm

Gelmese hâl-i haremde de revâ ana kelâl
Hasr olur medhine mahsûl-ı havâsım mâdâm

Dergeh-i hâsid olurlarsa muhibbdir herkes

K’olmada mülhime-i gönlüme medhin ilhâm

Âlim-i sihr-i helâlim ki olur âsarımda
Âlem-i sihrde her sâhire ârâm harâm

Asker-i mülhime geldikte haremgâh-ı dile
Mahrem olurlar olurlarsa eger der-ihrâm

Dâver-i ma‘reke-i ilm u kemâl-i dehrim
Rumh-ı kilkimle hemare olur a‘dâm i‘dâm

Mısr-ı dilde olur ol denli musâri‘ muhkem
Hâsid olursa mahal tarh-ı esâs-ı ihrâm

Hâkim-i mahkeme-i ehl-i kemâlim dâim
Râm olur hükmüme her mesele-i ilm-i kelâm

Kümel-i âlem-i ervâh heme meddâhım
Var mahal olsalar âlâm ile hussâd litâm

Âh her demde olur hisse dile hemm u elem
Her emeldâra atâ vü keremindir eshâm

Olmada kâm dil-i âlem elinle hâsıl
Tâliim olsa husûle gelir âmâl u merâm

Gâh ol denli gelir gönlüme evhâm-ı melâl
Tâliimde ararım her kime dâir ahkâm

Matlaı olsa eger rahma gelir me’mûlüm
Matlaımla ola ahvâlim o mâha i‘lâm

Turra turra turur ol kâkül-i tarrâr müdâm
Olmada sad dile her turra mahall-i ârâm

Elemim var olamam va‘d-i visâle sürûr
Tâliim olsa müsâid olur ol meh-rû râm

Âh sevdager-i vaslında olurdum ammâ
Gönlüme olmadadır silsile-i kâkül dâm

Ola mesrûr visâlinle gönül âlemde
Sana dil-dâdedir âvâre ziyâde ile kâm

Dâverâ sana duâdır emelim her demde
Dem-i ma‘lûma dek ol sadr-ı muallâda müdâm

Hall ola her girih-i kâm-ı dilin hem-vâre
Dil-i hussâd ki hem-dem ola dâim âlâm

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Abdülhamîd Ziyâ Beg Dersaâdet'de bin iki yüz kırk beş sâli hilâlinde mânend-i mihr-i cihân-ârâ ziyâ-bahşende-i çeşm-i dünyâ olup misâl-i bedr-i felek-pîrâ olduğu âvânda matla-ı ulûm-ı câmia vü her cem'-i fünûn-ı lâmia olan Süleymâniye câmi-i şerîfi kurbunda vâki mekteb-i edebiyeye nakl ile nümâyân olan fetânet-i zâtiye ve zekâvet-i asliyesi iktizâsınca beş-altı sene müddetle ulûm-ı Arabiye ve fünûn-ı Fârisiyede geregi gibi kesb-i ma'lûmât eylemiş olmasıyla iki yüz altmış iki senesi mektûbî-i vekâlet-penâhî odası hulefâsı sınfına dâhil ve üç sene mürûrunda hâmise ve iki yüz altmış altı senesi sâlise rütbesine nâil ve muahharen teşkîl olunmuş olan meclis-i Tanzîmât'ın tahrîrât odasına memûren mümtâz-ı emâsil olunmuştur. Mûmâ-ileyhin dahi ati't-terceme Sünbülzâde Vehbî Efendi merhûmun "Tuhfe-i Fârisî"yesine nazîregûne bir aded lugat-nâmesi ve Kâmûs mütercimi Âsım Efendi'nin "Tuhfe-i Arabî"yesine bir kıt'a şerh-i nâfizi ve Kavâid-i Osmâniye ismiyle muanven olan kitâbın her mahalline zamîme ve ilâve olarak tafsîl u tevziha dâir baz-ı kelimâtı ve dîvân olacak mikdâr gazeliyyâtı vardır. Bâlâda muharrer kasîde-i güzîde misillü nâdide bir eser-i pesendîde olduğundan sebt-i sahîfe-i cerîde kılınmıştır.

GAZEL

Nîk u bedden her ne geldiyse dilimdendir bana
Gâh dost kendi lisanım gâh düşmendir bana

Ol kadar revnak-fezâdır kim sipihr-i tâliim
Her şeb-i târîk gûyâ rûz-ı rûşendir bana

Ol perî teşrîfe rağbet itmek isterse eger
Ehl-i dil kâşânesi şimdi neşîmendir bana

Cennetâsâ olsa da gitmem rakîbin câyına
Kûy-ı dilber Cennetâsâ cây u meskendir bana

Ayş ü nûş u dehr içün a'lâ vü ednâya Ziyâ
Hep tekâpu itdiren bu bir kuru tendir bana

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Yûsuf Ziyâeddin Efendi Karahisâr-ı Sâhib kazâsı ulemâsından Ali Efendi'nin veled-i sulbü olup bin iki yüz altmış iki senesi Dersaâdet'e muvâsalatla bir mikdâr ulûm-ı Arabiye tahsîl itdikten sonra iki yüz altmış altı senesi hilâlinde mekteb-i maârif-i adliyede Fârisî hâceligine memûr ve ta'yîn kılınmıştır. Mûmâ-ileyhin usûl-ı kâfiye ile edevât-ı Fârisiyeye dâir bir kıt'a matbû risâlesi vardır.

HARFİ'T-TI

GAZEL

Nâz itme o şîvekâra mahsûs
Âh itme bu dil-fikâra mahsûs

Uşşâkı bütün kül itmek ancak

Yârim gibi şehryâre mahsûs

Ben hâhiş-i perçemle geldim
Yek başıma bu diyâra mahsûs

Gönderdi kabûl ider mi bilmem
Tâlib bu selâmı yâra mahsûs

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Seyyid Mustafa Tâlib Elefendi Dersaâdet'de bin iki yüz üç senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup dîvân-ı hümâyûn kalemine müddet-i medîde müdâvemetle kalem-i mezbûra mahsûs olan zeâmetlerden birine nâil ve iki yüz kırk sekiz senesi kitâbet hizmetiyle medîne-i Şumnu'ya azîmet ve ikâmeti esnâda ki iki yüz elli üç sâlinde hudâvendigâr-ı sâbik Cennet-mekân Sultân Mahmûd Hân-ı Sâni hazretlerinin medîne-i mezkûreyi teşrîf-i hümâyûnları hengâmda uhdesine hâcelik rütbe-i refîası bi't-tevcîh mümtâz-ı emâsil olduktan sonra Dersaâdet'e bi'l-muvâsala hânesinde peygûle-güzîn-i ikâmet olduğu hâlde beş-altı mâh müddet gûşe-nişîn-i illet olmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin esnâ-yı tab'ında yani iki yüz yetmiş senesi şehr-i Şevvâlinde irtihâl-ı dâr-ı âhiret eylemiştir. Li mertebe:

Tâlib-i dîdâr-ı Hakk kıldı behişti câygâh

Mûmâ-ileyh târîh-gulukta yektâ bir şâir-i suhan-pîrâ olup eş'âr-ı gevher-iyârına suhan-sencân-ı maârif müşteri vü tâlip ve tevârih-i âlem-bahâsına sevda-girân-ı maâni hahişger u râğibdir. Dîvân olacak mikdâr eş'ârı vardır.

GAZEL

Aşkın ey meh rehber-i râh-ı hakîkatdir bana
Gûşe-i ebrûların mihrâb-ı tâatdir bana

Câyigâhım ger der-i devlet-meâbın olmasa
Ser-nigûn peymâneler tâc-ı kasâvetdir bana

Dilde ey gül arzu-yı la'l-i handânın ki var
Gülşen-i endîşe san bâğ-ı letâfetdir bana

Derd-i hecrinden şikâyet itmezem olsam yine
Cevr u âzârın begim ayn-ı inâyetdir bana

Nükte-nâ-bînân ne bilsin kadr-ı şi'rin Tâlib'in
Her sözü bir gevher-i bahr-ı belâğatdir bana

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Süleymân Tâlib Efendi Trabzon eyâletinden Üçüncüzâde Hüseyin Ağa nâm kimsenin sulbünden bin iki yüz yirmi dokuz senesi pâ-nihâde-i sâha-ı vücûd olup bir aralık silk-i askeriye dâhil olmuş ise de bir müddetden sonra silk-i askeriyeden ihrâc olunmuş ve muahharen şuûruna bazı mertebe halel gelmiş olmasiyle Dersaâdet'e îsâl ve kendüye müdâvemet olunmak üzre dâr-ı şifâya idhâl kılınmıştır. Dîvân olacak mikdâr eş'âr u güftârı olduğu mervîdir. Kendisi memleketi cânibinde Ata mahlasiyle müteârifdir.

GAZEL

Kişver-i hüsne gelüp zabt-ı dehân eyledi hatt
Evrâda kendüye ta'yîn-i mekân eyledi hatt

İtdi nûr âyetini rû-yı perîden mestûr
Küfrünü baht-ı siyeh gibi âyân eyledi hatt

Yetişirken nice rûşen-i dile zülf-i cânân
Kara sevdâ ile Mecnûn-ı zamân eyledi hatt

İtmesin gayri cefâ âşıka ol âfet-i cân
Yüzüne azlı içün çünki nişân eyledi hatt

Ba'dezîn görmiyecek gün gözümüz ey Tâhir
Ebrâsâ ruh-ı dildârı nihân eyledi hatt

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Tâhir Beg meclis-i vâlâ evrâk müdürü esbak Hüseyin Efendi merhûmun mahdûmu olup bir müddet mektûbî-i vekâlet-penâhî odasına müdâvemetle bin iki yüz altmış üç senesi bâ-rütbe-i vâlâ âmedî odası hulefâsı sınfına dâhil olmuştur. Mûmâ-ileyhin fenn-i inşâda mahâreti ve oldukça şi'r ile ülfeti vardır.

GAZEL

Dükkânda satardım koyu yazana mürekkeb
Dirhemcigi bir pâreye ummana mürekkeb

Cizvice mürekkeb yalamış dirler efendi
Ağzında bulaşmışlara her yâne mürekkeb

Hiç yazı nedir bilmeyene al denilir mi
Lâzım olur elbet yine yazana mürekkeb

Kâr isteyen olurdu sitilli şişelerle
Mekteb dolaşır satmağa sibyâna mürekkeb

Hep kara kura dûş gibi bilmem bana Tırsî
Döküldü bulaştı hele hemyâna mürekkeb

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İbrâhim Tırsî Efendi fi'l-asl Anadolu eyâletinden olup Dersaâdet'e bi'l-muvâsala muahharen sınf-ı hâcegâna duhûl ile bin yüz kırk sâli hilâlinde dâr-ı bekâya menkûl olmuştur. "Tuhfetü'l-Hattâtîn" ismiyle mevsûm olan tezkirede dahi terceme-i ahvâli mukayyed u mestûrdur.

GAZEL

Bulsam bu aşk ilinden iderdim sefer mefer
Bilmezdim anda câna ne gamlar deger meger

Her şeb hücûm-ı ceyş-i hayâli o mehveşin

İtdi bürûc-ı kalbimi misl-i kamer memer

Azm eyle sû-yı yâre dilâ vuslat ihtimâl
İkbâl-i câha virmededir çün hazer mazer

Ağyârı kûy-ı dilberi gezsin ko hırsile
Yılmakda pâ-yı kelbe virir mi keder meder

Tal'at kümeyt-i hâmene hem-pâ olam diyen
Olur fezâ-yı nazm-ı suhanda teker meker

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Tal'at Efendi Tekfurdağı'nda çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup bir aralık Dersaâdet'e nakl u hicret ve bir müddet ikâmetle kitâbete dâir bazı hidemâtda bi'l-istihdâm muahharen vatan-ı asliyesi cânibine avdet eylemiştir.

GAZEL

Sayd idince ben seni ey mâhveş çekdim emek
Ateş-i firkatla pişti sînem içre bin semek

Uğruna cânım fedâdır hâsıl-ı ömrüm benim
Sukker-i vaslından özge uşşâka olmaz yemek

Meh gibi rûşen iken yandıklarım bezminde hep
Böyle sevmezsin yolu lâyık mı cânım söylemek

Kimse görmez belki sevmezdi cihânda bir güzel
Olmasaydı ger derûn-ı çeşmimizde merdümek

Râh-ı aşkında senin her demde maksûdum benim
Tal'at-ı mihr-i ruhundan kesb-i envâr eylemek

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şerîf Tal'at Efendi mahrûsa-i Edirne'de bin iki yüz otuz beş senesi hilâlinde tal'at-nümâ-yı âlem-i şühûd olup ilm-i kitâbetde bir nebze behresi olmak mülâbesesiyla gâh mahrûsa-i mezbûrede ve gâh memâlik-i mahrûsa-i şâhânede kitâbet hizmetinde bi'l-istihdâm imrâr-ı subh u şâm eylemektedir. Eş'ârı şütur gürbe nevinden olup kelâm-ı mevzûn kabîlindendir.

GAZEL

Derdimiz cânâna söylenmiş devâ söylenmemiş
Mâcerâ söylenmiş ammâ müddea söylenmemiş

Söylemişdim çekdigim âlâmı bir bir yâre hep
Birisin bilmez o zâlim gûyiya söylenmemiş

Perçemi vasfında eş'ârım görenler diyemez
Metn-i aşk üzre acep şerh-i belâ söylenmemiş

Vasf-ı hûbânda denilmiş nice ta‘bîr-i cefâ
Sevdigim bilmem niçindir kim vefâ söylenmemiş

Ayağına dökülünce eşk-i çeşmim dîdeler
Cûybâr-ı serv el-hak nâ-becâ söylenmemiş

Katlime âmâdedir çeşmin dîdem geldi didi
Mezheb-i aşk içre asla hûn-bahâ söylenmemiş

Söylenir itdiklerin şimdi beyim Tayyâr'e hep
Kalmamışdı gerçi dünyâda cefâ söylenmemiş

Nâzım-ı müşârün-ileyh Kâimmakâm Mahmûd Tayyar Pâşâ Trabzon vâlisi esbak Cânikli müteveffâ Battal Pâşâ'nın şahbâz-âşiyân-ı sulbü olup bin iki yüz beş târîhinde Enabe Kalesi muhâfızı bulunduğu hâlde saydgâh-ı esre dûçâr ve ol vecihle bir zamân güzârende-i leyl u nehâr olduktan sonra iki yüz sekiz senesi pençe-i husemâdan tahlîs-i bend-i zât eyleyerek Dersaâdet'e tahrîk-i cenâh-ı selâmet ve bir müddet ârâm u ikâmetle iki yüz on beş senesi uhdesine rütbe-i vezâret bi't-tevcîh Trabzon eyâletine sâye-efken-i atifet buyrulup birkaç sene mürûr itmeksizin hakkında fermân-ı celâdet-ünvân-ı padşâhî sudûr itmegin kemâl-i haşyetinden Kırım cânibine firâr ve bir müddet ol havâlide enfâs-ı hayâtını itlâf u îsâr itdikten sonra zamân-ı Sultân Mustafa Hân-ı mağfiret-nişânda bâ-müsâade-i âliye tekrâr Dersaâdet'e muvâsalat ve iki yüz yirmi iki sâlinde mesned-i kâimmakâmiye nâiliyetle sâhib-i şân u şöhret olmuşken iki yüz yirmi üç senesi câh-ı kâimmakâmiden ma‘zûl ve nefy tarîkiyle evvela Dimetoka'ya ba‘dehû Hâcıoğlu bâzârı nâm mahalle menkûl olup sene-i merkûma hilâlinde maktûlen kurbgâh-ı cenâb-ı Hannâna mevsûl olmuştur. Müvverrih Sürûrî Efendi merhûm hakk-ı müşârün-ileyhümden ism-i târîhi silk-i beyâna keşîde eylemiştir.

Tayyâr-ı evc-i himmet Pâşâ-yı pâk-tinet
Maktulen oldu Cennet bâğında âşiyân-sâz

Târîh-i tâmın izhâr itdi Sürûri hezâr
Ankâ-yı rûh-ı Tayyâr ukbaya kıldı pervâz

Müşârün-ileyh ebâ anced vezîrzâde pür-destûr-ı maârif-mevfûr olup bir kıt‘a dîvânçe-i eş‘ârı vardır. Tahrîr-i müşârün-ileyhin bâlâda muharrer gazelinin altıncı beyti "teşeüm olunur makûle"den olmağla bu misillü kelâmı tefevvuh eylemetden be-gâyet tehâşi itmek lâzımdır. Hatta mütercim-i müşârün-ileyhin katli maddesi dahi beyt-i mezkûrun şeametine delîl-i kâfidir.

TÂRİH

Hudâ zât-ı hümâyûnu cihân durdukça bi'l-iclâl
İde fevz u zaferle tâ ebed zîb u serîr-ebrâ

Bu defa dâiyânından nakîb Es‘ad Efendiyi
Götürdü sadr-ı Rûm'a zâten ol şâh-ı kerem-fermâ

Kemâl-i şevkile târîh-i tâmın söyledi Tayyîb
Nakîb Es‘ad Efendi sadr-ı Rûm'u kıldı hakka câ

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Tayyîb Beg İmâm-ı şehryârî Abdulkerîm Efendi merhûmun mahdûmu olup mukaddemâ tarîk-i tedrîse dâhil olmuş ise de muahharen tebdîl-i tarîk eyleyüp sâlise rütbesine nâil olmuştur. Selanik vücûhundan olması münâsebetiyle mahallî meclisi azâsı silkine dâhi ilhâk olunmuştur.

TÂRİH

Âsım üstâd-ı kül ehl-i hünere
Nâzım-ı eş'âr u dânâ-yı cihân
Nakşibendi-meşreb u âl-i Resûl
Hâce-i bî-misl-i devrân u zamân

Bülbül-i Cennet misâli âkibet
Gülşen-i firdevsi kıldı âşiyân
Geldi bir târîh Tayîbî fevtine
Rûh-ı Âsım itdi pervâz-ı cinân

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mustafa Tayîbî Efendi mahrûsa-i Burusa'da pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup mahrûsa-i mezbûrede vâki Sultân Orhân Gâzi câmi-i şerîfi hitâbeti hizmetinde olduğu hâlde bin yüz yetmiş dört sâli hilâlinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Fenn-i hatda behresi olmak hasebiyle Tuhfetü'l-Hattâtîn nâm tezkirede dahi terceme-i hâli mestûr u mukayyeddir.

HARFİ'Z-ZI

MESNEVİ

Kangı kimse halka bühtân eyleye
Mesken-i ukbâda nîrân eyleye

Hem cihânda ömrüne toymaz dahi
Bu sıfatdan içtinâb it ey ahi

Kimseyi bühtân ile alma dile
Dâğile taşdan ağır bühtân hele

Hasbihâlin mahfi yazan kimsenin
Nâmesine sakınıp bakma anın

Belki gizli söz ola içinde hem
Bakdığın ola ana dürlü elem

Adam olam dirsen ey hulkı hasen
Bî-edeblikdir buları itme sen

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Ömer Zarîfî Efendi sevâhil-i Tuna'da vâki Ruscuk nâm memleketde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîkat-ı aliyye-i Sa'diyyeye sülûk ile câlis-i seccâde-i hilâfet olduğu hâlde bin iki yüz on senesi hilâlinde irtihâl-ı dâr-ı âhiret

eylemiştir. Mûmâ-ileyh bir kıt‘a Dîvân-ı eş‘âr ile bir aded Nasîhat-nâme tanzîm ve tertîbe müvaffak olmuş ise de vefâtından sonra Dîvân-ı eş‘ârı yed-i nâ-ehle geçerek kazâ-zede-i rûzgâr olmuş olduğundan mezkûr Nasîhat-nâme’den çend aded ebyât-ı mesnevîsi teberrüken sebt-i cerîde-i âcizî kılınmıştır. İlm-i hatda dahi behresi olmak mülâbesesiyle müteaddid mesâhif-i şerîfe tahrîrine dahi muvaffak olduğu mervîdir.

HARFİ’L-AYIN

GAZEL

Zât-ı pâkindir ayâ Hazret-i Sultân-ı Semâ
Şeref-i dâire-i mecma-ı dîvân-ı semâ

Yeridir mahşer-i ervâh mücerred olsa
Çünki cevlânına Rûm’un ola meydân-ı semâ

Böyle bir meclis-i pür-mâide-i şevk içre
Yaraşır rûhu Halîl’in ola mihmân-ı semâ

Dâğ-ı uşşâk gül-i ravza-i aşk ideni
Dûd-ı âh-ı fukarâ sünbül-ı bostân-ı semâ

Kereminden umulur Ârifi mahşerde dahi
İdesin dâhil-i cem‘iyyet-i yârân-ı semâ

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Ahmed Ârif Efendi Peçevî nâm şehirde tennüre-bend-i hân-kah-ı vücûd olup tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye intisâb ile mukaddemâ şehr-i mezbûr Mevlevîhânesi meşîhatine ve ba‘dehû Rûmeli’de Filibe nâm kasabada vâki Mevlevîhâne ve muahharen Dersaâdet’de vâki Yenikapı Mevlevîhânesi meşîhatine revnak-tırâz-ı irşâd olmuşken bin yüz otuz yedi târîhinde âzim-i kurbgâh-ı cenâb-ı Rabb-i ibâd olmuştur.

TAHMİS

Bu cûdgâhda ol yeke tâz-ı ma‘nayım
Reh-i talebde şitâ-bende-i temennâyım
Fezâ-yı aşk-ı muhabbetde bâd-ı peymâyım
Ben ol sebük-rev-i dest-i fenâya hem-pâyım
Nişîn-i kûh-ı kanâat nedîm-i ankâyım

Olunca tab‘ıma feyz-i İlahî cilve-nümâ
Cevâhir-i suhanım buldu kıymet-i vâlâ
Cihân nola dür-i ma‘nâm ile bulursa gına
Kilid-i genc-i ma‘ârif müsellem oldu bana
Serîr-i memleket-i ma‘niye cûd-ârâyım

Gehi hücûm-ı gam u hayretile hâmûşum
Misâl-i mevc-i yem-i aşk gâhi pür-cûşum
Şarâb-ı zâhir ile sanma mest ü medhûşum
Sebû be-dest-i elestim mey-i lebi nûşum

Şikeste şîşe-i hûşum ki mest-i esmâyım

Ümîd-i şöhret-i âlemde hây u hû itmem
Husûl-ı devlet-i dünyâya arzû itmem
Tarîk-i vâdi-i ikbâli cüst-cû itmem
Sikender olsa da nâdâna ser-fürû itmem
Cenâb-ı dergeh-i monlaya çün cebin-sâyım

Bu tekyegâh-ı muhabbetde Ârifâ nâgâh
Olunca himmet-i feyz-i pederle dil âgâh
Küşâde eyledi çeşm-i derûnu avn-ı İlah
Siyâhî gibi olunca garîk-i nûr-ı siyâh
Fünûn-ı sihr u beyânda dem-i mesîhâyım

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Ârif Efendi cezîre-i Kıbrıs'da kâin Lefkoşe kasabası Mevlevîhânesi şeyhi Mustafa Seyyâhî Efendi'nin mahdûmu olup ibtidâ Mısr-ı Kâhire Mevlevîhânesi meşîhatine ve muahharen cezîre-i mezbûrede vâki hân-kah-ı Mevleviyye meşîhatine nâil ve bin yüz otuz sekiz târîhinde dâr-ı bekâya müntakil olmuştur.

GAZEL

Çıkmazdı dîde bâm-ı temâşâ-yı ibrete
Mahrem olaydı râz-ı şebistân-ı vahdete

Hâtır-nevâz-ı âlem u kadr-âşina gerek
Mâlik olan hazâine ikbâl-ı devlete

Devr-i hoş-âmed-i feleke itmez i'timâd
Yek-pâre çeşm olan rûh-ı mir'ât-ı hayrete

Dâreyn virir muamele-i yek piyâleye
Düşmez fütâde-meşreb olan kayd-ı nekbete

Dilsîr-i bezm-i ülfet-i ihvân-ı asr olup
Ârif çekildi gûşe-i bî-gerd-i külfete

Nâzım-ı müşârün-ileyh Çelebi El-hâc Ârif Efendi Çelebiyân-ı zî-şândan Abdurrahîm Efendi merhûmun mahdûmu olup âsitân-ı pîr (kaddese sırrıhü'l-Münirehu)'de başkıdvet-i erîke-i meşîhat olduktan sonra bin yüz elli dokuz târîhinde azm-ı diyâr-ı âhiret eylemiştir.

GAZEL

Ham itdi kâmetim ol çîn-i ebrû gösterişcikler
İtâb eyler yüzünden vech-i ihsâna girişcikler

Yüzün gösterecek yüz virmemekdir mihre maksûdu
İdüp destin nikâb ol nâz u nohutla gülüşcükler

Ne bülbülden ne tûtîden işitdim bezm-i gülşende

O lüknetle o şekernandelerle söyleşecekler

Revâc-ı kadr-ı hüsnün kasd ider uşşâk-ı nâlâna
Tecâhül ilişecekler bilişler bilişicikler

Helâk itdi beni bâziçe-i tıflânesi Ârif
Saded-i kûy niyâz-ı vasla geldikçe çelişcikler

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Süleymân Ârif Beg hâcegân-ı dîvân-ı hümâyûndan olup baz-ı menâsıb-ı dîvâniyeye nâiliyetle bin yüz yetmiş yedi târîhinde metrûk silahdar kitâbetine ve bir sene mürûrunda süvâri mukabeleciligi memûriyetine ve yüz seksen iki târîhinde defter eminligi memûriyetine nasb u ta'yîn buyrulup o esnâda Rûmeli cânibinde bulunan ordu-yı hümâyun memûriyeti cihetiyle cânib-i merkûmeye azîmet ve yüz seksen üç târîhinde İsakçı nâm kasabada ecel-i mev'ûdiyle füshat-serây-ı ukbâya nakl u rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyh maârif-perver bir şâir-i nüktever olup müretteb bir kıt'a Dîvânı vardır. Bâlâda muharrer olan gazelinin kâfiyeleri gayr-i sahîh vâki olmuştur. Gazel-i mezburun redifi bulunan ism-i tasğir ile alâmet-i cem'in mâkablinde olan şin alamet-i masdar olup işbu ism-i masdar lisân-ı Türkîde isti'mâl olunduğu misillü zebân-ı Fârisîde dahi ayniyle müsta'meldir. Şöyle ki emr-i muhattab kelimesinin âhirine bir şin ziyâde kılındığı hâlde kelîme-i mezbûr ism-i masdara mübeddel olur. Fârisîde biniş ve daniş ve Türkîde görüş ve biliş kelimeleri misillü işte işbu kelimelerden ve sâir buna mumâsil kelimâtdan alâmet-i masdar olan mezkûr şin iskat olunduğu hâlde kâfiyenin galat ve sâkıt olduğu tebeyyün ve tahakkuk eyler. Bu sûretde gazel-i mezbûr kelâm-ı mevzûn kâbilinden olmak lâzım gelir.

GAZEL

Teğafülle yeter memnûn idersin bendeyi var ol
Yürü var sevdiğim gayri nevâz-şikâr-ı ağyâr ol

Sana el virdi mi bîgânelerle âşina olmak
Berâ-yı tecrübe cânâ biraz da âşıka yâr ol

Fedâ itdin yeter feryâd u âha eyledin mıstar
Beni nâ-çâr teşhîr eyledin sen dahi nâ-çâr ol

Efendim bezme gel lutf it sana teklîf-i ham olmaz
Eger isterse cânın raks it istersen kadehkâr ol

O gül-rûya bu gün ben söyledim Ârif Nedimâsâ
Hücûm-ı nâle-i şeb-gîrden zâlim haberdâr ol

Nâzım-ı müşârün-ileyh Reîsülküttâb Mehmed Ârif Efendi medîne-i Kastamonu'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup Dersaâdet'e bi'l-muvâsala tahsîl-i ilm u maârife azm ve o esnâda Melik Pâşâzâde dergâh-ı âli kapıcı başlarından müteveffâ Ahmed Beg dâiresine mülâzım olduğu hâlde mecma-ı fazl u kemâl olan Hâce Neş'et Efendi merhûmun dersine müvâzaat ve ol vecihle iktinâb-ı gevher-i maârife sarf-ı nakdîne-i himmet eyleyüp ol vakt darü's-saâdetü'ş-şerîfe memûrları maiyetinde müstahdem bulunan ketebe silkine dâhil ve müddet-i kalîle zarfında dârü's-saâdetü'ş-şerife başmemûru müfeveffa İdris Ağa'nın kitâbet

hizmetine nâil olarak bi'l-âhire hizmet-i mezkûreden azl ile rütbe-i hâcegâniyi bi'l-ihrâz Haremeyn mukataacılığı memûriyetine ve bir müddetden sonra rikâb-ı hümâyûn küçük tezkireciligi ve ba'dehû büyük tezkireciligi mansıblarına ve bade'l-infisâl tezkireci-i sâni ve ba'dehû tezkireci-i evvel memûriyetlerine revnak-tırâz-ı i'tizâz buyrulup muahharen mezkûr tezkirecilik memûriyeti uhdesine bi'l-ibkâ merhûme Bîcân Sultân Hazretleri'nin kethüdâlık hizmetleri dahi kendisine ihâle ve Yûsuf Ziyâ Pâşâ sadâretinde tezkirecilik-i mezkûr uhdisenden sarf u izâle kılınarak bin iki yüz on dört târîhinde rûz-nâmçe-i evvel hâceligi câyına ve iki sene mürûrunda ol vaktin ta'bîrâtı üzre çavuşbaşılık mesnedine ik'âd ve o sûretle mesrûrü'l-fevâid buyrulmuş iken az vaktde mesned-i mezkûreden azl u ib'ad olunup iki yüz yirmi senesi Şevvâlinde Anadolu muhasebiciligine ve bir sene tamâmında ma'hûd gürûh-ı mülga kitâbetine ve bir kaç mâh zarfında sâniyen çavuşbaşılık mesnedine ve ba'dehû mesned-i vâlâ-yı riyâset-i küttâba ve bir müddet sonra tekrâr çavuşbaşılık mesnedine ve birkaç mâh mürûrunda be-tarîkü'n-nakl tevkii-i dîvân-ı hümâyûn memûriyetine ve iki yüz yirmi üç Şevvâlinde vekâlet-i riyâset-i mezkûreye ve ba'dehû birkaç defa dahi mezkûr nişancılık memûriyetine sâye-endâz-ı ikbâl buyrulup sinnîn-i ömrü isni ve seb'ine yakîn olduğu hâlde iki yüz yirmi sekiz senesi evâilinde rûh-ı şerîfi azm-ı huld-ı berîn ve cism-i latîfi Sovukçeşme pişgâhında kâin Zeyneb Sultân câmi-i şerîfi hatırasında defîn-i zîr-i zemîn olmuştur. Müşârün-ileyh ârif u kâmil ve irâd-ı letâif-i suhanda nâdirü'l-emâsil olup eş'âr-ı belâgat-şiârı makbûl-ı ehl-i fezâildir. Garîbe: Müşârün-ileyhin büyük tezkirecilik hizmetinden azli letâifden olmak mülâbesesiyle tafsîle ibtidâr olundu. Sadr-ı esbak müteveffâ Yûsuf Ziyâ Pâşâ sadâret-i uzmâda bulunduğu esnâda şâir-i mâhir müteveffâ Pertev Efendi:¨

Dil-i gam-dîdenin bir dahi handân olduğun gördük
O nâşâdın hele bir kere şâdân olduğun gördük

redifinde olan kasîdesinin sadr-ı müşârün-ileyhe arz u takdîm olunmasını Efendi-i müşârün-ileyh ifâde ve tefhîm eylemiş olduğundan Efendi-i müşârün-ileyh dahi kasîde-i mezkûreyi huzûr-ı müşârün-ileyhde kıraat ve tekmîl eyledikde sadr-ı müşârün-ileyh âsâr-ı gadâb-ı müstevli olarak "maşaallah bu Pertev Efendi ne güzel şâir imiş. Hatta kasîdesinin her beyti kâfiyesinde görükmezi yüzümüze urmuş" cevâbını îrad ile münfail ve bir kaç gün zarfında Efendi-i müşârün-ileyhi tezkirecilik hizmetinden münfasil etmiş olduğu cerîde nâzırı sâbık müteveffâ Süleymân Fâik Efendi'nin eser-i kalemi olan "Sefîne-i Rüesâ" zeylinde mestûr u merkûmdur.

GAZEL

Dil viren dilber u ânâ dile dil-gîr olmaz
Sâde efsûn u fesân ile de teshîr olmaz

Ne cihân dîdeleri eyledi hâb-âlûde
Çeşm-i mestânesi bir vechile ta'bîr olmaz

Mû-be-mû dikkat idüp bu gice behzâd-ı hayâl
Çîn-i zülfe didi şebû gibi tasvîr olmaz

Yâ ne mümkin bu zebân vasf ide zîbâ ruhunu
Bû-yı gül-sûret ile kâbil-i tahrîr olmaz

Yokdur Ârif o hümâ meşrebi sayda tedbîr

Kimsenin dâm-ı hayâlatına nahcîr olmaz

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Ârif Ağa Dersaâdet'de bin yüz seksen üç târîhinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup enderûn-ı hümâyûna çırâğ olunarak bi'l-âhire kilâr-ı hassa tabsîr olunan mahalle bi'l-nakl bir vakt rikâb-ı hümâyûn-ı mülûkânede çukadar ağalığı hizmetinde istihdâm olunduktan sonra Cennet-mekân Sultân Mahmûd Hân-ı Sâni Hazretleri zamânında mikdâr-ı vâfi nân-pâresiyle çırâğ ve uhdesine kapıcıbaşılık rütbesi bi't-tevcîh şîrîn-dimâğ buyrulmuş iken iki yüz otuz beş senesi hilâlinde âyin-i zifâfı icrâa eyleyeceği ahşam esnâ-yı taamda fucaeten hacle-geh-i dârü's-selâma hirâm eylemiştir. Haylice eş'âr u güftârı vardır.

GAZEL

Sînem hayâl-i mihr-i ruhundan ferâğı var
Kâşânedir ki kendi odundan çerâğı var

Turmaz solarsa nola fezâ-yı muhabbeti
Sakâ-yı kalb-i dîde gibi bir yamağı var

Meclisde bûse virdigin ağyâra dün gice
Bir bir tuyuldu suğrâların da kulağı var

İtdi dirîğ-i iyd-i visâlinde la'lini
Şehr-i safâda bâdeye bayram yasağı var

Ârif hemîşe puhtedir eş'âr-ı dil-keşin
Beyt-i tabîatında maârif ocağı var

Nâzım-ı mûmâ-ileyh mütercim-i Arabî Ârif Beg şehriyyü'l-asl olup aklâm-ı şâhânede perveriş-yafte-i ilm u kemâl olduktan sonra âmedî odası hulefâsı sınfına dâhil ve bi'l-âhire Arabî mütercimligi hizmetine dahi nâil olmuş iken memûren Kayseriye cânibine azîmet eyleyup "Cennetü'l-me'vâyı Ârif Begefendi kıldı cây" târîhi nâtık olduğu vecihle bin iki yüz otuz sekiz senesi mahall-i merkûmede râhile-bend-i dâr-ı âhiret olmuştur.

GAZEL

Sevâd-ı hâl-i mişkengîz kim tâ zîr-i kâküldür
Girih pür-piç-i hâbım her gice hep tohm-ı sünbüldür

Cihân-gîr oldu dûd-ı şu'le-i âvâze-i zencîr
Ki kim berk-i cünûn-ı aşkile ateş-i zengeldir

İder bezmi dü-bâlâ güft-gûy-ı neş'e-i serşâr
Leb-i nâb-ı surâhîden nevâsenci-i kulkuldur

Olur medd-i yem-i ihsânı Ârif digere amma
Bana mevc-i nigâhı cevher-i tîğ-i tegâfüldür

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Tüfenkçibaşı Mehmed Ârif Efendi kasaba-i İzmid'de bin yüz yetmiş bir senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup Dersaâdet'e bi'l-muvâsala sarây-ı

hümâyûn-ı mülûkânede perveriş-yafte-i maârif olduktan sonra iki yüz on sekiz senesi tarîk-i tedrîse dâhil ve iki yüz otuz senesi Yenişehir-i Fenâr mevleviyyetine ve iki yüz otuz iki senesi Edirne mevleviyyetine nâil olarak iki yüz otuz dokuz senesi Mekke-i mükerreme mevleviyyeti pâye-i refîasını ve iki yüz kırk iki senesi İstanbul kâdılığı rütbe-i celîlesini ihrâz ile iki yüz kırk beş senesi hilâlinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Mûmâ-ileyh Müdderiszâde dinmekle ârif bir zât-ı şerîf olup eş'âr-ı mevcûdesi garîb u acîb vâki olmuştur.

GAZEL

Beyza-i tâvûs-ı Cennet'dir külâh-ı Mevlevî
Kule-i serv-i hakîkatdir külâh-ı Mevlevî

Mihr-i serbesti açıkdır gül gibi sâhib-dile
Gonca-i bâğ-ı letâfetdir külâh-ı Mevlevî

Şekl-i mahrûtî-şekerdir lezzet-i dilimle de
Bezm-i helvâ-yı halâvetdir külâh-ı Mevlevî

Câmi-i feyz-i çerâğ-ı molla-yı Rûmî'de hep
Ser-nigûn kandîl-i hayretdir külâh-ı Mevlevî

Sâyesinde Ârifâ kat-ı merâhildir murâd
Gonca-i râh-ı velâyetdir külâh-ı Mevlevî

Nâzım-ı müşârün-ileyh Kethüdâzâde Mehmed Ârif Efendi sudûr-ı izâmdan Kethüdâzâde müteveffâ Sâdık Efendi'nin nahl-ı necîbi olup tarîk-i tedrîse dâhil ve hasbe't-tarîk mu'tâd olan mevleviyyetlere nâil olarak kendisi i'tikâd-ı felâsifeye zâhib olduğundan menâsıb-ı tarîka râğib olmamış iken muahharen Dârü'l-hilâfetü'l-âliye hükûmeti ve bir müddet mürûrunda Anadolu sadâreti pâye-i mu'teberesini dahi hâmil olduğu hâlde bin iki yüz altmış beş senesi hilâlinde târik-i mansıb-ı dünyâ ve âzim-i dârü'l-bekâ olmuştur. Müşârün-ileyh ulûm-ı akliye vü nakliye ve fünûn-ı Arabiye vü Fârisiyede bî-misl ü hemtâ bir şâir-i maâni-âşinâ olup mürettep Dîvân-ı belâgat-ünvânı vardır.

TÂRİH

Tam târîhdir birisi cevheridir digeri
Eyledi Ârif kulu inşâd bir beytü'l-kasîd

Mevkiinde böyle kışla yaptı Şâh Abdülmecîd
Çend yine nâdîde kışla yaptı Hân Abdülmecîd

Nâzım-ı müşârün-ileyh Mehmed Ârif Pâşâ Dersaâdet'de bin iki yüz yirmi beş senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup mâliye hazînesinde vâki mâlikâne kalemine bir müddet devâm itdikten sonra iki yüz kırk bir senesi hizmet-i kitâbetle asâkir-i nusret-müessir-i şâhâne sınfına nâil ve muahharen silk-i ile'l-askeriye dâhil olarak yoluyla kat-ı merâtib eyleyüp iki yüz altmış bir senesi livalık ve ba'dehû feriklik rütbe-i refîalarını bi'l-ihrâz mümtâz-ı emâsil olmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ı esnâsındaki iki yüz yetmiş senesi şehr-i Zilkaidesi evâhirinde Arabistan ordu-yı hümâyûnu müşirligi inzimâmiyle uhdesine rütbe-i vezâret bi't-

tevcîh Şâm-ı şerîf eyâletine revnak-bahş-ı izz u ihtişâm buyrulmuştur. Müşârün-ileyh dirâyet-i kâmile ashâbından olup fünûn-ı şi‘re vâkıf bir şâir-i ârifdir.

KIT‘A

Hamd-ı bî-hadd o kerem fermâya
Beni fermânber iden bîgâya

Kıldı ez-cümle o hallâk-ı kerîm
Beni âzâde-i ser-dest-i le’îm

Nâzım-ı maârif-âşina Mehmed Ârif-i sâhib-zekâ Selanik eyâletinde kâin Dırama kasabasında pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup hâl-i şebâbetindeki bin iki yüz kırk altı sâlinde Mısr-ı Kâhire’ye azîmet ve bir mikdâr tahsîl-i ilm u ma‘rifet eyledikten sonra aklam-ı Mısriyye’de bir mikdâr bi’l-istihdâm ümerâ-yı mülkiye-i Mısriyye’ye mahsûs olan rütbelerden miralaylık rütbesini bi’l-ihrâz dâr-ı şûrâ-yı Mısriyye azâsı sınfına ilhâk kılınarak ol tarafın ta‘bîrâtı vechile iki yüz altmış beş senesi bahîre müdürlügüne nasb u ta‘yîn kılınüp Mısır vâlisi Mehmed Ali Pâşâ merhûmun vefâtından sonra terk-i memûriyetle İskenderiye’de bir müddet ikâmet-sâz-ı istirâhat olmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab‘ı esnâsında dâr-ı şûrâ-yı Mısriyye başkitâbetine memûr ve ta‘yîn kılınmıştır. Mûmâ-ileyhin dakâyık-i şi‘re âşinâ bir şâir-i şîrîn-edâ olduğu müsellem ise de tazmîngûne inşâd itmiş olduğu bâlâda muharrer iki aded beytinden başka âsârına dest-res olunamamıştır.

GAZEL

Âşıka rencîş-i dilber kerem olmaz da nolur
Adm u rû-cefâ renc u gam olmaz da nolur

Gülşen-i hüsnünü fikr eyleyen erbâb-ı dilin
Sahn-ı endîşesi bâğ-ı rem olmaz da nolur

İşve vü nâz ile ol şûh-ı zarîfâne revîş
Sâki-i encümen-i bezm-i Cem olmaz da nolur

Tutsa dâmenini bir bende dü destiyle kavî
Mazhar-ı lutf-ı veli-niâm olmaz da nolur

Tab‘-ı Ârif’de muhabbet eser eylerse eger
Şâir-i mâhir-i âli-himem olmaz da nolur

Nazim-ı mûmâ-ileyh Ârif Beg sâlifü’t-terceme Rüşdü Pâşâ merhûmun akribasından hâcegân-ı dîvân-ı hümâyûndan müteveffâ Ali Beg’in sulbünden Dersaâdet’de bin iki yüz kırk sekiz sâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz elli sekiz senesi pederi mûmâ-ileyh ile berâber cânib-i Hicâz’a azîmet ve ba‘de’l-avde Mısr-ı Kâhire’de yedi sene müddet ikâmetle Dersaâdet’e bi’l-muvâsala bâb-ı ser-askeride masraf hazînesi dâhilinde vâki tahrîrât odası ketebesi sınfına dâhil olmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab‘ı esnâsında tahrîrât kitâbeti hizmetiyle Hakkâri cânibine azîmet eylemiştir. Mûmâ-ileyhin dahi Sühbülzâde Vehbî Efendi merhûmun “Tuhfe-i Fârisî”yesine bir kıt‘a şerh-i nâ-tamâmı vardır.

BEYT-İ GÜZİDE
İtmez tarîk-i hakta olan halka ser-fürû
Egmez minâre kâmetini bâd eserse de

Nâzım-ı maârif-pîrâ Reîsülküttâb Ârifî Ahmed Pâşâ şehriyyü'l-asl olup müteveffâ Topal Yûsuf Pâşâ'nın mühürdarlığından neş'etle rütbe-i hâceganiyi bi'l-ihrâz bin yüz yirmi senesi mektûbî-i sadâret-penâhî memûriyetine ve yüz yirmi üç senesi tezkireci-i evvel memûriyetine ve yüz yirmi yedi senesi metrûk süvari mukabeleciligi mansıbına bi'l-nakl yüz yirmi dokuz senesi mesned-i riyâset-i küttâba revnak-efzâ olduktan sonra yüz otuz senesi uhdesine rütbe-i vezâret bi't-tevcîh Tekke sancağına ve ba'dehû Niğbolu eyâletine nakl ile yüz otuz senesi Revân ser-askerligi ünvâniyle şöhret-şiâr ve yüz kırk dört senesi Van eyâletine bi'l-nakl kâmkâr olmuş ise de mansıbı sâniyen Tekke eyâletine tahvîl olunup havâli-i merkûmede âvân-güzâr iken bin yüz kırk altı sâlinde maktûlen dâr-ı bekâya menkûl olmuştur. Müşârün-ileyhin bâlâda muharrer olan beytinden başka eş'ârı görülmemiştir.

GAZEL
Encümengâh-ı ezelde aşka kâbildir deyü
Ateş-i sûzân komuşlar sîneme dildir deyü

Sîne-çâkımdan dil-i pür-hûnumu arz eyledim
Ol büt-ı muğbeçeye sahbâya mâildir deyü

Hâl sanma nokta koymuş kâtib-i dîvân-ı hüsn
Matla-ı ebrûyı yâre halli müşkildir deyü

Nîk u bed nakş-ı dü âlem cilvegerdir anda hep
Sîneme âyîne koymuşlar mekr-i dildir deyü

Cûş ider hûn-ı şehîd-i aşk [illegible]
Kanda gitse tutmak ister yâri kâtildir deyü

Erre-i müjgânların ey gamze-i hûnu yetiş
Tutmak isterler o çeşm-i mesti kanzeldir deyü

Hastekâra meh mübârek olsun ancak Âsımâ
İstemem ben devlet-i dünyâyı zâildir deyü

Nâzım-ı müşârün-ileyh Çelebizâde Şeyhülislâm İsmâil Âsım Efendi reîsü'l-küttâb-ı esbak müteveffâ Çelebi Mehmed Efendi'nin mahdûmu olup bin yüz yirmi târîhinde tarîk-i tedrîse dâhil ve tekmîl-i devr-i medâris-i mu'tâde ile bin yüz otuz beş târîhinde va'ka-nüvîslik hizmeti uhdesine bi'l-ihâle Yenişehir-i Fenâr kazâsı mevleviyyetine nâil olarak şem'-i âmâli fürûzân ve yüz ell iki târîhende mahrûsa-i Burusa'ya hükümrân ve yüz elli yedi târîhinde mevleviyyetle Medîne-i münevvere taraf-ı eşrefine revân ve yüz altmış târîhinde Dârü'l-hilâfetü'l-âliye hükûmetine ve yüz yetmiş sâlinde Anadolu sadâretine nâiliyetle şâdmân olduktan sonra Rûmeli sadâreti pâyesini bi'l-ihrâz "câh-ı fetva olsun İsmâil Efendi'ye saîd" târîh-i latîfi mealince yüz yetmiş iki senesi şehr-i Zilkaidesinde makâm-ı vâlâ-yı meşîhata kuûd ve ol vecihle evc-i a'lâ-yı merâtibe suûd eylemiş iken sekiz mâh mürûrunda azm-ı

dârü'l-halvet eylemiştir. Vefât-ı müşârün-ileyhe ati't-terceme Nevres Efendi merhûmun inşâd itmiş olduğu târîhdir: "Âsım İsmâil Efendi kıldı firdevsi mekân" müşârün-ileyh ulemâ-yı mütebahhirînden olup mânend-i gevher nice nice eser-i mu'teber tertîbine müvaffak olduğundan başka Râşid Efendi merhûmun eser-i hâmesi olan târîhe bir mikdâr zeyli ve matbû bir kıt'a Dîvân-ı belâgat-ünvânı dahi vardır.

GAZEL

Nice bir hizmet-i mahlûk ile mahzûl olalım
Sâil-i hak olalım nâil-i mes'ûl olalım

Akalım pâyına bir bahr-ı hamiyyet bulalım
Sıla-i himmetine mâ gibi mevsûl olalım

Biz de sûret virelim kendimize kâbil ise
Girelim ehl-i safâ bezmine makbûl olalım

Götür ey sâki yeter eyledin işğâl bizi
Bir zamân da mey-i bî-giş ile meşgûl olalım

Kalmadan hâk-ı mezelletde hemân ey Âsım
Âzim-i sû-yı semâ-sa'y-i Sitanbul olalım

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Vak'a-nüvîs Ahmed Âsım Efendi medîne-i Ayıntab'da tâbende-i ayn-ı şühûd olup nakdîne-i himmetini ve belki defîne-i vus' u kudretini tahsîl-i ulûm-ı âliye ve tekmîl-i fünûn-ı hikemiyeye harc u sarf ile gevher-i ilm u hüneri gencîne-i tab'-ı maârif-nebine cem' u derc eyledikten sonra allâme-i zamâne ve bir fâzıl-ı yegâne olduğu hâlde bâlâda muharrer matbû beytinde tasrih kılındığı vecihle medîne-i mezbûreden hareket ve Dersaâdet'e muvâsalat eyleyüp bin iki yüz on bir senesi tarîk-i tedrîse dâhil ve iki yüz otuz senesi Selanik mevleviyyetine nâil olduktan sonra iki yüz otuz beş senesi hilâlinde kurbgâh-ı cenâb-ı mennâna vâsıl olmuştur. Üsküdar'da Nuhkapısı nâm mevkide vâki kabristanda medfûndur. Müteveffâ-yı mûmâ-ileyh bir âlim-i mütebahhir ve bir fâzıl-ı kesîrü'l-mâser olup kendisinin Terceme-i Kâmûs-ı Kebîr'den başka Terceme-i Bürhân-ı Kâtı, Kitâb-ı Seyr-i Merhü'l-Ma'âli Fî Şerhü'l-Âmâlî, Tuhfe-i Lugât-ı Arabiye, Târîh-i Vekâyi-i Selîmiye isimlerinde olan beş aded eser-i mu'teberiyle daha nice nice âsâr-ı belâgat-kesîri vardır ki her biri bir gencîne-i ilm u hüner ve bir hazîne-i dürr ü güherdir. Bu cümle ile fazl u kemâlini tafsîl eylemek hâsılı tahsîl dimek olacağından tatvîl-i makâleden sarf-ı nazar olundu.

GAZEL

Gülşen-i hüsnünde içmiş lâle sünbül yâsemen
Gül cemâlin fark olunmaz gülden ey nâzik-beden

Ruhların gülden gül-âb almış lebinden bâdenin
Sâkiyâ peymâne devr itdin mi Cem bezminde sen

Kıldı âfâkı muater bûy-ı zülfün ba'dezin
Hâke düşsün nâfesi yine harâb olsun Hıtan

Hâb-ı nâzından imızganmış çözülmüş dügmeler
Cism-i pâk-i nâzeninden sen de çık ey pîrahen

Âsım-ı mestim reh-ı aşkında lâyıkdır bana
Der-be-der Mecnûn olup gerdâna takdırsam resen

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İbrâhim Âsım Beg medîne-i Amasya'da çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup kendisi medîne-i mezbûrenin vücûh u hânedânından olmak mülâbesesiyle umûr-ı memlekete müteallik bazı hidemâtda istihdâm olunmakta olduğu hâlde bin iki yüz elli dört senesi şehr-i Ramazân-ı mağfiret-nişânında iftar vakti fücaeten âzim-i dârü'l-karâr olmuştur. Mûmâ-ileyh memleketçe Yegenzâde dinmekle müştehir bir şâir olup eş'âr-ı mevcûdesi zişt u zîbâ nevinden vâki olmuştur.

GAZEL

Ol perî adn-ı hüsünde hûr şeklin gösterir
Dîde-i cism-i latîfi nûr şeklin gösterir

Bu ne sırdır kim bakın âyîneye endâm-ı yâr
Bir mücessem nûrdur billûr şeklin gösterir

Öyle bir sâki-i sîmin-saka sad tahsîn kim
Çeşmi geh mest u gehi mahmûr şeklin gösterir

Giryesi meşşâta olmuştur arûs-ı handeye
Mâtem-i erbâb-ı aşkın sûr şeklin gösterir

Milket-i ma'nâyı Âsım hâme teshîr eyledi
Bir Süleymândır ve lîkin mûr şeklin gösterir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Yakûb Âsım Efendi mevâliden Kütahyalı müteveffâ Halîl Rüşdü Efendi'nin mahdûmu olup tarîk-i tedîrse duhûl ile bir müddet evkâf-ı hümâyûn hazînesi dâhilinde vâki münakkaş kalemine devâm eyledikten sonra meslek-i niyâbete sülûk iderek Rûmeli ve Anadolu cânibinde bazı mahallere niyâbetle âzim ve bin iki yüz altmış beş senesi hasbe't-tarîk mevleviyyetle Trabzon eyâletine hâkim olduktan sonra iki yüz altmış dokuz senesi evâsıtında niyâbetle cezîre-i Kıbrısi'ye ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ı esnâsında medîne-i Trabzoni'ye azîmet eylemiştir. Mûmâ-ileyh mezâmin-âferin bir şâir-i nükte-bîn olup dîvân olacak mikdâr eş'âr-ı rengîni vardır.

GAZEL

Dil sûz-ı firâkınla uyanıkdır efendim
Derdim kime yansam o da yanıkdır efendim

Herdem Kızılırmak gibi cûş itmede eşkim
Ağlatma gözüm kana boyanıkdır efendim

Bir mertebe cûş itdi ki seylâb-ı sirişkim
Deryâ avakandiyle bulânıkdır efendim

Bir şey dir ise hakkıma bühtân idüp ağyâr
Kâfirlere aldanma münâfıkdır efendim

Âsım yanarak hâlimi arz eylerim amma
Derdim kime yansam o da yanıkdır efendim

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Âsım Efendi Dersaâdet'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin iki yüz kırk târîhinde metrûk defterdâr mektûpçusu odasına müdâvemete mübâderet ve iki yüz elli yedi senesi masraf nezâreti dâhilinde vâki tahrîrât odasına nakl-ı memûriyet eyleyüp iki yüz altmış bir senesi hilâlinde râbia rütbe-i refîasına nâil olmuştur. Mûmâ-ileyhin bir mikdâr eş'âr-ı rengîni vardır.

GAZEL

Âsitân-ı şeh-i devrânı tebâh eyleyemem
Yani hüsn-i nazarım hakka güvâh eyleyemem

Mısr-ı dilde ola tâ taht-nişîn-i iclâl
Yok yire Yûsuf'u üftâde-i çâh eyleyemem

Nâr-ı aşk olmuş iken şu'le-fürûz-ı şeb-i hecr
Mâh-ı pertev-fikeni meş'al-ı râh eyleyemem

Elde sad hayfa ki sâbûn-ı maâzir yokiken
Tenim âmîhte-i çirk-i günâh eyleyemem

Hükm-i makzîye kemer-bend-i itâat lâzım
Âsımâ ömrü nizâ ile tebah eyleyemem

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Âsım Efendi cezîre-i Kıbrısi'de kâin Lefkoşe nâm kasabada kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup ile'l-an kasaba-i mezbûrede kitâbet hizmetinde istihdâm olunmakta bulunmuştur.

GAZEL

Mâyedâr-ı emel-i âkibet ol mûr gibi
Aldırup mâmeleki inleme zenbûr gibi

Sâde-dillikle olur şöhreti temkîn bulamaz
Mütelevvin olanın meşrebi billûr gibi

Perdesi sıyrık olan tâzeye söz olurdu
Yatmasa herkesin âguşuna tanbûr gibi

Nice kim eyleyelim dûd-ı siyâh-ı âhı
Ateş-i hecr ile dil yanmada tennûr gibi

O gelir kalmaz idi zahm-ı firâk-ı sînem

Sarsam ol sîm-teni merhem-i kâfûr gibi

Âtıfâ eyledi hâme yine teşhîr-i miyân
Gâliba hizmet-i tanzîrede memûr gibi

Nâzım-ı müşârün-ileyh defterdâr Mustafa Âtıf Efendi Dersaâdet'te pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin yüz elli bir târîhinde şıkk-ı evvel defterdârlığından ma'zûl ale't-tarîkü'n-nefy kasaba-i Gelibolu'ya menkûl olduktan sonra bin yüz elli iki sâlinde vukû-ı ıtlâkına binâen Dersaâdet'e avdet ve sâniyen defterdârlık-ı mezkûra nâiliyetle bin yüz elli dört târîhinde infisâli vukû bularak cânib-i Hicâz'a azîmet ve ba'de'l-avde sâlisen defterdârlık-ı mezkûr uhdesine tevcîh ve ihâle buyrulmuş iken bin yüz elli bir târîhinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Müşârün-ileyh erbâb-ı hüner u ma'rifet ve ashâb-ı ecsân u atıfetden olup fazl u kemâli mübeyyin mürettep bir kıt'a Dîvân-ı belâgat-ünvânı ve hayr u hasenâtı mütezammin Şeyh Ebu'l-Vefâ hazretleri türbe-i şerîfesi civârında bir bâb kütüphâne-i mağfiret-resânı vardır.

GAZEL

Düşürdü âşıkânı kîl u kâla inceden ince
Hilâl-ebrû ile müşkil kelâle inceden ince

Dolaşdı rişte-i fikrim o gîsûy-ı dilâvize
Zâmirimden geçen bak şu hayâle inceden ince

Miyân u kâmetin seyr eyleyince şâh-ı gülâsâ
Sarıldı târ-ı dil ol verd-i âle inceden ince

Kitâb-ı hüsn-ı dildârda hat-ı nev-nakşı gördükçe
İder ehl-i nazar vakt-i meale inceden ince

Kemend-i zülfüne bend eyleyüp ol şeh-süvâr-ı bâz
Şikâr-ı hâtırım çekdi suâle inceden ince

Didim ki korkarım bir tel kırar şâyed dil-i keşşâh
O rütbe düşme istiknâh-ı hâle inceden ince

Benim kârım degil Âtıf hünermendâne peyrevlik
Neler çekdim olunca nush-ı kâle inceden ince

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Süleymân Âtıf Beg reîsü'l-küttâb-ı esbak Âtıf Efendi merhûmun mahdumu olup mukaddemâ tarîk-i tedrîse duhûl ile pederi müşârün-ileyhin vefâtından sonra tebdîl-i tarîk eyleyüp bir müddet dîvân-ı hümâyûn kalemine müdâvemet ve bi'l-âhire bir vakt dahi kalem-i mezbûra mülhak mühimme odasına muvâzabetle rütbe-i hâcegâniyi bi'l-ihrâz bin iki yüz elli senesi begligçi kîsedârlığı memûriyetine ve iki yüz elli altı senesi bâ-rütbe-i sâniye mâliye hazîne-i celîlesinde vâki evâmir-i mâliye müdürlügü memûriyetine revnak-tırâz-ı mağfiret-nişânında irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Mûmâ-ileyhin şi'r ile şöhreti olmayup eş'ârı birkaç gazelden ibâretdir.

GAZEL-İ MÜHMEL

Mâilim ol turra-i tarrâra âh
Âhdır kârım dem-â-dem âh âh

Andırır mâha o dildârım hele
Hâle-i kâkül olur ana güvâh

Elde mül gelse o gül sırdır mahal
Sâha-i dilde ana ârâmgâh

Vaslına âmâdedir her dem gönül
Hem-demim hem olmasa ger sedd-i râh

Anladım her kûdeke dil-dâdedir
Âtıfâ âlûde gönlüm âh âh

Nâzım-ı müşârün-ileyh Ahmed Âtıf Beg Dersaâdet'de bin iki yüz dokuz târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup on üç sene mikdârı mektûbî-i vekâlet-penâhî odasına müdâvemetle ilm-i kitâbetde derkâr olan mahâreti iktizâsınca oda-ı nezbûr ser-halîfeligine ve üç sene zarfında sadâret-i uzmâ mektûpçuluğuna ve üç sene mürûrunda küçük tezkirecilik memûriyetine ve üç sene tamâmında ol vaktin ta'bîrâtı üzre mansûr mektûpçuluğuna ve üç sene tekmîlinde bir mâh mikdârı takvimhâne-i âmire nezâretine ve ba'dehû meclis-i vâlâ-yı ahkâm-ı adliye başkitâbetine ve muahharen meclis-i mezkûr azâsı sınfına bi'l-ilhâk üç sene mürûrunda bâ-rütbe-i ûlâ tersâne-i âmire müsteşârlığına ve bir sene tamâmında iki mâh müddet ticâret müsteşârlığına revnak-tırâz-ı atıfet buyrulup Tanzîmât-ı hayriyye usûl-ı mehâsın-şümûlunu tesviye ve icrâ eylemek üzere iki yüz elli yedi senesi Kütahya defterdârlığına memûren cânib-i merkûma azîmet ve bir sene ikâmetden sonra Dersaâdet'e avdet eyleyüp o aralık Anadolu defterdârlığına ve üç sene mürûrunda masraf nezâretine revnak-efzâ olmuş iken birkaç mâh nâ-mizâc olarak irâd-ı hayâtı masraf-ı memâta vefâ itmeyüp iki yüz altmış üç senesi şehr-i Muharreminde vefât eylemiştir. Müşârün-ileyh Çavuşzâde dinmekle ârif bir şâir-i zarîf olup nüsha-yı tab'ı mânend-i Hâtem meşhûr-ı âlem ve şi'r u inşâsı müsellem-i ashâb-ı nazm u kalemdir.

GAZEL

Olalı reng-i ruhun şermi ile dembeste gül
Sır virüp bâlin-i gülbünde yatur dil-hasta gül

Besleyüp hûn-ı cigerlerle hayâl-i rûyunu
Zîver-i mînâ-yı çeşm itdim gör ey nev-reste gül

Dâğ-ı ber-dâğ ile gülzâr eyledim sînem veli
Nazra-i ihsân-ı yâre kopmadı şâyeste gül

Seyr kıl dûd-ı kebûd-ı âh-ı ateşbârımı
Görmedinse sevdigim ger sünbüle peyveste gül

Şimdi kopdu gülşen-i tab'ımdan ihdâ eyledim

Âkifâ bezm-i ehibbâya sezâ bir deste gül

Nâzım-ı müşârün-ileyh El-hâc Mehmed Âkif Pâşâ medîne-i Bozok'ta bin iki yüz iki târîhinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup evkât u ezmânını tahsîl-i hüner u ma'rifete harc u sarf ile bir müddet Bozok ayânı müteveffâ Cebbârzâde Süleymân Beg kitâbet hizmetinde bi'l-istihdâm iki yüz yirmi sekiz târîhinde Dersaâdet'e muvâsalat ve akribasından reîs-i esbak müteveffâ Mustafa Mazhar Efendi'nin sevk u himmeti ile dîvân-ı hümâyûn kalemine çırâğ buyrulup altı mâh müddet kalem-i mezbûra müdâvemetle ma'lûm-ı siğâr u kibâr olan inşâd-ı kitâbeti mûcib u muktezâsı üzre âmedî odasına memûr ve iki yüz kırk bir senesi âmedî-i dîvân-ı hümâyûn câh-ı maârif-iktinâhına ve iki yüz kırk iki senesi beglikçi-i dîvân-ı hümâyûn mesned-i refîine ve iki yüz kırk beş senesi makâm-ı vâlâ-yı riyâset-i küttâba ve iki yüz elli bir senesi riyâset-i mezkûre ta'bîrinin lağviyle bâ-ünvân-ı müşîrî hâriciye nezâret-i celîlesine nokta-rîz-i re'y u şuûr buyrulmuş iken bir aralık nezâret-i merkûmeden müfârakat ve bir müddetcik hânesinde ikâmetle iki yüz elli üç senesi sâlifü't-terceme Pertev Pâşâ merhûmun yerine metrûk dâhiliye nezâret-i behiyyesine menkûl ve bir sene mürûrunda nezâret-i merkûmeden ma'zûl olduğu hâlde bir vakt hânesinde istirâhat birle iki yüz elli altı senesi mülhikatiyle Kocaeli sancağı uhdesine bi't-tevcîh bir müddet havâli-i merkûmede imrâr-ı vakt u saat ve muahharen eyâlet-i merkûmeden azl ile ale't-tarîkü'n-nefy mahrûsa-i Edirne'ye nakl idüp biraz vakt dahi mahrûsa-i mezbûrede meks u ikâmet eyledikten sonra afv u ıtlâkı vukûuna mebnî Dârsaâdet'e muvâsalat ve hânesinde ihtiyâr-ı gûşe-i uzlet eyleyüp iki yüz altmış üç senesi cânib-i Hicâz'a azîmet ve Dersaâdet'e avdeti esnâsında İskenderiye nâm mevkide dâr-ı bekâya nakl u rihlet eylemiştir. Müşârün-ileyh cemî-i ulûma vâkıf bir şâir-i sâhib-maârif olup "Münşeatı" müsellem-i âlem ve eş'ârı müstahsen-i erbâb-ı nazm u kalem olduğu vâreste-i kayd u rakâmdır.

TAŞTİR

Hasta-i nâtıkaya rûh-fezâdır hâmem
Eylese da'vâ-yı Lokmanî becâdır hâmem
Nice bin mürde mezâmîn-i nev ihyâ eyler
Zât-ı İsa gibi i'câz-nümâdır hâmem
Rişte-i feyzine erbâb-ı fesâhat teşne
Ayn-ı siyeh âbını tab'-ı şu'arâdır hâmem
Cereyân itmededir âb-ı zülâl-ı ma'âni
Gûyiya çeşme-i ilhâm-ı gıdâdır hâmem
Ser-i şehen-şeh-i endîşeye konsa ne var
Cevher-i tâc-ı kemâl üzre ziyâdır hâmem

Bî-muhâbâ reh-i nâ-sitteye gitsem de ne var
Nev zeminlerde acep râh-güşâdır hâmem
Düşmene hazret-i Mûsa gibi gâlib olurum
Kahr-ı hasm eylemege elde asâdır hâmem
Ney şeker mi acaba Mısr-ı ma'ânide Reşîd
Böyle şîrîn-suhan-ı tûti-edâdır hâmem
Lezzet-i nutkı virir kand-ı mükerrer ta'amın
Bak halâvet-dih-i tab'-ı büleğâdır hâmem
Âkifâ afv u hatâ pûşuna mağrûr olarak
Böyle taştîr ile pür-cürm u hatâdır hâmem

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Müstafa Âkif Efendi şehr-i Van'da bin iki yüz yirmi yedi târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz elli iki senesi şehr-i mezkûr müftülügü hizmeti uhdesine ihâle kılınmış ise de muahharen hizmet-i mezkûreden infisâli vukûuyla iki yüz altmış dört senesi Dersaâdet'e bi'l-vüsûl hâcelik rütbesine nâiliyetle vâsıl-ı ser-menzil-i me'mûl olduktan sonra iki yüz altmış beş senesi kâimmakâmlık ile Trablusgarb eyâletinde vâki Bingâzi nâm mahale azîmet eyleyüp birkaç sene mürûrunda rütbe-i sâliseyi bi'l-ihrâz muahharen kâimmakâmlık-ı mezkûrdan ma'zûlen Dersaâdet'e bi'l-vüsûl işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ından makdem kâimmakâmlık memûriyetiyle medîne-i Maraş'a menkûl olmuştur. Mûmâ-ileyh Kara Müftüzâde dinmekle ârif bir zât-ı şerîf olup müretteb bir kıt'a Dîvân-ı eş'ârı vardır.

GAZEL

Târ-mâr-ı zülfü yârin şûr şeklin gösterir
Gamze-i âşık kişi teymûr şeklin gösterir

Nâzdan ber-nesc olan al şâle kaplanmış gibi
Zülf-ı cânân ferdâ-i semmûr şeklin gösterir

Sâha-i hüsnünde seyr itdim alay-ı hattını
Deşt-i ta'lîme çıkan tabûr şeklin gösterir

Ateş-i firkat ile yanmışlara ol âfetin
Sînesi hep merhem-i kâfûr şeklin gösterir

Şi'r-i pâk-i Safveti Âkif hele tanzîrde
Zümre-i ehl-i suhan ma'zûr şeklin gösterir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Yûsuf Âkif Efendi Şumnu Hânedânzâdelerinden olup fenn-i kitâbetde olan behresi iktizâsınca mukaddemâ Şumnu muhassıl u a'yânı bulunanların bazen kitâbet ve bazen kethüdâlık hizmetlerinde bi'l-istihdâm muahharen hâce rütbesine nâiliyetle vâsıl-ı ser-menzil-i merâm olmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ı esnâsında kitâbet hizmetiyle Rûmeli ordu-yı hümâyûnu dâhilinde bulunarak cânib-i Eflak'da vâki Bükreş nâm mahallde bulunmuştur. Bir mikdâr eş'ârı vardır.

GAZEL

Hâme-i kudret hatin ruhsâre takyîd itmeden
Ben usanmışdım anı tebyîz u tesvîd itmeden

Sîne-i sûzâna olup gam-nâk idim
Tâ felek zevk ile bezm-i raksı nâhid itmeden

Tînetim perverde-i hâl-i der-i dildâr idi
Gerd-i râhın tûtiya-yı çeşm-i ümîd itmeden

Câm-ı aşkile hayât-ı tâze buldum tâ ezel
Yani kim Hızr nûş-ı âb-ı ömr-ı câvid itmeden

Âkifâ ol pertev-i ruhsârdan pür-nûr idi
Mâh-ı enver iktibâs-ı nûr-ı hurşîd itmeden

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Âkif Efendi Antakya ulemâsından Ömer Feyzî Efendi'nin veled-i sulbü olup fenn-i kitâbetde bir mikdâr behresi olmak mülâbesesiyle mahallinde kitâbet hizmetinde istihdâm olunmakta bulunmuştur.

GAZEL

Bize lutf itdi Hudâ şöyle ki gelmez kâle
Şükrü mümkün mü ola bu keremin her hâle

Ol kadar virdi gınâ bana cenâb-ı mevlâ
İ'tibâr eylemezem cevhere cem'-i mâla

Sûdı yok hırs u tama' eylemenin dünyâda
Virmeyince sana Bâri ne idersin nâle

Bize lutf ile suveydâ-yı derûnun zinhâr
Mürg-i dil zabt ola tâ konmaya daldan dala

Uyma vesvâse hele hâtırayı def' eyle
Sana reng eylemesin uğrama Ali âle

Nâzım-ı müşârün-ileyh sadr-ı esbak Hekimoğlu Ali Pâşâ hekimbaşı esbak müteveffâ Nuh Efendi'nin geşti-i sulbünden filike-süvâr-ı bahr-ı vücûd olup ibtidâ silahşorluk ve ba'dehû dergâh-ı âli kapıcıbaşılığı rütbelerine nâil ve o esnâda Zile kazâsı voyvodalığına memûriyeti vukûuyla kazâ-yı mezkûreye nâil olarak üç sene mürûrunda uhdesine mîr-mîranlık rütbe-i refîası ve bin otuz yedi senesi rütbe-i vâlâ-yı vezâret tevcîh u inâyet buyrulup Rûmeli ve Anadolu câniblerinde birkaç eyâletlere sâye-endâz-ı atıfet olmuş ve ezcümle Bosna eyâletine üç defa ve Mısr-ı Kâhire eyâletine iki defa ve makâm-ı vâlâ-yı sadârete üç defa revnak-bahş-ı übbehet buyrulmuş iken yüz altmış sekiz senesi Şa'bânında sâlisen makâm-ı sadâretden ma'zûl ve yüz yetmiş bir senesi hilâlinde Anadolu eyâleti uhdesine bi't-tevcîh medîne-i Kütahya'ya muvâsalatını bir hafta mürûr itmeksizin dâr-ı bekâya menkûl olmuştur. Müşârün-ileyh darb u harba kâdir ve kerem u sehâsı zâhir bir vezîr-i bahâdır olup Rûmeli ve Anadolu'da hayliden hayli futûhâtı ve Dersaâdet'de Haseki nâm mahallde latîf ve metîn bir câmi-i hayr-âyâtı ve bir mikdâr eş'ârı vardır. Na'ş-ı mağfiret-nakşı vefâtından kırk gün sonra Dersaâdet'e bi'l-nakl câmi-i mezkûr hatırasında defn olunmuştur.

GAZEL

Âh eyledigim şûh-ı dil-ârâ çelebîdir
Kan ağlar isem gam değil asla Halebîdir

Takrîr idemem pertev-i mâhiyet-i hüsnün
Zannım o mehin hazret-i Yûsuf nesebîdir

Ebrûsu siyeh perçemi anber femi gülter

Bu hüsnile üftâdelerin müntehâbıdır

Bülbül gibi gülşende hezâr âşık-ı zârı
Âvâre vü dil-beste iden gonce lebidir

Şem itmesin ağyâr meded-i bûy-ı visâlin
Ali kulunun ez dil u cân bu talebidir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ali Efendi tarîkat-ı aliyye-i Nakşîye meşâyih-i izâmından ve Ali El-Mansûrî evlâd-ı kirâmından Şeyh Mehmed Ata Efendi merhûmun sulbünden Dersaâdet'de bin yüz doksan dokuz sâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup ati't-terceme Şeyh Gâlib Efendi ve Neş'et Efendi merhûmlardan bir mikdâr tahsîl-i hüner u ma'rifet eyledikten sonra mektûbî-i sadr-ı âli hulefâsı sınfına bi'l-ilhâk muahharen bir müddet kapudan-ı deryâ Hâcı Muhammed Pâşâ ve Küçük Hüseyin Pâşâ merhûmun mektûpçuluk hizmetlerinde bi'l-istihdâm ba'dehû tophâne-i âmire nâzırı müteveffâ Çelebi Efendi'nin mühürdarlık hizmetinde bulunarak imrâr-ı subh u şâm eyleyüp bi'l-âhire kitâbetle darbhâne-i âmire cânibine menkûl ve iki yüz dokuz senesi uhdesine hâcelik rütbe-i mu'teberesi bi't-tevcîh biraz vakt mürûrunda darbhâne başkitâbetine memûren nâil-i me'mûl olmuş ve müddet-i kalîle zarfında menâsıb-ı dîvâniyeden olan metrûk Cebeciler kitâbeti uhdesine bi'l-isâle mezkûr başkitâbet hizmetinden ve bir sene mürûrunda kitâbet-i mezkûreden dahi azl u tebeddülü vukûuna binâen ihtiyâr-ı tekaüdî eylemiş ve iki yüz kırk dokuz senesi şehr-i Muharremü'l-hareminde irtihâl-ı dâr-ı âhiret itmiştir. Mûmâ-ileyhin eş'ârı birkaç gazelden ibâretdir.

GAZEL

Bir hayli dem ki dîdelerim kan döker yeter
Ey hûnı artık elverir artık yeter yeter

Sînem o kaşı yâ hedef-i tîr-i cevr ider
Bu çilleyi gönül ne vakitdir çeker yeter

Sermest eyle bâde-i firkatla sâkiyâ
Zîra humâr-ı firkat ile derd-i ser yeter

Fikre hevâ-yı silsile-i zülfün ile dil
Deşt-i cünûnu gezdi bütün ser-te-ser yeter

Kâr eylemez firâğ u enînin o zâlime
Bu âh u girye nice bir Ali yeter yeter

Nâzım-ı müşârün ileyh sadr-ı esbak Es-seyid Mehmed Emîn Ali Pâşâ Mısırçarşılı Ali Rızâ Efendi merhûmun sulbünden Dersaâdet'de Mercan Ağa câmi-i şerîfi havlusuna nâzır olan hânelerinde bin iki yüz otuz senesi şehr-i Rebîü'l-evvelinde zînet-efzâ-yı âlem-i şühûd olup iki yüz kırk beş senesi şehr-i Zilkaidesinin besinci günü dîvân-ı hümâyûn kalemine memûr ve mâni-i tahsîl-i dest-mâye-i ilm u ma'rifet olan belâ-yı zarûrete gerden-dâde-i teslimiyyet olarak iki sene müddet güzârende-i eyyâm u şuhûr olduktan sonra Ali mahlas-ı âliyesine nâil ve ba'dehû mühimme odasına ve oradan dahi terceme odasına dâhil u nâkil olduğu hâlde biraz eyyam mürûrunda rütbe-i behiyye-i hâcegâniyi ihrâz ve ehibba-yı sıdk-ı

intimâsından birisi “hâce-i dîvân Ali oldu bir âli-Ka‘b” târîhiyle icrâ-yı resm-i tebrîke âgaz ile tophâne-i âmire mîri Ahmed Fethî Pâşâ’nın iki yüz elli bir senesinde Viyana sefâret-i seniyyesine memûriyetlerinde ikinci ser-kitâbeti memûriyetiyle Viyana cânibine azîmet ve müşîr-i müşârün-ileyhin delâlet ve himmet-i mahsûsalarıyla kendilerine rütbe-i râbia ihsân olunarak bir buçuk sene mahall-i mezkûrede ikâmetle iki yüz elli üç senesi Rusya memâlik-i hareminden dûr eyleyerek müşârün-ileyh ile berâber Dersaâdet’e avdet eyleyüp Viyana’da ikâmeti müddetince nusha-i nefîse-i zâtiyesinde nakştirâz olan fetânet-i dirâyet-i müselleme iktizâsınca Fransızca lisânını ve sâir maârif-i lâzımeyi kema yenbeği tahsîl olduğundan iki yüz elli üç senesi şehr-i Şa‘bânın on dokuzuncu günü Tecelli Efendi yerine bâ-rütbe-i sâlise dîvân-ı hümâyûn tercümanlığı memûriyet-i behiyyesiyle kadri a‘lâ ve bu memûriyet uhdelerinde iken kendilerine rütbe-i sâniye dahi tevcîh u i‘tâ buyrularak beyne’l-akrân kadr u şânları dü bâlâ buyrulup o esnâda hariciye nezâretinde bulunan sadr-ı esbak Mustafa Reşîd Pâşâ tereddüdleri münâsebetiyle iki yüz elli dört sensi kendilerinin nezâret-i müşârün-ileyh uhdelerinde olarak Londra sefâretine memûriyetlerinde tercümanlık hizmetine hâlel gelmemek üzre memûr-ı maiyetleri olduğu hâlde sefâret müşteşârlığı ünvânı ile Londra cânibine azîmet ve bir seneden mütecâviz ikâmetden ve bir müddetcik dahi maslahat-güzârlıkdan sonra müşârün-ileyh ile beraber câh-ı Der-i âliye’ye bi’l-muvâsala iki yüz elli altı târîhinde hâriciye nezâret-i celîlesi müsteşârlığı vekâletine ve bir iki mâh mürûrunda ki iki yüz elli altı senesi Cemâziyel-âhiresinin yirmi yedinci günü rütbe-i ûlâyı hâiz olduğu hâlde müsteşârlık-ı mezkûreye ber-vech-i asâlet revnak-efzâ-yı ikbâl ve iki yüz elli yedi senesi şehr-i Zilkaidesinde sadr-ı esbak İzzet Mehmed Pâşâ’nın sadâretleri hengâmda müsteşârlık-ı mezkûreden münfasilen büyükelçilik ünvâniyle Londra sefâret-i seniyyesine memûriyetleri vukûuna binâen teberra-i cânib-i merkûma azîmet ve üç buçuk sene müddetle Dersaâdet’e avdetleri hengâmda meclis-i vâlâda azâdan olarak birkaç mâh evkât-güzâr olduktan sonra iki yüz altmış bir senesi şehr-i Şa‘bândan hâriciye nâzırı bulunan Şekîb Pâşâ’nın cebel-i Lübnan nizâmına memûriyetleri esnâsında müşârün-ileyh yerine nezâret-i müşârün-ileyhe vekâletine ve sene-i mezbûre şehr-i Şevvâlin yirmi ikinci günü rütbe-i ûlâ sınf-ı ûlâ tevcîhiyle müşârün-ileyh Reşîd Pâşâ’nın Paris sefâret-i seniyyesinde bulundukları âvânda nezâret-i mezkûre müşârün-ileyh uhdesine ihâle buyrulmuş olmağla yine vekâlet-i mezkûre uhdelerinde bi’l-ibkâ müşârün-ileyhin Dersaâdet’e vürûdlarında ki sene-i mezbûre şehr-i Zi’l-hiccesinin on altıncı günü begligçilig-i dîvân-ı hümâyûn memûriyeti inzimâmiyle sâniyen mezkûr hâriciye müsteşârlığı memûriyet-i celîlesine ve iki yüz altmış iki senesi şehr-i Şevvâlin yedinci günü rütbe-i bâlâ ile bi’l-nakl nezâret-i celîle-i hâriciye mesned-i vâlâsına sâye-bahş-ı mecd u iclâl buyrulup iki yüz altmış dört senesi şehr-i Recebin yirmi dokuzuncu günü uhde-i istihallerine rütbe-i sâmine-i müşîrî bi’t-tevcîh karîn-i i‘zâz ve sene-i mezbûre şehr-i Cemâziye’l-ûlâsı selhinde hasbe’l-kader vukû-ı infisâlleriyle bir buçuk ay mikdârı sâye-i ihsâ nevvâbe-i hazret-i mülûkânede sâhilhânelerinde ârâm-sâz olduktan sonra sene-i mezbûre Receb-i şerîfin yirmi altıncı günü eltâf u ihsân-ı bî-girân-ı hazret-i şâhâne ve avâtıf-ı aliyye-i cenâb-ı mülûkâneden olmak üzre meclis-i vâlâ riyâseti câh-ı meali iktinâhına ve bir buçuk mâh zarfında yani sene-i mezbûre Ramazân-ı mağfiret-nişânın on üçüncü günü sâniyen makâm-ı vâlâ-yı [illegible] ve iki yüz altmış sekiz senesi şehr-i Şevvâlin yirminci günü makâm-ı vâlâ-yı sadârete revnak-tırâz-ı şân u übbehet buyrulup sene-i mezbûre şehr-i Zi’l-hiccesinin on yedinci günü mansıb-ı sadâretden bi’l-infisâl iki yüz altmış tokuz senesi şehr-i Rebîü’l-âhirinde Aydın eyâletine revnak-bahş-ı atifet olmuş ve beş mâh mürûrunda eyâlet-i merkûmeden münfasilen iki yüz yetmiş senesi hilâlinde hudâvendigâr eyâletine ve iki yüz yetmiş bir senesi evâilinde meclis-i tanzîmat riyâsetine ve iki mâh zarfında sâlifü’t-terceme Mustafa Reşîd Pâşâ’nın râbian sadâret-i uzmâya nakillerinde sâlisen hâriciye nezâretine sâye-endâz-ı übbehet buyrulmuştur.

Müşârün-ileyh fetânet u nezâket ve iffet u istikâmet ile mevsûf u şöhret-şiar ve bi'l-vücuh kâfe-i ahlak-ı memdûhayı câmi bir müşîr-i Felatun-efkâr olup kemâl-ı tevâzuunu mübeyyin sudûr-ı izâmdan vak'a-nüvîs Es'ad Efendi merhûm "Hâk ol ki Hudâ mertebeni eyleye âli" mısraını hakk-ı müşârün ileyhte kıt'agûne bu vecihle tanzîm eylemiştir.

Ey sâhib-i câh işbu tevâzula senindir
Tâ ömr-ı tabiiye kadar cümle meali

Keşf ile bilüp vasfını sâbıkda dimişler
Hâk ol ki Hudâ mertebeni eyleye âli

Eş'ârı zîba ve münşeatı bî-misl u hemtâ olduğu müsellem-i erbâb-ı nazm u inşâdır.

GAZEL

Câna geçsin tîğ-i gam cisminde cânın duymasın
Pârelensin cism-i zârın üstühânın duymasın

Dâğ yak sûz-ı nihândan sîne-i hurşîdde
Sîne-i hurşîdde sûz-ı nihânın duymasın

Zerre zerre katre katre lem'a lem'a bâd bâd
Unsûrun dağıt vücûd-ı nâ-tüvânın duymasın

Nâleden kıl âlemi sûz peş-zîr-i iştiyâk
Her sözün ateş-feşân olsun zebânın duymasın

Tut ki bulsun Aliyâ senden tecelli kâinat
Kâinat ahvâl-i seyr-i bî-nişânın duymasın

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ali Efendi şehriyyü'l-asl olup mukaddemâ bir müddet dîvân-ı hümâyûn kalemine ve ba'dehû kalem-i mezbûra mülhak mühimme odasına devâm itdikten sonra bin iki yüz altmış bir senesi niyâbet hizmetiyle Şâm-ı şerîfe azîmet ve bir kaç sene ikâmetle Dersaâdet'e avdetinde bir aralık meclis-i muhâsebe-i mâliye ketebesi silkine dâhil olmuş ise de muahharen sâbite hizmetiyle cerîdehâne tarafına müntakil olmuştur. Mûmâ-ileyhin fenn-i inşâda olan miknet u kudretine merkez-dih olduğu zamânında neşr olunan Cerîde-i Havâdis nüshaları mealinden anlaşılacağından tafsîl-i makalden sarf-ı nazar olunmuştur. Bir mikdâr eş'ârı vardır.

NAZM

Meclise ateş ki oldu şu'le-i cûş-ı nuhbâr
Eylesin gayri mahall-i saykalı lâle makâm

Biz de şebû-yı kadehle idelim gice safâ
Şebde kıldı gonce-i nevrûz ta'tîr-i meşâm

Sen sehi servin görünce cünbüş-i reftârını
Tıfl-ı nev-res gibi izhâr eyledi raksa kıyâm

Mutrib-i nev-rûz gül devrine âgaz eylesin
Kâse-i tanbûrveş al sen de sâki deste câm

Neş'e-i bûyiyle mest-i kanzel itdi Âmirî
Geldi ol gün kandil ile sünbül-i fîrûzefâm

Nâzım-ı mûmâ-ileyh vak'a-nüvîs Âmir Beg Dersaâdet'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup Cennet-mekân Sultân Selîm Hân-ı Sâlis hazretleri asrında bir müddet menâsıb-ı dîvâniyede deverân iderek ordu-yı hümâyûn dâhilinde bulunduğu hâlde Rûmeli cânibinde dahi bir müddet güzârende-i evkât u ezmân olduktan sonra vak'a-nüvîslik hizmeti uhdesine bi'l-ihâle vârâk-gerden-i sahâyif-i dîvân iken âmedi-i dîvân-ı hümâyûn mesned-i refîinden ma'zûlen bin iki yüz senesi hilâlinde dâr-ı bekâya menkûl olmuştur. Mûmâ-ileyhin diger âsâr-ı tab'ına dest-res olunamayüp ati't-terceme beglikçi-i dîvân-ı hümâyûn İzzet Beg merhûmun dîvânında mestûr olan müşterek tahmisten beş aded beyt-i latîfi bi'l-ihrâc teberüken tezkire-i âciziye sebt u kayd olunmuştur.

KIT'A

Göz yum cihândan aç gözünü dem gelir geçer
Sen göz yumup açınca bu âlem gelir geçer

Abdulhak âdem ol da bırak nâm dünyada
Âlemde nâm kalır nice âdem gelir geçer

Nâzım-ı müşârün-ileyh ser-etbâ-ı şehryârî Abdulhak Efendi hekimbaşı esbak Hayrullah Efendi merhûmun hafîdi olup bin iki yüz on altı senesi hilâlinde tarîk-i feyz-refik-i tedrîse dâhil ve iki yüz kırk dört senesi Yenişehir-i Fenâr mevleviyyetine nâil olduktan sonra kırk altı senesi Mekke-i mükerreme mevleviyyeti ve kırk dokuz senesi Dârü'l-hilâfetü'l-âliye hükûmeti pâyelerini bi'l-ihrâz elli iki senesi Anadolu sadâretine ve elli yedi senesi Rûmeli sadâretine ve altmış dört senesi meclis-i maârif-i umûmiyye riyâsetine ve altmış beş senesi üçünçü defa olmak üzere riyâset-i tebâbete ve altmış beş senesi sâniyen Rûmeli sadâret-i behiyyesine revnak-bahş-ı fazl u kemâl buyrulup altmış dokuz senesi reîsü'l-ülemâ ünvânı dahi zamîme-i şöhret u şânı kılınmış ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ından makdemce irtihâl-ı dâr-ı bekâ eyleyüp na'ş-ı mağfiret-nakşı Cennet-mekân Sultân Mahmûd Hân-ı Sâni hazretlerinin türbe-i şerîfleri hâricine defn olunmuştur. Müşârün-ileyh ashâb-ı dirâyet ve erbâb-ı fehm u ferâsetten olup mezâmin-i şi're istinâd ve fâyik-i maârif-i sâireye müşkil-güşâ olduğu müsellem-i ashâb-ı akl u zekâdır.

TÂRİH

Hitâmın gûş idince bende-i deyriyyesin Abdî
Muvaffık oldu elhak böyle bir târîh-i dil-cûda

Duâgûne yazılsın tâk-ı arşa böyle târîhi
Ola bâki bu kasr-ı dil-küşâ Sultân Mahmûd'a

Nâzım-ı müşârün-ileyh reîsü'l-küttâb Abdî Efendi şehriyyü'l-asl olup Sultân Mahmûd Hân-ı Evvel tâbe serâh hazretlerinin zamân-ı su'd-iktirânlarda nice nice menâsıb-ı dîvâniyeye

nâil ve bi'l-âhire ecille-i devlet-i âliye sınfına dâhil olarak bin yüz altmış sekiz târîhinde nâil olduğu makâm-ı riyâsetden azl ve menfiyen cezîre-i Girid'de vâki Resmo nâm mahale ve muahharen kasaba-i Gelibolu'ya azm u nakl ile yüz altmış dokuz senesi zuhûr-ı ıtlâkına mebnî Dersaâdet'e vürûd ve yüz yetmiş bir târîhinde sâniyen câh-ı vâlâ-yı riyâsete kuûd eyledikten sonra beyninde çok vakt mürûr itmeksizin yine nefy sûretiyle mahrûsa-i Burusa'ya azîmet ve müddet-i kalîle zarfında afv u ıtlâk olunmuş olmasıyla be-tekrâr Der-i âliye'ye muvâsalat ve yüz yetmiş iki senesi şehr-i Şevvâlinde büyük ruznamçecilik mansıbına ve yüz yetmiş dört senesi şehr-i Şa'bânında şıkk-ı evvel defterdârlığı mesned-i celîlesine mukârenetle bir sene mürûrunda mesned-i mezkûrdan ma'zûl ve yüz yetmiş yedi sâlinde sâlisen makâm-ı riyâset-i küttâba mevsûl olmuş iken bin yüz yetmiş sekiz senesi şehr-i Saferinde enderûn-ı hümâyûnda bulunduğu hâlde fücaeten dâr-ı bekâya menkûl olmuştur. Müşârün-ileyh mühürdâr Abdî Efendi dinmekle şehîr bir reîs-i maârif-semîr olup şi'r u inşâsı latîf u dil-pezîr vâki olmuştur.

TÂRİH

Abdiyâ târîh-i mihrin didi ehl-i arş u ferş
Moskoy kıldı müdemmir seyf-i Sultân Mustafa

Nâzım-ı mûmâ-ilyeh Abdî Efendi Dersaâdet'de bin yüz on sekiz târîhinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup yüz kırk dört târîhinde tarîk-i tedrîse duhûl ve bi'l-âhire Kuds-ı şerîf mevleviyyetine vüsûl ile bir müddetten sonra Şâm-ı şerîf mevleviyyeti pâyesini hâiz ve yüz yetmiş dört târîhinde Medîne-i münevvere mevleviyyetine nâiliyetle beyne'l-emâsil mütemâyiz olarak yüz seksen bir sâlinde İstanbul kâdılığı pâyesi ve ba'dehû ordu-yı hümâyûn kâdılığı memûriyeti uhdesine bi't-tevcîh ordu-yı hümâyûn cânibine azîmet ve bir müddet ikâmetle bin yüz seksen üç târîhinde İsakçı nâm kasabada işbu rezmgâh-ı fenâdan bezmgâh-ı bekâya nakl u rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyh âlim ve fâzıl bir şâir-i kâmil olup haylice eş'ârı olduğu rivâyet edilmiş ise de bâlâda mestûr târîhinden başka şi'rine dest-res olunamamıştır.

GAZEL

Serâir ehli dâim sînede râz-ı nihân saklar
Yerinde cevher u sîm u zeri elbette kân saklar

Çeker âgûş-ı dügeh âkibet ferzâne-i âlem
Miyân-ı nev-arûs-ı râzı kim halk-ı cihân saklar

Ser-â-pâ kaplayan cevv-i semâyı dûd-ı âhımdır
Meh-i âlemsitânı sanma ebr-i âsumân saklar

O şûh-ı dil-rübâdan leyle-i vaslı sakın sorma
Şeb-i Kadr'i cenâb-ı kibriyâ kılmaz ayân saklar

Çekinme nazma çek bu ratb u yâbes sözleri Abdî
O zât-ı muhterem elbet kusûrun bilmeyen saklar

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Abdî Efendi Karahisâr-ı Şarkî nâm mahallde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup Dersaâdet'e bi'l-muvâsala bir mikdâr tahsîl-i ulûm-ı âliye eyledikten sonra ibtidâ Belgırad muhâfızı müteveffâ Selîm Pâşâ'nın ve ba'dehû Harput vâlisi müteveffâ Hüsrev

Pâşâ'nın kitâbet hizmetlerinde ve muahharen Halebü'l-şehbâ vâlisi esbak Mustafa Mazhar Pâşâ'nın dîvân kitâbeti hizmetinde bulunduğu hâlde bir müddet imrâr-ı vakt u saat eyleyüp iki yüz altmış senesi meclis-i vâlâ mazbata odası hulefâsı sınfına dâhil ve bir aralık sâlise rütbesine nâil olduktan sonra Bosna meclisi tahrîrât başkitâbetine memûr ve iki yüz altmış dokuz senesi memûriyet-i mezkûreden mehcûren Dersaâdet'e menkûl olmuştur. Mûmâ-ileyhin "Nâ-peydâ" isminde fenn-i münâzaraya dâir bir kitâbı ve bir mikdâr eş'ârı vardır.

NA'T-I ŞERÎF

Vücûdun pertev-i nûr-ı hakîkat yâ Resülallah
Visâlin âşıka tâc-ı saâdet yâ Resûlallah

Cemâlin nûruna mazhar olunca şems u mâh encüm
Cihânı kaplamışdı ebr-i zulmet yâ Resûlallah

Bizi çirk-i maâsiden hemîşe pâk idensin sen
Kudûmun lücce-i deryâ-yı rahmet yâ Resûlallah

Niyâz-ı âcizânem hazretinden yüz sürem her dem
Gubâr-ı pâyına vir zerre rahşa yâ Resûlallah

Ziyâ-yı nûr-ı zâtın mahv ider zulmet-i haşri
Bu İbret rû-siyaha kıl şefâat yâ Resûlallah

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed İbret Efendi mahrûsa-i Burusa'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bir müddet mahrûsa-i mezbûre mahkemesinde edâ-yı hizmet-i kitâbet eyledikten sonra tarîk-i tedrîse duhûl ile bin iki yüz otuz târîhlerinde cânib-i Hicâz'a azîmet ve bade'l-avde iki yüz otuz altı târîhinde dahi şehr-i Bağdâd'a tahrîk-i kadem-i azîmet ve o esnâda şehr-i mezkûrda seccâde-nişîn-i irşâd olan kutbü'l-ârifîn Şeyh Mehmed Hâlid Efedi hazretleri câniblerinden ahz-ı dest-i inâbet eyleyüp bir müddet ikâmetden sonra yine mahrûsa-i mezbûreye avdet ve mürûr kâtibliği hizmetinde bulunduğu hâlde imrâr-ı vakt u saat eylemekte iken bin iki yüz altmış bir senesi şehr-i Ramazânında âzim-i tekyegâh-ı dâr-ı âhiret olmuştur.

GAZEL

Hevâ-yı perçemi sevdâ mıdır nedir bilmem
Hayâl-i hâlı süveydâ mıdır nedir bilmem

Çıkan bu âh-ı şerer-pâş-ı nâ-yı sînemden
[illegible] mı sûz-ı dil-ârâ mıdır nedir bilmem

Hayâli dîde vü dilde girişme-sâz o mehin
Nihân mı âşıka peydâ mıdır nedir bilmem

Tulû-ı mihr-i meserret mi yoksa sâkinin
Elinde sâğer-i sahbâ mıdır nedir bilmem

Kemîn-i fitne midir sayd kılup uşşâka

Şikenc-i zülf-i mutarra mıdır nedir bilmem

Suâl-ı bûs-ı leb-i la'lin eylesem İrfân
Cevâbı va'de-i ferdâ mıdır nedir bilmem

Nâzım-ı müşârün-ileyh İrfân Beg defterdâr mektûpçusu Halîl Efendi merhûmun necl-i necîbi olup bin iki yüz kırk iki târîhinde mektûbî-i defterî odasına müdâvemete mübâşeretle kırk dokuz târîhinde Vodin vâlisi maiyetinde bulunduğu hâlde silk-i hâcegâna ilhâk olunup fenn-i inşâda olan ma'lûmât u mahâreti iktizâsınca elli üç târîhinde defterdârlık ta'bîrinin mâliye nezâretine kalbiyle nizâmât-ı mâliyenin tecdîdi hengâmda mektûbî-i mâliye odasına mümeyyiz-i sâni ve müteâkıben mümeyyiz-i evvel olarak elli yedi târîhinde ibtidâları rütbe-i sâlise ve ba'dehû rütbe-i sâniye sınf-ı sânisine dokuz sene müddet ser-halîfelik mesnedinde imrâr-ı vakt u saat eyleyüp iki yüz altmış beş senesi rütbe-i sâniye mümâyiziyle mâliye mektûpçuluğu memûriyet-i behiyyesine ve muahharen evâmir-i mâliye müdürlügü memûriyetine ve iki yüz altmış altı senesi sâniyen mektûbî-i mâliye mesned-i refîine nokta-rîz-i kadr u kemâl buyrulup işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ından makdem uhdesine rütbe-i ûlâ sınf-ı sânisi tevcîh u i'tâ buyrulmuştur. Müşârün-ileyh mezâmin-âferin bir şâir-i nükte-bîn olup her vecihle eş'ârı rengînter ve münşeatı gâyet makbûl ve mu'teberdir.

GAZEL

Ebrûya yâr çîn-i girih-gir virmesin
Zinhâr dest-i düşmene şemşîr virmesin

Billah kendi hüsnüne hayrân olur meded
Âyine dest-i dilbere tasvîr virmesin

Sırbeste râz-ı aşkı olur fâş kimseler
Ol çeşm-i meste ruhsat-ı takrîr virmesin

Bir gün ider zuhûr-ı tebâşir subh-ı kâm
Dil dest-i âha nâle-i şeb-gîr virmesin

Takdîre ser-nihâde ol İzzet ki gûşişin
Bî-hûde tab'a zahmet-i tedbîr virmesin

Nâzım-ı müşârün-ileyh Kâimmakâm Ali İzzet Pâşâ Dâmâd Mehmed Pâşâ merhûmun mahdûmu olup bin yüz otuz yedi târîhinde mektûbî defteri memûriyetine revnak-efzâ ve bir müddetden sonra defterdârlık mesnedine zînet-bahşâ buyrulup bin yüz kırk dört târîhinde kâimmakâmlık memûriyeti inzimâmiyle uhdesine rütbe-i sâmiye-i vezâret bi't-tevcîh birkaç mâh mürûrunda ma'zûl ve bin yüz kırk beş târîhlerinde Bağdâd cânibine sevk olunan ordu-yı hümâyûna memûren cânib-i merkûma menkûl olup bin yüz kırk yedi târîhinde İran ser-askerligi uhdesinde bulunduğu hâlde havâli-i merkûmede kurbgâh-ı cenâb-ı Rabb-i İzzet'e mevsûl olmuştur. Müşârün-ileyh ashâb-ı dirâyet ve erbâb-ı hüner u ma'rifetden olup haylice eş'âr-ı güzîdesi vardır.

GAZEL

Derd-i aşk âşık-ı kemterde de dilberde de var

Gör ki sûziş dil-i mücmerde de anberde de var

Dilberin lâzım olan câzibe vü işvesidir
Kâmet-i rast sanevberde de ar‘arda da var

Hüsn olur gâh neşâtâver vü gâh hûn-rîz
Âbı seyr eyle ki cevherde de hançerde de var

O mehin hâlı da ruhsârı gibi rahşândır
Nâb u fer mihr-i münevverde de ahterde de var

Dest-şûy-ı niam-ı her dü cihânız yohsa
Bize neş’e-i mey ahmerde de kevserde de var

Tâc şâhâna vü şâhân dahi tâca sezâ
Kâbiliyet-i acep serde de efserde de var

Dil-i âşık dil-i zâhid gibi geç gel olmaz
Gör ki âyîne Sikender’de de berberde de var

Nev-zemin söylesin İzzet yine bu hâme-i ter
Yohsa nazm-ı kühen ezberde de defterde de var

Nâzım-ı müşârün-ileyh Begligçi İzzet Beg Begli Ârif Beg merhûmun necl-i mecîbi olup bin iki yüz sekiz târîhinde hâcelik rütbesine nâil ve o esnâda mektûbî-i sadr-ı âli odası hulefâsı sınfına dâhil olduktan sonra müddet-i kalîle zarfında âmedî odasına nakl-ı memûriyetle iki yüz yirmi iki senesi ordu-yı hümâyûn dâhilinde bulunduğu hâlde bebligcik mesned-i refîine revnak-efzâ ve iki yüz yirmi üç senesi murahhas-ı sâlis ünvânı ve ruznamçe-i evvel pâyesi ihsâniyle mesâlih-i musâlahaya memûren Eflak ve Boğdan cânibine sevk u isrâ kılınüp îfâ-yı hizmet-i memûriyetle Dersaâdet’e bi’l-muvâsala iki yüz yirmi dört senesi hilâlinde hakkında isnâd olunan bazı gûne kelimât-ı nâ-becâya mebnî Üsküdar’da Kadıköyü nâm mahallede kazâya rızâ kaziyyesini gûyâ olduğu hâlde âzim-i dâr-ı bekâ ve mülâzım-ı bârgâh-ı rahmet-i Hudâ olmuştur. Müşârün-ileyh dirâyetkâr ve her vecihle müstakîmü’l-etvâr bir mîr-i âli-tebâr olup ulûm-ı Arabiyeyi Osmâniye hâfız-ı kütübü ati’t-terceme Nusret Efendi’den ve fünûn-ı Fârisiyeyi dahi Hâce Neş’et Efendi merhûmdan tahsîl eyleyüp Türkî ve Fârisî haylice eş‘âr-ı güzîde tanzîmine müvaffak olmuştur. Matbû bir kıt‘a Dîvân-ı eş‘ârı vardır.

GAZEL

Âh ey büt-i bîgâne-edâ mahremin olsam
Ahvâlimi hep söyler idim hem-demin olsam

Sanma kapılırdım gül-i hurşîde felekde
Düşsem çemen-i vuslatına şebnemin olsam

Hall eyler idim mesele-i cevher-i ferdi
Öpsem lebini vâkıf-ı sırr-ı femin olsam

Gülşende ne aynımda idi deste-i sünbül
Ger dest-zen-i kâkül-i ham-ender-hamın olsam

Billûr gibi gerdenine sâbır idemezdim
Sarkındılık eylerdim eger perçemin olsam

Sînemde bakup zahmıma rahm eylemedin hiç
Bir kere tabîbim demedin merhemin olsam

Hep hâtır-ı İzzet'de varır sâkin olurdum
Âlemde senin ey büt-ı işve gamın olsam

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İzzet Efendi Yenişehir-i Fenâr ismiyle meşhûr olan şehr-i cesîmde şa'şa'a-pervâz-ı bezm-i vücûd olup tahsîl-i ulûm-ı âliye ve tekmîl-i nusah-ı ilmiyye eyledikten sonra şehr-i mezkûr müftülüğü hizmeti uhdesine bi't-tevcîh hizmet-i mezkûrede bulunduğu hâlde imrâr-ı eyyâm u şuhûr itmekte iken sinnîn-i ömrü hadd-i erbaine resîde olmaksızın bin iki yüz otuz yedi sâli hilâlinde rûh-ı revânı kurbgâh-ı cenâb-ı Rabb-i İzzet'e rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyh ülfet-meşreb bir şâir-i âli-neseb olup Dîvân-ı eş'ârı medh u senâya şâyân u ensebdir. Nazm:

Üftâde-i hûbân-ı Yenişehir Fenârız
Aldık fitili mûm gibi şimdi yanarız

Matla-ı garrâsı beyne'z-zürefâ meşhûr u zîbâterdir.

GAZEL

Müreccahdır künûz-ı dehre dilde mâye-i ihlâs
Kabâ-yı zîver olmaz hem-ser-i pirâye-i ihlâs

Olur dâd u sitâdı mekteb-i kâlâ-yı maksûdu
Bu benderde o kim a'mâl ider sermâye-i ihlâs

Kabûl-ı indirâs itmez nikabkârî-i düşmenle
Esâs-ı müstakîm-i kasr-ı gerdûn-pâye-i ihlâs

Acep mi müşfik olsa âşık-ı zâr u dil-fikâre
Mürebbidir o mahdûm-ı güzîne dâye-i ihlâs

Masûn eyler dili tâb-ı temuz-ı mekr-i a'dâdan
Sezâdır İzzet olsun zîver-i sermâye-i ihlâs

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed İzzet Beg mahrûsa-i Egriboz'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bir müddet sâlifü't-terceme Sâmi Ebûbekir Pâşâ merhûmun hazînedârlık ve kethüdâlık hizmetlerinde bulunduğu hâlde imrâr-ı vakt u saat eyleyüp Pâşâ-yı müşârün-ileyhin vefâtından sonra Dersaâdet'e bi'l-muvâsala ol vaktin ta'bîrâtı üzre bâb-ı âlide vâki kethüdâ kalemi hulefâsı sınfına ve bir müddetden sonra darbhâne-i âmire ketebesi silkine

dâhil olarak bir aralık rütbe-i hâcegâniyi bi'l-ihrâz sadr-ı esbak müteveffâ Reşîd Pâşâ'nın Buselik nâm mahalle azîmetinde dîvân kitâbeti hizmetine memûriyeti vukûuna mebnî Buselik tarafına azîmetinde ve bir müddet ikâmetle Dersaâdet'e avdet ve biraz vakt mürûrunda ki bin iki yüz kırk bir senesi hilâlinde mahall-i mezkûra azîmet eyleyüp Yenişehir-i Fenâr civârında vâki Serince nâm mahallde ecel-i mev'ûduyla irtihâl-ı dâr-ı âhiret eylemiştir. "Şâir İzzet Beg bekâya gitdi hay" mısraı vefâtına târîh-i muaccemdir. Mûmâ-ileyh sanâyi-i şi'riyyeyi ber-vefk-i dil-hâh tahsîl eylemiş olması cihetiyle dakâyık-i şi're ve nükat-ı nazma ber-vech-i kemâl âşina bir şâir-i bî-misl u bî-hemtâ olduğu erbâb-ı maârif indinde müsellem olduğundan başka kendisinin zâde-i tab'ı olmak üzre bir kıt'a Dîvânı dahi vardır.

GAZEL

Muhtel olalı şehr-i pür-aşûb-ı muhabbet
Düşdü semen-i kâle-i merğûb-ı muhabbet

Mengûş-ı mücevher gibidir dârda Mansûr
Hoşdur bize nezzâre-i maslûb-ı muhabbet

Maksûd kolaylıkla azîzim ele girmez
Çeşm itdi fedâ Yûsuf'a Ya'kûb-ı muhabbet

Tophâne-i ukbâda olur illeti ma'lûm
Her hasta ider da'vi-i Eyyûb-i muhabbet

Kurtulmadı zencîr-i sitemden daha Mecnûn
Hak düşmanımı itmeye ma'yûb-ı muhabbet

İzzet kuluna nâmesidir hazret-i aşkın
Elden ele gezmez mi bu mektûb-ı muhabbet

Nâzım-ı müşârün-ileyh Keçecizâde Mehmed İzzet Efendi bin iki yüzde sudûr-ı asr-ı Hamîdî'den Sâlih Efendi'nin sulbünden Dersaâdet'de zînet-efzâ-yı âlem-i vücûd olup tarîk-i tedrîse dâhil ve bin iki yüz otuz sekiz senesi Galata mevleviyyetine nâil olduktan sonra tenzîl-i ikbâl-ı hâleti ile Keşan'a menfiyen gidüp bir sene ikâmetle avdet iderek memdûh-ı mahmûdü'l-hisâl olan hâkân-ı Cennet-mekânın mazhar-ı hüsn-ı kadr u enîsi olmakla kesb-i imtiyâz ve iki yüz kırk bir senesi Mekke-i mükerreme mevleviyyeti ve kırk iki senesi Dârü'l-hilâfetü'l-âliye hükûmeti pâyelerini ihrâz eylemiş iken iki yüz kırk beş senesi meydanda olan Rusya seferinin devâmını isteyen cenkçilere karşı sulhçu olduğundan gamz u nifâk ashâb-ı şikâk ile şehr-i Sivas'a nefy u iclâ olunup sene-i merkûme hilâlinde âzim-i dâr-ı bekâ olmuştur. Vefâtına şeyhülislâm-ı sâbık Ârif Hikmet Begefendi'nin eser-i hâmeleri olan târîh-i garrâdır: "İzzet şâire de kıydı cihân" müşârün-ileyh akrânı nâdir bir şâir-i mâhir olup biri "Bahar-efkâr" ve digeri "Hazan-âsâr" nâmiyle iki kıt'a Dîvân-ı belâgat-ünvânı ve "Mihnet-keşân" ve "Gülşen-i Aşk" isminde dahi iki kıt'a âsâr-ı mu'ciz-beyânı vardır.

KIT'A

Âsumân-ı vücûd-ı Haydar'da
Pür-ziyâ neyyireyndir hüsnün

Neşr-i envâr-ı âl-i Zehrâ'ya
Maşrıkın oldu İzzet ol kamerin

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İzzet Efendi sâlifü't-terceme hazîne-i hassa nâzırı Zîver Efendi'nin birâder-i pâkîze-gevheri olup defterhâne-i âmire kalemine müddet-i medîde müdâvemet iderek bi'l-âhire hâcelik rütbesine nâiliyetle be-kâm olduktan sonra odun emâneti hizmedinde müsdahdem olduğu hâlde; "Vâsıl-ı Cennet ide İzzet Efendi'yi Vedûd" târîhi adedince bin iki yüz altmış iki senesi irtihâl-ı dâr-ı âhiret eylemiştir. Bâlâda muharrer olan kıt'asından başka âsârına dest-res olunamamıştır.

TÂRİH

İzzetâ ezberleyüp târîh-i tâmın söyledim
Mushaf-ı rû-yı Zekî'de hat pedîd oldu bu sâl

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hâfız İzzet Efendi şehriyyü'l-asl olup mukaddemâ bir müddet evkâf-ı hümâyûn nâzırı esbak Şevki Efendi'nin imâmet hizmetinde bulunup muahharen nezâret-i merkûma dâhilinde vâki muhâsebe odasına biraz vakt müdâvemet ve ba'dehû mülhikat zimmeti odasına nakl-ı memûriyet eylemiş iken bin iki yüz altmış sekiz sâlinde dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir. Şi'r ile söhreti yoktur.

GAZEL

Gönül bir Bosnevî Boşnak-peçenin oldu hayrânı
Reh-i aşkında itdi bu dil-i şûrîde pûyânı

Ham idüp kâmetim hamyâze-i çile-i ebrûsu
Dil-i mecrûhumu sad-pâre kıldı tîr-i müjgânı

Ne çekdi dil lisâniyle idince ülfet ol şûhun
Velî sevdâ-yı aşkından yine çekmedi dâmeni

Silâh belde bıçak elde gelecek pür-gazâb bezme
Dil-i bî-çâreyi lerzân idüp kıldı hirâsânî

Delikanlıdır İzzet kan ider belki hazer eyle
Çalış rıfk ile sayd eylemege ol vahşi ceylânı

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed İzzet Beg Filibe kazâsı vücûhundan Küçük Hüseyin Beg'in veled-i sâhib-hiredi olup kırk yaşından sonra tahsîl-i ulûma hâhiş iderek Filibe müftüsü Mehmed Râşid Efendi'nin meclis-i dersine hâzır olduğu hâlde beş sene zarfında mezûniyet şerefine nâil ve bâ-i'tibâr-ı hâric tarîk-i tedrîse dâhil olduktan sonra bin iki yüz altmış iki senesi Rûmeli cânibine şeref-vukû olan seyâhat-ı meali menkabet-i cenâb-ı şehryârî esnâsında Fizanlık nâm mahallde huzûr-ı lâmii'n-nûr-ı hazret-i tâcdâride uhdesine Bosna kazâsı mevleviyyeti tevcîh u ihsân buyrulup nâil-i me'mûl olmuş ve işbu tezkire-i âcizanemezin tab'ından makdem dâr-ı bekâya rihlet itmiştir. Takvim-i Vekâyi nüshalaranda bazı târîhleri mestûr u mukayeddir.

NA'T-I ŞERÎF

Ayâ şâhen-şeh-i iklîm-i sübhan eseri isrâ
Veya fermân-ı revâ-yı hat-ı ulyâyı uma mı(?)

Hidîvv-i enbiyâ sâhib-i serîr kurb-ı evâdna
Habîb-i hazret-i mevlâ şefî-i rûz-ı vâveylâ

Münevver eylemişti âlem-i lâhûtu envârın
Şu demler kim bu âlemler idi nâ-bûd u nâ-peydâ

Hitâb-ı rahmetenlilâlemîne eyledi mazhar
Hudâ zât-ı şerîfin ey Resûl-ı muhatab-pîrâ

Bütün bây u gedâ siyyan olan dîvân-ı kibriyâ
Usât-ı ümmete sensin penâh u melce-i me'vâ

Şefîü'l-müznibînsin bir siyeh-rû bendeyim ben de
Beni âlûde-dâmân itdi çirk-i ma'siyet cifâ

Garîk-i bahr-ı isyânım harîk-i nâr-ı tuğyânım
Vücûhiyle perîşânım zelîl u mücrim u rusvâ

Şefâat eyle havl-ı rûz-ı rustâhîzden kurtar
Beni zîr-i livâyü'l-hamda kıl lutfun ile isrâ

Eli bağlı esîr-i duzah itme yâ Resûlallah
Ne denlü mücrim ise ümmetindir İzzet-i şeydâ

Nâzım-ı müşârün-ileyh Ahmed İzzet Pâşâ Erzincanlı El-hâc Osmân Pâşâ merhûmun Girid vâlisi bulunduğu hengâmda ki bin iki yüz yirmi dokuz târîhinde Girid cezîresinde vâki Resmo nâm kasabada sulb-ı müşârün-ileyhden kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup muahharen müşârün-ileyhin vefâtı vukûuyla Dersaâdet'e muvâsalat ve dört sene müddet ikâmetle Erzincan kazâsına azîmet eyleyüp iki yüz kırk iki senesi kazâ-yı mezbûr voyvodalığına nasb u azlinden sonra iki yüz elli bir senesi hilâlinde Erzurum eyâleti dâhilinde bulunan asâkir-i redîfe binbaşılığı hizmetiyle silk-i askeriye dâhil ve bir sene mürûrunda mîralaylık rütbesine nâil olarak iki yüz elli altı senesi Çıldır kazâsı kâimmakâmlığına memûr ve bir sene müddet kâimmakâmlık-ı mezkûrda güzârende-i eyyâm u şuhûr olduktan sonra iki yüz elli yedi senesi liva-i muzaffer lafzı târîh olduğu vecihle uhdesine livalık rütbe-i mu'teberesi bi't-tevcîh Anadolu ordu-yı hümâyûnu erkân meclisi azâsı silkine bi'l-ilhâk iki yüz altmış dört senesi Dersaâdet'e bi'l-muvâsala o aralık uhdesine feriklik rütbesi bi't-tevcîh muahharen teşkîl olunmuş olan Irak ordu-yı hümâyûnuna memûriyeti bi'l-icrâ Bağdâd cânibine sevk u isrâ kılınmış iken iki yüz altmış beş senesi hilâlinde bâ-rütbe-i sâmiye-i vezâret Hakkâri eyâletine ve iki yüz altmış altı senesi eyâlet-i merkûmeden bi'l-infisâl Dersaâdet'e muvâsalla altmış yedi senesinde Şâm-ı şerîf eyâletine ve iki yüz altmış sekiz senesinde Cidde-i muazzam'a revnak-efzâ olmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ından makdem eyâlet-i merkûmeden münfasilen Dersaâdet'e muvâsalat eylemiştir. Müşârün-ileyh dirâyet-i kâmile ashâbından olup bir mikdâr eş'ârı dahi vardır.

GAZEL

Cümle müjgânıma dürr-i teri tanzîm ideyim
Nakd-i aşkım diyerek yârime teslîm ideyim

Cevr u eltâfı ile mümtezic-ahvâl oldum
Nuhus u sa‘d ile velî nüsha-i takvîm ideyim

Gücenüp yâr bu mazmûm ile ağyâra didi
Lutf u ihsânımı uşşâkıma ta‘mîm ideyim

Eyledi şâh-ı hüsün hatile hep cevre yasâğ
Resm-i ümîd-i vefâyı dile terkîm ideyim

Silk-i gevher gibi tahmîs ile bâlâter ide
İzzetâ nazmını nazmâvere takdîm ideyim

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Osmân İzzet Efendi sâlifü’t-terceme Mehmed Râşid Efendi merhûmun sulbünden mahrûsa-i Burusa’da bin iki yüz yirmi altı târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup mevrûs-ı pederi olan tabîat-ı şi‘riyyesi ikdizâsınca mekteb-i ilm u ma‘rifete sa‘y u gayret ve ati’t-terceme İffet Efendi merhûmdan funûn-ı Fârisiyeyi ve mahrûsa-i mezbûre ulemâsı sınfından Ali Rızâ Efendi’den dahi ulûm-ı Arabiyeyi tahsîl u tekmîle bezl u sa‘y u mukadderet eyleyüp iki yüz elli bir senesi bâ-ibtidâ-yı hâriç bir kıt‘a Burusa müderrisligi rüûs-ı hümâyûnuna dahi nâil olmuş ise de ile’l-an hakkâklık sanatiyle me’lûf olarak ihtilâs-ı vakt eyledikçe bazı ashâb-ı istidâda taallüm-i fünûn-ı Fârisiye ve tefhîm-i ulûm-ı sâire eylemekte bulunmuştur. Müşârun-ileyhin dîvân olacak mikdâr eş‘ârı olduğundan başka bin iki yüz yetmiş senesinden bin dört yüz senesi gâyetine kadar müddetde çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olacak etfâl-ı İslâma ism u lakab ta‘yîn olunacak sûretde ve ol ism u mahlas ile müsemmâ olacak etfâlin târîh-i velâdeti beyân eyleyecek heyetde birtakım ism ile mahlası câmi bir kıt‘a mecmûa-i latîfe tanzîmine dahi muvaffak olmuştur. Mecmûa-i mezkûreden nümûne olmak üzere bin iki yüz yetmiş bir senesi ibtidâsından bin üç yüz senesi nihâyetine kadar müddetle tevellüd idecek etfâla ism u mahlas olacak sûretde altmış aded esâmi vü mahlas teberrüken zîrde tahrîr u işâret kılınmıştır ki bâlâlarında olan hatdan müstefâd olacağı vecihle her biri birer seneye târîhdir. “Mustafa Belîğ, Ömer Kâzım, Ebûbekir Latîf, Abdulgani Nedîm, Abdulgani Sehil, Abdulhadi Mazhar, Ebûbekir Belîğ, Halîl Râbıt, Hüseyin Mazhar, Ahmet Mazhar, Halîl Sâkıb, Sâlih Mazhar, Yakûb Nizameddin, Abdulhamid Served, İbrâhim Mazlûm, İshak Servet, Yûsuf Hurşid, Abdurrahim Fâzıl, Abdulsalif Latîf, Abdulgani Sübhi, Süleymân Nizameddin, Halîl Pertev, Abdullatîf Belîğ, Abdullatîf Sâmi, Abdulgani Ali, Osmân Hayret, Abdulkerim Sâbit, İshak Zâti, Mehmed Zarîf, Abdulgani Vesîm, Abdulgani Vesâyi, Abdulgani Hakkı, Abdurrahman Ferruh, Ömer Fahreddin, Selîm Mazhar, Abdulgani Ahsen, Abdulgani İhsan, Abdullah Mazhar, Abdulgani Enîs, Halîl Hayret, Abdulkerim Fâzıl, Abdulgani Nesîb, İdris Mazlûm, İbrâhim Gâlib, Abdulmuîn Mazlûm, Yakub Servet, Abdulgani Ürfî, Ahmed Muhtar, Muhammed Râgıb, Abdulgani Hüsnü, Abdurrahman Fahri, Osmân Halit, Süleymân Servet, Numan Nizameddin, İsmâil Nizameddin, Abdulgani Sâlim, Hâfız Ömer, Yakûb Zâti, İbrâhim Nazîf, Ali Zarîf” Mûmâ-ileyhin işbu tertîb-i esâmide vâki olan himmeti şâyân-ı teşekkür bir keyfiyetdir.

GAZEL

Besmeleyle kıldım ahvâli beyâna ibtidâ
Hamd-ı bî-had hâlık-ı kevn u mekâna bî-riyâ

Ola rûh-ı şâh-ı kevneyne nice yüz bin salât
Cevher-i zâtiyle zînet buldu cümle mâsivâ

Âlına ashâbına her demde olsun tardiye
Her biri oldu semâ-yı şer'e necm-i ihtidâ

Besmeleyle hamd idüp kıldım salât u tardiye
Eyledim Kur'anile isr-i Resûl'e iktidâ

İzzetâ dîbâce şeklinde bu bî-hemtâ gazel
Matla-i ser-levha-i eş'ârım olduysa sezâ

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İzzet Efendi mevâli-i izâmdan ati't-terceme Abdulaziz Efendi'nin sulbünden Dersaâdet'de bin iki yüz kırk bir senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz elli bir senesi tarîk-i tedrîse duhûl ile bir müddet bâb-ı fetva-yı niyâbetde hidemât-ı şer'iyyede bi'l-istihdâm fenn-i inşâda olan miknet u kudreti îcâb u iktizâsı üzere muaharen Anadolu sadâretine ve hâric kitâbetinde dahi bir vakt imrâr-ı subh u şâm eyledikten sonra iki yüz altmış sekiz senesi vâlidi mûmâ-ileyhin mevleviyyetle Şâm-ı şerîfe azimetinde beytü'l-mâl kassamlığı memûriyetine memûr u ta'yîn kılınmış ve işbu tezkire-i âcizânemizin esnâ-yı tab'ında Batum cânibinde bulunan ordu-yı hümâyûn kâdılığı memûriyetiyle mahall-i mezkûra azîmet eylemiştir. Mûmâ-ileyhin bir mikdâr eş'ârı vardır.

GAZEL

Nigâh-ı merhamet itmez misin ey kadd-ı mevzûnum
Perîşândır ser-i zülfün gibi hâl-i digergûnum

Gidelden ey meh-i sûz-efgene sen mülket-i dilden
Ne gözler yaşları döktürdü bilsen tâli-i dûnum

Bırakmam kayd-ı zülfün elden efzûn olsa da cevrin
Sana ez-cân u dil âşüfte vü hayrân u meftûnum

Dolaşdı Mâveraü'n-nehir'den Nîl Murâd üzre
Şat-ı hecrine dûş oldu nihâyet çeşmi Ceyhûnum

Nice dânâları lâl eyledi hayretle ey İzzet
Kümeyt-i tab'ıma pey-rev olaldan kilk-i gülgûnum

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hüseyin İzzet Efendi Rûmeli'de kâin Karaferye nâm kasabada bin iki yüz kırk beş târîhinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup kitâbet tarafına meyl u rağbetle ile'l-an medîne-i Silivri'de kitâbet hizmetiyle istihdâm olunmakta bulunmuştur.

GAZEL

Nükûş-ı reng-i rûdan sâni'i bir nûr göstermiş

Taayyün mazharında sanma ayni dûr göstermiş

Tecelli-i ayânı rû-nümâdır cem'-i vahdetde
Kelîme zât-ı mutlak gûyiyâ kim tûr göstermiş

Teni pûşide-i cân eylemiş çün hulle-i zî-nûr
Ne sırdır sun'-ı hak ol hâhişi(?) mestûr göstermiş

Merâyâ-yı ayâna mün'akis ol mâh-rû amma
Uyûn-ı geç-nigâha bir şeb-i deycûr göstermiş

İdüp deşt-i güdârı kâkül ü zülf-i siyeh rû-pûş
Misâl-i leşker-i kâfir acep tabur göstermiş

Nice âyîne-i âsârda manzûr-ı vecih üzre
Hudâ Abdülmecîd Hân'ı şeh-i mansûr göstermiş

O şeh kim hat keşîde eylemiştir safha-i hüsne
Yeniden hükm-i aşka Azmiyâ menşûr göstermiş

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Azmî Efendi Gelibolu Mevlevîhânesi şeyhi İzzet Efendi merhûmun mahdûmu olup bin iki yüz kırk bir senesi pederi mûmâ-ileyhin vukû-ı vefâtiyle dergâh-ı mezkûr müşeyyihi uhdesine tevcîh kılınmıştır. Fünûn-ı Fârisiyede bir mikdâr behresi olmak hasebiyle bazı dervişâna ta'lîm u tefhîm-i müşkilât-ı Mesnevî eylemekte bulunmuştur.

NA'T-I ŞERÎF

Vücûdun pertev-i nûr-ı Hudâdır yâ Resûlallah
Cemâlin mihr-i rahşan-ı Hudâdır yâ Resûlallah

Fürûğ-ı tal'atından iktibâs-ı nûr içün her dem
Derinde mihr ile meh cebhe-sâdır yâ Resûlallah

Zehî bedrü'd-dücâ kim şu'le-i mihr-i cebîninden
Dil-i zulmet-serâ pertev-rübâdır yâ Resûlallah

Vücûd-ı rahmet-i mahfın zuhûra gelmeden maksad
Usât-ı ümmete haktan atâdır yâ Resûlallah

Nice bîmâr-ı dilânı yek nefeste zinde eylersin
Makâlin âb-ı Hızr-ı cân-fezâdır yâ Resûlallah

Kalem-cünbân-ı na't olmak ne haddi abd-i nâçizin
Senin meddâh-ı hüsnün kibriyâdır yâ Resûlallah

Hezârâsâ kalem-i şâh-ı benân fikrim üzere
Nevâlar itse vasfınla becâdır yâ Resûlallah

Günahkârım siyeh-rûyum eger ki rûz-ı mahşerde
Şefi‘ olmaz isen hâlim fenâdır yâ Resûlallah

Meded ol dest-gîr u çâre-sâzı Azmî-i zârın
Garîb u hâksâr u bî-nevâdır yâ Resûlallah

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Azmî Efendi El-hâc Mehmed Cinnet Efendi nâm bir zâtın sulbünden Dersaâdet'de bin iki yüz kırk beş senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz elli altı senesi mekteb-i maârif-i adliye şâkirdânı silkine bi'l-ilhâk iki yüz altmış üç senesi lede'l-imtihân mâliye hazînesinde vâki Anadolu müsârefât muhâsebesine müdâvemete mübâderet ve iki yüz altmış sekiz senesi tarîkat-ı aliyye-i Halvetiyye meşâyihinden Kuşadalı El-hâc İbrâhim Efendi merhûmun halîfelerinden ve meclis-i maârif azâsından Ruscuklu Ali Fethî Efendi'den ahd-ı niyâbet eylemiştir. Zâdegân-ı ebyâtını câmi mecmûagûne bir eser-i matbûu ve bir mikdâr eş‘âr -ı masnûu vardır.

KIT‘A

Her nazar-bâz-ı felekten sakla mihr-i sîneni
Pek sakın senin havâdisden hümâ âyîneni

Sâde-rûyânın idüp fikr-i hatın ey tıfl-ı dil
Fikr-i şâm-ı şenbeden târ eyleme âzîneni

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Vak‘a-nüvîs Süleymân İzzî Efendi baltacılar kethüdâsı Halîl Ağa nâm bir zâtın ferzend-i ercümendi olup dîvân-ı hümâyûn kaleminden neş'etle fenn-i inşâda nümâyân olan mahâreti iktizâsınca bir müddet vekâyi‘-nüvîslik hizmetinde ve muahharen teşrifâti-i dîvân-ı hümâyûn memûriyetinde bir müddet ibrâz-ı sıdk u istikâmet eyleyüp bin yüz altmış sekiz târîhinde memûriyet-i mezkûr da uhdesinde olduğu hâlde irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Mûmâ-ileyh maârif-pîrâ bir şâir-i nüktever olup târîh u Dîvânı müsellem u meşhûr ve bazı âsârı Sâlim Efendi Tezkiresi'nde mukayyed u mestûrdur.

TÂRİH-İ GÜZÎDE

Oldu şâh-ı dâdver Dördüncü Sultân Mustafa
Mülk-i kurb-ı hakta Sultân Mustafa kıldı makâm

Mevlidiyle Ayişe Sultân cihânı kıldı şen
Vezaret aldı Baba mahv idüp seyfiyle Rus'u

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Nu‘man İzzî Efendi Kastamonu ahâlisinden olup Dersaâdet'e bi'l-muvâsala sâlifü't-terceme Sürûrî Efendi merhûmdan bir mikdâr tahsîl-i ilm u ma‘rifet eyledikten sonra ki bin iki yüz yirmi beş sâli hilâlinde medîne-i İzmir'e azîmet eylemek üzere Dersaâdet'den hareketle "Şa‘bân içinde gitdi mülk-i bekâya İzzî" târîhi mantûkunca esnâ-yı râhda fücaeten irtihâl-ı dâr-ı âhiret eylemiştir. Mûmâ-ileyhin bâlâda keşîde-i silk-i sütûr olan çend aded târîhinden başka eş‘ârı manzûr-ı âcizî olmamıştır.

NAZM

Pâye-i kadrini derk itmege sârih(?) olamaz
Kılsa Sellem eger endîşe bu nüh eyvânı

Na‘t-i pâk-i şeh-i kevneyne ne mümkün ki Azîz
Viresin hâme-i idrâkin ile pâyânı

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Abdulazîz Efendi Bağdâd Mevlevîhânesi post-nişîni Yahya Efendi merhûmun mahdûmu olup bir müddet bazı memâlik u buldândan seyr u seyâhat ve bir vakt dahi Dersaâdet'de ikâmet eyledikten sonra âsitân-ı cenâb-ı Molla Hünkâr'da çîlekeş-i hizmet olarak muahharen Bağdâd'da pederleri müteveffâ-yı mûmâ-ileyhden müntakil hân-kah-ı mezkûre meşîhatine nâil ve bin yüz elli târîhinde kurbgâh-ı cenâb-ı ma‘bûda âzim u vâsıl olmuştur.

TÂRİH

Sâlikân-ı Halvetiyye mürşidi şeyhü'ş-şüyûh
Yani kim Şeyh Hikmeti kabrinde rahatlar bula

Geldi bir târîh Azîzâ tab‘ıma fevti içün
Câygâh-ı Hikmeti mevlâ kasûr-ı adn ola

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Abdulazîz Efendi Burusevî Abdulhâdi Efendizâde sâlifü't-terceme Emir Efendi merhûmun mahdûmu olup bin yüz elli beş târîhinde bâ-i‘tibâr-ı hâric tarîk-i tedrîse dâhil ve bin yüz yetmiş beş sâli hilâlinde dâr-ı bekâya müntakil olmuştur. Mûmâ-ileyhin bâlâda keşîde-i silk-i sütûr olan târîhinden başka eş‘ârı manzûr-ı âcizî olmamıştır.

KIT‘A

Yekcâm-ı vâzgûn ile çarh u siyehkâr
Mest u harâb-ı gaflet ider ehl-i devleti

İtdin o yâre gerçi hekîmâne intisâb
Lîkin bir özge derde düşürdün tebâbeti

Nâzım-ı mecmûa-i hünermendî ser-etbâ-yı şehryârî Abdulazîz Efendi sâlifü't-terceme müverrih Suphî Efendi merhûmun mahdûmu olup hasbe'l-istidâd fenn-i tebâbetde tahsîl-i miknet u mahâret eyleyerek bir aralık etbâ-yı şehryârî sınfına dâhil ve bin yüz yetmiş bir târîhinde bir kit‘a müderrislik rüûs-ı hümâyûnuna nâil olduktan sonra yüz seksen dokuz târîhinde riyâset-i tıbbiyeye mevsûl ve bir sene mürûrunda riyâset-i mezkûreden ma‘zûl olarak yüz doksan yedi sâlinde metrûk Üsküdar mevleviyyetine makrûn ve müddet-i örfiyyesin ba‘de't-tekmîl cezîre-i İstanköy'e nefy u tağrîb kılınması rû-nümûn olmağla cezîre-i mezbûreye azîmet eyleyüp sene-i mezbûre hilâlinde şifâhâne-i dâr-ı ukbâya nakl u rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyh ashâb-ı ilm u maârifden olup ahkâm-ı felekiyyâta dâir müneccim Alişâh Harezmî'nin "Eşcârü'l-Esmâr" nâm kitâbiyle Mehmed Şerîf Bikrî'nin "Bürhanü'l-Kifâye" isminde olan kitâb-ı Fârisiyesine Türkçe tercemeleri ve ahlaka müteallik bir risâle-i mu‘tebereleriyle mürettep bir kıt‘a Dîvân-ı fesâhat-beyânları olduğu mütâlaa-güzâr-ı âcizî olmuştur.

GAZEL

Ne zamân fikr-i lebi hâtır-ı nâ-kâma düşer
Sanki bir dâne kiras sâğar-ı gülfâma düşer

Dâima fikr-i sürûr eyleyen ehl-i âmâl
Şîve-i cevr-i felekle bütün âlâma düşer

Pek suhûletle eger matlaba el irmez ise
O zamân dest-i emel dâmen-i ibrâma düşer

Düşürür bir gün olur lağziş-i pâ-yı ikbâl
Fikr-i rıf'at ile ol kim heves-i kâma düşer

Gördügüm şevki hisâb itsem Azîz âlemde
Yılda bir iki olursa o da bayrama düşer

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Abdulazîz Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz on altı târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz otuz beş târîhinde tarîk-i feyz-refîk-i tedrîse duhûl ile beş sene mürûrunda meslek-i niyâbete rağbet ve ol vecihle on mâh müddet Nazilli nâm kasabada ve yirmi mâh mikdârı Cisr-i Erkene ta'bîr olunan mahallde ve otuz mâh müddet medîne-i Manisa'da ve altı mâh mikdârı medîne-i Isparta'da ve otuz dört mâh müddet medîne-i Tırnovi'de ve yirmi iki mâh mikdârı Tekfurdağı'nda ve on mâh müddet Uzuncaabâd Hasköyü nâm memleketde ve otuz mâh mikdârı medîne-i Kütahya'da ve otuz iki mâh müddet medîne-i Kayseriye'de ve on altı mâh mikdârı sâniyen medîne-i Manisa'da ikâmetle ber-vech-i hâkkâniyet icrâ-yı ahkâm-ı şerîat eyledikten sonra iki yüz altmış iki senesi beytü'l-mâl kassâmlığı memûriyetine revnak-tırâz-ı fazl u kemâl buyrulup iki yüz altmış üç senesi İzmir mevleviyyeti pâyesini ihrâz ile nâil-i mukaddeme-i âmâl ve iki yüz altmış sekiz senesi şehr-i Şa'bânında Şâm-ı şerîf mevleviyyetine revnak-bahş-ı kemâl olmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ından makdem Manisa kazâsı niyâbetine memûren mahall-i mezkûra azîmet eylemiştir. Mûmâ-ileyh ashâb-ı fazl u kemâlden olup "Devhatü'l-Meşâyih" nâm eser-i mu'teberesi tanzîmiyle müvaffak olduğundan başka haylice eş'âr-ı belâgat-şiârı dahi vardır.

GAZEL-İ NA-TAMAM

Âşıkın kadrini bilmez dil-rübâlardan meded
Kulları hâlini anmaz pâdişâhlardan meded

Her biri mihr-i cihân-ârâ gibi hercâyidir
Zerre-i nâçîze bakmaz meh-likâlardan meded

Her yüreksiz ol kaşı yâyı çeker pehlûsuna
Ok gibi amma kaçarlar mübtelâlardan meded

Ey Azîzî hecr ile ölmekten özge çâre yok
Derd-i aşka hergiz umma bî-vefâlardan meded

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Azîzî Efendi ibtidâ tarîkat-ı aliyye-i Bektaşiyyeye sülûk ile muahharen tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye nakl eyleyüp Gelibolu Mevlevîhânesi şeyhi Kadrî Efendi merhûmun zânû-yı irâdetine ser-nihâde-i ta'zîm ve bir müddet bazı memâlik u buldânda seyr u seyâhatla sâkin ve mukîm olduktan sonra Rûmeli'de kâin kasaba-i Vodin'de

vâki hân-kah-ı mevleviye meşîhatine nâiliyetle bin yüz kırk târîhinde dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir.

ŞARKI

Aşkınla şehâ yandığımı idemem izhâr
Ey kân-ı kerem cûd u sehâ ma‘den-i dildâr
Her meyde birer bûse meze virmege ikrâr
Ey kân-ı kerem cûd u sehâ ma‘den-i dildâr

Sahbâ lebini sunmağile yâre doyulmaz
Pek vahşidir ünsiyeti güç câha soyulmaz
Havf eyleme esrârımız ağyâra duyulmaz
Ey kân-ı kerem cûd u sehâ ma‘den-i dildâr

Lâhur şalı mûy-ı miyâna kuşanırsın
Üftâdına cevr itmege dâim uzanırsın
Mahbûb-ı dil-ârâmı görünce gücenirsin
Ey kân-ı kerem cûd u sehâ ma‘den-i dildâr

Sen söyle demişsin a güzel geçti zamânım
Dünyâya degişmem seni ben kaşı kemânım
Uşşâkını sen itme fidâ rûh-ı revânım
Ey kân-ı kerem cûd u sehâ ma‘den-i dildâr

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Muhammed Uşşâkî Efendi Uşşâk kazâsı ahâlisinden olup bin yüz doksan târîhinde Dersaâdet’e bi’l-muvâsala ulûm-ı âliyeyi Palabıyık Hâce merhûmdan tahsîl iderek bir kıt‘a müderrislik rüûs-ı hümâyûnuna nâil olmuş iken iki yüz elli yedi senesi dâr-ı bekâya müntakil olmuştur. Mûmâ-ileyh tarîkat-ı Bektaşiyye mensûbatından olmak hasebiyle eş‘ârından bûy-ı tasavvuf istişmâm olunur.

TÂRİH

Hem-civâr-ı Ahmed ide Vâsıkı Hayy u Kadîm

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Muhammed İsmet Efendi şehriyyü’l-asl olup tarîk-i tedrîse duhûl ile muahharen tarîkat-ı aliyye-i Nakşibendiyyeye dahi sülûk eyleyüp bin yüz altmış sâli hilâlinde dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir. Şahîdî merhûmun “Lugat-nâme”sine bir kıt‘a şerhi ve bir aded târîh ile bir aded risâlesi olduğu “Tuhfetü’l-Hattâtîn” nâm tezkirede mestûr u mukayyeddir.

GAZEL

Nahl-ı meşrebe nice meyva olur âlem bu ya
Zevke bak yokdan neler peydâ olur âlem bu ya

Görme ahker kimseyi yek beyze-i nâ-çîzden
Refte refte mürg-i bî-hemtâ olur âlem bu ya

Yakma bu deryâ-yı mihnet içre bir dil keştisin
Bâdbân-ı aşka bir ihdâ olur âlem bu ya

Gamze-i sertîz yine dil bağlamakdan âşıkân
Derd alır dermân bulur şeydâ olur âlem bu ya

Sûz-ı âh u medd âhımdır bu gün ey meh-likâ
Ahker-i dilden şerer-efzâ olur âlem bu ya

Çek tekâpu âleminde bu firâkı ser-te-ser
Bir temennâ-yı visâl îmâ olur âlem bu ya

Gamgüsâr olsam ne mâni‘ zerde-i hicrân ile
Keymiyâ-yı behçeti me’vâ olur âlem bu ya

Âlem-efrûz bir güzel cân u ciğer mevcûd iken
Zâhidin derdi nüket-keştâ olur âlem bu ya

Gel revân ol yâ gibi cûy-ı irâdetle müdâm
Menzilin Mevlâ bilir a‘la olur âlem bu ya

Gam yeme ağyâr içün zerre gönülden istima
Çünki her Fir‘avn’a bir Mûsa olur âlem bu ya

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İsmet Efendi şehr-i Diyarbekir’de pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin iki yüz otuz bir târîhlerinde Mısr-ı Kâhire tarafına azîmet ve yirmi sene mikdârı hidemât-ı Mısriyye’de istihdâm olunduktan sanrı Dersaâdet’e muvâsalat ve bir müddet ikâmetle cânib-i Anadolu’ya azîmet ve bazı mütesellimîn ve voyvadaların kitâbetle mâiyetlerinde bir zamân meks u ikâmet eyleyüp muahharen Kastamonu defterdârı ve ba‘dehû Sivas defterdârı maiyetlerinde dahi bir vakt hizmet-i kitâbetde bulunduktan sonra Musul vâlisi müteveffâ İncebayrakdaroğlu Mehmed Pâşâ’nın dîvân kitâbetine memûr ve o sûretle dahi bir müddet güzârende-i eyyâm u şuhûr olduktan sonra Pâşâ-yı müşârün-ileyhin vefâtında Dersaâdet’e avdet ve bir vakt mürûrunda hazîne-i celîle-i mâliye tarafından tahrîrât kitâbeti hizmetiyle cânib-i Anadolu’ya azîmet ve bir kaç sene zarfında hizmet-i mezkûreden müfârakatına mebnî Trablusgarb cânibine revân ve ol havâlide dahi bir zamân pûyân olarak iki yüz altmış yedi târîhlerinde Der-i âliye’ye bi’l-muvâsala Pâşâkapısı kurbunda bir bâb mektûpçu dükkânı güşâdiyle gûşe-gîr-i ârâm olmuştur. Mûmâ-ileyhin neşr u nazma dâir haylice güftârı ve kendüye mahsûs etvârı vardır.

GAZEL

Gönülde şu‘le-i cân-sûz u dûd-ı âh var serde
Yine oldum duçâr aşk ateşiyle bir gam-ı serde

Hayâl-i la‘l-i şîrîninle ey sâki-yi gül-çehre
Ne kanlar nûş ider erbâb-ı işret bezm-i sâğarda

Gamınla bana dünyâ dûzah oldu ey kıyâmet-kadd
Girîbânın nola der-dest idersem rûz-ı mahşerde

Begim uşşâka vaz geç nâz u nohut eylemekten kim
Seni rencîde-hâtır itmesinler tarz-ı âherde

Bu nâyistân-ı âlem içre İsmet görmedik asla
Senin izhâr-ı hâmende olan lezzâtı şekerde

Nâzım-ı muma-ilyeh İsmâil İsmet Efendi Kemâlpâşâ mahallesi imâmı Ali Efendi'nin mahdûmu olup bin iki yüz elli sekiz senesi mâliye hazînesinde esham muhâsebesi dâhilinde vâki maden kalemi ketebesi silkine bi'l-ilhâk kalem-i mezbûra müdâvemetle bir mikdâr tahsîl-i kitâbet eyledikten sonra iki yüz altmış yedi senesi Trabzon eyâleti tahrîrât kitâbeti hizmetine memûren mahall-i merkûma azîmet eylemiştir. Mûmâ-ileyhin haylice eş'ârı vardır.

GAZEL

Zuhûr-ı hat ile rûy-ı arak-rîz-i hacâletdir
Bulutdan nem kapar ruhsâr-ı yâr ateş-tabîattir

Metâ-ı vuslata harç itmeyüp böyle geh u bî-gâh
Nukûd-ı eşki bî-hûde nisâr itmek sefâhatdir

Cemâl-i yâre düzdîde nigâhın bezm-i işretde
Aman ey gamze ifşâ eyleme meclis emânetdir

Saçup lü'lü-i nazmı hâme hergiz sahn-ı irfânı
Göher-pâş-ı maârif olması hayli semâhatdir

Tecâhül kıl bu eyyâm hüner-i düşmende âkilsen
Sakın izhâr-ı ilm itme Ata gayet cehâletdir

Nâzım-ı müşârün-ileyh Şeyhülislâm Mehmed Ataullah Efendi şeyhülislâm-ı esbak Es'ad Efendizâde Mehmed Şerîf Efendi merhûmun sulbünden bin yüz yetmiş üç senesi şehr-i Cemâziye'l-evvelinde zînet-efzâ-yı kehvâre-i vücûd olup yüz seksen beş senesi hilâlinde tarîk-i feyz-refîk-i tedrîse dâhil ve yüz doksan yedi senesi şehr-i Muharreminde Galata mevleviyyetine nâil olduktan sonra iki yüz dört senesi şehr-i Rebîü'l-evvelinde Edirne mevleviyyeti pâyesini ihrâz ve iki yüz altı senesi Mekke-i mükerreme mevleviyyetine mazhariyetle azm-ı cânib-i Hicâz eyleyüp ba'de'l-avde iki yüz sekiz senesi şehr-i Şevvâlinde kazâ-yı Dârü'l-hilâfetü'l-âliye ilâvesiyle hizmet-i müstevcibü'l-mefharet-nikâbına memûr ve iki yüz on üç senesi şehr-i Şa'bânında Anadolu ve iki yüz on beş senesi şehr-i mezkûrunda Rûmeli sadâretleri pâye-i mu'teberelerini hâiz olarak iki yüz on dokuz senesi şehr-i Şa'bânında Rûmeli sadâreti uhdesine bi't-tevcîh vâyedâr-ı şâdi vü hubûr buyrulup iki yüz yirmi bir senesi şehr-i Recebinde lâbis-i libâs-ı fetva ve iki yüz yirmi iki senesi şehr-i Cemâziye'l-evvelinde makâm-ı vâlâ-yı meşîhatden müfârakat ve ertesi günü sâmiyen câh-ı vâlâ-yı mezkûra mukârenetle kâm-revâ buyrulmuş ise de iki yüz yirmi üç senesi şehr-i Cemâziye'l-evvelinde makâm-ı vâlâ-yı fetvadan ma'zûlen Bebek nâm mahallde vâki sâhilhânesinde ibâdât-ı cenâb-ı Rabb-i Kadîr ile meşgûl iken Akçakaranlık nâm kasabaya sevk u isrâ ve iki sene mürûrunda arpalığı olan medîne-i Güzelhisâr kendüye cây u me'vâ kılınüp bin iki yüz yirmi altı senesi şehr-i Ramazân-ı mağfiret-nişânında âzim-i dâr-ı me'vâ olmuştur. medîne-i mezbûrede vâki câmi-i Atik sahasında medfûndur. Müşârün-ileyh ilm u

fazlı zâhir bir fâzıl-ı sâhib-müessir olup hâşiye ve funûn-ı sâireye dâir müteaddit risâle ve mürettep bir kıt'a Dîvânçe-i rengîn-makâle ile cerîde-i hâlde ibkâ-yı nâm eylemiştir.

GAZEL

Kerem u lutf u atâ itdi bana hazret-i şeyh
Feyz-bahşâ-yı hayât oldu dile şerbet-i şeyh

Ben esîr olmuş idim nefs u hevâ destinden
Kim halâs itdi beni tantana-i himmet-i şeyh

Okunur hutbe-i nâmîde minâberde veli
Şân-ı kutbiyet ile buldu şeref şevket-i şeyh

İşte gavsiyet u ferdiyetine oldu delîl
Arab u Rûm u Acem'de çalınır nevbet-i şeyh

İstigâse iderek dirsen eger Sa'deddin
İrer imdâda ki bu mu'cize-i kudret-i şeyh

Evliyâ içre Ben-i Şeybe deyü yâd oldu
Cümlesin itdi tefevvuk hele ferdiyyet-i şeyh

Bende-i efkâr u nâçiz Ata kemterinin
Sâyebân oldu serinde ilim-i nusret-i şeyh

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Çırçırlı Atâ Efendi Aksaray mektebi muallim-i sibyân müteveffâ Abdullah Efendi'nin sulbünden bin yüz altmış dört târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bir müddet dîvân-ı hümâyûn kalemine devâm ve bir müddet dahi taşralarda bazı voyvodegân u mütesellimîn beşli zevâtın kitâbet hizmetlerinde bulunarak imrâr-ı şuhûr u a'vâm eyledikten sonra bin yüz doksan sekiz târîhinden tarîkat-ı aliyye-i Sadiyyeye dehâletle Dersaâdet'de Çırçır nâm mahallde kâin hânesinde peygûle-güzîn-i ibâdet iken "Bu yıl Allah deyü göçti Atâ aşk ile lâhûta" târîhi nâtık olduğu vecihle iki yüz otuz senesi hilâlinde rûh-ı şerîfi âlem-i lâhûta âzim ve cesed-i latîfi mahall-i Kilis câmii hatırasında rahmet-i Hakk'a mülâzım olmuştur. Mûmâ-ileyh aşk-ı ilahiye mazhar bir zât-ı ferhunde-seyr olup mübtelâ-yı yâr-ı aşk târîh-i velâdeti ve aded-i lafza-ı Celâl târîh-i müddet-i hayâtı vâki olmuştur. Mürettep Dîvân-ı eş'ârı vardır.

GAZEL

Her dil olmaz cilvegâh-ı şâhid-i esrâr-ı feyz
Degme bir gonceye düşmez jâle-i âsâr-ı feyz

Âşık olmazsa çah-ı zindân ifet-dih-i mukîm
Yûsufâsâ olamaz şâyeste-i bâzâr-ı feyz

İtme İskender gibi âb-ı hayâtı cüst-cû
Neş'e-bahş-ı câvidandır sâgar-ı sersâr-ı feyz

Sûzen-i tevbîh-i mürşid zahmdâr eylerse de
Rabt ider çâk-ı dili elbet şua-ı tâze feyz

Sen hemân seylâb kıl eşk-i nedâmetle Atâ
Bâğ-ı âlemde virir nahl-ı hulûsun bâr-ı feyz

Nâzım-ı müşârün-ileyh Atâ Beg sudûr-ı izâmdan Halîl Mehmed Pâşâzâde müteveffâ Ârif Beg'in mahdûmu Mısr-ı Kâhire kâdısı sâlifü't-terceme Râşid Beg merhûmun sulbünden Dersaâdet'de bin iki yüz yirmi dört senesi hilâlande kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz otuz dokuz senesi tarîk-i tedrîse dâhil ve iki yüz elli dokuz senesi Sofya mevleviyyetine ve iki yüz altmış iki senesi Kâhire-i mezbûre mevleviyyetine nâil olduktan sonra iki yüz altmış dört senesi Dârü'l-hilâfetü'l-âliye hükûmeti pâyesini hâiz ve muahharen meclis-i maârif-i umûmiyye azâsı sınfına ilhâk olunarak iki yüz altmış altı senesi Anadolu sadâreti pâye-i refîasını ihrâz ile beyne'l-emâsil mütemâyiz olmuşken iki yüz altmış sekiz senesi şehr-i Muharreminde rûh-ı revânı gülzâr-ı cinâna revân olmuştur. Müşârün-ileyh ahlak-ı hasene ile mevsûf ve kemâl-i insaniyetle ma'rûf bir şâir-i maârif-me'lûf olup nazm u neşrinin kemâl-i belâgat ve fesâhati müstağni-i tahrîr-i hurûfdur.

GAZEL

Sûziş-i dilde karâr eyledi nâr-ı gurbet
Gonce-i hâtıra kâr eyledi hâr-ı gurbet

Gurbetin derdi dil-i zârımı zâr eyler iken
İki başdan bana cevr itmede bâr-ı gurbet

Serseri gezmede bî-çâre gönül âvâre
Beni cândan geçiren zâr u nizâr-ı gurbet

Eyleme gamla tevaggul gider elden gamzen
Hoşça geçsin gönül o bâr-ı diyâr-ı gurbet

Hiç yok çâre Atâ vasla sabırdan gayri
Gider elbette gönülden şu gubâr-ı gurbet

Nâzım-ı müşârün-ileyh Ahmed Atâ Beg enderûn-ı hümâyûndan mahrec müteveffâ Tayyâr Efendi'nin sulbünden Dersaâdet'de bin iki yüz yirmi beş senesi hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup sarây-ı hümâyûnda bir müddet hidemât-ı seniyyede istihdâm olunduktan sonra dâr-ı şûra-yı askeriyenin hîn-i bidâyetinde hizmet-i kitâbetle dâr-ı şûrâ-yı mezkûra birkaç sene müdâvemet ve iki yüz elli altı senesi hâcelik rütbesine nâiliyetle Girid vâlisi esbak Mustafa Pâşâ'nın dîvân kitâbeti hizmetinde bulunduğu hâlde cezîre-i mezbûrede bir müddet imrâr-ı vakt u saat eyleyüp iki yüz altmış senesi şûrâ-yı mezbûrda vâki hizmet-i kadîmine bi'l-mürâcaa iki yüz altmış bir senesinde bâ-rütbe-i sâlise Adana malmüdürlügüne ve iki sene mürûrunda kendisine rütbe-i sâniye itâ ve o esnâda Haleb-i şehbâ eyâleti malmüdürlügüne memûriyeti icrâ kılınüp iki yüz altmış beş senesi Dersaâdet ordu-yı hümâyûnu muhâsebeciligine memûr u ta'yîn kılınmış ve işbu tezkire-i âcizânemizin hitâmından sonra uhdesine rütbe-i ûlâ sınf-ı ûlâ bi't-tevcîh Rûmeli ordu-yı hümâyûnu müşteşârlığı memûriyet-i behiyyesine revnak-efzâ olmuş ve muahharen memûriyet-i

mezkûreden münfasilen Dersaâdet'e avdet eylemiştir. Müşârün-ileyh fenn-i tebâbete âşina bir mîr-i maârif-pîrâdır.

GAZEL-İ RENGİNTİRAZ-I DEHANDIR
Söyle ey âşık-ı şûrîde nedir bunca hicâb
Yok mu sende dahi nezâre-i ruhsâr mehtâb

Nice âşık denilir böyle revişlerle sana
Yanarak olmalısın ateş-i aşka kebâb

Yoksa bilmez misin âdâb-ı niyâzı sen de
Okumadın mı acep tarz-ı muhabbetde kitâb

Hele havf eyleyegör varken irâden elde
Böyle endîşe-i ham ile yanup olma harâb

Gice gündüz benim endîşe-i [illegible] Atâ
Bilirim çekmedesin duzâh-ı aşkda azâb

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Atâ Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz kırk beş senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bir mikdâr ulûm-ı Arabiye vü Fârisiye tahsîl eyledikten sonra bin iki yüz elli dokuz senesi mâliye hazînesi dâhilinde bulunan esham muhâsebesine müdâvemete mübâşeretle iki yüz altmış beş senesi muhâsebe-i mezkûreye mülhak tatbîk odasına nakl-ı memûriyet eylemiştir. Bir mikdâr eş'ârı vardır.

GAZEL
Filk-i kudret şakk olup nakş-ı hilâl olmuş sana
Levhden nûr âyeti inmiş cemâl olmuş sana

Mezc olup târ-ı şeb-i yeldâ ile reng-i şafak
Birisi kâkül biri ruhsâr-ı âl olmuş sana

Bilmezem ki kangı mezhebdensin ey âşûb-ı cân
Besmeleyle bismil-i âşık helâl olmuş sana

İntisâb-ı dergehindir maksad-ı ins u melek
Çün esâs âferiniş imtisâl olmuş sana

Gâliba yağmalamış sâmân u sabrın bir perî
Bildigim İffet degilsin başka hâl olmuş sana

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed İffet Efendi mahrûsa-i Burusa'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîk-i tedrîse duhûl ile o esnâda mahrûsa-i mezbûrede ikâmet-sâz-ı irşâd olan meşâyih-i izâmdan Selîmiye Dergâhı Şeyhi Ali Behçet Efendi merhûmdan ahz-ı inâbet eyleyüp bazı hâhişgerân-ı ilm u kemâla ta'lîm-i ulûm-ı Arabiye ve tefhîm-i fünûn-ı Fârisiye eylemekte olduğu hâlde imrâr-ı vakt u saat itmekte iken bin iki yüz elli sekiz senesi hilâlinde işbu tekyegâh-ı fenâdan nüzhet-serây-ı bekâya nakl u rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyh zâhir ve

bâtını ma‘mûr bir şâir-i maârif-mevfûr olup eş‘ârı âşıkâne ve üstadâne vâki olmuştur. Hatta müretteb bir kıt‘a Dîvân-ı matbûu vardır. Hezl u mizâha bazı mertebe meyl u rağbeti olmak hasebiyle sâlifü’t-terceme şeyh Zâtî Efendi’nin hakkında ale’t-tarîkü’l-tayife işbu beyt-i latîfi nazm u inşâd eylemiştir:

NAZM

Şeyh Emîni müslümân olsun direm meşreb bu ya
Ben zemîni âsuman olsun direm meşreb bu ya

Beyt-i mezkûr kemâl-i kinâye vü mübâlağayı şâmil olarak sihr-i helâl nevinden ve sehl-i mümteni cinsinden olduğu vâreste-i beyân u işârâtdır.

MATLA-I GÜZÎDE

Çü nokta mahv-ı vücûd eyledim dehân diyerek
Misâl-i mû-yı nazârım miyân miyân diyerek

Nâzım-ı manzûme-i hünermendi Mustafa İffetî Efedi şehriyyü’l-asl olup tarîk-i tedrîse duhûl ile bin yüz otuz dokuz sâlinde dâr-ı bekâya menkûl olmuştur.

GAZEL

Devr-i hat-ı dilberde ruhun ânını seyr it
Bir içre mehin pertev-i rahşânını seyr it

Üftâdesine hamle içün ol şeh-i hüsnün
Saf-beste olan leşker-i müjgânını seyr it

Peymâne-i ser-şar o mehin meclis-i meyde
Öptü lebini gözgöre tuğyânını seyr it

İtdi mey-i mahbûba teneffür dimiş ağyâr
Kat kat bana itdikleri bühtânını seyr it

Dûr olma Afîfâ sır-ı mu‘în-i hatâdır
Devr-i hat-ı dilberde ruhun ânını seyr it

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Sâlih Afîf Efendi Dersaâdet’de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup silk-i kazâya sülûk ile bâb-ı fetva-yı penâhîde edâ-yı hizmet-i kitâbet ve muahharen sudûr-ı izâmdan imâm-ı evvel şehryârî sâbık Zeynelabidin Efendi’nin mektûpçuluk hizmetinde bulunduğu hâlde bir müddet imrâr-ı vakt u saat itdikten sonra bâb-ı ser-askerîde vâki terceme odasında kitâbet hizmetinde istihdâm olunmakta iken bin iki yüz elli dokuz senesi hilâlinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir.

KIT‘A

Sultân-ı aşk-ı münzelidir dil medînesi
Halvet-serâ-yı sînedir anın hazînesi

Hâhişgerân-ı mekke-i irfâna müjde kim

Yerdir nükûd-ı şevkile kalbim defînesi

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Çelebi Seyyid Ali Efendi Çelebiyân-ı âli-mekândan olup nice müddet türbe-i fülk-i mertebe-i cenâb-ı Mevlânâ'da Mesnevî-i şerîfi ifâde-i latîfi ile güzârende-i eyyâm u a'vâm olduktan sonra bin yüz doksan târîhinde âzim-i dâr-ı cinân olmuştur.

BEYT

Gice yârân ile geh hançerin andık geh ebrûsun
Biraz söyleşdik ol mâhın orasından burasından

BEYT

İtdi bizi tîr-i gam-ı hicrâna nişâne
Bilsen acaba neyledik ol kaşı kemâna

Nâzım-ı şöhret-efzâ Mîr Süleymân Anka memleket-i Şiraz'da âşiyân-sâz-ı âlem-i vücûd olup bir aralık âsitâne-i saâdet-âşiyâne tarafına sevk-i cenâh-ı muvâsalat eyleyerek bir müddet lâne-gîr-i ârâm u ikâmet ve her vecihle sâhib-i nâm u şöhret olmuş iken bin iki yüz yirmi beş târîhinden sonra kuşça olan cânına kûh-ı kâf-ı ademde me'vâ ve kendisini hem-nâmı olan Anka gibi uyûn-ı insandan nâ-bedîd u nâ-peydâ eylemiştir. Beyza-i tab'ı olmak üzre iki aded beyt-i pesendîdesi teberrüken keşîde-i cerîde-i âcizî kılınmıştır.

NA'T-I ŞERÎF

Resûl hakka ki kevneynin şehidir
Risâlet burcunun mihr u mâhıdır

Nebîler cümle makbûl-ı Hudâ'dır
Senin zâtın Hak'ın manzargehidir

Ledünnî ilmine a'lem olupdur
Hakîkat sırr-ı vahdet âgehidir

Şefi' olan kıyâmetde bize ol
Amelden üstümüz zîrâ tehîdir

Yeter İzzet bu Avnî der deminde
Habîb-i hazretin hâk-ı rehidir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Avnî Efendi Eyyûb Efendi zâviyesi şeyhi sâlifü't-terceme Eşrefzâde Şeref Efendi merhûmun sulbünden mahrûsa-i Burusa'da bin yüz yirmi târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bir aralık mazhar-ı tâc-ı hilâfet ve bin yüz kırk altı târîhinde pederi mûmâ-ileyhin rahatlarında zâviye-i mezkûrede nâil-i meşîhat olmuş iken yüz elli sâli hilâlinde dâr-ı bekâya nakl u rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyhin eş'ârı şeyhâne vâki olmuştur.

GAZEL-İ NA-TAMAM

Tîr-i müjen takınca kemâna birer birer
Amâc-ı cânı aldı nişâne birer birer

Dûr olsa iltifât-ı nigâhın fütâdeden
Elbet gelir kapına emâna birer birer

Pîçîde hâle çünkü girih-gîr-i kâkülün
Arar tararsa cünhamı şâne birer birer

Maksat üsûl-ı aşk ise kânûn-ı sînede
Mızrâb-ı âhı urarak câna birer birer

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Yağcızâde Mehmed Avnî Efendi mahrûsa-i Burusa'da pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîkat-ı aliyye-i Nakşibendiyyeye sâlik ve bin iki yüz kırk iki senesi hilâlinde libâs-ı hayât-ı müsteârı târik olmuştur. Mûmâ-ileyhin eş'ârı âşıkane vâki olmuştur.

GAZEL

Oldu rühsârına taklîd ile gül hâr ile hor
Göz diker dîdene nergis ola bu kâr ile kor

Tîğine berk-i tecelliyle su virmiş ol mâh
Tûr-ı hâkimde yanar meş'ale-i nâr ile nûr

Sevk-i ülfetle beni teb-zede-i hecr itdi
Cânıma işte o ateşleri bu kâr ile kor

Râm idüp kabzâya aldı o kaşı yâyı gönül
Gerçi yâ Hakk diyerek eyledi çok zâr ile zûr

Râh-ı tahkîke girüp kâfile-i aşka uyup
Zâhid-i har mineti bâr-ı gam-ı yâr ile yor

Pîç u tâb u hat u gîsû ile yatdım bu gice
Âlem-i habda üşüdü başıma mâr ile mûr

Dil hevâ vü hevese uydu cihâna geldi
İtdi Aynî vatanımdan beni bu dâr ile dûr

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hasan Aynî Efendi medîne-i Ayıntab'da bin yüz yetmiş târîhinde tâ-bende-i âlem-i şühûd olup iki yüz beş târîhinde Dersaâdet'e bi'l-muvâsala tarîk-i tedrîse dâhil olmuş ise de muahharen tarîk-i mezbûra adem-i rağbet ve mikdâr-ı vâfi maaşa nâiliyetle ihtiyâr-ı tekaüdî eyleyüp iki yüz kırk yedi senesi bazı ketebeye ta'lîm-i ulûm-ı Arabiye ve tefhîm-i fünûn-ı Fârisiye eylemek üzere hâcelik ünvâniyle bâb-ı âliye memûr ve ta'yîn olunup nazm: "Ayni'ye virdi pâdişâh lütfen nişân-ı iftihâr" târîh-i rotası mealince iki yüz altmış yedi senesi lağv olunmuş olan nişânlardan bir kıt'a sâlise nişân-ı gevher-efşânı ta'like girîbân-ı mefhareti tezyîn kılınmış iken "Ayni'ye ömrü gelmedi lemh-i basar kadar" târîhi adedince bin iki yüz elli dört senesi şehr-i Saferinde dâr-ı bekâya nakl u sefer eylemiştir. Tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye mensûbiyeti münâsebetiyle na'ş-ı mağfiret-nakşı Galata

Mevlevîhânesi hatırasında süpürde-i hâk olmuştur. Mûmâ-ileyh ilm u fazlı zâhir bir şâir-i mâhir olup bir kıt‘a Dîvânı ve “Nazm-ı Cevâhir” isminde bir aded lugat-nâme-i sâhibü’l-beyânı vardır.

HARFÎ’L-GAYIN

GAZEL

Her bâbda bir derde düşer der-be-der-i aşk
Hâşa ki kedersiz geçile reh-güzer-i aşk

Geh nefy u geh ısbata düşer hulk-ı dehânın
Bî-behredir ol meselede behrever-i aşk

Mahmûrunu hüşyâr ider câm-ı muhabbet
Sâhib-i haber-i hayret olur nice âşık

Nüh kubbe-i eflâkı yıkar zor ile amma
Kırmaz yine zencîrini dîvâne ser-i aşk

Kim Kâdir ilâc eylemege hükm-i kaderdir
Târîhi imiş Gâlib-i zârın eser-i aşk

Nâzım-ı müşârün-ileyh Şeyh Mehmed Es‘ad Gâlib Efendi ketebeden Mustafa Reşîd Efendi merhûmun sulbünden Dersaâdet’de bin yüz yetmiş bir senesi zînet-efzâ-yı âlem-i vücûd olup dîvân-ı hümâyûn kalemine bir müddetcik müdâvemetle muahharen tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye intisâb ile Konya’ya azîmet eyleyüp çilekeş-i hizmet-i tarîkat olmuş iken hizmet-i memûresi resîde-i hitâm olmaksızın vâlidi mûmâ-ileyh tarafından vâki olan eş‘âra mebni Dersaâdet’e avdetle Yenikapı Mevlevîhânesi’nde tekmîl-i hizmet eyledikten sonra Galata Mevlevîhânesi’nde nice müddet post-nişîn-i irşâd ve cümle indinde makbûl bir mürşid-i kerâmet-mut‘âd olduğu hâlde “Cânı cânân dilemiş vermemek olmaz ey dil” mısraını gûyâ buyurarak iki yüz on üç senesi hilâlinde âzim-i kurbgâh-ı cenâb-ı Mevlâ olmuştur. Müşârün-ileyh fazl u kemâli zâhir bir şeyh-i kerâmet-müessir olup nazm-ı suhanda olan kudret u mikneti dîvân-ı belâgat-ünvâniyle sâir eser-i kalemi olan güftâr-ı fesâhat-disârından bedîhi vü celîdir.

GAZEL

[illegible] ol şûh-ı güzel-gerden bensiz
Hulkunda da hüsnünde de gûyâ ki dehensiz

Ruhsârına ol sebze-i hat virdi letâfet
Yok revnak-ı bâğın eger olursa çemensiz

Tiz gelse devâmı olamaz devlet-i dehrin
Yok lezzeti vaslın olacak hecr u muhansız

Fasl oldu bahâr sayfile hem kühne-yi hüda
Dil istemedi azm-ı reh-i gülşeni sensiz

Gâlib çalışır pîr u arifân olayım dir
Deb-i şu‘arâ şöyleki turmazdı suhansız

Nâzım-ı müşârün-ileyh sadr-ı esbak Seyyid Mehmed Saîd Gâlib Pâşâ mektûbî-i sadr-ı âli odası ser-halîfesi müteveffâ Ahmed Efendi’nin sulbünden bin yüz yetmiş yedi târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bir müddet oda-i mezbûra devâm iderek silk-i hâcegâniye duhûl ile bekâm buyrulup iki yüz on senesi evâilinde oda-i mezkûr ser-halîfeligi memûriyetine ve iki sene zarfında memûriyet-i mezbûreden vukû-ı infisâliyle metrûk Cebeciler kitâbetine ve bir müddetcik sonra âmedi-i dîvân-ı hümâyûn memûriyetine menkûl ve beş sene tamâmında muâhedât tanzîmiçün Paris cânibine mevsûl ba‘de tamâmü’l-sulh Dersaâdet’e avdetinde hilâf-ı me’mûl büyük tezkirecilik hizmetine mevsûl olarak üç sene müddet imrâr-ı vakt u saat eyledikten sonra ki iki yüz yirmi bir senesi makâm-ı riyâsete ve bir sene mürûrunda tevki‘i-i dîvân-ı hümâyûn memûriyitine ve iki yüz yirmi iki senesi sâniyen makâm-ı riyâsete ve iki yüz yirmi altı senesi sadâret-i uzmâ kethüdâlığına ve iki yüz yirmi dokuz senesi sâlisen makâm-ı riyâsete revnak-tırâz-ı i‘zâz buyrulup üç buçuk mâh mürûrunda riyâset-i mezkûreden azl ile makarr-ı nefy-i rüesâ olan Kütahya’ya nakl eyleyüp müddet-i kalîle zarfında rütbe-i sâmiye-i vüzerâtı bi’l-ihrâz Bolu ve Viranşehir sancaklarına ve beş altı mah mürûrunda Sivas sancağına ve iki sene müddetde Niğde ve Yenişehir sancaklarına ve ba‘dehû Ankara ve Kangırı sancaklarına ve bir müddetten sonra tekrâr Bolu ve Kastamonu sancaklarına sâye-endâz olmuş iken beyt:

[illegible]

mısdakınca az müddetde bazı münâfeseye mebni ref‘-i vezâretiyle medîne-i Konya’ya azîmet ve bir vakt ikâmet eyledikten sonra vezâreti bi’l-ibkâ Bozok ve Kayseriye sancaklarına ve altı yedi mâh zarfında Hudâvendigâr ve Kocaeli sancaklarıyla Bahr-ı Siyâh boğazı muhafızlığına olan memûriyetini bir mâh mürûr eyledikte yani iki yüz otuz dokuz senesi Rabiü’l-âhirinde makâm-ı vâlâ-yı sadârete ik‘âd ve dokuz mâh tamâmında makâm-ı sadâretden azl ile iptidâ Gelibolu’ya ve birkaç mâh mürûrunda Manisa’ya nefy u ib‘âd olunup münefâsına kable’l-vürûd sâniyen vezâreti ibkâ ve şark ser-askerligi inzimamiyle Erzurum eyâletine sâye-bahş-ı i‘tilâ buyrulduğu hâlde üç sene mikdârı eyâlet-i merkûmede icrâ-yı hükümdâri eyledikten sonra iki yüz kırk dört senesi hilâlinde sâlisen rütbe-i vezâret uhdesinden sarf u tahvîl olunarak Balıkesir nâm kasabaya nefy u tesbîl olunup kasaba-i mezbûreye vüsûlunu müteâkiben âzim-i kurbgâh-ı cenâb-ı Rabb-i Celîl olmuştur. Müşârün-ileyh fenn-i kitâbet ve inşâda nâdirü’l-akrân ve sürat-ı kalem ve îrâs-ı hüsn-ı makâlde müşârün-ileyh bi’l-benân bir vezîr-i âli-şân olup eş‘ârı bir kaç gazelden ibâretdir.

GAZEL

Dâima bir Kays bir Leylâ olur âlem bu ya
Bir güle bin bülbül-ı şeydâ olur âlem bu ya

İltifât it herkese itme hakâretle nigâh
Vakt olur kim rütbesi a‘lâ olur âlem bu ya

Leyle-i hecr u firâka kıl tahammul çekme gam
Doğmadan gün bak neler peydâ olur âlem bu ya

Asr u yesri kıl tefekkür rûz u şeb zevkinde ol
Gündüz olur leyle-i zülmâ olur âlem bu ya

Bir kuluna Rabbim eyler ise tevffîkin refîk
Mâlik-i dünyâ vü mâfihâ olur âlem bu ya

Gerçi bî-berg u semerdir nahl-ı ümîdim veli
Giderek pür-berg u müstesnâ olur âlem bu ya

Sikkesi altına Gâlib kim girüp olursa kul
Mahrem-i esrâr-ı Mevlânâ olur âlem bu ya

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Abdulhalîm Gâlib Pâşâ Dersaâdet'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup mâliye mektûpçusu odasından neş'etle kapûdân-ı deryâ Tâhir Pâşâ merhûmun mukaddemâ mühürdârlık ve muahharen dîvân kitâbeti hizmetine memûr ve bir müddet dahi Marmara voyvodalığı'nda güzârende-i eyyâm u şuhûr olduktan sonra sadr-ı esbak İzzet Pâşâ'nın dîvân kitâbeti hizmetiyle berîtü'ş-Şâm cânibine azîmet ve bir vakt ikâmetle Dersaâdet'e avdetinde bir müddet postahâne kitâbetinden ve ba'dehû postahâne nâzırı sâbık Hüseyin Beg'in mühürdârlık hizmetinde bi'l-istihdâm sâbıkan mâbeyn-i hümâyûn başmemûru Hamîd Pâşâ'nın kitâbet hizmetine nakl ile bir kaç mâh zarfında uhdesine sâlise rütbesi bi't-tevcîh Viranşehir kâimmakâmlığına ve biraz vakt mürûrunda Ankara defterdârlığına memûr ve iki yüz altmış beş senesi kâimmakâmlıkla Batum nâm mahale azîmet eyleyüp iki yüz altmış yedi senesi hilâlinde Tırnova kâimmakâmlığına memûriyeti bi'l-icrâ uhdesine mîr-ümerâlık ve iki yüz altmış dokuz senesi evâhirinde mîr-i mîrânlık rütbe-i refîası tevcîh u i'tâ buyrulmuştur. Mûmâ-ileyhin eş'âr-ı âdisinden başka etrâk-ı bî-idrâki taklîd sûretinde haylice eş'âr-ı letâfet-disârı vardır.

GAZEL

Âlemi devr itse de zâhid cihân peymâ-yı aşk
Mesken-i kalb-i muhabbetdir yine me'vâ-yı aşk

Nîş u zehre bây-ı ayş u nûş olur her katresi
Bezm-i zevke muttasıldır var ise mînâ-yı aşk

Böyle hâmûş olma ey gül gonce-i ra'nâ gibi
Tâ be-subh efgân eyler bülbül-ı şeydâ-yı aşk

Şîve-i reftârını seyr eyleyen hayrân olur
Kâmetindir ey perî sırr u çemen-ârâ-yı aşk

Sırr-ı rûyun fehm ider mi Gâlibâ her geç-nazar
Nokta-i hâl-i siyehde gizlidir ma'nâ-yı aşk

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mustafa Gâlib Beg Çıldır sancağı kâimmakâmı İsmâil Pâşâ'nın sulbünden Leskofça kasabasında bin iki yüz altmış üç senesi pederi mûmâ-ileyh ile berâber Dersaâdet'e bi'l-muvâsala iki yüz altmış altı senesi mektûbî-i sadr-ı âli odası hulefâsı sınfına bi'l-ilhâk iki yüz altmış sekiz senesi Bosna vâlisi Velî Pâşâ'nın dîvân kitâbeti hizmeti ile

mahall-i mezkûra azîmet ve biraz müddet mürûrunda eyâlet-i Bosna'da vâki Banyoluka kazâsı kâimmakâmlığına mevsûl ve iki yüz altmış dokuz senesi kâimmakâmlık-ı mezkûrdan ma'zûlen Dersaâdet'de bi'l-vüsûl işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ı esnâsında ordu-yı hümâyûn-ı bahriye kitâbetine memûren Kırım cânibine bâd-ı benekşâ-yı azîmet olmuştur. Bir mikdâr eş'âr u güftârı vardır.

GAZEL

Şikeste nahl-ı kadem kâmet-i dildârı gördükçe
Olur sad-pâre cism-i gamze-i hûn-hârı gördükçe

Ser-i kûyunda cânâ ağlarım gördükçe ağyârı
Figân itmez mi bülbül devr-i gülde hârı gördükçe

Dilim handân olur ol la'l-i şekerbâra bakdıkça
Gözüm giryân olur ol dîde-i güdârı gördükçe

Bulur ten tâze bir cân vuslatın tekrârını görsem
Karârım mahv olur hecrinde istikrârı gördükçe

Tutar dünyâyı âhım şevk-i la'l-i tâb-nâkından
Nihâl-i avd-ı Gâlib nice yanmaz nârı gördükçe

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İsmâil Gâlib Beg Hamîd sancağı kâimmakâmı sâbık surre emîni Hâcı Mustafa Ağazâde İzzet Beg'in sulbünden Dersaâdet'de bin iki yüz kırk beş senesi hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz elli dokuz sâlinde mektûbî-i sadr-ı âli hulefâsı sınfına ilhâk olunmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tabından makdemce hâcelik rütbe-i refîasına nâil olmuştur. Mûmâ-ileyhin bir mikdâr eş'ârı vardır.

GAZEL

Târ-ı zülfün dil-i âvâreye zencîr itdim
Ahsen-i vechile dîvâneye tedbîr itdim

Gör yanar nâme-i aşkımda sakın surh sanma
Kilk-i müjgân-ı hun-âlûd ile tastîr itdim

Gerçi kim seyr-i cemâlinden ırâğ itdi beni
Defter-i aşkına nâmım hele tahrîr itdim

Şeb-i firkatda hayâli beni tenhâ komadı
Subh olunca ana ahvâlimi tefsîr itdim

Ser-firâz olsa Garîbî nola aşk içre bu gün
Hizmetinde o şehin kendimi çün pîr itdim

Nâzım-ı müşârün-ileyh Çelebi Es-seyid Ebûbekir Garîbî Efendi sâlifü't-terceme Çelebi El-hâc Ârif Efendi merhûmun mahdûmu olup müşârün-ileyhin vefâtından sonra ki bin

yüz elli dokuz târîhinde âsitâne-i cenâb-ı Mevlânâ'da serîr-ârâ-yı irşâd olmuş ve bin yüz doksan dokuz târîhinde azm-ı kurbgâh-ı cenâb-ı Rabb-i ibâd olmuştur.

NAZM

Hamd ola irdi Sitanbul'dan bu dem merd-i hudây
Pâye-i tedrîsle oldu zât-ı pâki reh-numây

Rinde-i dânişverân hoş yerlerinde ehl-i fazl
İmtihân içün heman Rûmeli'de şöhret-numây

İlm ile kenz-i edeb aslı şerîf vâlâ-neseb
Lutf ile tullâba hep itdi sualâtı becây

Şevkile tûtî-i gülzâr hod niyâzi mahlâsı
Bezm-i kur'ada güherbâr bülbül-ı gülşen-serây

En geride vakt-i teşrîfin sorarsın ey Gulâm
Âsumandan indi âli târîhi mergûb-ı nây

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Gulâm Efendi Eregri nâm mahallde mütevellid olup tarîk-i Şâzeliye sülûk eyleyerek mahall-i mezkûrda zâviyedâr olduğu hâlde ile'l-an neşr-i ulûm-ı âliye eylemekte bulunduğu mervîdir. Güftârı kelâm-ı mevzûn kabîlindendir.

HARFİ'L-FE

GAZEL

Feryâdımız ol yâre de ağyâre de kalmaz
Ah-ı dil-i bülbül güle de hâre de kalmaz

Tîğ-i nigehin kim dokuna bir dil-i zârâ
Sad-pâre de olmazsa o yek-pâre de kalmaz

Evrâk-ı kitâb-ı emelim itdi perîşân
Cem'iyyet-i dil çarh-ı sitemkâra da kalmaz

Zülfünden anın oldu nice mürg-i dil âzâd
Ol dâmda kebk-i dil-i âvâre de kalmaz

Elbet de gelir yoluna itdikleri Fâiz
Hûn-ı dilimiz gamze-i hûn-hârâ da kalmaz

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Abdurrahîm Fâiz Efendi Es'adzâde müteveffâ Saîd Efendi'nin mahdûmu olup bin yüz altı târîhinde tarîk-i tedrîse dâhil ve tekmîl-i devr-i medâris ile Galata kazâsı mevleviyyetine nâil olduktan sonra bin yüz otuz sekiz târîhinde Mısr-ı Kâhire mevleviyyetine mevsûl ve o sûretle Mısır hükûmetine menkûl olarak sene-i merkûma şehr-i Cemâziye'l-evvelinde Kâhire-i mezbûrede hâkim bulunduğu hâlde fücâeten dâr-ı bekâya âzim olmuştur. Mûmâ-ileyh idâre-i bahs u kelâma kâdir bir şâir-i mâhir olup hatt-ı ta'lîkde

yektâ ve nazîre-pervazlıkta bî-hemtâ olduğundan başka satrançbazlıkda şâhâne ve ihtira-ı mensûbede ferzâne olduğu vâreste-i kayd u sütûr ve Sâlim Efendi Tezkiresi'nde birkaç aded gazel-i bî-bedeli mukayyed u mestûrdur.

GAZEL

Kûy-ı vasla hatt-ı cânân per u bâlimdir benim
Daldan dala konan mürg-i hayâlimdir benim

Öyle zîb itmiş ki hüsnün hat ile ol mû-miyân
Kıl kadar yok aybı varsa kîl u kâlimdir benim

Dâğdâr-ı hâr-ı cevri olsam ol şûhun nola
Bâğ-ı dilde kad keşîde gül-nihâlimdir benim

Mâha teşbih eyledim ol mihr-i hüsnü didi kim
Dûş-ı nâzımda kamer bir köhne misâldir benim

Âşık-ı mümtâzın ol şeker-lebe sordum dedi
Fâik-i tûti-zebân şîrîn-edâlımdır benim

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ömer Fâik Efendi mukaddemâ mühürdârlık hizmetiyle bazı vüzerâ kapu kethüdâları maiyetlerinde bir müddet istihdâm olunup muahharen uhdesine hâcelik rütbesi bi't-tevcîh bazı menâsıb-ı dîvâniyeye nâil olduktan sonra bi'l-âhire ol vaktin ta'bîrâtı üzere şıkk-ı sâlise defterdârlığı memûriyetine bi'l-vüsûl fâik-i akrân u emâsil olmuş iken bin yüz kırk beş sâlinde dâr-ı bekâya müntakil olmuştur. Mûmâ-ileyh tarîkat-ı aliyye-i Nakşiye muhibbânından olup bir mikdâr eş'ârı vardır.

GAZEL

Mukbilin câhına mı mâlına mı ta'n idelim
Müdbirin kârına mı hâline mi ta'n idelim

Olmadı mes'ele-i müşkilimiz şerh ile hâl
Hâcenin kîlına mı kâlına mı ta'n idelim

O bütün ateş-i ruhsârı beni yandırdı
Vechinin eline mi nâlına mı ta'n idelim

Gam ile geçmededir vaktimiz eyvâh eyvâh
Felegin mâhına mı sâline mi ta'n idelim

Hazret-i mîr-i suhan-pervere olmaz tanzîr
Fâik'in tab'ına mı kâlına mı ta'n idelim

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Süleymân Fâik Efendi Sakız muhassılı müteveffâ Hâfız Ali Ağa'nın sulbünden cezîre-i Sakız'da bin yüz doksan sekiz senesi hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup unfuvân-i tufûliyetinde pederi mûmâ-ileyhin istishâbiyle Dersaâdet'e bi'l-vürûd sinni fark-ı temyîz-i nîk u bede mürûr olduğu âvânda mektûbî-i sadr-ı âli odası hulefâsı

sınfına dâhil ve müddet-i kalîle zarfında hâcelik rütbesine nâil olduktan sonra mukadem ve muahher bir kaç defa memûriyet-i mahsûsa ile Rûmeli ve Anadolu câniblerine azîmet ve hitâm-ı memûriyetle Dersaâdet'e avdet eyleyüp iki yüz yirmi altı senesi ordu-yı hümâyûn dâhilinde bulunduğu hâlde sergi muhâsebesi nezâretine ve iki yüz yirmi dört senesi mezkûr mektûbî odası ser-halîfeligine ve iki yüz yirmi dokuz ve otuz iki ve sekiz seneleri iki defa esham muhâsebeciligine mevsûl ve muahharen metrûk kalyonlar kitâbetine menkûl olduktan sonra iki yüz kırk bir senesi mektûbî-i sadr-ı âli memûriyetine ve bir müddet mürûrunda mevâli mühâsebeciligine ve iki yüz kırk beş sâlinde Haremeyn muhâsebeciligine iki sene tamamında rûz-nâmçe-i evvel mansıbına ve iki yüz elli senesi cerîde nezâretine revnak-efzâ olmuş iken iki yüz elli üç senesi hilâlinde âzim-i dâr-ı bekâ olmuştur. Mûmâ-ileyh fenn-i inşâya âşina bir kâtib-i hoş-edâ olup "Sefînetü'r-Rüesâ" nâm eser-i latîfe bir mikdâr zeyli ve bir mikdâr eş'ârı vardır.

İLAHİ

Gülsitân-ı vahdetin bülbülleri
Bûsitân-ı ma'rifet sünbülleri
Cümlesi bâğ-ı hakîkat gülleri
Halvetîler vâkıf-ı irfân olur
Her biri mülk-i dile sultân olur

Sıdkile sen de yürü var bende ol
Âsitân-ı pîre ser-efgende ol
Sen de bul sen de ara var sen de ol
Halvetîler vâkıf-ı irfân olur
Her biri mülk-i dile sultân olur

Aşkdan zâtında var ise eser
Almak istersen muhabbetten haber
Tâlib isen çalma bundan gayri der
Halvetîler vâkıf-ı irfân olur
Her biri mülk-i dile sultân olur

Dergeh-i Şa'bân Efendi er yeri
Zât-ı pâki evliyânın serveri
Feyzi toldurdu anın bahr u beri
Halvetîler vâkıf-ı irfân olur
Her ibiri mülk-i dile sultân olur

Cân içinde câna vuslat isteyen
Aşkile Fâik gibi dâim yanan
Gelsin işte pîr işte âsitân
Halvetîler vâkıf-ı irfân olur
Her biri mülk-i dile sultân olur

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Fâik Efendi sâlifü't-terceme Şeyh Mustafa Sâfî Efendi merhûmun sulbünden bin yüz otuz dokuz târîhinde medîne-i Bolu'da pâ-nihâde-i sâha-i

vücûd olup tahsîl-i ulûm-ı âliye ve tahkîk-i müşkilât-ı ma‘neviye itmekte iken bin iki yüz altmış bir senesi hilâlinde âzim-i dâr-ı cinân olmuştur.

GAZEL

İder bir lahzada şâhı gedâya hû zamândır bu
Gedâya bahş ider taht-ı Süleymân’ı cihândır bu

Gel ey tıfl-ı müeddeb kırma bî-câ şîşe-i kalbi
Kabûl-ı iltiyâm u cebri müşkil bir ziyândır bu

Görüp sînemdeki dâğ-ı cünûnu sanma bî-hûde
Şehen-şâh-ı muhabbetden virilmiş bir nişândır bu

Cihânın germ u serd u nîk u bed ahvâline sabr it
Maârif-perverân-ı asra dâr-ı imtihândır bu

Sözün kes yohsa kat eyler zebânın hâmeveş tiğ
Nazîre söylemek haddin mi Fâik çok tabândır bu

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Süleymân Fâik Beg mahrûsa-i Bağdâd’da bin iki yüz otuz senesi hilâlinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup Belgırad muhâfızı Hakkı Pâşâzâde İzzet Pâşâ’nın feriklikle Bağdâd’da bulunduğu avânda bir müddet kitâbet hizmetinde bi’l-istihdâm iki yüz elli yedi senesi müşârün-ileyh ile berâber Dersaâdet’e muvâsalat ve muahharen hâcelik rütbesine nâiliyetle müddet-i medîde müşârün-ileyhin dîvân kitâbeti hizmetinde bulunduktan sonra iki yüz altmış dört senesi teşkîl olunmuş olan Irak ordu-yı hümâyûnu meclisi kitâbetine ve muahharen Bağdâd eyâleti nüfus kitâbetine memûr ve ta‘yîn kılınmıştır.

GAZEL

Ol perî mâdâm vaz‘-ı dil-nevâz eyler bana
Her ne rütbe çarh cevr eylerse az eyler bana

Ben o mecrûh-ı hadeng-i gazayım ey bî-haber
Kim tabîb-i rûzgâr arz-ı niyâz eyler bana

Mürg-i bî-kaydım benimçün gayriden yok ihtirâz
Her ne eylerse o çeşm-i şeh-bâz eyler bana

Kâbe-yi kûy-ı dil-ârâyı suâl itdikçe ben
Zâhid-i kem-râh ta‘rîf-i Hicâz eyler bana

Fâikâ bilmem bu istiğnâ nedir kim ba‘dezîn
Çâr ebrûlandı ol âfet ne nâz eyler bana

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Sâlih Fâik Beg Manastır hânedanından olup unfuvân-i şebâbetinde bin iki yüz yetmiş altı senesi hilâlinde Dersaâdet’e bi’l-muvâsala altmış yedi sâlinde kendisine rikâb-ı hümâyûn kapıcıbaşlığı rütbesi bi’l-i‘tâ altmış sekiz senesi evâhirinde

Harput eyâletinde vâki Siverek kâimmakâmlığına memûr ve muahharen kâimmakâmlık-ı mezkûrdan buûden Dersaâdet'e menkûl olmuştur.

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Abdulkerîm Fâik Efendi Bağdâdiyyü'l-asl olup bi'l-âhire cânib-i İran'a azîmet ve müzehhiblik sanatını tahsîle sa'y u gayretle muahharen Dersaâdet'e muvâsalat eylemiştir. Mûmâ-ileyh sanat-ı mezkûrede mahâreti şâhir bir şâir olup eş'âr-ı Fârisiyesine kemâl-i i'tinâsı olmak mülâbesesiyle bir kıt'a Fârisî gazel nigâh-ı tezkire-i âcizanemize tahrîrini ilhah eylemesi üzerine bâlâda muhharer gazeli sebt-i cerîde kılınmıştır.

GAZEL

Hep bozuldu nefha-i sâz-ı nevâ-yı merhamet
Hayli demdir gûşuma gelmez sadâ-yı merhamet

Bilmezem bu hilkat-ı âlemde mi insâf yok
Olmadım mı yohsa ben her-giz sezâ-yı merhamet

Bu ne hâletdir cilâ bulmaz uyûn-ı şâirân
Hâksâr olsa cihânda tûtiyâ-yı merhamet

İstikâmetden düşüp burc u hisârı kalmamış
Kalb-i âşıklar gibi olmuş binâ-yı merhamet

Müttali oldum ki Fâtih defter-i âfâkta
Lafz-ı bî-mânâ gibi kalmış semâ-yı merhamet

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Fâtih Efendi Şirvaniyyü'l-asl olup Dersaâdet'e muvâsalat ve bir müddet tahsîl-i ulûm-ı âliyede bulunduğu hâlde imrâr-ı vakt u saat eyleyüp muahharen dîvân-ı hümâyûn kalemi şâkirdânı silkine dâhil ve bi'l-âhire hâcelik rütbesine nâil olduktan sonra Mısr-ı Kâhire cânibine azîmet eyleyüp bin iki yüz eli senesi hilâlinde Kâhire-i mezbûrede dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir. "Fâtiha oku Efendi Fâtih'e" târîhini Kıbrısîzâde İsmâil Hakkı Efendi inşâd itmiştir.

GAZEL

Gönül meyl eyledi şimdi yine bir tâze cânâna
Melâhat mülkünün sultânıdır ol çeşm-i mestâne

Açılır nâzile rûyunda güller hande itdikçe
Olur bülbül gibi üftâdeler hep mest u hayrâne

Zelîhâ-yı zamândan bir nişân kalmış bu âlemde
Anınçün eylerem cânım fida ol câna dermâne

Perîşân zülfünü gördüm görelden pek perîşânım
Dağıldı akl u fikrim başladım feryâd u efgâne

Yanup Mecnûnveş sevdâ-yı aşka şimdicik Fâtih
Cemâl-i şem‘-i yâre olmada bî-çâre pervâne

Nâzım-ı mûma-ilyeh Fâtih Efendi mevâliden Ahmed Zihnî Efendi'nin sulbünden Edirne eyâletinde vâki Bikârhisârı nâm mahallede bin iki yüz kırk iki senesi hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup mahrûsa-i Edirne'de bir mikdâr fünûn-ı Arabiye ve Fârisiye tahsîl eyledikten sonra iki yüz altmış altı sâlinde Dersaâdet'e bi'l-vüsûl mektûbî-i mâliye hulefâsı sınfına duhûl eylemiştir.

GAZEL
NA‘T-I ŞERÎF

Ey tab‘-ı eltâf-ı kerem-i kenz-i hakîkat
Ey sâhib-i mi‘râc u kerem âyet-i rahmet

Pervâne-i dil bir gice yansa nola ansız
Nûr-ı ruhunun şem‘ine ey şems-i nübüvvet

Keşf ile yüzünden okuyam âyet-i rûyun
Ey mecma-ı esrâr-ı Hudâ hâce-i hikmet

Almışsa da perde yüzümün karesi çâk it
Kurtar şeb-i zulmetden ayâ nûr-ı hidâyet

Ümîd-i visâlinle gönül yanmada her gâh
Fâhir ne yapar nusretin itmezse inâyet

Nâzım-ı muma-ilyeh El-hâc Hâlid Fâhir Efendi eşrâf-ı kuzâtdan Çavuşzâde müteveffâ Hasan Efendi'nin sulbünden Dersaâdet'de bin iki yüz yirmi bir târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz otuz beş senesi rüûs kalemine çırâğ olunarak iki sene mürûrunda tobhâne-i âmire nezâretinde vâki ruznamçe odasına müdâvemete mübâşeret ve o esnâda Selîmiye Dergâhı'na post-nişîn-i irşâd olan Burusevî Behçet Efendi merhûmun âsitân-ı feyz-âşiyânına dehâletle hizmetlerine muvâzabet üzre iken müşârün-ileyhin irtihâli vukûuyla iki yüz kırk târîhinde cânib-i Hicâz-ı mağfiret-tırâza azîmet ve Dersaâdet'e avdetinde yine oda-ı mezbûra müdâvemete mübâderet eyleyüp ilm-i inşâda olan ma‘lûmâtı îcâbınca iki yüz elli dört senesi oda-i mezbûr başkitâbetine ve iki yüz elli altı senesi kitâbet-i mezbûrenin lağviyle dikimhâne-i âmire rûznâmçeciligi memûriyetine ve birkaç mâh zarfında elbisehâne-i âmire nezâretine ve ba‘dehû mektûbî-i mâliye odasına nakl ile muahharen nizâmiye hazînesinde vâki tahrîrât odası başkitâbeti memûriyeti bi'l-icrâ iki yüz altmış dört senesi kendisine rütbe-i sâniye tevcîh u i‘tâ buyrulmuştur. Mûmâ-ileyhin şi‘r ile şöhreti yoktur.

GAZEL

O şûhun ârız-ı huygerdesi durmaz her an ağlar
Hat-ı nev geldiginden zannım oldur hüsn u ân ağlar

Nice tâbâver olsun dîde-i gam-nâk-ı uşşâkı
Hirâs-ı gamzesinden belki lafz-ı el-amân ağlar

Şikenc-i zülfü kim üftâdegâna zehri kand eyler
O bir Dahhâk mârıdır ki andan ejderân ağlar

Derûn-ı lâleyi hâl-i siyâhın çâk çâk eyler
Gül-i handân-ı ruhsârın görünce bülbülân ağlar

Acep noldu yine bu Fâzıl-ı pür-mihnet u zâra
Bu eyyâm-ı sürûr-efzâda böyle ne yamân ağlar

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hüseyin Fâzıl Beg Akka Kal'asına muzâfe Sogd nâm beldede kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin yüz seksen târîhinde vâdi-i tuğyâna pûyân olan ceddi Tâhir Ömer nâm şakînin idâmında mîr mûmâ-ileyhi kapudan-ı deryâ müteveffâ Gâzi Hasan Pâşâ bi'l-istishâb her bâr-ı şevket-karâr-ı mülûkâneye îsâl ve enderûn-ı hümâyûna çırâğ ile nâil-i âmâl eyleyüp devr-i Abdulhamîd Hân-ı Gâzi'de enderûn-ı hümâyûna ihrac ve zamân-ı Selîm Hân-ı Sâlis'te kendisine Rodos tevliyeti erzân ve uhdesine hâcelik rütbe-i mu'teberesi ihsân buyrularak bir müddet Halep defterdârlığı ve muâvin-i hümâyûn emâneti misillü hizmetlerde istihdâm olunduktan sonra hakkında bazı gûne şikâyet vukûuna mebnî iki yüz on dört târîhlerinde cezîre-i Rodos'a nefy ile i'zâc olunup bu esnâda sâlifü't-terceme reîsü'l-küttâb Râtıb Efendi'nin sûret-i idâmı âyîne-i fezâda cilve-nümâ olduktan mûmâ-ileyh kemâliyle havfa tâbi olup o münâsebetle illet-i ummâya mübtelâ olarak muahharen Dersaâdet'e bi'l-muvâsala yedi sene müddet sâhib-firrâş-ı illet olduğu hâlde târîh;

Göçdü Fâzıl Beg gice ahbâbı nâlân eyledi

târîhi mantûkunca iki yüz yirmibeş târîhinde rûh-ı revânı âzim-i riyâz-ı Cennet ve dîde-i giryânı civâr-ı Hazret-i Hâlid'de vâki Kızılmescid nâm mahallede kâin kabristânda muntazır-ı rahmet-i cenâb-ı Rabb-i ehâdiyet olmuştur. Müşârün-ileyh ashâb-ı fazl u kemâldan olup bir kıt'a mürettep Dîvân-ı belâgat-ünvânı ile "Hûbân-nâme" ve "Zennân-nâme" isminde iki aded eser-i rengîn-beyânı vardır.

TÂRİH

Şehen-şâh-ı cihânbân hazret-i Abdulmecîd Hânı
Hudâ taht-ı hilâfetde kıla devlet ile mevcûd

Ola dîhîm-i şevketde burûc-ı sâbite mânend
Yaza levh u kalem günden güne evkâtını Mahmûd

Yazılsın gün-be-gün nusret tevârihi didi Fâzıl
İde Abdulmecîd Hân'a bu nev-sâli saîd ma'bûd

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Muhammed Fâzıl Pâşâ Ebû'l-bekâ-i Kûfî sülâlesinden ve eşrâf-ı kuzâtdan Ahmed Şerîf Efendi merhûmun hafîdi Sofya kâdısı esbak müteveffâ Mustafa Nûreddin Efendi'nin sulbünden Saray-Bosna'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tahsîl-i

ilm u kemâla say u gayretle bin iki yüz otuz dokuz senesi bir kıt'a Edirne müderrisligi rüûs-ı hümâyûnuna nâil ve iki yüz kırk iki senesi Saray-Bosna nikâbeti kâimmakâmlığına memûren mümtâz-ı emâsil olduktan sonra iki yüz kırk dokuz senesi mevleviyyetle Belgırad kazâsına hâkim ve ba'dehû kazâ-yı Bosna'ya mütesselim nasb u ta'yîn buyrulup iki yüz elli senesi sâlise rütbesi ve iki yüz elli üç senesi livâlık rütbe-i refîası uhdesine bi't-tevcîh mütesellim bulunduğu hâlde kazâ-yı mezkûrda ve mahall-i sâirede ber-vefk-i dil-hâh emr-i askeriye ve mehamm-ı seniyye-i sâireyi hüsn-ı idâre ile bir müddet imrâr-ı vakt u saat eyledikten sonra Dersaâdet'e muvâsalat eylemiştir. Mûmâ-ileyh tab'ı latîf bir fâzıl-ı zarîf olup kendisinin bir mikdâr tevârih-i güzîdesi vardır.

GAZEL-İ ZEVİ'L-KAFİYETEYN
Sanmasın zülf-i siyâhın ey gönül tumâr mâr
Eylemiş her târını hak kûy içün dildâr dâr

İki ebrû kıblesiydi secdegâh-ı âşıkan
Hattı geldi ol bütün simdi olur nâçâr çâr

Meyve-i vaslin gehî izhâr ider ol nev-nihâl
Rûnümûde olmuyor âlemde bak her bâr bâr

Sen terahhum itmedin ey gül figân u âhıma
Nâle-i bülbül içün olmuş bütün gülzâr zâr

Zehr-i merdüm-keşden ümîd-i şifâ itme abes
Olsa mümkün mü Fuâdâ sana hiç ağyâr yâr

Nâzım-ı müşârün-ileyh Mehmed Fuâd Efendi sâlifü't-terceme Keçecizâde İzzet Efendi merhûmun nazm;

Budur İzzet'e çârbâğ ola şâd
Fuâd u Reşâd u Murâd u Sedâd

beytinde ta'dâd eylediği dört nefer evlâd-ı vâlâ-nejâdının birincisi olup bin iki yüz otuz târîhinde zînet-efzâ-yı mehd-i vücûd olarak pederi sağlığında tarîk-i tedrîse duhûl ile ulûm-ı Arabiye ve Fârisiyeyi bi't-tahsîl mümtâz-ı akrân u emâsil olduğu hâlde mekteb-i tıbbiye-i şâhânede dahi bir mikdâr tahsîl-i fünûn-ı edebiye vü hikemiye ile bir aralık asker tebâbeti hizmetiyle Trablusgarb'a gidüp geldikten sonra tebdîl-i tarîk iderek hâcelik rütbe-i refîasını bi'l-ihrâz terceme odası hulefâsı sınfına ilhâk olunup oda-i mezbûra mütercim-i evvel olduğu hâlde sefâret ser-kitâbeti hizmetiyle Londra'ya azîmet ve üç seneden sonra avdetle bir iki sene mürûrunda sefâretle İspanya ve Portekiz devletleri nezdine azîmet idüp ba'de'l-avde iki yüz altmış senesi dîvân-ı hümâyûn tercümanlığı memûriyet-i behiyyesine ve iki yüz altmış üç senesi bâ-rütbe-i ûlâ âmedî-i dîvân-ı hümâyûn mesned-i refîine nâil olup iki yüz altmış beş senesi hilâlinde memûriyet-i mahsûsa ile Eflak ve Boğdan cânibine azîmet, iki yüz altmış altı senesinde oradan doğru büyükelçilik ünvâniyle Petersburg'a memûren gidüp îfâ-yı hizmet-i sefâret eyledigi hâlde orada iken bâ-rütbe-i bâlâ sadâret-i uzmâ müsteşârlığı makâm-ı âliyesine ve iki yüz altmış sekiz senesi evâhir-i şehr-i Şevvâlinde hâriciye nezâret-i celîlesine revnak-bahş-ı atıfet buyrulup iki yüz altmış dokuz senesi şehr-i Cemâziye'l-ûlâsında hîn-i

tahrîr-i tezkiremizde devâm iden Rusya muhârebesinin mebdeâtı olmak üzre Rusya elçisi Mançikof'un nazâret-i hâriciye makâmına vukû bulan muâmele-i dürüştkârisi üzerine vâki olan istifâsı ile nezâret-i merkûmeden münfasil olup sâhilhânesinde ârâm-sâz-ı ikâmet iken muahharen Ayanos ve Turhala taraflarına hücûm iden eşkiyâ-yı Yunaniye'nin def' u tardı memûriyetiyle ol taraflara azîmet ve altı mâh zarfında hüsn-ı muvaffakiyetle tekmîl-i memûriyet iderek Dersaâdet'e avdet eyleyüp işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ı esnâsında iki yüz yetmiş bir senesi evâil-i şehr-i Muharreminde devlet-i âliyede müceddeden teşkîl olunmuş olan meclis-i Tanzimat azâsı silkine ilhâk buyrulmuştur. Mûmâ-ileyh dirâyetkâr ve her vecihle akrân u emsâline tefevvuku derkâr bir zât-ı âli-tebar olup meclis-i maârif-i umûmiyye azâsından sâlifü't-terceme Ahmed Vahdet Efendi ile müştereken "Kavâid-i Osmâniye" isminde bir kıt'a kitâbet-i fevâid-nisâbı ve bir mikdâr eş'âr-ı belâgat-meâbı vardır.

GAZEL

Benim ol mebde-i efyâz-ı vücûd
Benim ol menşe-i esrâr-ı şühûd

Banadır cümle hitâbet-i İlah
Benim ol hâmi-i mîsâk u Uhud

Hele gez gönlümü başdan başa bak
Gör ki ekvân-ı dile var mı hudûd

Fâtih-i memleket-i gaybım ben
Baş keser seyfime a'dây-ı unûd

Bildigin aynı Ali işte benim
Fethi sûret sana gösterdi Vedûd

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ali Fethî Efendi mahrûsa-i Ruscuk'da bin iki yüz on dokuz târîhinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup unfuvân-i şebâbetinde tahsîl-i ulûm-ı âliye eylemek üzre mahrûsa-i Edirne'ye azîmet ve müddet-i medîde ikâmetle iki yüz otuz dokuz târîhinde Dersaâdet'e muvâsalat ve bir müddet neşr-i ulûm-ı âliye ile imrâr-ı vakt u saat ve iki yüz kırk beş senesi hilâlinde mahrûsa-i Ruscuk'a avdet eyleyüp iki yüz elli bir senesi Der-i âliye'ye bi'l-muvâsala tarîk-i tedrîse duhûl ile birkaç sene müddet neşr-i ulûm-ı âliye ile güzârende-i subh u şâm olduktan sonra iki yüz elli beş senesi hilâlinde ihdâs olunmuş olan mekteb-i maârif-i adliye şâkirdânı hâceligine memûr ve ta'yîn kılınmış ise de iki yüz altmış üç senesi hilâlinde bazı esbâba mebnî memûriyet-i mezkûresini terk iderek Cennet-mekân Ebulfeth Sultân Mahmûd Hân-ı Gâzi hazretlerinin inşâ-gerdeleri olan câmi-i şerifde tefsîr-i şerîf mütemmimiyle me'lûf olduğu hâlde iki yüz altmış altı sâli evâhirinde meclis-i maârif-i yevmiye azâsı sınfına ilhâk buyrulmuştur. Mûmâ-ileyh vatan-ı asliyesi cânibinde Osmân Begzâde dinmekle şöhret-şiâr olup kendisinin sâhib-i ilm u kemâl olduğuna delil olmak üzre "hayrü'l-hüsni fî şerh-i istişarü'l-mu'temen" isnimde yedi cüzü şâmil bir kıt'a kitâb-ı rengîni "Hilye-i Saâdet" tercemesine dâir "Hilye-i Sultân" nâmında bir kıt'a eser-i dil-nişîni ve ehâdis-i şerîfe tercemesine mütealik "Sermâye-i Necât" isminde bir risâle-i masnûu, "Belâgat-ı İlm-i Arûz" nâmında bir kıt'a terceme-i matbûu ve haylice eş'âr -ı letâfet-disârı vardır.

NAZM

Doğdu ol sultân-ı kevneyn nûra gark oldu cihân
Basdı evc-i lâ-mekâna mahve vardı hânmân

Zulmet-âbâd-ı ademden çıkmaz idi kâinat
Ger vücûdun olmasaydı ey şefî-i ins u cân

Sad hezârân taslıya rûh-ı şerîfine senin
Fahri-i bî-çâreden ey mefhar-i pîr u cüvân

Nâzım-ı mûmâ-ileyh El-hâc Mehmed Fahreddin Efendi mahrûsa-i Burusa'da bin yüz yirmi yedi târîhinde sâlifü't-terceme Eşrefzâde Şeref Efendi'nin sulbünden kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin yüz kırk altı târîhinde lâbis-i hırka-i hilâfet ve yüz elli beş târîhinde Eyyûb Efendi zâviyesi ve yüz altmış bir târîhinde Emir Sultân zâviyesi meşîhatine revnak-dih-i kadr u mezellet olmuş iken bin yüz yetmiş altı sâli hilâlinde mat'ûnen hân-kah-ı ukbâya azm u rihlet eylemiştir.

GAZEL

Mülk-i aşka ey gönül şâh ol ki sultânlık budur
Tâlib-i dünyâ olup kalma peşîmânlık budur

Her ne var âdemde var âdemde bul her varı sen
Olma âdemden cüdâ âlemde şaytânlık budur

Sırr-ı hakka mahrem ol geç katreden deryâyı bul
Ahsen-i takvîmini bil işte insanlık budur

Salma filk-i çeşmini bahr-ı amîk-i kesrete
Düşme emvâc-ı belâyâya perîşânlık budur

Zühd u takvânın hakı bilmekde yokdur medhali
Mescid-i irfâna gel Fahri müselmânlık budur

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Ahmed Fahreddin Efendi Rûmeli'de vâki Şarköyü nâm kasabada pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîkat-ı aliyye-i Halvetiyye meşâyihinden sâlifü't-terceme Şeyh Zâti Efendi merhûmdan telebbüs-i sevb-i hilâfet ve muahharen Dersaâdet'e hicret eyleyüp bin iki yüz on dört sâlinde dâr-ı bekâya nakl u rihlet eylemiştir. Kasımpâşâ civârında vâki Ali Efendi tekyesi hatırasında medfûndur. Mûmâ-ileyhin dîvânçe olacak mikdâr eş'ârı vardır.

GAZEL

Bezme ra'nâ aşkile pür-câm-ı enverdir ruhun
Gösterir ahvâlini uşşâka manzardır ruhun

Hüsn ü ânın çaldı gönlü âşinâ-yı çeşm idüp
Kıldı sûz encâm çün sûzâna mazhardır ruhun

Nice hayret nice nükhet nâdiye gelsen zuhûr

Çün kelâmın dil-firîb hem derd-i ahmerdir ruhun

Zulmeti a‘yândan imhâ eyleyüp envâr-ı hat
Pek mücellâ görünür gâyet münevverdir ruhun

Gülşen-i tab‘ımdan olur arz-ı gül-bûveş sena
Her nazar Fahri’ye bir dürlü ziyâdadır ruhun

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hâcı Fahri Efendi Dersaâdet’de çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup evkâf-ı hümâyûn hazînesinde vâki gedikler odasına bir müddet müdâvemetle muahharen hazîne-i merkûma tahrîrât odasına nakl-ı memûriyet eyleyüp bir aralık kendisine hâcelik rütbesi bi’l-i‘tâ oda-i mezbûr mümeyyizligi hizmetine memûriyeti rû-nümâ olmuştur.

GAZEL

Göçersin kûs-ı rihlet urulur bir gün bu menzilden
Otağın pâdişâhım lâleveş sahrâda kurdun tut

Vücûd ikliminin ferdâ ki olmuşsun Süleymânı
Adem deryâsına o saltanat mihrin düşürdün tut

Murâdınca bu âlem mürgzârından şikâr olup
Şehâ bâzû-yı devletden nice şeh-bâz uçurdun tut

Getirir bezm-i kesretden ayâğı her kişi âhir
Firâkî bir el aldın âleme vahdet duyurdun tut

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Firâkî Dede Dersaâdet’de tennûre-bend-i hân-kah-ı vücûd olup evâil-i hâlinde gürûh-ı mekrûh-ı mülğâdan iken muahharen çirk-âbe-i mezelletden âb-ı nedâmetle tathîr-i kalb eyleyüp tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye bi’l-intisâb bin yüz eli beş târîhinde işbu âlem-i fâniden gerdun-tâb olarak rûh-ı pürfütûhu Dersaâdet’de Molla Gürânî türbesinde muntazır-ı rahmet-i Cenâb-ı Rabb-i Vehhâb olmuştur. Mûmâ-ileyhin her ne kadar selâset-i tab‘ı eş‘ârından ma‘lûm ise de bâlâda muharrer olan gazelinin kâfiyeleri gayr-i sahîh vâki olmuştur.

GAZEL

Ruh-ı cânânı görmek dâima fikr u hayâlimdir
Semender teg yanar ateşde olmak hasbihâlimdir

Duyarlar ric‘at eylermiş giden dünyâ-yı fâniden
Bana ric‘at günü cânânıma rûz-ı visâlimdir

Müsinn rûyı koyup da büte-i dil içre zevb itdim
O iksir-i gamı tarh eyledim zer oldu mâlımdır

Egerçi burc-ı akrebde olanda mâh çok bedre
Ve lîkin zülfü içre yâr rûyu nîk-i fâlimdir

Bana nâsih didi terk-i cünûn u kesb-i akl eyle
Velî dîvânelik bilmez benim akl u kemâlimdir

Hızır âb-ı hayât içdi fenâ dünyâda bâkidir
Beni hayy eyleyen la'l-i leb-i cânân zülâlimdir

Bakan câm-ı cihân-bîne görür âlemleri dâim
Benim câm-ı cihân-bînim bu mir'ât-ı cemâlimdir

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Ferecullah Efendi memâlik-i İraniye'de vâki şehr-i Tebriz-i anber-hizde bûyâver-i meşâmm-ı vücûd olup bir mikdâr tahsîl-i maârif eyledikten sonra Tebriz hükümdârı Şehzâde Melik Kâsım Mirzâ'nın kitapçılık hizmetinde bulunarak bir müddet istihdâm olunup muahharen ticâret tarîkiyle Dersaâdet'e bi'l-muvâsala bin iki yüz altmış sekiz târîhinde râhile-bend-i dâr-ı âhiret olmuştur. Yuşa hazretleri civârında medfundur. Mûmâ-ileyh lisân-ı Türkiye vü Fıranseviyeye âşinâ bir şâir-i rengîn-edâ olup kendisinin haylice eş'ârı vardır.

TÂRİH
Câmi' oldu dâiyâne kâmet idince menâr

Nazmı-ı manzûme-i hünermendî İsmâil Ferruh Efendi Kırımiyyü'l-asl olup ashâb-ı servet u sâmân iken bir aralık emlâk u akarı kazâzede-i rûzgâr olmuş olduğundan Dersaâdet'e bi'l-muvâsala ulûm-ı âliye ve fünûn-ı sâirede mahâret-i kâmilesi olmak hasebiyle uhdesine rütbe-i hâcegâni bi't-tevcîh kesb-i tahrîr eylemiş ve bin iki yüz elli altı senesi hilâlinde "mübârek adem idi göçdü Ferruh" târîhi müf'dınca âzim-i dâr-ı bekâ olmuştur. Mûmâ-ileyh ulûm-ı şitâda yed-i tûlâsı hüveydâ bir fâzıl-ı bî-hemtâ olup Lugat-ı Türkiye ile bir kıt'a tefs'r-i şerîfi ve sâlifü't-terceme Süleymân Hanîfi Efendi merhûmun âsârından olan Mesnevî tercemesine sâbi' olmak üzre bir cild terceme-i sıhhat-redîfi ve haylice eş'âr-ı latîfi olduğu meşhûr u mütevâtir ise de eş'ârını ketm u izâe eylemiş olduğundan sâir âsârına dest-res olunamayup bâlâda muharrer târîh mısraının tahrîriyle iktifâ olundu. Muahharen şeref-harâb u minâresi berâber türâb olmuş olan Büyükdere nâm mahallde vâki câmi-i şerîfenin sakfiyle sâir muhtâc-ı tamîr olan mahallerini termîm u tamîr ve minâresini müceddeden binâ vü inşâ iderek bir mikdâr musakkafât ilâvesiyle vakf-ı câmi-i mezkûru ihyâ vü teksîr eylemiş olduğu Tezkiretü'l-Cevâmi'de mukayyed u mestûrdur.

GAZEL
Gerçi ehl-i zevk ile rindâne-meşrebdir kadeh
Pek içilmez zâhide bîgâne-meşrebdir kadeh

Cem idüp cümle mürîd-i bâdeyi dergâhına
Halkada devrân ider şeyhâne-meşrebdir kadeh

Cûş ider gâhi müselsel bir kızıl zencîr ile
Elde zabt olmaz olur dîvâne-meşrebdir kadeh

Meclis-i meyde olur sultân-ı âşıkın hem-demi
Taht-ı fağfûra çıkar şâhâne-meşrebdir kadeh

Herkesin Ferdî ider izhâr-ı mahfi meşrebin
Bilmedik mâhiyetin âyâ ne meşrebdir kadeh

Nâzım-ı mûmâ-ileyh El-hâc Ferdî Efendi Dersaâdet'de pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup tahsîl-i ulûm-ı âliye ve tekmîl-i nusah-ı ilmiyye eyledikten sonra Aydın eyâletinde vâki Kasaba nâm mahallin müftülügü hizmetine memûr ve tayîn kılnüp mahall-i mezkûrda tevattun eylemiştir. Mûmâ-ileyh ashâb-ı fazl u kemâldan olup haylice eş'âr-ı regîni vardır.

GAZEL

Kûh-ı gurbetde olan dilde şetâret olmaz
Neş'e-i aşksız insanda letâfet olmaz

Şerbet-i aşkile sîr-âb ola gör dünyâda
Ki harâret bulunan dilde halâvet olmaz

Nâsı teftîn ide gör ehl-i basîretden ise
Halkı tahmîk gibi dünyâda hamâkat olmaz

Dil müderris iken ol medrese-i aşkında
Mevsil-i sahn-ı cünûn olmaya râhat olmaz

Ey Ferîd hasret-i dildâr u hayâl-i yârân
Var iken çeşm u dilimde o tarâvet olmaz

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Bahaeddin Ferîd Efendi şeyhülislâm-ı esbak Âşir Efendi merhûmun mahdûmu olup bin iki yüz on üç târîhinde tarîk-i tedrîse dâhil ve iki yüz otuz senesi Haleb-i şehbâ mevleviyyetine ve iki yüz kırk bir senesi Mısr-ı Kâhire mevleviyyetine ve iki yüz kırk dokuz senesi Mekke-i mükerreme mevleviyyetine nâil olduktan sonra iki yüz elli üç senesi hilâlinde dâr-ı bekâya nakl olmuştur.

GAZEL

Müntehâb-ı rûyuna dikkatle çeşmim kan olur
Şâm-ı vaslin her sehergeh gûşe-i mihmân olur

Her nedem ma'mûr olur bünyâd-ı kasr-ı beytin
Tîşe-i cevrinle bu eyvân-ı dil büryân olur

Bir humâ-pervâza düşdü hecr ile cism-i nizâr
Üstühân-ı mürgzârım hâsılı püryân olur

Tâb u sûz-ı hasret-i cânâna tâkat kalmadı
Şöyle kim hûn-âb-ı dîdem bir yem-i ummân olur

Ham-be-ham gisûların dökmüş izâr-ı pâkine
Târ-ı her zülfü Ferîdâ kâbil-i çevgân olur

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İbrâhim Ferîd Beg hâcegân-ı dîvân-ı hümâyûndan İsmâil Efendi nâm bir zâtın mahdûmu olup bin iki yüz üç târîhinde sarây-ı hümâyûn-ı mülûkaneye dâhil ve hasbe'l-kabiliye hazîne-i hümâyûn ketebesi sınfına dâhil ile Cennet-mekân hudâvendigâr sâbık Sultân Mahmûd Hân-ı Sâni hazretlerinin zamân-ı saltanatlarında merhûme ve mağfûrün-leha mihr u mâh-ı sultân-ı mağfiret-nişân hazretlerinin Üsküdar'da kâin ihya-gerdeleri olan câmi-i cedîdin tevliyeti hizmetine nâil olduktan sonra iki yüz elli sekiz senesi sarây-ı hümâyûn emâneti hizmet-i müstelzimü'l-mefhareti uhdesine bi'l-ihâle cânib-i Hicâz'a azîmet etmek üzre Der-i âliye'den hareketle Şâm-ı şerîfe muvâsalat ve orada ikâmeti hengâmda gülzâr-ı cinâna nakl u rihlet eylemiştir.

GAZEL

Fikr idüp baht-ı siyâhım katı yandım bu gice
Cevr-i dildâr ile cânımdan usandım bu gice

Şol kadar hecrin ile akdı gözümden hûn-âb
Başdan ayağa degin kanıyorum bu gice

Hâb içinde görüp ol mâhı olunca bîdâr
Şevk-i hüsnü ile etrâfım arandım bu gice

Harc itdimse nola sîm-i sirişkim yoluna
Sen gibi bir meh-i nâ-mihri kazandım bu gice

Şöyle mest itdi beni câm-ı mey-i mihnet-i aşk
Bilmedim yârimi bîgâneyi sandım bu gice

Şeb-i firkat uzadı derd-i muhabbet gibi âh
Gâh hâbîde olup gâh uyandım bu gice

Âh u zârıma yakup kıldı terahhum bana yâr
Ey Ferîde hele ben andan utandım bu gice

Şâire-i mûmâ-ileyha Ferîde Hânım Kastamonu eyâletinden Hamâmî Râşid Efendi'nin kerîmesi ve ketebeden Râif Efendi'nin halîlesi olup işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ından mukaddemce Dersaâdet'e hicret eylemiştir. Bâlâda muharrer olan gazel-i bî-halel yedi sekiz sene makdem bedr-i sipihr-i hüsn ü ân olduğu avânda keşîde-i silk-i sütûr eyledigi eş'ârındandır.

GAZEL

Olmada diller rübûde gamze-i câdûsuna
Deşt-i hüsnün sayd olurlar şîrler âhûsuna

Reng-i bûda zülf-i cânâna müşâbih olmasa
Kim bakar gülzâr-ı dehrin sünbül ü şebûsuna

Sad hezâran na'tına meftûn bir nigâh şûhuna
Bin dil-i Hârût-beste her ham-ı gîsûsuna

Çîle-i sahtın çeker her dem kemân ebrûların
Âferin erbâb-ı aşkın kuvvet-i bâzûsuna

Cismi hâk it ol sehi-kaddin yolunda Fıtnat
Nâil olmaksa murâdın devlet-i pâ busuna

Şâire-i mûmâ-ileyha Fıtnat Hânım meşâyih-i izâm-ı mağfiret-ittisamdan İsmâil Efendizâde Es'ad Efendi merhûmun duhter-i sud-ahteri ve Şerîf Efendi merhûmun hâher-i âli-güheri ve sudûr-ı izâmdan müteveffâ Derviş Efendi'nin hem-ser-i nezâket-perveri olup ebâ enced kendisine mevrûs olan fetânet-i asliyye ve tabîat-ı şi'riyye îcâd u iktizâsı üzre ârâyiş-i hacle-geh-i ilm u kemâl ve ol vecihle arz-ı cemâl-i şi'r-i bî-misâl iderek güzârende-i rûz u leyâl iken bin yüz doksan dört sâli hilâlinde rûh-ı şerîfi âzim-i kurbgâh-ı cenâb-ı Rabb-i müteâl olmuştur. Mûmâ-ileyhanın zâde-i tab'-ı nâzikânesi olmak üzre mürettեb bir kıt'a Dîvân-ı belâgat-ünvânı vardır.

TÂRİH

Sadr-ı fetvâya yine Es'ad Efendizâde
Bârekallah hüner u izzetile basdı kadem

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Mehmed Fikrî Efendi müderrisînden olup devr-i medâris-i mu'tâdeyi tekmîl itmeksizin bin iki yüz yirmi dört sâli hilâlinde nakl-ı bekâ eylemiştir. Mûmâ-ileyhin bâlâda mestûr olan târîhinden başka eş'ârına ve terceme-i ahvâline zafer-yâb olunamamıştır.

GAZEL

Ümîd-i bûse-i la'linle cânâ ıyd-ı adhâda
Bıçağ-ı gamzene kurban olur bu cân-ı üftâde

Ger ikbâl eylemezsen câme-i reng-i nev-icâda
Ne reng istersin ilbâs-ı fiten-i ıyde âmâde

Bahâriye nihâl-ı kadd ki giydikçe ak-ı sâde
Sanır zülfün gören sünbül biter serv-i temennâda

Senin hüsn-i Hudâ-dâdın gören mir'ât-ı âlemde
Ne yüzle baksın âyâ bir dahi tasvîr-i behzâda

Nigâh-ı iltifât ile kerem kıl pây-mâl itme
Sana üftâdedir bunca zamân Fennî-i şeydâda

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Fennî Beg Hotin muhâfızı esbak Ahmed İzzet Pâşâ'nın mahdûmu olup vâlidi müşârün-ileyhin vefâtından sonra sarây-ı hümâyûna çırâğ olunarak bi'l-âhire hazîne-i hümâyûn ketebesi sınfına dâhil ve Cennet-mekân Sultân Mustafa Hân-ı Râbi hazretleri zamânında ser-kitâbeti memûriyetine nâil olmuş iken bin iki yüz yirmi üç senesi şehryâr-ı müşârün-ileyhin vukû-ı hal'inde hakkında ecel-i kazâ çehre-nümâ ve o yüzden

âzim-i dâr-ı me'vâ olmuştur. Mûmâ-ileyh erbâb-ı tabîat ve ashâb-ı ma'rifetden olup eş'ârı selîs u nefîs vâki olmuştur.

GAZEL-İ NA-TAMAM
Biz ki insanız beni âdemleriz
Degme kesler bilir kim kimseleriz

Sırrımızdır nefha-i rûhu'l-kudûs
Eşrefü'l-mahlûk hem ekremleriz

Hây u hûy u güft-gûy-ı dehrden
Fâriğiz âzâdeyiz edhemleriz

Sanma Fennî yüz cihânda yalınız
Biz dahi nice fünûn-a'lamlarız

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Teymur Fennî Efendi sâlifü't-terceme Edhem Pertev Efendi'nin pederi olup bin iki yüz kırk dört târîhinde maskat-i re'sleri olan şehr-i Erzurum'dan medîne-i Trabzon'a nakl u hicretle bir müddet Gümüşhâne emânetinde ve ba'dehû Lazistan ve Karahisâr-ı Şarkî kazâları müstemleklerinde ve muahharen Cânik kazâsı muhasallığında imrâr-ı evkât itdikten sonra medîne-i Trabzon'da ihtiyâr-ı gûşe-i uzlet eyleyüp iki yüz altmış bir senesi hilâlinde âlem-i fenâdan dâr-ı ukbâya rihlet eylemiştir.

NAZM
Kimedir şîvesi dehrin bu istiğnâsı kime
Ya kime nâz u edâsı kuru gavgası kime

Kahr u lutfu alimallah bize hep yeksândır
Sitem u cevr u cefâsı kerem-i nâsı kime

Ne felek-meşreb olup âlem-i ulvîde ne hak
Pest u a'lâsı cihânın zir u belâsı kime

Bu gün âlemde safâ-yâb olalım bir lahza
Taab-ı tîşe çeküp hem gam-ı ferdâsı kime

Uçurup mürg-i dili âlemi Fevzî geçtim
Lâne-berdûş-ı cihânım gam-ı dünyâsı kime

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Fevzî Pâşâ sadr-ı esbak Derviş Pâşâ merhûmun akribâsından olup müşârün-ileyhin maiyetinde müddet-i medîde istihdâm olunduktan sonra uhdesine rütbe-i mîr-mîranî bi't-tevcîh bekâm olmuş ve bin iki yüz otuz sekiz târîhlerinde makarr-ı memûriyeti olan Maraş cânibinde dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir. Tabîatı hezl u mizâha mâil olduğundan ekser eş'ârı hezlgûnedir.

GAZEL
Mürğ-i dilimi dama düşürdüm yine kendim

Püsküllü belâdır sır-ı meh zülf-i kemendim

Hercâyi niçün eyledin ağyâr ile ülfet
Sen yâr-ı vefâdârını terk itdin efendim

Ateşkede-i aşkda gör mahv-ı vücûdum
Aks-i nigeh-i âfete gûyâ ki sipendim

Ey dil-i nağam piş-revi tul u dirâz it
Raksan ola tâ şevke gelüp serv-i bülendim

Fevzî suhanım tûti-i mu‘ciz-deme lâyık
Takdîme sezâ bu gazel-i şâh-pesendim

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Fevzi Efendi Kırkağaç nâm mahallde çehre-nümâ-yı âlem-i vücûd olup bir aralık Dersaâdet'e muvâsalat ve yedi-sekiz sene müddet mekteb-i harbiye'de ikâmetle bir mikdâr tahsîl-i fenn u ma‘rifet eyledikten sonra vatan-ı asliyesi cânibine avdet eylemiştir.

GAZEL-İ NA-TAMAM

Ruhsâr-ı alın üzre hatın demide göster
Çeşm-i gazâlin ey şûh sünbül çerîde göster

Rûyuna yârin ey dil kıl ol kadar nezzâre
Zahm-ı müjeyle cismin sen dîde dîde göster

Tahrik ise murâdın o nev-nihâl-ı nâzı
Bâd-ı bahâr-ı âhın herdem varanda göster

Nâzım-ı munzûme-i hünermendî Abdurrahman Fehmî Efendi şehriyyü'l-asl olup usûl-ı kadîme üzre şeyhülislâm nezâretinde vâki teftiş kitâbeti hizmetinde bulunarak bir müddet güzârende-i âvân u a‘vâm olduktan sonra bin yüz otuz sekiz sâlinde târik-i âlem-i nâsût ve âzim-i bezmgâh-ı lâhût olmuştur. Terceme-i ahvâli Sâlim Efendi Tezkiresi'nde dahi mevcûd u mukayyeddir.

BEYT

İtab-âmiz edâlarla o şûh nâz itse de Fehmî
Olur hem-bezmi uşşâkın niyâzı âdet itseydin

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Çukacızâde İbrâhim Fehmî Efendi mahrûsa-i Burusa'da pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin yüz elli bir târîhinde hâric itibâriyle tarîk-i tedrîse dâhil ve devr-i medâris itmekte iken bin yüz seksen dokuz târîhinde dâr-ı ukbâya müntakil olmuştur. Mûmâ-ileyhin bâlâda muharrer olan beytinden başka eş‘ârı görülememiştir.

GAZEL

Hayâlin rûşenâ-sâz-ı dü çeşm-i intizârımdır
O mürg-i vahşi gûyâ beste-i dâm-ı şikârımdır

Ko itsün iltizâm-ı nâz u istiğnâ o meh-i bikr
Hevâ-yı zülf ü rûyu matlab-ı leyl u nehârımdır

O servin sâye-i lutfundan olmaz hâtırım âzâd
Misâl-i lâle dâğ-ı aşkı dilde bergüzârımdır

Niçün tîr-i nigâhı meyl-i semt-i gayr ider bilmem
Fezâ-yı sînede rengîn nihâl-i i'tibârımdır

O Şûhun âşıkâne vasf-ı hüsn-ı dil-rübâsında
Gazel tarh eylemek Fehmi medâr-ı iştihârımdır

Nâzım-ı müşârün-ileyh Mustafa Mazlûm Fehmî Beg Osmân Efendi merhûmun sulbünden cezîre-i Girid'de vâki Kandiye'de zînet-efzâ-yı kehvâre-i vücûd olup heşt sâle bir tıfl-ı şîrîn makâle olduğu hâlde bin iki yüz otuz beş senesi hilâlinde vâlideleri hânımın istishâbiyle Dersaâdet'e bi'l-muvâsala sînleri temyîz-i surh u sevâd ve tefrîk-i noksân u ziyâd derecesine resîde oldukda tahsîl-i hüner u maârifde sarf-ı vus'u mukadderetle iki yüz kırk bir târîhinde harîr nâzırı Ömer Lütfü Efendi merhûma dâmâd ve iki yüz elli iki senesi Afyon müdürlügüne ve iki yüz elli üç senesi tophâne-i âmire nezâretine nakl ile mesrûrü'l-fuâd olduktan sonra iki yüz elli beş senesi tersâne-i âmire müsteşârlığı memûriyetine revnak-efzâ ve on mâh mürûrunda memûriyet-i mezkûreden infisâli rû-nümâ olmakla meclis-i vâlâ-yı ahkâm-ı adliye azâsı sınfına bi'l-ilhâk bir sene zarfında bâ-memûriyet-i mahsûsa yani Firârî Ahmed Pâşâ'nın ibtidâ-yı cülûs-ı meali-menûs-ı hümâyûnda bi'l-istishâb İskenderiye'ye götürdüğü rû-nümâ-yı hümâyûnu celb eylemek memûriyet-i hayriyesiyle cânib-i Mısır'a azîmet ve hüsn-ı muvaffakatiyetle îfâ-yı memûriyet eyleyüp Dersaâdet'e avdetinde masraf nezâretine ve bir seneden ziyâdece müddet mürûrunda nezâret-i mezkûreden müfârakatla sâniyen meclis-i vâlâ-yı mezkûr azâsı sınfına ilhâk olunarak iki sene mürûrunda da'vâ nezâret-i celîlesine revnak-bahş-ı izz u rıf'at ve iki yüz altmış iki senesi uhdesine rüte-i bâlâ bi't-tevcîh nâil-i atıfet u übbehet buyrulup iki yüz altmış sekiz senesi evâhirinde nezâret-i merkûmeden vukû-ı infisâliyle iki yüz altmış dokuz senesi ticâret nâzırı sâbık Nâmık Pâşâ'nın memûriyet-i mahsûsa ile Londra cânibine azîmetinde vekâlet-i ticâret nezâret-i celîlesine revnak-bahşâ ve muahharen nâzır-ı müşârün-ileyhin Dersaâdet'e avdeti münâsebetiyle vekâlet-i mezkûre aksamın intihâ olmuş olmasıyla iş bu tezkire-i âcizânemizin esnâ-yı tab'ında ki iki yüz yetmiş senesi şehr-i Şevvâlinde ser-asker müsteşârlığı makâm-ı âliyesine sâye-efgen-i kadr u mezellet buyrulmuştur. Müşârün-ileyh sipihr-i akl u dirâyetin mihr-i cihân-ârâsı ve evc-i kemâl u ma'rifetin mâh-ı ziyâ-bahşâsı olup hayliden hayli eş'âr-ı belâgat-şiârı ve münşeat-ı fesâhat-disârı olduğu müstağni-i tahrîr u eş'ârdır.

GAZEL

El virdim a mahbûb-ı zamânım dimiş oldum
Aldırmadı hiç şûh-ı cihânım dimiş oldum

Aldı yürüdü meclis-i rindânda seyr it
Bir lahza eyleş nazlı cüvânım dimiş oldum

Pek itti şikest rişte-i aşkı dil-i zârım

İncinme aman ince miyânım dimiş oldum

Geç geç diyerek eyledi tekdîr-i mükerrer
Hem-bezm olalım bu gice cânım dimiş oldum

Pey-rev olamaz böyle gazel tarhına Fehmi
Mecliste fakat nükteverânım dimiş oldum

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Fehmî Efendi medîne-i Trabzon'da bin iki yüz otuz dokuz senesi pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup Anadolu kazâsı sınfına duhûl ile iki yüz altmış senesi Dersaâdet'e muvâsalat ve muahharen memleketi cânibine avdet eylemiştir.

GAZEL

Hatt-ı sebz-i gül-ruhân rengîn olur âyîneden
Tûti-i nezzâre revnak-çîn olur âyîneden

Hande itse cevher-i eşkim görüp olma cebîn
Dürr-i dendân hûşe-i pervîn olur âyîneden

Düşmen-i rûşen-zamîrândır sipihr-i tîre-rû
Gerçi zengî şerm idüp pür-kîn olur âyîneden

Cûşiş-i eşke sükûnet virdi şevk-i ârızın
Cilve-i sîm-âb pür-temkîn olur âyîneden

Sürme-i bahtım degil çeşmin sebeb hâmûş deyü
Sırr-ı hayret her nefes telkîn olur âyîneden

Görmesinler sîne-i pür-âfeti sîminberân
Dilber-i nahvet-nigeh hodbin olur âyîneden

Câm-ı meydir saltanat ihsân iden İskender'e
Rind-i bezm-i bâde Cemâyîn olur âyîneden

Nev-zemîn açdı Fehîmâ tîşe-i Ferhâd külük
Safvet-i cûy-ı hüner şîrîn olur âyîneden

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hâce Süleymân Fehîm Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz üç târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup mukaddemâ dîvân-ı hümâyûn kalemi dâhilinde vâki umûr-ı mühimme odasına bir müddet müdâvemet ve muahharen darbhâne-i âmire tarafına nakl-ı memûriyet eyleyüp bi'l-âhire memûriyetden sora müddet-i medîde ol vaktin ta'bîrâtı üzere voyvodalık ve mütesellimlik misillü hidemâtda bi'l-istihdâm muahharen Dersaâdet'e avdet birle Karagümrügü civârında kâin hânesinde peygûle-güzîn-i istirâhat olduğu hâlde bazı hâhişgerân-ı nükât u kemâla tefhîm-i fünûn-ı Fârisiye eylemekte iken iki yüz altmış iki senesi şehr-i Rebîü'l-evvelinin on beşinci günü فهیم از زندان دنیا بدار السلام رفت mısraı müfâdınca âzim-i dârü's-selâm olmuştur. Vefâtına Kıbrısîzâde İsmâil Hakkı Efendi'nin inşâd eyledigi târîhdir:

Nâle kılsın ins u cân gitdi Süleymân Fehîm

Mûmâ-ileyh suhan-perver bir üstâd-ı sâhib-hüner olup Devletşâh Tezkiresi'ne terceme olarak "Sefînetü'ş-Şu'arâ" isminde bir tezkiresi ve gazeliyât-ı Sâib'in bazı müntehib gazellerine otuz cüzü şâmil bir kıt'a şerhi, müretteb ve matbû bir aded Dîvânçesi vardır.

NAZM

Doğruluk olmasaydı râh-ı sevâb
Eylemezdi sülûk ulu'l-elbâb

Lîk tenha tarîk olduğu çün
Nâdiratdan olur iyâb u zihâb

Râh-ı hakka revân olan âdem
Mekr-i İblisden olur bî-tâb

Bak Hicâz'da neler çeker hüccâc
Bâr-ı ekdâr dürlü dürlü itâb

Lîk nezd-i Hudâ'da bâkidir
Hak yolunda kazânsan ecr u sevâb

Rast-gûluk degil mi böyle Fehîm
Sînede eyleyen harâb u yebâb

Hak yolunda ayırmasın Mevlâ
Ne kadar halk iderse itsin itâb

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İbrâhim Fehîm Beg cezîre-i Girid'de vâki Hanya nâm memleketde bin iki yüz yirmi sekiz sâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz kırk sekiz sâlinde Mısr-ı Kâhire'ye azîmetle bazı umûr-ı mühimme-i Mısriyye'de bir müddet istihdâm olunduktan sonra iki yüz altmış yedi târîhlerinde Dersaâdet'e bi'l-muvâsala Yakve kazâsı müdürlügüne memûren mahall-i mezkûra azîmet ve bir sene mürûrunda Dersaâdet'e avdet eyleyüp Mısır vâlisi merhûm Mehmed Ali Pâşâzâde meclis-i vâlâ azâsından Muhammed Ali Pâşâ'nın kethüdâlık hizmetinde bulunduğu hâlde sâniye rütbesini bi'l-ihrâz muahharen cânib-i Mısır'a azîmet eylemiştir. Mûmâ-ileyhin bir mikdâr eş'âr-ı güzîdesi vardır.

KIT'A

Ol kadar cismim nizâr olmuş ki olsam pîş-rev
Ey kemân-ebrû hedef zihgîrdir sensiz bana

Baht eger devr-i revân itse makâm-ı evcde
Dest gerden-beste-i zencîrdir sensiz bana

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî İbrâhim Feyzî Efendi şehrüyyü'l-asl olup Eyyûb Ensârî (râdiye anhü'l-Bâri) hazreteleri türbe-i şerîfesi semtinde vâki Koca Mustafa Pâşâ câmi-

i şerîfi imâmeti hizmetinde imrâr-ı vakt u saat itmekte iken bin yüz otuz altı sâlinde târik-i câmi-i hayât ve tekbîr-zen-i musallâ-yı memât olmuştur. Terceme-i ahvâli "Tuhfetü'l-Hattâtîn" nâm tezkirede muharrerdir.

GAZEL

Kemâlin bulmuş ol nev-res nihâlim pek görülmemiş
Fem-i uşşâka lâyık meyve-i cismi asıllanmış

Turunc u sîb-i bostanın çürütmüşler kıyâs itme
O bir nev-bâde-i terdir hemân cür'etce allanmış

Hatâver sanma ey dil sen izârın ol melekzârın
Kitâb-ı hüsnü bir bir hâme-i kudretle tellenmiş

Vezîri kıt'a-gûyâ cismi bir âbâdi kâğıddır
Fakat şeklinde her hâli zer u zîverle hallanmış

O serv-i kâmetin salındığın ayb itme ey âşık
Hevâ-yı aşkla me'lûf olalıdan başı yıllanmış

Cihânda gerçi hüsnünde yegâne çok güzel ammâ
Habîbim ravza-i Cennet'de rıdvâna bedellenmiş

İzâl-ı çeşmini vasf itmegiçün ben o dildârın
Bu nazm u şi'rim ey Feyzî yine hoşça gazellenmiş

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Seyyid Feyzî Efendi Burusa vâizlerinden müteveffâ Hasan Efendi'nin mahdûmu olup âf-tâb-ı feyz-i İlahîden istifâze-i nûr-ı şuûr eyleyerek evkât u ezmânı tanzîm-i eş'âr ve terkîm-i âsâr ile güzâr eylemekte iken bin yüz seksen beş sâli hilâlinde âzim-i darü'l-karâr olmuştur.

GAZEL-İ MUKAFFA BE-HURÛF

Kâmetin serv-i sehî cânâ ruhundur mim u ha
Zülfün amber la'lin ama hemçü sin u kef u ra

Hasta-i bî-tâb-ı aşkın oldum ey Îsî nefes
Sendedir derd-i dilin çünki devâsı lâm u ba

Düşse gûristân-ı uşşâka reh-i cânân eger
Mürdeler ihyâ ider çün ayn u ya vü sin u ya

Meclis-i yârânı teşrîf ile bir şeb sevdigim
Hep müheyya çeng u nây u mim u ya vü dal u fa

Rûhunu şâd eyledi Sa'dî-i merhûmun hele
Nazm idüp bu penç beyiti fa vü ya vü dat u ya

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Emîn Feyzî sâlifü't-terceme Veliyüddin Rüşdü Efendi'nin sulbünden medîne-i Ayaş'da bin iki yüz yirmi iki târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz kırk târîhinde pederi mûmâ-ileyh ile beraber Dersaâdet'e bi'l-muvâsala bir aralık kitâbet hizmetiyle cânib-i Anadolu'da vâki bazı bilâd u memâliki seyr u seyâhat ve ez-cümle iki yüz elli bir târîhinde vak'a-nüvîs Es'ad Efendi merhûmun İran cânibine sefâretle azîmeti hengâmında pederi mûmâ-ileyhin maiyetinde bulunduğu hâlde cânib-i İran'a azîmet ve iki yüz elli iki târîhinde Dersaâdet'e avdet eyleyüp vüzerâ kapu kethüdâlarından müteveffâ Palabıyık Mehmed Beg yanında bir müddet edâ-yı hizmet-i kitâbet ve muahharen mîr mûmâ-ileyhin vukû-ı vefâtiyle bir müddetcik hânesinde ikâmet eyledikten sonra iki yüz elli yedi senesi dâr-ı şûra-yı askerî başkitâbetine nasb ile bir sene zarfında râbia rütbesini bi'l-ihrâz iki yüz altmış bir senesi ser-asker bolan Süleymân Pâşâ'nın dîvân kitâbeti hizmetine nakl-ı memûriyetle o esnâda kendisine sâlise rütbesi bi'l-i'tâ muahharen Pâşâ-yı müşârün-ileyhin makâm-ı ser-askeriden infisâliyle sadr-ı esbak Hüsrev Pâşâ'nın sâniyen ser-askerlik memûriyet-i celîlesine nakilleri hengâmda iki sene mikdârı müşârün-ileyhin dîvân kitâbeti hizmetinde bulunup iki yüz altmış dört senesi müşârün-ileyh Süleymân Pâşâ'nın ticâret-i nezâret-behiyyesine memûriyetinde yine müşârün-ileyhin dîvân kitâbeti hizmetine bi'l-nakl sene-i mezbûre hilâlinde Mısır vâlisi nasb olunmuş olan Abbas Pâşâ'nın mektûpçuluk hizmetine memûren Mısr-ı Kâhire cânibine azîmet ve yedi-sekiz mâh zarfında [illegible] avdet eyleyüp iki yüz altmış altı senesi kendisine rütbe-i sâniye bi'l-i'tâ tersâne-i âmire mektûpçuluğuna memûr ve ta'yîn kılınmış ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ından birkaç mâh makdem bahriye meclisi başkitâbetine tahvîl-i memûriyet eylemiştir. Mûmâ-ileyh tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye mensûb bir şâir-i pesendîde-üslûb olup nazm u inşâsı latîf u merğûbdur.

GAZEL

Bu demde gönül vaslına lâyıkdır efendim
Ağyârda yok şimdi aralıkdır efendim

Bûs-ı lebe ruhsat mı verir çeşmile gamzen
Mest olsa biri birisi ayıkdır efendim

Gördüm a gözüm nûru nice dilberi amma
Hüsn ü revişin cümleye fâikdir efendim

Bak ateş-i rûyunda olan anber-i hâle
Ben gibi o da odlara yanıkdır efendim

Ber-dâr ise maksûdun eger Feyzî-i zârı
Mansûr-ı dilim zülfüne lâyıkdır efendim

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Halîl Feyzî Efendi medîne-i Edirne'de bin iki yüz sekiz târîhinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz kırk sekiz senesi Dersaâdet'e bi'l-muvâsala bir aralık uhdesine hâcelik rütbe-i mu'teberesi bi't-tevcîh balık emâneti ve ba'dehû tersâne-i âmire dâhilinde vâki sürgü emâneti hizmetlerine bi'l-istihdâm memûren bir müddet dahi karantina hizmetiyle Trabzon ve İzmir ve Trablusgarb câniblerinde güzârende-i şuhûr u a'vâm olduktan sonra iki yüz altmış yedi senesi kal'a-i sultâniye karantinası hizmetine memûr u tayîn kılınmıştır.

GAZEL

Cânda hiç telhî-i hicrânile lezzet mi kodun
Zehr-i gamla dehen dilde halâvet mi kodun

Yanılup âşıka da lutf it a zâlim noldun
İtmedin zümre-i ağyâra inâyet mi kodun

Çeşm-i cellâdına cân virmege ol şûhun hiç
Hele bir sen de rakîbâ bize nevbet mi kodun

Her gelen oldu peşîmân yine döndü gitdi
Ey felek halkı bu kâşânede rahat mı kodun

Feyziyâ boşla bu rüsvâlığı uslan gayri
Aşkile itmedik âlemde melâmet mi kodun

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mustafa Feyzî Efendi Konya sancagı dâhilinde vâki İçel kazâsı karasından Limas nâm karyede bin iki yüz kırk iki senesi pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz altmış üç senesi Dersaâdet'e muvâsalat ve bir müddet dârü'l-muallimîn nâm dershânede taallüm-i hüner u ma'rifet itdikten sonra altmış sekiz senesi hilâlinde Süleymâniye câmi-i şerîfi nezdinde vâki mekteb-i edebiye şâkirdânı hâceligi hizmetine memûr ve tayîn kılınmıştır.

GAZEL

Gülistân-ı muhabbetde benim bir gül izârım var
Anınçün her seher bülbül gibi efgân u zârım var

Senin ol tîğ-i gamzenle hemîşe ey melek-sîmâ
Gönülde lâlezârâsâ nice bin dâğdârım var

Firâk-ı rûy-ı âlin bendeni zâr u zebûn itdi
Ve lîkin nâzenînim şevk-i aşkınla vakârım var

Yetişdir ey tabîb-i cân u dil gel merhem-i vaslin
Ki her dem hasretinden dilde derd-i bî-şumârım var

Gönülâsâ ben ey Feyzî garîb u miskin olmuşken
Ne a'lâ zülf-i dilberde benim şimdi karârım var

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Ali Feyzî Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz elli iki târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz altmış iki senesi enderûn-ı hümâyûn igvâtı sınfına ilhâk olunmuş ve hâlâ tahsîl-i maârif eylemekte bulunmuştur.

HARFİ'L-KAF

GAZEL

Sûre-i ve'l-leyl yazup safha-i ruhsâra hat

Eyledi Mecnûn yine çok âşık-ı âvâre hat

Mün'akis baht-ı siyâh u dûd-ı âhımdır benim
Sanma mir'at-ı ruh-ı berrâkı kıldı kara hat

Hatt-ı reyhânî ile fermân virdi şâh-ı hüsn
Mûrveş ol yüzden üşedi la'l-ı sekr-i yâre hat

Rûz-ı rûşen dîde-i âşıklara târîkdir
Perde-i beşerin olmuş rü'yet-i dîdâre hat

Her vecihden hoş gelir tab'a Kabûlî doğrusu
Zînet-efzâ-yı cemâl-i yârdir hemvâre hat

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Muhammed Kabûlî Efendi tahvîl kalemi ketebesinden Emîn Kabûlî Efendi'nin sulbünden bin iki yüz otuz yedi senesi zînet-efzâ-yı kehvâre-i vücûd olup iki yüz elli üç senesi dîvân-ı hümâyûn kalemi ketebesi silkine ve iki yüz elli beş senesi mekteb-i maârif şâkirdânı sınfına bi'l-ilhâk iki yüz elli altı senesi terceme odasına nakl ile iki yüz elli yedi senesi bâ-rütbe-i hâcegâni oda-i mezkûr sınf-ı sâni hulefâsı idâdına dâhil olduktan sonra iki yüz altmış bir senesi Purusya sefâreti başkitâbetine memûren Berlin cânibine azîmet ve ol tarafda bulunduğu hengâmda râbia rütbesini bi'l-ihrâz iki sene mürûrunda Dersaâdet'e avdet eyleyüp bâ-memûriyet-i kal'a-i sultâniye ve Trabzon ve Tuna sevâhilinde ve Burusa'da bir müddet geşt u güzâr eyedikten sonra uhdesine rütbe-i sâlise bi't-tevcîh iki yüz altmış beş senesi İngiltere sefâreti ser-kitâbeti memûriyetiyle Londra'ya azîmet ve bir sene mürûrunda kendiye rütbe-i sâniye sınf-ı sânisi bi'l-i'tâ iki sene müddet kitâbet-i mezkûre ve bir sene mikdârı dahi maslahat-güzârlık ile mahall-i mezbûrda ikâmet ve Dersaâdet'e muvâsalatındaki iki yüz altmış sekiz senesi hilâlinde cerbeze vü ma'lûmâtı iktizâsınca rütbe-i sâniye mütemâyiz ve fevkalâde orta elçiligi ünvânı ile Atina sefâretine tayîn buyrulup mahall-i mezkûra azîmet ve altı mâh zarfında uhdesine hâriciye kitâbeti memûriyeti bi't-tevcîh Dersaâdet'e muvâsalatla iki yüz yetmiş senesi mesele-i hâzıradan tevellâyı memâlik-i mahrûsaya gelmiş olan İngiltere ve Fransa devlet-i fahimeleri asâkirinin tehiyye-i levâzımâtı zımnında Gelibolu'da teşkîl olunan komisyona memûren beş mâh mikdârı Gelibolu ile Edirne'de îfâ-yı hizmet eyleyüp hitâm-ı memûriyetiyle Dersaâdet'e bi'l-muvâsala iki yüz yetmiş bir senesi şehr-i Rebîü'l-evvelinde kitâbet-i mezkûre memûriyetinden infisâli rû-nümâ olmuştur. Mûmâ-ileyh Kethüdâzâde sâlifü't-terceme Ârif Efendi merhûmdan tahsîl-i ilm u hüner itmiş ve nazmen ve neşren akrânına tefevvuk eyleyüp haylice eş'âr-ı güzîde tanzîmine dahi müvaffak olmuştur.

GAZEL

O şûhun pertev-i ruhsârı keyvânı çalar çarpar
Sevâd-ı şu'le-i la'l-i bedehşânı çalar çarpar

Hayâl-i ceyş-i müjgânından olmaz burc-ı dil hâli
Harâmi gözleri çok kişver-i cânı çalar çarpar

Nigâh-ı şâh-bâzı tâk-ı ebrûdan sürüldükçe
Degil ankâ hümâ-yı şâh-ı hûbânı çalar çarpar

Sikenderveş meger sû-yı lebinde hâl-i hindûlar
Zülâm-ı hatın içre âb-ı hayvânı çalar çarpar

Sakın dil verme Kudsî gamze-i mekkâre-i yâre
O câdû sahraü'l-cinnîdir insanı çalar çarpar

Nâzım-ı mûmâ-ileyh A'rec Hâce Kudsî Efendi Cennet-mekân Sultân Selîm Hân-ı Sâlis hazretleri asrı ulemâsından olup neşr-i ulûm-ı âliye iderek imrâr-ı subh u mesâ eylemekte iken bin iki yüz on dokuz senesi hilâlinde âzim-i dâr-ı bekâ olmuştur. Vefâtına Sürûrî Efendi merhûmun inşâd eyledigi târîhdir; "Hâce Kudsî'ye cinânı ide Kuddusî mekân" mûmâ-ileyhin biraz eş'ârı vardır.

İLAHİGÛNE GAZEL
Gelin ey yârân rüfekâcasına
Olalım ihvân sülehâcasına

Giyelim tâcı olalım zâcı
Dün ü gün nâci fukarâcasına

Girelim râha varalım şâha
İrelim câha nukabâcasına

Alalım himmet bulalım vuslat
Kılalım uzlet nücebâcasına

Yanalım her an olalım hayrân
Kılalım seyrân gurebâcasına

Koyalım gayri tuyalım seyri
Diyelim şi'ri şu'arâcasına

Alalım cebli salâlım neyli
Çalalım tablı ümerâcasına

Bolalım teslîm alalım ten'îm
Kılalım ta'lîm ulemâcasına

Yiyelim kandı koyalım fendi
Diyelim pendi hutebâcasına

Geçelim yemler içelim cemler
Saçalım demler şühedâcasına

Açalım meydân saçalım mercân
Uçalım her an zurefâcasına

Verelim biz cân görelim cânân
Sürelim devrân şürefâcasına

Bulalım bürhân olalım Lokmân
Kılalım dermân hükemâcasına

Gele kardaşlar bana haldaşlar
Dökelim yaşlar züafâcasına

Eyle Kuddusî hak ile ünsü
Ko kamu tâsı ukalâcasına

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Kuddûsî Efendi cânib-i Anadolu'da kâin Nigde kazâsında vâki Bor nâm kasabada kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîkat-ı aliyye-i Kadriyyeye sülûk ile müddet-i medîde Rûmeli ve Anadolu câniblerinde seyr u seyâhat ve ba'dehû cânib-i Hicâz-ı mağfiret-tırâza azîmet ve on yedi sene müddet ol arâzi-i mukaddesede mücâvereten iskân ve ikâmet eyledikten sonra tekrâr kasaba-i mezbûreye avdet eyleyüp zâviye-i mahsûsasında gûşe-gîr-i inzivâ olduğu hâlde bin iki yüz altmış beş senesi şehr-i Cemâziye'l-âhiresinde kurbgâh-ı cenâb-ı Kuddûs'a nakl u rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyh meşâyih-i mutasavıffadan bir şeyh-i sâhib-himmet olup ekser eş'ârı şeyhâne ve gâlib güftârı tasavuffâne vâki olmuştur. Bir kıt'a mufassal Dîvânı dahi vardır.

TESDİS

Şirâz u Horasânî degil Ankaravîyüz
Ne surh-ı sırız ne sûveriz biz Alevîyüz
Bizler hafi mezheb u sünnî-senevîyüz
Sır vermeyerek ser viririz ahde kavîyüz
Hâk-i kadem-i Âl-i Abâ Mustafavîyüz
Bûbekr Ömer Osmân u Ali Mürtezavîyüz

İsni aşer ammâ ki İmâm Al-i cenâbdır
İran'da makâm yerleri vâlâ mehtâbdır
İklim-i vilâyâtda kamu şâh-ı şebâbdır
Bu tâze beyân ukde akâyidde kitâbdır
Hâk-i kadem-i Âl-i Abâ Mustafavîyüz
Bûbekr Ömer Osmân u Ali Mürtezavîyüz

Cândan severiz cümleten ashâb-ı güzîndir
Ashâb-ı mübeşşer hepisi anla berîndir
La'net-keş-i avân-ı Yezid ol ki laîndir
Bu beytle sini ser-i sürûh bîni mübîndir
Hâk-i kadem-i Âl-i Abâ Mustafavîyüz
Bûbekr Ömer Osmân u Ali Mürtezavîyüz

Tâğuta zen-i bahr-ı fikir olma bu râzda
A'lâ ile ednâ dime ol nazm u niyâzda
Ol ehl-i tarîk gezme dilâ şeyb u firâzda

Bu beyt-i hümâyûnu nevâ eyle Hicâz'da
Hâk-i kadem-i Âl-i Abâ Mustafavîyüz
Bûbekr Ömer Osmân u Ali Mürtezavîyüz

Gâlip nice keşf eyledin ol râz-ı nihândır
Tâ beynehümada olan ol ukde-i cândır
Ol habl-i metin esb-i dili beste-inândır
Da'vâ-yı Karâri ki hemen cây-ı beyândır
Hâk-i kadem-i Âl-i Abâ Mustafavîyüz
Bûbekr Ömer Osmân u Ali Mürtezavîyüz

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Karârî Efendi Ankaravîyyü'l-asl olup tarîk-i kazâya rızâ-dâde ve ol sûretle Dersaâdet'de imrâr-ı subh u mesâda iken bin iki yüz kırk üç târîhinde âzim-i darü'l-karâr olmuştur. Vefâtına "Karârî kalmadı gitdi cihândan" târîhini mevâliden sâlifü't-terceme Kıbrısîzâde İsmâil Hakkı Efendi inşâd eylemiştir.

HARFİ'L-KEF

TARİH

Lem'a-pâş oldu dile bir rütbe envâr-ı neşât
Kim dırahşan oldu cezm itdi saâdet ahteri

Cûş-ı feyz ile cihâna geldi şöyle inkişâf
Kim tecessüm itdi ma'nâ-yı sürûrun peykeri

Künhünü tahkîk içün bu hâlet-i pür-behçetin
Dil iderken vâdi-i endîşede cevlângeri

Geldi bir şahs-ı be-şûş u pür-şitâb u hûy-feşân
Eyledi bir böyle mısra'la beşâret-gusteri

Silk-i nazm itmez vefâ kâşifdir evsâfına
Eyle tanzîm duasıyla edâ-yı çâkeri

Defter-i aklâm-ı hâkânîde tâ kim sebt ola
Masraf u îrâd-ı sultân-ı adâlet-perveri

Mesned-i vâlâda âsâr-ı füzûn-ı devleti
Şân-ı pür-nevle olan tûmâr-ı dehrin zîveri

Nâzım-ı müşârün-ileyh Reîsü'l-kuttâb Mehmed Emîn Kâşif Efendi beyne'l-kibâr Şâtırzâde Emîn Kethüdâ dinmekle şöhret-şiâr olan Kâşif Efendi'dir ki mektûbî-i sadr-ı âli odasından neş'etle iptidâ oda-i mezbûr ser-halîfeligine ve ba'dehû sadâret-i uzmâ mektûpçuluğuna ve bin yüz yetmiş bir târîhinde makâm-ı riyâset-i küttâba ve bir aralık vukû-ı azliyle yüz yetmiş üç senesi evâhirinde sâniyen riyâset-i mezkûre mesned-i vâlâsına ve yüz yetmiş beş senesi şehr-i Saferinde sadâret-i uzmâ kethüdâlığı makâm-ı celîlesine ve bade'l-infisâl defterdârlık câygâh-ı vâlâsına ve bir müddetden sonra defterhâne-i âmire emânetine

memûren nâil-i makâsıd u âmâl buyrulup muahharen sâniyen sadâret kethüdâlığı makâm-ı âlisine revnak-dih-i izz u ikbâl buyrulmuş iken bin yüz seksen bir senesi şehr-i Cemâziye'l-âhirinde âzim-i kurbgâh-ı cenâb-ı Rabb-i muteâl olmuştur. Müşârün-ileyh nazm u inşâda kadr u mahâreti zâhir ve hüveydâ bir şâir-i maârif-âşinâ ise de bâlâda muharrer târîhinden maâda eş'ârına dest-res olunamamıştır.

RÜBÂÎ

Fikr-i ser-i zülüfünile perîşan olmam
Her ateş-i ruhsâr ile sûzân olmam

Olsam da eger gârik-i bahr-ı ekdâr
Minnet-keş u dest-pest-i nâdân olmam

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Mehmed Kâzım Efendi Eyyûb Ensârî (râdiye anhü'l-Bâri) hazretleri ismine mensûb olan karyede kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîk-i tedrîse duhûl ile bin yüz otuz dokuz senesi hilâlinde irtihâl-i dâr-ı bekâ eylemiştir. Mûmâ-ileyh cevdet-i hatt ile şöhret-şiâr bir şâir-i pâk-güftâr olup Sâlim Efendi Tezkiresi'nde bazı âsârı mestûr u mukayyeddir.

NA'T-I ŞERÎF

Muallâ dergehin arş âsitândır yâ Resûlallah
Mutâf-ı ins u cân u kudsiyândır yâ Resûlallah

Görenler ravza-i Cennet-misâlin dûzaha girmez
Usât-ı ümmete dârü'l-amândır yâ Resûlallah

Sen ol şâhen-şeh-i levlâk-mesnedsin ki bin Mûsa
Âsâ ber-kef kapında pâ-sibândır yâ Resûlallah

Gubâr-ı hâk-i pâyin kuhl-ı çeşm-i âlem olmuştur
Bana her nakş-ı pâyin sürmedândır yâ Resûlallah

Ruhun verd-i tecelli nükhet-i gülşen-serâ-yı dil
Muanber kâkülün reyhân-ı cândır yâ Resûlallah

Nazîr olmaz o hatt-ı müşk-fâm u hüsn-i dil-sûza
Ser-â-ser sûre-i nûr-ı duhandır yâ Resûlallah

Ne haddim medhin itmek olacak illa vassâfın
Murâdım hâlimi arz u beyândır yâ Resûlallah

Perîşân rûzigârım hâne berduşum siyeh-rûyum
Gönül aşufte-i zülf-i tabândır yâ Resûlallah

Olupdur hem felekler bâr-i isyânımla vezn olsa
Muhakkak cürm u isyânım girândır yâ Resûlallah

Bulunmaz hadd u gâyet rütbe-i a‘dâd-ı cürmümde
Hezâr emsâl-i necm-i âsumândır yâ Resûlallah

Garîk-i lücce-i eşk-i nedâmet-i tehi-destim
Makâlim el-amân u el-amandır yâ Resûlallah

Hemân sermâyem elde hubb-ı zât u ehl-i beytindir
Ümîdim iltifât-ı hânedândır yâ Resûlallah

Ne hâcet rütbe-i aşk u vedâdim eylemek ta‘rîf
Sözümden sûziş-i kalbim ayândır yâ Resûlallah

Fakîrim müstemendim âcizim Kâzım gibi her dem
İşim feryâd u efkârım figândır yâ Resûlallah

Hemîşe kûy-ı Cennet-bûyuna cûy-ı tahiyyâtım
Misâl-i cûşiş-i eşkim revândır yâ Resûlallah

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mûsa Kâzım Beg Koniçeli müteveffâ Hüseyin Beg'in sulbünden mezkûr Koniçe kasabasında bin iki yüz otuz yedi senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup pederi mûmâ-ileyhin istishâbiyle Dersaâdet'e bi'l-muvâsala sinni tefrîk-i siyâh u sevâd derecesine resîde oldukda dîvân-ı hümâyûn kalemine ve bir müddet mürûrunda kalem-i mezbûra mülhak mühimme odasına müdâvemetle bi'l-âhire mâliye mektûpçusu odasına dahi bir müddet devâm eyledikten sonra kitâbet hizmetiyle asâkir-i hassa-i şâhâne silkine dâhil ve birkaç sene zarfında livâ kitâbeti hizmetine nâil olarak işbu tezkire-i âcizanemizin tab‘ı esnâsında alay emînligi memûriyetine nakl ile mümtâz-ı akrân u emâsil olmuştur. Mûmâ-ileyh her nevde şi‘r inşâdına muktedir bir şâir-i mâhir olup nazm-ı kasâyidde sâhib-i yed-i tûlâ ve ol fende akrân u emsâline tefavvuk u rüchâniyeti zâhir u hüveydâ olduğundan başka mersiye-gûlukda kemâl-ı mahâreti ve dîvân olacak mikdâr eş‘âr-ı müstelzimü'l-belâgatı vardır. Şâh-ı Velâyet Efendimiz'in haklarında keşîde-i silk-i sütûr eylemiş olduğu kıtâatdan bir kıt‘ası teberrüken terceme-i hâli zeyline tahrîr u ilâve kılınmıştır.

Cûş idüp bâd-ı muhabbet ile deryâ-yı ezel
Oldu bir cevher-i şeh-dâne dü reng üzre celi

Didi sarrâf-ı hüviyyet görüp ol renglerin
Birine nûr-ı Muhammed birine nûr-ı Ali

İşbu kıt‘a-i latîfe mümâsil daha pekçok eser-i rengînteri olduğu bî-reyb u riyâdır.

GAZEL

Sinân-ı gamze-i cânâna girmiş sîne âyîne
Bu sûretle müşâbih âşık-ı gamgîn-i âyîne

Görüp âyîne-i ruhsâr-ı zîbâsı hicâbından
Büründü başına bir perde-i peşmîne âyîne

Bakup âyîneye çîn-i cebîni eylemiş âyîn
Kalır hayretde ol âyîne her âyîne âyîne

Abes âyîne-i şeffâfa bakma ey melek-sîmâ
Görür mü rû-be-rû gelse biri birine âyîne

Nola mir'ât-ı dil Kâzım çerâğ-ı bezm-i yâr olsa
Yakışmaz mı acep ol bezm-i Cem-ayine âyîne

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hüseyin Kâzım Efendi Dırama kazâsına tâbi Sari Şabân nâhiyesinde vâki Ulucak nâm kâryede bin iki yüz otuz târîhlerinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz kırk yedi senesi Dersaâdet'e bi'l-muvâsala Kâdıçeşmesi civârında vâki medreselerden birinde hücre-güzîn-i ikâmet olarak ulûm-ı Arabiyeyi Kavalalı Yûsuf Efendi'den fünûn-ı Fârisiyeyi dahi sâlifü't-terceme Hâce Fehîm Efendi merhûmdan tahsîl ile iki yüz altmış iki senesi bir kıt'a müderrislik rüûs-ı hümâyûnuna nâil olduktan sonra Mısır vâlisi esbak İbrâhim Pâşâ merhûmun mahdûmu Mustafa Beg'in kethüdâlık hizmetinde bulunarak birkaç defa cânib-i Mısır'a azîmet ve muahharen Dersaâdet'e avdet eylemiştir. Mûmâ-ileyh nükte-perdâz bir şâir-i mümtâz olup kedisinin bir mikdâr eş'âr-ı hayâl-âmiz ve güftâr-ı hayretengîzi vardır.

Âferinler yine Koz bekçisine
Seyr idenler didiler cümle belî

Pehlevân böyle gerekdir hakkâ
Şimdi meydânın odur bî-bedeli

Tutuşan kimdir anınla acaba
Birinin var ise gelmiş eceli

Berk-i hâtif gibi tâbân göricek
Ateş-i zarb ile yandı Fareli

Kâmilin oldu hoş-âyinde yine
Pehlevânâne bu zîbâ gazeli

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Kâmil Beg sâlifü't-terceme şâir-i mâhir Fâzıl Beg merhûmun birâder-i kemâlâveri olup büyük pederleri Tâhir Ömer nâm şakînin vefâtından sonra der-i bâr-ı şevket-karâr-ı mülûkaneye muvâsalatla enderûn-ı hümâyûnda vâki hâce-yi seferliye çırâg buyrulup şem'-i âmâlı fânûs-ı ikbâlda şu'le-pâş-ı kemâl olmamış iken bin iki yüz bir senesi hilâlinde mizbân-ı kazâ fitile-i hayâtın mikrâz-ı memât ile bürîde iderek rûh-ı revânı dâr-ı cinâna resîde olmuştur.

GAZEL

Şâh-ı hûbâna nâz ider gönlüm
Gâhi arz-ı niyâz ider gönlüm

Ateş-i firkatile yandıkça

Mevsim-i dîde yaz ider gönlüm

Dâmen-âlûde-i münâhidir
Tövbeden ihtirâz ider gönlüm

Kâbe-i matlaba irer bir gün
Arzû-yı Hicâz ider gönlüm

Cüst-cûda hakîkat âlemini
Geşt-i deşt-i mecâz ider gönlüm

Semt-i yâri tasavvûr itdikçe
Tayy-ı dûr u dirâz ider gönlüm

Sırrına Kâmil olmadık âgâh
Sanma kim keşf-i râz ider gönlüm

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Yûsuf Kâmil Pâşâ Gümrükçü Osmân Pâşâ merhûmun birâderzâdesi ve siğâr-sal ve evâil-i hâlinde niam-perverde vü terbiyet-gerdesi olup devr u ikâmet eyledigi eyâlet u memleket ve Dersaâdet'de dâirelerine müdâvim ulemâ-i benâmdan tahsîl-i ilm u ma'rifet ve iktisâb-ı sanat-ı kitâbet eylemesi sırasında biraz vakt dîvân-ı hümâyûn kalemine müdâvemet ve bin iki yüz kırk dokuz sâli evâilinde cânib-i Mısr-ı zâtü'l-ihrâma azîmet eyleyerek hazîne-i Mısriyye kitâbetinde müstahdem ve yedi-sekiz mâh mürûrunda Mısır vâlisi merhûm Mehmed Ali Pâşâ'nın maiyet-i kitâbeti hizmetiyle mübtehic u hırâm olunmasını mütevâliyen rütbe-i kâimmakâmiden bida' ile beş sene zarfında mîr-i liva ve beyne'l-ikfâ nâmdâr ve kâm-revâ olup iki yüz altmış senesi evâsıtında bâb-ı ikbâl-ı erbâb-ı âmâl olan der-i bâr-ı şevket-medâra irsâl olunmağın rütbe-i refîa-i mîr-i mîrânî ihrâz ile münşerihü'l-fevâid ve Mısır'a avdetinde vâli-i âli-himmete dâmâd oldukda beş sene sonra tebeddülât-ı valât ve vukû-ı vefât hengâmelerinde hasbe'l-kader aksa-yı benâdir-i saîdiyeden olan bend-i râsivanda üç ay kadar kâşâne-nişîn-i vahdet ve ba'dehû vâsıl-ı âsitâne-i saâdet olarak ezmine-i pîrede Rûmeli beglerbeyi pâyesiyle ahkâm-ı adliye ve maârif-i umûmiyye meclisleri azâlığına memûr u şâdân ve çok geçmeden rütbe-i sâmiye-i vezâret ihsân ve altmış sekiz senesi ticâret nezâret-i celîlesiyle kâlâ-yı kadr u haysiyeti nigâh-i i'tibâra şâyân buyrulup muahharen Fethi Pâşâ'nın menâsıb-ı memûriyet-i âliyeleriyle nasblarının beşinci ayında nezâret-i müşârün-ileyhadan münfasilen yine meclis-i vâlâ azâsı sınfına dâhil olmuş ve iki yüz yetmiş senesi evâhirinde sâniyen ticâret nezâretine ve bir mâh mürûrunda meclis-i vâlâ riyâsetine revnak-dih-i şân u übbehet buyrulmuştur. Müşârün-ileyh mâhirü'l-irfân bir müşîr-i âli-şân olup mütâlaa-i kütüb u tevârih u ebyâtda şöhret-i kâmilesi ve münâvele-i akdah-ı şi'r-i sâziye killet-i rağbetiyle berâber tedkîk-i nükat-ı ebyât u mutayebatda mahâret-i şâmilesi menkûldur.

GAZEL

Başladır medh u senâya halkı zî-şân kâkülün
Söyledir bülbül misâli çok suhandân kâkülün

Şöhretin âfâka çıkdı bilmeyen var mı seni
Meclis-i uşşâk içre oldu destân kâkülün

İtmesin ta‘yîb-i âlem bu dil-i âşüfteyi
Bilmez itdi kendimi bana o fettân kâkülün

Ukde olmuş kalb-i âşıka anın her turrası
Bend ider bir mû yine bin merdümiden kâkülün

Dâima Kâmil kulun söyler sehâvet-bahşını
Hâtem-i Tayy gibi oldu sâhib-ihsân kâkülün

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Kâmil Efendi sâlifü't-terceme Silivrili İsmâil Hakkı Efendi'nin birâder-i gühteri olup pederleri Ahıshalı Osmân Efendi'den bir mikdâr ulûm-ı Arabiye ve Hâce Kerîmî Efendi'den bir bend fünûn-ı Fârisiye tahsîl iderek mükaddema Rûmeli cânibine şeref-vukû olan seyâhat-i mealî menkabet-i cenâb-ı şehriyârî esnâsında bir kıt‘a müderrislik rüûs-i hümâyûnuna nâil olmuştur.

GAZEL

Tekye-i Yahya Efendi'nin mübârek şeyhi kim
Hazret-i Nûrî Efendi dil-münevver çün sirâc

Nice eyyâmdan mükaddem zât-ı âli-sîreti
Olmuş idi bazı sûrî ârız ile nâ-mizâc

Kurb-ı Sarıyir'de tebdîl-i hevâ vü âb içün
Kıldı iskân çend rûz ol pîr-i sâhib-ibtihâc

Hamdullah hazret-i İrfân bedîdi müjde-bâd
Himmet-i pîrân ile buldu müdâvât u ilâc

Müddet-i endekte bâ-eltâf-ı sâni-i kerîm
O mahallin halkı ile itdi a‘lâ imtizâc

Böyle ra‘nâ-yı ferîde âkibet lâzım müdâm
Kim vire hakka vücûdu meslek-i zikre revâc

Kâmilâ beher duâ-yı sıhhat-ı tab‘ı hemân
Dâima dergâh-ı Feyyâz-ı Kerîm'e destin aç

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Cerrah Kâmil Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz otuz beş târîhinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup bir müddet mekteb-i tıbbiye-i şâhânede tahsîl-i maârifde bulunduktan sonra sâlifü't-terceme Cerrahbaşı Şâkir Efendi'nin yanında müddet-i medîde hizmet ve bir mikdâr tahsîl-i sanat eyleyüp muahharen bir bâb çırâğ dükkânı güşâdiyle imrâr-ı evkât itmekte iken işbu tezkire-i âcizanemizin tab‘ından makdem ordu-yı hümâyûn cânibine i‘zâm kılınmıştır.

GAZEL-İ MASNÛ

Olma sihâm-ı dest-i kazâdan emîn amân

Tîr âşikâre gelmededir der-kemîn kemân

La‘l-i lebinde zâhir olup nev demîde hat
Didim huceste bâd-ı nigîn zemîn-i zamân

Başınçün itme va‘de-i teşrîfine dürûğ
Ey cevr-pîşe oldu dürûğa yemîn yamân

Eksik degil rakîb-i cudâr-ı semâniye
Olsun gerekse dilber dür-ı semîn-i samân

Şi‘rin muvaşşah eyle sanâyi‘le Kâmiyâ
İster edâ-yı tâze ve hem nev-zemîn zamân

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Kâmi Efendi mahrûsa-i Edirne'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup Dersaâdet'e bi'l-muvâsala bin iki yüz iki târîhinde tarîk-i tedrîse duhûl ve bin yüz on altı târîhinde şehr-i Bağdâd'a kâdı ve ba‘dehû fetva emâneti ve yüz yirmi dört târîhinde Galata mevleviyyetine ve bir müddetden sonra evkâf-ı hümâyûn müfettişliği memûriyetine ve yüz otuz târîhinde Mısr-ı Kâhire mevleviyyetine vüsûl ile bin yüz otuz altı târîhinde Mekke-i mükerreme pâye-i celîlesini bi'l-ihrâz Rûmelihisârı'nda kâin sâhilhânesinde ârâm-sâz-ı itizâz olmuş iken sene-i mezbûre hilâlinde dâyin-i ecel kendisine mütekâz olmağla irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Mûmâ-ileyh ashâb-ı fazl u kemâldan olup "Salavât-ı Mes‘ûdî" nâm kitâba bir kıt‘a terceme ve ilm-i fıkha dâir "Riyâzü'l-Kâsımîn" isminde bir aded risâle-i mu‘tebere te‘lîf ve tertîbine müvaffak olduğundan başka müretteb bir kıt‘a Dîvân-ı belâgat-ünvânı ve Sâlim Efendi Tezkiresi'nde haylice eser-i rengîn-beyânı vardır.

GAZEL

Sâger-i binti'l-ineb hicrânının mahrûmuyuz
Arzû-yı vuslatının çıkmaz hayâl-i devriyi

Olmuşuz seng-i kazânın bir nişangâhı ayân
Tâ leked-hâr-ı felek müşkülünün makdûruyuz

Dutmadı devrân bizimle kaldı hayret mahşere
Sâha-i nâ-kâm içinde dillerin meksûruyuz

Kurb-ı vuslat bulmadık düşdük hevâ-yı firkata
Kendi kadrin bilmeyen bir nâ-halef mecbûruyuz

Kılmaz iken şâhlara kıldık adûya ser-fürû
Kâmiyâ ikbâl ile gûyâ cihân meşhûruyuz

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şabân Kâmi Efedi şehr-i Diyarbekir'de pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup bir müddet Mısr-ı Kâhire'de ikâmetden sonra vatan-ı asliyesine ricatla tarîkat-ı aliyye-i Kadriyyeye olan mensûbiyeti münâsebetiyle mütasarrıf olduğu hâneyi zâviye şekline bi'l-ifrâğ ile'l-an icrâ-yı âyin-i dervişâne ile melûfdur.

NA‘T-I ŞERÎF

Gubâr-ı ravzanın kuhlı cilâdır yâ Resûlallah
Gözümde hâk-ı kûyun tûtiyâdır yâ Resûlallah

Cebînin sûre-i ve’ş-şems sînen matla-ı ve’l-fecr
Saçın ve’l-leyl u yüzün ve’d-duhâdır yâ Resûlallah

Şeb-i mi‘râcda na‘l-ı şerîfin nakş almış çarh
Biri meh birisi mihr-i semâdır yâ Resûlallah

Şemîm-i çîn-i zülfün şemmesidir mişk ile anber
Anınçün mişke teşbîhi hatâdır yâ Resûlallah

Ne yüzle varayım yüz virmez isen bâb-ı Rahmâna
Yüzümde rû-siyehlik rû-nümâdır yâ Resûlallah

Gubârım rûzigâr atmazsa semt-i ravza-i pâke
Dem-i mahşerde de işim hevâdır yâ Resûlallah

O denli mücrimim zerre sevâbım varsa defterde
Ya sehv-i kâtibân ya iftirâdır yâ Resûlallah

Egerçi dâmen-i lâ-taknatu der-destdir ammâ
Yine her hâlde ümîdim sanadır yâ Resûlallah

O denli lutfuna ümîdvarım havf olup ma‘dûm
Zebâna her gelen harf-ı recâdır yâ Resûlallah

Derûnum zikr u fikr-i hazrete bîgânedir gerçi
Nice bî-hûde fikre âşinadır yâ Resûlallah

Reh-i mescidde sist u nâ-tüvân üftân u hîzândır
Tarîk-i fıskda pek tîz-pâdır yâ Resûlallah

Eger rûz-ı cezâda sâhib olmazsan degil Cennet
Cehennem de bana nefret-nümâdır yâ Resûlallah

Şefâat suçluya dirler meseldir söylenir dâim
Kulun Kâni de bir mücrim gedâdır yâ Resûlallah

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ebûbekir Kâni Efendi Cennet-mekân Sultân Abdulhamid Hân hazretleri asrı şu‘arâsından olup dîvân-ı hümâyûn kaleminden neş’etle hasbe’l-istitâ‘a rütbe-i hâcegâniyi bi’l-ihrâz bazı vüzerânın dîvân kitâbetleri hizmetinde bulunarak beyne’l-emâsil tahsîl-i nâm u şöhret eyledikten sonra gûşe-gîr-i inzivâ olduğu hâlde tekmîl-i nakdîne-i enfâs-ı hayât eyleyüp bin iki yüz altı târîhinde vefât eylemiştir. Reîsü’l-müverrihîn Sürûrî Efendi-i dânişkârinin vefât-ı mûmâ-ileyhe inşâd eyledigi târîh-i rengîndir; “Her sözü ma‘den-i cevher

idi gitdi Kâni" Mûmâ-ileyh şi'r u inşâda yegâne bir şâir-i bî-bahâne olup nazm u neşri şâirâne ve münşiyâne olduğu erbâb-ı maârif indinde ma'lûm ve müsellemdir. Bir kıt'a müretteb Dîvân-ı belâgat-ünvânı ve birkaç cüzü müştemil hezlgûne bir eser-i letâfet-beyânı dahi vardır. Latîfe; "Mütercim mûmâ-ileyh evâil-i halinde ayyaşîn gürûhundan olduğu hâlde kitâbet hizmetiyle Erzurum cânibinde bulunduğu hengâmda meclis-i ülfetine âlufte olan ashâb-ı suhandan Erzurumlu Hakkı nâm ehl-i zimete bir gün esnâ-yı işretde latîfe tarîkiyle kabûl-ı İslâmiyeti teklîf eylediginde o esnâda medîne-i Erzurum'da salah-ı hâl ile ma'rûf ve keşf u kerâmet ile mevsûf olan sâlifü't-terceme sâhib-i Ma'rifet-nâme Şeyh İbrâhim Hakkı Efendi dahi ber-hayât olarak zemmî-i mersûm cevâbında; "İslâmiyeti kabûl eyledigim hâlde Şeyh Hakkı Efendi ayarda bir müslüman olabilirmiyim" didiginde şâir-i mûmâ-ileyh; "anın ka'bına irmek derece-i imkânda degildir" didigi anda zemmî-i mersûm; "öyle müselman olmayup da senin gibi müselman olacak olur isem benim terk-i din eyledigim neye yarar" diyerek mûmâ-ileyhi cevabdan âciz eyledigi menkûldur. Ancak mûmâ-ileyhin her nekadar mukaddemâ bazı evkât u ezmânı o sûretde güzerân itmiş ise de muahharen kendisi tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye intisâb ile tasfiye-i kalb itmiş ve cemi' mekkâre vü isyânını şâyân-ı avf u mağfiret eylemiştir.

GAZEL

O nev-reste nihâlin şâh-ı Tûbâ kadd-ı dil-cûsu
Şemîm-i bâğ-ı Cennet sîne-i sâf-ı semenbûsu

O mûlar kim dökülmüş zîr-i fesden ârız-ı pâka
Hayât-efzâ-yı âlemdir nesîm-i çîn-i gîsûsu

Füsûn-ı ilmin ferâmuş etdirir Hârut u Mârut
İki sehhâredir uşşâka yârin çeşm u ebrûsu

Nigâhı dehşetinden lerze düşdü reb'-i meskûna
Anınçün nâfe-rîzân oldu çînin hüsn-ı hevâsı

O şehbâz-ı hümâ-pervâzı dil sayd itmek isterdi
Maârif saydgâhında olaydı zûr-ı bâzûsu

Görünce gerdeninde kumruveş tavk-ı siyeh fâmı
Çözüldü zümre-i erbâb-ı aşkın bend-i zânûsu

Kerîmî'nin ne derd-i bî-devâya düşdügün bilse
Tutardı cümlesi ma'zûr-ı devrânın suhan-gûsu

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Süleymân Kerîmî Efendi Lefke nâm kasabada kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin iki yüz yirmi dokuz senesi Dersaâdet'e bi'l-muvâsala Zihneli Abdurrahman Efendi merhûmun halka-i dersine hâzır olarak tekmîl-i nüsah-ı ilmiyye ve her fende mümkün mertebe tahsîl-i meleke eyledikten sonra Fâtih Sultân Mehmed Hân-ı Gâzi hazretleri câmi-i şerîfi civârında vâki medâristen birinde hücre-güzîn-i ikâmet olduğu hâlde bazı ashâb-ı istidâda taallüm-i fünûn-ı Fârisiye eylemekte bulunmuştur. Mûmâ-ileyh kelâm-ı latîf îrâdına kâdir ve her nevde söz söylemege muktedir bir şâir olup şi'rde kendiye mahsûs etvârı ve hayliden hayli eş'âr u güftârı vardır.

TÂRİH

Zehî necl-i Mükerremzâde-i İzzet Efendi kim
İdüp teşrîh-i lihye virdi şâdi tâ azîrimde
Müveccihdir yazarsa kıl kalemveş hâme târîhin
Yazılsın ahsen-i hat safha-i vech-i azîzimde

Nâzım-ı manzûma-i hünermendî Şeyh Seyyid Kemâl Efendi Dersaâdet'de pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîk-i aliyye-i Halvetiyyeye sülûk ile meşâyih-i izâmdan olduğu hâlde hânesinde ikâmetle evkât-güzâr iken "Tekmîl kıldı devrin Seyyid Kemâl Efendi" târîhi nâtık olduğu üzere bin iki yüz otuz dört sâlinde kurbgâh-ı cenâb-ı Mennâna müteveccih olmuştur. Mûmâ-ileyh ashâb-ı fazl u kemâldan olup ilm-i kefde dahi mahâreti olduğu rivâyet kılınmıştır. Kerimezâdesi sâlifü't-terceme mevâli-i izâmdan Abdulazîz Efendi'nin lihye irsâline dâir bâlâda muharrer olan târîhi inşâd eylemiş olduğu bazı tarafdan icbâr olunmuş olmakla teberrüken tezkire-i âciziye sebt u kayd olmuştur.

GAZEL

Nûr-ı aynım tiz giçüp ömr-ı şitâbânım gibi
Bir dem ârâm itmeden bu çeşm-i giryânım gibi

Korkarım kaldın gönül sevdâ-yı zülf-i yârda
Gördügüm yokdur seni hâb-ı perîşânım gibi

Rahne-yâb olmaz yine dilde binâ-yı aşk-ı yâr
Perde-i sînem de çâk olsa girîbânım gibi

Kaçma rûhum böyle ihsân ile gel agûşuma
Sîne dirler nâmına bir sadra geç cânım gibi

Cüst-cû-yı yârda cûlar dahi şimdi mühmâl
Su-be-su olmuş revân eşk-i firâvânım gibi

Nâzım-ı müşârün-ileyh mekâtib-i umûmiyye nâzırı sâbık Seyyid Ahmed Kemâl Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz yirmi üç senesi hilâlinde zînet-efzâ-yı âlem-i şühûd olup iki yüz kırk bir senesi defterdâr mektûpçusu odası hulefâsı sınfına bi'l-ilhâk merkûz-ı gencîne-i tab'-ı nâzikânesi olan cevâhir-i maârifin iktizâsı üzre iki yüz kırk altı senesi cerîde muhâsebesi başkitâbetine nakl eyleyüp iki yüz elli senesi uhdesine hâcelik rütbe-i mu'teberesi ve iki yüz elli bir senesi râbia rütbe-i refîası bi't-tevcîh o esnâda sefâretle İran cânibine izâm kılınmış olan vak'a-nüvîs Es'ad Efendi merhûmun nâmına olmak üzere cem' u te'lîf eyledigi "Müntahabât-ı Şeh-nâme" nâm kitâb ile bazı kasâid-i Fârisiyesi müşârün-ileyhin teveccühâtını istihsâle vesîle olarak ser-kitâbetine memûren cânib-i İran'a azîmet ve hitâm-ı memûriyetle Dersaâdet'e avdetlerinde ol vaktin ta'bîrâtı üzere mülkiye nâzırı bulunan Pertev Pâşâ merhûm zât-ı âlisini mektûbî-i vekâlet-penâhî odasına nakl itdirüp o esnâda Dersaâdet'e gelmiş olan Şehzâdegân u suğra-yı İraniye'nin istintak u mukalemelerinde azîmet ve iki sene müddetde tekmîl-i mesâlih-i memûriyetle Dersaâdet'e avdetindeki iki yüz elli altı senesi bi'l-istihkâk oda-i mezbûr mümeyyizligine memûriyetinden sonra bazı mevadd-ı mühimme tasviyesiçün Mısır cânibine azîmet ve hüsn-ı hitâm-ı memûriyetle Der-i âliye'ye

müvâlasatında mektûbî-i sadr-ı âli muavinligi memûriyetine revnak-efzâ buyrularak iki yüz elli dokuz sâlinde uhdesine rütbe-i sâlise ve bir müddet murûrunda rütbe-i sâniye bi't-tevcîh memûriyet-i müstakile ile Cizre cânibine azîmet ve îfâ-yı memûriyetle Dersaâdet'e avdet eyleyüp müşârün-ileyh Es'ad Efendi merhûmun iki yüz altmış iki senesi mekâtib-i umûmiyye nezâretine memûriyetleri hengâmda muâvin ünvâniyle maiyet-i müşârün-ileyhe memûriyeti icrâ ve iki yüz altmış dört senesi nezâret-i merkûme müdürlügü memûriyetine zînet-efzâ ve sene-i merkûma şehr-i Şa'bânında rütbe-i ûlâyı hâiz olduğu hâlde mezkûr mekâtib-i umûmiyye nezâretine nazar-bahş-ı kemâl u zekâ buyrulup dirâyet-i kâmile ve her fende ma'lûmât-ı şâmilesi olduğu misillü Avrupa cânibinde bulunan mekâtib u maârif mahallerini dahi görüp usûl-ı nizâmlarına kesb-i ıttıla eylemek üzere bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i şâhâne cânib-i mezkûra izâm kılınmış olmağın ekser düvel-i ecnebiyyenin makarr-ı saltanat u memâlik-i meşhûrelerini geşt u güzâr ile Dersaâdet'e avdetinden üç sene mürûrunda mahdûm-ı maârif-melzûmları sâlifü't-terceme Ziyâ Beg merhûmun terceme-i hâlinde beyân olunduğu vecihle nezâret-i merkûmeden vâki olan istidâsı üzerine işbu tezkire-i âcizanemizin esnâ-yı tab'ında zât-ı pesendîde-sıfât-ı âlisi Berlin sefâret-i seniyyesi memûriyetine revnak-bahşâ buyrulmuştur. Müşârün-ileyh muhteri-i mezâmin bir şâir-i seher-âferin olup ulûm-ı Arabiye ve fünûn-ı Fârisiyede ma'lûmât u mahâreti ber-kemâl ve şi'r u inşâda bî-nazîr u bî-misâl bulunduğu misillü Fransa lisânına dahi âşina olduğu vâreste-i kayd u imlâdır. Müşârün-ileyhin eser-i hâme-i muciz-rakâmı olmak üzere "Müntahabât-ı Şeh-nâme" isminde bir kıt'a risâle-i rengîni ve kavâid-i Fârisiyeye müteallik nice nice resâil-i güzîde ve eş'âr-ı belâgat-şiâr-ı pesendîdesi vardır.

TAHMİS

Yine bezm-i safâda bir çerâğ-ı dilsitân yandı
Atıldı üstüne sad şavkile pervânegân yandı
Semenderveş düşüp sûz-ı derûn-ı âşıkân yandı
Fürûğ-ı hüsnüne bir şûh-ı rakkâsın cihân yandı
Tutuşdu ser-te-ser iklim-i cism-i nâ-tüvân yandı

Dilâ gördün mü böyle dilber-i tannâz -ı nâz-âmûz
Nedir ol tâbiş-i hüsn u nedir ol cilve-i dil-dûz
Ser-â-pâ nûr virirdim olmasaydı bazı mâni'-sûz
Güneş doğdu sakın zann itme kim bir berk-i sâmân-sûz
Sipihr-i nâzdan Samsun'a düşdü hânumân yandı

Yanarken şevkile kânûn-ı dil mânende-i külhan
İderken tab'-ı ruhsârı ser-â-pâ meclis-i gülşen
O şûhu bezm-i vaslında acep germiyyet-i dilden
Bu şi'r-i ateşîni bilbedâhe tarh iderken ben
Fitil oldu elimde hâme-i mu'ciz-beyân yadı

Fürûğ-ı hüsnü gerçi mihr ammâ kendi mâh-ı nev
Şuâ-ı şûr ile seyyâreler olmuş ana pey-rev
Sakın bu nâr-ı mey yanar mı sorma Kemâlî sev
Yakup yandırmasaydı tab'-ı rûy-ı âlemi pertev
Dimezdi ehl-i dil bî-hûde ol şûha cihân yandı

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ali Kemâlî Efendi sâlifü't-terceme Erzurumî Teymur Fennî Efendi'nin sulbüden medîne-i Erzurum'da bin iki yüz otuz dört senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz kırk altı senesi medîne-i Trabzon'a nakl u hicretle bazı vâli pâşâların mektûpçuluk hizmetlerinde bulunarak bir müddet istihdâm olunup muahharen Kapûdân-ı Deryâ Halîl Rif'at Pâşâ'nın kitâbet hizmetinde bulunduğu hâlde Dersaâdet'e muvâsalat ve bir müddetcik hâriciye mektûpçusu odasına müdâvemet eyledikten sonra yine müşârün-ileyhin dîvân kitâbeti hizmetine ve bi'l-âhire kethüdâlık memûriyetine nakl u ric'at eylemiştir. Mûmâ-ileyhin fenn-i inşâda şöhret-i şâyiası vardır.

HARFİ'L-LAM

GAZEL

Olma Ferhâd ey dil ol şûhun leb-i şîrînine
Dağ dayanmaz tîşe-i teklîf-i cevr âyînine

Sâhil-i rahat görülmez bir hevâ altındayız
Hak selâmet vire düşdük bahr-ı aşk engînine

Kimse bilmez ben kimin dil-hasta-i hicrânıyım
Nabz-ı dil gelmez tabîbin ısbı'-ı tahmînine

Gâh zülfün eledim geh ruhların bûs eyledim
Nâil oldum mülk-i hüsnün Çîn'ine Mâçîn'ine

Geçmede eyyâm-ı perhîz u riyâzetle müdâm
Bu tabîat zâhidi döndürdü Îsa dînine

Mest-i nahvetsin a zâlim düşmen-i insâfısın
Bakmadın bir kez Lebîb'in hâtır-ı gamgînine

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Lebîb Efendi şehr-i Diyarbekir'de pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup sâlifü't-terceme Hâmi Efendi merhûmdan tahsîl-i ulûm-ı âliye ile a'mâ olduğu hâlde yirmi sene müddet şehr-i mezkûrda seccâde-pirây-ı fetva olmuş ve iki yüz altmış târîhinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir.

GAZEL

Dil mürgü dâm-ı aşka düşüp zâra uğradım
Gîsû ucundan ukde-i düşvâra uğradım

Yâd eyle Kays'ı deşt u beyâbâna düşdün âh
Ferhâd gibi aşkile Kuhsâra uğradım

Çarpıldı dil görüp o perî-zâdı âkibet
Evvel nazarda çeşm-i füsûnkâra uğradım

Bir kere va'd-i vasl ile tatyîb itmedin
Cânâna bâis oldu bu âzâra uğradım

Derd-i ruhunla serv-i kadin fikrime alup
Vakt-i bahârveş yine gülzâra uğradım

Uğrar deyü suâle Lebîb oldu hasta-dil
Bu intizâr ile acep efkâra ugradım

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Vâsıfzâde Abdullah Lebîb Efendi ati't-terceme reîsül-küttâb Vâsıf Efendi merhûmun mahdûmu olup bin iki yüz on üç senesi tarîk-i tedrîse dâhil ve iki yüz kırk üç senesi Kuds-ı şerîf kazâsı mevleviyyetine ve bir müddet mürûrunda Burusa kazâsı mevleviyyetine nâil olduktan sonra iki yüz elli üç senesi mevleviyyetle Mekke-i mükerremeye azîmet ve hitâm-ı müddet-i örfiyye itmeksizin Tâif nâm mahallde irtihâll-ı dâr-ı âhiret eylemiştir. Mûmâ-ileyhin bir mikdâr eş'ârı vardır.

GAZEL

Gelse beytü'l-hazan-ı aşk-dih-i seyrânıma âh
Eyler insâf benim çâk-ı girîbânıma âh

Sebz-i berg ile gelir semt-i riyâz-ı gamdan
Müjde-i hatla bu şeb bezm-i şebistânıma âh

Neyleyem perde olur dûd-ı siyâh-ı bahtım
Meş'al-efzûna niyâz olsa da sultânıma âh

Dâğ-ı pür-dâğ ise de ayni basîret görünür
Çeşm u gûş-ı heves olsa nola her yanıma âh

Bana ol çeşm-i siyâh-mest haber virdi Lebîb
Yâr olurmuş nazarım nergis-i mestâneme âh

Nâzım-ı müşârün-ileyh Muhammed Lebîb Efendi tophâne-i âmire rüznamçecisi metevaffâ Mustafa Efendi'nin sulbünden Dersaâdet'de bin iki yüz üç senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup mezkûr rüznamçe odasına bir müddet müdâvemetle pederi mûmâ-ileyhin vefâtında sâlifü'l-beyân rüznamçecilik hizmetine bi'l-nakl on üç sene müddet hizmet-i mezkûrede bulunarak muahharen vukû-ı infisâliyle müddet-i medîde hânesinde ikâmet ve bi'l-âhire uhdesine hâcelik rütbesi bi't-tevcîh memûriyet-i müstakile ile birkaç defa Rûmeli cânibine azîmet ve hitâm-ı memûriyetle Dersaâdet'e avdetinden sonra bir aralık cizye imâmetine ve ba'dehû tersâne-i âmire müdürlügüne memûr ve iki sene mürûrunda müdürlük-i mezkûrdan mehcûr olmuş ve biraz vakt mürûrunda harîr nezâreti hable'l-metîn idâresine rabt olunmuş ise de memûriyet-i mezkûreyi târ-pûd-ı nezzâreye alır almaz oradan dahi ser-rişte-i memûriyeti münkatı' olarak hânesinde ikâmet üzere olduğu hâlde muahharen bâb-ı âliden tesîs u teşkîl olunmuş olan dâr-ı şûra azâsı ve ba'dehû zirâat meclisi azâsı sınfına bi'l-ilhâk o esnâda tahaffuzhâne nezâretine mevsûl ve müddet-i kalîle zarfında Haleb-i şehbâ defterdârlığına menkûl olup mahall-i merkûma azîmet ve iki sene müddetde ma'zûlen Dersaâdet'e avdet ve birkaç mâh mürûrunda defterdârlık ile Rûmeli cânibine azîmet ve üç sene hitâmında mezkûr defterdârlıkdan infisâliyle Der-i âliye'ye muvâsalat eyleyüp bâ-rütbe-i ûlâ meclis-i vâlâ azâsı sınfına dâhil ve iki yüz altmış beş senesi hilâlinde meclis-i muhâsebe-i

mâliye riyâsetine nâil olmuş ve işbu tezkire-i âcizanemizin tab'ından makdem riyâset-i mezkûreden münfasilen meclis-i vâlâ azâsı sınfına ilhâk olunmuştur. Müşârün-ileyh sür'at-ı tab'a mazhar bir şâir-i kesîrü'l-eser olup eş'ârı şâirâne ve üstadâne vâki olmuştur.

BEYT

Vasl-ı kaydı vasla mânidir Kerem Kâni Dede
Vâsıl olur Hakk'a ol kim mâsivâyı terk ide

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Şeyh Mehmed Lütfü Efendi Bayram Çelebi (aleyh-i rahmetü'l-Celi) evlâd-ı kirâmından Manisa Mevlevîhânesi şeyhi Ali Nakşî Efendi merhûmun mahdûmu olup mûmâ-ileyhin vefâtından sonra dergâh-ı mezkûr meşîhatine nâil ve bin yüz elli târîhinde dâr-ı bekâya müntakil olmuştur. Mûmâ-ileyhin bâlâda muharrer beytinden başka şi'ri manzûr-ı âcizî olmamıştır.

GAZEL

Ey gönül tîg-i nigâhından o yârin feryâd
Cânımı itdi helâk cism-i nizârım berbâd

Nigeh-i pür-fetanı şûr u şirev arbede-hiz
Tîr-i müjgânına şâyeste ne itsem isnâd

Aldı ceyş-i sitemi tâ ki harîm-i cânı
Kalmadı kişver-i gönlümde hiç âsûde bilâd

Mülket-i cândan eser kalmadı gönlüm evini
Yıkamazsın evi şâyestedir olsun Bağdâd

Nice âsâyiş olur Lütfü'ye her an söyle
İdesin ey meh-i tâ-bende çekem cevr u inâd

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hâfız Halîl Lütfü Beg Tırnova kazâsı hânedânından olup bin iki yüz elli beş târîhinde Dersaâdet'e muvâsalat ve beş sene mikdârı ikâmetden sonra memleketi cânibine avdet eyleyüp "Kıldı Hâfız Beg bu yıl gülzâr-ı firdevsi mekân" târîhi menkût u mantıkına iki yüz altmış bir senesi üşr-i muharreminde işbu mâtemgâh-ı fenâdan nüzhet-serâ-yı bekâya rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyh tarîkat-ı aliyye-i Sa'diye mensûbatından olup haylice kelâm-ı mevzûn inşâdına müvaffak olmuştur.

GAZEL

Hat-ı anber-feşânın mâni-i bûy-ı izâr olmaz
Müsellemdir bu da'vâ kim hutûta i'tibâr olmaz

Cefâ-yı çarhile olmaz mükedder hâtır-ı âşık
Ruh-ı mir'ât-ı tab'-ı sâf-tînetde gubâr olmaz

Niyâz-ı vaslı mümkün mü o meh-ruhsârı gördükde
Hücûm-ı şevkden güftâra tâb u iktidâr olmaz

Görüp ruhsâr-ı pür-tâbında ol hâk-i cihânsûzun
Acep kimdir gam-ı aşkınla cânâ dâğdâr olmaz

Şikest-i tîşe-i cevr u cefâ-yı yâr olmuştur
Nihâl-i maksadın min ba‘d-ı Lütfü meyvedâr olmaz

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Lütfü Efendi Diyarbekir müftüsü müteveffâ Ali Efendi'nin veled-i sulbü olup tahsîl-i ulûm-ı âliye ve tekmîl-i nüsah-ı ilmiyye ile muahharen bir müddet Diyarbekir eyâleti nüfus nezâreti hizmetinde istihdâm olunup neşr-i ulûm-ı âliye ile imrâr-ı subh u şâm itmekte iken bin iki yüz altmış üç senesi âzim-i dârü's-selâm olmuştur.

GAZEL

Amûd-ı subh-ı ihlâsa dilim bir özge çadırdır
Muhabbet deştine varmış derûnum pek bahâdırdır

Mühimmât-ı ümûrumdandır icrâ eylemek emrin
Buyur ey şeh-levendim emrine uşşâk mebâdirdir

Saf-ı müjgânını tertîbi dil almak için yohsa
O fitne-hîz u hûn-rîz-i cefâkârım ne gaddârdır

Emel-i gavgay itmişse huzûrum ceyşini tefrîk
Yine cem‘-i cünûd-ı hâtıra mevlâm kâdirdir

Hulâsa hazret-i Fehmî Beg'in remz-i mürüvvetde
Nazîr u hem-inânı Lütfüyâ bî-şübhe nâdirdir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Lütfü Efendi Dersaâdet'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tahsîl-i ulûm-ı âliyeye sa‘y u gayret ve müddet-i kalîle zarfında beyne'l-ulemâ kesb-i şöhret eyleyüp bin iki yüz elli iki senesi bir kıt‘a Dersaâdet müderrisligi rüûs-ı hümâyûnuna nâil ve bir sene mürûrunda ki sâlifü't-terceme vak‘a-nüvîs Es‘ad Efendi merhûmun takvimhâne-i âmire nezâretinde bulunduğu hengâmda takvimhâne-i mezkûre mukabeleciligi hizmetine bi'l-nakl iki yüz elli yedi senesi tarîkini tebdîl iderek uhdesine hâcelik rütbe-i refîası bi't-tevcîh mektûbî-i sadr-ı âli odası hulefâsı sınfına dâhil olmuş ve birkaç sene oda-i mezkûra devâm eyledikten sonra iki yüz altmış bir senesi imâr-ı mülk-i memûriyetiyle Rûmeli cânibine azîmet ve Dersaâdet'e avdetinde kendisine rütbe-i sâlise bi'l-itâ zabtiye meclisi kitâbetine memûriyeti icrâ kılınmış ise de iki yüz altmış üç senesi takvim-i vekayiin bazı mertebe tecdîd-i nizâmâtı sırada takvimhâne-i mezkûreye tahvîl-i memûriyet eyleyüp muahharen Anadolu müfettişi maiyetinde bulunarak kitâbet hizmetiyle Anadolu cânibine azîmet ve iki seneden mütecâviz ikâmetden sonra Dersaâdet'e muvâsalatla ile'l-an takvimhâne-i mezkûre tahrîrât başkitâbetinde bulunduğu hâlde imrâr-ı vakt u saat eylemekte bulunmuştur. Mûmâ-ileyh tab‘ı latîf bir zât-ı şerîf olup kendisinin bir mikdâr eş‘âr-ı güzîde ve çend aded terceme-i pesendîdesi vardır.

GAZEL

Bir lebi mül âşıka dildâr dirsen işte sen
Hayret almış gönlünü nâ-çâr dirsen işte sen

Ham-be-ham zülf-i siyâh âlemde çeşmi fitneger
Var mıdır böyle perî mekkâr dirsen işte sen

Nâr-ı hasret sînesin sûz u kebâb itmiş hele
Kimdir ol dil-hasta vü bîmâr dirsen işte sen

Cevr idüp üftâdesin dürlü cefâya uğradan
Bî-mürüvvet dil-rübâ her bâr dirsen işte sen

Zâr u zârî gûşe-i tenhâda âh eyler müdâm
İki çeşmi eşkile cûybâr dirsen işte sen

Nâz ile âgûş ider âheste gonca destesin
Reng-i gül hemsînesi gülzâr dirsen işte sen

Tâ seher bin derd ile bülbül gibi feryâd ider
Hecre karşı subha dek dilzâr dirsen işte sen

Sormaz asla hâtır-ı mecrûhu zâlim bir nefes
Kalbi taş yâ âhını pür-kâr dirsen işte sen

Lütfü söyle tekye-i gamlarda firkat câmesin
Var mı giymiş hırka-i efkâr dirsen işte sen

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ömer Lütfü Efendi medîne-i Adana'da bin iki yüz otuz üç senesi hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bi'l-âhire vücûh-ı belde sınfına dâhil olmuş ve muahharen Dersaâdet'e muvâsalat eylemiştir. Vilâyeti cânibinde Mûsa Bâlizâde dinmekle ârifdir.

GAZEL

Gazeller gül gül olmuş gülbün-i eş'âr-ı mecmûa
Nihâl-i gül varaklar şi'r-i gül gülzâr-ı mecmûa

Teselli-bahş olur erbâb-ı aşka genc-i mihnetde
Olur her dem enîs-i âşık-ı gamhâr-ı mecmûa

Dimem mecmûa ol evrâka kim çıkmaz meal andan
Odur mecmûa kim zevki ola derkâr-ı mecmûa

Lisân-ı hâlime keyfiyet-i aşkı beyân eyler
Anınçün itmez elden Levhiyâ her bâr-ı mecmûa

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Levhî Efendi mahrûsa-i Burusa'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup hâric-i itibâr ile tarîk-i tedrise dâhil ve muahharen mahrûsa-i mezbûrede vâki Hasan Pâşâ Medresesi müderrisligine nâil olmuş ve bin yüz altmış beş sâli hilâlinde dâr-ı bekâya irtihâl eylemiştir.

NA'T-I ŞERÎF

Devâdır hâk-ı kûyun haste-gâna yâ Resûlallah
Şifâ bahş itdi nutkun cism u câna yâ Resûlallah

Kevâkib saymadan isyânımın mikdârı müşkildir
Eger afv itmesen sıgmaz cihâna yâ Resûlallah

Buyurdun ümmetim isyân ider âhirzamân olsa
Meseldir afv olur hâl-i zamâna yâ Resûlallah

Huzûra varmağa bâr-ı günahdan yok mecâlim âh
Şebâbetde dönüp kaddim kemâna yâ Resûlallah

Bu kara yüzle dûzahdan dahi şerm eylerim Allah
Degil Leylâ kulun lâyık cinâna yâ Resûlallah

Şâire-i mûmâ-ileyha Leylâ Hânım sudûr-ı izâmdan Moralızâde Hâmid Efendi merhûmun duhter-i pâkîzesi olup akribasından sâlifü't-terceme Keçecizâde İzzet Efendi merhûmdan bir mikdâr tahsîl-i hüner u ma'rifet eylemiş ve evâil-i hâlinde bir hafta mikdârı ârâyiş-nümâ-yı hacle-geh-i izdivâc olmuş ise de zenn u şûher beyninde keşîde olan bisâta ihtilât-ı derîde ve o sırada merbût olan rişte-i inbisâtı berîde eyleyip gûşe-gîr-i tecerrüd olduğu hâlde evkât u ezmânını mütâlaa-i eş'âr ve tanzîm-i güftâr ile imrâr u güzâr eylemekte iken bin iki yüz altmış dört senesi hilâlinde dârü's-selâma hırâm eylemiştir. Vefâtına Burusa kâdısı sâbık Kıbrısîzâde Hakki Efendi'nin nazm u inşâd eyledigi târîhdir. "Aldı Leylâ'yı telef itdi ecel Mecnûn'u" Mûmâ-ileyhanın mürettep bir kıt'a Dîvân-ı matbûu vardır.

HARFÎ'L-MÎM

GAZEL

Ukde-bend-i hâtır-ı âzâde-gândır perçemin
Bâis-i dil-bestegi-i bî-dilândır perçemin

Bestedir her târ-ı müjgânında bir nûr-ı siyâh
Hâle-gerd-i mâhitâb-ı hüsn ü ândır perçemin

Zeyn olur zülf-i arusuyla şebistân-ı bahâr
Deste deste tuhfe-i sünbül-sitândır perçemin

Mürg-ı dil ser-pençe-i şehbâz-ı çeşminde zebûn
Çînden gelmiş kemend-i âhuvândır perçemin

Vasf-ı zülfünde gönüller bağlı diller bestedir
Şâirâne bâis-i ıkdı'l-lisândır perçemin

Sâye salmış ebruvânınla siyeh müjgânına
Kabza almış mâlik-i tîr u kemândır perçemin

Ben de aldandım siyeh reng-i füsûn-ı gamzene
Mâhir'e ser-rişte-i sihr u beyândır perçemin

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Numân Mâhir Beg Egriboz kazâsı hânedânından olup mukaddemâ tarîk-i tedrîse duhûl ile bin iki yüz otuz sekiz senesi Dersaâdet'e nakl u hicret eyleyüp iki yüz otuz dokuz senesi tarîkatı bi't-tebdîl hâcelik rütbesine nâil mektûbî-i sadr-ı âli odası hulefâsı sınfına dâhil olduktan sonra iki yüz kırk yedi senesi âmedî odasına nakl ile iki yüz elli iki senesi hâriciye kitâbetine ve bir müddet mürûrunda Takvim-i Vekâyi'hâne nezâretine ve iki yüz elli beş senesi âmedî-i dîvân-ı hümâyûn memûriyetine ve iki yüz elli altı senesi bâ-rütbe-i ûlâ evkâf-ı hümâyûn nezâretine revnak-efzâ olmuş ve muahharen nezâret-i merkûmeden münfasilen hânesinde ikâmat üzre iken iki yüz elli dokuz senesi hilâlinde dâr-ı bekâya azm u rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyh nazm u nesre kâdir bir şâir-i mâhir olup müretep Dîvân-ı eş'âriyle bir kıt'a münşeatı vardır.

GAZEL

Gözden o nûr-ı bâsıram oldu nihân bu şeb
Mâh-ı felek gözümde degil elamân bu şeb

Gelsin deyü o nahl-ı emel bâğ-ı vuslata
Pâ-yı niyâza oldu sirişkim revân bu şeb

Ol şem'-i hüsne sûzişini ey gönül amân
Yakıl yıkıl gelirsen eger yan-be-yan bu şeb

Şeb-reng turranın açılüp bahs-i şûrişi
Ey meh müselsel oldu bize dâsitân bu şeb

Gördü hezâr bülbülü sûzişden âh ider
Pervâne oldu Mâhir ile hem-zebân bu şeb

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Mâhir Beg sâlifü't-terceme Pertev Pâşâ merhûmun birâderzâdesi olup mukaddemâ bir müddet dîvân-ı hümâyûn kalemine müdâvemetle muahharen kalem-i mezbûr mühimme-nüvîsânı silkine ve bir müddet mürûrunda mektûbî-i sadr-ı âli odası hulefâsı sınfına bi'l-ilhâk bir müddet umûr-ı mehâmm-ı seniyyede istihdâm olunduktan sonra fenn-i inşâda olan mahâreti iktizâsınca âmedî odasına memûr ve ta'yîn buyrulup bâ-rütbe-i sâniye kadarı terfi kılınmış iken bi'l-âhire illet u reme dûçâr ve bir müddet âzurde-i rûzgâr-ı ziverkâr olduktan sonra nihâl-ı vücûdı sarsar-ı ecele mukâbil ve o sûretle bin iki yüz altmış dört senesi hilâlinde riyâz-ı cinâna mütemâyil olmuştur. Mûmâ-ileyhin ömrü gibi şi'ri dahi kalîldir.

KIT'A

Korkudur vâiz beni yarın kıyametdir deyü
Yârdan ayrıldım bu gün kopdu kıyâmet başıma

Öldügümden sonra bir devlet bilirdim Mâhiyâ
Yâr işigi taşını dikse alâmet başıma

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mâhi Efendi Kangırı nâm kasabada tal'at-nümâ-yı âlem-i vücûd olup evkât u ezmânını tahsîl-i maârife hasr u sarf ile tekmîl-i nüsah-ı ilmiyye eyleyüp kasaba-i mezkûrede neşr-i ulûm-ı âliye eylemekte iken bin iki yüz on târîhinde mâh-ı hayât-ı münhasif-i memât olmuştur.

BEYT

Âlem ol Azrâ izârın sâkiyâ mestânesi
Zühre bezminde o şem'-i zâhirin pervânesi

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Ali Meselî Efendi İshakzâde Mehmed Zuhûrî Efendi'nin mahdûmu olup Rûmeli kuzâtı silkine dâhil ve bin yüz seksen dokuz târîhinde dâr-ı bekâya müntakil olmuştur.

GAZEL

Makâm-ı avn-ı Hakd'an dem urur nâzik-edâdır ney
Tehî-dil sanma Zâhid tâ ezelden bir hevâdır ney

Asâ-yı pîr-i aşk-ı hemçü tûba dest-i mutribde
Dü çeşm-i münkirâne sûretâ bir ejdehâdır ney

[illegible] nâl eylemiştir büte-i aşk-ı İlahîde
Kolak tutmaz nice bir kîl u kâla pür-safâdır ney

Hemân bir nâle-i dil-sûzu vardır zâd-ı rihlet de
Reh-i teslîm-i aşka rehber-i bâb-ı fenâdır ney

Müsaffâdır derûnu Mecdiyâ jeng-i riyâ tutmaz
Anınçün herdem ülfet-gîr-i yârân-ı safâdır ney

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Manavzâde Mustafa Mecdî Efendi mahrûsa-i Burusa'da bin yetmiş yedi târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup yüz on altı târîhinde hâric itibâriyle Katar müderrisîne dâhil ve devr-i medâris eyleyerek hudâvendigâr medresesi müderrisliğine nâil olmuş iken bin yüz elli bir sâli hilâlinde dâr-ı bakâya müntakil olmuştur.

GAZEL

Bir lebi la'l u gül-i ruhsâra ben kıldım heves
Bülbül-ı şeydâ olup gülzâra ben kıldım heves

Lâne tutmuş Kâf-ı istiğnâda sîmürg-i gönül
Ol sebebden hûb-rû hünkâra ben kıldım heves

Hâl-i Hindûlar mıdır bilmem arak-rîzin midir
Ben ben olmuş ol cemâl-i yâre ben kıldım heves

Hayli demdir gûşe-i hasretde kalmışdır Muhib
Lutfuna şâyeste kıl dîdâre ben kıldım heves

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mustafa Mûhib Efendi şehr-i Diyarbekir'de bin iki yüz yirmi yedi târîhinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup bir mikdâr tahsîl-i ulûm-ı âliye eyledikten sonra bin iki yüz elli yedi târîhinde Dersaâdet'e muvâsalat eylemiştir.

GAZEL-İ RENGİN-TİRAZ-I DEHAN-I DİLBER
Şu'ledâr oldu felek şem'a-i dîdârımdan
Eylerim dehri çerâğ ateş-i ruhsârımdan

Şevkime yanmağa mum oldu ser-â-ser dünyâ
Âlemi rûşen idersem nola envârımdan

Öyle şem'im ki cihân şevkime oldu fitîl
Yanmadan fark idemez nûrumu hiç nârımdan

Mescid-i aşkda kandîl-i tecelli-i zamân
Şu'le-yâb olmada şevkâver-i etvârımdan

Mumcu bir âfetin ağzından alındı bu gazel
Mahremâ şu'le vire dillere güftârımdan

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mahrem Dede mahrûsa-i Edirne'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye intisâb ile bir müddet memâlik-i mahrûsada geşt u güzâr eyledikten sonra medîne-i İzmir'de muahharen ârâm u karâr eylemiştir.

GAZEL
Tîğ-i müjenin halkda bin yârası vardır
Yüzlerle anın ben gibi âvâresi vardır

Mecnûn gibi bu Leyli-i gamda beni ağyâr
Kaçdı göricek var ise yüz karası vardır

Ey küşti-i dil dalmasana bahr-ı gumûma
Çatmaklığın ol dilbere bir çâresi vardır

Hâli göricek rûyuna itdim nazar ammâ
Sayd oldu gönül dîde-i sehhâresi vardır

Muhsin seni elbetde şehîd eyler o kâfir
Mâdem ki anın gamze-i hun-hâresi vardır.

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Muhammed Muhsin Efendi Vodin vâlisi esbak müteveffâ Aga Hüseyin Pâşâ'nın hazîne kâtibi ati't-terceme Sâlih Vehbî Efendi merhûmun sulbünden Dersaâdet'de Şehremînî nâm mahallede bin iki yüz otuz sekiz senesi hilâlinde çehre-nümâ-yı âlem-i vücûd olup iki yüz elli beş senesi dîvân-ı hümâyûn kalemi şâkirdânı silkine ilhâken o esnâda mekteb-i maârif-i adliyeye nakl ile mikdâr-ı kâfi ulûm-ı Arabiye vü Fârisiye tahsîl eyledikten sonra mâliye mektûpçusu odası hulefâsı sınfına bi'l-ilhâk ilm-i kitâbet ve fenn-i

inşâda kesb-i meleke iderek iki yüz altmış senesi Üsküb eyâleti tahrîrât kitâbetine ve iki yüz altmış dört senesi İslimye mâl başkitâbetine ve iki yüz altmış yedi senesi Hamîd sancağı mâlmüdürlügüne memûr ve tayîn kılınup mahall-i mezkûreye azîmet ve bir müddet hidemât-ı seniyyede bi'l-istihdâm iki yüz altmış dokuz senesi bâ-rütbe-i râbi'a sınf-ı hâcegâna duhûl ile nâil-i me'mûl olmuş ve iki yüz yetmiş bir senesi evâilinde bilisti'fâ memûriyet-i mezkûreden münfasilen Dersaâdet'e muvâsalat eylemiştir. Mûmâ-ileyh tab'ı latîf bir zât-ı şerîf olup eş'ârı birkaç gazelden ibâretdir.

GAZEL

Dil-i nâlânımı inletti seher nâlânın
Nedir ey bülbül-i şûrîde ne bu efgânın

Kızılın urdu yüzüne meye yek reng oldu
Ruh-ı gülgûn ile sâki lebi ol cânânın

Götür ey bâd-ı sabâ bâğa peyâmın o mehin
Şeb-i hecrini münevver idelim devrânın

Mey u mahbûb ile gülşende hemân şâd olalım
Yeter oldu gamını çekmiyelim dünyânın

Meye meyl eylemesin Mahvî neye meyl itsün
Ki komaz zerre kadarca kederin insânın

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mahvî Efendi Rûmeli'de vâki Hayrabolu nâm kasabada tevellüd eyleyüp bir mikdâr ulûm-ı âliye tahsîl eyledikten sonra tarîkat-ı aleyyi-i Halvetiyyeye sülûk ile bin yüz elli târîhinde râh-ı Hudâ'da mahv-ı vücûd eylemiştir. Mürettep Dîvânı olduğu bazı âsârda mütâlaa-güzâr-ı âcizî olmuştur.

GAZEL

Dil-âvâz mahfi genc ol ko seni vîrâne sansınlar
Meseldir bu ki dirler âkil ol dîvâne sansınlar

Mukîm-i mescid ol batında dâyim hakkı zikr eyle
Nağam erbâb-ı zâhir menzilin meyhâne sansınlar

Tevellâ vü teberrâ âleminden içtinâb eyle
Varıp sen âşina ol hakka ko bîgâne sansınlar

Vücûdun derd-i aşk ile fenâ mülkünde mahv it kim
Bekâ esrârına vâkıf olan merdâne sansınlar

Var esbâb-ı kemâla Mahviyâ arz eyle eş'ârın
Garez ehli kelâmın ko senin efsâne sansınlar

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hasan Mahvî Efendi memâlik-i İraniye dâhilinde vâki makarr-ı urefâ ve mecma-ı zürefâ olan Tebriz nâm şehr-i şöhretengîzde bin iki yüz otuz sekiz senesi

hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup nakdîne-i enfâs u evkâtını tahsîl-i dest-mâye-i hüner u ma‘rifete harc u sarf ile ekser fünûn u maârifde bir mikdâr kesb-i ma‘lûmât eyledikten sonra bazı bilâd-ı İraniyeyi geşt u güzâr iderek ala’t-tarîkü’s-seyâhe iki yüz altmış üç târîhlerinde Dersaâdet’e muvâsalat eyleyüp hatt-ı ta‘lîkde olan behresi mülâbesesiyle ile’l-an tahrîr-i kütüb-i nefise ve mütâlaa-i eş‘âr-ı selîse eyleyerek imrâr-ı vakt u saat eylemekte bulunmuştur. Mûmâ-ileyh ashâb-ı mahviyetden bir zât-ı sencîde-tabîat olup kendisinin Türkî ve Fârisî bir mikdâr eş‘ârı vardır.

GAZEL-İ NA-TAMAM

Görünen berk degil şu‘le-i âhım görünür
Şeb-i firkatda o şu‘le ile râhım görünür

Bu karanlık ki zuhûr eyledi sanman gicedir
Kaplayıp âlem-i dünyâyı günâhım görünür

Ay olur ki göremem ol meh-i tâbânımı ben
Lîk ağyâra gice gündüz o mâhım görünür

Leyle-i gamda tasbîr idegör Mahzûlî
Âkibet bir gün olur lutf-ı İlâhım görünür

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İsmâil Mahzûlî Efendi Rûmeli’de vâki Lofca nâm kasabada kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup muahharen medîne-i Filibe’ye hicret ve bir müddet tahsîl-i ulûma sa‘y u gayretle bi’l-âhire medîne-i mezbûrede bir bâb dükkânçe güşâd eyleyüp mücellidlik sanatiyle şirâze-bend-i sahâyif-i şuhûr u a‘vâm olmuştur.

GAZEL

Râz-ı aşkı söyleme âlem hevâdan nem kapar
Pek dakîk olmuş cihânâsâ Begim dirhem kapar

La‘bile ta‘lîk-i vakt eyler visâli bezmini
Lîk hasta âşıkın nakdini pek muhkem kapar

Şâhid-i gül olmağa ol gonce-i nâz getiren
Gülsitân-ı bezmgehde bûse-i gül-fam kapar

Dil-rübâlar iltifât itmez muhibb-i sâdıka
Ol metâ-ı bî-bahâdır anı hep âlem kapar

Muhlisâ terk-i mecâz it rütbe-i tahkîka er
Kim bilirsin pîrine mahrem olan mahrem kapar

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Halîl Muhlis Beg Mora hânedânından Koca Halîl Begzâde müteveffâ Abdî Beg’in veled-i sâhib-hıredi olup hânedân-ı zâde-gândan olduğu haysiyetle dergâh-ı âli kapıcıbaşlığı rütbesini bi’l-ihrâz beyne’l-emâsil mümtâz olduktan sonra bin yüz yetmiş târîhinde iritihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Bâlâda muharrer olan gazeli pür-hâlel vâki olmuştur.

GAZEL

Hisâb-ı aşk-ı kim anlar kiminle söyleşelim
Kitâb-ı aşkı kim anlar kiminle söyleşelim

Bu bezm-i gamda bulunmaz suâle ehl-i hired
Cevâb-ı aşkı kim anlar kiminle söyleşelim

Cehîm-i hecrine düşdüm o mâlik-i hasenin
Gadâb-ı aşkı kim anlar kiminle söyleşelim

Urur mu gûşunu herbir tehî-dilân-ı cihân
Hitâb-ı aşkı kim anlar kiminle söyleşelim

Degil verâsına zühhâd mu'tekif vâkıf
Hicâb-ı aşkı kim anlar kiminle söyleşelim

Uluvv-ı himmeti uşşâka feyz ider ihsân
Cenâb-ı aşkı kim anlar kiminle söyleşelim

Neler çeker güzelim firkatinle Muhlis-i zâr
İtâb-ı aşkı kim anlar kiminle söyleşelim

Nâzım-ı müşârün-ileyh Sirozlu Yûsuf Muhlis Pâşâ Siroz ayânı müteveffâ İsmâil Beg'in mahdûmu olup bir müddet medîne-i Siroz'da mütesellimlik eyledikten sonra bin iki yüz otuz üç senesi memûren Yanya cânibinde bulunduğu hâlde uhdesine rütbe-i sâmiye-i vezâret bi't-tevcîh Egriboz muhafızlığına ve ba'dehû Saruhan eyâletine ve iki yüz otuz sekiz senesi Haleb eyâletine sâye-bahş-ı izz u i'tilâ ve bir aralık Kütahya'ya nefy u iclâ ve müddet-i kalîle zarfında Karaburun ve İğneadası muhafızlığı inzimâmiyle Menteşe ve Karahisâr-ı Sâhib sancakları kendiye tevcîh u i'tâ buyrulup bi'l-âhire infisâli cihetiyle Dersaâdet'e muvâsalat ve bir müddet ikâmetden sonra iki yüz elli bir senesi Belgırad muhafızlığına ve iki yüz elli altı senesi tekrâr Saruhan eyâletine ve müteâkıben Rûmeli eyâletine sâye-endâz-ı atifet olmuş ve iki yüz elli sekiz senesi eyâlet-i merkûmeden infisâli vukû bulmuş olmağla medîne-i Siroz'a azîmet eyleyüp iki yüz elli dokuz senesi hilâlinde azm-ı riyâz-ı Cennet eylemiştir. Mütevefâ-yı müşârün-ileyh Mısr-ı belâgatın şâir-i sâhib-şöhreti olup âsâr-ı tab'-ı sencîdesi ser-â-ser güzîde ve mu'teber vâki olmuştur.

GAZEL

Derd-i aşkın merd-i sâhib zûr şeklin gösterir
Ki Hulagu gâhice Tîmûr şeklin gösterir

Yanmağa mecbûr iden bilmem nedir pervâneyi
Var ise nâr ehl-i aşka nûr şeklin gösterir

Serde ateş dilde dûd u eşk-i yem dü dîde çarh
Cism-i âşık sûreta vapûr şeklin gösterir

Böyle dirler mülk-i mahviyetde resm-i devleti
Kim Süleymân-câh olursa mûr şeklin gösterir

Herkese hâlince vardır bir tecelligâh-ı aşk
Bîsütûn Ferhâd'a göre Tûr şeklin gösterir

Gayret-i erbâb-ı aşka âferin sâd âferin
Dâyima mahzûn iken sürûr şeklin gösterir

Benzer erbâb-ı riyânın hâli ol kâşâneye
İç yüzü vîrân dışı ma'mûr şeklin gösterir

Neş'e-i zâtı mıdır çeşminde cânânın acep
Her nigehde âşıka mahmûr şeklin gösterir

Bir perî-ruhsâra çarpıldık ki Muhlis elaman
Sûretâ insân amma hûr şeklin gösterir

Nâzım-ı müşârün-ileyh Muhammed Es'ad Muhlis Pâşâ Ayaş kazâsı müftüsü müteveffâ Hasan Efendi'nin mahdûmu olup bir aralık kazâ-yı mezkûr voyvodalığı uhdesine bi'l-ihâle silahşorluk pâyesini ve bin iki yüz yirmi bir senesi dergâh-ı âli kapıcıbaşlığı rütbesini ihrâz eyledikten sonra Dersaâdet'e muvâsalat ve bir müddet ikâmetle emîr-i ahur-ı sâni hizmeti uhdesinde oldugu hâlde müteveffâ Mahmûd Pâşâ'nın muhâlefâtı tahrîr u tasviyesine memûren Dırama cânibine azîmet ve bir sene zarfında hitâm-ı memûriyetle Dersaâdet'e avdeti hengâmda ki iki yüz otuz dokuz senesi hilâlinde bâ-rütbe-i vezâret Edirne eyâleti uhdesine bi't-tevcîh beş sene müddet ikâmetden sonra eyâlet-i merkûmeden ma'zûlen mahrûsa-i Burusa'ya menkûl olmuş ise de müddet-i kalîle zarfında Konya eyâletine ve biraz müddet mürûrunda Erzurum eyâletine yedi sene tamâmında vukû-i infisâliyle Dersaâdet'e muvâsalat eyleyüp o esnâda bâb-ı mâliyede müceddeden teşkîl olunmuş olan dâr-ı şûra azâsı sınfına bi'l-ilhâk iki yüz elli beş senesi Bahr-ı Sefîd muhafızlıgına ve dört-beş mâh mürûrunda Sivas eyâletine ve ba'dehû Haleb eyâletine ve biraz vakt mürûrunda Sayda eyâletine ve üç sene Edirne'de bi'l-infisâl ber-vech-i ikâmet mahrûsa-i Burusa'ya azîmetle yirmi gün mürûrunda sâniyen Erzurum eyâletine ve bir sene tamâmında ikinci defa olmak üzere Sivas eyâletine ve birkaç mâh zarfında Musul eyâletine ve iki yüz altmış üç senesi Kürdistan eyâletine revnak-efzâ olmuş iken iki yüz altmış yedi senesi hilâlinde merkez-i eyâlet olan şehr-i Amid'de âzim-i dâr-ı bekâ olmuştur. Müşârün-ileyh dirâyeti müsellem bir müşîr-i sütûde-şiyem olup umûr-ı memûresinde hüsn-i muvaffakiyetle devletde sayt u şöhret kazanmış ve bir kıt'a dîvânçe-i eş'âriyle cerîde-i âlemde ibkâ-yı nâm u şân eylemiştir.

GAZEL

Verd-i nâzım kalb-i nâlânım hezârındır senin
Âşık-ı hasret-keş-i nâzın izârındır senin

Tâzelersin nev-be-nev zât-ı kadîmin yohsa kim
Âşıka cevr etmek ey meh eski kârındır senin

Bülbüle taklîdi terk it hisse al pervâneden

Vuslat-ı dildâra mâni âh u zârındır senin

Bellidir ey mû-miyânım nâsiyen izhâr ider
Merhamet şefkat mürüvvet hep şiârındır senin

Subha şeklin gösteren destinde Muhlis ol mehin
Eşk-i çeşm-i lü'lü-ı lâlâ nisârındır senin

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ali Muhlis Beg dergâh-ı âli kapıcıbaşlarından Mustafa Pâşâzâde müteveffâ Ömer Tâhir Beg sulbünden bin iki yüz yirmi yedi târîhnde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup mukaddemâ bir müddetcik enderûn-ı hümâyûna ve ba'dehû dîvân-ı hümâyûn kalemine mülâzemet ve müdâvemetle muahharen ser-asker-i esbak Mustafa Nûri Pâşâ'nın dâiresine kesb-i tereddüd iderek bir müddet hazîne kitâbetinde ve birçok vakt dahi hazînedârlık hizmetinde bi'l-istihdâm bi'l-âhire sınf-ı hâcegâna duhûl ile nâil-i merâm olduktan sonra iki yüz altmış târîhlerinde dâire-i müşârün-ileyhden müfârakat ve bir müddet hânesinde ikâmetle kendisine rütbe-i sâniye i'tâ ve o esnâda Niş defterdârlığına memûriyeti icrâ buyrulup mahall-i mezkûra azîmet ve iki yüz altmış beş senesi infisâli vukûuna mebnî Dersaâdet'e avdet eyleyüp iki yüz altmış altı senesi hilâlinde Konya defterdârlıgı idâresine bi'l-ihâle iki yüz altmış sekiz senesi hilâlinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir.

GAZEL

Ne sâkisi bu bezmin ne mey-i gül-famı kalmışdır
Mey aşmâmâne ancak bir humâr-âlâmı kalmışdır.

Ne rütbe i'tibârı var cihânda şîme-i adlin
Gidüp Nûşirevân âlemde bir hoş nâmı kalmışdır

Ne denli leşker-i hat hân-ı hüsnün itse de yağma
Leb u çeşmin gibi bir sukkerin bâdemi kalmışdır

O mahbûb-ı ümîdi almadım agûş-ı teshîre
Meger vaktinde tezkâr olmadık esmâ mı kalmışdır

Heyûlâ-yı visâle Muhlisâ virmek için sûret
Bu levh-i hâtıra nakş olmadık hülyâ mı kalmışdır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Muhlis Efendi menşeen erbâb-ı kemâlât ve mevrîd-i ashâb-ı ma'lûmât olan şehr-i Ayıntab'da hânedân-ı şehr-i mezkûrdan Hasırcızâde müteveffâ Mustafa Efendi'nin sulbünden bin iki yüz otuz bir târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup evkât u ezmânını tahsîl-i ilm u maârife hasr u sarf ile fenn-i inşâ ve resm-i imlâda sâhib-i şöhret olduktan sonra menbâ-ı feyz-i bî-pâyân olan şehr-i Sitanbul'a muvâsalat ve evkât-ı hümâyûn hazînesi dâhilinde vâki tahrîrât odasına bir müddet müdâvemet ve iki yüz altmış dokuz senesi kitâbet hizmetiyle Haleb cânibine azîmet eylemiştir. Mûmâ-ileyh nazm u neşre kâdir bir şâir olup bir mikdâr eş'ârı vardır

GAZEL

Görüp zann eyleme cânâ şahâb-ı âsumândır bu

Göğe çıkmış şerâr-ı dûd-ı âh-ı âşıkândır bu

Acep mi Kaysveş sahrâ-i nevrîd-vahşet oldumsa
Cihânda âşık-ı dîvâne dirler nâm u şândır bu

Niçün sık sık kırarsın kalbimi mânend-i bâzîçe
Usandırdın beni ey tıfl-ı nâzım her zamândır bu

Bahâr-ı hüsnünü bârân-ı eşkim itdi perverde
Zamânıyla benim göz dikdigim bir nev-cüvândır bu

Cenâb-ı Muhlis'e Midhat degil maksûd pey-revlik
Kemâl-i aczimi tefhîm içün bir tercemândır bu

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Midhat Efendi Dersaâdet'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bir müddet dîvân kalemine müdâvemetle mektûbî-i sadr-ı âli odası hulefâsı sınfına ilhâk olunarak mukaddemâ Sayda defterdârı müteveffâ Fâik Efendi'nin maiyetinde bir müddet hizmet-i kitâbetle bi'l-istihdâm muahharen Selanik vâlisi müteveffâ Sâmi Pâşâ'nın dîvân kitâbeti hizmetinde dahi bir müddet güzârende-i subh u şâm olduktan sonra bin iki yüz altmış altı senesi meclis-i vâlâ mazbata odası hulefâsı sınfına dâhil ve bir müddet mürûrunda oda-i mezbûr mümeyyizligi hizmetine nâil olmuş iki yüz altmış yedi senesi bâ-rütbe-i sâniye oda-i mezbûr ser-halîfeligi memûriyetine ve iki yüz altmış dokuz senesi memûriyet-i mezkûrenin lağviyle bâ-rütbe-i ûlâ meclis-i vâlâ ikinci kitâbetine revnak-efzâ buyrulmuştur. Mûmâ-ileyhin fenn-i inşâda şöhret-i şâyiası vardır.

GAZEL

Senindir cümleten mülk-i hidâyet yâ Resûlallah
Beni râh-ı sevâba kıl delâlet yâ Resûlallah

Hudâ'nın arş-ı a'lâsı türâb-ı zıll-i pâyından
Şeb-i isrâda kesb itdi şerâfet yâ Resûlallah

Benim cürmüm nihâyet tutmaz inkâra mecâlim yok
Senin de lutfuna yok hadd u gâyet yâ Resûlallah

Beni Leylî-i dünyâ aldatup Mecnûn-sıfat oldum
Cünûnumdan kerem kıl vir ifâkat yâ Resûlallah

Murâd-ı derdmendin cümleten ahvâli ma'lûmun
Anı takrîr u tahrîre ne hâcet yâ Resûlallah

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh El-hâc Muhammed Murâd Efendi tarîkat-ı aliyye-i Nakşiyye meşâyihinden Abdulhalîm Efendi merhûmun sulbünden Dersaâdet'de bin iki yüz üç senesi şehr-i Muharreminde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup tekmîl-i hıfz-ı Kur'ân-ı azîmü'ş-şân iderek ulûm-ı âliyede dahi müşârün-bi'l-benân olduğu hâlde Dersaâdet'de Çarşanbabâzârı nâm mevkide vâki Murâd Molla Dergâhı meşîhatine nâil ve selâtîn-i izâm hazerâtı câmi-i şerîfesi meşâyihi zümresine dahi dâhil ve bi'l-âhire Sultân Ahmed Hân

hazretleri câmi-i şerîfi şeyhliği hizmetine vâsıl olmuş iken iki yüz altmış dört senesi şehr-i Şa'bânîde fücâeten dâr-ı ukbâya müntakil olmuştur. Dergâh-ı mezkûr civârında kâin ihyâ-gerdesi olan dârü'l-mesnevi havlusunda medfûndur. Mûmâ-ileyh muhibb-i âl-i abâ bir şeyh-i sâhib-enfâ olup funûn-ı Fârisiyede olan ma'lûmâtı iktizâsınca mukaddemâ dergâh-ı mezkûrda ve muahharen dârü'l-mesneviyü'l-mezbûrda bazı erbâb-ı istidâda Mesnevi-yi şerîf takrîr ile güzârende-i eyyâm u leyâl olduğu hâlde haylice âsâr-ı güzîde tanzîmine muvaffak olmuştur ki esâmisi ile zîrde tahrîr u işâret olmuştur. "Hülâsâtü'ş-Şüyûh" isminde şerh-i Mesnevî-i şerîf, "Mâ-hazer" isminde şerh-i Pend-nâme-i Şeyh Attar, "Şerh-i Tuhfe-i Şâhidî", "Şerh-i Kavâyid-i Fârisiye" ve bir kıt'a müretteb Dîvân-ı Türkîye ki mecmûu beş adetdir. Mûmâ-ileyhin mürûr-ı ezmine ile keşf u kerâmâtı dahi nakl olunmak me'mûl u muhtemeldir.

MÜSTEZAT

Vechinde görüp bir gül-i zîbâ-yı muhabbet
Bülbül gibi dil itdi temennâ-yı muhabbet
Ey gözleri âfet
Zâr olup elbet

Ol bezm-i ezel lezzetidir bezm-i cihânda
Halk birbirine itdigi sevdâ-yı muhabbet
Şimdiki zamânda
Eskidir o ülfet

Mahbûb temâşası bir esrâr-ı hükümdür
Kim mest ider uşşâk-ı tecellâ-yı muhabbet
Hakdan bu keremdir
Hâl ehline devlet

Ta'rîfe gelir mi gönül ahvâli kalemle
Meydân-ı erenlerde ko da'vây-ı muhabbet
Yorulma elemle
Yokdur bu ne sohbet

Nakşındaki nakkâşı bilüp ârif-i hak ol
Tahkîk-i Murâdî budur ol cây-ı muhabbet
Sen var yüzü ak ol
Pîrden ola himmet

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Murâdî Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz on beş târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bi'l-âhire Sumaku nâm mahâle hicret ve mahall-i mezkûr meşâyihinden Şeyh Abdurrahman Efendi'den ahz-ı dest-i inâbet eyleyüp iki yüz elli beş sâlinde lâbis-i libâs-ı hilâfet olduktan sonra yine Dersaâdet'e avdet eylemiştir. Mûmâ-ileyh Hezârfen bir zât-ı pâk-dâmen olup haylice âsâr u güftârı olduğundan başka kendi hattiyle âyîne üzerine yazılmış birçok kıtaat u ebyâtı dahi vardır.

GAZEL

Öyle bir şeh-bâz-ı aşkım ki şikârım dildedir
Öyle simürgüm ki Kâf-ı iftihârım dildedir

Bir hümâyım ki mekânım lâ-mekân şehrindedir
Bir hezârım ki nigârım gül-izârım dildedir

Bir gedâyım sûretâ amma ki şâh-ı âlemim
Fâtih-i iklim-i aşkım kâr u bârım dildedir

Bana mevrûs-ı pederdir Haydar-ı Kerrâr'dan
Kâhir-i ceyş-i adûyum zülfikârım dildedir

Vuslat-ı dildâr içün ağyâra minnet eylemem
İlticâ-yı nasa yok hâcet ki yârim dildedir

Nükhet-i nüzhetine gülzâr-ı dehri neylerim
Mürg-i lâhutum safâ-yı mürgzârım dildedir

Öyle müştâkım ki Müştâk-ı Hudâ dirler bana
Bende-i nâçîzim amma şehryârim dildedir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Mustafa Müştâk Efendi cânib-i Anadolu'da vâki Bitlis nâm mahallde çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup tarîkat-ı aliyye-i Kadriyyeye sülûk ile bi'l-âhire Dersaâdet'e muvâsalat eyleyüp Eyyûb Ensârî (râdiye anhü'l-Bâri) hazretleri ismine mensûb olan karye-i latîfe dâhilinde vâki Selâmî Efendi hân-kahı meşîhatine nâileyetle bir müddet hân-kah-ı mezkûrda ikâmet eyledikten sonra bin iki yüz kırk yedi târîhlerinde memleketi cânibine avdet eyleyüp müddet-i kalîle zarfında şârib-i şehd-i şehâdet ve ol sûretle âzim-i halvet-serâ-yı Cennet olmuştur. Mûmâ-ileyh mezinne-i kirâmdan olup bir kıt'a dîvân-ı benâmı vardır.

NA'T-I ŞERÎF

Tab'-ı pâkim ki kumâş-ı ma'rifet dükkânıdır
Feyz-i bî-pâyân-ı hak gevherlerinin kânıdır

Neşr-i envâr-ı füyûzât-ı İlahî itmede
Âlem-i kevnin mâhı hem-neyyir-i rahşânıdır

Cümle halk üftâdesi olmuş Zelîhalar gibi
Gûyiyâ hûbân-ı asrın Yûsuf-ı Ken'ânıdır

Feyzinin her katresi bir dürr-i nâb-ı ma'rifet
Sanki nisân-ı kemâlin ebr-i pür-bârânıdır

Gevher-i nâ-yâbveş manzûmesi bi'l-intihâb
Şâirân-ı âlemîn ser-levha-i dîvânıdır

Da'va-i rüçhân idüp mahz itmesin mi herkese
Şâh-ı kevneynin medîha kûy-ı dürefşânıdır

Pâdişâh-ı mülk-i dîn fahr-ı nebiyy ü mürselin
Rahmetenlilâlemîn zât-ı şerîf ünvânıdır

Öyle sultân-ı rüsûl kim zât-ı pâk-i emcedi
Kâinâtın bâis-i mevzû-ı çâr erkânıdır

Andan istimdâd iden zann itme ancak mücrimân
Asfiyâ vü etkiyâ yek-ser meded-cûyânıdır

Serverâsından meded olmazsa ferdâ ümmete
Yâd olmuşdan kimin der uhde-i imkânıdır

Bâ-husûs bu abd-i âciz kemterin Meşhûrî kim
Dâima fikri cezâ-yı kesret-i isyânıdır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Meşhûrî Efendi mahrûsa-i Selanik'te kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup mukaddemâ bir müddet bazı mütesellimîn ve voyvodagânın kitâbet hizmetlerinde bulunduğu hâlde memâlik-i mahrûsada vâki bazı mahallerde geşt u güzâr iderek âvân-güzâr olduktan sonra mahrûsa-ı mezbûrede bir kıt'a çiftçilik tedârikiyle seyr u seyâhatdan ferâgat ve bi'l-âhire bir kıt'a müderrislik rüûs-ı hümâyûnuna dahi nâiliyetle Selanik'te bazı çelebilere ta'lîm-i fünûn-ı Fârisiye eyleyerek imrâr-ı vakt u saat eylemekte bulunmuştur. Mûmâ-ileyh mahrûsa-ı mezbûrenin şâir-i meşhûru ve bir kâtib-i maârif-mevfûrudur.

GAZEL

Gün yüzün sevdâsı itdi bî-karâr-ı intizâr
Subha dek oldum bu şeb encüm-şumâr-ı intizâr

Âh-ı servim eşk-i çeşmim intifâ-bahş olmadı
Oldu gitdikçe füzûnter dilde târ-ı intizâr

La'l olur gerçi makâm-ı sabrda seng-i siyeh
Hûn ider ammâ derûnu hârhâr-ı intizâr

Hâl-ı mâziden kıyâs it neş'e mütekabili
Zevkine degmez bu âlemde humâr-ı intizâr

Kıl teenni hırs ile itme meges gibi şitâb
Ânkebûdâsâ da olma vakf-ı târ-ı intizâr

Ayn-ı âlâm olduğun âmâlin aslın fehm iden
Kalbini teşvîş ile itmez medâr-ı intizâr

Bîm-i hecr ümîd-i vasl eyler tekâbül dâima
Böyledir âmed-şûd-ı leyl u nehâr intizâr

Olmak istersen Muammer hâtır-ı âzâd ile

Çekme her bir kâm içün herbâr bâr-ı intizâr

Nâzım-ı müşârün-ileyh Muhammed Muammer Pâşâ kâimmakâm-ı şuhûr sâlifü't-terceme Reşid Pâşâ-yı mağfûrun sulbünden Dersaâdet'de bin iki yüz yirmi yedi sâlinde cilveger-i âyîne-i zuhûr olup unfuvân-i tüfûliyetde ki iki yüz otuz yedi târîhinde enderûn-ı hümâyûna çırâğ buyrularak hasbe'l-istidâd tahsîl-i maârif-i bî-adâd ile iki yüz kırk yedi târîhinde binbaşılık rütbesiyle asâkir-i müntazama-i şâhâne silkine dâhil ve derkâr olan dirâyet u liyâkatı iktizâsınca birkaç sene mürûrunda mîralaylık ve sırasiyle livalık rütbelerine nâil olduktan sonra ikiyüz altmış üç senesi uhdesine ferîklik rütbe-i refîası bi't-tevcîh Anadolu ordu-yı hümâyûnuna reîs-i erkân ve o aralık bir müddet dahi ordu-yı mezkûr kâimmakâmlığıyla sâhib-ünvân buyrulup sene-i mezbûre şehr-i Zi'l-hiccesinde dâr-ı şûra-yı askerî azâsı sınfına bi'l-ilhâk iki yüz altmış dokuz senesi reîsü'r-rüesâ mesned-i refî'ine revnak-efzâ buyrulmuştur. Müşârün-ileyh nazm u inşâda kudret u mikneti nümâyân bir şâir-i nüktedân olup cerbeze ve dirâyeti teslimgerde-i erbâb-ı ilm u irfândır.

GAZEL

Sanman figân-ı bülbül-i şeydâ bahâradır
Uşşâka bî-edebligini i'tizâradır

Sevdim o şûh-ı dilber-i tannâz ı gizlice
Aşkı derûna sığmadı hayf âşikâredir

Manend-i lâle dâğ-ı dili itdim âşikâr
Zîrâ ki rağbeti o gülün lâlezâradır

Gülzâr-ı dehre eylemezem çeşm-i iltifât
Meylim hezâr şevkile ol gül-izâradır

Düşdüm hayâl-i zülf ile tûl-i emellere
Fikrim hemân o hâl u hat-ı müşkbâradır

Yâd-ı lebinle meclis-i hasret-keşânda
Meylim hemîşe bâde-i şîrin-güvâradır

İzzet Muîn ile ser-i fıskiyede bu gün
Mâcerâ-yı hâme bu gazel-i âbdâradır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Muîn Efendi medîne-i Manastır'da sûret-nümâ-yı âlem-i vücûd olup Dersaâdet'e bi'l-muvâsala mektûbî-i sadr-ı âli odası hulefâsı sınfına dâhil ve bi'l-âhire hâcelik rütbe-i refîasını bi'l-ihrâz oda-i mezbûrda Fârisî mütercimligi hizmetine nâil olduktan sonra bin iki yüz otuz altı târîhinde âzim-i darü'n-naîm olmuştur. Vefâtına Tâlib Efendi merhûmun zâde-i tab'ı olan târîhdir; "Muîn-i pür-hüner gitti naîme" Muîn ile naîm lafızlarında tevâvuk-ı harf vâki olması hüsn-i tefâül nevindendir. Mûmâ-ileyh ati't-terceme Hâce Neş'et Efendi merhûmun şâkirdânından olup tabîat-ı şi'riyye ashâbından bulunmuş ise de bâlâda muharrer olan gazel-i müşterekden başka eş'ârına zafer-yâb olunamamıştır.

GAZEL

Sadâ-yı râz-ı aşkı Mâverâdan tuydu Yemliha
İşitdi megselinâ(?) lâl u hâmûş oldu meslinâ(?)

Müsâvî gerdiş-i tesbîhe devr-i sâgarımız nûş
Meger bezm-i deyir-nûş halka-i tevhîd idi gûyâ

Şarâb-ı lâyezâlin mest-i şâzzı şâzz-ı nûş oldu
Ayâğın kesmedi ol kehf-i rind-i ârâmdan kat'a

Hele kalmış idi câm-ı cür[c]a
Anı Kıtmîr de nûş eyleyüp boş kalmadı zîrâ

Olup peygûle-gîr-i inzivâ ol tekye-i aşkda
Çıkardım çileyi Meftûniyâ Ashâb-ı Kehfâsâ

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Meftûnî Efendi Sivas kazâsı eyâletinden olup fenn-i kitâbetde bir mikdâr behresi olmak mülâbesesiyle Dersaâdet'e muvâsalat eyleyüp kitâbet hizmetiyle cânib-i ihtisâba müdâvemet eylemekte bulunmuştur.

KIT'A
Bûs-ı la'lin virdi câna neşve-i diger bana
Şimdi reng-i bî-hudedir gerdiş-i sâger bana

Sünbül u gülden gelir yüz vechile zülf ü rûhun
Ey bahâr-ı arzu-i hoş-bûy u hem hoşter bana

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Şeyh Abdulkerîm Müfîd Efendi Burusa'da pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîkat-ı aliyye-i Nakşibendiyyeye sülûk ile lâbis-i sevb-i hilâfet olduktan sonra bin yüz otuz dokuz senesi tarîk-i hâcda râhile-bend-i dâr-ı âhiret olmuştur.

KIT'A
Bak saata bir dakika fevt eyleyüp
Oynatmada rakkâs-ı derûnum her gâh

Miftâh-ı inâbetle kur işlet sen de
Dil saatini be-savt-ı Allah Allah

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî İsmâil Müfîd Efendi Dersaâdet'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîk-i tedrîse dâhil ve hasbe't-tarîk birkaç mahalin mevleviyyetine nâil olduktan sonra tarîkat-ı aliyy-i Nakşibendiyyeden olan hilâfeti mülâbesesiyle seccâde-pîrâ-yı zühd u takvâ olduğu hâlde bin iki yüz on yedi senesi hilâlinde âzim-i halvet-sarây-i dâr-ı me'vâ olmuştur. Vefâtına Sürûrî Efendi merhûmun inşâd eyledigi târîh-i muaccemdir. Nazm; "Eylesin Yezdân Müfîd'i rahmetinden müstefîd" Mûmâ-ileyhin tarîkat-ı mezkûreye dâir birkaç aded resâil-i mu'tberesi vardır.

GAZEL
Der-kef-i takbîl idüp vâiz riyâ sermâyesin

Bedr-i hüsn-i dilberâne hâle eyler âyesin

Sâye-endâz-ı letâfetdir kenâr-ı cûyda
Serv-i nâzım hissemend-i lutf ider hem sâyesin

Goncalar etfâl-ı gülşende sipihre fam-keşâ
Şi'r-i şebnemden olur her gice feyz-i dâyesin

Cevher-i zâtı gerek yok ihtişâma i'tibâr
Feyz-i gevher neylesin sîm u zerin pîrânesin

Bir gün eyler kasr-ı âli tâk-ı ikbâla suûd
Sellem-i haysiyetin efzûn idenler pâyesin

Lutf-ı tevfîk-i Hudâ'dan feyz alup Mekkizâde
Hâmesi üstâda arz eyler kemîne dâyesin

Nâzım-ı müşârün-ileyh Şeyhülislâm Muhammed Mekkî Efendi Mekke-i mükerreme kâdısı müteveffâ Halîl Efendi'nin sulbünden Mekke-i mükerremede bin yüz yirmi altı târinide kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup pederi mûmâ-ileyhin vukû-ı vefâtına mebni unfuvân-i şebâbetinde bi'l-vâsıta Dersaâdet'e vüsûl ve yüz kırk yedi târîhinde tarîk-i tedrîse duhûl ile yüz yetmiş dokuz târîhinde Selanik mevleviyyetine ve yüz seksen beş târîhinde Şâm-ı şerîf mevleviyyetine ve yüz doksan sâlinde Medîne-i münevvere mevleviyyetine nâil olduktan sonra ki yüz doksan sekiz senesi şehr-i Ramazânında Dârü'l-hilâfetü'l-âliye hükûmetine ve iki yüz elli iki senesi şehr-i Rebîü'l-âhirinde Anadolu sadâret-i celîlesine zînet-bahşâ ve sene-i mezbûre hilâlinde "Dürr Mekki Efendi kıble-i müstakiyân oldu" târîh-i menkût u mantûkunca revnak-dih-i mesned-i fetva buyrulup üç-dört mâh mürûrunda makâm-ı meşîhatdan müfârakat ve iki yüz beş senesi şehr-i Recebinde sâniyen mesned-i mezkûra mukârenet birle iki yüz altı senesi şehr-i Zilkaidesinde mansıb-ı fetvadan münfasil ve iki yüz on iki sâli hilâlinde işbu dâr-ı gurûrdan füshat-sarây-ı sürûra müntakil olmuştur. Şeyhülislâm Bahâyî Efendi türbesinde medfûndur. Müşârün-ileyh bir fâzıl-ı yegâne ve bir âlim-i bî-bahâne olup mürettеb bir kıt'a dîvân-ı belâgat ünvânından başka Evâil-i Beyzâviye bir hâşiye-i bî-bedel ve Kasîde-i Bürde'ye Türkçe bir şerh-i müvassal u mübâhis-i hamd u şükre mütealik bir risâle ve yine mübâhise dâir diger bir risâle ve usûl-ı fıkhiyeye dâir bir risâle ve tevzihden mükaddemât-ı erbaa üzre mürettеb bir risâle ve husûs-ı âhiri mübeyyen bir risâle ki beş aded resâilin tezyîf u te'lîfine muvaffak olmuştur. Veled-i emcedi Mustafa Âsım Efendi dahi müddet-i medîde seccâde-nişîn-i ma'bed-i fetva olup iki yüz altmış üç senesi şehr-i Zi'l-hiccesinde âzim-i kurbgâh-ı cenâb-ı mevlâ olmuştur.

GAZEL

Üftade-i dâm-ı ser-i zencîr-i cefâyız
Biz zülf-i siyehkâra kul olmaga sezâyız

Ger şâh-ı serîr-i dâr olursa nola cânân
Gammı çekeriz biz dahi goyende gedâyız

İtmeklik için hâk-i rehin dîdeye sürme

Her şâm u seher tâlib-i teşrîf-i sabâyız

Bir pula satarsa bizi agyâra acep mi
Ol âfet-i gülçehreye çok bâd-ı hevâyız

Eylerse Nevâyî nola eş'ârımı tahsîn
Biz silsile-i âl-i Kırım Mengli Girâyız

Nâzım-ı müşârün-ileyh Mengli Girây Hân Sultân, peder-i vâlâ-güherleri El-hâc Selîm Girây Hân merhûmun cezîre-i Rodos'da peygûle-güzîn-i ikâmet oldukları âvânda zînet-efzâ-yı kehvâre-i vücûd olup pederleri müşârün-ileyhin hengâm-ı hükûmetlerinde bir müddet cânib-i Kırım'da ser-askerlik memûriyetinde bulunarak imrâr u vakt eyleyüp birâderleri Gâzi Girây Hân zamânında ol tarafın ta'bîrâtı üzere nûreddinlik rütbe-i mu'teberesi bi'l-ihrâz ser-efrâz u mümtâz ve diger birâderleri Kaplan Girây Hân zamânında dahi kalgaylık mansıbıyla karîn-i şöhret u i'tizâz olduktan sonra birâderlerinin mesned-hânîden müfârakatları esnâda Silivri civârında vâki Kadıköyü nâm mahale nakl u hicret ve bir müddet ikâmetle bin yüz otuz yedi senesi hilâlinde Kırım Hânlığı mesned-i celîline revnak-bahş-ı kadr u rıf'at buyrulup bin yüz kırk üç senesi mesned-hânîden müfârakat ve cezîre-i Rodos'da bir müddet ikâmetden sonra ki bin yüz elli târîhinde sâniyen tırâzende-i mesned-hâni ve mazhar-ı ihsân-ı şâhen-şâh-ı cihânbânî olmuş iken bin yüz elli iki senesi şehr-i Ramazân-ı mağfiret-nişânın dokuzuncu günü âzim-i sarây-ı câvidâni eyleyüp na'ş-ı magfiret-nakışları Bahçesaray nâm mahallde vâki Hân câmii hatırasında defîn-i hâk-ı ıtr-nâk olmuştur. Müşârün-ileyh âkil u kâmil bir hakîm-i sâhib-fezâil olup haylice eş'ar-ı pesendîde nazm u inşâd eyledikten başka cânib-i Kırım'da Karasu nâm kasabada bir kıt'a câmi-i ra'nâ ve bir hân-kah-ı dil-ârâ ve Tatarbikârı nâm mevkide çend aded odayı şâmil medrese ve Dersaâdet'de Tophâne semtinde bir bâb Gülşenihâne inşâd-ı bünyâda dahi muvaffak olmuştur.

BEYT
Ümîd-i meyve itmekdir nihâl-ı serviden lâ-fark
Kerem me'mûl olunmak şimdi bu asrın kibârından

BEYT-İ DİGER
Mahv olmayınca çirk-i sivâ kalb olur mu sâf
Safvet gelir mi bû suya tâ kim durulmaya

BEYT-İ DİGER
Akar bir kanlı sudur hecr-i yâr ile gözün yaşı
Kızıl Irmağdır gûyâ ciger dâğındadır başı

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî İbrâhim Münîb Efendi reîsü'l-küttâb-ı esbak Recâi Efendi merhûmun mahdûmu ve sâlifü't-terceme müteveffâ Cevdet Efendi'nin vâlidi olup bir müddet mektûbî-i sadr-ı âli odasına müdâvemetle rütbe-i hâceganiyi bi'l-ihrâz tezkirecilik memûriyetine mevsûl olmuş ve sinnîn-i ömrü henüz hadd-i sülüsüne resîde olmamış iken bin iki yüz yirmi târîhlerinde dâr-ı bekâya menkûl olmuştur.

BEYT
O mîr-i mülk-i-bahâ eyleyince azm u sefer

İzin sürüp hele gördüm ki gitmiş İzmir’e

BEYT

صالندی دوحهٔ بارآور قدری بروسایه   قدوم اسعدی اولدی بروسایه برومایه

TÂRİH

Yazdı kilk-i Münîb bir târîh
Cây-ı üftâniye(?) şerîf oldı

Nâzım-ı müşârün-ileyh Hâce Münîb Efendi bin yüz seksen iki târîhinde maskat-i re’si olan medîne-i Ayıntab’dan Dersaâdet’e bi’l-muvâsala yüz seksen dokuz sâlinde tarîk-i tedrîse duhûl ile bir müddet sarây-ı hümâyûn hâceliginde bulunduğu hâlde imrâr-ı vakt u saat eyledikten sonra iki yüz dokuz senesi İzmir mevleviyyetine bi’l-vüsûl iki yüz on dört senesi Mekke-i mükerreme mevleviyyeti ve iki yüz on sekiz senesi Darü’l-hifatü’l-âliye hükûmeti ve iki yüz yirmi iki senesi Anadolu sadâreti pâye-i mu‘teberesini bi’l-ihrâz beyne’l-emâsil ser-efrâz u mümtâz olmuş iken bin iki yüz otuz sekiz senesi hilâlinde menfâsı olan Aydın Güzelhisâr’ında irtihâl-ı dâr-ı bekâ eyleyüp mahall-i mezkûrda kâin câmi-i atik sahasında müntâzır-ı rahmet-i cenâb-ı Rabb-i şefîk olmuştur. Müşârün-ileyh a‘lem-i ulemâ bir fâzıl-ı bî-hemtâ olup “Siyer-i Kebîr” nâm kitâb-ı nefîse tercemesi ve “Devhatü’l-Meşâyih”e bir mikdâr zeyli olduğundan başka bir mikdâr eş‘ârı dahi vardır. Garîbe; Nâzım-ı müşârün-ileyh sâlifü’t-terceme şeyhülislâm-ı esbak Şerîf Efendizâde Ataullah Efendi merhûmun üstâdı olmak mülâbesesiyle birbirleriyle ihtilât ve ülfetleri derece-i kemâlda olduğu misillü bi’l-âhire nâzım-ı müşârün-ileyhin dahi Aydın Güzelhisâr’ında vukû-ı vefâtiyle merkadlarının birbirine karîb-i tesâdüf eylemesi tevâfuk-ı acîb nevinden olmağla terceme-i hâli zeyline işâret olunmuştur.

BEYT

İtse acep mi âşıkına bî-hisâb nâz
Ol şâh-ı hüsne itmededir intisâb nâz

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Ahmed Bahaeddin Münîr Efendi şehriyyü’l-asl olup Galatasaray şâkirdânı zümresine çırâğ ve muahharen bir mikdâr nân-pâre ihsâniyle şîrîn-dimâğ buyrulup ordu-yı hümâyûn dâhilinde bulunduğu hâlde Rûmeli cânibine azîmet ve İsakçı nâm mahallde bin yüz seksen üç sâlinde dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir. Bâlâda mezkûr beytinden başka âsârı görülememiştir.

GAZEL

Fürûğ-ı mihr mir’ât-ı dile jengârdır sensiz
Harîr-i pertev-i meh dûş-ı câna bârdır sensiz

Midâd-ı nokta-i merdümden olmaz pâ-birûn hergiz
Nigeh çeşmimde hemçün nokta-i pergârdır sensiz

Nola halhâl-ı sâk-ı arş olursa halka-i mevci
Felek eşk-i firâvânımla tûfânzârdır sensiz

Degil hâmûş olursa cây-ı hayret her gören nâmem
Elimde hâme-i mîl sürme-i güftârdır sensiz

Eger âyîne-i şavk olsa herbir zerre-i âlem
Bana aksim dahi hem-sûret-i ağyârdır sensiz

Kemend u hiddet ile şu‘le-i cevvâle-i şem‘i
İbâdethâne-i endîşeme zünnârdır sensiz

Geçer hurşîd geçse şem‘ ile fikr-i Münîfâ’dan
Güzergâh-ı hayâli şöyle teng u târdır sensiz

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mustafa Münîf Efendi medîne-i Antakya’da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin yüz otuz târîhinde Dersaâdet’e muvâsalat ve o esnâda sefâretle cânib-i İran’a i‘zâm kılınmış olan sâhib-i târîh müteveffâ Râşid Efendi’nin refâkatinde bulunduğu hâlde İran tarafına azîmet eyleyüp hitâm-ı mesâlih-i memûriyetle Dersaâdet’e avdeti hengâmında defterdâr Âtıf Efendi merhûma kesb-i tereddüd eyleyerek rütbe-i hâcegâniyi bi’l-ihrâz beyne’l-emâsil ser-efrâz u mümtâz buyrulup ibtidâ kethüdâ-yı sadâret-i uzmâ kitâbetine ve ba‘dehû metrûk küçük ruznamçecilik hizmetine ve muahharen iki defa mâliye tezkireciligine memûren hâiz-i kadr u haysiyet olduktan sonra hânesinde peygûle-güzîn-i istirâhat olmuş iken defterdâr müşârün-ileyhin vukû-ı vefâtı kendüye kemâl-i rütbe tesîr itmekle nazm;

Kalmazsa eger gûşe-i dâme elimizde
Elden ne gelir çâk-ı girîbân elimizde

beyti gûyâ olduğu hâlde bin yüz elli altı târîhinde âzim-i dâr-ı me’vâ olmuştur. Mûmâ-ileyh fazl u kemâl ashâbından olup bir kıt‘a Dîvân-ı belâgat-ünvânı ve bazı eser-i mu‘cizbeyânı vardır.

GAZEL

Sanma ancak dil-i bî-berg u nevâ yangındır
Ateş-i aşka bütün ehl-i hevâ yangındır

Çâk çâk eylerisem nola kabâ-yı sabrı
Çünki bir şûh-ı cefâkâra abâ yangındır

Bir yalın yüzlü çömez âfeti var medresede
Ben degil suhte gürûhu hep ana yangındır

Şeb-i firkatda çıkan şu‘le-i dûd-ı âhım
Seyr idenler didiler kim ne fenâ yangındır

Nola ger buhte vü pür-sûz ise eş‘âr-ı Münîf
Çünki ey şûh-ı dil-fürûz sana yangındır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Tâhir Münîf Efendi ati’t-terceme Nâfi Efendi’nin sulbünden medîne-i Ayıntab’da bin iki yüz kırk dört sâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup hengâm-ı tüfûliyet ve unfuvân-i şebâbiyetinde familyasıyla beraber Mısr-ı Kâhire cânibine râhile-bend-i hicret ve müddet-i medîde âguş-ı ümm-i dünyâda şîrhâr-ı hüsn-ı

terbiyet olarak menâsıb-ı mevkiiye hasebiyle ulûm-ı Arabiye’den hisse-yâb ve bâ-husûs füsehâ-yı İraniye’den olup o esnâda Kâhire-i mezbûrede bulunan Mirza Senglah nâm zâtdan dahi şîve-i zebân-ı Fârisî istikmâl ile vâsıl-ı derece-i nisâb olduktan sonra ki iki yüz altmış dokuz senesi hilâlinde Dersaâdet’e vâsıl ve kendisinin Fransa lisânında dahi mahâret-i kâmilesi ve lisân-ı mezbûr üzre terceme yolunda oldukça behresi olmak mülâbesesiyle terceme odası hulefâsı sınfına dâhil olmuştur. Bir mikdâr eş‘ârı vardır.

BEYT

Tarîk-i Mevlevîde mazhar-ı esrâr-ı ins oldum
Ayıtsam sırr-ı Mevlânâdır ey Mûnis be-hamdullah

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mûnis Dede mahrûsa-i Edirne’de tennûre-bend-i hân-kah-ı vücûd olup kırk beş târîhinde defîn-i zîr-i türâb olmuştur. Mûmâ-ileyhin bâlâda mestûr beytinden gayri şi‘ri gayr-i manzûrdur.

GAZEL

Atınca nâvek-i sertîz-i müjgân doğrudan doğru
O kaşı yan çevirdi câna peykân doğrudan doğru

Geçen Egrikapudan doğru geçdik sevr-kadlarla
Hilâfım yok behakk-ı kadd-i cânân doğrudan doğru

Rakîbâ egri bügrü semt-i cânânı dolaşmakda
Adem semtine gitmek sana şâyân doğrudan doğru

Dü tâ olsa sezâ reşkiyle ar‘ar sahn-ı gülşende
Sehî kadem olunca geh hirâmân doğrudan doğru

Niçün uşşâka doğru egri egri nim nigâh itdin
Ne cürm itmişse söyle itme nihân doğrudan doğru

Salâdır şâirân-ı nükte-sencâna bu vâdide
Reh-i tanzîre çıksın işte meydan doğrudan doğru

Recâi vü Şefîk u İzzet’e pey-rev olup Mihrî
Reh-i nazma bu yolda oldu pûyân doğrudan doğru

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mihrî Efendi medîne-i İzmir’de çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup tarîkat-ı Mevleviyyeye duhûl ile bin iki yüz elli beş târîhlerinde Dersaâdet’e bi’l-muvâsala muahharen Üsküdar’da vâki hassa meclisi ketebesi silkine ilhâk olunmuştur. Mûmâ-ileyhin neyzenlik fenninde mahâreti vardır.

HARFİ’N-NUN

KASİDE-İ NA-TAMAM

Şehen-şâh-ı kadirden hazret-i Abdulmecîd Hânı
Hudâ mazhar buyurdu her husûsda şâh-ı deverânı

Hudâvend mu'azam kutb-ı alem-i gavs-ı aynî dem
Medâr-ı râhat-ı berrîn u bahreyn Fâtih-i Sâni

Nice şehzâdegânla âlemi İhyâ idüp Mevlâ
İki şehzâdesin birden Hıtân'a oldu i'lânı

Uzatma Nâilâ tûl u dırâz elfâzı kasr eyle
Duâya başla kim buldu kasîde hadd u pâyânı

Kemâl-ı pîr idüp Allah seni taht-ı hilâfetde
Cihân durdukça tûr eyle Hitan şehzâdegânânı

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Abbas Nâil Pâşâ Bozok kazâsı hânedânından ve Cebbârzâde Süleymân Beg'in evlâdından olup sigar-ı sininde kendisine dergâh-ı âli kapıcıbaşılık rütbesi bi'l-i'ta muahharen Dersaâdet'e bi'l-muvâsala bir müddet bazı hidemât-ı seniyyede istihdâm olunduktan sonra ıstabl-ı âmire müdürlügü pâyesini hâiz olduğu hâlde surre-i hümâyûn emânet-i celîlesiyle cânib-i Hicâz'a azîmet ve Dersaâdet'e avdetinde mabeyn-i hümâyûn tarf-ı eşrefinde bir müddet kapıcılar kethüdâlığı hizmetinde bi'l-istihdâm bin iki yüz altmış iki senesi bâ-rütbe-i mîr-i mîrâni Balıkesir kazâsı kâimmakâmlığına nâil ve bir sene mürûrunda kâimmakâmlık-ı mezkûrdan münfasilen Dersaâdet'e muvâsalat ve iki yüz altmış dört senesi mütasarrıflık ile Sivas'a azîmet eyleyüp bir müddet ikâmetle iki yüz altmış beş senesi mütassarıflık-ı mezkûrdan ma'zûlen Der-i âliye'ye menkûl olmuştur. Şi'r ile şöhret-i şâyi'ası yoktur.

GAZEL

Münceli subh-ı ezel tarf-ı binâgûşunda
Muhtafi şâm-ı ebed zülf-ı siyeh-pûşunda

Yok o hâsiyet-i dem nutk-ı Mesîha'da bile
Ki var ol rûh-ı revânın leb-i hâmûşunda

Tavk-ı gîsûda görüp gerdenini reşk ile mâh
Halka-bend-i gam olur hâle-i âgûşunda

Ehl-i dil sa'yine tehî mey-i kâm olsa dahi
Neş'e-i feyz-i safâ var dil-i pür-cûşunda

Yârsiz nûş olunan câm-ı Cem'in Nâiliyâ
Ne tolusunda safâ var ve ne de boşunda

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Sâlih Nâilî Efendi medîne-i Manastır'da bin iki yüz otuz dokuz senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tahsîl-i ulûm-ı âliye eylemek üzre iki yüz elli dokuz sâlinde Dersaâdet'e muvâsalatla Mehmed Pâşâ Medresesi'nde hücre-güzîn-i ikâmet olmuştur. Mûmâ-ileyhin ilm-i hatda behresi ve haylice eş'ârı vardır.

GAZEL-İ NA-TAMAM

Nedîm-i vasl iken bîgâne-i bî-rağbet oldum ben
Baîd oldum nazardan mübtelâ-yı firkat oldum ben

O şûhun mazhar-ı lutfu iken Nâbî nice eyyâm
Yüzünü görmeye şimdi dirîğâ hasret oldum ben

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Halîl Nâbi Çelebi Tekfurdağı ahâlisinden ve kahveci esnâfından olup bin yüz kırk beş târîhinde berş-i mevti nûş eyleyüp sermest u medhûş olmuştur. Bir kıt'a dîvân-ı eş'ârı vardır.

GAZEL

Reh-i cânân hayli demdir ey dil intizârımdır
Te'essüf itmem ol âhûy-ı vahşi çün şikârımdır

Tahayyül eylemem rûz u şebi dildârı gördükçe
Anın zülf-i siyâhiyle ruhu leyl u nehârımdır

Kadin bin nâz ile cânâ büyütdüm ravza-i dilde
Su virdim âb-ı çeşmimle nihâl-ı i'tibârımdır

Hezâran sûziş-i hasretle her dem her zamân her şeb
Beni bülbül gibi nâlân iden ol nev-izârımdır

Bu nazm-ı pâki tanzîm eylemek haddim degil amma
Gazel tarh itme Nâci neyleyem pek eski kârımdır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hulûsî Nâci Beg südûr-ı izâmdan imâm-ı evvel şehryârî Zeynelabidin Efendi merhûmun sulbünden Dersaâdet'de bin yüz kırk iki senesi hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup mukaddemâ tarîk-i tedrîse duhûl ile muahharen tarîkini bi'l-tebdîl bâ-rütbe-i hâcegânî mektûbî-i sadr-ı âli odası hulefâsı sınfına dâhil ve iki yüz altmış üç senesi hilâlinde sâlise rütbe-i mu'teberesine nâil olmuştur. Mûmâ-ileyhin bir takım eş'âr u güftârı vardır. Kendisi Hulûsî mahlasiyle müte'ârifdir.

GAZEL

Bir zamân ben mahrem-i her râzın oldum bilmeden
Bir zamân pâ-mâl-ı esb-i nâzın oldum bilmeden

Bir zamân va'd-i visâl itdin tegâful eyledin
Bir zamân şâyeste-i incâzın oldum bilmeden

Bir dem oldu sen de cevr-i yâr ile kan ağladın
Ben o demlerde senin dem-sâzın oldum bilmeden

Sen de zannım ben gibi bî-hûşsun ey andelib
Bir zamân gülşende hem-âvâzın oldum bilmeden

Aklım aldın dün gice meclisde sen bir nağmede

Mutribâ pek mübtelâ-yı sâzın oldum bilmeden

Nakd-ı cân sarfın taahhüd eyledim yolunda ben
Cümle-i uşşâkdan mümtâzın oldum bilmeden

Başımı kûy eyledim çevgân-ı dest-i nâzına
Nâşidâsâ sevdigim sır-bâzın oldum bilmeden

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İbrâhim Nâşid Beg sâlifü't-terceme Râtıb Ahmed Pâşâ merhûmun sulbünden cezîre-i Mora'da bin yüz altmış iki senesi hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup pederi müşârün-ileyhin vefâtından sonra Dersaâdet'e bi'l-muvâsala enderûn-ı hümâyûna çırâg olunup bi'l-âhire bir müddet mabeyncilik memûriyetinde istihdâm olunduktan sonra yüz seksen yedi sâlinde uhdesine dergâh-ı âli kapıcıbaşlığı rütbesi bi't-tevcîh iki yüz üç senesi Cennet-mekân Emîne Sultân merhûmun kethüdâlığı hizmetine memûr buyrulmuş iken iki yüz altı senesi hilâlinde âzim-i dâr-ı bekâ olmuştur. Mûmâ-ileyh nüktedân bir şâir-i ateş-zebân olup bir zâde-i tab'ı olarak bir kıt'a Dîvân-ı belâgat-ünvânı vardır.

GAZEL

Gönlüm bu günki bir sanemin âşinâsıdır
Sevdâ-yı zülfü başa görünmez belâsıdır

İtmez firâr-ı nâle-i cânsûzdan bu dem
Meftûn-ı mest-i dîde-edâ mürebâsıdır

Âyinedâr-ı mihr-i ruh-ı tâbdârıdır
Bu çeşm-i ter ki hâk-ı rehi tûtiyâsidır

İtmez mi tîg-i reşk-i dûnum çeşm-i zârımı
Her meclisin o mâh ki tâbiş-fezâsıdır

Nâşid nedir bu derde giriftâr iden seni
Ol âfetin o kamet-i Tûbâ-edâsıdır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Safvet Nâşid Efendi Yenişehir-i Fenâr ismiyle şöhret-şiâr olan şehr-i cesîmde bin iki yüz kırk üç senesi hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup ile'l-an kitâbet hizmetiyle şehr-i mezkûrda istihdâm olunmakta bulunmuştur.

GAZEL

Gönül bakup ruh-ı cânâna mest olup kalmış
Misâl-i âyine bî-dest u pâ olup kalmış

Geçer mi dil heves-i hâl-i zîr-i zülfünden
Sevâd-ı çinde ahter-perest olup kalmış

Ümîd-i la'l-i dil-ârâ tehî bu tâli'a nîk
Serimde bâde gibi neş'e-püşt olup kalmış

Dırîğ-i câm-ı ümîdim yed-i teemmülde
Hezâr-ı seng-i elemden şikest olup kalmış

Tefekkür-i sitem-i dilber ile dil-i Nâsır
Hemîşe gûşe-i hayret-neş'et olup kalmış

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Nâsır Abdulbâki Efendi Yenikapı mevlevîhânesi şeyhi Ebûbekir Efendi merhûmun mahdûmu olup Milas müftüsüzâde Halîl Efendi merhûmdan ulûm-ı Arabiye ve maârif-i sâireyi tahsîl eyledikten sonra birâder-i vâlâ-güherleri ati't-terceme Şeyh Nutkî Ali Efendi'nin dergâh-ı mezbûrda meşîhatı esnâsında hân-kah-ı mezbûrun neyzenbaşılık hizmetine nâil ve bin iki yüz on tokuz sâlinde şeyh mûmâ-ileyhin irtihâli vukûuyla hân-kah-ı mezkûr meşîhatine vâsıl olarak mümtâz-ı akrân u emâsil olmuş ve iki yüz otuz altı senesi irtihâl-i dâr-ı bekâ eylemiştir. Mahdûm-ı maârif melzûmları şeyh Osmân Selahaddin Efendi ile'l-an dergâh-ı mezkûrda post-nişîn-i irşâd olduğu hâlde bazı dür-efşân-ı müstaiddâna îfâza-i feyz-i bî-âdâd eylemektedir. Mütercim mûmâ-ileyhin bir kıt'a Dîvân-ı belâgat-ünvânı olduğundan başka meşâyih-i Mevleviyeden Trablusî Mûsa Şâfî Efendi'nin te'lîf-gerdesi olan "Ta'rîb-i Şâhidi" nâm kitâba bir kıt'a şerhi ve Menâkıbü'l-Ârifîn nâm kitâba bir aded tercemesi vardır. Fenn-i mûsikîde olan mahâret u ma'lûmâtı îcâb u iktizâsı üzre makâmât-ı mûsikîden isfehan ve hicâz ve ucve nihavend ve bunların emsâli on bir aded terkîb-i ihtira-ı edvâr-ı mûsikîye zeyl u ilâve ile bir nota dahi îcâd u ibdâ eylemiştir. acem ve bûselik ve isfehan makâmlarında iki aded âyîn-i tavîle bir nev beste-i berceste terkîb u tertîb eylemiştir ki her mukabele günleri mezkûr âyînler hân-kah-ı Mevleviyyede kırâ'at ve icrâ olunmaktadır. Hulâsâ mûmâ-ileyh ilmî ve âmelîde fenn-i mûsikînin müşârün-bi'l-benânıdır ve ol ilmin üstâd-ı bî-misl u akrânı olup hakkında Fârâbi-i sâni dinmek elyâk u erzânîdir.

GAZEL

Gönül yapmak düşerken şânına şîrîn dehenlikden
Nedir maksûdun ey tûtî-sıfât bu dil şikendlikden

Sefîd-i vech mahv-ı vücud itmekiledir ey dil
Siyeh-rû olma hâlâsâ sakın da'vâ-yı benlikden

Temâşa-yı hat-ı nev-hîz hoş bûyile cânânın
Hayâlistân-ı dil bir kıt'a düşdür feslegenlikten

Tolanınca hevâ-yı şemm-i ruhsârile ol serve
Olur eyyâm-ı vuslat bir numûne yasemenlikden

Kenâr-ı çeşm-i terde hasret-i rûyunla ey gül-rûh
Has-ı müjgân-ı âşık fark olur mu bu dikenlikden

Eger bir zevk-i Şîrîn olmasaydı hâsıl-ı Ferhâd
Dönerdi telhi-i mihnet görünce kûhkenlikden

Gülistân-ı maârifde serîr-i hâmeme Nâzım
Acep mi gıbta-res olsa hezâr-ı zâr çimenlikden

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Nâzım Efendi şehriyyü'l-asl olup dîvân-ı hümâyûn kaleminden neş'etle mukaddemâ bazı vüzerânın dîvân kitâbetleri hizmetinde bulunduğu hâlde taşralarda bir müddet geşt u güzâr eyledikten sonra Dersaâdet'e muvâsalat eyleyüp kalem-i mezbûra mülhak mühimme odasına ve ba'dehû ticârethâne mektûpçusu odasına ve bi'l-âhire meclis-i vâlâ mazbata odasına bir müddet müdâvemetle muahharen ziraat meclisi azâsı sınfına bi'l-ilhâk bin iki yüz altmış altı senesi uhdesine rütbe-i ûlâ sınf-ı sânisi bi't-tevcîh Burusa meclisi riyâsetine ve birkaç mâh mürûrunda Bosna meclisi riyâsetine nâil olmuş ve iki yüz altmış sekiz senesi Bosna defterdârlığı dahi zamîme-i memûrini kılınmış iken iki yüz altmış dokuz senesi şehr-i Rebîül-âhiresinde memûriyet-i mezkûrdan infisâlini müteâkıben irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Kendisinin fenn-i inşâda haylice ma'lûmâtı olup şi'r ile şöhreti yoktur.

NA'T-I ŞERÎF

Cemâlin ziver-efzâ-yı cinândır yâ Resûlallah
Hayâlin pertev-efrûz-ı cinândır yâ Resûlallah

Vücûdun hilkat-ı hestiy u nistiye sebeb ancak
Vürûdun rahmet-i her dü cihândır yâ Resûlallah

Zebânın bülbül-ı hoş-lehçe-i gülzâr-ı vahdetdir
Dehânın dürr-i bâğ-ı lâ-mekândır yâ Resûlallah

Dür-i yek dâne-i dendân-ı cür'a câm-ı mey la'lin
Dil-i uşşâka cân-ı câvidândır yâ Resûlallah

Degişmem zerre-i mihr-i cebînin şems-i eflâka
Ser-i mûyunda sad hurşîd nihândır yâ Resûlallah

Açılmış bâğ-ı Cennet'de ruhun gül-gonce-i zîbâ
Nihâl-ı kâmetinde gül-fidândır yâ Resûlallah

Der-i dergâhının kemter gubâr-ı cevherin kuhlı
Cilâ-sâz-ı dü çeşm-i hûriyândır yâ Resûlallah

Felek-fersâ der-i devlet-meâb-ı türbe-i ravzan
Makâm-ı kıblegâh-ı ins u cândır yâ Resûlallah

Per-i nâmûs-ı ekber sengise sahn-ı harîmînde
Sürûşân-ı semâ cârûb-keşândır yâ Resûlallah

Yek engüşt-i işâretle dü şak itdin meh-i bedri
Bu i'câzın müşarün-bi'l-benândır yâ Resûlallah

Sen ol sultân-ı zînet-bahş-ı evreng-i risâletsin
Ki ömrün tâcı ber-ser nûr-feşândır yâ Resûlallah

Sen ol mülk-i melâhat şâhısın kim hazret-i Yûsuf
Derinde bende-i bî-hüsn ü ândır yâ Resûlallah

Sen ol memdûh-ı mevlâsın ki evsâf-ı cemîlinde
Suhan-sencân-ı âlem bî-zebândır yâ Resûlallah

Acep noldu sebeb bilmem o meh-rû-yı perî-peyker
Nihândır dîdeden hayli zamândır yâ Resûlallah

Günahkârım siyeh-rûyum rezîl-i hâs u ammım ben
Benim hâlim cihâna dâsitândır yâ Resûllalah

Dem-i tâbiş-nümâ-yı mihr-i mahşer sâye-i lutfun
Ser-i ehl-i günâha sâyebândır yâ Resûlallah

Usât-ı ümmetin tâbâver olmaz nâr-ı nîrâna
Husûsan çâkerin kim nâ-tüvândır yâ Resûlallah

Sefîne cism u dil deryâ reîsi akl u hûy rûzgâr
Ana nefsim güşâde bâdbândır yâ Resûlallah

O rütbe kaddimi bâr-ı güneh ham-geşte itdi kim
Gümân eyler gören yârân kemândır yâ Resûlallah

Beni rûz-ı cezâda sen şefâatla kayır yohsa
Kasem billah hâlim pek yamândır yâ Resûlallah

Nesîm-i iltifâtınla açıldı lâleler güller
Derûnum sahnı gûyâ gülsitândır yâ Resûlallah

Zehi gülzâr-ı ra‘nây-ı hakîkat kim dil-i zâra
O gülşende hezâr-ı na‘t-hândır yâ Resûlallah

Bana düzd-i havâdisden ne gam dünyâ vü ukbâda
Nigâh-ı dil-nevâzın pâsibândır yâ Resûllah

Gülistân-ı dilimde deste-i gül gonce-i na‘tım
Der-i dildâra nâçiz armağândır yâ Resûlallah

Nemed-pûş Nâzım-ı dervîş-i dil-rîş iltifâtınla
Suhan mülkünde şâh-ı Cem-nişândır yâ Resûlallah

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hüseyin Nâzım Efendi Dersaâdet’de bin iki yüz kırk dört senesi hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup mekteb-i maârif-i adliye şâkirdânı zümresine ilhâk olunarak nakdîne-i ömrünü iktisâb-ı cevâhir-i maârife harc u sarf ile iki yüz altmış üç senesi usûl-ı imtihâniyeleri bi’l-icrâ mektûbî-i mâliye odasına memûriyeti rûnümâ iki yüz altmış sekiz senesi hilâlinde tarîkat-ı aliyye-i Halvetiyye meşâyihinden Kuşadalı El-hâc İbrâhim Efendi merhûmun hulefâsından ve encümen-i dâniş azâsından sâlifü’t-terceme Ali

Fethî Efendi'den ahz-ı dest-i inâbetle sâlik-i râh-ı Hudâ olmuştur. Mûmâ-ileyhin bir mikdâr eş'ârı vardır. Hüsnü mahlasiyle mütefârifdir.

GAZEL

Mümkün olsaydı eger tağyîr-i kilk-i kudreti
Nesh iderdim levh-i âlemden kitâb-ı hasreti

Câm-ı la'lin nûş iden bezm-i visâl-i yârda
Bir dahi çekmez cihânda hiç humâr-ı firkati

Mâh-rûlar ey felek-meşreb sipihr-i hüsnde
İktibâs itmekte hurşîd-i ruhundan zîneti

Yok temâşâ-yı ruh-ı rengînine tab'-ı nigâh
Tûti-i kalbe virir mir'ât-ı hüsnün hayreti

Pey-rev oldun Nâzımâ tab'-ı hümâ-yı Râşid'e
Sâyesinde kâm alırsın ger olursa himmeti

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Nâzım Efendi şehr-i Ayıntab'ın vücuhzâdelerinden ve ashâb-ı istidâdından olup işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ından makdemce Dersaâdet'e muvâsalatla Rûmeli'de vâki zafer-makrûn-ı cenâb-ı şehen-şâhi cânibine azîmet eylemiştir. Mûmâ-ileyh sanâyi-i şi'riyyeye vâkıf bir zât-ı ârifdir.

GAZEL

Girince gûşe-i çeşm-i hayâle dâne-i hâli
Süveydâ-yı dilimde dâğdan yer kalmadı hâlî

Şikest eyledi kadr-i hâleyi nâm-ı felek üzre
Takındıkça o sîmîn sâkına zerrîn-i halhalı

Hudâ göstermesin tâli teveccüh itse edbâra
Hezâr efsûn ile bend eylesin râm olmaz ikbâli

Dil-i sûzânımı pervâneden sor şem'den sorma
Bilir hâl ehlinin ahvâlini elbetde hem-hâli

Cihânda hâhişin nâ-kâmlık olsun hemân Nâfi
Serîr-i kâmurânide dilersen izz u iclâli

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Nâfi Efendi Ayıntab ulemâsından Arap Tâhir Efendi nâm zâtın mahdûmu olup sinni mertebe-i temyîz-i sevâd u beyâza vâsıl oldukda nazm-ı celîli kıraat-ı seb'a üzre hıfz ile ulûm-ı Arabiye ve lugat-ı Fârisiyeyi tahsîl ve kavâid-i şi'r u inşâyı tekmîl eyleyerek nâil-i nisâb-ı kâfi ve hüsn-ı ülfet u muâşeretle dahi akrân u emsâli beyninde hâiz-i imtiyâz-ı vâfi olduğu hâlde birçok müddet medîne-i Ayıntab'da neşr-i ulûm-ı âliye eyledikten sonra ki bin iki yüz elli târîhinde cânib-i Mısır'a azîmet ve müteveffâ İbrâhim Pâşâ'nın mahdûmlarına fünûn-ı Fârisiyeyi ta'lîme himmetle on beş sene müddet Kâhire-i mezbûrede

ikâmet eyleyüp iki yüz altmış altı târîhlerinde medîne-i mezbûreye avdetini az vakt mürûrunda dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyhin gazeliyyât-ı nefîse ve kasâyid-i selîseden mürekkeb ve müretteb bir kıt‘a Dîvânı vardır.

GAZEL

Olaldan dûd-ı âhımla şafak me’nûs-ı gülgûndur
Ki aks-i şu‘le-i rengîn ile fânûs-ı gülgûndur

Degil bâlâ-yı nahl-ı verd-i terde gonce-i mişkîn
Ruh-ı alındaki ey gonce-fam gül-bûs-ı gülgûndur

Gönülden çıktı ol hûnîn ama düşmâna has gördün
Dem-i hasretle hâlâ çeşm-i pür-efsûn-ı gülgûndur

Hayâl-i la‘lile reng almış ol gonce dehânından
Bedehşândan gelen ateş gibi câsûs-ı gülgûndur

Gidermez reng u tâb-ı tâb‘ı Nâfi perde-i efkâr
Hele yâkût-ı ahmer olsa da mekpûs-ı gülgûndur

Nâzım-ı müşârün-ileyh Mehmed Nâfî Efendi şehriyyü’l-asl olup mukaddemâ dîvân-ı hümâyûn kalemine ve ba‘dehû kalem-i mezbûra mülhak mühimme odasına bir müddet müdâvemetle âmedî odasına nakl-ı memûriyet eyleyerek birkaç sene mürûrunda beglikçi-i dîvân-ı hümâyûn kisedârlığı hizmetine ve ba‘dehû begligçilig-i mezkûr memûriyetine ba‘dehû rütbe-i ûlâyı bi’l-ihrâz bâb-ı ser-askerî müsteşârlığına ve bir müddet mürûrunda tersâne-i âmire müsteşârlığına ve bir müddet câh-ı da‘vâ nezâret-i celîlesine revnak-bahş-ı i‘tilâ buyrulup nezâret-i mezkûreden infisâlini müteâkıben sefîr-i evvel ünvâniyle Paris cânibine azîmet ve iki sene müddet ikâmetle Dersaâdet’e avdet ve bir müddetcik hânesinde ikâmet eyledikten sonra yine sefâret memûriyetiyle Viyana cânibine azîmet ve bir sene tamamında Dersaâdet’e avdetle bin iki yüz altmış dört senesi meclis-i vâlâ-yı ahkâm-ı adliye azâsı sınfına bi’l-ilhâk müddet-i kalîle zarfında sâniyen bâb-ı ser-askeri müsteşârlığına zînet-bahşâ buyrulup işbu tezkire-i âcizânemizin tab‘ı esnâsında memûriyet-i mezkûreden münfasilen meclis-i vâlâ azâsı sınfına dâhil olmuş ve birkaç mah mürûrunda bâ-rütbe-i bâlâ tersâne-i âmire müsteşârlıgına revnak-efzâ buyrulmuştur. Müşârün-ileyhin şi‘r ile adem-i tevâgulu cihetiyle eş‘ârı nâdir u nâ-yâbeddir.

GAZEL

O meh ağyâr ile tenhâca kerem ülfet itmiştir
Anınçün surh-ı ruh ezhâr-ı reng-i haclet itmiştir

Müzâb oldukca mey inbik-i la‘l-i ateş-feminde
Leb-i bîgâleyi tebhâle-dâr-ı haşyet itmiştir

Ne rütbe itse de merdümleri terğîb-i ünsiyet
Sirişt-i çeşm-i âhûsuyla meyl-i vahşet itmiştir

Şikest oldukça cân u dil temâsili olur mezdâd

O meh nehc-i teşennünde acep cem'iyyet itmiştir

İdüp ser-geşte ashâb-ı ukûlü gerdiş-i gerdûn
Nice rûşen-dili lafzîde pâ-yı gaflet itmiştir

Hakîki seyr idenler dânehâ-yı inkilâbâtı
Dakâyık-bîn-i çeşmin âsiyâ-yı ibret itmiştir

Minâ-yı nisbet-i şeyhülenâma tevsen-i Nâfi
Reh-i nâ-refte-i hikmetde azma cür'et itmiştir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Abdülnâfi Efendi medîne-i Adana'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup mukaddemâ tarîk-i tedrîse dâhil ve muahharen tarîkini tebdîl eyleyerek hâcelik rütbe-i refîasına nâil olduktan sonra bir müddet medîne-i mezbûre mâl müdürlügü hizmetinde istihdâm eyleyerek iki yüz altmış yedi senesi Haleb-i şehbâ meclisi riyâsetine ve iki yüz altmış dokuz senesi sâniyen sınf-ı evvel mütemâyizi rütbe-i mu'teberesini bi'l-ihrâz Harput defterdârlığına nâiliyetle beyne'l-emâsil mümtâz olmuş ve işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ı esnâsında defterdârlık-ı mezkûr memûriyetinde infisâli vukû bulmuştur. Mûmâ-ileyhin bir mikdâr eş'ârı vardır.

MÜRABBA

Cân u gönlüm müje-i seyfine kurbân olsun
Şem'-i rûyunla gönül hânesi virân olsun
Kasr-ı sînem nazar-endâzına şâyân olsun
Cennet-i hüsnüne dil bülbül-i nâlân olsun

Rûz u şeb âh iderem gonca ruhun şevki ile
Yanarım güfte-i nazende-femin aşkı ile
Neş'e-yâb oldu gönül la'l-i lebin zevki ile
Bezm-i dilde leb-i la'lin şeker-efşân olsun

Olduğum mürg-i şeb-âviz saçı sünbülüne
Gülşen oldu bu gönül savt-ı dili bülbüline
Gülü teşbih idemem la'l-i lebin gülgülîne
Gülgül-i la'l-i lebin Nâli'ye peymân olsun

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Numân Nâli Efendi Kalkandelen nâm mahallde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup Dersaâdet'e bi'l-muvâsala Cennet-mekân Sultân Mehmed Hân hazretleri câmi-i şerîfi civârında vâki medârisden bezm-dih-i hücre-güzîn-i ikâmet olduğu hâlde tahsîl-i ulûm-ı âliye ve tekmîl-i nüsah-ı ilmiyye eyleyüp muahharen tarîk-i tedrîse dâhil ve ol sûretle mümtâz-ı akrân u emâsil olmuş ve neşr-i ulûm-ı âliye ile imrâr-ı evkât eylemekte bulunmuştur.

GAZEL

Gülşende hezâr nağme-i dem-sâz ile mahzûz
Mutrib tarab u sâz-ı hoş-âgaz ile mahzûz

Bî-hude komaz kimseyi tesliyet-i hâtır
Muhtâc-ı kerem va‘de-i incâz ile mahzûz

Pîçîde olur dâmen-i gayret kemerinde
Erbâb-ı neberd şöhret-i mümtâz ile mahzûz

Vâdi-i tekâpûya nigâh eylemez ol kim
İhsân-ı hudâvendiyi enbâz ile mahzûz

Nâmık heme hâl sıdk u ubûdiyet-i dâim
Sultân-ı selâtîn-i ser-efrâz ile mahzûz

Nâzım-ı müşârün-ileyh Ali Nâmık Pâşâ cezîre-i Mora'da vâki İnebolu nâm mahallde bin yüz doksan iki târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup iki yüz yirmi iki senesi Dersaâdet'e bi'l-muvâsala bir aralık hâcelik rütbesini ihrâz eyleyüp iki yüz otuz beş târîhlerinde Rûmeli vâlisi müteveffâ Hurşid Pâşâ kethüdâlık hizmetiyle Yanya'ya azîmet ve müddet-i kalîle zarfında bâ-rütbe-i vezâret İnebolu Kal‘ası muhafızlığına memûriyeti bi'l-icrâ mahall-i merkûma azîmet ve birçok sene ikâmetden sonra medîne-i İzmir'e nakl u hicretle iki yüz kırk bir senesi İnebahtı eyâleti uhdesine bi'l-ihâle iki yüz kırk dört senesi iki-üç mâh müddet Filibe'de menfiyyen ikâmet eyledikten sonra Bosna'ya ve iki yüz kırk yedi senesi Vodin'e ve altı mâh mürûrunda İşkodra ve Ohri ve İlbissan sancaklarına vâli olmuş ve iki yüz kırk dokuz senesi vukû-ı infisâliyle Selanik'e azîmet ve iki sene müddet ikâmetle Dersaâdet'e muvâsalat eyleyüp iki yüz elli iki senesi dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir.

GAZEL

Hasta-i la‘l-i lebin timâra itmez iltifât
Mest-i aşkın hâne-i humâra itmez iltifât

Gâh olur Kays eylemez ruhsâr-ı Leylâ'ya nigâh
Dest-i peymâ-yı cünûn gülzâra itmez iltifât

Düşmez elbet kayd-ı dehre rızkına kâni olan
Bak hümâlar dâm-ı çînedâra itmez iltifât

Degme bir büt nakşı ile her dil olmaz çâk çâk
Şâne-i zülf-i sûret dîvâra itmez iltifât

Gerçi kim taltîf ider her âşıka dirler o şûh
Neyleyem Nâyâb-ı mihnetkâra itmez iltifât

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeref Nâyâb Efendi tahvîl kaleminden neş'etle âmedî-i dîvân-ı hümâyûn odası hülefâsı sınfına ilhâk olunup bir aralık uhdesine bazı vüzerânın kapu kethüdâlıkları hizmeti bi'l-ihâle muahharen gûşe-gîr-i uzlet olduğu hâlde bin iki yüz kırk sekiz târîhinde irtihâl-ı dâr-ı âhiret eylemiştir. Mûmâ-ileyhin mahlası gibi eş‘ârı dahi kalîl u nâyâbdır.

GAZEL

Mübtelâsı olduğum dilber bilir bilmezlenir
Sergüzeşt-i mihri ol ezber bilir bilmezlenir

Pây busuyla şeref-yâb olduğundan zevk ider
Nüktelerle ol perî-peyker bilir bilmezlenir

Kendi çok cevr itdiginde gayri ol nahl-ı safâ
Ta‘n-ı ağyârı dahi ekser bilir bilmezlenir

Yalınız çeşmim degil sahbâ vü sâki câm-ı la‘l
Leblerin rengi mey-i ahmer bilir bilmezlenir

Anlamazsın nağme-i zevk-i meyi sen zâhidâ
Mest iken Nâyî anı anlar bilir bilmezlenir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Osmân Nâyî Efendi Dersaâdet’de tennûre-bend-i hân-kah-ı vücûd olup tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye sülûk ile fenn-i mûsikîde derkâr olan ma‘lûmâtı iktizâsınca hayli dem Galata Mevlevîhânesi neyzen-başlığı hizmetinde müsdahdem olunduktan sonra bin yüz dokuz târîhinde dergâh-ı mezkûr meşîhatine revnak-dih-i irşâd olmuş iken bin yüz kırk iki târîhinde âzim-i kurbgâh-ı cenâb-ı mevlâ olmuştur. Neyzenlik fenninde mahâreti olmak mulâbesesiyle Nâyî mahlası kendüye mûcib-i şöhret olmuştur.

TÂRİH

Sûz-ı gamla yakar erbâb-ı dili bu devrân
Döndü tennûra bakup cümlesi bu ahvâle

Yani şeyh-i Galata hazret-i Gâlib Dede kim
Şi‘r u inşâda ne mümkün gele vasfı kâle

Cân atup gitdi behişte dönerek rûhu anın
Çıka rıdvân-ı kudûmu içün istikbâle

Mermere sikke kazar bende-i Mevlânâlar
Rağbet itsün mi bu dünyâdaki câh u mâla

Diyelim çâre yok ey merd-i Hudâ eyvallah
Zen-i dünyâ hele şâyeste degil ikbâle

Didi târîhini bu demde fi-kilk-i Nebîl
Göçdü Gâlib Dede yâhû deyüp ehl-i kemâle

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Muhammed Nebîl Beg meşâyih-i izâmdan Âşir Efendi merhûmun hafîdi ve vak‘a-nüvîs-i esbak ati’t-terceme Nûrî Beg merhûmun mahdûm-ı reşîdi olup bin iki yüz on senesi tarîk-i tedrîse dâhil ve iki yüz yirmi altı senesi Havass-ı Refîa mevleviyyetine ve iki yüz otuz dört senesi Mısr-ı Kâhire mevleviyyetine nâil olduktan sonra iki yüz otuz altı senesi zabt itmek üzere Medîne-i münevvere mevleviyyetine namzed olmuş

iken cânib-i Hicâz'a kable'l-azîme Kâhire-i mezbûrede bin iki yüz otuz beş senesi hilâlinde kafile-bend-i râh-ı âhiret olmuştur. Mûmâ-ileyhin bir kıt'a Dîvânçe-i eş'ârı vardır.

GAZEL
Kumâş-ı ma'rifet endâzelendi
Gönül mecmûası şirâzelendi

Olup aşufte bir ateş-mizâca
Muhabbet ateşi piyâzelendi

İdüp bir mehle tecdîd-i muhabbet
Yine derd-i atîkim tâzelendi

Zifâf itdikde dâmâd-ı hayâlim
Arûs-ı bikr-i fikrim gazellendi

Perîşan-hâtır olmuşken Necâti
Gönül mecmûası şirâzelendi

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh El-hâc İbrâhim Necâtî Efendi metrûk bâb-ı defteride vâki mâliye kalemi serhalîfesi müteveffâ Ahmed Efendi'nin mahdûmu olup evâil-i hâlinde bir müddetcik kalem-i mezbûra müdâvemet eyledikten sonra tarîkat-ı aliyye-i Nakşibendiyyeye sâlik ve muahharen Bahariye nâm mevki-i ferah-fezâda vâki merhûme ve magfirünleh Şâh Sultân hazretlerinin ihyâ-gerdeleri olan hân-kahın meşîhatine mâlik olarak mukaddem ve muahher iki defa cânib-i Hicâz'a azîmet ve edâ-yı hacc-ı şerîf ile Dersaâdet'e avdet eyleyüp ile'l-an hân-kah-ı mezkûrda seccâde-pîrâ-yı meşîhatdir. Mûmâ-ileyh sâhib-i ilm u kemâl bir mürşid-i ehl-i hâl olup bir mikdâr eş'ârı vardır.

GAZEL-İ NA-TAMAM
Yârin görünce âhû-yı çeşm-i remîdesin
Nergis çemende hayret ile açdı dîdesin

Bir küşte eylemek seni şâyed murâd ider
Çarhın tevâzu anlama kadd-ı hamîdesin

Görmekle la'l-i nâbını seyr eyle zâhidi
Tagyîr-i meşreb eyledi bozdu akîdesin

Dilden gubâr-ı gussâyı ref eyler ey Necîb
Gör safha-i ruhunda hat-ı nev demîdesin

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Suyolcuzâde Mehmed Necîb Efendi Eyyûb Ensârî (râdiye anhü'l-Bâri) hazretleri ismine mensup olan karye-i latîfede kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup Mısr-ı Kâhire kuzâtı silkine duhûl ile Haremeyn müfettişi maiyetinde hizmet-i kitâbetde istihdâm olunmakta iken bin yüz yetmiş bir târîhinde âzim-i darü's-selâm olmuştur. Mûmâ-ileyhin hatt-ı sülüsde mahâreti olmak mülâbesesiyle esâmi-i hattâtîni şâmil "Devhatü'l-Küttâb" isminde bir kitâb-ı rengîni ve haylice eş'âr-ı metîni vardır.

GAZEL

Yed-i beyzâ-yı tecelliden olur ferr mehtâb
Meh-i nevle ider engüştünü enver mehtâb

Dökdü çil akçelerin şu‘le-i cevvâla degil
Makdem-i yâra nisâr eyledi dirler mehtâb

Çâh-ı Nahşeb’de bulup Yûsuf-ı zerrîn-resini
Delvi teşrîf ile tebşîrini eyler mehtâb

Gice mihrin sakızın aldı ağız miski deyu
Dehen-i dilbere teşbih ile çekinir mehtâb

Felegin hâsıl-ı nev-bâdesi yek sünbüledir
Ne(?) çeker re’s-i hilâlini çü hançer mehtâb

Pey-rev meslegi sen hazret-i Nûreddin’in
Nola destinde Necîb olsa musahhar mehtâb

Nâzım-ı muma-ilyeh Şeyh Necîb Efendi cezîre-i Mora’da vâki medîne-i Tırapoliçe’de çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup tarîkat-ı aliyye-i Halvetiyyeye sülûk ile tarîkat-ı mezkûre meşâyihinden ve medîne-i mezbûre hânedan u vücûhundan olduğu hâlde imrâr-ı subh u şâm eylemekte iken bin iki yüz otuz altı senesi hilâlinde âzim-i dârü’s-selâm olmuştur. Mûmâ-ileyhin haylice eş‘âr-ı rengîn ve güftâr-ı dil-nişîni vardır.

GAZEL

Abdâl-i tekyegâh-ı gamın köhne-sâliyiz
Çile-keşân-ı mihnet u aşk ehl-i hâliyiz

Ebrûların hayâli ham itdiyse kaddimiz
Biz şimdi âsumân-ı kemâlin hilâliyiz

Gîsû-yı müşkbârın içün hûn olur gönül
Sünbülsitân-ı aşk u muhabbet gazâliyiz

Hat çıktı ref ‘ içün bizi zülfünden ol şûhun
Biz mülk-i hüsnünün sebeb-i kîl u kâliyiz

Rencîş-pezîr-i zerd-i humâr olalı Necîb
Hamyâzekâr-ı neş’e-i câm-ı visâliyiz

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mustafa Necîb Efendi şehriyyü’l-asl olup mektûbî-i sadr-ı âli odasına bir müddet müdâvemetle oda-i mezbûr ser-halîfeligine ve bi’l-âhire ibhâm mukattaacılığına ve bir müddet mürûrunda metrûk başmuhâsebe hâceligine ve ba‘dehû ruznamçe-i evvel hâceligine nâil olmuş ve bin iki yüz kırk yedi senesi hânesinde ma‘zûlen ikâmet üzre iken dâr-ı bekâya irtihâl eylemiştir. Mûmâ-ileyhin bir mikdâr eş‘ârı vardır.

GAZEL

Bâis-i fikr u hayâl-i ârifândır perçemin
Mültecâ-yı dûd-ı âh-ı âşıkandır perçemin

Şâhısın iklim-i hüsnün kimse itmez kîl u kâl
Neyyirâsâ şu‘ledir cevher-feşândır perçemin

Mülk-i fesden çıkdı celb-i dil içün her cânibe
Leşker-i saf-beste-i ecsâd u cândır perçemin

Dânedir hâl-i ruhun hem dâmdır zülf-i hamın
Mürg-ı şehbâl-i hayâle âşiyândır perçemin

Merdüm-i çeşm-i Necîb-i zârinin hasretgehi
Ferş-i semmûr-ı siyâh olmuş mekândır perçemin

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Nuh Necîb Beg masârifât muhâsebecisi Râşid Beg'in birâder-i maârif-perveri olup mukaddemâ bir müddet dîvân-ı hümâyûn kalemine müdâvemetle muahharen kalem-i mezbûr mühimme nüvîsânı sınfına ilhâk olunup umûr-ı mehâm-ı seniyyede istihdâm olunmakta iken bin iki yüz elli iki senesi mat‘ûnen âzim-i dârüs-selâm olmuştur. Mûmâ-ileyhin bir mikdâr eş‘âr-ı letâfet-disârı vardır.

GAZEL

Kimsenin sermâye-i ârâmı gâret olmasın
Kimseler âvâre-i deşt-i melâmet olmasın

Bir ser-âmed dil-rübâ gördüm didin gülzârda
Gördügün ey bâd-ı subh ol serv-kâmet olmasın

Kâse kâse zehr-i gam nûş eyledim aşkın içün
Dest-i cevrinden neler çekdim şikâyet olmasın

Gam yime bir gün irersin vaslıma dirsin bana
Mev‘ûd-ı vaslın sakın rûz-ı kıyâmet olmasın

Ol kadar âmâdedir çâk-ı girîbân itmede
Çeşm-i şûhundan Nahîfî'ye işâret olmasın

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Süleymân Nahîfî Efendi şehriyyü'l-asl olup bir müddet umûr-ı mehâm-ı seniyyede bi'l-istihdâm bin yüz târîhlerinde diyâr-ı Acem'e sefâretle azîmet itmiş olan müteveffâ Mehmed Pâşâ maiyetinde bulunduğu hâlde cânib-i merkûma yüz otuz târîhinde dahi Engerus elçisi İbrâhim Ağa maiyetiyle mahall-i mezkûra sevk u i‘zâm olunup bin yüz elli bir sâlinde dâr-ı bekâya hirâm eylemiştir. Topkapı hâricinde Maltepe nâm mevkide vâki kabristanda medfûndur. Seng-i mezârında işbu târîh-i nefîsi mukayyeddir. "Bu Süleymân Nahîfî rûhuna el-fatiha." Mûmâ-ileyh bir şâir-i yegâne olup güftârı âşıkâne ve eş‘ârı gâyet üstadâne vâki olmuştur. Na‘t-ı cenâb-ı Peygamberîyi şâmil "Hilyetü'l-Envâr"

isminde bir eser-i güzîni ve mevlîd-i saâdet-mevrûd-ı hazret-i risâlet-penâhîyi şâmil bir manzûme-i rengîni ve Mesnevî-i şerîfe manzûm ve matbû bir aded terceme-i sıhhat-karîni olduğundan başka Sâlim Efendi Tezkiresi'nde mukayyed bazı âsâr-ı dil-nişîni dahi vardır.

GAZEL

Tahammül mülkünü yıkdın Hülâgû Hân mısın kâfir
Aman dünyâyı yakdın ateş-i sûzân mısın kâfir

Kızoğlan nâzı nâzın şeh-levend âvâzi âvâzın
Belâsın ben de bilmem kız mısın oğlan mısın kâfir

Ne ma'nî gösterir dûşundaki ol ateşîn atlas
Ki ya'ni şu'le-i cân-sûz-ı hüsn-ı ân mısın kâfir

Nedir bu gizli gizli âhlar çâk-ı girîbânlar
Acep bir şûha sen de âşık-ı nâlân mısın kâfir

Sana kimisi hânım der kimi cânân deyu söyler
Nesin sen ben de bilmem cân mısın cânân mısın kâfir

Şarâb-ı ateşînin rengi rûyun şu'lelendirmiş
Bu hâletle çerâğ-ı meclis-i mestân mısın kâfir

Niçün sık sık bakarsın böyle mir'ât-ı mücellâya
Meger sen dahi kendi hüsnüne hayrân mısın kâfir

Nedîm-i zârı bir kâfir esîr itmiş işitmişdim
Sen ol cellâd-ı dîn ol düşmen-i îmân mısın kâfir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Nedîm Efendi şehriyyü'l-asl olup tarîk-i tedrîse duhûl ile muahharen Mahmûd Pâşâ câmi-i şerîfi havalîsinde kâin mahkemede bir müddet icrâ-yı emr-i hükûmet eyeledikten sonda bin yüz kırk üç târîhlerinde dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyh kemâl u fazlı nümâyân bir şâir-i ateş-zebân olup metânet-i tab'ına yâdigâr-ı rûzgâr olan Dîvân-ı belâgat-ünvânı bir bürhân-ı kavî ve bir hüccet-i metîn-i ma'nevîdir. Sâlim Efendi Tezkiresi'nde dahi bazı âsâr-ı letâfet-şiârı mestûr u mukayyeddir.

GAZEL

Şu'â-ı şark-ı vasl-ı yâr pür-şûr oldu gitdikçe
O şûhun hüsn-ı âlem-sûzu meşhûr oldu gitdikçe

Felekde sînesin mecmûa-i hakkâke dönderdi
O mâhın defter-i dâğında mestûr oldu gitdikçe

Kırıldı şîşeveş seng-i gamıyla kalb-i üftâde
Hemân kasr-ı dil-i ağyâr ma'mûr oldu gitdikçe

Ne hikmet pertev-i lutfun dirîğ itmez iken evvel

O mihr u hüsn-i âlem-tâba mağrûr oldu gitdikçe

Humâr-ı keyf-i vuslat çekmezem dirdi Nedîm ammâ
Şarâb-ı şîve-i aşkınla mahmûr oldu gitdikçe

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mahmûd Nedîm Beg ser-bevvâbîn-i dergâh-ı âliden Genç Halîl Ağa nâm bir zâtın mahdûmu olup evâil-i hâlinde sarây-ı hümâyûna çırâg ve bir müddetden sonra duhân gümrügü emâneti uhdesine bi't-tevcîh mestûr u şîrîn-dimâğ buyrulup bazı vüzerânın kapu kethüdâlıkları hizmeti dahi uhdesinde bulunduğu hâlde muahharen ta'bîrât-ı kadîme üzre Kasapbaşılık memûriyetine nâil ve ol vechile mümtâz-ı akrân u emâsil olmuş iken bin iki yüz elli üç târîhinde dâr-ı bekâya müntakil olmuştur.

MATLA-I GARRA

Tefekkür itmeli de bu cihâna bir gelişi
Gidermeli kederi bakmalı safâya kişi

Nâzım-ı dîvân-ı ser-bülendî Mahmûd Nedîm Begefendi Bağdâd vâlisi esbak Necîb Pâşâ merhûmun necl-i necîbi olup mektûbî-i vekâlet-penâhî odasından neş'etle ser-asker-i esbak Saîd Pâşâ'nın iptidâki ser-askerlikleri hengâmda dîvân kitâbetlerinde ve muahharen sadâret-i uzmâ muavinligi memûriyetinde bulunduğu hâlde bir müddet imrâr-ı vakt u saat eyledikten sonra fenn-i inşâda olan ma'lûmât u mahâreti îcâb u iktizâsı üzre âmedî odasına memûriyeti icrâ ve bin iki yüz altmış üç senesi uhde-i istihaline rütbe-i ûlâ bi't-tevcîh mektûbî-i sadr-ı âli memûriyet-i behiyyesine ve iki yüz altmış beş senesi evâsıtında bi'l-vekâle ve iki yüz altmış altı senesi şehr-i Muharreminde bi'l-isâle âmedî-i dîvân-ı hümâyûn mesned-i refîine ve bir müddet sonra begligçi-i dîvân-ı hümâyûn memûriyet-i behiyyesine ve iki yüz yetmiş senesi rütbe-i bâlâyı bi'l-ihrâz sadâret-i uzmâ müşteşârlığı ve çend mâh mürûrunda hâriciye nezâret-i celîlesi müsteşârlığı makâm-ı âlîsine revnak-efzâ buyrulmuş ve muahharen memûriyet-i müstakile ile Varna cânibine azîmet ve hitâm-ı memûriyetle Dersaâdet'e avdet eylemiştir. Müşârün-ileyh dirâyetkâr ve müstakîmü'l-etvâr bir şâir-i âlitebâr olup bir mikdâr eş'âr-ı belâgat-şiârı vardır. Nümûne-i tab'-ı maârif-neb'-i vâlâları olmak üzre bâlâda muharrer matla gazellerinin sebt u tahrîriyle iktifâ olundu.

GAZEL

Ey gül-izâr naliş-i dil-i bülbülânedir
Güftâr-ı ehl-i aşk hemîn âşıkânedir

Evc-âşinâdır ehl-i muhabbet o rütbede
Mürg-i şikeste-bâl dil-i arş âşiyânedir

Dil âşinâ olalı o kaşı kemânile
Sînem hadeng-i der-i belâya nişânedir

Hûşenk-i aklı itdi şikest zûr-ı gamzesi
Hakka o tavr u işveye ki kahramânedir

Kânûn-ı dilde puhte bu güftâr-ı ateşîn
Nüzhet beyân-ı sûz-ı derûna bahânedir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Bakırcılar kethüdâsı Osmân Nüzhet Efendi mahrûsa-i Burusa'da pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup erbâb-i hirfet ve ashâb-ı san'atdan olduğu hâlde tahsîl-i ilm u ma'rifete sa'y u gayretle bir mikdâr tahsîl-i maârif eylemiş ve muahharen tarîkat-ı aliyye-i Nakşibendiyyeden dahi hisse-yâb-ı feyz u bereket olmuş iken bin iki yüz yirmi târîhinde işbu mihnet-serâ-yı fenâdan nüzhet-fezâ-yı bekâya nakl u rihlet eylemiştir.

GAZEL

İden isrâf-ı nakd-ı eşki câna işte çeşmimdir
Bife-i merdüm-i lâkayd-ı dünyâ işte çeşmimdir

Ümîd-i vasl u bîm-i firkât-ı rahat-güzârınla
Olan bî-dâr-ı subh-ı haşre dek tâ işte çeşmimdir

Hayâlin eyleyüp seyrângâh hâtırım temlîk
İki fevvâre-i hûn itdi inşâ işte çeşmimdir

Görülmüş mü ki olsun sâika bârândan sakın
İden eşkiyle berk-i âhım itfâ işte çeşmimdir

Dıraht-ı erguvân müjgân-ı hûnîn cûy-i eşk üzre
Hıyâbân resmini itmekte icrâ işte çeşmimdir

O kâfir beççenin tennûr-dil-i pür-tâb-ı aşkiken
Kılan tûfân-ı Nûh'u remz dâyima işte çeşmimdir

Olup bir lâlezâra dâğ-ı gamla sîne-i zârım
İden ol lâlezârı Nüzhet ibkâ işte çeşmimdir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Nüzhet Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz kırk dört senesi kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup mekteb-i harbiyede bir mikdâr tahsîl-i fünûn eyledikten sonra iki yüz altmış bir senesi mâliye mektûpçusu hulefâsı sınfına bi'l-ilhâk muahharen kitâbet hizmetiyle Rûmeli cânibine azîmet eylemiştir. Bir mikdâr eş'âr-ı nüzhet-fezâsı vardır.

GAZEL

Degil hemân yüzüne cân-ı nâ-tüvân âşık
Sana felekde melek yirde ins u cân âşık

Ne gülşenin gülüsün kangı burcun ahterisin
Ne mihirsin sana bin cânile cihân âşık

Pür itdi velvele-i tab'-ı hüsnün âfâkı
Zemîn cemâline hayrân u âsumân âşık

Çemende hiçe satıldı metâı goncelerin
Olaldan ey gül-i ter sana bülbülân âşık

Şu rütbe eyledi aşkın vücûduma süryân
Tenimde oldu benim her bir üstühân âşık

Sabâ varır isen ol nahl-ı işveye söyle
Sana selâmlar eyler cihân cihân âşık

Nesîb-i zârı suçun afv idüp kabûl eyle
Bulunmaz ey gül-i ter böyle her zamân âşık

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İkiyapraklızâde Mehmed Nesîb Efendi Dersaâdet'de bin yüz elli üç târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup unfuvân-i şebâbetinde Haleb vâlisi Bekir Pâşâ'ya mühürdarlık ünvâniyle bir müddet hizmet eyleyüp muahharen mektûbî-i vekâlet-penâhî odası hulefâsı sınfına bi'l-ilhâk bir vakt oda-ı mezbûra müdâvemet itdikten sonra rütbe-i hâcegâniyi bi'l-ihrâz oda-ı mezbûr ser-halîfeligine ve birkaç mâh mürûrunda sadâret mektûpçuluğu vekâletine ve ba'dehû küçük tezkirecilik vekâletine nâil ve bi'l-âhire terk-i memûriyetle peygûle-güzîn-i uzlet olduğu hâlde yedi-sekiz sene müddet imrâr-ı vakt u saat eyledikten sonra tekrâr bazı menâsıb-ı dîvâniyeye nâiliyetle bekâm ve iki yüz iki târîhinde rikâb-ı hümâyûnda şıkk-ı evvel mektûpçuluğu ve mâliye tezkireciligi vekâletlerine memûren nâil-i merâm buyrulup yarısına tamâmında vekâlet-i mezkûreden münfasil ve iki yüz dört senesi hilâlinde dâr-ı bekâya müntakil olmuştur. Mûmâ-ileyh ulûm-ı Arabiye ve fünûn-ı Fârisiyeye âşina bir şâir-i zânâ olup bir kıt'a matbû Dîvânı vardır.

TAHMİS-İ MUTARRAF

Merhabâ ey hazret-i sâhib-kırân-ı ma'nevî
Şevketin mezdâd ola ey kahramân-ı uhrevî
Satvetinle kişver-i aşka götürdün pertevî
Kıldın a'dâ-yı tarîki heybetinle münzevî
Nâzım-ı manzûme-i silk-i leal-i Mesnevî

Mesnevî amma ki her beyti cihân-ı ma'rifet
Menbâ-ı ilm-i ledün mu'ciz-beyân-ı ma'rifet
Defter-i zîbâsı feyz-i lâ-mekân-ı ma'rifet
Katresi deryâ-yı şevk-i rây-gân-ı ma'rifet
Zerresiyle âf-tâbının berâber pertevî

Hüsrev-i endîşe kim aşk-ı hüsâm aldın ele
Eline nâsûta virmekde kudûmü velvele
Zülfikâr-ı ma'nevîsiyle cihâna galgala
Geldi temyîz eyledi virdi safâ ehl-i dile
Oldu tîg-i bâtını dünyâya bürhân-ı kavî

İlm-i vahdetde sebükdâşı imâm-ı evliyâ
Baz-ı evc-i lâ-mekân hünkâr-ı bezm-i asfiyâ
Mesnevi'den ahz ider esrârı cümle etkıyâ
Hâcesi ilm-i hakîkatda Resûl-i Kibriyâ
Hikmet-i maânide şâkirdi Hâkim Gaznevî

Hâk-i pây-i Şeyh Attârım ki oldu himmeti
Buldu feyziyle derûnum bâğ-ı râğ-ı zîneti
Ney mi virdi kalbime bilmem rübâb mı rikkati
Himmeti olsun ziyâde oldu yâd-ı sohbeti
Tab'ıma üstâd-ı ders-i müşkilât-ı Mesnevî

Nef'î-yi mu'ciz-beyânım bende-i monlâ-yı Rûm
Râh-ı aşkında Nesîbâ eyleyüp terk-i rüsûm
Dinleyüp ez-cân u dil âvâze-i nây u kudûm
Hamdullah bendesine keşf olur herbir ulûm
Ne Hakîm-i İzz-i Neviyim ne Mîr-i Dehlevî

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hüseyin Nesîb Efendi Tarîkat-ı Muhammediyye nâm kitâbın şârihi olan Hâdimî Efendi merhûmun ahfâdından Karaman müftüsü El-hâc Hasîb Efendi merhûmun sulbünden Karaman kasabasında bin iki yüz otuz dört târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup sinnleri tefrîk-i noksân u ziyâd derecesine resîde oldukda tahsîl-i ilm u kemâle sa'y u ihtimâm ile fenn-i kitâbet ve ilm-i inşâda olan ma'lûmât u mahâreti iktizâsınca hâcelik rütbe-i refîasını bi'l-ihrâz bidâyet-i Tanzîmât-ı hayriyye'de Karaman kazâsı müdürlügü hizmetine memûren bekâm ve bir müddet hizmet-i mezkûrede bulunduğu hâlde güzârende-i subh u şâm olduktan sonra dergâh-ı felek-iktinâh-ı hazret-i Mevlânâ'da mesned-güzîn-i hilâfet olan Mehmed Saîd Efendi-i maârif-pesendin mûmâ-ileyh Hâcı Hasîb Efendi ile derece-i nihâyede ülfet u muhabbetleri olmak cihetiyle iki yüz altmış beş târîhinde mütercim-i mûmâ-ilyeh müşârün-ileyhe dâmâd olması münâsebetiyle medîne-i Konya'ya nakl u hicret eyleyüp muahharen müşârün-ileyh iltimâsı ve kendisinin liyâkat u istihkâkı muktezâsı üzre sâlise rütbesine nâil ve ol vecihle Konya meclisi azâsı sınfına dâhil olmuştur. Mûmâ-ileyh ashâb-ı fetânet ve nezâketden olup işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ı esnâsında inşâd-ı nazm u eş'âr a sarf-ı himmetle ibtidâ silk-i nazma keşîde eylemiş olduğu altı bendi câmi tahmîs-i nefîsi teberrüken sebt-i cerîde-i âcizî kılınmıştır.

GAZEL

Tîr-i nigehin eyledi öz cânıma te'sîr
Cânâ bu kemân-keşlik ile pîr olasın pîr

Şol hançer-i gamzen idi dilden geçen amma
Çekdi yine ebrû-yı siyeh sîneme şimşîr

Sevdâ ile dîvâneligim gördü benim yâr
Kıldı o siyeh kâkülünü boynuma zencîr

Ben Yûsuf-ı sâni desem olmaz mı sana kim
Çün eylediler dilberi bu hüsnile ta'bîr

Lutfundan eger olsa Nesîbâ'ya da rahmet
Binden birisin eyleye ahvâlini ta'bîr

Şâire-i mûmâ-ileyhâ Tevfike Nesîbe Hânım Cidde vâlisi Şerîf Pâşâzâde sâlifü't-terceme Sâid Beg'in kerîmesi olup bin iki yüz altmış senesi dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir.

NAZM

Çarhın hemîşe tavrı geç-endâmdır bana
Devr eylemekte aksine eyyâmdır bana

Ol la'l-i yâr u dilber-i şîrînime bedel
Hep kûhsâr-ı firkât u âlâmdır bana

Nâzım-ı manzûme-i nâ-pesendî Sâlih Nesîm Efendi sudûr-ı izâmdan imâm-ı şehryârî Kırımî Ahmed Kâmilî Efendi merhûmun veled-i sulbü olup tarîk-i tedrîse duhûl ile Galata mevleviyyetine muahharen Burusa mevleviyyetine nâil ve bin iki yüz elli sekiz senesi dâr-ı bekâya müntakil olmuştur.

GAZEL

Ey âh-ı serd bir eserin yok mudur senin
Ey eşk-i germ bir hünerin yok mudur senin

Oldu harâb-ı seyl-i sirişk-i hânmân-ı dil
Ey dil-nişîn-i büt haberin yok mudur senin

Nûr-ı sevâd-ı dîde misin gerden üzre sen
Ey hâl hiç gayri yerin yok mudur senin

Bir şemme yok mu perçem-i pür-çînden sabâ
İklim-i Çin'e bir seferin yok mudur senin

Şehbâz-ı saydgâh-ı merâm olmamak acep
Neş'et himemle bâl u perin yok mudur senin

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hâce Süleymân Neş'et Efendi medîne-i Edirne'de sâlifü't-terceme Refi' Efendi'nin sulbünden "Hudâyâ iki âlemde azîz eyle Süleymân'ı" târîhini nâtık olduğu vecihle bin yüz kırk sekiz senesi hilâlinde zînet-efzâ-yı âlem-i vücûd olup unfuvân-i tüfûliyetinde Dersaâdet'e bi'l-muvâsala tahsîl-i maârif-i külliye eyledikten sonra tarîkat-ı aliyye-i Nakşibendiyyeye sülûk ile Burusevî Şeyh Emîn Efenedi merhûmdan ahz-ı yed-i inâbet eyleyüp Dersaâdet'de Molla Gürânî nâm mahallde kâin konağında ikâmetle züemâdan bulunduğu hâlde bazı heveskârana fünûn-ı Fârisiye ta'lîmi birtakım Mesnevî hâmiline müşkilât-ı kitâbet-i Mesnevî tefhîmi ile güzârende-i rûz-ı leyâl iken iki yüz yirmi iki sâlinde âzim-i kurbgâh-ı cenâb-ı Rabbi müteâl olmuştur. Vefâtına Sürûrî Efendi'nin söyledigi târîhdir. "Neş'et Efendi göçdü cinân ola menzili." Müşârün-ileyh ulûm-ı âliye ve fünûn-ı Fârisiye vü sâirede nazîri nâ-yâb bir hâce-i maârif-meâb olup kendisinin bir kıt'a Dîvân-ı belâgat-ünvânı ile "Tûfân-ı Ma'rifet" isminde bir eser-i mu'ciz-beyânı vardır.

GAZEL

Humâr-ı bâdeden mey-nûşa sor kim bak neler çekmiş
Biraz sürmüşse zevkin bir zamân da derd-i ser çekmiş

Rehâ olsa nola ebnâ-yı gerdûn zahm-ı gerdûndan
Ki yokdur dâr-ı dünyâda cefâsın ben kadar çekmiş

Perîşânî-i ağyâra sebeb olmağiçün âşık
Enîn u nâle vü efgân ile âh-ı seher çekmiş

Kızıllık âsumânda sanma te'sîr-i şafakdandır
Şerâr-ı dûd-ı âhımdır ki tâ eflâka ser çekmiş

Tecâhülden tegâfülden gelüp ol mest-i nev-sâzım
Dimiş ki var mıdır Neş'et gibi benden zarâr çekmiş

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Neş'et Efendi Konya vâlisi İşkodralı Mustafa Pâşâ'nın mektûpçuluk hizmetinde müstahdem Arabgirî Zîver Efendi'nin sulbünden bin iki yüz elli iki sâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup kitâbet tarafına meyl u rağbet ve bir mikdâr tahsîl-i fenn-i kitâbet eylemiş olmasıyla ile'l-an vâli-i müşârün-ileyhin kitâbet hizmetinde bi'l-istihdâm imrâr-ı subh u şâm eylemektedir. Mûmâ-ileyhin bir mikdâr eş'âr u güftârı vardır.

BEYT

Kadrin bilirse tâatı neyler günâh iden
Teshîr ider merâmını vaktinde âh iden

BEYT-İ DİGER

Pîr isen kılma Habeş câriyesin istifrâş
Sefer-i Bahr-ı Siyâh itme kasımdan sonra

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Hâce Nusret Efendi Cennet-mekân Sultân Osmân Hân-ı Sâlis hazretleri ismine mensûb olan câmi-i şerîfin havlusunda vâki kütüphânenin hâfız-ı ketebelerinden olduğu hâlde bazı heveskârâna ta'lîm-i fünûn-ı Fârisiye eyleyerek güzârende-i a'vâm u şühûr iken bin iki yüz sekiz senesi hilâlinde âzim-i dâr-ı sürûr olmuştur. Vefâtına Sürûrî Efendi merhûmun inşâd itmiş olduğu târîhdir; "Nusret Efendi eyledi azm-ı bekâ meded" Mûmâ-ileyhin fenn-i tıb ve ilm-i havâssa dâir bir risâlesi ve gazeliyyât-ı Sâib'e bir mikdâr şerh-i rengîn-makâlesi vardır. Eş'ârı mürûr-ı ezmine ile kazâ-zede-i rûzgâr olmuştur.

GAZEL

Cefâ vü cevri terk itmek nedir ol cilveger bilmez
Çocukdur şimdilik ta'yîb olunmaz hayr u şer bilmez

Sebak-hâni-i lutf u rahmde bî-behredir ammâ
Cefâ vü nâza geldikde o meh-pârem neler bilmez

Nedir hâl-i dilim tîr-i nigâh-ı hûn-feşânından
Hemân ol meh kemân-ebrûların her dem çeker bilmez

Dilim tâbâver-i sûz u güdâz-ı büte-i gamken
Ayâr-ı kadrimi hâlâ benim ol sîmber bilmez

Nedendir vâdi-i bîgânegide kalmış ol cânân
Tarîk-i âşinâyîden meger bir reh-güzâr bilmez

Begim kesb-i kemâl it sen de gel cehl ile mevsûf ol
Ki dehr-i sifle-perver kıymet-i ehl-i hüner bilmez

Kümeyt-i kilk-i Nusret nev-zemîn-i şi'r-i dürrîde
Tarîk-i peyrevîyi bilse de pek ol kadar bilmez

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Nusret Beg Kürdistan eyâleti esbak Es'ad Pâşâ merhûmun medîne-i Erzurum'da şark ser-askeri bulundukları hengâmda ki bin iki yüz kırk dokuz senesi hilâlinde medîne-i mezbûrede sulb-i müşârün-ileyhden zînet-efzâ-yı âlem-i şühûd olup Dersaâdet'de Sultân Bâyezid-i Velî (aleyhi rahmetü'l-Celi) hazretleri türbe-i şerîfesi kurbunda vâki mekteb-i rüşdiyede perveriş-fayte-i fenn u kemâl olduktan sonra mümtâz-ı akrân u emâsil olduğu hâlde iki yüz altmış yedi sâlinde mektûbî-i vekâlet-penâhî odası hulefâsı sınfına dâhil olmuştur. Mîr mûmâ-ileyhin Nusret mahlasına mazhariyeti şol vecihle mir'at-ı kaderden cilveger olmuştur ki pederi Pâşâ-yı müşârün-ileyh târîh-i merkûmada Erzurum vâlisi ünvâniyle şark ser-askeri bulunup o esnâda birtakım elh-i tuğyânı bi'l-istishâb Erzurum havâlisinde sûret-i gârat-girîde gerden-tâb olan Kapıkıran nâm şahs-ı bed-nihâdın mefsedet-vak'asının def' u ref'iyle kendisinin ahz u girift olunması husûsuna irâde-i seniyye-i şehryârî celâdet-rîz-i sünûh olmuş ve merkûmun ele getirilmesi hâric-i hayyiz-i imkân bulunmuş iken Hasankal'ası nâm mahallde mîr mûmâ-ileyhin velâdeti beşâretiyle berâber şâki-i merkûmun ele geçmiş olduğu haber-i meserret-eseri resîde-i gûş-ı müşârün-ileyh oldukda mîr mûmâ-ileyhi mahlas-ı mezkûr ile meşhûr eyledikleri rivâyet olunmuş olmağla terceme-i hâline zeyl u ilâve kılınmıştır.

GAZEL

Ziyâ-res oldu yine tab'a âfi-tâb-ı ferec
Münevver itdi şeb-i târ-ı derdi tâb-ı ferec

Hemîşe sâha-i dilden gumûmun ardınca
Gece nesîm gibi esb-i pür-şitâb-ı ferec

Gamında şâdi-i digerle eylemiş ülfet
İder mi âşık-ı gam-hâr irtikâb-ı ferec

Ümîd-i bûse-i va'd ile eglenir âşık
Rakam-ı zü-hatın olmuş ider hisâb-ı ferec

Zevâl-i âlemi derk eyliyen dil âgâhlar
Ne dil-şikeste-i gamdır ne zevk-yâb-ı ferec

Yeter bu mev'ize tehdîd-i rinde ey vâiz
Kitâbhânede yok mu acep kitâb-ı ferec

Unutdurur gam-ı sad sâleyi derûnundan

İderse hâme eger Nasfet intihâb-ı ferec

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mustafa Nasfet Efendi Dersaâdet'de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup sarây-ı hümâyûn-ı mülûkâneye çırâğ ve bi'l-âhire hazîne-i hümâyûn ketebesi sınfına ilhâkla şîrîn-dimâğ buyrulup Cennet-mekân Sultân Mustafa Hân-ı Râbi' hazretleri zamânında haftânî-i şehryârî memûriyetine mevsûl olmuş iken bin iki yüz yirmi üç sâlinde şehryâr-ı müşârün-ileyh hazretleri hakkında zühûr iden hal'in vukûu esnâsında maktûl ve o sûretle dâr-ı bekâya menkûl olmuştur.

GAZEL

Dil harâb-ı çeşm-i mestinken bu dünyâlar senin
Gûşe-i gamzende ihyâ-yı Mesîhalar senin

Hâk-ı ber-ser âsitânında olurlar lâne-gîr
İzz u istiğnâ ile ma'rûf ankalar senin

Hande-i gül-rîz ki leb-bestedir gül gonceler
Lâl olur güftârına tûtî-i gûyâlar senin

Cünbüş-i ebrûsuna vâbestedir sırr-ı hayât
Sûret-ârâ-yı nigâhındır heyûlalar senin

Öyle jeng-âlûdedir olmaz pezîr ey akûs
Tab'-ı dîdâr gele mir'ât-ı mücellâlar senin

Gülşen-i âmâl ser-sebz-i talebdir su-be-su
Pâyına rizân olur verd-i temennâlar senin

Hıyrelendi pertev-i hüsn-ı nazar-sûzun ile
Dîde-i huffâşveş çeşm-i temâşalar senin

Nasfet-i aşüfteye bir hem-zen-i ârâm olan
Hep hevâ-yı kâkülündendir bu sevdâlar senin

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Rızâ Nasfet Efendi bin iki yüz yedi senesi Dersaâdet'de çehre-nümâ-yı âlem-i şühûd olup iktisâb-ı hüner u ma'rifete sa'y u gayretle gerek ulûm-ı Arabiye ve gerek fünûn-ı Fârisiyede hayliden hayli tahsîl-i miknet u kudret eylemiş ise de işgâl-i ahere mebnî aklam-ı şâhâneden birine müdâvemet idemeyüp mukaddemâ bazı ebniye-i mîriyede bir müddet istihdâm olunmuş ve muahharen kendisine müstafî maaş tahsîs u ihsân buyrulmuş olmasıyla ihtiyâr-ı gûşe-i tekaüdî eyleyüp "Niamü'l-Enîs" kitâb-ı nefîsi müedasınca âsâr-ı selefi mütâlaa ile imrâr-ı ezmân u âvân eylemekte bulunmuş. Mûmâ-ileyh Rızâ mahlasiyle söhret-şiâr bir şâir-i hoş-güftâr olup bir mikdâr eş'ârı vardır.

KIT'A

Görelden tab'-ı rûyun mihr-i enver dâğ-ı ber-dildir
Tuyaldan bûy-ı zülfün avd u anber dâğ-ı ber-dildir

Hayâl u arzû-yı hâl u ruhsârınla sahrâda
Derûn-ı lâle herdem hemçü ahker dâğ-ı ber-dildir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ali Nutkî Dede Bosna'da sikke-pûş-ı hân-kah-ı vücûd olup tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye bi'l-intisâb bin yüz kırk târîhinde işbu âlem-i nâ-sûtdan gerden-tâb olarak süpürde-i zîr-i türâb olmuştur. Mûmâ-ileyhin bâlâda mestûr kıt'asından başka nutku manzûr-ı çâkeri olmamıştır.

GAZEL

Âh eyle gönül ateş-i aşkiyle zamândır
Her dem işimiz firkat-ı yâr ile yamândır

Bilmem ne zamân dil ola vaslınla müşerref
Zîra ki firâkınla derûnum yanağandır

Elden koma sabrı ki cihânda neler olmaz
Elbetde niyâz ehline çok nâz olağandır

Ayb eylemeniz subha degin nâle vü zârın
Yalvarmak içün yâre o bir başka zebândır

Nutkî görebilsin ne virirsin bana yâri
Zîra görünürse bana yâr sana nihândır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Nutkî Ali Dede Efendi Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhi Ebûbekir Efendi merhûmun ferzend-i ercümendi olup şeyh mûmâ-ileyhin vefâtından sonra halef-i müftehirü'l-selefleri olmuş ve bin iki yüz on dokuz târîhinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Mûmâ-ileyhin nutk-ı şerîfleri tahsîn-gerde-i ashâb-ı maârifdir.

GAZEL

Sîne gül ser gül kadem gül hâtır-ı bîmâr gül
Dâğ-ı hasretle egil cismimde var beyâz gül

Gülruhân-ı(?) şehr-i İstanbul açamaz hâtırım
Hasretinle hârdır dîdemde her bî-hâr gül

Bülbül-i goyende olmaz mı gül-i tasvîrler
Rûy-ı âlında açıldıkça hezâr ezhâr gül

Şermile açmaz girîbânın hezâra görmesin
Rû-yı âlin ateş-i aşkım benim zinhâr gül

Pek sovuk kılup müderris gibi Nazmî'nin sözü
Ger dilersen Hilmiyâ bu nutka bir mikdâr gül

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Nazmî Efendi mahrûsa-i Burusa'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup muahharen tarîk-i terdîse dâhil olmuştur.

GAZEL

Pây-mâl-ı esb-i nâzın olmağa dil hâk olur
Her saf-ı müjgân-ı çeşm-i hasretim hâşâk olur

Kimde sevdâ-yı ser-i zülfün olursa ukdesi
Dâmen-i sabr u şekîbi şâneveş sâd çâk olur

Genci gamda hastegânın itse âh-ı sûz-nâk
Şu'lesi ateş-fîrûz-ı harmen-i eflâk olur

Ey gül-i nev-reste sensiz çeşm-i firkat-bînime
Gûşe-i kâşâne zindân gülşen ateş-nâk olur

Ey kemân-ebrû Nazîf bî-çâreye cevr eyleme
Bî-nevâdır tîr-i âhı el-hazer çolâk olur

Nâzım-ı müşârün-ileyh Mustafa Nazîf Efendi şehriyyü'l-asl olup enderûn-ı hümâyûnda bir müddet hidemât-ı seniyyede bi'l-istihdâm muahharen başmâbeyncilik memûriyetinde dahi bir zamân güzârende-i eyyâm olduktan sonra tersâne-i âmire emânetine nakl ile bi'l-âhire surre-i hümâyûn emânet-i celîlesi memûriyetiyle cânib-i Hicâz'a azîmet ve Dersaâdet'e avdeti hengâmda ol vaktin ta'bîrâtı üzre şehreminligi memuriyeti uhdesine bi'l-ihâle biraz vakt mürûrunda keraste nezâretiyle İzmid'e azîmet eyleyüp "Ah göçdü Nazîf Efendi âh" târîhi müfâdınca bin iki yüz kırk senesi hilâlinde dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir.

GAZEL

Zuhûr-ı hattın ey meh muhtasar manzûmedir şimdi
Peyâm u vaslin anda nükte-i mektûmedir şimdi

Kenâr-ı ârızında hâl-i şebû yek kıyâs itdim
Heyûlâdan mürekkep nüsha-i mevhûmedir şimdi

Garez-i nefy-i miyân isbat-ı hüsn ü andır yohsa
Dehânı bahsi bir keyfiyet-i ma'dûmedir şimdi

Havâli-i harîm-i sîne-i cânânadır kasdim
Hücûm-ı leşker-i endîşe arz-ı Rûm'adır şimdi

Bu bâzâr-ı maârifdir Nazîfâ lâf almazlar
Harîdârân-ı nazmın rağbeti ma'lûmadır şimdi

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Nazîf Beg şehriyyü'l-asl olup bin iki yüz kırk târîhlerinden sonra câh-ı Mısr-ı Kâhire tarafına azîmetle silk-i askeriye dâhil ve bi'l-âhire mîralaylık rütbesine nâil olduktan sonra iki yüz elli sekiz târîhinde dâr-ı bekâya müntakil olmuştur. Mûmâ-ileyhin güzerân iden şu'arânın bazı eş'ârını câmi "Müntehabât-ı Nazîf" isminde bir eser-i matbûu vardır.

GAZEL

İtme istiğnâ ile gel tîre-şeb ârâmımı
Aç hicâb-ı sîne-i billûru subh it şâmımı

Sergüzeştin Kays tayy itdirdi aşkın ba‘dezin
Dâsitân-hân-ı muhabbet ezber itsin nâmımı

Bûs-ı ruhsârın terâş-ı hattına ta‘lîk ile
Vakf-ı hengâm-ı sabah eyle husûl-ı kâmımı

Setr-i âsâr-ı muhabbet eylesem de sînede
Keşf ider âhım o meh-ruhsâra şevk-i tâmımı

Hasret-i la‘liyle nûş-ı mey ümîd itsem Nazîf
Sâki-i gam eşk-i çeşmimle pür eyler câmımı

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Süleymân Nazîf Efendi kitâbet-i maârif-nisâbdan Vecdî Efendi merhûmun mahdûmu olup bir müddet Diyarbekir mahkemesinde başkâtib olduğu hâlde imrâr-ı vakt u saat eyleyüp muahharen bazı vüzerânın dîvân kitâbetleri hizmetinde dahi bir vakt bi’l-istihdâm bin iki yüz altmış târîhlerinde âzim-i Dârü’s-selam olmuştur.

GAZEL

Nâil-i gerden u sîminberinim yok haberin
Ben senin bende-i fermânberinim yok haberin

Güzel ammâ bu temâyul arada kaçmana yâ
Âşık-ı sâdık-ı ra‘nâterinim yok haberin

Cevher-i nazm ayâg altına hayfâ gidiyor
Vasf-ı hüsnünde suhan-perverinim yok haberin

Seveni sevmeyeni sen büt-i nâzik-bedeni
Anı benden ara sor defterinim yok haberin

Sîne-i sâfına bakdıkça Nazîfâ der imiş
Nâil-i gerden-i sîminberinim yok haberin

Nâzım-ı müşârün-ileyh hazîne kethüdâsı Muhammed Nazîf Efendi şeriyyü’l-asl olup enderûn-ı hümâyûn-ı mülûkâneye çırâğ buyrularak bir müddet hırka-i saâdet ser-hademeliği hizmet-i müstevcibü’l-mefharetine nâil ve bin iki yüz altmış beş senesi evâsıt-ı şehr-i Rebîü’l-evvelinde rütbe-i ûlâ sınf-ı sânisiyle hazîne-i hümâyûn kethüdâlığına memûren mümtâz-ı akrân u emâsil olmuş iken sene-i merkûma şehr-i Cemâziye’l-âhiresinde Sovukçeşme civârında vukû bulan harîkde Alay Köşkü nâm kasr-ı hümâyûna muvâsalatını müteâkıben âzim-i kasr-ı cinân olmuştur. Müşârün-ileyhin şivelice bir mikdâr eş‘ârı vardır.

GAZEL

Tecelli eyleyüp ol demde kim dîdâr göstermiş

Hatın tekşîf idüp bürhân içün envâr göstermiş

Zehi nakkâş-ı kudret eyleyüp rûh-ı revân tasvîr
Nesîm-i feyz-i kırba şîve-i reftâr göstermiş

Dil-i hûn küşte-i uşşâkı mir'ât eyleyüp anda
Ruhu tab'-ı nazardan sûret-i âzâr göstermiş

Virüp cem'-i süveydâ-yı dile şeklin perîşânî
Çıkarmış halkı başdan turra-i tarrâr göstermiş

Acep mi ser-be-zânû-yı tahayyür itse insânı
Bu nazm içre Nazîf bir neşve-i esrâr göstermiş

Nâzım-ı müşârün-ileyh Şeyhülislâm Hasan Nazîf Efendi medîne-i Yenişehir'de ulemâ-yı zevi'l-ihtirâmdan mühadis El-hâc Halîl Efendi merhûmun sulbünden bin iki yüz dokuz târîhinde kühne-saray-ı vücûda rûşenâ-bahş-ı vürûd olup müddet-i sinnleri temyîz-i nîk u bed ve tefrîk-i ezel u ebed derecelerine resîde oldukda nakdîne-i himmet ve sermâye-i vus' u kudretini tahsîl-i ulûm-ı âliye ve istikmâl-ı maârif-i cüziye vü külliyeye hasr u sarf iderek yegâne-i ilm u ma'rifet ve dür-dâne-i bahr-ı fazîlet olduğu hâlde iki yüz kırk altı senesi cânib-i Hicâz-ı mağfiret-tırâza azîmet ve edâ-yı farîza-i hacc-ı şerîf ile vatan-ı aslîsi cânibine avdet idüp muahharen dört defa kâbetü'l-uşşâk olan âsitân-ı feyz-nişan-ı cenâb-ı Monla Hünkâr'a dahi ruh-sûde-i hülûs-ı teviyyet ve tekmîl-i hizmet-i tarîkat ile sikke-puş-ı hilâfet olduktan sonra medîne-i mezbûrede vâki Küstümsuyu kenarında hâcerât-ı müteaddideyi şâmil müceddeden bir bâb Mevlevîhâne-i dil-keş binâ vü inşâ ve on iki sene müddet dervişân-ı hücre-nişînâna ta'lîm-i rusûm-ı tarîkat ve tefhîm-i rumûz-ı hakîkat eyleyerek imrâr-ı subh u mesâ eylayüp işbu tezkire-i âcizanemizin tab'ından yedi-sekiz mâh makdem zât-ı sütûde-sımâtı bâ-işâret-i aliyye Dersaâdet'e muvâsalatla Beşiktaş karyesinde vâki Mevlevîhâne'de post-nişîn-i irşâd u kerâmet olmuştur. Zât-ı hak terkibi veladetine mısra: "Zât-ı hakka irdiler ehl-i dilân" mısra-ı menkûtu meşîhatla târîh vâki olmuştur. Müşârün-ileyh vâkıf-ı esrâr-ı ehlullah bir mürşid-i âgâh olup kendisinin bir mikdâr eş'âr-ı belâgat-şiârı olduğundan başka Mevlânâ Celaleddin-i Rûmî (kaddese sırrıhü's-Sâmi) hazretlerinin sülâle-i tâhire ve silsile-i bâhirelerini mübeyyin üç sınıf üzre levha şeklinde masnû u matbû bir eser-i hayret-nisârı ile hayrât-ı müberrâtından olarak nehr-i mezkûr üzerine mebnî bir cisr-i üstüvârı dahi vardır.

NA'T

Yâ Resûlallah ravzan huld-ı Cennet'dir senin
Nutk-ı cân-bahşın ser-â-ser hayr u hikmetdir senin

Hamdullah biz dahi bir âsi ümmetlerdeniz
Ümmetin olmak da çünkim ulu nimetdir senin

Mihr u meh fermânberdir ey şeh-i levlâk sana
Mâhı iki şakk iden şol bir işârettir senin

Cümle nûrundan yaradıldı ne varsa kâinat
Ba's olunduğun beşer izhâr-ı kudretdir senin

Bâr-ı isyâniyle cihânın Nazîf-i derdmend
Âciz u bî-çâre muhtâc-ı şefâatdir senin

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Nazîf Efendi Sahhaflar şeyhizâde sâlifü't-terceme vak'a-nüvîs Es'ad Efendi merhûmun birâderi başmüsevvid müteveffâ Mustafa Efendi'nin veled-i ercümendi olup bin iki yüz kırk altı senesi tarîk-i tedrîse dâhil ve iki yüz elli yedi senesi Kuds-ı şerîf mevleviyyetine ve iki yüz altmış yedi senesi Şâm-ı şerîf mevleviyyetine ve iki yüz altmış sekez senesi itmâm-ı müddet itmek üzere Mekke-i mükerreme hükûmetine nâil olmuştur. Mûmâ-ileyh bir şâir-i fâzıl olup dîvânçe olacak mikdâr eş'ârı olduğundan fazla on iki aded terceme ve şerh u mevâd-ı sâireye dâir âsârı vardır ki esâmisi ile zîrde tahrîr u beyân olunmuştur. Mensûr olarak "Riyâzü'n-Nukabâ, Kapûdân-ı Deryâ Hakkında, Sefinetü'l-Vüzerâ, Terceme-i Nisâbü'l-İhtisâb, Terceme-i Nuhbetü'z-Zikr, Terceme-i Telhisü'l-Meâni, Terceme-i Risâle-i Kevâkibî, Terceme-i Ta'lîmü'l-Müteâlim, Terceme-i Tabakat-ı Şurtubi, Türkçe Şerh-i Kasîde-i Lâmiye, Lugat-ı Kâfiye" Manzûm olarak; "Ser-âgaz-ı Hıcâz, Sûr-nâme-i Meserret-Allâme."

GAZEL

Ne hâcet vasf-ı dildârı beyâna inceden ince
Niçün arz eyleyem hâli beyâna inceden ince

Bu bâğ-ı bî-vefâda berg-i gülden bahs ider bülbül
Zamîr-i gülse efğânı miyâna inceden ince

Güzel sevmek murâd eylerse bir uşşâk mukaddemen
Çeker kendüye etrâfı nihâna inceden ince

Cihânda her biri mezâkını zevk eylemiş gördüm
Hele âhdır kemâli yane yane inceden ince

Hakîkat bezmine vâsıl olan merd-i suhandânın
O dildâra heveskârî bahâne inceden ince

Takılsa zencir-i zülf-i dil-ârâma dil-i uşşâk
Ona kâmın buna kâmı nişâne inceden ince

Nazîfâ bâb-ı kesretden ferâgat ile vahdet kıl
O vâdinin hümâvârı ziyâna inceden ince

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Nazîf Efendi Karamaniyyü'l-asl olup Hâdim nâm mahallde tahsîl-i ulûm-ı âliye ve tekmîl-i nüsah-ı ilmiyye eyleyüp bin iki yüz kırk bir senesi Dersaâdet'e bi'l-muvâsala bir kıt'a tedrîs-i rüûs-ı hümâyûnuna nâil ve ol vecihle sınf-ı müderrisîne dâhil olmuştur. Mûmâ-ileyhin kelâm-ı mevzûn kâbilinden olarak bir kıt'a Dîvân-ı matbûu vardır.

BEYT

Nazîmâsâ nola garralanırsam hüsn-ı tab'ımla

Begendirdim Neşâtî gibi bir üstâda eş‘ârı

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Yahya Nazîm Efendi ma‘lûm-ı şeyh-i düşâb olan Şeyh Neşâtî Efendi merhûmun şâkirdân-ı sâhib-irfânından olup mahrûsa-i Edirne’de bin yüz otuz dokuz târîhinde âzim-i dârü’n-naîm olmuştur. Mûmâ-ileyh her ne kadar ashâb-ı nazm u suhandan ise de işbu bâlâda keşîde-i silk-i sütûr olan beytinden başka eş‘ârına nazar-yâb olunamamıştır.

TÂRİH

Bahr-ı emvâc-ı kerem hazret-i Sultân Mahmûd
Lutfuna nisbet ile katre degildir deryâ

Eyledi hazret-i hakk ol şeh-i âli-bahta
Böyle bir dürr-i girân-mâye vezîri i‘tâ

Kân-ı feyz-i güher ol Âsaf-ı vâlâ himemin
Ahd-ı adlinde suyun buldu umûr-ı dünyâ

Fâtih’in türbe-i pür-nûruna ol kân-ı kerem
Tarafeyninde iki çeşme-i nev kıldı binâ

Rûh-ı mağfûr-ı ebu’l-fethe çü mürg-i kudsu
Bu iki çeşme cenâheyn ola uçmağa sezâ

Hak bu kim mevki‘ini buldu bu hayr-ı câri
Nâil icrâ ide bânisini hayy u dânâ

Evvel âbın içüp andan didi Ni‘met târîh
Mukassem aynı ata çeşme-i Ahmed Pâşâ

Nâzım-ı müşârün-ileyh Ni‘met Efendi Dersaâdet’de bin yüz on iki târîhinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup yüz kırk üç târîhinde tarîk-i tedrîse duhûl ile bir aralık silk-i müderrisînden ihrâc ve o sûretle kendisi bir müddet iz‘âc olunduktan sonra tekrâr tarîk-i mezkûra dâhil ve bazı hidemât-ı şer‘iyyede bi’l-istihdâm husûsiyle Haremeyn müfettişligi hizmetine dahi nâil olarak yüz altmış sekiz târîhinde Galata mevleviyyetine ve ba‘dehû Mısr-ı Kâhire mevleviyyetine ve biraz vakt mürûrunda Mekke-i mükerreme mevleviyyetine nâiliyetle vâsıl-ı ser-menzil-i merâm ve bi’l-âhire Dârü’l-hilâfetü’l-âliye kâdılığı pâyesini ihrâz eyleyerek be-kâm olmuş ve yüz seksen üç târîhinde sâlifü’t-terceme Abdullah Efendi’nin vefâtında ordu-yı hümâyûn kâdılığı memûriyetine revnak-tirâz-ı i‘zâz kılınmış iken bin yüz seksen altı sâlinde medîne-i Şumnu’da nimet-i hayâtdan dilsîr ve zayf-ı mihmanhâne-i cenâb-ı Rabb-i Kadîr olmuştur. Müşârün-ileyh nessâc-ı kârhâne-i maâni-yi âlemin bir şâir-i mu‘ciz-beyânı olup haylice eş‘âr-ı güzîdesi ve Dersaâdet’de çeşme ve mahall-i sâirede birçok tevârih-i pesendîdesi vardır. Atbâzârı nâm mahallde vâki çeşmede muharrer nazm; “Âb-ı hayvân dolu dizgin girdi Atbâzârı’na” mısra-ı bercestesi müşârün-ileyhin eser-i kalemi olduğu mervîdir. Hatta çeşme-i mezbûrun bin iki yüz altmış dokuz senesi ta‘mîr u inşâsında yazdırılan tevârihin ebyâtı arasında mısra-ı mezkûr dahi muharrer u mestûrdur.

GAZEL-İ NA-TAMAM

Meylim ne gülistâna ve ne verd-i âledir
Kuy-ı behişt-i yârda seyr-i cemâledir

Der-hâb seyr iden rûy-ı huygerdesin seher
Dir katre katre verd-i ter üstünde jâledir

Lâyık kısâsa revzene-i dîde-i rakîb
Zîrâ harîm-i kasr-ı cemâle havâledir

Bir hoş nezâket ile Naîm al ayâğını
Meyli bu çarh-ı hayla gerek mekr u âledir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Naîm Efendi Dersaâdet'de Kasımpâşâ nâm mahallde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup muahharen mahrûsa-i Burusa'ya nakl u hicret ve bir müddet kazzâzlık sanatiyle imrâr-ı vakt u saat eyledikten sonra mahrûsa-i mezbûre mahkemesi ketebesi silkine dâhil ve bin yüz altmış altı sâli hilâlinde dâr-ı naîme müntakil olmuştur.

KIT'A

Matla-ı mihr-i münîr-i hüsn ü ândır ruhların
Maşrık-ı şems-i tecelliveş ayândır ruhların

İki mehdir gûyiyâ deryâ-yı nûra aks ider
Anda kallâş-ı tahayyür ahterândır ruhların

Nâzım-ı manzûme-i nâ-pesendî Naîm Efendi cezîre-i Mora'da vâki Arhos kasabası eyâletinden olup tarîk-i tedrîse duhûl ile bir müddet Tırapoliçe kazâsı niyâbetinde bulunduğu hâlde imrâr-ı vakt eyledikten sonra Dersaâdet'e nakl u hicret eyleyüp bin yüz yetmiş târîhlerinde dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir.

GAZEL

Yine bir bûse kopardım kadı şimşâdımdan
Yire degmez ayağım raks iderek şâdımdan

Bu kadar âşıkına lutf u mürüvvet çok şey
Hiç ümîd itmez iken gamzesi cellâdımdan

Bana keşf oldu bütün nükte-i şi'r u inşâ
Geçdi hep ma'ni-i mevhûm benim yâdımdan

Ögredir ilm-i ledün istese tab'ım Hızr'a
Kutblar gavs-ı hak oldu benim irşâdımdan

Ders okutdukça ana hayr duâ eyle Naîm
Feyz buldum nefes-i Hamdi-yi üstâdımdan

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Naîm Efendi medîne-i Adana'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup nakdîne-i evkâtını tahsîl-i maârife sarf ile Adana mütesellimi bulunanların kitâbet hizmetinde bulunarak taayyüş itmekte iken bin iki yüz kırk yedi târîhinde medîne-i mezbûra hazîne kâtibi bulunan Yûsuf Efendi nâm şahsı bazı sebebe mebnî hicv eylemiş olduğundan merkûmun iğvâd u ifsâdiyle Adana mütesellimi Hasan Pâşâoğlu Hâcı Ali Beg nâm kimesne kendisini idâm ve ol vecihle Dârü's-selâm'a i'zâm eylemiştir.

GAZEL

Kâkül-i şeb-rengini itdikçe ol meh pîç u ham
Âşık-ı mehcûr yine gelmek gerek bin derd u gam

Hâline ben dâne-i dâm-ı dil-i şeydâ didim
Vech-i ahsenle bize yüz virmedi ol gonce-fam

Gülşen-i dil o gülün cây-ı karârıdır hemân
Bülbülâsâ nice efğân itmiyem her subh-dem

Nükte-sencîde bulunmaz pey-rev-i Nef'i bu gün
Reşk ider eş'ârına Bâkî olursa muhteşem

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Nef'i Efendi Erzurum eyâletinden olup muahharen Şâm-ı şerîfe azîmetle vâli konağında kitâbet hizmetinde bi'l-istihdâm güzârende-i subh u şâmdır. Resûl mahlasiyle müteârifdir.

TÂRİH-İ CEVHER

Şâir anın cem idüp âsârını bi'l-imtihân
Yapdı bir mecmûa-i ra'nâ Nazîf-i hoş-nüvîs

Birbirine nakl ile ehâd u işârât u mât
Heşt târîh oldu nakşı işte bu beyt-i selîs

Ne nefîs oldu Nazîf Ahmed Beg'in mecmûası
Oldu nev mecmûası Ahmed Nazîf'in pek nefîs

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyh Nakşî Efendi mahrûsa-i Edirne'de nakşbend-i âlem-i vücûd olup tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye intisâb ile bin iki yüz kırk târîhlerinde Mısr-ı Kâhire'ye azîmet ve bir müddet ikâmetle iki yüz elli dört senesi hilâlinde Kâhire-i mezbûre Mevlevîhânesi meşîhatine revnak-sâz-ı irşâd olmuştur.

GAZEL

Görmem heves-i tûl-ı emeli hiç serimde
Yok rişteye hayfa ki güzergeh güherinde

Geldikçe dü ebrû-yı siyeh-tâbına cünbüş
Peykân-ı hadenk-i müjen oynar cigerimde

Hayret-zedeyim şöyle ki kurs-ı meh u hurşîd

Ayniyle bir âyîneye benzer nazarımda

Seyyâre-i tâli‘de midir şîve-i nâ-sâz
Te'sîr mi yok bilmezem âh-ı seherimde

Bir dâğ da sen ur meh-i dil-i zârıma Nevres
Gel tesliyet itme beni vakt-i kederimde

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Abdurrezzâk Nevres Efendi Kerkükiyyü'l-asl olup Dersaâdet'e bi'l-muvâsala bir kıt‘a tedrîs-i rüûs-ı hümâyûnuna nâil ve bi'l-âhire mevâli-i devriye sınfına dâhil olmuş iken bin yüz yetmiş beş senesi şehr-i Şevâlinde zebândirazlık töhmetiyle Dersaâdet'den medîne-i Burusa'ya nefy u tağrîb olunup mahall-i mezbûra muvâsalatını birkaç gün mürûr ider itmez zuhûr-ı ecel-i nâgâh ile âzim-i kurbgâh-ı cenâb-ı İlah olmuştur. Mûmâ-ileyh ilm u kemâli zâhir bir şâir-i mâhir olup vâdi-i şi‘rde zâtına mahsûs tavr u edâsı ve zâde-i tab‘ı olmak üzre müretteb bir kıt‘a Dîvân-ı belâgat-efzâsı vardır.

GAZEL

Müteyakkız eger olmazsa dil-i âkilimiz
Korkaram âhiri derd-i ser olur hâsılımız

Özleriz Ka‘be-i ikbâla vüsûlu ammâ
Bir alay fazl u hüner reh-zenidir hâilimiz

Geçdi hadden elem-i minneti o cânânın
Âkibet havf iderim gayret olur kâtilimiz

Bize mümkün degil izhâr-ı tarab âlemde
Ki dem-â-dem hedef-i tîr-i cefâdır dilimiz

Gerçi ahmak gibiyiz sûret-i zâhirde ve lîk
Hikmetâmûz-ı Felâtûndur en câhilimiz

Kalmadı kudretimiz râh-ı talebde meşîme
Nidelim dâmen-i ikbâla erişmez elimiz

Dost sandıklarımız çıkdı bütün bîgâne
Âh Nevres ki bin oldu bir iken müşkilimiz

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Nevres Efendi Bağdâd vâlisi esbak müteveffâ Ali Rızâ Pâşâ'nın atikâsından olup dâire-i müşârün-ileyhde perveriş-yafte-i ilm u kemâl olarak bir müddet kitâbet hizmetinde istihdâm olunup müşârün-ileyhin vefâtından sonra Dersaâdet'e muvâsalat ve bir müddetcik hâriciye tahrîrâtı odasına müdâvemetle muahharen cânib-i Bağdâd'a azîmet eylemiştir. Mûmâ-ileyhin eş‘âr-ı Fârisiyesi Türkçe olan nazm u guftârına gâlibdir.

GAZEL

Bu şeb hülyâ-yı zülüfünle dili bî-pîç u tâb itdim
Görünce tâ be-seher subh cemâlin terk-i hâb itdim

Anup ruhsâr-ı âlin döndü çeşmim tâs-ı pür-hûna
Bezimde hûn-i eşkimden dolu nûş-ı şarâb itdim

Yüz üzre mâil-i hâl-i ruhun sad yüz kadar varmış
Bir anber sübha ile ben de bu yüzden hisâb itdim

Miyânın aldım âgûş-ı hayâle hayli eglendim
Ne ağyâra haber virdim ne sana bir azâb itdim

Değildir ârızı âl-i ibâdın şevki gönlümde
Ezel bezminde ben Nevres o bâba intisâb itdim

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Muhammed Nevres Beg Derviş Pâşâzâde Mehmed Beg'in sulbünden kasaba-i Beşiktaş'ta bin iki yüz kırk bir sâl-i ferruh-fâlinde kehvâre-i zîb-i âlem-i şühûd olup isti'dâd-ı mâderzâdı iktizâsınca tahsîl-i ilm u kemâla sa'y u gayretle iki yüz elli târîhlerinde enderûn-ı hümâyûna çırağ olmuş ve iki yüz altmış beş senesi hâce-i hassa ta'bîr olunan mahalle nakl iderek mesrûr u şîrîn-dimâğ buyrulmuştur. Mûmâ-ileyh ulûm-ı Arabiyeden behrever bir şâir-i nev-resîde eser olup fünûn-ı Fârisiyede dahi emsâl u hem-sâlinden kâmil u bâlâterdir.

NAZM

Gülgûnedân-ı ârız-ı yâr oldu gonce lîk
Kızdı kızardı gonce ki yüzler kızartmadı

Yüzler ağardıram dir iken sâye-bahş olup
Sünbül açıldı zülfüne yüzler ağartmadı

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Tûmanzâde Nevres Efendi cezîre-i Mora'da vâki İnabolu nâm hısn-ı hasînde çehre-nümâ-yı âlem-i vücûd olup bin yüz seksen iki târîhinde cezîre-i mezbûre rüâyâsı tarafından şârib-i şehd-âbe-i şehâdet olmuştur.

BEYT

Nükhet-i zülfün dil-ârâ şemm iden şeydâlanır
Gam mı Mecnûn olsa âlem kâkülün Leylâlanır

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Nûrî Baba Efendi medîne-i Ankara'da defîn-i hâk-ı ıtr-nâk olan Hâcı Bayrâm-ı Velî (kaddese sırrıhü'l-Celî) hazretleri sülâlesinden Şeyh Halîl Efendi merhûmun mahdûmu olup ecdâd-ı kerâmet-mu'tâdından olan müşârün-ileyh Hâcı Bayrâm-ı Velî hazretleri tarîk-i feyz-refîkine meyl u sülûk ile şeyh u mürebbîsi bulunan Çerkes Mustafa Efendi merhûmdan libâsı hilâfeti ba'dehû telebbüs-i Melâmiyyundan olduğu hâlde güzârende-i şühûr u a'vâm iken iki yüz iki senesi hilâlinde âzim-i Dârü's-selâm olmuştur. Mûmâ-ileyhin şûh-meşreb âli-neseb latîfe-gû bir zât-ı pâk-hû olduğu ve bir kıt'a mürettep Dîvânı mevcûd idügi bazı tarafdan rivâyet olunmuş ise de bâlâda muharrer olan beytinden başka eş'ârına zaferyâb olunamamıştır.

GAZEL

Cûy-ı vaslından içen bir katre su
Kevser u Tesnîmi itmez ârzû

Başım üstünde çevirse âsiyâ
Ben yine ağyâra itmem ser-fürû

Bûse va'd itdi rakîbe nisbeten
Bâis-i devlet olur gâhi adû

Hüsnüne hat virmemiş asla halel
Dikkat itdim mûy-ı yâre mû-be-mû

Zülfünü şemm itmege kıldı heves
Nûrî'ye bir başka sevdâ oldu bu

Nâzım-ı mûmâ-ileyh vak'a-nüvîs Halîl Nûrî Beg Abdullah Nâilî Pâşâzâde müteveffâ Şâkir Beg'in ferzend-i ercümendi olup meslek-i küttâba sülûk ile tezkirecilik ve rûznamçecilik ve âmedçilik misillü bazı memûriyetlerde bulunduğu hâlde bir müddet imrâr-ı subh u şâm eyledikten sonra vak'a-nüvîslik hizmetine memûr ve ol vecihle güzârende-i eyyâm u şuhûr iken bin iki yüz on üç sâlinde âzim-i dâr-ı sürûr olmuştur. Vefâtına müverrih Sühûrî Efendi merhûm işbu târîh-i nâtıkı inşâd eylemiştir.

Mîr Nûrî medfenin Hak mehbitü'l-envâr ide

Mûmâ-ileyh şi'r u inşâda üstâd-ı yegâne bir şâir-i bî-bahâne olup kendisinin bir kıt'a Dîvân-ı belâgat-ünvânı ve bir aded târîh-i letâfet-beyânı vardır.

GAZEL-İ NA-TAMAM

Dilimde dâğ-ı aşkın dilberâ tamgâ-yı izzetdir
Serimde kâkülün sevdâsı cânâ kayd-ı rıf'atdır

Nigeh gül-rûya serzânûya gerden zülf-ı hoş-bûya
Dehen kand-ı leb-i dildâra çok demdir ki hasretdir

Hevâ-yı istivâ-yı kâmetinle kavs olup kaddim
Sirişkim katr-ı mâî gözlerim şâkûl-ı hayretdir

Nigâh-ı Râgıbâ'nın Râşidâ kâlâ-yı Nûrî'ye
Sipihr-i tılsıma sûz-efgen-i reşkin melâletdir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Nûrî Pâşâ bin yüz yetmiş üç târîhinde medîne-i Ayıntab'da tâbende-i çeşm-i vücûd olup mecbûl olduğu rüşd ü zekâ iktizâsınca yirmi yaşına kadar ekser ulûm u fünûnu ber-vech-i kemâl istihsâl ve sayt-ı fazilet ve hüner u ma'rifeti mesâmi-i sigâr u kibâra îsâl eyleyerek etvâr u mişvârı nezd-i devletde makbûl olmuş olması cihetiyle bâ-rütbe-i mîr-i mîrânî Ayıntab mutasarrıflığı uhdesine tevcîh ve devletce kadr u meziyyeti terfi' u tenevîr kılınmış iken mütercim-i Kâmûs Âsım Efendi merhûmun târîhinde müfassalen beyân ve tasrîh olunduğu üzre Ayıntab civârında bulunan vulât-ı mütasarrıfîn taraflarından kendüye

dürlü dürlü efk u iftirâ ve taraf-ı zî-şeref-i saltanat-ı seniyyeye bî-hilâf vukû bulan inhâya binâen hakkında sâdır olan fermân-ı kazâ cereyân iktizâsınca yirmi sekiz yaşında i‘dâm olunup ol sûretle dâr-ı bekâya hirâm eylemiştir. Mûmâ-ileyhin Dersaâdet ve memâlik-i mahrûsa-i şâhânede zîverzebân-ı hânendegân olmuş nice nice dilkeş ve musanna şarkıları olduğundan başka bir kıt‘a Dîvânı dahi vardır.

GAZEL

Âh eyleşdigi gül dildâre bir ben bir gönül
Şâneveş olmakdadır sad pâre bir ben bir gönül

İntizâr-ı vuslat-ı dilber ile şeb-tâ-seher
Kalmışız bî-tâkat u bî-çâre bir ben bir gönül

Devr ider vâdî-i aşkı yine merkezde mukîm
Bu revişle benzedi pürkâre bir ben bir gönül

Gördü nazm-ı Râşidi çün bülbülâsâ başladı
Gülşen-i tanzîrde güftâra bir ben bir gönül

Bir gül-i ra‘nâ içün gülşenserâ-yı dehrde
Nûrîyâ uydu hezâr-ı zâra bir ben bir gönül

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mustafa Nûrî Efendi şehriyyü’l-asl olup tarîk-i tedrîse dâhil ve bin iki yüz altmış bir senesi Mekke-i mükerreme mevleviyyetine nâil olarak cânib-i Hicâz’a azîmet ve hitâm-ı müddet-i hükûmetle Dersaâdet’e avdetinde esnâ-yı râhda vâki Kasîr nâm mahallde dâr-ı bekâya nakl u rihlet eylemiştir. Bir kıt‘a Dîvânçesi vardır.

TÂRİH-İ TAM

Tîbe-i tayyibeden oldu havâric-i matrûd

TÂRİH-İ TAM

Vâhid-i asr emîn-i defter oldu

TÂRİH-İ TAM

Atıldı rûh-ı Helvâyî Dede top gibi hayâta

TÂRİH-İ MU‘ACCEM

Hû didi Kaygusuz oldu âzim-i dâr-ı cihân

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî El-hâc Muhammed Nûrî Efendi Dersaâdet’te Fâtih Sultân Mehmed Hân-ı Gâzi hazretleri câmi-i şerîfi civârında vâki ism-i şerîflerine mensûb câmi-i şerîf cenbinde defîn-i hâk-ı ıtr-nâk olan Emir Buharî (aleyhi rahmetü’l-Bâri) hazretleri evlâd-ı inâsından metrûk başmuhâsebe kaleminin ser-halîfesi ve tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyenin ser-firâz u güzîdesi müteveffâ Mehmed Tayyib Efendi’nin ferzend-i hıredmendi olup “el-veledi sırrı ebihi” sırrına mazhariyetle tarîkat-ı aliyye-i mezkûre dervişân u muhibbânı silkine dâhil ve zamân-ı meserret-iktirân-ı cenâb-ı Selîm Hân-ı Sâlis’te Aksaray’da Karagülhâne civârında vâki zevâyâ-yı Nakşiyyeden olanlar tekyesi ismiyle

ma‘rûf olan dergâhın meşîhatı cihetine nâil olmuş ise de muahharen ceht-i mezkûru ahere kasr-ı yed eylemiştir. Bir mikdâr tevârih-i güzîdesi vardır.

GAZEL

Pek nâdimem ifşâ-yı melâl eyledigimden
Ol gonceyi dil-teng-i makâl eyledigimden

Terdir gözüm ümîd ile hâlâ ki sirişkim
Pâşîde-i dâmân-ı visâl eyledigimden

Hâlis diyerek gördü sezâ sikkeye cânân
Nakd-ı dilimi aşkile kâl eyledigimden

Celb itmege mahbûbu yeter nüsha-i şi‘rim
Her beytini bir sihr-i helâl eyledigimden

Rahm eyledi hûn-ı dilime Nûrî o fettân
Hasretle gözüm yaşını âl eyledigimden

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Osmân Nûrî Pâşâ Diyarbekirli şeyhzâde müteveffâ İbrâhim Pâşâ’nın mahdûmu olup mukaddemâ cânib-i Bağdâd’a azîmet ve bir çok vakt ikâmetle Bağdâd vâlisi esbak Ali Rızâ Pâşâ merhûmun ceht u iltimâsiyle uhdesine rütbe-i mîr-i mîrânî bi’t-tevcîh müteveffâ-yı müşârün-ileyhin vefâtından sonra Dersaâdet’e bi’l-muvâsala iki yüz altmış dört senesi Urfa sancağı ve iki yüz altmış altı senesi Kars sancağı ve ba‘dehû Muş kazâsı ve muahharen Mardin sancağı kâimmakâmlığına memûr ve ta‘yîn buyrulmuştur. Mûmâ-ileyhin dîvânçe olacak mikdâr eş‘ârı vardır.

GAZEL

Gülzâr-ı vasla zîb-i gül-i encümün diken
Deşt-i firâka lâle vü sünbül çemen diken

Sökdü kabâ-yı gülşen-i idrîs-i rûzgâr
Eglenmez oldu hâle-i adnı söken diken

Olur hazîzi dûzaha hammaletü’l-hatâb
Şeh-râh-ı pâk-i yâr-i Hudây’a degen diken

Ağyâr-ı yâra gec-nigeh itmiş dü çeşmine
Tîr-i nigâhı olsun iki dağ-zen-i diken

Ey mâh oldu Nûrî-i bîmâr hecrine
Her şeb nükûş-ı pister-i hâb-ı vatan diken

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Osaman Nûrî Efendi esham muhâsebisi ketebesinden Mehmed Emîn Efendi’nin sulbünden Dersaâdet’de bin iki yüz yirmi dokuz senesi hilâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup sehm kalemine bir müddet müdâvemetle muahharen tarîkat-ı aliyye-i Üveysiyyeye sülûk iderek iki yüz altmış bir sâlinde bâzâristanda vâki mübâyaa

kitâbetine memûr ve ta‘yîn kılınmıştır. Mûmâ-ileyh muhibb-i Âl-i Abâ bir şâir-i şi‘r-âşinâ olup muahharen mürebbisi tarafından kendisine Şemsî mahlası verilmiş olduğundan mahlas-ı mezkûr ile dahi bazı eş‘ârı vardır.

TÂRÎH

Hazret-i Abdulmecîd Hân’ın ulüvv-i himmeti
İtdi müstağrak cihânı bâ-husûs sûr-ı Hıtan

Vasf olunmaz sûr-ı nevdir hem dahi mümkün degil
Böyle bir sûr-ı hümâyûn görmedi çeşm-i cihân

Hamdullah kıldı ihyâ sünnet-i peygamberi
Sûr-ı nev olsun hümâyûn şâh-ı devrâna hemân

Bendesi Nûrî didi sad şevkile târîhini
Bârekallah oldu zîbâ sünnet-i şehzâdegân

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Abdulkerîm Nûrî Efendi medîne-i Isparta’da bin iki yüz yirmi dört senesi hilâlinde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup tahsîl-i ulûm-ı âliye eylemek arzusuyla iki yüz kırk üç senesi Dersaâdet’e bi’l-muvâsala Aksaray’da Horhor nâm mevkide vâki medresede hücre-güzîn-i ikâmet olduğu hâlde bir mikdâr tahsîl-i ulûm-ı Arabiye eyledikten sonra bir müddet şeyhülislâm-ı esbak Kâdızâde Tâhir Efendi’nin kethüdâlık hizmetinde ve ba‘dehû üç sene müddet dahi Sultân Bâyezid Hân-ı Velî hazretleri câmi-i şerîfi efkâfı kâimmakâmlığı hizmetinde bi’l-istihdâm muahharen tarîk-i tedrîse dâhil ve Beşiktaş kazâsı niyâbeti hizmetine nâil olmuştur. Haylice eş‘âr u güftârı vardır.

GAZEL

Lebleri gonce misâli ruhları güldür bana
Dahi ol serv-i revânın saçı sünbüldür bana

Gâhice ol meh bize şarkı okur bin nâz ile
Gülsitân-ı âlem içre sanki bülbüldür bana

Aldı gönlüm bir perî ki ben de bilmem n’olduğum
Gayri sabr itmek bu cevre çok tahammüldür bana

Bağlamışdır sihr-i zülfüyle o rütbe gönlümü
Eylemez zencîr bana kâr bend-i kâküldür bana

Nûriyâ bâde-arak nûş itmezem şimden geru
Öyle bil ki sevdigimin lebleri müldür bana

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Osmân Nûrî Efendi Dersaâdet’de bin iki yüz otuz târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup peder-mânde olan dükkânında mürekkepçilik san‘atiyle meşgûl olduğu hâlde tahsîl-i maârife dahi sa‘y u gayret eyleyüp tabî‘at-ı şi‘riyyesi iktizâsınca mukaddema nazm-ı güftâr ile bir müddet tevâgul eylemiş ise de muahharen terk-i gâile-i eş‘âr eylemiştir.

GAZEL

Cûlarla kûhsârda çağlardı kuhken
Zannetme kendi kendine ağlardı kûhken

Şîrînin acı sözlerini eyledikçe yâd
Zencîr-i eşke dağları bağlardı kûhken

Bâzâr-ı derd-i aşkda her bâr-ı kârını
Nakdîne-i sirişkle sağlardı kûhken

Dağlarca yâr içün elemi var iken yine
Nâr-ı elemle gönlünü dağlardı kûhken

Kûh-i belâda ben dahi giryân idim Nihâd
Zan itme kendi kendine ağlardı kûhken

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Nihâd Beg Şerîf Pâşâzâde sâlifü't-terceme Sa'îd Sîret Beg merhûmun sulbünden bin iki yüz on dört târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup mukaddemâ bir müddet dîvân-ı hümâyûn kalemine devâm muahharen Mısr-ı Kâhire cânibine azîmet eyleyüp bir vakt hizmet-i kitâbetde istihdâm ile bi'l-âhire ihtiyâr-ı tekaüdî eyleyerek Kâhire-i mezbûrede gûşe-gîr-i istirâhat ve bir vakt mürûrunda Mekke-i mükerremeye azîmetle bir kaç sene müddet peygûle-güzîn-i mücâveret olduktan sonra Kâhire-i mezbûreye avdet ve bir müddet ikâmet ile iki yüz altmış senesi Dersaâdet'e muvâsalat eyleyüp sâniye rütbesine nâil ve zirâat meclisi azâsı sınfına dâhil olmuştur. Mûmâ-ileyh bezle-gû bir şâir-i hande-rev olup dîvânçe olacak kadar eş'ârı ve hezlgûne bir mikdâr güftârı vardır. Tahzir: Siğâr u kibârdan kendisiyle ülfet u ihtilât itmiş ve belki kazâen bir mahallde kendüye âşinalık eylemiş olanlardan bir nev hicv u zemmine veyahut bir sûretle şeâmet-i kademine uğramamış ferd-i âferîde kalmamışdır. Binâenaleyh "tesme'a bi'l-mu'aydiyyi hayrün min en terâhu" kelâmı zamîme-i terceme-i hâl-i melâmet-encâmı kılınmıştır.

GAZEL

Perîşân eyleyen aklımı zülf-i mişknâbındır
Hücûm-i leşker-i hattınla dil bir rahneyâbındır

Hayât-ı sermedî-i hızra reşk itmez dil-i teşnem
Şehîd-i gamze-i dil-dûz-ı çeşm-i mest-i hâbındır

Dahîl-i halka-i uşşâk olalı bu dil-i nâ-çâr
Sarây-ı nâz-ı cevrinde serim seng-i rikâbındır

Çekildi safha-i ruhsârına hatt-ı siyeh ey şâh
Var ise âşık-ı bî-dillere kat'i cevâbındır

Niyâzi lutfile bir dem de şâdân ile gül yohsa
Humûl-ı cevr gibi pâyân u zulm-ı bî-hisâbındır

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hasan Niyâzî Dede medîne-i Konya'da sikke-pûş-ı hân-kah-ı vücûd olup Mevlevîzâde olması cihetiyle tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye sülûk iderek bi'l-âhire Dersaâdet'e hicret ve Yenikapı Mevlevîhânesi'nde tekmîl-i lâzıma-i hizmet eyleyüp dergâh-ı mezkûrda hücre-nişîn-i uzlet olduğu hâlde bin iki yüz sekiz târîhinde dâr-ı bekâya nakl u rihlet eylemiştir.

GAZEL

Tal'at-ı dildâra hayli intizâr itdim bu şeb
Subha dek fikr-i visâli ihtiyâr itdim bu şeb

Mâcerâ-yı hecri tafsîl eyleyüp cânânıma
Bahs-i aşkı aded üzre ihtisâr itdim bu şeb

Subha dek sûz u güdâz-ı hâl-i anber-bû ile
Dildeki nakş-ı nihânı âşikâr itdim bu şeb

Nâlesenc-i derd-i verd-i ârız-ı dilber olup
Gülşen-i imkânda teşvîk-i hezâr itdim bu şeb

Eyleyüp ben de Niyâzî fehm-i eş'âr-ı selîs
Meyl-i tanzîr-i Fehîm-i rûzigâr itdim bu şeb

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Niyâzî Efendi Karahisâr-ı Şarkî nâm mahallde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin iki yüz kırk sekiz senesi Dersaâdet'e bi'l-vüsûl vükelâ-yı fahhâm-ı saltanat-ı seniyyeden ser-asker müsteşârı sâbık Mazlûm Beg'in kitâbet hizmetinde bulunduğu esnâda himmet-i müşârün-ileyh ile iki yüz altmış bir senesi hâcelik rütbesine nâil ve iki yüz altmış sekiz senesi evâhirinde cânib-i Mısır'a müntakil olmuştur.

Müstakarr olmaz dil-i uşşâkda her yâr yâr
Müstakildir yârim amma gâh olur ağyâr yâr

Ey gönül kâm-ı cihân ister isen matlab-res ol
Hâk-i pây-i yâra azm it durma çok yalvâr var

Pek de kurbiyyet tedârik eyleme cânın yakar
Ateş-i meşreb-yadında dâima oynar nâr

Hâtır-ı ağyârı âbâd itmeden eyle hazer
İncidirmiş dârını ta'mîr iden mi'mârı mâr

Bâğ-ı tab'ında Niyâzî nazm ile itme figân
Bâd-ı sarsarveş harâb eyler imiş gülzârı zâr

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Niyâzî Efendi Karahisâr-ı Sâhib nâm kasabada mütevellid olup ibtidâ Sivrihisâr'da ve muahharen medîne-i Konya'da bir müddet tahsîl-i ulûm-ı âliyede bulunup tekmîl-i nüsah-ı ilmiyye eyledikten sonra ki bin iki yüz altmış üç senesi hilâlinde Dersaâdet'e muvâsalat eylemiştir.

GAZEL

Nigâhı iltifât-ı âşina bilmezmiş ögretdim
Eline tîğ virdim merhaba bilmezmiş ögretdim

Olup dîvâne vü üftâde bir şûh-ı sitemkâra
Ser-i şûrîdeme seng-i cefâ bilmezmiş ögretdim

O rütbe lâger-i aşkım ki bir demde hayâlâsâ
Delîl oldum reh-i yâri ziyâ bilmezmiş ögretdim

Yeniden dağlarile eyledim ser-tâ-kadem mecrûh
Dil-i sad-pâreye şimdi devâ bilmezmiş ögretdim

Düşüp mestâne zülf-i müşgbârın eylerim teşmîr
Dil-i sergeşteye bûy-ı safâ bilmezmiş ögretdim

Olup rûmâl-ı iksîr-i gubâr-ı dergeh-i hünkâr
Hele bî-çâre Neyyir kimiyâ bilmezmiş ögretdim

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Abdulhalîm Neyyir Dede Dersaâdet'de tâ-bende-i âlem-i şühûd olup tarîkat-i aliyye-i Mevleviyyeye intisâb ile Galata Mevlevîhânesi post-nişîn-i irşâdı Şeyh Gâlip Dede merhûmun zîr-i terbiyesinde bulunduğu hâlde tekmîl-i hizmet ve müteveffâ-yı müşârün-ileyhin vefâtından sonra seyr u seyâhat tarîkiyle Rûmeli cânibine azîmet eylayüp Yenişehir-i Fenâr'da kâin hân-kah-ı Mevleviyyede hücre-nişîn-i ikâmet iken bin iki yüz on beş senesi hilâlinde şem'-i ömrü bâd-ı hazân-ı mevt ile mürde, vücûd-ı nâdirü'l-mevcûdu zîr-i hâk-ı siyehde pejmürde olmuştur.

GAZEL

Hengâm-ı visâl akibet ağyâra da kalmaz
Encâma irer mevsim-i gül hâra da kalmaz

Bir şûhun olur ol dahi dermânde-i aşkı
İtdikleri ol şûh-ı sitemkâra da kalmaz

Çok kûhken-i aşkın irişdi sıra kârı
Kuhsâr-ı belâ da dil-i bî-çâre de kalmaz

Ağyârın ider hâne-i ümîdini rûşen
Bir gice o meh âşık-ı âvâza da kalmaz

Bir gün tükenir nâle-i bülbül dahi Neylî
Encâma irer mevsim-i gül hâra da kalmaz

Nâzım-ı müşârün-ileyh Ahmed Neylî Efendi İstanbul kâdısı sâbık müteveffâ Mirzazâde Mehmed Efendi'nin sulbünden bin seksen dört târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin yüz dokuz târîhinde tarîk-i tedrîse duhûl ile ber-mukteżâ-yı resm-i mu'tâde

nice nice medâris-i müessisede rahle-zîb-i ifâde olarak yüz yirmi dokuz târîhinde İzmir kazâsı mevleviyyetine nâil ve yüz otuz dokuz târîhinde Mısr-ı Kâhire mevleviyyetine ve yüz kırk dört târîhinde Mekke-i mükerreme mevleviyyetine vâsıl ve yüz kırk dokuz târîhinde Anadolu sadâret-i behiyyesine nâiliyetle sudûr-ı izâm silkine dâhil olduktan sonra yüz elli dört târîhinde mukaddem yüz altmış târîhinde muahher olmak üzere mükerreren Rûmeli sadâret-i celîlesine revnak-bahş-ı fazl u kemâl buyrulmuş iken müddet-i muayyinesini tekmîl itmeksizin bazı mertebe münharifül-mizâc olmuş olduğundan kendisine mudâvât u ilâc eylemek kasdiyle makâm-ı sadâretden isti‘fâ ve yirmi gün mürûrunda ki bin yüz elli bir senesi şehr-i Rebîü’l-âhiresinde azm-ı gül-geşt-i me’vâ eylemiştir. Vefâtına Şeyhülislâm Âsım Efendi merhûm işbu târîh-i garrâyı tarh u inşâd eylemiştir. “Mirzazâde Ahmed Neylî sahn-ı firdevsi eyledi mesken” Mütercim-i müşârün-ileyh a‘lem-i ulemâ a‘zam-ı eshiyâ bir fâzıl-ı bî-hemtâ olup ulûm-ı Arabiyeye dâir haylice tasnifât u te’lîfâtı ve nice nice kütüb-i nefîseye hâşiye-i selîsü’l-ifâdâtı ve kütüb-i fıkhiyyeye müteallik altmış aded hayrât-ı amîmetü’l-berekâtı olduğundan fazla bir kıt‘a Dîvân-ı belâgat-ünvânı ve Sâlim Efendi Tezkiresi’nde dahi bazı eş‘âr-ı letâfet-beyânı vardır.

HARFİ’L-VAV

Sen oldun mebde-i mecmû-ı âlem yâ Resûlallah
Ki sensin bâis-i îcâd-ı âlem yâ Resûlallah

Recây-ı mağfiretle yüz sürüp geldim bu dergâha
Siyeh-rû Vâsık-ı âşûfte-hâlim yâ Resûlallah

Nâzım-ı mûmâ-ileyh İbrâhim Vâsık Efendi sâlifü’t-terceme Egrikapulu Râsim Efendi’nin birâderi olup ilm-i hatla me’lûf ve Yatağan câmii imâmı dinmekle ma‘rûf olduğu hâlde bir müddet imrâr-ı evkât eyledikten sonra bin yüz altmış sekiz sâlinde cânib-i Hicâz’a azîmet ve avdetinde esnâ-yı râhda kâin Antakya nâm memleketde dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyh ahlâk-ı hasene ve etvâr-ı müstahsene ashâbından olup Tuhfetü’l-Hattâtîn nâm tezkirede dahi terceme-i hâli ve bazı eş‘âr-ı rengîn-meali mestûr u mukayyeddir. Garîbe: Sadr-ı esbak Şehîd Ali Pâşâ merhûmun Egrikapı dâhilinde kâin ihyâ-gerdesi olan Çınarlı Çeşme mescid-i şerîfin binâ vü inşâsına medâr ve mübâşeret olduğu esnâda müşârün-ileyh Nemçe devleti hükûmeti dâhilinde vâki Varadin muhârebesine memûriyeti vukûuyla mahall-i mezkûra azîmet edecekleri akşam mescid-i mezkûr civârında defîn-i hâk-ı ıtr-nâk olan Ebûzer Gıfârî (radiye anhü’l-Bârî) hazretlerini âlem-i menâmda bi’l-müşâhade kendilere türbe inşâ ettirilmesini müşârün-ileyhe îmâ buyurmalarıyla bin yüz yirmi sekiz sâlinde türbe-i şerîf-i mezkûrun emr-i inşâsı rehîn-i hitâm olarak nazm: “Bu kabri eyledi ihyâ Şehîd Ali Pâşâ” târîhini mütercim mûmâ-ileyhe âlem-i mânâda tanzîm eyleyüp sene-i merkûme şehr-i Şa‘bân-ı muazzamında müşârün-ileyhin şehîden vukû-ı irtihâli yani kendisinin şehâdetinden makdem târîh-i mezkûrun sünûh eylemesi ahvâl-i garîbe ve tesâdüf-i acîbe nevinden olması takrîbiyle vak‘a-i muharrere mûmâ-ileyhin terceme-i hâline zeyl u ilâve olundu.

GAZEL

Dâl itdi beni kaşı kemânım dimiş oldum
Nâl itti teni mûy-ı miyânım dimiş oldum

Dâr itti benim başıma dünyâyı o demde
Cevr itme bana hokka dehânım dimiş oldum

Meclisde boyun egdi sükût eyledi dilber
Bir kere salın serv-i revânım dimiş oldum

Kasd eylemege hâzır imiş cânıma hayfâ
Sevdim seni ey rûh-ı revânım dimiş oldum

Yârin bana Vâcid bilirim cevri nedendir
Avf it suçumu gayri a cânım dimiş oldum

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Vâcid Efendi Ceylanlı El-hâc Mustafa Pâşâ'nın silahdârı müteveffâ El-hâc Mehmed Ağa'nın sulbünden Dersaâdet'te bin iki yüz kırk bir senesi kademnihâde-i mehd-i vücûd olup iki yüz elli dört senesi dîvân-ı hümâyûn kalemi şâkirdânı ve iki yüz elli beş senesi mekteb-i maârif-i adliye mülâzımânı sınfına bi'l-ilhâk üç dört sene müddet mekteb-i mezbûra devâm eyleyerek bir mikdâr ulûm-ı Arabiye ve fünûn-ı Fârisiye tahsîl eyledikten sonra tekrâr kalem-i mezbûra ric'at ve bir müddet dahi kalem-i mezbûra mülhak mühimme odasına müdâvemetle iki yüz altmış dört senesi bi'l-istihkak hâcelik rütbe-i refîasına nâil ve sene-i merkûma hilâlinde meclis-i maârif-i umûmiyye ketebesi sınfına dâhil olmuştur. Mûmâ-ileyh müstakîmü'l-etvâr bir şâir-i pesendîde-güftâr olup kendisinin bir mikdâr eş'âr u târîhi vardır. cânib-i Eflak'da vâki Yerköyü nâm memleketi iki yüz yetmiş sâl-i zafer-iştimâlinde asâkir-i nusret-müessir-i şâhâne harb u darb ile Rusyalı'dan zabt u teshîr eylediklerine dâir mûmâ-ileyhin rakamzed-i kalemi olan nazm "Yerköyüyü bed aduvvdan aldı himmetle cüyûş" mısra-ı târîhi teberrüken terceme-i hâli zeyline sebt u tahrîr olundu.

KIT'A
Rûz u şeb çekdigim meşakkatlar
Gayra oldu netîce-bahş-ı merâm

Nahl-ı irfânı gars iden ben idim
Sâha-i dehrde nice eyyâm

Vakti geldikde bâr virdikde
Kıldı ağyârı hayf şîrîn-kâm

Nâzım-ı dîvân-ı ser-bülendî reîsülküttâb Ahmed Vâsıf Efendi Bağdâdiyyü'l-asl olup mukaddemâ Van ve Kars ve Haleb câniblerinde birçok zamân ikâmetle tahsîl-i hüner u ma'rifet eyleyüp muahharen Dersaâdet'e bi'l-muvâsala bazı küberânın kitâbet hizmetlerinde bulunarak rütbe-i hâcegânîyi bi'l-ihrâz âmedî odası hulefâsı sınfına dâhil ve bir müddet oda-i mezbûra müdâvemetden sonra mevkûfât kalemi hâceligine ve ba'dehû küçük rûznâmçe hizmetine ve bir aralık metrûk kalyonlar kitâbetine ve bir vaktten sonra Anadolu muhâsebeciligine ve bin iki yüz elli târîhinde metrûk başmuhâsebeciligine ve birkaç defa dahi tekrâr Anadolu muhâsebeciligine nâil olmuş ise de ol vakte göre menâsıb-ı mezkûre çendan idâre-i hâle medâr olmadığından ekser evkâtı fakr u fâka ile hebâ ve kendisi vak'a-nüvîslikle varak-gerden-i sahâyif-i subh u mesâ olmakda bulunup o esnâda bazı ashâb-ı garazın ifsâd u iğvâsına mebnî Midilli cezîresine nefy u iclâ ve mahall-i mezbûra kable'l-azîme avf u itlâkı karîn-i müsâade-i şehen-şâh-ı kerem-fermâ buyrulmuş olduğundan tekrâr sâlifü'l-beyân Anadolu muhâsebeciligine ve müddet-i kalîle zarfında sâniyen metrûk başmuhâsebe

hâceligine ve bir sene tekmîlinde büyük rûznâmçe mansıbına nâiliyetle bekâm ve bir müddet mürûrunda tevkî‘i-i dîvân-ı hümâyûn memûriyetine revnak-tırâz-ı ihtişâm buyrulduktan sonra ba‘de’l-infisâl tekrâr rûznâmçe-i kebîr mansıbında bir müddetcik istihdâm olunup iki yüz yirmi senesi evâsıtında makâm-ı vâlâ-yı riyâsete kuûd ve bir buçuk sene mikdârı emr-i riyâseti idâreye bezl-i mechûd eyleyüp iki yüz yirmi bir senesi evâhirinde sû-i mide illetine dûçâr ve ol sûretle umûr-ı memûresini idâreye adîmü’l-iktidâr olmuş olmasıyla riyâset-i mezkûreden ma‘zûl ve sinnîn-i ömrü hadd-ı seb‘îne mevsûl olduğu hâlde rûh-ı pâki âzim-i dâr-ı cinân olup civâr-ı Hazret-i Hâlid’de vâki Vâlide Sultân mektebi hazîresinde muntazır-ı rahmet-i cenâb-ı Mennân olmuştur. Müşârün-ileyh ifâdesi hûb bir aded târîh-i merğûb tanzîmine muvaffak olmuştur. Eş‘ârı mürûr-ı ezmine ile kazâzede-i rûzgâr olmuş olduğundan hiç bir gazel ve diger eserine dest-res olunamayup vak‘a-nüvîslik memûriyetinden infisâlinde silk-i nazma keşîde eyledigi işbu kıt‘a-i latîfi teberrüken tezkire-i âcizîye sebt u tahrîr olunmuştur.

GAZEL

Mürg-ı dil sayd olıcak mertebe ahmak degil a
Halka-ı zülf-i siyâhı o mehin fak degil a

Bu nasıl bûs idiş ey sûfi-i harîr-cüste
O büt-i gonce-famın gerdeni kaymak degil a

Ne kırarsın ikide birde benim hâtırımı
Gönlüm ey tıfl-ı ziyânkâr oyuncak degil a

Seyr idüp raks u hirâmın nice azmaz sûfi
Gören ey meh seni oynar bile azmak degil a

Dâsitânım niçin ısgâdan iba eylersin
Kıssa-i aşkdır âvâze-i laklak degil a

Zînet-i câna degil hüsn-i edâdır matlûb
Meyvedir lâzım olan nahlda yaprak degil a

Gönlün olursa da olmazsa da vasla sağ ol
Vâsıfın sana ricâ itmesi mutlak degil a

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Enderûnî Vâsıf Osmân Beg bostancıbaşı müteveffâ Arnabud Halîl Pâşâ’nın akribâsından olup müddet-i medîde enderûn-ı hümâyûnda hidemât-ı seniyyede bi’l-istihdâm muahharen müstevfâ nân-pâre ta‘yîniyle çırâğ u bekâm buyrulup hânesinde gûşe-gîr-i ikâmet iken bin iki yüz kırk târîhinde dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyhin matbû bir kıt‘a Dîvân-ı eş‘ârı vardır.

GAZEL

Reh-i aşka gidenler başına derd-i belâ almış
Bu yolda ser virenler yârini bâd u hevâ almış

Delinmiş göz göz olmuş tîr-i müjgânıyla ten gûyâ

Açılmış hâne-i deycûra revzen rûşenâ almış

Dökülmüş rûyuna gîsûları baş gösterüp her sû
Gidilmez şehr-i hüsne şimdi anı ejdehâ almış

Olur mu bikr-i neş'e hiç zail-i bezm-i âlemde
Demiyle pîr-i meyden duhterin pek çok duâ almış

Dimiş nabzım tutup dil hastasına ol tabîb-i nâz
Saçâğım geçmiş ammâ Vâsıfım berd-i cefâ almış

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Vâsıf Efendi mahrûsa-i Burusa'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup fenn-i kitâbetde bazı mertebe behresi olmak mülâbesesiyle Burusa muaccelât nezâreti dâhilinde hizmet-i kitâbetde istihdâm ile güzârende-i şuhûr u a'vâmdır.

BEYT
Zebân-ı hâme-i Vâkıf güher-feşânlık ider
Bu gûne bir gazel-i âbdâr ünledikçe

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Vâkıf Efendi mahrûsa-i Burusa'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîk-i tedrîse duhûl ile güzârende-i eyyâm u şuhûr iken bin yüz otuz yedi târîhinde cisr-i fenâdan semt-i bekâya mürûr eylemiştir. Bâlâda muharrer olan beytinden başka eş'ârı manzûr-ı âcizî olmamıştır.

BEYT
Gülşen-sarây-ı tab'ına gülçîn-kâm olur
Hep gülbün-i muhabbeti Vâkıf diken dürüst

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Seyyid Yahya Vâkıf Efendi şâir-i mâhir Abdurrahîm Efendi merhûmun veled-i sâhib-hıredi olup tarîk-i tedrîse duhûl ile bir müddet kassâm-ı askerî hizmetinde bi'l-istihdâm tekmîl-i devr-i medâris eyleyüp Haleb-i şehbâ mevleviyyetine mazhar ve muahharen Dârü'l-hilâfetü'l-âliye hükûmeti dahi kendüye mukadder olduktan sonra nazar-ı lafzî târîhinde ki bin yüz elli sâlinde dâr-ı bekâya azm u sefer eylemiştir. Mûmâ-ileyh dakâyık-ı şi're vâkıf bir şâir-i sâhib-maârif olup terceme vü âsârı Sâlim Efendi Tezkiresi'nde dahi mestûr u mezkûrdur.

BEYT
Kemâlin feyz almış câhile arz eyleme Vecdî
Sana sonra Kadir'de arz-ı rûy-ı infi'âl eyler

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Vecdî Ağa cezîre-i Mora'da kâin Gerdus nâm serhad beytinde bir imâm-ı benâmın necl-i asîli olup bir müddet müezzinlik hizmetinde bulunarak imrâr-ı subh u şâm eyledikten sonra terk-i memleket eyleyüp Dersaâdet'e muvâsalat ve kitâbet tarafına meyl u rağbetle Şehîd Ali Pâşâ ve Dâmâd İbrâhim Pâşâ merhûmlara kesb-i münâsebet u husûsiyet iderek bir aralık ser-bevvâbîn-i dergâh-ı âli igvâtı silkine dâhil olmuş ise de medâr-ı feyz olacak mertebe bir mansıb u memûriyete nâil olamayüp pîrâne-ser bin iki

yüz kırk bir târîhinde medîne-i İzmir’de dâr-ı bekâya azm u sefer eylemiştir. Mûmâ-ileyhin bâlâda muharrer olan beytinden başka eş‘ârı bulunmamışdır.

ترا خواهم نخواهم رحمتت گر امتحان خواهی   در رحمت بروی بنده درهای بلا بگشا

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Hâce Vecdî Efendi memâlik-i Hint’te vâki Binkal‘a nâm mahallin kibarzâdelerinden olup târik-i mâl u câh ve sâlik-i râh-ı İlâh olarak bir müddet memleket-i Şîrâz’da ikâmet eyledikten sonra medîne-i Konya’ya muvâsalat ve câlis-i mesned-i meşîhat-ı mevleviyye ati’t-terceme Çelebi Mehmed Saîd Efendi’ye ta‘lîm-i hakâik-i Mesneviyye ve tefhîm-i dekâyik-i ma‘neviye eyleyerek bir müddet imrâr-ı vakt u saat eyleyüp bin iki yüz kırk altı senesi irtihâl-ı dâr-ı âhiret eylemiştir. Na‘ş-ı mağfiret-nakşı âsıtân-ı Cenâb-ı Pîr (kaddese sirrıhü’l-Münîr)’de vâki Niyâzpenceresi kurbunda medfûndur. Bâlâda muharrer Fârisî beytinden başka eş‘ârına dest-res olunamamıştır.

GAZEL

Görmedik Sultân Ahmed Hân-ı Gâzi gibi biz
Şîr-i düşmen-gîr bir merd-i dilîr u kahramân

Eyledi bir niçe destûr hîzberân-ı sîreti
Hizmet-i mihr-i vekâletle müşârün bi’l-benân

İtmedim tafdîl-i keyfiyetle teksîr-i sevâd
Cümlenin bir vefk-i icmâl eyledim hâlin beyân

İktizâ itdim hadâik isrine çün gönl u gök
Reh-nümâlık itdi bana Tâib-i tâze-zebân

Ya‘ni dâmen-gîri oldum bu kasîrü’d-denk ile
Cümle noksânı ola manzûr-ı inde’l-münşiyân

İsmi tahrîr olunan cümle zevât-ı ekremin
Her biri olsun İlâhî dâhil-i dârü’l-cinân

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Dilâver Ağazâde Ömer Vahîd Efendi Dersaâdet’de kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup defterhâne kaleminden neş’etle Cennet-mekân Sultân Ahmed Hân-ı Sâlis hazretleri asrında sınf-ı hâcegâniye dâhil ve devr-i menâsıb-ı dîvâniye iderek teşrifatçılık hizmetine nâil olduktan sonra bir müddetcik dahi metrûk başmuhâsebe mansıbında bulunup müsinn u ihtiyâr olduğu cihetle ihtiyâr-ı gûşe-i uzlet ve tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyyeye intisâb ve dehâletle imrâr-ı vakt u saat eylemekte iken sâlifü’t-terceme Mehmed Râgıb Pâşâ merhûmun makâm-ı sadârete revnak-efzâ oldukları sâl-i meyâmin-falda ibtidâ vâki olan tevcîhatda Efendi-i mûmâ-ileyh dahi usûl-ı kadîme üzre atiyye-i mu‘tâdesini ahz eylemek zımnında Bâb-ı Âli’ye azîmet itmiş ve sadr-ı müşârün-ileyhin kendisi ile muârefe-i kadîmesi ve ikisinin bir kalemden neş’et eylemiş bulunması münâsebetiyle kendisini hafîce arz odasına da‘vet u ilbâs hil‘at-ı riyâsetle huzûr-ı sadr-ı a‘zamîden defter-i tevcîhât elinde olduğu hâlde hurûc ve husûs-ı tevcîhâta mahsûs olan odaya vülûc ile ba‘de hitâmü’l-memûriye isâbet-i ayna dûçâr ve kırk elli gün mürûr itmeksizin hulûl-ı ecel mev‘ûdiyle âzim-i dârü’l-karâr olmuştur. Müşârün-ileyh inşâsı müsellem bir kâtib-i mu‘ciz-rakam olup kendisinin Osmânzâde Tâib Efendi merhûmun “Hadîkatü’l-Vüzerâ” nâm eser-i

latîfine bir mikdâr zeyli vardır. Bâlâda muharrer olan ebyâtından başka eş‘âr-ı manzûr-ı âcizî olmamıştır.

BEYT
Yârin visâle rağbeti olmuş çi-fâide
Harf-ı recâ zebânım ile âşina degil

BEYT
Keşf-i râz itmez salâbetkâr olan kable’l fenâ
Yanmadıkça avd sırr-ı bûyın itmez âşikâr

BEYT
İltizâm eyleyenin mazbatı keyfince gerek
Arak-âşâme sakız bâde-keşâna erdik

BEYT
Bu degirmen-i fenânın elem-i devri amân
Dâne-i aklımı un itdi elekden eledi

Nâzım-ı maârif-pîrâ reîsü’l-küttâb Mehmed Emîn Vahîd Pâşâ Kilis nâm memleketde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tufûliyeti esnâsında vâlidesiyle berâber Dersaâdet’e dâhil u güzer eyleyüp unfuvân-i şebâbetinde atîk-i bâb-ı defteride vâki mâliye kalemine bir müddet müdâvemetle Sultân Selîm Hân-ı Sâlis hazretlerinin zamân-ı saltanatlarında zecriyye başkitâbetine ve ba‘dehû zecriyye muhasallığı memûriyetine ve bin iki yüz yirmi bir senesi mevkûfât mansıbına ve o esnâda memûriyet-i mehsûsa ile Paris cânibine azîmet ve avdetinde ki iki yüz yirmi dört senesi evâsıtında defterhâne-i âmire emânetine ve bir mâh mürûr itmeksizin rikâb-ı hümâyûn dâhilinde olmak üzere makâm-ı riyâset-i küttâba mukârenet ve üç mâh mürûrunda riyâzet-i merkûmeden müfârakatla menfiyyen medîne-i Kütahya’ya azîmet ve bir buçuk sene müddet ikâmetden sonra avf u itlâkı vukûuna mebnî tekrâr Dersaâdet’e bi’l-muvâsala tophâne-i âmire nezâretine ve iki yüz yirmi yedi senesi tersâne-i âmire emânetine mevsûl olup senesini itmâm ile ma‘zûl olduğu hâlde iki yüz yirmi dokuz senesi muhalefât memûriyetiyle Tekke kazâsına i‘zâm ve o aralık uhdesine rütbe-i vezâret bi’t-tevcîh Tekke ve Hamîd sancaklarına ve birkaç sene mürûrunda cezîre-i Girid’te kâin Hanya muhâfızlığına memûren hükümrân-ı izz u ihtişâm buyrulmuş ise de ber-mukte zâ-yı şîve-i kadr on üç sene zarfında hâiz olduğu rütbe-i vezâret üç defa uhdesinden sarf u tahvîl olunarak her birinde bir mahale nefy u iclâ vukû-ı tâli hasebiyle tekrâr vezâreti kendiye terk u ibkâ buyrulup def‘a-i ûlâsında mezkûr Hanya muhâffızlığından cezîre-i Sakız’a ve def‘a-i seniyyesinde cezîre-i merkûme muhâfızlığından Karahisâr-ı Sâhib nâm mahale ve iki yüz kırk iki senesi def‘a-i sâlisesinde Haleb-i şehbâ eyâletinden mahrûsa-i Burusa’ya nefy u tağrîb ile iki yüz kırk üç senesi evâhirinde Bahr-ı Sefîd boğazında Kal‘a-i Sultâniye mukâbilinde vâki Eski İstanbulluk tâbir olunan mahallin emr-i muhâfazasına ve bir kaç mâh zarfında Bosna eyâletine memûr ve ta‘yîn buyrulmuş iken eyâlet-i merkûme cânibine azîmiyeti mümeyyez-kerde-i cenâb-ı Rabb-i ehâdiyet olup iki yüz kırk dört senesi evâilinde mahall-i mezkûrda işbu mihirgâh-ı mâsivâdan füshat-serây-ı bekâya azm-ı rihlet eylemiştir. Müşârün-ileyh vâhidü’l-asr dinmege şâyân bir vezîr-i âli-şân olup eser-i kalem-i mu‘ciz-rakâmı olmak üzre remy-i kavsa dâir “Minhâc-ı Remmât” isminde bir aded risâle-i mu‘teberesi ve âsâr-ı hayret-disârından olarak medîne-i Kütahya’da bir bâb kütüphâne-i muhtasaresi vardır. Bâlâda muharrer ebyâtından başka eş‘ârı

manzûr-ı âcizî olmamıştır. Müşârün-ileyhin Kilisli olması cihetiyle hasb u nesebce hakkında bazı gûne zikri gayr-ı câiz sözler tefevvüh ve istinâd olunmuş olduğundan şehriyyü'l-asl olduğunu ilân eylemek gareziyle nazm: "Ferzend-i Sitânbulum ferzend-i Sitânbul" mısraını bir çok zamân evrâd-ı zebân eylemiş olduğu Zeyl-i Sefinetü'r-Rüesâ'da mestûr u mukayyeddir.

GAZEL

Şeb-i yeldâ-yı zülfün târını bildim teemmülle
Hayâl u zılle benzetdim meh-i rûyun tahayyülle

Hayâlin dânesiyle mürg-i dilzârı seherlerde
Düşürdün mâh-ı rûyum dâm-ı zülfe hâl-i fülfülle

O çeşm-i fitne pür-zârın beni meftûn-ı aşk itdi
Ne yapsam neylesem bilmem acep bu hâl-i müşkille

Kimi gördük safâ ile cihâna geldi de gitti
Elemdir kâr-ı âlem anı def it câm ile mülle

Vahîd erbâb-ı sabrı telhi-i gam zevk-yâb eyler
Meseldir bu kuruk helva olur sabr u tahammülle

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Vahîd Efendi Sayda eyâletinde vâki bilâd-ı Beşare nâm mahallde pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup bir aralık Dersaâdet'e muvâsalat ve bir müddet ikâmetle bin iki yüz kırk yedi târîhlerinde Mısr-ı Kâhire'ye azîmet ve bir sene müddet hizmet-i kitâbetde istihdâm olunduktan sonra Dersaâdet'e avdet ve bir müddetcik cânib-i ihtisâbda kitâbet hizmetiyle bi'l-istihdâm muahharen Anadolu cânibine azîmet eyleyüp bazı vüzerânın dîvân kitâbeti hizmetinde bulunduğu hâlde imrâr-ı subh u şâm eylemektedir. Mûmâ-ileyhin bir nebze tabîat-ı şi'ri var ise de sirkat-ı şi'r töhmetiyle müttehem olduğu bazı şu'arâ beyninde müsellemdir.

GAZEL

Bahâne-cûy-ı vuslat olduğum yâre duyurmuşlar
Nifâk itmişler ana ma'nevî himmet buyurmuşlar

Bu rütbe bî-vefâlık eylemezdi ol kerem-pîşem
Seni sevmez deyu tağlît ider bazı kudurmuşlar

Çekilmez gerçi hemyâze-i aşkı ol kaşı yâyın
Ne çâre sehm-endâz-ı kader bu kevne kurmuşlar

Dayanmaz ol kadar mızrâb-ı nâz u cevre sultânım
Derûnum sâz-ı nâ-sâzın kulağın pekçe burmuşlar

Nevâl-ı vuslat-ı bâr-ı mecâza kalmadı hâhiş
Bihamdillah dil-i neşemi hakîkle doyurmuşlar

Bilenler genc-i bârâver olur bâd-ı hevâ her dem
Bu dîvân-ı Süleymânî'de bilmezler duyurmuşlar

Ser-i a'dâya meydân-ı ser-i kûyun iderdim teng
Semend-i bâd-ı pây-ı himmet-i Vahyî'yi yormuşlar

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hâce Vahyî Efendi sevâhil-i Tuna'da kâin İbrail nâm kasabada pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup Dersaâdet'e muvâsalat ve o esnâda ma'lûm-ı sigâr u kibâr olan tarîkat-ı aliyye-i Nakşibendiyye meşâyih-i izâmından Burûsevî Şeyh Emîn Efendi merhûmdan ahz-ı dest-i inâbet eyleyüp bir müddet sâlifü't-terceme Hâce Neş'et Efendi merhûmun dâire-i feyz-i bâhirelerine müdâvemet eyledikten sonra Çatladıkapı civârında vâki hânesinde bazı ashâb-ı istidâda ta'lîm-i fünûn-ı Fârisiye ve tefhim-i dakayık-i Mesneviye iderek imrâ-ı subh u şâm itmekte iken bin iki yüz otuz üç târîhinde âzim-i dârü's-selâm olmuştur. Na'ş-ı mağrifet-nakş-ı Topkapı hâricinde kâin kabristanda vâki Hâce Neş'et Efendi suffasında defîn-i hâk-ı ıtr-nâk olmuştur. Mûmâ-ileyhin fazl u kemâli müstağni-i tarîf u beyândır.

GAZEL

Müsellem mülk-i âlem-i sürûr mekkârdır kâkül
Gürûh-ı ehl-i derde hâkim u serdârdır kâkül

Dü sad satr-ı sevâd amma muharrer kilk-i mûlarla
Ki levh-i sâde-rûda sûre-i esrârdır kâkül

Degil illa müsavver resm-i dûd-ı âh dillerde
Ser-i her mâh-rûda gör ki hâlâ vardır kâkül

Dü serverdir ki ol melek sevâd-ı dehre mâlikdir
Ki her dem hem-külah-ı turra-ı tarrârdır kâkül

Vesîmâsâ sılâ ehl-i kelâm-ı asra her dürlü
Ki da'vâda güvâh-ı âdilim derkârdır kâkül

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ahmed Vesîm Efendi kuzâtdan müderriszâde müteveffâ Mektûbî Muhammed Sâlim Efendi'nin sulbünden Dersaâdet'te Beşiktaş nâm mahallede bin iki yüz yirmi târîhinde kadem-nihâde-i kehvâre-i vücûd olup pederi mûmâ-ileyh ile berâber bir çok vakt Anadolu taraflarında seyr u seyâhat ve ârâm u ikâmet eyledikten sonra iki yüz otuz iki senesi bâb-ı defterîde vâki metrûk başmuhâsebe kalemine müdâvemete mübâderet eyleyüp iki yüz kırk üç senesi asâkir-i mansûra tabur kitâbetine ve bir sene mürûrunda cânib-i ihtisâbda kitâbet hizmetine ve iki yüz kırk altı senesi bâb-ı ser-askerî ruznâmçe odasına ve iki yüz elli üç senesi elbise anbârı kitâbetine ve iki sene mürûrunda masârifât hazînesine ve iki yüz elli dokuz senesi dikimhâne rûznâmçeligine ve bir sene sonra nizâmiye hazînesi rûznâmçe odası dâhilinde vâki Rûmeli ordu-yı hümâyûnu mukayyed-i ûlâ hizmetine nakl ile sınf-ı hâcegâna dâhil ve muahharen Rûmeli ordu-yı hümâyûnu rûznâmçeciligi hizmetine nâil olmuştur. Mûmâ-ileyh mukaddemâ Kethüdâzâde Ârif Efendi ve muahharen Hâce Fehîm Efendi merhûmlardan bir mikdâr ulûm-ı Arabiye ve fünûn-ı Fârisiye tahsîl eyleyüp haylice eş'âr-ı güzîde tanzîmine muvaffak olmuştur.

KIT‘A

Bilindi sırr-ı la‘li harf-i düşnâmın vürûdundan
O şûhun oldu sabt-ı nükte-i nâ-bûdu bûdundan

Biz ol sevdâger-i berçîde kâlâ-yı diliz Vassâf
Metâ-ı hâhişin âsûdeyiz hüsrân u sûdundan

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Şeyhülislâm Vassâf Abdullah Efendi Akhisar nâm mahallde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup Dersaâdet'e bi'l-muvâsala tahsîl-i ulûm-ı âliye ve tekmîl-i nüsah-ı ilmiyye eyleyüp bin yüz on bir târîhinde tarîk-i tedrîse duhûl ve bir müddet mürûrunda Selanik kazâsı mevleviyyetine ve yüz kırk târîhinde Mısr-ı Kâhire mevleviyyetine nâil olduktan sonra akâide dâir bazı mesâil u müşkilâtı hall u tefhîm eylemek üzre cânib-i İran'a azîmet ve hitâm-ı memûriyetle Dersaâdet'e avdeti hengâmda Anadolu sadâretine ve yüz altmış iki târîhinde Rûmeli sadâretine ve üç sene mürûrunda sâniyen sadâret-i merkûmeye ve yüz altmış sekiz sâlinde makâm-ı vâlâ-yı meşîhata revnak-bahş-ı fazl u kemâl buyrulup sekiz mâh mürûrunda vukû-ı infisâliyle Mirgünoğlu nâm mahallde vâki sâhilhânesinde ikâmetle güzârende-i rûz u leyâl olmuş iken bin yüz yetmiş dört senesi şehr-i Zilkaidesinde sinnîn-i ömrü mâh-ı kâmileyi mütecâvizen âzim-i kurbgâh-ı Rabb-i bî-zevâlî olmuştur. Müşârün-ileyh ırkı tâhir bir âlim-i mütebahhir olup kendisinin bin beş yüz aded beyti şâmil "Behçet-nâme" isminde bir manzûme-i mu‘teberesi ve hatt-ı ta‘lîkte kemâliyle behresi olduğu ve Abdî ve Vassâf mahlaslariyle haylice eş‘ârı bulunduğu reîsü'l-küttâb Vâsıf Efendi târîhinde mestûr u mukayyeddir.

Cihânda ademe ibkâ-yı nâm itmek saâdetdir
Anın esbâbı amma hüsn-ı hizmetle saâdetdir

Eger dirsen su getirenle destiyi kıran birdir
Yine ehl-i vukûf indinde tefrîki ne devletdir

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Suyolcuzâde Mehmed Sâlih Vasfî Efendi Suyolcular kethüdâsı esbak El-hâc Hasan Ağa merhûmun sulbünden Dersaâdet'de bin iki yüz yirmi iki senesi şehr-i Rebîü'l-evvelinin on beşinci günü kevser-âşâm-ı ayn-ı vücûd olup sinnleri tefrîk-i surh u sevâd derecesine resîde oldukda nakdîne-i evkâtını tahsîl-i cevâhir-i maârife hasr u sarf ile taksîm-i ezelde kendüye ihsân olunmuş olan hüsn-i sadâ münâsebetiyle iki yüz otuz beş târîhinde sâlifü't-terceme Hâlet Efendi merhûmun dâiresinde bir sene müddet müezzinlik hizmetinde bi'l-istihdâm iki yüz otuz altı sâlinde sarây-ı hümâyûn-ı mülûkâneye çırâğ olunarak be-kâm u şâdân ve on sene müddet mürûrunda müsâhabet-i cenâb-ı şehen-şâhî hizmet-i müstelzimü'l-mefharetiyle dahi mazhar-ı eltâf-ı bî-pâyân olduktan sonra uhdesine hâcelik rütbe-i refîası bi't-tevcîh İslimye kazâsı kâimmakâmlığına memûriyeti icrâ ve bir sene mürûrunda kâimakâmlık-ı mezkûrdan infisâli rû-nümâ olmuş ise de altı mâh mürûrunda kazâ-yı mezkûrda vâki çuka fabrika-i hümâyûnu nezâreti inzimâmiyle sâniyen kâimmakâmlık-ı mezkûr uhdesine ihâle büyrulup on üç mâh mürûrunda bi'l-infisâl Dersaâdet'e muvâsalatla iki yüz altmış dokuz senesi hilâlinde fabrika-i mezkûr ber-vech-i iltizâm uhdesine ihâle kılınarak ile'l-an karye-i Beşiktaş'ta vâki hânesinde terennüm-sâz-ı ikâmet olduğu hâlde da‘avât-ı hayriyet-âyât-ı cenâb-ı mülûkâneye müdâvemet eylemekte bulunmuştur. Mûmâ-ileyh mutribhâne-i kemâlin Fârâbî-i meşhûr-ı sâni dinmekle şâyân bir mûsikî-şinâs-ı hoş-elhan

olduğundan başka fenn-i mûsikîde olan ma‘lûmât-ı tammesinin semeresi olmak üzre kavâid-i şi‘riyyede dahi indi olarak geregi gibi kesb-i miknet eyleyüp bir kaç aded kıt‘a-i latîf inşâdına dahi himmet eylemiştir.

GAZEL

Ne cevr-âşinâ ne düşmen-i bî-dînden feryâd
Hemân ol çeşm-i mest-i dilber-i hod-bînden feryâd

Abesdir sanma gülbang-ı enînim sâha-i tende
Gönül eyler hirâs-ı gamze-i hûnînden feryâd

Degil ra‘d-keş sadâsı sâkinân-ı âlem-i ulvî
İderler çarh-ı gerdûn-ı cefâ ilinden feryâd

Serîr-i hâme zann itme yazarken vak‘a-i hâlim
Kalem eyler elimde tâli-i pür-kîneden feryâd

Hezâr-keş nağmesin âhenge nisbet eyleme Vasfî
İder derd-i firâk-ı gonce-i pârîneden feryâd

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Rüstem Vasfî Efendi medîne-i Sofya’da meşhûr u müteârif olan İsfendiyâr Beg’in sülâlesinden olup sigâr-ı sinninde mahrûsa-i Vodin’e hicret ve bin iki yüz elli dokuz senesi Dersaâdet’e muvâsalatla Ebulfeth Sultân Mehmed Hân-ı Gâzi câmi-i şerîfi civârında vâki Kıbrıslı Abdullah Efendi medresesinde hücre-güzîn-i ikâmet olduğu hâlde tahsîl-i ulûm-ı Arabiye eylemekte bulunmuştur. Mûmâ-ileyh talebe-i ulûmun sâhib-şu‘ûru ve sâha-i fünûnun Rüstem-i pür-zûru olup bir mikdâr eş‘âr u güftârı vardır.

GAZEL

Mümkün mü bend-i zülf-i siyeh-tâbdan halâs
Kâbil mi mürg-i câna o kullâbdan halâs

Dil görse tâb-ı ârızını çâk çâk olur
Kettân olur mu pençe-i mehtâbdan halâs

Kim buldu cevr-i gerdiş-i eflâkdan halâs
Kâbil midir keşâ-keş-i girdâbdan halâs

İnsânı zûr-ı mürg ider pest âkibet
Asfûr olur mu pençe-i ikâbdan halâs

Vehbî-i zârı lutfunla eyle yâ Allah
Cevr-i adû vü minnet-i ahbâbdan halâs

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Seyyid Hüseyin Vehbî Efendi şehriyyü’l-asl olup bin iki yüz yirmi üç târîhinde tarîk-i tedrîse duhûl ve bi’l-âhire Haleb-i şehbâ mevleviyyetine nâil olduktan sonra cânib-i Hicâz’a âzim u râhi ve îfâ-yı fâriza-i hac ile mazhar-ı füyûzât-ı İlahî olarak Der-i âliye’ye avdet eyleyüp bin yüz kırk dokuz sâlinde dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir.

Dersaâdet'de Cerrahpâşâ câmi-i şerîfi civârında vâki Canbaziye nâm mescîd-i şerîf hatırasında medfûndur. Vefâtına Suyolcuzâde sâlifü't-terceme Necîb Efendi merhûmun inşâd eyledigi târîhdir. Nazm: "Âh Vehbî-i hüner-pîşe cihândan gitdi" mûmâ-ileyh ilm u fazlı zâhir bir şâir-i mâhir olup bir kıt'a sûr-nâme-i meserret-allâmesi ve müretteb Dîvân-ı eş'ârı olduğundan başka bâb-ı hümâyûn pişgâhında vâki çeşmesâr-ı dil-cûda haylice ebyât-ı âbdârı ve Sâlim Efendi Tezkiresi'nde dahi bazı âsâr-ı letâfet-disârı mestûr u mukayyeddir.

GAZEL

Kâle-i vuslatı biz gizlice aldık satdık
Bu bâzârlıkda rakîbâ seni pek aldatdık

Çü mülkü sürmüşidin ateşe da'vet idicek
O perî duymadı ardında ne iş kaynatdık

Kapudânzâde yem-i firkata boğmuştu bizi
Zevrek-i vaslına bir hamle de kıçdan çatdık

Pister-i vuslata yatmam deyu eylerdi inâd
Bu gice yâr ile çok arbede itdik yatdık

Fikr idüp sûzen-i elmâs gibi müjgânın
Subha dek hâbgeh-i gamda huzâra baktık

Didi bir yıldızı yüksek güzele düşkündür
Tâli-i aşkı müneccimbaşıyla yoklattık

Soyu pek sert idi ol şûh-ı turunç-sitânın
Hele soyunca varıp ohşayarak yumşattık

Zîr-i nâfende olan gizli şikâfın zevkin
Açmadık kimseye ancak kaleme çatlattık

Gelemez kızdı kedû-yı meyi itdikde şikest
Zâhidin biz dahi başında kabak patlattık

Der-i meyhâneyi şûha kapamak isterimiş
Ayâğı deng alarak gizli kapağı atdık

Virdi sahbâ çıkarup pîr-i mugân çaşni helâl
Boş bulunduk inanup kâfire vardık tatdık

Sarp iken vâdi-i sâbit bir eyü dizgin idüp
Vehbiyâ anda dahi atımızı oynattık

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Sünbülzâde Vehbî Efendi medîne -i Maraş'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup Dersaâdet'e bi'l-muvâsala tarîk-i kazâya duhûl ile bazen kendi mansıbıyla ve bazen niyâbet sûretiyle Rûmeli ve Anadolu câniblerine azîmet ve ol vecihle edâ-yı hizmet-

i şerîat eylemekte iken Cennet-mekân Sultân Selîm Hân-ı Sâlis hazretleri zamânında tebdîl-i tarîk eyleyüp sınf-ı hâcegâniye bi'l-ilhâk sefâret hizmetine memûren İran cânibine azîmet ve itmâm-ı memûriyetle Dersaâdet'e avdetinden sonra "külli şeyin yerci'i illa aslihi" müeddâsınca tekrâr tarîk-i kazâya ric'at ile bazı medâyin u kasabâtda icrâ-yı ahkâm-ı şerîat iderek imrâr-ı evkât itmekte iken ber-muktezâ-yı havâdis-i kevniyye bir maraza dûçâr olmuş olduğundan beş sene müddet Dersaâdet'de kâin hânesinde esîr-i ferrâş-ı illet olup bin iki yüz on dört târîhinde dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir. Gameksâr u enîsi müteveffâ Sürûrî Efendi vefâtına işbu târîh-i selîsini tarh u inşâd eylemiştir. Nazm:

Cennet olsun rûhuna Vehbî Efendi'nin mekân

Mûmâ-ileyh Sünbülzâde ünvâniyle ârif bir şâir-i zarîf olup âsâr-ı adîdesinden olmak üzre Nâbî Efendi "Hayriyesine" nazîregûne "Lütfiye" isminde bir eser-i güzîdesi ve "Şevkengîz" isminde bir aded hikâyet-nâme-i pesendîdesi ve lugat-ı Fârisiyeye dâir "Tuhfe" isminde bir kitâb-ı rengîn-hitâbı ve lugat-ı Arabiyeye müteallik "Nuhbe" isminde diger bir kitâb-ı müstetâbı olduğundan fazla Arabî ve Fârısî ve Türkî olarak müretteb ve matbû bir kıt'a Dîvân-ı belâgat-ünvânı vardır ki cem' olduğu maâni vü mezâmîni müstağni-i ta'rîf u temyîzdir.

GAZEL-İ MUSANNA-I BE-SAN'AT-I MÜSAVİ-İ ADED
Bu sûret ıttırâd-ı bâb-ı asl u fer'e dâirdir
Muhabbetle meveddet ey dil-ârâ ma'nide birdir

Nihân-ı nokta-i nûn olsa sırr-ı hey'et-i eşyâ
Mebâdî-i nazardan remz-i bünyâna mebâdirdir

Serîr-ârâ-yı arş olsa bu fer kürsî-yi evâız
Yine ehl-i riyâ zîr-i çomâğ-ı rind-i zâcirdir

Kerem temlîki mahlûl kaldı merg-i Bermekîlerle
Berât eyler kederde başkalem maktû-ı çâkerdir

Bu tîre tâli-i bed-bahta zeyf-i sîm ise bâis
Gınâ-yı tesliyet-bahş eyleyen sâf-ı zemâyirdir

Dilâ lutf-ı edânîden tama' ümmîdini kaldır
Bu mevsimde gider dest-i atâyâ-yı ekâbirdir

Eger tard-ı gama zor-ı mey-i gülfâm ile şimdi
Hünerkârân-ı âlem i'tiyâd itmezse nâdirdir

Şifâ virse acep mi sadr-ı bezme işve-i kânûn
Bu bir tavr-ı tarab-zâ kubbe-i mînâya dâyirdir

Gazel-gûluk lûgaz şeklinde örf olduysa ey Vehbî
Şiâr-ı kayd-ı derdi halline memûr-ı şâirdir

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Vehbî Efendi Hersek eyâleti dâhilinde kâin İstivlice nâm kasabada kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tarîk-i kazâya duhûl ile niyâbet sûretinde bazı bilâd u kasabâtda müddet-i medîde hükûmet eyledikten sonra bin iki yüz on altı târîhlerinde eyâlet-i merkûmede vâki Travnik nâm kasabada irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Bir mikdâr eş'ârı vardır. Latîfe; Mûmâ-ileyhin bazı eş'ârı sâlifü't-terceme Sünbülzâde Vehbî Efendi'ye azv olunarak kendisine irâe olundukda mütercim-i mûmâ-ileyhin yek çeşmligine işâret ve kendüye isnâd olunan gazel anın zâde-i tab'ı olduğuna alâmet olmak üzre o mâkûle gazelin makta beytinde vâki Vehbî lafzında olan ha'nın bir gözüne cüz'î mürekkeb vaz'ıyla mûmâ-ileyhin kendi gibi mahlası dahi görleyüp tefrîk-i zât eyledigi bazı zürefâ-yı asrdan sâmia-res-i âcizî olmuştur.

GAZEL-İ NA-TAMAM

Biz andelîbiz istemeyiz yüce hâneyi
Gülşende câna hoş tutarız âşiyâneyi

Yokdur nevâ-yı sâza bizim ihtiyâcımız
Her dem bu bâğda gûş ideriz hoş terâneyi

Vehbî kenâr-ı defter u dîvâna kayd idüp
Hıfz it güzelce bu gazel-i âşıkâneyi

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Sâlih Vehbî Efendi şehriyyü'l-asl olup kitâbet tarafına meyl u rağbetle muahharen Vodin vâlisi müteveffâ Ağa Hüseyin Pâşâ'nın hazîne kitâbeti hizmetinde bulunduğu hâlde Rûmeli cânibine azîmet eyleyüp bin iki yüz kırk dört târîhinde Misivri civârında vâki İhleli(?) nâm karyede dâr-ı bekâya rihlet eylemiştir. Mûmâ-ileyhin fenn-i mûsikîde ve husûsiyetle neyzenlik ilminde kemâl-i mahâreti olup eş'ârı birkaç gazelden ibâretdir.

HARFİ'L-HE

GAZEL

Ateş-fiken-i ruhun ufuk-ı âsmâna dek
Hattın zuhûru fitne-i âhir-zamâna dek

Hûgerde olsa halvet-i germâbede teng
Mevc-efgen-i letâfet olup câ-mekâna dek

Ey bâde kimse bilmedi billahi hürmetin
Düştü ayağa devlet-i İslâmiyâne dek

Seyr eyle keşf-i bâb-ı kerâmet nice olur
Var âsitân-ı hazret-i pîr-i mugâna dek

Hâtif kümeyt-i hâme talîki'l-inândır
Bu sehl-i mümteni reviş-i şâirâne dek

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Hasan Hâtif Efendi mahrûsa-i Burusa'da bin yetmiş yedi târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup bin yüz on bir târîhinde hâric itibâriyle sınf-ı

müderrisîne dâhil ve ol vaktin usûlü vechile yüz kırk târîhinde Gence kazâsı mevleviyyetine ve ba‘dehû Revân kazâsı mansıbına nâil olduktan sonra iki yüz kırk altı târîhinde Kayseriye kazâsına yüz elli bir târîhinde şehr-i Bağdâd’a kâdı olarak yüz elli yedi târîhinde medîne-i Tokad’da hâkim iken dâyin-i ecel kendüye mutekâzi olup sene-i mezbûre hilâlinde medîne-i mezbûrede emr-i şerîf-i irci‘iye râzı olmuştur. Mûmâ-ileyh meşâhir-i şu‘arâdan olup bir kıt‘a müretteb dîvânı ile ibkâ-yı nâm eylemiştir.

GAZEL

Dil giriftâr-ı kemend-i halka-i gîsûsudur
Âhuvân-ı çîn esîr-i gamze-i câdûsudur

Hâller iyâr-ı hüsnün fitne-i câdûsudur
Gamzeler çeşm-i siyâh-ı işvenin câsûsudur

Sâye salmış şeh-per-i Cibrîl-i ma‘nî-i hayâl
Bâğ-i hüsnün sanma nev-hat sünbül ü şîvesidir

Encümengâh-ı felekde şu‘le-i tevhîd-i şevk
Mey-i pür-sitân hayâlin na‘ra-i yâ hûsudur

Pek tulek nev-restedir düşmez kemend-i ülfete
Hâtifâ deşt-i hayâlin nâzenin âhûsudur

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Ali Hâtif Efendi şehriyyü’l-asl olup mücellidlik sanatına olan mahâreti iktizâsınca Cennet-mekân Sultân Abdulmecid Hân hazretleri asrında mücellid-başılık hizmetinde bir müddet istihdâm olunup muahharen bazı mütâlaaya binâen tulûmbacılar cemâat-i merkûme silkinde bulunduğu hâlde Hâce Neş’et Efendi merhûmdan bir mikdâr tahsîl-i hüner u ma‘rifet eyledikten sonra bin iki yüz yirmi üç târîhinde nezd-i şâhen-şâhide müsahiblik hizmetine nâil ve iki yüz otuz bir senesi başmusahiblik memûriyetine nakl ile mümtâz-ı akran u emâsil olmuş iken iki yüz otuz dokuz sâlinde irtihâl-ı dâr-i bekâ eylemiştir. Nazm:

Pîr idi Hâtif Efendi eyledi adnı makâm

târîhini ehibbasından müteveffâ Hâce Fehîm Efendi nazm u inşâd eyleyüp îfâ-yı lâzıma-i hubb u vedâd eylemiştir. Mûmâ-ileyh kendüye mahsûs olan vâdide haylice muhayyel kelimât nazm u inşâd itmiş ise de ekserisi müşevveş u galat ve bazısının imlaları dahi yanlış ve sâkıtdır.

GAZEL

Hâne ber-dûş-ı cihân kim didiler işte biziz
Özge bî-kayd-ı zamân kim didiler işte biziz

Herkesin kendine mahsûs merâkı vardır
Âkil u pîr u cüvân kim didiler işte biziz

Öyle mestim ki ayak vaktimi bilmem hâlâ

Ezeli bâde-keşân kim didiler işte biziz

Birtakım derd-keş-i meykede-i aşk içre
Hâdim-i pîr-i mugân kim didiler işte biziz

Ser-i kûyunda o mâhın dolaşıp ser-gerden
Eyleyen âh u figan kim didiler işte biziz

Âşikâr oldu bize bûd u nebûd-ı âlem
Vâkıf-ı sırr-ı nihân kim didiler işte biziz

Yok mudur ehl-i maârif edebiyât anlar
Şâir-i tîr-i zebân kim didiler işte biziz

Her vakit âleme bir gûne haberler dağılır
Hâtif-i müjde-resân kim didiler işte biziz

Dergeh-i hazret-i mollaya dayandım yâ hû
Âşık-ı Mevleviyân kim didiler işte biziz

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Sahhaf Mehmed Hâtif Efendi Manisa sancağında Teymurcu kazâsı dâhilinde kâin Kulağuzlar karyesi ahâlisinden olup bin iki yüz otuz iki senesi Dersaâdet'e bi'l-muvâsala Şeyh Ebu Vefâ medresesinde ikâmetle bir mikdâr tahsîl-i ulûm-ı Arabiye ve fünün-u Fârisiye eyledikten sonra nazm:

Felegin gerdîş-i bî-insâfı
Hâtif'i itdi ayak sahhâfı

beyti müfâdınca bir müddet zenbil-berdûş olduğu hâlde kitap-füruşluk eyleyüp muahharen sahhaf çarşısında bir bâb dükkânçe güşâd ile me'lûf-ı ahz u itâ iken iki yüz altmış iki senesi şehr-i Saferinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir. Mûmâ-ileyh hoş-sohbet bir şâir-i pâk-tînet olup tahrîr-i hatdan bî-behre iken bazı tevârih-ı mu'tebere tarh u inşâdına muvaffak olmuştur. Eş'ârı bir kaç gazelden ibâretdir. Bâlâda muharrer olan gazelinin bazı kâfiyeleri sakat vâki olmuştur. Şöyle ki; derdkeşân, pîr-i mugân, Mevleviyân lafızlarının ahirlerinde olan -an lafzı kâide-i Fârisiye üzre cem'e alâmet olup redif hükmünde olacağından lafz-ı mezkûr hazf olunduğu anda redîfe kâfiye olamayacakları tebeyyün eyler. Bu siyâk üzre Türkçe olan muzâri kelimelerinin dahi ale'l-ulûm birbirine kâfiye kılınmaları gayr-i sahîhdir. Gider kelimesinin geçer kelimesine, içer kelimesinin keser kelimesine, kaçar kelimesinin tutar kelimesine kâfiye kılınması misillü zîra işbu fi'l-i muzâri kelimelerinin lisân-ı Fâriside âhirleri harf-i dâl ve lisan-ı Türkî'de harf-ı "ra" olması muktezâ-yı kavâidden olduğundan âhirlerinde olan müzârâat harfı redîf hükmünde tutulup mâkabllerinde bulunan harfı harf-ı reviyy itibâr eylemek lazım gelir. İşbu harf-ı reviynin dahi gerek Fârisî gerek Türkî kelimelerde kelimenin emr-i hâzırına mürâcaatla zâhire çıkacağı emr-i bedîhidir. Gider kelimesinin emr-i muhâtabı git, geçer kelimesinin geç, içer kelimesinin iç, kaçar kelimesinin kaç, tutar kelimesinin tut kelimesidir. Ki bunların bir birine kâfiye olamayacağı müstağni-i ta'rîf u beyândır. Bu sûretde gider kelimesine ider kelimesi, içer kelimesine biçer kelimesi, kaçar kelimesine açar kelimesi, keser kelimesine eser kelimesini kâfiye eylemek lazım gelir ki gaflet olunmaya.

GAZEL

Bu şeb bezm-i adûda gerçi kim ol meh-likâ kaldı
Hele derd u gam-ı hicrânide tenhâ bana kaldı

Çıkardı ârzu-yı merhem-i behbûdu hatırdan
Dimâğ-ı zahmımızda lezzet-i tîğ-i cefâ kaldı

O şeh-nâzın gice âgaze-i taksîm-i lutfundan
Sımâh-ı cân u dilde bir acâyip hoş sadâ kaldı

Şarâba nakd-i aklı olmaz oldular harâbâtın
Ne bâzârında germiyyet ne bir Beg‘ u şirâ kaldı

Bu nazmı Hâdiyâ bir nüktedân vasfiyle itmâm it
Yazıkdır nâ-tamâm ol nuhsa-i medh u senâ kaldı

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Abdulhâdi Efendi mahrûsa-i Burusa'da vâki Hisar câmii şeyhi müteveffâ Abdulbâki Efendi merhûmun mahdûmu olup hâric itibâriyle tarîk-i tedrîse dâhil ve bin yüz on altı târîhinde Tire kazâsı hükûmetine nâil olarak yüz on dokuz târîhinde Trablusşam kazâsına ve yüz yirmi üç târîhinde belde-i Kayseriye'ye kâdı ve hâkim ve ba‘dehû hükûmetle medîne-i Manisa ve şehr-i Diyarbekir'e râhi ve âzim olduktan sonra mahmiyye-i Üsküdar'da Seccâde-nişîn-i şer‘-i enver olduğu hâlde bir müddet imrâr-i şâm u seher eyleyüp bin iki yüz kırk üç senesi cânib-i Hicâz-ı mağfiret-tırâza azîmetle sene-i mezbûre hilâlinde beyne'l-harameyn nakl-ı niyâz-ı Cennet eylemiştir. Mûmâ-ileyhin eş‘ârı şâirâne ve üstadâne vâki olmuştur.

GAZEL

Şarâb u nâb u hiddetden içüp hayrân olan gelsin
Hakîkat Cennet-i kudsa bu gün sekrân olan gelsin

Bihamdillah hakîkatle fenâ buldu fenâ bezmi
Bekâ bezminde sohbetle hemîn sekrân olan gelsin

İrişdi katremiz bahre görünmez sâhil u ka‘rı
Vücûdu katresin bahra konup ummân olan gelsin

Ledünni ilmidir dâim okunan mekteb-i dilde
Alup ders hâce-i dilden sözü kırân olan gelsin

Hak'ın zât u sıfatiyle görüp bir zerreyi kâim
Merâyâ-yı zuhûr içre özü seyrân olan gelsin

Geçüp cümle merâtibden nümûdârı olup kevnin
Devirden neşr ile haşri görüp devrân olan gelsin

Erenler sohbetin herdem hakîkat isteyen cânlar

Geçüp hep cümle varından bıkup kurbân olan gelsin

Kamu a‘râz-ı cevherde görüp zât-ı sıfâtımı
Gelüp terkîbe Hâşimle bu gün bürhân olan gelsin

Nâzım-ı müşârün-ileyh Üsküdarî Şeyh Muhammed Hâşim Efendi medîne-i Üsküdar'da zînet-efzâ-yı âlem-i şühûd olup tarîkat-ı aliyye-i Celvetiye meşâyih-i izâmından Bandırmalı Eş-şeyh Yûsuf Efendi merhûmdan lâbis-i libâs-ı hilâfet ve muahharen medîne-i Üsküdar'da İnadiye nâm mahallde vâki ismine mensûb olan dergâh-ı latîfde câlis-i mesned-i meşîhat olarak tesliyet-bahş-ı sigâr u kibâr olduğu hâlde imrâr-ı leyl u nehâr itmekte iken bin yüz doksan yedi sâlinde rûh-ı pür-fütuhları âzim-i sû-yı eflâk olup cesed-i şerîfleri dergâh-ı mezkûrede defîn-i hâk-ı ıtr-nâk olmuştur. "İla rahmeti rabbi'l-kerîm" terkibi irtihâllerine târîhdir. Müşârün-ileyh keşf u kerâmeti zâhir bir mürşid-i rengîn-müessir olup eş‘âr-ı kerâmet-şiârları tasavvufâne ve şeyhâne vâki olmuştur. Bir kıt‘a müretteb Dîvân-ı fesâhat-beyânları dahi vardır.

TERCİ-İ BEND

Câm-ı yâra mübtelâ meclise mahremdir şarâb
Fahr idüp gerdûna eyler başı üstünde müsâb

Âşıkân cânın virir cânân o bezm-i işrete
Sen eger sâki olup bâğda olursa mâhitâb

Bir kadehle şöyle sermest eyledin sâki beni
Dâne-i hardal kadar gelmez gözüme nüh kıbâb

Cür‘asın içeydi zâhid terk iderdi varını
Bezm-i nûşâ-nûşide nağme iderdi çün rübâb

Cür‘asın görseydi ger İskender-i sâhib-kıran
Âb-ı hayvânı virirlerse iderdi redd-i bâb

Ben de bilmem sen mi mest itdin beni yâ bâde mi
Zerrece gelmez gözüme mâhitâb u âf-tâb

Sâkiyâ Allah içün mahzûn itme bendeni
Dûr idüp meyhâneden mağbûn itme bendeni

Âh geldi hâtıra yine o lütf-i nev-bahâr
Haymesin kurmuşdu bâğa nâz ile ol şivekâr

Meclis ol meclis idi kim kayd-ı âlem yoğidi
Devr iderdi bâdeyi bizzât lutf ile o yâr

Gam nedir gussâ nedir hicrân nedir bilmezidim
Hâtıra geldikçe oldum şimdi böyle zâr zâr

Ayrı gayri yoğ idi cümle berâber bir idi
Cümleye dîdârını arz eyler idi ol nigâr

Gerçi kalmadı o demler lîk kaldı şevkimiz
Aşk dirler adına kalbime düştü bir şerâr

Ateşe yandı derûnum şevk-i ruhsâr-ı güle
Bir kadeh meyle yetiş imdâdıma ey şeh-süvâr

Sâkiyâ Allah içün mazhûn itme bendeni
Dûr idüp meyhâneden mağbûn itme bendeni

Düşdüm işte hâk-i pâyına amân u el-amân
Bu humâr u derd u serden vâ figân u vâ figân

Şöyle düşdüm zillete yeksân oldum hâkile
Bir ayâğ ile elem al kalmadı tâb u tüvân

Kıssa-i hecrini yazsam uzanır zülfün gibi
Söylesem âlem yanar mânend-i kalb-i âşıkan

Kalb-i beytü'l-hüzüne gelse hayâlin gül gibi
Firkatin tecdîd ider virmez visâlinden nişân

Bir tarafdan derd u gam bir yâneden cevr u sitem
Bir tarafdan hecr-i dil-sûz bir tarafdan zahm-ı cân

Cânıma kâr eyledi tak oldu tâkat mehveşâ
Âsitân-ı şevketinden başka yok dârü'l-amân

Sâyikâ Allah için mahzûn itme bendeni
Dûr idüp meyhâneden mağbûn itme bendeni

Şöyle tursun derd u gam toldur heman peymâneyi
Cennetâsâ pür-neşât eyle bu dem meyhâneyi

Terk idüp firdevsi hûriler tavâfa geldiler
Mü'min u kâfir unutdu Kâ'be vü büthâneyi

Hüsnünü görünce Âdem terkin itdi Cennet'in
Reşk ider zülfün görünce cümle âlem şâneyi

Âb u hâkiyle hevâsı cân-fezâ meyhânenin
Terk ider âşık görünce bâğ u râğ u hâneyi

Hırkanı seccâdeni îmânını rehin-şarâb
Eylemezsen zâhidâ bulman reh-i cânâneyi

La‘l-i nûşun lîk kâfidir alamam kevseri
Hâk-i pâyından ayırma bu dil-i dîvâneyi

Sâkiyâ Allah içün mahzûn itme bendeni
Dûr idüp meyhâneden mağbûn itme bendeni

Pek şikeste-hâtırım başın içün ey meh-likâ
Virmesen peymâneyi cân u tenim olur hebâ

Cümle varım ile cânım nezr-i dîdâr eyledim
Dîn u îmanım dahi olsun sana ey meh fidâ

Nîceler sîr-âb-ı lutfun oldu ben kaldım fakat
Gûşe-i hicrânda dil-teşne mahrûm-ı safâ

Nâmı kalmış câm-ı İskender deyu âlemde lîk
Sîne-i billûridir âyîne-i âlem-nümâ

Reşk iderken hüsn-i bî-hemtâna Yûsuf dilberâ
Lâyık-ı şânın mıdır bezminde olsun bî-nevâ

Sâyikâ Allah içün mahzûn itme bendeni
Dûr idüp meyhâneden mağbûn itme bendeni

Sen Kerîmsin sen Rahîmsin gayra hâcet eylemem
Yok yoğa mihnet iderse ben hamâkat eylemem

Mim-i kesret mahvolunca bir olur Ahmed Ahed
Ben vücûdum var deyu bî-hûde şirket eylemem

Sen anâsır perdesin giyüp göründün âşıka
Büt-perest olup cihânda hiç kesret eylemem

Âbid u ma‘bûdu bir bilsem de bilmem ayn-ı şirk
Kendimi mü’mîn sanup böyle denâet eylemem

Hâsılı gören görünen cümle sensin cümlesin
Bu makâm-ı aşka vardım hiç hiyânet eylemem

Nûr-ı zâtsın mazhar-ı zât-ı sıfâtsın Nevres
İlticâm ancak sanadır gayra minnet eylemem

Sâkiyâ Allah içün mahzûn itme bendeni
Dûr idüp meyhâneden mağbûn itme bendeni

Yanmadan yakılmadan böyle harâb u nâ-tüvân

Ol harîm-i hassa mahrem olmadır maksad hemân

Sensiz almam habbeye hûr u behişt u kevseri
Sen olunca bana külhan da olur dârü'l-cinân

Gülleri bu gülşenin hep hâr görünür gözüme
Teng olur hep başıma sensiz bu âlem bilmeden

Pâre pâre itseler de sonra ihrâk itseler
Kuvvet-i aşkınla tuymaz zerrece cân u revân

Sâkiyâ feyz-i İlahî zât-ı pâkindir senin
Ol şarâbın cür'asın itme dirîğ ey cân-ı cân

Lutfun ümîdi ile geldi kapına zâr zâr
Eyleme red Hemdemi ey pâdişâh-ı kün fekân

Sâkiyâ Allah içün mahzûn itme bendeni
Dûr idüp meyhâneden mağbûn itme bendeni

Nâzım-ı müşârün-ileyh Çilpi Es-seyyid Muhammed Saîd Hemdem Efendi nazm;

Nâzım-ı silk-i ile'l-Mesnevî
Revnak-efzâ-yı kitâb-ı ma'nevî

Pîşvâ-yı evliyâ vü etkiyâ
Reh-nümâ-yı asfiyâ vü eshiyâ

Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî (kaddese sırrıhü's-Sâmi) hazretleri'in evlâd-ı kirâmından ve medîne-i Konya'da kâin dergâh-ı feyz-iktinâh-ı Mevleviyyenin meşâyih-i izâmından Çilpi El-hâc Muhammed Efendi merhûmun sulbünden medîne-i mezbûrede bin iki yüz yirmi iki sâli hilâlinde pîrâne-bahş-ı kehvâre-i vücûd olup iki yüz senesi peder-i büzürg-varları müşârün-ileyh âzim-i sima'hâne-i bekâ olmazdan üç gün makdem dergâh-ı mezkûrda hücre-güzîn olan dervişân-ı Mevleviyye ile sâir huzûru lâzım gelen ser-tarîk ve ser-tabbah ve türbedâr Dede Efendileri meclis-i feyz-enîsine da'vet ve bâ-işâret-i ma'neviye mütercim-i müşârün-ileyhe tefvîz-i emr-i meşîhat itdikten sonda memûriyetlerini mutazammın bir kıt'a "Tavsiye-nâme" tahrîr u imlâ ve dükkândan birine tevdien der-i bâr-ı şevket-karâr-ı mülûkâneye irsâl u isrâ eyleyüp hudâvendigâr-ı sâbık Cennet-mekân Gâzi Sultân Mahmûd Hân-ı Sâni hazretlerinin asrında ber-vech-i muharrer meşîhatlerini cebîn-i bâlâsı hatt-ı hümâyûn-ı mes'adet-makrûn-ı cenâb-ı şehen-şâhî ile muanven u müzeyyen bir kıt'a berât-ı şerîf-i âlî-şân tasdir u i'tâ buyrulmuş ise de kendilerinin o esnâda hadisü's-sin bulunmaları cihetiyle bir mürebbi-i sûriye mülâki olmaları iktizâ eylediğinden vâlid-i mesâcidleri merhûm müşârün-ileyhin amîleri olup kendilerden makdem dergâh-ı mezkûrda post-nişîn-i irsâl olan Çilpi Ebûbekir Efendi merhûmun halîfe-i ma'nevîyeleri ser-tarîk Hasan Emir Dede Efendi merhûmdan âdâb-ı tarîki ve sâir hakâyik-i reşâdet-refîki taallüm u tahsîl itmekte iken mûmâ-ileyhin iki yüz otuz beş târîhinde halvet-sarây-ı bekâya rihletleri vukûuna binâen müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin halîfe-i ma'neviyesi teslimât-ı Dede Efendi'den iki yüz kırk târîhinde tamâmi-i seyr u sülûk ile cemi'-

i dakâyık u hakâyık-ı tarîki âverde-i dest-i tekmîl eyledikten sonra ulûm-ı Fârisiye ve rumûzât-ı ma‘nevîye-i sâireyi dahi nâzım-ı dîvân-ı ser-bülendî zâni-i hâkâni vü hâcendi sâlifü’t-terceme Hindî Hâce Vecdî Efendi merhûmdan iki yüz kırk altı sâlinde ahz-ı tahsîl ile mümtâz-ı akrân u emâsil olmuş ve ile’l-an dergâh-ı şerîf-i mezkûrda sübhe-cünbân-ı irşâd oldukları hâlde muhibbân-ı Mevleviyyeye taallüm-i ders-i Mesnevî ve tefhîm-i sırr-ı ma‘nevî eylemekte bulunmuştur. “Etâlellahu taâla ümrehu ve zâafe ecrehu” müşârün-ileyh kâmil u ârif ve esrâr-ı tarîke hakîki vecihle âşinâ vü vâkıf bir mürşid-i müstecmiü’l-maârif olup ilm u irfânı derece-i kemâla resîde vü eş‘âr-ı fesâhat-beyânı cümle indde makbûl u pesendîdedir.

GAZEL

İlm-i Fârisîde sâhib-i yed-i tûlâ oldukları bedîhi ve hüveydâ olmak mülâbesesiyle bâlâda muharrer bir aded Fârisî gazel-i bî-bedelleri dahi teberrüken ve teyemmünen terceme-i hâlleri zeyline zemm u ilâve kılınmıştır.

HARFİ’L-YE

GAZEL-İ MÜSANNA VE SAN‘AT-I KALB-İ LÂFIZA
Ey rûyu verd-i hande-i gülzâr-ı zîb-edâ
Âdâb-ı nâz-ı mevhibe olmak gerek sana

Eksik olur mu sîh-i firâkında bâr-ı derd
Deryâ ki derd-i hecrine kes bulmadı devâ

Od yakdı cângâhına uşşâkın ey diriğ
Gayr-i vedâd-ı hubda yokdur dilâ bekâ

İkbâl-i dûn u baht-ı deni tâliim yamân
Nâmem uttarid ekse yanar encüm-i semâ

Emsem lebini aynıma gelmez şarâb-ı huld
Dil hasta şübhe var mı bulur dilberâ şifâ

İfşâ ider mi sırr-ı dehânın bilen hazîn
Ney zâr iderse zârını eyler mi rû-nümâ

Aman amân çarha inanmakda var mı sûd
Dûş-ı felekde gördü mü kes Hâlîmâ vefâ

Efvâha düşdü gerdîş-i nâvengin ey felek
Gel fâriğ ol ki gayri gamın oldu hem kafâ

Ufk-ı merâma mihr-i emel varsa ankarîb
Bî-reybdir husûle gelir kâm-ı âşinâ

İnşâ olurdu bin gazel ol şûh-ı bâ-ferâh
Harf-i visâli gelse firâk üzre câ-be-câ

Aç bâr-ı cevri hecr günü kim çeker müdâm
Mâdam ki âşıkâne ola derd u gam revâ

Urmaz mı âh o hûb-ı cigergâha dâğ-ı zehr
Rehzen-nigâhı tîğ-i zeni eyler iddia

A'dâyı gerçi redd idemez ol melek-revîş
Şûride kânı aynına almaz o dil-rübâ

Ebr-i leîm-i zulmü yakar âh-ı sûz-nâk
Kânûn-ı gamda bir nefesim eylemem hebâ

Ebhem olaydı râz-ı derûn gibi ukdede
Hud hud olur mu nâme ile âzim-i sabâ

Ebsem ruhunda nakl-ı safâ vardır âdeme
Hem-dem olaydı bâri bu şeb bezmde dilâ

Elde bulundu gayret-i irfân olur revây
Yâver bize degildir emel şöhret u riyâ

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Yâver Efendi medîne-i Trabzon'da kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup Dersaâdet'e muvâsalat ve bir müddet dîvân-ı hümâyûn kalemine müdâmevet itdikten sonra bazı vüzerânın dîvân kitâbeti memûriyeti ve bazı mahallin tahrîrât ketâbeti hizmetiyle müddet-i medîde imrâr-ı vakt u saat eyliyerek rütbe-i hâcegâniyi bi'l-ihrâz muahharen tahrîrât kitâbeti hizmetiyle Yanya cânibine azîmet eyleyüp mahall-i mezkûrda cây-gîr-i ikâmet olmuştur. Haylice eş'âr u güftârı vardır.

NAZM

Germ u serdin bize çekdirmek içün çarh-ı leîm
Bî-vakit oldu azîmetgehimiz râh-ı Kırım

Cümle yârân safâlarda ola biz bunda
Çekelim sünneteyi çün bu imiş emr-i hakîm

Tuna'ya saldı felek keşti-i âmâlimizi
Ne bilir hâlimizi perveriş-i nâz u naîm

Şeb-i târîk-i gam u mevc-i yem-i hecr u elem
Sergüzeştim nice ta'rîf ile olsun tefhîm

Çekmedir çâresi çün bâ-hat-ı takdîr-i ezel
Dânemiz böyle perâkende olunmuş taksîm

Ola kim lafzı ile hayr ide Hak encâmın
Her umûrum yed-i tefvîzine kıldım teslîm

Atılup taşra leb-i bahr-ı vatandan âhir
Çok göründü sadef-i Şumnu'ya birdir Yetîm

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Yetîmî Efendi Şumnu hânedânından ve züemâ zümresinden olup ilm-i kitâbetde bazı mertebe ile ve fenn-i inşâda şöylece medhali olmak hasebiyle birçok müddet Özi Kal'ası muhâfızının kitâbet hizmetinde ve bir vakt dahi Kırım hânları maiyetlerinde bulunduğu hâlde imrâr-ı vakt u saat eyledikten sonra bin yüz altmış altı sâlinde irtihâl-i dâr-ı âhiret eyleyüp Şumnu'da vâki Çavuşzâde câmii hatırasında gunûde-i bister-i rahmet olmuştur. Bir kıt'a Dîvân-ı eş'ârı vardır.

GAZEL

Mübtelâ-yı mihnet-i dildâr ider aşk adamı
Gâh olur Mansûrveş berdâr ider aşk adamı

Takılan zencîrine yokdur hulâsa çâre hiç
Âkibet sûzân olarak nâr ider aşk adamı

Dünya vü ukbâ görünmez çeşmine asla anın
Şöyle bil ey müddei hünkâr ider aşk adamı

Perde-i nâmûs u ârı mahv ider her lem'ası
Sıdkile pür-rü'yet-i dîdâr ider aşk adamı

Aşka bend ol sen de Yahyâ koyma elden câm-ı mey
Bir gün ava(?) vâkıf-ı esrâr ider aşk adamı

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Yahya Efendi Karahisâr nâm kasabada vâki Mevlevîhânenin post-nişîn-i irşâdı Çelebiyân-ı kirâmdan Şeyh Osmân Efendi merhûmun nev-bâde-i dıraht-ı ömrü ve gül-gonce-i gülzâr-ı fahrı olup bir nev-nihâl-i bâğ-ı irfân iken bin yüz seksen bir târîhinde mütemâyil-i bâğ-ı cinân olmuştur. Mûmâ-ileyhin nümûne-i nihâl-i tab'ı hayliden hayli rengîn u şîrîn vâki olmuştur.

GAZEL

Dil itdi vürûd-ı meh-i tâbânı terakkub
Bülbül gibi ol gonce-i handânı terakkub

Oldum o kamer-tal'ata hasret ile sâim
İftâr için itdim leb-i cânânı terakkub

Geçdi ramazân vâsıl olup ıyd-ı saîde

Mücrimler ider rahmet-i yezdânı terakkub

Ben muntazır oldum reh-i dildârâ bu bahtım
İtdirdi bana hecr ile ahzânı terakkub

Eyvâh yamân oldu bu gün hâl-i Yesârî
El'an ider ol şems-i dırahşânı terakkub

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Mehmed Es'ad Yesârî Efendi Dersaâdet'de bin iki yüz on üç senesi şehr-i Şevvâlinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup tesbihcilik sanatiyle melûf olduğu hâlde bazı ashâb-ı maârifden bir mikdâr tahsîl-i ilm u kemâl eyledikten sonra Kırkçeşme nâm mahallde bir bâb dükkânçe güşâdiyle bazı ashâb-ı istidâda taallüm-i ulûm-ı Fârisiye ve tefhîm-i fünûn-ı sâire eylemekte bulunmuştur. Mûmâ-ileyh Şeyh Ahmed Rufâi (aleyh-i rahmetü'l-hâvi) hazretleri tarîkatine mensûb bir zât-ı pesendîde-uslûb olup dîvânçe olacak mikdâr eş'ârı vardır.

RUBAİ

چندی بره ریا و تذویر شدم   چندی بطریق عقل و تدبیر شدم
آخر بخم زلف کسی در دهری   چون شیر کهن سال بزنجیر شدم

Nâzım-ı manzûme-i hünermendî Kâtip Süleymân Yümnî Efendi Şehrizûr eyâletinde vâki Süleymâniye nâm mahallde bin iki yüz on yedi târîhinde kadem-nihâde-i sâha-i vücûd olup evkât u ezmânını tahsîl-i ilm-i kitâbet ve iktisâb-ı hüner u ma'rifete hasr u sarf ile ilm-i kitâbetde olan behresi îcâbınca müddet-i medîde havâli-i merkûmede kitâbet hizmetinde istihdâm olunmuş ve muahharen bir müddet dahi memâlik-i İraniye'de geşt u güzâr ile güzârende-i subh u şâm olduktan sonra iki yüz altmış dört senesi Süleymâniye kâimmakâmı sâbık Ahmed Pâşâ ile Dersaâdet'e muvâsalat eylemiştir. Mûmâ-ileyhin hatt-ı ta'lîkde mahâreti ve fenn-i inşâda dahi lisanları üzre kemâl-i kudreti olduğu ve haylice ebyât-ı latîfesiyle mikdâr-ı vâfi rübâiyât-ı Fârisiyesi bulunduğu mervîdir.

GAZEL

İller iller subha dek ben intizârın çekmişim
Cânımı mecrûh idüp ben tîr-i dârın çekmişim

Bilge cânânın yolu düşse deyu hicrânile
Taşını ben bî-nevâ her reh-güzârın çekmişim

Aşkdan bin ta'n bin dürlü melâmet görmüşüm
Gel bir insâf it nasıl bârın bu kârdın çekmişim

İl bana ta'n ile eyler hande ammâ neyleyem
Ben hevâ teg yükselüp ammâ gubârın çekmişim

Konarım bir kuş gibi her dala kim gönlüm vardır
Halkdan uzlet tutubem i'tibârın çekmişim

Gezmişim Mecnûn gibi vîrân u âbâdâni ben

Gör melâmet lâfını ben her diyârın çekmişim

Hiç kes sormaz ki Yûsuf nola ahvâlin senin
Şem‘ gibi subha dek nâ-çâr nârın çekmişim

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Yûsuf Efendi memâlik-i İraniye’de vâki Tebriz ahâlisinden olup tarîk-i nimet-i İlahîyeye sülûk ile hey’et-i dervişâne ve kisvet-i fakîrânede bulunduğu hâlde bir müddet memâlik-i mezkûrede geşt u güzâr eyledikten sonra cânib-i Hicâz’a azîmet ve bin iki yüz altmış beş sâli hilâlinde Dersaâdet’e muvâsalat eyleyüp ilm-i hatda behresi olmak mülâbesesiyle tahrîr-i ketebe ile taayyüş eylemekte bulunmuştur. Kendisinin Muhlis mahlasiyle dahi Fârisî ve Türkî haylice eş‘âr u güftârı vardır.

TEMMET

Nev-residegân-ı maârifden olup hâriciye mektûbu odası hulefâsı müste'iddânından Hamîd sancağı kâimmakâmı esbak İzzet Begzâde fütüvvetlü Nu'man Nazîf Beg işbu tezkire-i âcizânemizin tab'ına dâir eser-i tab'-ı nâzikânesi olan târîhi garrâdır.

NAZM

Urefâ-yı bendegândan
Birisi muvaffak oldu

Sırasiyle itdi tertîb
Bu kitâb-ı dil-pesendi

Şu'arâ-yı asra ihnet
Eger arz iderse târîh

Eser-i Fatîn Efendi
Be-üslûb cihân Begendi
1271 Sene

Râkımü'l-hurûf Fatîn-i hıta-me'lûfun işbu tezkire-i nâçizin tab'ına dâir sebt-i sahîfe-i imlâ eyledigi târîh-i nâ-becâdır.

NAZM

Virir mütâlaası tab'-ı şâirâna safâ
Acep mi bu eser-i nev gezerse elden ele

Hurûf-ı cevher ile şükr idüp didim târîh
Fatîn tezkiresi pek güzel basıldı hele
Sene 1271

Saye-i maârif-vâye-i hazret-i şehen-şâhide istihkâm alayları Lotoğrafya destgâhında bin iki yüz yetmiş bir senesi tab' u temsîl olunmuştur.